OPERA

CONSTANTINUS
AFRICANUS

1536

1574(1)/D 1575(1)

1574 (1)
39829 (1)

CONSTANTINI

AFRICANI POST HIPPOCRATEM ET GALENVM, QVOrum, Græcę linguæ doctus, ſedulus fuit lector, medicorũ nulli prorſus, multis doctiſſimis teſtibus, poſthabendi opera, cõquiſita undiq; magno ſtudio, iam primum typis euulgata, præter paucula quędam quæ impreſſa fuerũt, ſed & ipſa à nobis ad uetuſtiſſimorum exemplarium manuſcriptorum ueritatem tanta cura caſtigata, ut huius autoris antehac nihil æditum cenſeri poſſit. Librorum ægrotis & medicis utiliſſimorum maximeq; neceſſariorum catalogum hæc pagina uerſa & prima epiſtola demonſtrabunt.

Collegij Paris. Soc. IESV.

BASILEAE APVD HENRICVM PETRVM.

An. M.D.XXXIX

1536. acc p 387

CATALOGVS LIBRORVM CON-STANTINI AFRICANI.

De morborum cognitione & curatione	Lib.	VII.
De remediorum & ægritudinum cognitione	Lib.	I.
De urinis	Lib.	I.
De ſtomachi affectionibus affectionibus	Lib.	I.
De uictus ratione uariorum morborum	Lib.	I.
De melancholia	Lib.	II.
De coitu.	Lib.	I.
De animæ & ſpritus diſcrimine	Lib.	I.
De Incantatione & adiuratione colliq́ꝫ ſuſpenſione	Epiſt.	I.
De mulierum morbis	Lib.	I.
De chirurgia	Lib.	I.
De gradibus ſimplicium	Lib.	I.

D. D. CLET CAN-
CELLARIO REVER. EPISCOPI BAS.
uiro doctrina & uirtute incomparabili, Henri-
cus Petrus S. D. P.

PRæſtantiſſime uir quũ nuper mihi cum primę
nobilitatis & fortitudinis uiro Thoma Schole-
ro à Leimen, qui effuſiſſime omnes uiros præ-
claros amat & p̃dicat, eſt enim ὅμοιος ὁμοίου φίλος,
ſermo eſſet de doctis ſimulq́; in adminiſtrandis
rebus publ. idoneis felicibusq́;, te multis quos
ego nominabam unum oppoſuit præpoſuitq́;.
Incredibiliter cõmouit me ſua de te oratione &
opinione in amorẽ tui. Acceſſit ad cõmouen-
dum animũ meũ familiaritas tua quę tibi iam olim cũ maioribus meis, auo,
parẽte, & alijs meis cognatis fuit nõ uulgaris. Iccirco quo ego teſtarer hanc
erga tuam humanitatem animũ uiſa eſt mihi oblata occaſio in ædendo au-
tore hoc Conſtantino, quid enim magis decet quàm fide, eruditione, expe-
rientia, ſummum autorem dedicare optimo, eruditiſſimo, prudentiſſimoq́;
uiro, maxime cum ſciam te eſſe φιλιατρὸν, medicosq́; optimos quoſq́; diligen
tius, & quàm uulgus medicorũ, euoluere. Habes in hoc igitur medico uno,
quæ in multis non potes habere, aut ſaltem nõ tanta ſinceritate, & tradendi
ordine, cuius quidẽ paucula quædam fuerunt impreſſa ante multos annos,
quæ autor ſi reuixiſſet uix agnouiſſet, nos uero nacti exemplaria autoris tem
pore ſcripta integrum in lucem ſub tui nominis patrocinio medicinę ama-
toribus damus. In primis ſeptem libris totius corporis morborum cauſam,
naturam, indicationes, curam & remedia tradit, ut nihil uideatur medico,
præter hos libros, opus eſſe, in quibus emendandis quid operę collocaueri-
mus, ipſa res indicabit. De urinis cum maiori apparatu multa ſcripta extãt,
ſed hoc autore nemo utilius ſcripſit. Item in opere de ſtomacho operam de-
dit ne ſcriberet quæ paſſim obuia ſunt in alijs libris. Et idem conſiliũ & inſti-
tutum uidetur habuiſſe in libro de ratione uictus. Nec putãt optimi medici
qui uiderunt, pręſtantius eſſe ſcriptũ quicquã de melancholia, tam diligens
eſt in colligẽdis omnibus melancholici morbi ſpeciebus, proprijsq́; differen
tijs, tamq́; ſedulus eſt in quęrẽdis remediorũ pręſidijs. De Venere quid pro-
ſit quidq́; obſit ita quoq́; ſcripſit, ut quilibet paulò emunctioris naris facile ui
deat per omnia lectoris utilitati, nuſquam odioſæ oſtẽtationi ſtuduiſſe. Quæ
aũt ſcripſit de anima & ſpiritu nemo tam niger eſt ut negare poſſit, non fru
ſtra poſt magnos illos ueteres autores Platonẽ, Ariſt. Galen. ſcripſiſſe. Porrò
in incantionibus & adiurationibus qui deſiderat ſcire quid ſuperſtitioſe ua-

 num,

num, quid non omnino cõtemnendum, quid abſurdum, quid rationem ha
beat, hunc legat, formabit, opinor, pulchre iudicium ad hęc diſcernenda. In
quibus rebus maximi perſæpe uiri hallucinâtur cœcutiuntq́;, adeò ut ab in-
genioſioribus illiteratis ruſticis rideantur. Mulierũ morbos ita tractauit, ut
exiſtimetur ſingulariter propenſa uoluntate uoluiſſe infirmo ſexui conſule-
re. Ne quid autem operi abſolutiſſimo deeſſet χειρουργίαν ita docet, ut in ana
tomicis ſpeculationibus ſolum uerſatus cenſeri poſſit. Poſtremo qualitatum
in ſimplicibus gradus tam luculenter demonſtrat, ut res quæ etiam acutiſſi-
ma ingenia ſolet ſua difficultate uincere, iam harum rerum ſtudioſo cuilibet
pateat. His maioribusq́; quàm uerbis cõſequi poſſim dotibus cum ſit præ-
ditus hic autor, antehac nõ typis, exceptis pauculis, excuſus, uiſum eſt mihi
tuę excellentiæ conuenire, qui omni genere literarum & diſciplinarũ es pe-
ritiſſimus, ut dolendum quidam docti cenſeant te rerum publicarum curis
occupari impedirić;, ut nõ totũ, quantus quantus es deditum liceat eſſe mu
ſis, poſſes enim rem literariam, abſq; controuerſia, iuuare ut qui maxime, ni-
hilq́; cederes polygraphis illis, ſi aut uoluiſſes aut negotia comodaq́; publica
permiſiſſent libros ſcribere. Quum oratoribus non dico huius ſeculi, ſed ue
teribus per omnia cõferri poſſis. Et carmine docto feliciſſimus ſis, polleasq́;
qnantũ optimus poëta. De tua iuris ſcientia, quam profeſſus es multos iam
annos magna mortaliũ utilitate nihil dico, ne ſi uera dixero, uidear adulari,
ſi nõ ſatis pro rei dignitate prędicauero, cuipiam uidear de induſtria minue-
re uoluiſſe. Fit certe his tot ornamentis ut tu uiciſſim decori ſis principi tuo
Philippo à Gundeltzheim, qui te omnibus ornamentis cumulatim ornat,
quiq́; ſui ordinis principes omnes longo interuallo poſt ſe relinquit, mode-
ratione animi, iuſtitia & lenitate erga ſuos omnes, quibus nominibus nul-
li eius locis bene audiunt, niſi qui tales etiam à conſilijs habent, quibus ius di-
uinum & humanum non ſolum cognitum, ſed etiam cordi eſt. quiq́; non
πέρκω σαλύνω interrogati in controuerſijs cauſisq́; pub. ſed uerum & iu
iuſtum iudiciũ reſpondere ſciunt & audẽt. Sed ne longior de-
tinendo te Doctiſſime Luca occupatiſs. in publica com
moda peccem, finiendum eſt mihi epiſtoliũ. Vale
igitur & uiue quàm diutiſſime
feliciter incolumis.

INDEX

EORVM QVAE OPEri ſparſim inſunt.

A

Abominationis medicina triplex eſt 74
Abominationis medicina 79
Abrotanum 363
Abſinthium 344
Abſinthij contra ebrietatem uis 18
Acacia 351
Acetum cũ aqua marina occidit pediculos 7
Acetũ, ſal & aqua occidit pediculos 7
Acorus 359
Aes uſtum 383
Agaricus duplex eſt 346
Agnus caſtus 378
Allium duplex eſt 382
Aloës tria ſunt genera 354
Alopecia quid & unde naſcatur 1
Alopeciȩ cura 1
Alumen 382
Ambra quid 357
Ameos 369
Amomum 376
Amoniacum 379
Amor quid & unde ac in cerebro naſcitur 18
Amoris ſubſidium 18
Amatores ſe ab ebrietate caueant 19
Amatorum forma 18
Amoris cura 18 & 19
Amygdalȩ 365
Anacardina potio propria medicina lethargiæ 12
Anacardi 382
Anethum 363
Angina 43 & 173
Angina laborantium dieta 173
Anhelitus 27
Anhelitus paruus & tardus 58
Anheloſus totum corpus moueat tribus modis 58
Anima quid 312
Anima ſubſtantia incorporea & mouet corpus 313
Animȩ ꝑfectio duobus modis eſt 314
Anima uirtutes & uitia recipit 312
Animæ & ſpiritus differentia 316
Animæ uirtutes tres 315
Animã corpus ſeq̃t ſuis actionib. 283
Animæ labor melancholiam facit 286
Animæ uitalis rationaliſq; actiões melancholiam procreant 283
Animæ paſſiones ſunt occultæ 289
Ani exitus & mollities 92
Aniſum 376
Antidoti ad dolorem epatis 102 & 103
Antimonium 382
Apertio uenarum tripliciter fit 54
Apium 379
Apoplexia magna & eius cura 22 & 23 & 24
Apoplexia parua epilepſia 20
Appolexiæ cura 20 & 21
Apoplexia & epilepſia nõ differũt 170
Apoplexia 290
Apoplexia quid 20
Apoſtemata uirgæ 125
Apoſtemata teſticulorum 126
Apoſtematũ in carnoſis locis cura 332
Apoſtematis curatio 327
Apoſtemata in ore ſtomachi 235
Apoſtematum curationes 189
Apoſtemata uuluæ 131
Apoſtemata 158
Apoſtema fiſſum 46
Apoſtematum cura 236
Apozemata 107
Appetitiuæ uirtutis paſſio 220
Appetitiuæ uirtutis cauſa 217
Appetitiua uirtus 219
Appetitus in epate 299
Appetitus bibẽdi trib. modis aufert 70
Appetitus mali quantitas 254
Appetitus ſtomachi nõ naturalis 253
Appetitus canini cauſa 255
Appetitus irrationabilis quibus cõtingit 69
Appetitus aquæ extra naturam 257
Appetitus quomodo excitandus 251
Appetitus caninus tribus modis 68
Appetitus defectio 176
Appetitui uinum prodeſt 68
Appetiti defectio 67
Appetitui laborãtib. unctuoſa danda 69

Apum morſus 156
Aqua marina cum aceto occidet pedi-culos 7
Aquæ appetitus extra naturam 257
Aranea tela defendit quartanam 319
Argentum 348
Argentum uiuum 382
Ariſtolochia 356
Arnogloſſa 355
Arſenicum duobus modis eſt 383
Arthetici 185
Aros 350
Arteriarum inciſio 327
Arteriarum inciſio poſt auriculas 328
Arteriarum inciſio quæ ſunt in tempo-ribus 328
Aſa 373
Aſarum 369
Aſcarides ſolent naſci in inteſtinis 88
Aſinini & pecorini lactis utilitas 15. & 14
Aſini fimus prodeſt capiti 9
Aſellarum fœtor 66
Aſmaticus 175
Aſmaticorum dieta 280
Aſphodeli 366
Auditus paſſio triplex 31
Auditus porta mentis 31
Auditus diminutio 182
Auditus ablatio 31
Aurium ſi aliquid inciderit curatio 33
Auris oppilationis cura 339
Aurium dolor 32
Aurium tinnitus 31
Aurium ſi ſubito ſanguis exit cura 33
Aurium ſanies 32
Aurum 348

B

Balſamus 356
Balauſtia 362
Barbæ medicina ut naſcatur 2
Bdellium 359
Bedigar 352
Benedicta quibus prodeſt 205
Berberis 364
Beronici 374
Bitumen iudaicum 378
Blanca 204
Bolus 353
Borrago 348
Buliſmi dieta 278

C

Cacollæ 347
Cadmia tribus modis eſt 383
Caducus morbus 20
Calamus aromaticus 357
Calculos habentium dieta 280
Caluities unde 1
Calx 383
Calamenthum 377
Camphora 370
Canales narium humanarũ curtæ 19
Cancri inciſio 334
Canis rabidi morſus 156
Canis nigri pili 320
Canis iecur 320
Caninus appetitus 254
Canini dentes ad quid utile 319
Canini appetitus cauſa 255
Canna 375
Capillus ueneris 349
Capillorum furfura quo pacto medi-candæ 5
Capillorum aſperitas 3
Capillorum medicina 3 & 4
Capillorum furfura 5
Capillorum amiſſio 3
Capillorum paſſio unde 3
Capillus unde naſcitur 1
Capillorum præſſura 3
Capitis dolor 168
Capitis doloris cura 8
Capitis dolor ex ſtomacho 7
Capitis dolor ex membris ibid.
Caput in quatuor partes diuiditur 7
Carbunculi unde 163
Cardamomi duo ſunt genera 347
Cardamomum 373
Cardiaca non fit niſi ſtomacho & cor-de laborante 218
Cardiaca 176
Cardiacus morbus 62
Cappares 365
Carnis gingiuarũ ſupfluitatis cura 339
Carui 372
Caſſia fiſtula 346
Caſſia lignea 369
Caſtrati imberbes 122
Catarrhus ad oculos deſcendens 336

Catarrhacta-

Catarrhactarum oculorum cura 338
Cathartici 108 & 193
Caulibus proprium ne fumus uini ad cerebrum aſcendat 18
Cauſon 142 & 195
Celſæ cura 339
Celtica 348
Centaurea duplex 362
Cephalæa unde 7
Cerebri paſſio ex cauſa ſtomachi 218
Cerebri inflatio 169
Cerebri paſſio propter melancholiam duobus modis eſt 285
Cerebrum diuiditur in quatuor partes 10
Cerebrum diuiditur in duas diuiſiones 309
Cerui ſtrabonis oculi 319
Ceruſſa 360
Chamædreos 374
Chamepiteos ibid.
Chamomila 346
Chelidonia 381
Chirurgia quid 324
Cholera rufa 311
Cholera rubea quomodo medicāda 8
Cholera nigra in actionibus duplex eſt 283
Cibus omnis triplex 291
Cibus nō coctus in corpore malos chimos generat 14
Cicuta 376
Cinnamomum 368
Cocognidium 364
Cogitatio unde fit 310
Cognitio unde fit 310
Coire nō ualentibus medicamēta 306
Coitum fortificandū quæ extrinſecus apponenda 307
Coitus prodeſt qbus nigra cholera dominatur 18
Coitus in ſe tria habet 299
Coitus cauſa ex quo rigor & triſtitia accidit 304
Coitu utilitas 303
Coitus quibus prodeſt, quibusq̃ noceat 302
Coitu contingit rigor & triſtitia 303
Coitus paucitas 122
Colica paſſio 177
Colicam paſſionē multi patiuntur 84
Colica paſſio naſcit in quinto inteſtino 84
Colica paſſionis cauſa ſeptiformis eſt 84
Colica paſſio uniuerſalia & ꝓpria habet accidentia 85
Colicā paſſionem curantes errant medici aliquando & in renū dolore 86
Colicæ & renum uera differentia 86
Colicorum ſigna & cauſæ 86
Colicorum dieta 278
Colocyntha 367
Combuſtionis ignis cura 191
Conceptio mulieris 184
Condiſi 383
Conſtrictorum ad fracturas oſſium & membrorum 332
Contentiua uirtus 219
Contentiuæ uirtutis paſſio 22
Cor aërem trahendo carere non poteſt 57
Corallus 354
Corneæ & palpebrarum coniunctiones 337
Corneoli natura 319
Corporis uita ex quatuor uirtutibus eſt 286
Corpori naturali modi duo 314
Corpus ignis incidens 167
Corpus animam ſequitur ſuis accidentibus 287
Coryza extra naturam humiditas 34
Coſtus duobus modis eſt 366
Cranei dolor 11
Cranei cura 11
Creta cū aceto ſanguini fluxu denaribus prodeſt 35
Crocomagma 205
Crocus 353
Croci ſemen 320
Cubebe 349
Cuſcute diuerſarum uirtutum eſt 346
Cyclaminus 379
Cyminum 375
Cyperum 362
Cypreſſus 350

D

Daucus 370
Δαῦφυς 370

Dei intentio

Dei intentio in creãdis animaliũ membris tribus modis fuit 93
Dentes perforati 38
Dentes commoti 39
Dentes putridi 38
Dentium colores mutantur 39
Dentium nigredo 174
Dentium fricatio 39
Dentium dolor 37 & 173
Dentium extractio 339
Deſiderij ablatio 250
Deſiderij potus ablatio 256
Diabete cura 182
Διαβήτην paſſionem habent renes 118
Diacodion 204
Diacoſtum 205
Diacyminum 204
Diagnidium 369
Diahermis 284
Diahirundinis 205
Diarheumbarbarum 204
Dialacca 204
Diamargariton 205
Diaporica imperialis 206
Diapraſſion Conſtantini Africani 205
Diarhodon 204 & 205
Diaſulphur 205
Diaſpermaton 204
Diatrion pipereon 206
Dictamnum 380
Digeſtio mala 176
Digeſtiua uirtus 29
Digeſtiuæ uirtutis paſſio 220
Digeſtiuæ uirtutis corruptionis cauſa in ſtomacho 242
Digeſtionis corruptæ cura 244
Digeſtibilis uirtus tria obtinet 92
Digitorum ſuperfluitas 340
Dolor corporis quatuor modis 157
Dormitatio membrorum ex frigiditate 25
Dragagantum 360 & 361
Dragagantum quadruplex eſt 383
Dyſenteria quid & eius cauſa 80
Dyſenteria 177
Dyſenteriã iuuantes trochiſci & confectiones & pulueres 82
Dyſenterię ſignificatiões unde à ſe inuicem differant 81
Dyſentericorum dieta 278

E

Ebrietas uini unde, & quid noceat & ebrietatis cura 17 & 18
Electuaria ualentia ſtomacho 278
Electuarium tuſſientibus utile 202
Elephantiaſis 160
Elphantinum ſtercus 320
Elleborus niger 372
Elleborus albus 371
Emblici 345
Embroca contra omne uulnus ad reſtringendum ſanguinem 332
Empyici 56
Empyicorum dieta 277
Empyicorum cura 174
Endiuia 353
Enula 367
Epar fundamentum ſanguinis 69
Epar duobus modis patitur 92
Epatica digeſtio 98
Epaticorum dieta 279
Epatis paſſio 179
Epatis ſuperioris uenę iunctę ſunt uijs urinæ 95
Epatis paſſio ex cauſa ſtomachi 218
Epatis mala complexio 92
Epatis apoſtemata in duobus locis naſcuntur 96
Epatis oppilatio 94
Epatis paſſionẽ iuuans medicina compoſita 102 & 103
Epatis apoſtemata dura, ſi inueteraſcẽt incurabilia 97
Epatis apoſtemata naſcentia duobus ſunt modis 95
Epatis ſanguinis fluxus multis modis 96
Ephemera febris 139
Epilepſia quid 20
Epilepſia apoplexiæ uicina 20
Epilepſia ueniente creſcente luna humida, deficiente frigida 20
Epilepſiæ cura 20 & 21
Epilepſia 290
Epilepſia pueris duobus modis fit 170
Epilepſia & apoplexia non differunt 170

Epileſiæ

Epilepſiæ accidentia 20
Epithimata ualentes ſtomacho 270
Epithymum 368
Eriſipela 96
Eupatorium 346
Euphorbium 381
Expulſiua uirtus 219
Expulſiuæ uirtutis paſſio 222
F
Faciei puſtulæ 187
Faſtidium quatuor modis fit 73
Faſtidium patientibus uomitus, & ſolutio uentris prodeſt 74
Faucium tumor 340
Fauis genus ſcabiei in capite 6
Fauis quibus ſubueniendum 6
Fauus naſcitur ex phlegma ſalſo 6
Febris tertiana 195
Febris hemitritæus 199
Febris quotidiana 196
Febris hectica 200
Febris quartana & eius cura 198
Ferrum candens 377
Fidelitas dilectionis fundamentũ 18
Fiſſura manuum & pedum 167
Flos æris 384
Fœtus lubricus 183
Folium 361
Formica quomodo curatur 334
Frontis inciſio 336
Fu 348
Fuful 380
Fumus terræ 351
G
Galanga 372
Galbanum 376
Galla 355
Gariophyllum 357
Gariophilatum 363
Gentiana 367
Gingiuarum paſſiones 40
Glandium oculorum cura 338
Glandulæ extractio 333
Glutiendi difficultas 66
Gonorrhea 124
Gradus ſimplicium quid 343
Gradus ſecundus ſimplicium 354
Gradus quartus ſimplicium 380
Grandi fiſſa palpebræ apparens 338
Gulæ apoſtema 46
Guttata urina 119
Gutturis inciſio 340
H
Hæmathites 358
Hæmophthoicorum cura 174
Hæmophthoicroum dieta 177
Hæmorrhois ad medicandum dura 90
Hæmorrhois cauſa & unde 89
Hæmorrhoides 279
Hæmorrhoidis accidentia 90
Hemicranea 10
Hemicraneę cura 10
Herba omnis tria uitia habet 292
Hermodactyli 379
Herpetis cura 188
Hierapicra Africani 203
Hirundinis ſanguis prodeſt oculis 28
Hyacinthi natura 319
Hyacinthi triplices ſunt 352
Humano corpori duo ſpecies ſunt 312
Hydropiſis 180
Hydropiſis non eſt ſine paſſione epatis 100
Hydropiſis quid & unde 100
Hydropiſin duobus modis curandum 101
Hydropicorum dieta 279
Hydropicorum inciſio 341
Hyoſcyamum 319
Hyoſcyamus 384
Hypericon 379
Hypochondriacos oportet ambulare poſt cibum 295
Hypochondriacos non oportet curari de cerebro 295
Hypochondriacorum accidentia 288
Hypociſtis 375
Hypoſtaſis 109
Hyſſopus 371
Hypoſarca 100
I
Ictericia duobus modis 109
Icteritia 180
Iectigatio accidens eſt ex morbis 25
Ignis combuſtionis cura 191
Ignẽ corpus incidens 167
Ilei dolor 192
Ileos morbus peſtifer & mortalis 84
Ileos cauſa bifaria 84
Imaginatio unde fit 310

Impetigo duobus modis eſt 162
Impetiginis cura 188
Incantatio quid 317
Indigeſtio 246
Inflatio uuluæ & uirgæ 183
Intellectus unde fit 310
Inteſtini exitus propter uulnus 341
Inteſtinorum anguſtia unde 77
Iris 358
Iſchiatici 185
Iſchiatica paſſio 135

K

Kebuli 345
Kecabre 348

L

Labor quid ac quatuor ſpecies laboris 294
Labor corporis quatuor modis 157
Labrorum fiſſuræ 36
Lacca 362
Lacteridis 380
Lachrimæ unde & earum cura 29
Ladanum 347
Lapis in ueſica duobus modis generatur 117
Lapis in renibus duobus modis generatur 117
Lapis zabuli 362
Lapis in ripa maris Indię inuentum cuius natura 378
Lapides in ueſica pueris naſcuntur 117
Lapides in renibus iuuenibus naſcuntur 117
Lauri radix 320
Laurus 370
Lectorum comminxio 120
Legumina ſunt nocitiua 292
Lentigines unde & quibus contingunt 42
Leonina melancholia 284
Leporina paſſio 337
Leporis pedes 320
Lepra unde 160
Lepræ cura 187
Lethargia 11
Lethargia ſenibus frequenter contingit 12
Lethargiæ propria medicina anacardina potio 12
Lethargię infirmitas 12
Lethargię cura 11.& 13
Lethargia 171
Lethargicorum dieta 276
Lienteria 77
Lienteria 177
Lienteria naſcitur ex defectione uirtutis contentiuæ in ſtomacho 78
Lingua auis 351
Lignum aloēs tribus modis 355
Liguſticum 380
Lingue grauedo 36
Lingue tumor 191
Linguę nodus 340
Lippitudo 26
Lippitudinis cura 2.& 27
Liquiritia 347
Lithargyrum 360
Lumbrici 178
Lumbrici ſolent naſci in inteſtinis 88
Lumbrici occidūtur omni re amara 89
Lupi ſtercus maximam proprietatem circa colicam habet 87
Lupinus 352
Lycium 347

M

Macis quid 355
Malua 364
Mamillarum ſuperfluitas 341
Mamillarum apoſtema 65
Mania 290
Manna 347
Manuum fiſſurę 167
Marathri ſemen 364
Maſtiche 354
Matrix clauſa ſi fuerit 322
Matrix ſi ulcerata fuerit 323
Matrix frigida ſi fuerit 322
Matricis dolor 322
Matricis effuſio 322
Matricis ſuffocatio 130
Medicina ſimplex 342
Medicina tribus modis conſtat 324
Medicina mortifera cauenda 153
Melancholia 312
Melancholia unde generatur 281
Melancholia quid, atq; ſpecies duę, accidentiaq; eius 280
Melancholia animę & corpori obeſt pag. 281
Melancholica paſſio 16

Melancho

Melancholica paſſio triplex eſt 284
Melancholiæ cura 290
Melancholicis ſex neceſſaria ordinanda 291
Melancholicis qui cibus & fructus nocet 281
Melancholicis coitus prodeſt & exercitium 293
Melancholicorum cibi tria conſiderentur 291
Melilotum 349
Membrorum ſeparatio iuncturæ in oſſibus 165
Membrorũ fracturæ conſtrictoria 332
Memithe 361
Menſtruæ ceſſatio 183
Menſtruæ naturalis ablatio 127
Menſtruæ mulieribus ueniũt decimo quarto anno 127
Menſtruis exiens quoq; ſanguis 129
Menſtruorum multitudo 183
Menta 359
Mentis ſtupor curatio 13.& 14
Mentis ſtupor duobus modis fit 13
Mentis paſſio propter melancholiam duobus modis eſt 285
Mentis ſtupor maxime delectatur muſicis inſtrumentis 14
Meri iuuamen 66
Mirobalani citrini 345
Morphea quid 161
Morpheę cura 186
Mortifera medicina cauenda 157
Motus quatuor modis 313
Mulieris lac oculis prodeſt 28.&29
Mulieris lac prodeſt dolori aurium 32
Mulieris conceptio 184
Mulieris lactis utilitas 17
Mulierum paſſiones 321
Muſcus quid 354
Myrrha 359
Myrtus 350

N

Narium fœtor unde 33
Naſturtium duplex eſt 284
Naturales uirtutes quatuor ſunt 219
Naturalium uirtutum cuſtodia 222
Nenufar 361
Nephreticorum cura 181
Neruorum punctura 190
Neruorum inciſio 190
Nigella 375
Nitrum foco non incenditur 320
Nitrum eſt diuerſo modo 384
Nodi extractio 333
Nodus linguæ 340
Nucleus 358
Nux muſcata 355

O

Obſcuritati oculorum cura 28
Ocimi duo ſunt genera 349
Oculcea 352
Oculi digniores partes faciei 26
Oculi ſanguinei 29
Oculis ſub palpebra ſuperiori pinguedine naſcente cura 337
Oculorum continua tenebroſitas 30
Oculorũ uiſus amiſſio occaſu ſolis 30
Oculorum grandines 338
Oculorum catarrhactarum cura 338
Oculorum panniculi & albugines 28
Ophthalmia 172
Ophthalmia quid & unde 26
Ophthalmia calidum apoſtema et eius cauſa & unde naſcitur 26
Ophthalmiæ differentia duorũ ex cauſa 26
Opium frigidum eſt 375
Opopanax 373
Origanum 372
Oris morbi 41
Oris puſtulæ 191
Oris paſſio 173
Oris fœtor 42
Orphei dictum 293
Orpheus 19
ὀρθόπνοια 57
Oſſium diſiunctio 165
Oſſium ruptura 165
Oſſium fracturæ cõſtrictoria 332
Oxyfœnicia 363

P

Palpebrarum ſuperfluitas 337
Palpebrarum & corneæ cõiunctio 337
Papauer 346
Papaueris nigri ſemen 286
Paralyſis 170
Paralyſis cura 171
Parturiendi difficultas 134

Partus durí cura 185
Pedículi unde naſcuntur & eorum cura 7
Pedum fiſſuræ 167
Peonía 258
Peonía epilepticís prodeſt 22 & 320
Perípneumoníę cura 52
Perípneumonicorum dieta 227
Perna 351
Petroleum 385
φαντασία 312
Phlebotomíæ ſcientía 324
Phlegmon 96
Phílonium 206
Phreneſis 171
Phreneſis calidum apoſtema cerebri & duobus modís naſcitur 15
Phreneſis terribilia accidentía habet 15
Phreneſis quíbus plerunqȝ contíngit pag. 15. & 16
Phreneticorum cura 16. & 17
φρενῖτις à Galeno alíàs lethargía pag. 12
Phthiſis quid & unde 51
Phthiſis uulnus ín pulmone eſt 175
Phthiſis tribus modís fit 51
Phthiſicorum ſcreatus ſi fœtorem habuerit, mortale 53
Pilorum ſuperfluítas 336
Pilorum tinctio quomodo facienda pag. 4
Pilulæ cochiæ 203
Pílulæ uaríæ 106
Pilulę ad mundificationem capítis 10
Píper longum 367
Píper 385
Píſcis manus capientis ſenſum aufert pag. 320
Píx líquída 378
Pleureſis 59
Pleureſis non uera ſigna 60
Pleureſis ueræ ſigna 59
Pleureſis 175
Pleureſis unde naſcitur eius que ſigna pag. 60
Pleureſim ſolutio uentris ſolet ſequi pag. 61
Pleureticorum dieta 277
Plumbum 360
Podagra 137
Podagrici 184
Podagricorum dieta 279
Policaría 376
Polipodíum 368
Polipus quid & eius cura 339
Políum 357
Porri cura 334
Potus deſiderij ablatío 256
Praſſium 361
Prægnantium díeta ordinanda 133
Prouidentía unde fit 310
Prurigo 162
Pſyllium 363
Pulſus cordís paſſiones indícat 308
Pulueres uarij 106
Puſtulæ in capite naſcuntur 5
Puſtulæ ſunt quatuor modís 164
Puſtulæ quæ celſa dicitur cura 339
Puſtulæ facíeí 187
Puſtularum cura 5
Pyrethrum 320. & 381

Q

Quartana febris 148
Quartanaríorum díeta 375
Quotídíana febrís 140
Quotídiana febre laborantium dieta pag. 275

R

Ramnus 349
Ranarum natura 319
Raucítas ex humíditate eſt 47
Renes tripliciter patiuntur 115
Renibus lapís duobus modís generatur 117
Renum apoſtemata 114
Renum uulnera 115
Renum dolor nunquam mutatur 86
Renum tumor 181
Rheum 354
Riſus quid & unde 288
Roſa 344
Rubea 351
Rubrica Conſtantíni Africani 205
Ructatio acida quatuor modís 71
Ructatus cura 262
Ructatus cauſa 262
Ruptura Siphac 262

Ruta

Ruta 386

S

Sagapinum 373
Sal quatuor modis eſt 387
Salices 358
Sal & aqua cum aceto occidit pedicu-los 7
Sambucus 361. & 362
Sandali tribus modis ſunt 369
Sanguis draconis 378
Sanguis exiens per uirgam 181
Sanguis fluxus de naribus 35
Sanguis fluxus ex inciſione 165
Sanguis egreſſio cum urina quatuor fit modis 116
Sanguis exiens cum menſtruis 129
Sanguis reiectio duobus modis 54
Sanguinis ſcreatus propter hirundi-nes 56
Sanguinis reſtrinctio 332
Saniei collatio in capitibus puerorum pag. 325
Sanies ſcreatus multis modis 56
Sanſucus 371
Sanitatem quæ res conſeruant 302
Sarcocolla 350
Satyrion 279
Σαϑυρίασις 124
Sauina 367
Scabies 162. & 190
Scarificatio quid 329
Scorpionum morſus 155
Scotomia 169
Scrofulę cura 188
Scrophularum cura 333
Scrophulæ qualia apoſtemata 164
Scylla 363
Secundinæ exitus poſtquam peperit pag. 134
Semen quid 299. & 300
Semen ad emittendum qui homines fortes 306
Semen croci Hortenſis 363
Semen quæ res generant 305
Semen quę non generant 205
Semen quæ nutrimenta generantur pag. 304
Semen ex quibus cauſis 300
Semperuiua 374
Serpigenis cura 188
Seſeleon 364
Sincopin impoſſibile eſt generari cor-de non patiente & ſtomacho 218
Sincopis unde & quid 63
Sincopis cauſæ & ſignificationes 64
Sincopis ex animæ accidentibus 163
Singultus 78
Singultus cauſa 259
Singultus multis modis fit 71
Singultus cura 260
Singultum cogitatio impedit 73
Siphac 160
Siphac ruptura 126
Sirupi ualentes ſtomacho 270
Sirupi 107
Sinapis 236
Siſymbrion 359
Sitis nimia quæ fit ab interioribus mē-bris 257
Sitis unde augmentatur 70
Sitis ſtomachi duobus modis 70
Smaragdi uis 319
Somni expergefactio unde & cura e-iuſdem 13
Somniculoſitas tribus fit modis 25
Spaſmus 290
Spaſmi cura 25
Spaſmus triplex & unde 24
Sperma ſine uoluntate exiens 124
Spermatis effuſio in ſomno 125
Spica nardi 348
Spiritus animalis & uitalis 309
Spiritus & animę differentia 316
Spiritus in hominibus diuerſus 310
Splenis paſſio 180
Splen tribus morborum generibus pa-titur 111
Splen inſtrumentum riſus 112
Spleneticorum dieta 279
Spodium 370
Sponſa ſalis 355
Squinantum 372
Staphiſagria 371
Sternutamenta prouocantia 8
Sternutatio de diuerſis humoribus na-ſcitur 19
Sternutationis cura 19. & 20
Stichas 350
Stomachus frigidus plus calido appe-titum habet 68

Stomachus ſanus quomodo regēdus & cuſtodiendus 233
Stomachi uulnerum cura 238
Stomachi inflationis cura 263
Stomachi appetitus non naturalis 253
Stomachi inflatio 262
Stomachus mundificandus cum uomitu 240
Stomachi digeſtiuæ uirtutis corruptionis cauſa 242
Stomacho quæ cibaria conuenientia pag. 269
Stomachi oris apoſtemata 235
Stomacho cōuenientes electuaria, ſirupi & emplaſtra 270
Stomachi compoſitio 216
Stomachi complexionis cuſtodia 225. & 226. & 227. & 228. & 229. & 230. & 232. & 233
Stomachi inflatio unde 76
Stomachi defectio cibum & potum cōtinere nequeuntis 246
Stomachi complexio 223
Stomachi dolor 176
Stomachi ore ortis uulnerib. cura 238
Stomachicon Ioannis Damaſceni
Strignum 365
Stranguria 120
Styrax duobus modis eſt 351
Sudor naturalis & non naturalis pag. 151
Sulphur 386
Sumac 357
Symptoma quid 321
Συνάγχη quid ſit 43. & 44
Synocha febris 193
Synochus 146
Synochus ex ſanguine & cholera naſcitur 194
Syche 360

T

Tamarix 364
Tapſia 387
Teli extractio 334
Terra ſigillata 353
Tertiana febris 144
Tertianorum dieta 275
Teſtes ſunt de principalibus membris pagina 300
Teſticulorum uulnera 126
Teſticulorum apoſtemata 126
Teſticulorum natura 301
Teſtudinisq; pedes podagræ proſunt pag. 320
Tetanus à ſpaſmo ſpecificatur 24
Tetanus 170
Thithymali 387
Theodoriton cum nuce muſcata 206
Theodoriton Cōſtantini Africani 203
Thus 357
Thymum 368
Tinea naſcitur in capite 6
Tinea ſæpe euenit infantibus 8
Tinea naſcitur ex putrido ſanguine 6
Tineę cura 6
Tremor cordis 62
Tremoris cauſa 25
Tremoris cura 171
Triphera Conſtantini Africani 204
Trochiſci uarij 104. & 105
Trochiſci de Sandalis 206
Trochiſci Camphorati 205
Tumor ueſicę & renum 181
Turbith 366
Tuſſis quid & unde 174
Tuſſis ex dolore capitis 50
Tuſſis mala non eſt ſine ſcreatu 49
Tuſſis ſicca tribus modis fit 49
Tuſſientium dieta 277
Tympanites 100

V

Variolę de ſanguine putrido naſcuntur 152
Venę quomodo phlebotomandę & de numero earum & iuuamine 316
Ventoſę uagantis utilitas 331
Ventoſæ cum igne utilitas 331
Ventoſitatis paſſio 191
Ventris tortura 177
Ventris dolor 322
Verrucæ cura 334
Verrucæ quid 159
Verrucæ oculorum cura 338
Vertigo 169
Vertigo uiſus corruptela 11
Vertigo durabilis neq; dimittit 11
Vertiginis cura 11
Veſicæ lapis duobus modis generatur pag. 117

Veſi-

Veſicę paſſio urina guttata 119
Veſicę tumor 181
Veſparum morſus 156
Vigilare eſt duobus modis 14
Vigilię ex motu cerebri 14
Vigilijs ſubueniendum 8
Vigilias patientibus cura, & lac mulgē dum eis ſuper caput mulieris puellā nutrientis 14. & 15
Vigiliarum cura 15
Vinum hominibus acceptabile 293
Vini qualitas & quantitas obſeruanda 17
Vinum medicina fortis 18
Virgæ apoſtemata 125
Virgę erectio 124
Virgę inflatio 183
Virgæ ſanguis exit 181
Viola 344
Viperæ morſus 174
Virga paſtoris 374
Vita unde 309
Vmbilici inciſio 341
Vngularum in oculis cura 338
Vnguiū albedo & gr oſſities 166
Vocis ſiccitas unde 48
Vocis aſperitas 48
Vomitui medicina 79
Vomitus prouocandus cum rebus ſtomachum mundificantibus 240
Vomitus abominatio 265
Vomitus cauſa 266
Vomitus dieta 278
Vomitus 178
Vomitus unde & qualis 75
Vrina ignea uel aurea 211
Vrina bouina & ouina dolore aurium prodeſt 32
Vrina nigra & pauca 212
Vrina uiridis & groſſa 212
Vrina rubicundiſſima 211
Vrina citrina, uitellina & flaua 211
Vrina groſſa & alba 210
Vrina unde & quid 208
Vrina habet lapides 214
Vrinæ impedimētum de ueſica uel de renibus 120
Vrinæ albus color 209
Vpupæ ſanguis prodeſt oculis 28
Vuæ inciſio 340
Vuæ tumor 192
Vueæ tunicæ exitus 338
Vulnera teſticulorum 126
Vulnera in ore ſtomachi ortis 238
Vulnera propter ocreas 167
Vulnera uuluę 132
Vulnera in corpore 163
Vulnerum ſi ſanguis fluit cura 190
Vulnerum ſtomachi cura 238
Vulnerum curationes 189
Vulnerum curatio quæ morantur ſanari 334
Vulnus pulmonis difficile curatur 52
Vulpes alopecia laborant 1
Vuluæ apoſtemata 46
Vuluæ inflatio 183
Vulue uulnera 132
Vulue apoſtemata 131

X

Xylobalſamus 356

Z

Zedoar 374
Zingiber 367

FINIS.

CONSTANTINI AFRICANI MEDICI DE OMNIVM MORBORVM, qui homini accidere poſſunt, cognitione & curatione, Liber I.

De Alopecia, Cap. I.

CAPILLVS ex fumo groſſo & calido naſcit, qui ex igneis & incenſiuis eſt humoribus, quo creſcente creſcunt & capilli: utpote ab ipſo nutriti. Hunc fumũ qui perdidit, & capillos perdit. Pro qualitate ergo fumi erunt capilli, utpote in herbis uidemus, ex terrę humore, uel ſiccitate areſcentibus, uel pereũtibus, uel augmentantibus. Qui fumus ſi omnino non fuerit, pereunt in hominibus capilli, & fiunt calui. Quibus ſi nullæ medicinæ ſubueniant, iam non amplius comæ ſuccreſcere poſſunt. Si autem fumus nõ ex toto amittatur, ſed ſolum ex aliquo humore inficiatur, infirmitas quædam naſcitur, quæ alopecia uocatur. Hic autem morbus alopecia uocatur, quia uulpes quę græcè ἀλώπεκες uocantur, hunc ſæpe patiuntur. Ex colore cutis ipſius loci agnoſcere poterimus, ex quo humore hoc oriatur. Si enim eſt citrina calida & ſicca: non dubitamus ex cholera rubea eſſe exortum. Proinde huic humori medicabimur ex ſubſcriptis: Mirobalano citrino, uiola, ſcamonea, abſinthio, & his ſimilibus. Quod ſi rubei coloris fuerit, ex infectione hoc eſſe cognoſcimus ſanguinis. Deinde ſi ætas, tempus, uel uirtus patientis permiſerint, uenam cephalicã dextri incidimus brachij, & ſanguinem extrahimus ſecundũ uires patientis. Poſt hoc potiones refrigeratiuas & ſanguinem euacuantes exhibemus. Vt ſunt hæ: oxyſœnicia, pruna, iuiubæ, uiolæ, caſſiafiſtula, manna, & ſimilia. At ſi niger locus fuerit, & uelut plumbeas ſquamas emiſerit, ex cholera nigra ortum eſſe credimus. Hunc humorem expellimus aqua cocta epithymo, pillulis ſtomachicis, hiera Rufini, hiera Galeni, hiera logodion, hæc omnia bibẽda ſunt cum aqua epithymi, & ſimilibus. Si locus albus erit & mollis & ex eo humor uelut oleum exierit, cognoſcimus ex phlegmate infecto naſci. Cui medẽdum eſt ſubiectis: Aqua cocta agarico, hiera fortiſſima Galeni, in quo nux muſcata ſit, & cęteris ſimilibus. Gargariſſmos faciamus ex oxymelle, & puluerem hierę picræ adiungentes. Vomitũ prouocemus cũ oxymelle, cui admiſcemus aquam cum anetho, & ſalisgemma, & ſimilibus. His etiã Galenus picram prodeſſe ſe expertum teſtatur. Poſtquàm humorem ablatum comperiemus, ad excludendam putredinem poris incluſam allaboremus. Vnguenta igitur lenia adhibeamus, diligẽter cauentes ne per hæc cutis rumpatur.

tur. In primis ubi caput raſum erit, illud pannis abſtergemus aſperitate nimia uel mollitie carentibus. Galenus teſtatur, ſi poſt fricationem cutis citius rubuerit, celerius poſſe ſanari, ſi uero non, tardius. Medicabimur autem ſic: Si ex calido ſit humore, totũ caput per loca ſcarificemus, ut ſanguis exeat. Et ex teſtis auellanarum incenſarum puluerem ſanguini ſuperaſpergentes, leniter inducamus & ex ſimilibus. Sicut ex puluere caprini ſtercoris, & ungularum caprinarum cum aceto. Deinde caput cum huiuſmodi rebus lauetur, quibus furfura ex calore naſcentia purgentur. Si ex frigido humore patiatur, ſimiliter caput rademus, & ſcarificetur uſq; ad ſanguinem, ſimul cum ſanguine allio piſtato inungimus. Quo adhibito euphorbium cum oleo laurino, uel ſimplici diſtemperantes, illinimus. Radix quoq; cannę uel naſturtij in puluerem redacta, & oleo mixta proficit, uel ſpuma marina. & quidã admiſcent nitrum cum oleo amygdalino amaro, & ficus folia puluerata, cum oleo & aceto mixta, pro unguento adhibemus, uel fimum columbinum ſimul diſtemperatũ. Amygdalas quoq; amaras cum corticibus ſuis incẽſas, melli admiſcemus & caput inungimus. Vel ruta uel eius ſemen, elleborũ album, uel nigrum, & nitrum puluerizatum, & cum horũ pulueribus locum illum aſpergito. Primũ tamen cum panno aſpero fricato. Colocynthæ pulpas, ſtaphyſagria, fimum ſoricum, & thus, quodlibet horum pulueratũ, & cum aceto forti temperatũ, pro unguento illinimus. Alij admiſcent elleborum albũ. Sinapis quoq; uel naſturtij ſemen, añ. drach. 1. temperatũ cũ aceto licet inungere. Dioſcor. dixit: Caſtanearũ teſtæ incenſæ, & uino mixtæ, proſunt infantibus, ut capita mundentur, & capilli naſcantur, neq; alopecia oriatur. Dioſcorides teſtatur, ſupercilijs prodeſſe, ſi cum ladano & uino, & oleo myrtino diſtẽperato, inungantur. Similiter condiſi pulueratus, & temperatus cum aceto, eiſdem ſupercilijs prodeſt. Omne fel prodeſſe iſti paſſioni, idem Dioſcor. teſtatur. Super omnia hęc conſidera, omnibus ſupradictis unguẽtis, propter auſteritatem mitigandam, ceram, uel ſeuum, ſeu aliquid unctum, addendum, uel oleum calidum anethinum, uel laurinum eſſe inungendum, & oleum palmęchriſti aut oleum de chamomila. Quod ut barbæ naſcãtur ſupradictis unguentis ſimiliter utendum credimus. Vnguẽtum ad has res probatum. Recipe euphorbij, ſpumę marinę, fimi columbini, ana. drach. 3. elleborum album, rutę ſeminis agreſtis, corticis auellanę, ſpicęnardi, tapſię, naſturtij, ana. drach. 1. & s. fac puluerem, & cum uino coque, uel oleo roſaceo, uel anethino, ſeu cum oleo laurino, diſtempera, & caput inunge, totaq; nocte unctum dimitte. Sequenti uero die memineris aqua lauandum ubi fabę uel betę ſint coctę, uel lotione furfuris, quod ſæpius eſt faciendum.

De

De capillis cadentibus. Cap. II.

Capillorũ amiſſio,non eadem eſt paſſio,quæ & ſuperior. Eſt enim minor,& non ſic ſubita eſt, aut multiplex. Fit enim aliquãdo propter abſtinentiã cibi cum fumus ad ſua loca tranſire non poſſit,ex quo fumo capilli dicti ſunt uegetari. Aliquãdo fit propter infectionẽ humoris, ſicut ſolet euenire leproſis, ſiue diu patientibus infirmis. Aliquando ex clauſis poris propter ſoliditatẽ cutis. Aliquando ex eiſdem apertis. Quod ſi propter abſtinentiã cibi eueniat, ducẽdus eſt ad balnea tẽperata, & cibi mediocriter dandi, & ab omnibus ſalſis abſtinendũ. Cui eſt iniungendũ,ut his utatur quibus humor tẽperatus radices attrahat pilorũ. Sæpius ergo ungamus oleo ladanino, & irino. Si ſit propter poros ex cutis ſoliditate clauſos, ungamus oleo, & amygdalis amaris incẽſis,uel oleo ex ſemine radicũ,oleo laurino,uel chamomelino. Si uero ceciderint inceſſanter,ſciamus quia propter apertionẽ pororũ eſt,unde oleo quod ſtringat ungemus,roſaceo,myrtino,folijs oliuę pulueratis,ſuccoq́; foliorum eiuſdem arboris,cum oleo roſaceo uel myrtino temperatis. Item folia myrti incenſę diſtempera cum oleo roſaceo,& caput unge,uelociter creſcũt capilli,& ſtringũt poros,ei qui habet cutem tenerã. Item ſuccus myrti prodeſt,ſi caput ex eo lauetur. Lini ſemen cum radice ſua incenſum,& chameleon admixtũ iuuat, ſi caput ungatur. Similiter lilia uſta cum aqua proficiunt mixta. Item cinis radicis cannæ cõbuſtę, & cum oleo myrtino temperatus iuuat ſi inungatur. Ioannis Damaſcenus quod dicturi ſumus prodeſſe teſtatur. Recipe cinis corticis auellanæ drach.5.incenſę, abſinthij,gallę,ana.drach. 2.aluminis, phu,foliorũ cannæ ſiccorũ,añ. drach. 5.ſeminis myrti drach.5.fac puluerem,& unc. 2.tolle ex oleo myrtino, coque et unge. Aliud,Tolle ladanũ, abſinthiũ,oſſa dactylorũ, & incenſis his omnibus æqualiter fac puluerem,& in panno leniter ligans impone oleo per dies 8. Inde locũ ſæpe unge ſupradictum. Aliud, Radicem celſi,oſſa dactylorum incenſa,& puluerata,cum ſucco myrtę tempera, & locum unge.

De preſſura & aſperitate capillorum. Caput III.

Naſcitur & alia in capillis paſſio,id eſt,ſiccitas,quæ iuuenibus calidi corporis propter calidum fumum & ſiccũ,caput aſcendentem euenit. Aliquando etiam ex capillorum negligentia,ſi non ungantur,uel pectinentur. Medicamẽta aũt frigida, quę aſcendentem fumũ reprimere poſſint,adhibeantur,ut ſunt hęc:oxyſœnicia cum aqua,uiolæ,mirobalani, citrini,pruna,iuiubę,aut aqua de caſſiafiſtula,& ſimilia. Si tempus, uel ætas permiſerit, uenã cephalicã incide, aut detur de ſirupis frigidis,ut extinguatur calor,frigidis,& optimis cibis paſce,id eſt,cucurbitis, portulaca, atriplice,pullis gallinę,perdicibus,& ſimilibus. Calore

extincto, locũ inunge pſyllio aqua infuſo, & moto, ut ad ſpiſſitudinẽ ueniat. Inunge oleũ uiolatũ, aut uenufaris, uel roſaceũ, & ſuperponens loco, induc per noctẽ unã panno, poſtea laua cũ aqua. Similiter ex ſeminibus cotoneorũ facies. Pſyllium ſi ſucco cucurbitæ infuderis, frigidius erit. Similiter aqua in qua hordeũ per noctem miſſum fuerit, proderit. Sępius quoq; oleo roſaceo, & uiolaceo ungãtur, & pectinentur. Folijs ſeſami uiridibus piſtatis, & coctis cum aqua caput inde lauetur, & pectinetur, aut cum ſupradicto oleo miſce, & caput inde laua. Capilli qui ex fumo cholerę rubeæ ſcinduntur, ſic medicentur. Semen lini unc. 3. coctum in 3. libris aquę ad duas lib. redigãtur, & optime colentur, caputq́; inde locum, deinde balneo purgatum, & oleo uiolato ſit perunctum prodeſt.

De canis pilis tingendis. Cap. IIII.

CAni ante tẽpus naſcuntur ex phlegmate, quod ex ſtomacho exit uel capite: Inde phyſici monẽt, ſi cauere uolueris ne naſcantur tibi cani, phlegma purgantibus utaris. Sic hiera picra, hiera fortiſſima Galeni, uel pilulis his: Rec. colocynthæ, pulpę, turbith, ſtecados, abſinthij, aloẽs, ſalisgemmę, ſcamonęę, pondus æquale, fœniculi, ſemen aniſi, petroſelini ſemen, ellebori nigri, zingiberis, piperis nigri, añ. unc. 5. puluera & tempera cũ ſucco abſinthij. Daq́; pondus unius ſolidi, uel pilulas ex aloẽ, maſtiche, & ſimilibus cõfice, frequenter uomitũ puouoca, ieiunus freq̃uẽter balnea, & ſimiliter gargariſſmata de ſirupo ualent acetoſo, & ſimilibus. Si iam nati fuerint, ſubueniemus unguẽtis. Si nigros facere uolueris, de canna, & cortice fabę, atq; gallę puluerẽ fac, & cũ ſucco bliti tẽpera. Aliud, Tolle gallę drach. 5. cũ oleo roſaceo incẽſę, alcamię drach. 2. æris uſti drach. 1. ſalis penſi drach. 1. fac puluerẽ, tẽpera cũ aqua cadida, inunge, & folia bliti ſuperpone. Aliud, Pone alcannã recentẽ in aquã calidã, & poſtquã emollierit, moue, unãq́; phialã aceti uino nigro appone, ſuper ipſam alcannam, & cũ aqua roſacea coque, & per triduũ inunge. Aliud, Baccas cupreſſi, & cortices eiuſdẽ arboris, in uino coctę, ſiue in aceto coquantur, & inde caput lauetur. Rubeos ſi facere uolueris, lupinos, nitrũ, in puluerẽ redige, & in aqua calida repone, per quinq; dies ibi dimitte, & laua caput inde. Aliud, Fęces uini cocti incende, & gũmi hederę, fac puluerẽ, tẽperans eum cũ oleo ſquinantino, & unge. Si molles & ſubtiles facere uolueris, ex puluere nitri & orobi ſpumę marinæ cõfice cum aqua calida, & inde laua, aut cũ ſucco maluæ, aut bliti cum nitro, aut cũ farina ciceris, uel lupini, aut cum decoctione de colocyntha, aut cum felle taurino, uel aloẽ cum ſucco myrti: ſed tamen prius lauetur cum oleo uiolato. Cõfectio ualens ad capillos ſubtiliandos, ex cucumeris agreſtis uſtis, & cum oleo temperati, nigellæ uſtę cum ſęuo lupi, uel urſi tẽperatæ, capillis credũtur proficere. Quod ſi uolueris ne pili naſcantur mali, uel in alijs locis ungãtur, ſanguine teſtudinis, aut ranæ, aut de ouis

formicarũ cũ oleo cõfectis, in quo coctus ſit ericius. Similiter ungenda ſunt cum hyoſcyamo, opio, & ſimilibus. Ad faciendos criſpos. Rec. calcis unc. 1. litargyri, emblici, gallæ, ana. drach. 2. fac puluerem, & tempera cum ſucco myrti. Deinde ungãtur, & ligentur cũ filo. Deinde ſecũdo die ungantur, & tribus diebus dimitte eos. Deinde lauẽtur cũ aqua in qua cocta ſit alcanna.

De furfuribus capitis. Cap. V.

FVrfura capillorũ ueriſſima faciunt damna, ita ut ex capite eos eijciãt, Sunt aũt albæ ſquamę grani furfuribus ſimillimę. Quæ ex duabus cauſis fiũt, una proprie ex cerebro exit, altera ex fumo cuiuſlibet humoris caput aſcendẽtis. Curantur aũt ſic ex cõtrarijs: Si ex calidis ſint, damus frigida: ſi ex frigidis, calida. Deinde ex his capita ſunt lauãda. Farinã ciceris cum ſucco betę tẽpera, inde caput laua. Maluæ ſuccus cũ aceto idem facit. Dioſcor. dicit, ſucco foliorũ ſeſami ſi caput laueris, furfura eijcies, molleſcunt & elongant capilli. Similiter fœnugræcum in aqua coctũ, iuuat capillos ſi inde lauas. Aliud: mitte duas lib. furfuris in aquam calidã per diem & noctẽ unam, ut tantũ furfur operiat, & fortiter cũ manu motũ, in manũ collige. Succũ eius exprimens laua, tantũ aceti iungẽs. Aliud, Mirobalani, citrini corticũ un. 10. pulueratis, & cum ſucco ſolatri cõfice, & inde laua. Si patiens frigidę fuerit naturę, pulueres lupini, & fœnugreci cum ſucco betę tẽpera, & cum oleo irino unge. Aliud, Nitrũ, fel caprinũ, & ſuccus betę cõmixta iuuãt. Fel tauri & fel arietis, & caprę cum nitro mundificant caput à furfure ſi ex frigida fuerit natura.

De Puſtulis. Cap. VI.

PVſtulæ in capite naſcuntur ex nimijs calidis humoribus, uel ex infecto phlegmate. Neceſſe ergo primo humorẽ eijciamus. Poſt raſo capiti hęc unguẽta adhibeamus: frõdes cupreſſi, eiuſdem baccas, frondes tamarici, belliſici, emblici: de quocũq; horum uolueris puluerẽ fac, & temperãs cum oleo & aceto unge. Aliud: Rec. litargyri ceruſſę, añ. drach. 4. ſaccari drach. 5. gallę drach. 1. gummi arabici, dragagãti, añ. drach. 2. puluerata tẽpera cũ forti aceto: poſtea iunge cerã albam, oleũ roſaceũ, & fac unguentũ. Aliud: Rec. ceruſſæ drach. 6. litargyrij, cerę albę, añ. drach. 4. ſulphuris uiui, & nitri, añ. drach. 7. olei roſati quantũ ſufficit. Aliud, qui Ariton affirmauit ualere, ſi naſcant ex phlegmate. R. litargyrum, rutã ſiccã, puluera, & tẽpera cũ oleo, & unge. Aliud Gal. Cortices maligranati, acatia, galla, puluerata tẽperentur cũ aceto, & ungant. Aliud: Accipe ramos ficus, & frondes uirides, & cum aqua piſta quoad uſq; efficiat ſicut medulla, & unge. Si paſſio fuerit diuturna, uice aquę acetũ impone. Si noua, aceti loco uterę aqua. Si fuerint uulnera, oleũ roſatũ, & albumen oui

appone. Aliud: Accipe amygdalas amaras, mūdifica cum aqua calida, & piſta, ut unguentum fiat, raſumq́; caput inunge.

De fauis. *Cap.* VII.

ALiud genus ſcabiei ſuſtinet cutis capitis, foramina habens minuta, unde egreditur lues, quaſi mel, & inde iſte morbus appellatur fauus, quia ſicut mel ex fauo, ita lues exprimitur. Naſcit̄ uero ex phlegmate ſalſo. Optimū uero eſt primo humorē purgare cum hierapicra, hiera fortiſſima Galeni, hiera Ruffi ſtomachico: gargariſſmū ex calidis facies, quo phlegma depellatur. Poſt hæc unguēto ſubueniemus, quod phlegma groſſum & uiſcoſum expellat. Aliud: Acetū forte naturaliter phlegma minuit, ſi iungere uis aliquod, iunge ſimul quod ſit aceti naturę. Aliud, Rec. litargyrij uel bombicinas carthas incēſas, cum aceto tēpera, & unge, uel olibanū cū aceto impone. Aliud, Rec. tartari unc. 1. incenſi, cum calcis uiuæ drach. 2. & cum aceto tempera. Subtrahe cibū qui phlegma faciat creſcere, caput lauetur cū aqua in qua mēta ſit cocta. Aliud, cathiniam auri, litargyrum, tempera cum aceto, phlegma purgat.

De Tinea. *Cap.* VIII.

SEmotim in capitis cute naſcitur ſcabies uel carbūculi, & nata immiſcentur. Naſcuntur autem ex putrido ſanguine, uel ex cholericis humoribus incēſis, fitq́; pruritus nō modicus: de quo pruritu quaſi ſquamę nō modicę ſed maiores delabuntur. Hoc ſæpe euenit infantibus propter abūdantiam ſanguinis & mollitiem cutis. His primum noxios cibos ſubtrahimus, & humore noxio ſublato, unguenta adhibemus. Si lactens fuerit, qui nō ſufferat medicinam recipere, incidimus retrorſum in auriculis ambas uenas, & ex ſanguine ſubtracto ſic calido inungimus. Nutrici uero malos auferimus cibos, & ſuccos ſcariolę atq́; fœniculi, atq́; ſaccari potandos damus. Infantes quoq́; caput radentes, tali ungimus unguento. Rec. litargyrij ceruſſæ, añ. drach. 5. pulueris ſarmenti, gummi arabici, gallę, pondus æquale, puluera, & cum oleo roſaceo & aceto tempera, & unge. Item, accipe gallæ non pertuſæ. drach. 10. amygdalarum amararum cum corticibus ſuis drach. 5. tempera cum aceto, & unge. Item, gallæ nō pertuſę drach. 5. urinæ tauri, aceti fortis, ana. phialam 1. Coque uſq́; ad ſpiſſitudinem, & facies unguentum, inde unge illum. Aliud, medullam ſeminis bombycis piſta, & cum aqua roſacea tempera, aut cum aceto, & caput unge. Item, litargyrij, ceruſſę, boli, ana. drach. 2. acatię, ſulphuris, argenti uiui, ana. drach. 1. fac pulueres cum oleo roſaceo, & aceto tempera, & unge: poſtea uero cum aqua calida laua. Sternutamenta infantibus tribus diebus facies, ex oleo amygdalino amaro: binas guttas per utraſq́; nares infundes. Hunc quoq́; puluerem ad potandum dabis. Recipe ſpodij, ſaccari, roſę, ana. drach. 2. gariophili, cardamomi, cubebę, ana. drach. 1. gallię muſcatæ, croci orientalis,

cathinię

cathinię argenteæ,camphorę,ana.drach.s. fac puluerem,& infantibus da pondus drach.ʒ.& mediam,cum aqua frigida,uel lacte nutricis.

De pediculis. Caput IX.

SAepe pediculi, & lendes naſcuntur in capite,uel in toto corpore,ex purgationibus,quas natura eijciēs cum ſudore facit inter cutem & carnē. Quod ſi ſit in calido corpore, hoc unguento inunge: Argētum uiuum & cinerem filtri,cum aceto & oleo tempera. Vel litargyrū, & argentū uiuum cum aceto tempera & oleo, ſicq; inunge. In frigido corpore hoc unguēto utere: Staphiſagria,nitrum,auripigmentū rubeum cum oleo & aceto tempera. Aliud,elleborū album, ſtaphiſagriam,nitrum cum aceto tempera,& caput ungito in balneo. Item,auripigmento rubeo caput inunge,cum oleo temperato in balneo. Similiter acetū cum aqua marina occidet pediculos, & ſi non habes aquam marinā, miſce ſal & aquā cum modico aceto,& idem facit. Si poſt infirmitatē pediculi naſcantur:fac unguentum de gnico,id eſt,ſemine croci hortulani,quotidie unge & laua cum aqua ubi coctæ ſint roſę. Aliud, Accipe folia pini,& piſta, & exprime ſuccum,& de ipſo ſucco ſimiliter unge.

De Cephalæa. Cap. X.

DOlor capitis duobus modis prouenit,uel ex ſe ꝓprie, uel ex alijs membris,ſicut ſtomacho. Qui ſi modo pręſens,modo recedens ſit,aliūde proculdubio uenit. Vnde Galen. Si dolor eſt in capite, nulla certa cauſa extrinſecus ueniente,humores collecti prægrauant ſtomachū,& maxime acuti. Dolor aūt eſt in ſummitate capitis,qui ex regione eſt ſtomachi. Qui ſi ſine intermiſſione fuerit,proprie à capite uenit & ex quolibet quatuor humorum. Si ſit à ſanguine,calorem patitur in capite,grauitatem in fronte,oculorū rubeſcūt uenæ,cū tota facie,& uenę faciei ſunt plenę. Vrina rubea & pinguis, & corpus molle, & pulſus mollis. Si ex cholera rubea,infra nares nimiū habet calorē,& in lingua ſiccitatē, uigiliæ & ſitis non deſunt,& maior in dextra parte eſt dolor, Si ex cholera nigra in ſiniſtra parte erit dolor cum frigore,uigilijs & grauitate. Si de phlegmate ſuſtinet grauedinē,& ſpiritus grauē retractionē cū querela & dolore in occipitio. Galenus in libro Inſtitutionū: Noſſe oportet caput diuidi in quatuor partes: Sanguis in fronte dominat᷑. Cholera rubea in dextra parte. Phlegma in occipite. Cholera nigra in ſiniſtra. In qbus cognoſcēdis medicus operā dabit. Aliquādo tamē ex calore ſolis,uel aëris dolor eſt capitis. Vnde Galen. in lib. de Accident. & morbo: Si caput ex aëre friguerit,ꝑ quaſdā catarrhactas intrat, quę frigoris illius ſunt cauſa, frigus ꝑ totū propellit᷑ corpus. Si ex calore ſolis uel aëris patiat᷑ cerebrū ex toto corpore humores ad ſe,ſicut uētoſa attrahit, Poſtq̃ in uicina debilia mēbra ꝓijcit. Pluribus dolor eſt iſte,ex nimio uini potu,uel ex capitis occaſionib,ſicut uulnere, apoſtemate uel ꝑcuſſione, uel ca-

ſu. Oportet autẽ intueri ætatẽ ęgrotantis cõſuetudinẽ, & unde dolor natus ſit. Si proprie ſit ex capite, cõſiderandum eſt ex quo ſit humore. Qui ſi ex ſanguine uel cholera rubea, incidatur cephalica, niſi ętatis cõtrarietas, uel tẽporis, uel cõſuetudinis, & uirtutis occurrat. Si igitur ad phlebotomandũ non ſufficiat, ſcarifemus pleno palmo, ab utriuſq; pedis calcaneo. Quæ proſunt choleræ rubeę, proſunt & ſanguini. Quę phlegmatę & choleræ nigræ non proderũt. Singulis tamẽ ſua melius per ſe medicamẽta adhibeantur. Choleram rubeã medicabimur, ſi pluſquã ſanguis dominet, caſſiafiſtula, iuiubis, prunis, uiolis, manna, mirobalanis citrinis, & ſimilibus. Si uero febris non fuerit, catharticũ de mirobalanis, citrinis dandum eſt cum drach. I. hieræpicrę, quod ex aloẽ loto cõficitur. In febri ſirupũ uiolatũ, uel acetoſum, & maligranati ſuccum demus, & poſtquã corpus interius mundificatũ eſſe certificabitur, caput, manus, pedes, aqua tepida infundamus. Aqua habeat uiolã, chamomilam, hordeũ decoriatum, atq; roſas. Quod ſi uigilias patiatur, adiungimus papauer. Incipiente uero infirmitate, oleum roſaceum cum aceto damus, uel aquam roſatam cum aceto, uel oleum uiolatũ, & portulacæ ſuccum, uel cucurbitæ ſuccum ſuper caput infundemus. Vnge proram capitis cum ſandalis albis, roſa, camphora, hordeo, quæ temperabis cum ſucco pſillij, & aqua roſacea. Dioſcorides dixit: Si cũ oleo roſato frontẽ, & tempera unxeris, & opio, ſimplicẽ dolorẽ ex calore refrigerabis, & dormire facis. Item dicit: Si folia & capreolos uitis tollas, & fortiter piſtes, & caput ungas, ualet ad humores depellendos. Sternutamenta prouocamus cum ſucco lactucę, portulacę, cucurbitę, oleo uiolato, cum mulieris lacte mixto, qui ſuggat puella, uel cum ſaccari ſucco. Si uigilias patitur, ſternutamenta prouocamus cum oleo uiolato, opio, & papaueris oleo, uel uiolato, & ſimilibus. Si dolor capitis cum grauedine fuerit, nullum cataplaſma, uel epithima apponendum erit, neq; aquã capiti infirmus infundat, niſi roſaceã, uel ſalicis, uel portulacæ, uel cucurbitæ, quod autoritate Galeni, nec ſternutamenta recipiat niſi prius humor decidat. Cibi ſunt, cucurbita, atriplex, portulaca, beta. Si non habuerit febres, pullos comedat columbarum, perdices, & ſimilia. Si ex frigido humore ſit dolor, id eſt, phlegmate, uel melancholia, proſpiciamus quę iam diximus ſigna: & demus hieram fortiſſimã, Galeni pilulas hieræpicrę. Aliud, & pilul. ſtomachi moueamus uomitũ cũ oxymelle de radicibus, & gargariſſmũ cum hierapicra, & ſinapi, & pyrethro, & cum oxymelle. Debes lauare caput cum aqua ubi coctum ſit anethum, roſmarinum, ubi maiorana, chamomila, & ſimilia ſint cocta. Vngimus caput melancholicũ, ex amygdalis amaris, cucurbita amara. Similiter ungimus caput phlegmaticum oleo ſambucino, uel nardino, uel chamomilino, uel muſcelino, uel rutæ. Emplaſtrum imponimus ex gummi arabico, myrrha, euphorbio, croco orientali. Vbi uero humores defecerint, ſternutamẽta prorocemus,

cum

cum ſucco caulis, betæ, uel oleo chamomilæ, & ſimilibus. Si poſt ſternutamenta ardorẽ in naribus ſentiat, inungimus lacte mulieris puerũ lactãtis. Si non ſenſerit, naribus nitrũ imponibus, & nigellã, uel fumũ aniſi. Galen. confirmat fimũ aſini prodeſſe capiti. Idem facit mentę ſuccus, ſi nares & tẽpora tingantur. Sæpius ad balneũ ire cogãtur. Cibi ſint uolatilia calida, cicer coctum. Hoc modo medicandi ſunt, qui dolorẽ capitis ex uẽtoſitate groſſa incurrerũt. In dolore ex percuſſione, uel ruina, uel apoſtemate, cephalicã incide, & ſecũdum uires ſanguinẽ bis uel ter ſubtrahe. Si uires negauerint, potũ damus oxyſœnicia, pruna, iuiubas, uiolas, uuas paſſas, caſſiãfiſtulam, mannã & ſimilia, diebus ſingulis ex his bibat unc. 4. Aliud, R. ſolatri ſucci cocti colati, caſſię fiſtulę mũdatæ drach. 4. cũ hierapicra, uel aloës epaticę drach. 6. Tale cataplaſma capiti imponamus, de ſandalis rubeis, ſucco ſolatri, ſalicis, uiolę, farina hordei, & ſimilibus. Sternutamenta dato cũ ſolatri ſucco, & lacte mulieris puellã nutrientis. Alud, de ſandalis albis, & rubeis, bolo, croco, tẽperatis cũ ſucco ſolatri. Ad bibendũ detꝰ ptiſana, cũ maligranati ſucco. In aqua ſalicis bibẽda ſirupũ uiolatũ, uel iulep, id eſt, ſirupũ de ſola aqua & ſaccaro. Si tumor ſine plaga ex ſupradictis euenerit, aqua calida in qua decoctę ſint lentes, roſa, myrta, laua, & unge cũ oleo roſaceo, & albugine oui. Odoret roſam, uiolã, camphorã, & myrtã. Cibos damus cucurbitas, atriplices, gallinarũ pullos, uitella ouorũ. Si dolor capitis ex ſtomacho ſit, aut ex humoribus in ſtomacho collectis, ſic colligitur: Si nauſeauerit, & torturã uẽtre uel prӕcordijs paſſus fuerit, uomitũ prouocabis. Fieri aũt nõ poteſt, quin cholera uel phlegma proijciatur. Si uero uomitũ prouocare, uel propter dolorẽ, uel pro tẽpore nequiueris, potiones hierapicra & aloës, & maſtichis ſimul dabis, uel ſtomachicon, & ſimilia. Vngimus ſtomachum ex oleo roſato, aqua roſata, myrtę ſucco. Si ex calore ſolis, ungendũ eſt caput ex oleo roſaceo, frigida aqua, uel aceto. Si uehemẽter doluerit, & ardor fuerit, ungendũ eſt oleo roſato, portulacę ſucco, uel cucurbitę, uel ſemperuiuę. Potus erit illi ſirupus uiolatus, maligranati ſuccus in aqua calida pedes imponantꝰ. In dolore ex frigore aëris, capiti aquã calidã in qua decocta ſint anethũ, roſmarinus, melilotus, per fiſtulas infundimus urceoli, & caput oleo nardino, uel ſambuco inungimus. Sapientius induſtrię hæc ſufficiãt. Deinceps ordinemus anti dota ad hoc utilia. Hiera Ioan. Damaſ. iuuat dolorẽ capitis, qui uel ex phlegmate, uel cholera naſcitꝰ nigra, ſtomachũ mũdificat, epar cõfortat, da fortioribus drach. 5. imbecillioribus. drach. 2. cũ calida aqua. Cibi poſtea pulli, pdices, uinũ leue. Antidotum, R. carpobalſami, xylobalſami, caſſię lignee, cinamomi, thymi, ſpicę, aſari, cubebę, maſtichis iuiubæ, macis, nucis muſcatæ, gariophili, añ. drach. 5. croci drach. 5. aloës epaticæ lib. 1. fac pulueres, & tẽpera cum melle. Aliud antidotũ Ioan. Damaſ. facit ad uentoſitatẽ groſſam, uiſus obſcuritatem, grauitatem totius corporis, propter uentoſitatem ex phlegmate,

ex phlegmate & cholera nigra. Recipe aloës drach. 15. epithymi, coſti, ana, drach. 5. euphorbij, croci, ſpicę, chamędrios, añ. drach. 6. gariophili. drach. 10. acori, calami aromatici, maſtichis, ana. drach. 8. xylocaſſiæ drach. 7. xylobalſami drach. 4. piperis albi & nigri, gentianę, amomi, ana, drach. 3. diagridij cocti drach. 2. mellis quot ſufficit, dabis penſum, drach. 1. & s. cũ aqua calida. Pilulę Ioannis Damaſceni, ualent ad mundificationem capitis & ſtomachi, accipiantur omni tempore. Recipe aloës epaticæ drach. 7. maſtichis drach. 4. turbith drach. 10. roſę drach. 3. fac pilulas in modum ciceris, da 11. uel 13. ante ſomnũ cum aqua calida. Pilulæ Galeni ad phlegma deponendũ, & omnem grauem fumũ aſcendentẽ caput, oculos purgãt & ſtomachũ. Recipe aloës, epaticę, diagridij, abſinthij, colocynthæ interioris, maſtichis, añ. drach. 3. tẽpera cũ ſucco ſolatri, uel ſcariolæ, fac pilulas in modũ ciceris, dabis 7. uel 9. ante cibũ, & poſt. Stomachicũ mundificãs caput, & ſtomachũ, ualet arthetico dolori ex groſſo phlegmate. Recipe aloës, turbith, mirobalani citrini & indi, abſinthij, añ. drach. 3. ſcamoneæ: colocynthę, bdellij, aniſi, epithymi, maſtichis, ana, drach. 2. tempera cũ ſucco marathri, fac pilulas in modũ piperis, da drach. 3. cum aqua calida, & ſuo tempore laxatiuũ celebra. Aliud ſtomachicũ Ioannis Damaſceni purgãs cholerã rubeã, & nigram, & phlegma ſine moleſtia. Recipe hierapicræ, mirobalani citrini, ana. drach. 5. nitri, agarici, añ. drach. 2. turbith drach. 6. ſalisgẽmę, epithymi, ameos, aniſi, añ. drach. 2. ſcamonee drach. 1. tẽpera cum ſucco ſcariolæ, & fac pilulas in modũ piperis, bibe cũ aqua calida. Hiera Galeni de lib. decalogi, ſtomachũ mũdat, atq; caput, imò & totũ corpus de cholera rubea & phlegmate. Rec. croci, ſpicę, uiolæ, abſinthij, xylocaſſiæ, aſari, maſtichis, carpobalſami, xylobalſami, cinamomi, thymi pondus ęquale, aloës quantũ ſunt cętere ſpecies, fac pilulas cũ ſucco ſcariolę, ad modũ piperis, da ęgrotãti ut laxatiuũ. Phlegmatico cũ dat̃, colocynthã, agaricũ, turbith, appone ęquali pondere. Pilulę aureę ualentes ad eaſdem paſſiones, ſunt tamen leuiores. Recipe aloës, colocynthæ, agarici, fœniculi, drach. 3. maſtichis, roſæ, ana, drach. 1. fac pilulas.

De hemicranea. *Cap.* XI.

CErebrũ diuiditur in quatuor partes, in breuitatẽ & in longitudinem, in dextrã, & ſiniſtrã partem, habetq; lineã mediã qua uentriculi medij differant. Si in caput aliquorũ humorũ aſcendat fumus, & à natura in dextrã partem propellatur, dolor ibi gignit̃. Si in ſiniſtrã, idem patit̃, & hemicranea uocat̃. Quã paſſionẽ ſic curare diſponimus: uidendũ eſt utrum ex calidis ſit humoribus. Quod itidem intelligit̃, uti de cephalęa diximus. Phlebotomãda eſt igitur cephalica uena, ex ea parte qua patitur, & cũ cathartico purgabis, quo acuta cholera rubea deponit̃. Sternutationes ſunt faciendæ cum oleo roſato, uel uiolato, & lacte mulieris

puellam nutrientis, infirmo loco apponet de coriādri ſucco. Vniuerſaliter curatio eſt adhibenda eadē ratione quā dedimus de cephalæa. Si de frigidis patiatur humoribus, cum hiera fortiſſima, logodion & ſimilibus, purgabit. Sternutatio cum oleo fiet nardino, uel chamomileo, & de hoc oleo modicū immitte in aures in ea parte ubi dolor eſt.

De dolore Cranei. *Cap.* XII.

ALiquādo craneum cum moleſtatione patitur magna dolorem nimiū, ut quaſi malleationem quandam infirmus in capite ſentiat, nec uocem, nec ſonitū aliquem pati poſſit, neq; lumē, neq; ſplendorem, & ex cholera rubea cōtingit, uel uentoſitate groſſa, ſi in capite debilitatem inueniat. Ex cholera rubea nimiam percuſſionem ſentit calidam. Ex uentoſitate, grauedinem, & tenſionem ſentit. Si ex cholera rubea eſſe certificabitur, oportet ut ea purgetur, & caput lauetur, cum aqua ubi papaueris cortices, uiolæ, hordeū, pſyllij frondes, & ſimilia ſint cocta. Sternutatio fiat, cum oleo roſato, & uiolato. Si ex nimijs uigilijs patiat, cum oleo uiolato, & ſucco papaueris, & lactucę ſternutatio conficiatur. Epithima capiti apponendū, ſandali quoq;, & aqua roſata, oleū roſatū, & ſimilia. Nutriatur cū chryſolocanna, portulaca, cucurbita, & ſimilibus. Si dolor ex uentoſitate groſſa ſit, damus theodoriton, hieram Galeni, uel Rufini hieram. Dabis in unaquaq; nocte drach. 1. & s. uel hiera picra, uel Galeni pilulas, uel Archigenis hiera dāda, añ. drach. 1. & s. Damus & ſambuceleon cū anethino cathartico. Damus & pilulas cochias. Lauādum eſt caput cū aqua ubi chamomila, ſamſucus, melilotus ſint cocta. Damus epithima de aloë, myrrha, croco, & ſimilibus. Gargariſſma de hiera picra cum aqua calida, & melle. Sternutationes de muſceleon, chamemileon, anethileon, nardileon. Balneū faciat frequenter, à cibis malis abſtineat. Cymino utatur, arromatibus, & aniſo. In potibus autem utatur ſirupo de melle, & ſpeciebus, uel uino odorifero & ueteri.

De Vertigine. *Cap.* XIII.

VErtigo uiſus eſt corruptela, & ſubito apparēt patiētibus omnia quaſi uolubilia, nebuloſa. Cauſa, nimia humorum eſt abundantia cum uentoſitate mixta. Humores iſti in capite mouētur ex uētoſitate, uel fumo de quolibet membro, ſicut à ſtomacho caput aſcendente. Si hæc paſſio in ſolo ſit cerebro, ſentit grauitatem in caput aſcendentem, & ſonitum in auditu, corruptionem in odoratu. Vertigo eſt durabilis, neq; dimittit. Si eſt ex ſtomacho, ſentit abominationem, & in ore ſtomachi dolorem ad tempus: uertiginem uero ad tempus dimittentem. hęc fit, cum à ſtomacho fumus aſcendit, dimittit cum non aſcēdit. Vertigo

proprie

proprie certificata à cerebro, cephalicam innuit debere phlebotomari uenam, & ſanguinem minui quantum ſufficit, ſi non oberit defectio uirtutis, uel frigiditas aëris, tempus ętatis. Damus his in cura hieram picram, in qua duæ partes aloës, & una aromatica. Pilulas aureas, uel quæ diximus cerebrum mūdificantia. Sicut hieram Galeni, & Ioannis Damaſceni ſtomachicum. Pedes infirmi in aqua calida ſunt ponendi. A uino abſtineat, caulibus, lentibus, lactucis, & ſimilibus. Si ſit ex ſtomacho uertigo, catharticū, de abſinthio, aut ſirupum de agarico damus, cum hiera picra, uel pilulas de hiera picra, & uomitum prouocamus. A cibis abſtineant in ſtomacho inflationem facientibus.

De Lethargia. *Caput* XIIII.

PErfectio memoriæ, & facilitas recordationis animę, ſubſtantialem cerebri puppis ſtabilitatem, & eius innuit perfectionē, uel contra, hominem obliuioſum, & durę intelligentiæ neceſſe eſt faciat. Quod fit, cū in puppi cerebri humores phlegmatici naſcuntur, qui fere nil horum prætermittunt memoriæ. Si ex uicino fit corpore, cum multa oſcitatione, & oris apertione, neq; meminerint os claudere, ex multa eſt frigiditate phlegmatis, & humiditate, cum in puppi cerebri ſuperat, & animatum ſpiritum ſuffocat. Hęc infirmitas uocatur lethargia, Galenus tamen uocat frigidam φρενῖτιν. Quæ ſæpius contingit ſenibus, in frigidis & humidis regionibus. Si hanc curare uelimus, potiones damus caput mundificantes ex frigidis, & groſſis humoribus. Sicut theodoriton, pilulas cochias & ſtomachicon, & ſimilia. Hę quoq; pilulæ ſunt iuuatiuæ ſimiliter, ualentes ad frigidos & groſſos humores phlegmaticos, & ad dolorē capitis faciētes, & ad lethargiam. Recipe aloës, drach. 10. agarici, ſtecados, an. drach. 5. colocynthæ, maſtichis, caſſiæ, ſpicæ, cinamomi, gariophyli, zingiberis, aniſi. ana. drach. 1. & s. fac pilulas in modū piperis, & da drach. 5. cū aqua calida. Poſt hanc mundificationem capitis, epithima faciendum eſt in eadem puppi calidum, & diſſolutiuum, ſicut nardileon, caſtoreleon, pyretheleon, ſeſameleon, ſamſuceleon, laurinum, ſambucinum, & ſimilia. Similiter cataplaſma de ſinapi, euphorbio, temperatis cum ſucco rutæ, uel de caſtoreo, & cinere humanorum capillorum, cum aceto temperatis. Cataplaſma Ioannis Damaſceni ualet lethargicis, mentem acuit. Recipe ſinapis, pyrethrū, aſphodeli, ana. drach. 15. caſtorei, euphorbij, ana. drach. 7. tēpera cum ſamſuci ſucco, pupim cerebri inde ſępius ungito. Sternutatio cum ſelite fiat, uel cum cōdiſi, uel caſtoreo. Gargariſmum cum ſinapi, origano, pyrethro, ſtaphiſagria, galanga, & ſimiliter cum hiera picra, & oxymelle ſcyllitico, & aqua calida. Propria huius morbi medicina, potio eſt anacardina, unaquaq; die drach. 1. & ieiunus bibat. Si ſolū ſit anacardiū, mediam drach. accipiat.

accipiat. Vtatur diatrion pipereon, diagalanga, diacoſin, trifera magna. Si inueteraſcit infirmitas, de caſtoreo detur quotidie drach. I. cum calida. Vngatur puppis capitis. Naribus quoq; idem apponatur. Sternutatio ſimiliter fiat cum caſtoreo, condiſi, nigella, pipere, & ſimilia. Maſticet thus cum pyrethro, uel origano, uel ſtaphiſagria, uel cortice radicis caparis. Accipiat oxymel, melicratum aromaticũ. Abſtineat à ſcarificatione, & in puppi capitis maxime, & à fructibus, & cibis humidis, & frigidis omnibus.

De expergefactione à ſomno. *Cap.* XV.

SI patiatur puppis cerebri de phlegmate & cholera rubea cõmixtis, redditur infirmus quaſi mortuus, oculos tamẽ habet apertos: anima nullam moleſtationem tolerat. Quieſcit cùm phlegma infrigidetur & humectet, expergiſcitur à ſiccitate, & acredine cholerę rubeę. Vnde Galenus: Intentio noſtra in hac infirmitate medicanda, mũdificatio eſt cerebri ex his duobus humoribus ſibi ſubſtantialiter oppoſitis. Danda ſunt cathartica, uel quodlibet aliud ſecũdum eum qui magis dominari uidebitur. Sed ſi ſunt ęquales, æqualiter fiat & medicina. Poſt mundificationem puppis cerebri, lauetur cum aqua caput, ubi chamomila, anethum, melilotus, ſamſucus, & ſimilia ſint decocta ſicut uiola roſata & ſimilia. Vngatur puppis capitis unguento de myrrha facto, aloẽ, croco, roſa, & ſandalis, & menta, cum albumine oui, & oleo roſato uel aceto forti temperatis. Vngatur & cum chamomeleon, nardino, anethino, coſto, nigella, & ſimilibus. Miſceantur his alia genera olei frigida, ſicut roſatum, & uiolatum, & nenupharinum.

De ſtupore mentis. *Cap.* XVI.

STupor mentis eſt quaſi ſomnus oculis clauſis, qui duobus modis fit: uel enim infirmus nimiũ eſt ſomniculoſus, uel parua. Nimia ſomniculoſitas tribus modis conſtat, uel de ſola humiditate, ſicut ebrioſi patiuntur, uel de ſola frigiditate ſicut in niuẽ & glaciem cadentes ſuſtinent, uel de utroq;, ſicut in apoplecticis uidemus, & lethargicis. Secunda parua ſcilicet ſomniculoſitas, nõ eſt ſomnus, ſed quaſi dormitantis pigritia, quę non contingit niſi ex debilitatione & diſſolutione uirtutis. Hæc infirmitas nunquam aut uix curatur, utrum autem ex humiditate, aut ex frigiditate ſit cerebri pręuideatur. Pedes infirmi in aqua calida ponantur, & cum ſale fricentur. Chamomila, roſa, melilota, in aqua decocta infirmo apponantur, ut per nares fumus eorum ingrediatur, prora capitis illa aqua lauetur, & deinde cum oleo roſaceo & aceto ungatur. Si ex frigiditate ſit ſola, oportet prora cerebri ut calefiat cum aqua, ubi chamomila, centaurea, melilotũ, calamenthũ, ruta, & ſimilia ſint decocta, Deinde ungaẽ ex muſcelino, nar-

dino oleo,& ſimilibus. Si ex frigiditate & humiditate,infirmo exercitiũ in-iungatur. Sternutatio cum caſtoreo fiat,& cum condiſi, nigella,& pipere, quibus cerebrum cõmoueatur,& calefiat. Sternutatio alia cum muſcelino, & oleo nardino. Odoret caſtoreũ,& rutam. Fumigatio fiat cũ licinio,bombycino prius accenſo & extincto. Melicratũ aromaticum,& oxymel dentur ad bibendum cum ſirupo calamenthino. Medicetur hæc infirmitas itidem ut lithargia,ſed tamen in lithargia puppis,in hoc morbo prora curetur cerebri. Si ex defectione,& diſſolutione ſit uirtutis,cum chamomilla,uiola & roſa in aqua coctis,ungatur. Cumq; ſandalis quoq;,& oleo roſato,& aqua roſata. Ante infirmum dulcis ſonitus fiat de muſicorum generibus, ſicut campanula, uidula,rota, & ſimilibus; his enim anima condelectatur,& ex delectatione excitatur natura.

De uigilijs. Cap. XVII.

VIgilare eſt duobus modis, Vnũ eſt naturale,& uocat expergefactio ſomni,uel extra naturã,& uigilię uocãtur. Vigilię ſunt ex nimio motu cerebri, & ex ſiccitate cholerę rubeę,ſiue nigrę,uel ex non tẽperato calore,uel ex ſalſis humoribus, uel his omnibus in cerebro naſcẽtibus. Si ex ſiccitate ſunt uigilię,ſequũtur anguſtię, & ſiccitas,& mutatio coloris in cute. Si ex cholera rubea fit ſiccitas, fit color citrinis,quia uigiliæ cholerã rubeã mouẽtes in exteriora propellũt corporis. Si ex nigra, fit color liuidus. Si cũ calore ſit,ſuccedũt anguſtię,ſollicitudo,alienationes,cogitationes. Si ex ſalſo humore phlegmatico ſit,fit quies,& mentis ſuſpiciones,uigiliæ,hęc proprie agũt, ut ſubſtãtialia ſiccent mẽbra corporis, & perfectionẽ digeſtiuæ corrumpant uirtutis. Cum autem cibus in corpore non bene coctus fuerit, totus uel plurima eius pars malos chimos generat: unde eorum palpebrę,& facies tumeſcũt,colores mutãtur,ſimilesq; cõcreantur. Oportet ergo medicari feſtinemus has infirmitates, quia maximarum cauſę ſunt paſſionum. Conuenit tamen prius cognoſcere,ſi ex cholera rubea ſint uigiliæ:in his enim lauãdum eſt caput cum aqua ubi papauer,lactucę ſemen,uiolæ ſint coctę. Sternutatio eſt facienda cum oleo uiolato,& lactucæ ſucco,& oleo hyoſcyami,cum ſucco portulace. In fronte eius opium, ſaccarum,lactucę ſemen,hyoſcyamus ſunt ponenda. Quę omnia debent piſtari,& cum ſucco portulacæ temperari & inungi. Mulgeamus ſuper caput eius lac mulieris puellam nutrientis. Dioſcorides dixit:Si ſuppoſiturã facias ex oleo uiolaceo uel ex opio,ſomnũ gignit. Danda ſunt & cathartica, cholerã rubeam extinguentia. Danda ſunt & ſemina lactucę,papaueris,hyoſcyami, in aqua cocta, ſi ſint neceſſaria. Si uigiliæ ex ſiccitate ſint, cauſa eſt choleræ rubeę, aquã iuuat capiti infundere, ubi chamomilla,melilota, anethũ, cortices papaueris,ſemen malug,& ſimilia cocta ſint. Poſt raſum caput lac mulieris,uel

aſininũ,uel pecorinũ,aſpergimus. Sternutationes ſunt faciendę de lacte mulieris,cum oleo de ſemine cucurbitæ,Si uigilię ſunt de falſo phlegmate, ſternutationes de oleo crocino,anethino, chamomelino ſunt faciendæ. Lauandum caput cum aqua,ubi chamomila,ſamſucus,anethum ſint cocta. Si uigiliæ ex calido ſint cibo,ſeu calida potione,medicamur prout medico diſponendum eſſe uidebitur,cum rebus ſomnum facientibus.Recipe opij,caſtorei,croci hyoſcyami,ellebori nigri,mandragorę,papaueris ſemen,oculi bouis, æquali pondere, unde factum puluerem mandragoræ ſucco debes diſtemperare, quibus ſuperimponendum oleum ſamſucinum quantum ſufficiat,& miſſum intra uas uitreũ in ſole per dies decem dimittendum,& cum baculo quotidie mouẽdum. Poſt colato opium quantum ſufficiat piſtatum, cum ſupraſcripto oleo eſt apponendũ,& item ad ſolem per dies 10. alios ponendum,& cum baculo reuoluendũ,fece colata,& iterũ liquori reddita per dies 10.iterũ ſoli ſunt reddenda. Poſtea partim de iſto,partim de muſcelino, nares & frontem illinies. Aliud.Rec.opij drach.10. lactucę ſeminis,tantũ de hyoſcyami,mãdragorę,an̄. drach.5.quæ piſtata in libra ſucci mandragoræ ſunt apponẽda:& ita ſimul impoſita, & cũ ipſa aqua bullienti ſint immitẽda, & ibi excoquẽda. Quibus deinde 100.drach.olei ſiricini ſunt adiungẽdę, & tam diu excoquendę,quo ad ſolum oleũ uideatur remanſiſſe. Inde frontẽ & caput unge. Aliud,Rec.opij, hyoſcyami,mãdragorę,pondus ęquale,factũ puluerẽ aquę admiſce,& ſoli per dies quinq; exponito,& frontẽ unge. Trochiſci ſimiliter ad idem ualent.Rec.hyoſcyami, lactucæ ſemen,ſemen papaueris albi,ana.drach.5.cucumeris ſemen,portulacæ ſemen,ana.drach.2.& s.opij,croci,an̄.drach.1.factum inde puluerem cum ſucco diſtempera lactucæ, & fac trochiſcos unũ quemq; drach.1.dabis bibere unum cum ierit dormitũ.Similiter alterũ cũ lacte fœminę diſtẽpera,& inde caput ungi pręcipe.

De Phreneſi apoſtemate cerebri. *Cap.* XVIII.

Phreneſis ut abſolute diffiniatur, calidum eſt apoſtema, in quibuſdã cerebri pelliculis, quam ſemper ſequũtur uigilię, alienationes. Aliquando etiã apoſtema in cerebri eſt ſubſtantia, quod peſſimum eſt & moleſtiſſimũ. Naſcitur duobus modis,uel de incenſione cholerę rubeæ cerebrum aſcendente, uel de ebullitione ſanguinis in corde,cuius fumus cum aſcenderit in cerebrum fit apoſtema, deinde uigilię & alienationes comitãtur,& dolores. Cum autem morbus augmentatur ut ad ſtatum pertingat, terribilia infirmus accidentia patitur, ſicut ſitim nimiam,ſiccitatem oris, nigredinem linguæ, aſperitatem, moleſtationem,anguſtiam nimiam,defectionem,& ſyncopin, mutationem natiuę cutis,faciei in non natiuam,ſiue in rubedinem,ſi ſanguis cordis ſit cauſa, uel in citrinitatem,ſi ſit cholera rubea, Ex maxima uero parte hęc infirmitas ſolet

contingere his qui magno & ſubito exercentur labore, & quando comple-xio eſt ex calido & ſicco, & maxime tempore æſtiuo. Phreneſis quę ex qua-libet alia paſſione naſcit, uel eſt ex phlegmatis apoſtemate, uel ex ſtomachi paſſione, ſiue ex matrice, ex quorum colligantia per neruos cerebrum pati-tur. Membris in priſtinum ſtatum redeuntibus, & cerebrum ſanatur. Alie-natio illa quæ ex ſtomachi contingit uitio, paulatim augmentatur. Poſtquã dolor quieſcit, febris extinguitur, morbus tamen non dimittitur, in cerebri ſubſtantia eſſe certificatur: unde eorum flatus debilis eſt, & rarus. Aliena-tio illa quę in augmentatione febre eſt acuta, ex fumo eſt caput aſcendente acuto & pungente, febre quieſcente, & alienatio quieſcit. Si econtrario, cer-tificatur apoſtema eſſe in cerebro, uel in ſuis pelliculis. Galenus enim inquit alienationẽ acuti ſequũtur humores, pungitiui, pręter maniã uel melancho liã. Quæ tribus fiunt modis, uel in cerebri ſubſtantia, uel in ſtomacho, & ad eum pertinẽtibus, ſicut hypochondria cũ inflãtur ex cholera nigra. In phan taſmatibus & alijs accidentibus eſt diuerſa, ſed tamen in quodam commu-nicantur, ut Hippocrates in Aphoriſmo teſtatur: Si timor alicui immoretur ſine cauſa, paſſio eius eſt melancholia. Vnde omnes hanc paſſionẽ habẽtes, ſine cauſa ſæpe ſunt triſtes. Qui interrogati cur contriſtentur, non habent quid reſpondeant. Alij timent mortem, uel qualibet aliam rem patiuntur irrationabilem. Alij amant mortem, & nimium deſiderant eandem. Gale-nus: Non eſt inquit mirandum, ſi nigra cholera in fundamento rationabi-lis animę dominetur, ut timorẽ & triſtitiã aut mortis ſuſpicionem patiatur, cũ in corporibus exterioribus nihil ſit timidius obſcuritate. Vnde ſi aliquid obſcurũ rationalis animæ operiat partẽ, neceſſe eſt patiẽs timeat, quia ſecũ portat unde timeat. Quod ergo nos exterius ex obſcuritate huius aëris pati mur, neceſſe eſt ex cholera nigra cũ ad cerebrũ ueniat, melancholici patian tur, uel cum aſcendat eius fumus, ſicut in hypochondriacis uidemus. Suffi cit nobis dixiſſe de cauſa & mentis alienatione. Nunc ad medicinam tran-ſeundum. Oportet ergo ante morbi dominiũ phlebotomari phreneticos, ut ſanguis extrahatur ſecũdum quod uirtus patitur, ſi non aliqua nobis ob-uient contraria. Poſt diminutionem cum cathartico eſt ſubueniendum. Re cipe oxyſœnicia, pruna, iuiubas, uiolas, caſſiam fiſtulam, mannã, & ſimilia. Quotidie digeſtio eſt augmentanda, & incenſio choleræ rubeæ extinguen-da, ſicut hoc cathartico: Recipe mannæ, uiolati mellis, caſſiæ fiſtulæ, ana. drach. 5. quę colata, ieiuno dentur in aqua cucurbitæ. Veſpere cũ aqua ma-ligranati dulcis & acidi, cum ſirupo, uel ſaccaro. Nutriendus eſt cum ptiſa-na, ſaccaro, uel pane leuato cum amygdalis, & ſaccaro. Miſceat autem ſem per cum ſirupo uiolato, uel de prunis, uel oxyſaccaro. Mittamus oleum ro-ſaceum ſuper caput eius cum aceto, uel portulacę ſucco, uel ſemperuiuæ, & cucurbitæ, cum oleo roſaceo uel uiolato. Ponamus ſuper caput frondes ſa-

licis,

licis,uel portulacæ. Si habet uigilias, ungamus frontem & tēpora cū lactucæ,& papaueris ſucco, & oleo uiolato. Sternutatio fiat ex lacte mulieris, & oleo uiolato. Si ſiccitas oris creſcat, & linguæ aſperitas, lauetur os cū pſyllij aqua, & oleo uiolato, & ſimiliter lingua. In domo ubi iacet, frondes herbarum mittamus uirides, ſicut ſalicum, myrti, roſæ. Si potionem bibere non poſſit quam ſumus dicturi, clyſtere mandamus fieri, de uiolis, hordeo mundato, iuiubis, furfure, in aqua coctis drach. 2. Apponatur de nitro unc. 1. de oleo uiolato ſaccaro drach. 10. & fiat quotidie. Melancholicorum oportet cerebrum de cholera nigra mundificari, ſecundū qualitatem ſui, cum cathartico, ſicut hiera logodion, & hiera Galeni, & cathartico de epithymo, & ſimilibus, & agarico. Si morbus ſit moleſtus, uirtutem leuioribus prius regamus. Poſtea catharticū demus eis & abſtinentia iniungat de cibarijs & cholerā generantibus. Galenus: Oportet inquit in omni morbo conſiderari, quæ medicina fortior ſiue debilior in initio debeat dari. Item dixit: Si morbus adeò non ſit moleſtus, neque ſuſpicio habeatur, à debilibus ad fortiora aſcendatur, & econtrario, contrarijs. Idem Hippoctates ſenſit.

De ebrietate. Cap. XIX.

OPortet uinum bibentes quantitatem, uel qualitatem cauere, quæ eos ualeat inebriare. Conſideret ergo quilibet corporis ſui qualitates, & membra uoluntarium motum habentia, memoriam, & rationem ſuam. Quæ ſi uideat cito immutari & debilitari, præuideat, ut ipſe uino dominetur, & non uinū ſibi. Ex groſſo ebrietas naſcitur fumo, & indigeſto, qui cerebrum aſcendat, ipſum operit, ſicut nebula operimentum eſt ſolis, & interſtitiū eſt mentis, & ſuæ ſplendidæ intentionis. Vnde omnia membra debilitantur, & emolliuntur. Similiter nerui ac ſenſus, & memoria turbantur, intellectus. Incipiatur igitur medicari: Si ebrioſus calidæ naturę fuerit, mittamus oleum roſeatum in capite, & uiolatum, cum ſucco cucurbitæ, & portulacæ cum aqua uiolata. Detur ad bibendum maligranati ſuccus, cum ſirupo: occupetur medicus in ſomno reducendo, ut uini fiat digeſtio, poſtea balneum temperatum paretur, & cum aqua calida pedes fricemus, cum ſale, & oleo uiolato, quæ fumum à capite deponant inferius. Ebrioſo uomitū prouocemus, deinde bibat abſinthium cum aqua frigida, uel mentam, & abſinthium cum ſirupo roſato. Si quis autem cauſa ebrietatis dolorem patiatur circa præcordia, uomitum prouocet, & pſyllium cum aqua roſata potet, coitum euitet, & ſaturitatem ante & poſt potū. Refocillandus eſt cum perdicibus, pullis, portulaca, & aceto mali granati citrini utatur, malis quoq; granatis, meſpilis, malis, cotonijs, & ſimilibus. Si ebrioſus fuerit frigidæ naturæ, oxymel ei detur, ante balneum, &

poſt balneū dormiat, pedes fricet cum ſale, & aqua calida. Optimū eſt abſinthium ebrioſis, ſi phlegmatici ſunt. Proprietate enim ſua diſſoluitur ebrietas, unde ſi ante uinum uel cum uino bibatur, contra ebrietatē iuuare certificatur. Nutriēdi ſunt cū frictis & aſſatis rebus, & caulibus cum carne craſſa, uel caulibus in aqua coctis, cum obſomogaro, & oleo. Eſt enim propriū caulibus, ut ebrietas per eos remoueatur, & uini fumum groſſum aſcendere ad cerebrum non permittunt.

De Amore. Cap. XX.

AMor qui ἔρως dicitur, morbus in cerebro cōtiguus. Eſt autem magnum deſiderium cum nimia concupiſcentia, & afflictione cogitationum. Vnde quidam philoſophi dicunt, ἔρως eſt nomen maxime delectationis deſignatiuum. Sicut autem fidelitas eſt dilectionis fundamentum, ita & ἔρως delectationis eſt quidam finis. Aliquando huius amoris neceſſitas, nimia eſt naturę neceſſitas in multa humorum ſuperfluitate expellenda. Vnde Rufus: Coitus, inquit, uidetur ualere, quibus nigra cholera & inſania dominatur: Redditur eis ſenſus, & moleſtatio amantium tollitur, ſi etiam cum dilectis loquatur. Aliquando etiam amoris cauſa, pulchra eſt formoſitas conſiderata, quaſi in ſui conſimili forma conſpiciat, quaſi inſanit anima in eam, ad uoluntatem explendam. Cum hęc infirmitas fortiora animę ſubſequentia habeat, id eſt, nimias cogitationes, fiunt eorū oculi ſemper concaui, cito mobiles, propter animæ cogitationes, ſollicitudines ad inuenienda ea, & habenda, quæ deſiderant, palpebræ eorum graues, citrini ſunt ipſorū colores. Hoc ex caloris fit motu, qui ex uigilijs cōſequitur. Pulſus induratur, nec naturaliter dilatatur, neq; percuſſio ſecūdum quod oportet cuſtoditur. Si in cogitationibus profundat, actio animę & corporis corrumpitur, quia corpus animam in ſua actione ſequitur, & anima corpus in ſua paſſione comitatur. Galenus: Animę inquit uirtus complexionē ſequatur corporis. Vnde ſi non amantibus ſuccurratur, ut cogitatio eorum auferatur, & anima leuietur, in paſſionē melancholicam neceſſe eſt incidāt, & ſicut ex nimio labore corporis in paſſionem laborioſam incidunt, itidem ex labore animę in melancholiam. Studio igitur ſit curantibus, ne profundentur in cogitationes nimias, uinum dandum temperatū, & odoriferū, & audire genera muſicorū, colloqui dilectiſſimis amicis, nitētes uidere hortos, odoriferos, & fructiferos, currentem habentes aquam, & claram. Spaciari cum fœmina, ſeu maribus pulchrę formę. Rufus: Vinum inquit medicina eſt fortis, triſtibus, timidis, & amantibus. Galenus: Quicunque primitus uinum eſt educere molitus de uitibus, inter ſapientiſſimos eſt computandus. Zeno dixit: Sicut lupinorum amaritudo tollitur, ſi in aqua infundantur, ſic animi aſperitas ebibito uino in dulcedinem uerſa eſt. Item Ruffus: Non ſo-

lum

ſummodo uinum temperate ebibitum aufert triſtitiam, ſed & alia uino ſi/milia, ſicut balneum temperatum. Vnde fit, ut cum quidam balneum ingrediantur, ad cantandum animantur. Quidam ergo philoſophi dicunt, ſonitum eſſe quaſi ſpiritum, uinum quaſi corpus, quorum alterum ab altero iuuatur. Dicunt alij quod Orpheus dixerit: Imperatores ad conuiuia me inuitant, ut ex me ſe delectētur, ego condelector ex ipſis, cum quo uelim animos eorum flectere poſſim, ſicut de ira ad manſuetudinem, de triſtitia ad lętitiā, de auaritia ad largitatem, de timore in audaciam. Hæc eſt ordinatio organorum muſicorum, atq; uini, circa ſanitatem animę. Quod perfectiſſimum eſſe dignoſcitur, ſi boni conſocij aggregentur, qui & in pulchritudine ualeant ſcientia uel moribus: Dictum enim delectatio eſt maxima, ut uinum bibatur, & colloqui ſapiētibus. Galenus. Colloqui inquit ſapiētibus ſe amantibus, laborem elicit à membris interioribus, quod ſi in hortis fiat lucentibus, & odoriferis, & fructiferis, optimū & iocundiſſimum fit. Sic autem eorum loca ubi ſeſſuri ſunt mūda ſint, & lucida, apponantur roſa, & myrta, ſalices, baſilicon, & ſimilia. Ab ebrietate caueant, & cum oporteat, dormiant, poſt ſomnum uero in balneo delectentur, cum aqua & aëre temperato, & lucido, neq; eis accedat quod animus abhorreat. Interrogatus autem quidam à philoſophis quare horribilis homo grauior eſſet quàm quodlibet pondus, taliter reſpōdiſſe fertur: Homo inquit horribilis pondus eſt animi ſolius. Alia uero pondera, animæ & corporis ſunt communia. Hæc eſt uia medicinę circa amantes exercenda.

De ſternutatione. *Cap.* XXI.

STernutatio de diuerſis humoribus naſcitur. Aliquando enim natura operatur, cum humores adunatos ſiue fumū ſatagit expellere à cerebro, qui iam uel ſunt morbi, uel cauſa futuri uitij: humanum enim cerebrum humidus eſt cerebris cæterorum animantium. Vnde humores adunantur, qui cooperante natura inde expelluntur cum ſternutationibus. Aliquando enim fit ſternutatio ui morbi non naturæ expulſione, ſicut in coryza uidetur, & in peripleumonia. Aliquando quoq; magis fit aliūde quàm ex qualibet infirmitate. Canales enim narium humanarum curtæ naturæ ſunt, unde cito ad cerebrum nocitiua extrinſecus ueniunt, ſicut puluis, frigiditas aëris, ſplendor ſolis, & ſimilia. Quę cum ad cerebrum ueniant, expelluntur à cerebro motu ſuo continuo, & inde fit ſternutatio. Quæ ſi diu permaneat, poſtquam cerebri expulſa ſit ſuperfluitas, ſuccurritur lauatione capitis cum aqua ubi chamomilla, roſa, hordeum mundum, ſiſymbrium, & ſimilia cocta ſint. Apponitur naribus baſilicę ſuccus, cuius proprietate ſternutatio aufertur. Si ſternutantis caput

calidæ fuerit naturæ, cum ole roſato, & uiolato, & aqua roſata ungatur. Si frigidę, oleum ireos, & nigellæ, chamomelion, & ſimilia, capiti appone.

De apoplexia & epilepſia. Cap. XXII.

PASSIONEM qua ſubito homines cadunt, antiqui frequenter habuerunt, & peſſimum morbum uocauerunt. Vulgus dicit accubatum, & iram dei eſſe. Vnde oportet ut diffinitio ſubiungatur, & diuiſio, & medicina ſui ex autoritate. Galen. Hęc inquit paſſio quæ epilepſia uocatur, humor eſt frigidus, & humidus, quo uentriculi cerebri non perfecte oppilantur, prohibens animam ad declarandam actionem ſuam, quoad natura uias cerebri naturales illo humore exoppilauerit. Eſt autem epilepſia apoplexiæ uicina. Locus enim eſt idem & materia unde naſcuntur, frigida eſt, & groſſa: ſed tamen apoplexia totius uirtutis per membra diſcurrentis eſt ablatiua. Epilepſia uero motuum eſt diſturbatio. Vnde medici apoplexiam paruam uocant epilepſiam, quæ tribus ex cauſis eſt, uel ex humoribus phlegmaticis, uel melancholicis naſcentibus in prora cerebri, uel ex uētoſitate frigida, & groſſa cerebro dominante, uel ex humoribus cuipiam alij membro dominantibus, ſicut ſtomacho. Cum enim humor aliquis naſcitur in his membris, fumus eius aſcendit per neruos ad cerebrum, groſſitudine cuius uiæ animantis ſpiritus oppilantur. Vnde caducus morbus concreatur, ſine ullis antecedentibus accidentibus, & ore ſpumant. Epilepſiam ex humoribus in prora cerebri exiſtentibus, timor & grauitas præcedunt capitis, & pigritia, & tenebroſitas in oculis. Accidentia uniuerſalia, ſenſus & uoluntarij motus fuerit ablatiua, mens corrumpetur, & patiens ſpaſmatur, ſed tamen cito ſanatur. Aliquando pollutio, & egeſtio hanc paſſionem comitantur, & urina præter uoluntatem emittitur. Hęc paſſio ſemper uenit determinata. Vnde Galenus inquit: Epilepſia quę creſcēte luna uenit, ſui materiam ſignificat eſſe humidiſſimam. Omne enim humidū creſcente luna habet incrementum. Quæ uero uenit deficiēte luna, frigidiſſima quidem eſt, ſed tamen parum humida. Cum ergo magna huius morbi genera, uel accidentia intelligantur, oportaliter medicentur: Incipiendum eſt à calefactorijs, & diſſoluentibus, & purgantibus humores cerebri, cum hiera Galeni, & ſimilibus. Stomachicon in quo colocyntha, & quę cerebrū à groſſis humoribus purgent. Gagariſſmū faciamus cū calidis potionibus, hierapicra. Pluribus ſternutatio cōfert cū calidis oleis. Caput eſt lauandū cū eiſdē quę in lethargia diximus. Cū purgatum eſſe caput perfectiſſime certificabitur, cum ſulphurea, uel ſalſa aqua balneetur, magno exercitio utatur. Bibat uinū poſtquam exierit de balneo, dormiat: poſt ſomnū uero in balneū eat tepidum & amenū quo animus delectetur. Si clyſterizare oportuerit, faciendū eſt cū chamomilla, anetho, centaurea, meliloto, colocyntha, & ſimilibus. Interuallatim uero det theriaca

maior

maior,& calida antidota dentur,ſicut anacardinũ, diatrion pipereon, & ſimilia. Dioſcor. dixit: Epilepticus ſi coagul lũeporis biberit, iuuatur. Similiter aſininum epar ſi aſſetur ut bibatur, & eius ungulæ incenſæ, da drach. 2. & s. quotidie. Caprinũ epar ſi detur epileptico, epilepſia apparet. Prout idẽ dixit, pyrethrum accipiat, & cum melle diſtemperet, quod ſi naribus apponatur, & collo ſuſpendatur, ualde iuuat. Cerebrũ ceruinũ cum oleo roſato accipiatur, & frons epileptici ungatur. Pili quoq; canis albi nullã nigredinẽ habentis collo ſi fuerint ſuſpenſi, ualent. Fel urſinum ſimiliter ſuſpende. Epilepticus cum calidis eſt nutriendus, quibus groſſi humores diſſoluuntur. Bis uel ter in die manducet, uinum uetuſtiſſimum bibat ſubtile, atq; clarũ. Abſtineat à lacte, caſeo, lentibus, betis, & caulibus, apio & ſimilibus. Si ex ſtomacho eſſe certificabitur, uomitus ei detur, cũ hierapicra ſtomachus mundificetur, & etiam cum aqua calida uel melle aromatico, & cum ab humoribus erit mundificatus, à debilioribus ad maiora ſecundum ordinem aſcendatur. Si puero hoc contingerit, uel adoleſcentulo: his enim ſæpius contingit propter humiditatem corporis, quæ duobus fit modis, uel de frigida & humida, complexione dominante cerebro, uel ex mala ordinatione dietę. Si inquam in initio natiuitatis fuerit, & mala complexio dominãs cerebro cauſa fuerit, & ipſa frigida, & humida, uel utrũq; ſit, huiuſmodi ſanantur in pueritia uel adoleſcentia, mutationibusq; eorum cõplexiones in calidiores mutantur, & ſicciores. Si uero ab initio natiuitatis fuerit, uel à malo nutrimento inceperit fieri, uel à qualibet alia extranea cauſa, huiuſmodi oportet medicari, ſicut diximus, & ſecundũ quod eorum ætas, & uirtus patientur. Vnde Galenus dixit: Pœonia ſi collo pueri ſuſpẽdatur, ab epilepſia liberat. Teſtatur autem ſe uidiſſe octo annorũ puerũ, hunc habẽtem morbũ, & tamen pœonia collo eius erat ſuſpenſa, quæ cum à collo caderet, ilicò hac infirmitate uexatus eſt, quę cum appoſita eſſet, liberatus eſt. Galen. item inquit, à collo ſuſtuli, & itidem ut prius cecidit, deniq; reddita collo, ſanauit eum tertio. Vnde intellexi, quia ex hac medicina pars humoris minoratur, & ſi minima per odoratum intrat, loca ſanat infirma. Item percepi quia aërem in naturam ſui mutat medicina, & intrans per nares, infirmos ſanat.

De maiori apoplexia. *Cap.* XXIII.

SI omnes cerebri uentriculi impleãtur humiditate ſolius ſanguinis, phlegmatis, ſeu mixtorum cum alijs humoribus, & hac materia oppilentur uẽtriculi cerebri, totius ſenſus corporis, atque motus auferũtur, & eſt quaſi nõ intelligens, neq; uidens, neq; audiens & quaſi exanimatur. Omnis ſenſus animę corrũpuntur, niſi ſolus motus thoracis in anhelitu. Qui ſi auferat, moleſtior, & grauior infirmitas efficitur. Infirmitatem hanc philoſophi uocant apoplexiã magnam, cuius magnitudo

gnitudo,ſiue paruitas ex qualitate anhelitus eſt intelligenda. Si enim apople
ctici cũ maiori anguſtia,& quaſi cũ impoſſibilitate ſuſpirant, morbũ eſſe gra
uiſſimum autumant. Cum uero ſine anguſtia,ſed tamen ſine ordinatione ſu
ſpirant,& aliquando quieſcunt, morbus quidem fortis, ſed non priori eſt ſi-
milis. Si ſuſpiria ſint ordinata, & non anguſtioſa, parua ęſt infirmitas. Vnde
in Aph. Hippocrates: Apoplexia ſi ſit fortis impoſſibile eſt curari. In parua
uero non facilis eſt cura. Si autem humores è capite ueniant in quãlibet par-
tem, dextram, ſiue ſiniſtram, apoplexiam minorem uocant, & ſecundum lo
cum ubi eſt, nomen ei datur. Quod ſi cõſtipatio illa in unum tantũ neruum
deſcendat, fit mollicies in illo mẽbro cui neruus ille ſeruit. Si oppilatio in ner
uis ſpondylis eſt, in initio aufertur ſenſus, & uolũtarius motus à cerebro ue-
nientes, & omnia ſpondylia ſuppoſita, ſenſu, & motu ſunt carẽtia, facies ue-
ro ſana. Si faciei tortura, uel mollicies in toto corpore, uel in aliqua parte
fuerit, neceſſe eſt intelligi cerebrum oppilatũ eſſe. Hęc minor apoplexia ali-
quando eſt leuis, aliquãdo dura. Dura ſermonem aufert, & uirtutẽ, & uolun
tariũ motũ totius illius lateris, & maxime ſi in dextro ſit: leuis quidem habet
ſermonem, ſed parua eſt uirtus, ſenſus quibuſdam membris, imò toti illi au-
fertur, & maxime ſi ſenſus uel motus in pedes deſcendat, poſt dies tres uel
quatuor, ſiue in manus, poſt dies uiginti, ſeu in uicina in eodẽ neruo. Cum
hic morbus ex humoribus groſſis ſeu uiſcoſis naſcitur, pręceperũt antiquio-
res noſtri ante omnia à purgationibus humorũ incipi, cum maioribus anti-
dotis, aut cũ catharticis, ſicut theodorithon, hiera Galeni, hiera logodion,
hierapicra, & ſimilibus. Item, cum tapſiæ pilulæ, fetidis pilulis, euphorbij
pilulæ cum interuallo. Cum nullum antidotũ dabitur, theriacam, ſocruge-
nam dabimus, & antidotũ anacardi, & ſimilia. Si oportet clyſterizari, cum
rebus fiat calidis. Gargariſſmũ cum ſinapi, uel melle, & cum pyrethro, ſta-
phiſagria, hierapicra, & oxymelle fiat. In capite faciamus epithima de ane-
thileo, de oleo caſtorei, uel de oleo euphorbij, & ſimilibus. Lauãdum eſt ca-
put, collum, ſi morbus in illis eſt, cum aqua ubi cocta ſint chamomilla, ane-
thũ, melilotus, ſamſucus, ſemẽ iuniperũ. Epithima ponamus in loca nõ ſen
tientia, & in locis calidis. Sternutationes dandæ ſunt, ſimiliter ut cerebrum
moueatur. Cibi eorum ſint calidiſſimi, uinum forte & uetus. Poſt 21. diem
balneentur, & poſt balneum uinũ detur. Si ex noſtra medicina infirmus in
febres incidat, febris ipſa morbi fit perfecta medicina, quia cum corpus ca-
leſiat, diſſoluuntur humores. Si uirtus cuſtodiatur, & plenus eſſe uideatur,
eſt phlebotomandus, ſed in ætate magna, & uirtute defecta, cauenda eſt
phlebotomia. Sufficit enim altera medicina. Fetidæ pilulæ ualentes, apo-
plecticis, epilepticis, paralepticis, arteticis, podagricis, groſſæ uentoſita-
ti, iliorum dolori, neruorum dolori, & molliciei & menſtrua prouocant.
Recipe aloës, bdellij, colocynthę, ſagapini, amoniaci, opopanacis, cicutę ſe-
minis,

thimis, ana. drach. 1. fiant inde paruiſſimę pillulæ cum ſucco porri: Dentur drach. 2. & s. cum aqua calida. Quas ſi plus uelis calefieri, & deſiccari, iunge euphorbiũ & caſtoreũ. Tapſię pillulæ ſimiliter ualent. Rec. aloës drach. 10. mirobalani citrini drach. 5. penidij drach. 2. tapſię, calami aromatici, zinziberis, ſinapis ana. drach. 1. & s. piperis longi, & nigri, colocynthæ, ana. drach. 2. tempera cũ ſucco porri, & cum aqua calida, da drach. 2. & s. ut ſupra. Pillulæ Ioannis Damaſceni, Recipe hierapicra drach. 15. zingiberis, ſinapis ana. drach. 1. & s. piperis longi & nigri drach. 2. tapſię, calami aromatici, ſalis indici, añ. drach. 1. & s. penidij drach. 3. tempera cum ſucco bdellij, & fac pillulas dans drach. 2. Alię pilulæ euphorbicæ, Rec. euphorbij, colocynthæ, ſcamoneę, bdellij, añ. drach. 2. amoniaci, ſagapini, opopanacis, turbith, añ. drach. 1. caſtorei, ſarcocollæ, aloës, aniſi, maſtichis, apij, ſeminis cicutæ, añ. drach. 1. & s. tẽpera cũ ſucco apij uel porri, dans drach. 2. Hiera Ioan. Damaſceni ualet ad mũdificandũ caput de phlegmate, & apoplexiæ phlegmaticę, paralyſi, molliciei, paſſionibus oculorũ. R. turbith, drach. 10. chamædreos, ſtecados, ellebori nigri, ana. drach. 4. & s. aloës, colocynthæ ana. drach. 3. pyrethri, longi piperis, zingiberis, ana. drach. 4. & s. cinamomi, ſpicæ, polij, petroſelini, croci, euphorbij, ana. drach. 2. piperis albi & nigri, cardamomi, macis, añ. drach. 3. agarici, polipodij, epithymi, ana. drach. 4. & s. abſinthij drach. 15. penidij drach. 6. nigellæ, caſtorei, añ. drach. 4. ariſtolochiæ rotundæ drach. 3. fac puluerem, adiungens mel quod ſufficit, da drach. 2. cum aqua calida ieiuno. Aliud, Rec. turbith drach. 6. ſcamoneæ, tapſię, maſtichis, zingiberis, galangę, ſpicę, cinamomi, ariſtolochiæ longę, añ. drach. 3. aſari, carpobalſami, xylobalſami, coſti, myrrhę, croci, nucis muſcatæ, ana. drach. 2. mel quod ſufficit, da drach. 6. cum aqua calida ieiuno: puluis ualet ſimiliter. Aliud, Rec. turbith, ſagapini, hermodactyli, tithymali, colocynthę, ſeminis cicutæ, apij, aniſi, ſtecados, acori, diagridij, zingiberis, ana. drach. 1. & s fac puluerem, tẽpera cum amygdalino, da drach. 2. cum aqua calida. Oleum Ioannis Damaſceni, ualens paralyticis, apoplecticis, epilepticis, ſi fiat inde unguentũ, uel ſternutatio. Recipe nigellæ drach. 2. ſuper laterem aſſatas & piſtatas, ſicut medullas, deinde accipe aqua ubi infuſum fuerit fœnugręcum per diem ac noctem, cola poſtea & calefac nigellam, & fac bullire bis uel ter. Deinde deponens à foco permitte quieſcere, uſq; quo oleũ ſuper aqua appareat, poſtea collige in uaſculo, & repone. Deinde caſtoreum & galangam fac in aqua coquere, & cola, mittens drach. 5. prioris olei in aquam iſtam, & dabis bibere. Aliud ualet paralyticis, apoplecticis, & omnibus frigidis morbis. Recipe omphacini olei drach. 11. euphorbij uncias 7. caſtorei, drachmas 11. fac piſtari, & in oleo coque fortiter, poſtquam reſederit, da bibere cum aqua ubi aniſum, & maſtiche cocta ſint. Aliud oleum ualens frigidis paſſionibus, & gibboſitati, artetico dolori,

dolori, epaticis, ſpleneticis ex frigiditate, apoſtematibus duris, groſſis, & frigidis. Recipe ſambuceleon, olei laurin, ana. drach. 4. olei ſeſamini drach. 3. Omnia commiſce cum duabus libris aquę, & poſt accipe chelidonię, coſti, maſtiche, ana. drach. 4. pyrethri, bdelli, thuris maſculi, cicutæ ſemen, ana. drach. 2. piſta omnia, & commiſce: coque quo aduſq; aqua pereat, & ſolum oleum remaneat. Aliud: Recipe olei lentiſcini, ſambucini, an̄. drach. 4. corticis maligranati, galbani, ana. unc. 2. Omnia commiſce in una libra ſucci calamēthi, anethi, chamomilę, & coque quo aduſq; aqua cōſumatur. Vnguentum ualens ſimiliter, Recipe pyrethri, olei laurini, ſambucini, ſtaphiſagriæ, ana. unc. 1. nitri, ſinapis, ana. unc. 2. piperis drach. 2. euphorbij unc. 1. caſtorei unc. 3. olei & ceræ quantum ſufficit. Sternutatio fiat ualens apoplecticis, epilepticis, quia mundificat cerebrum ab humoribus groſſis. Recipe, condiſi, caſtorei, piperis, nigellę, pondus æquale, fac pulueren cum ſucco oculi litij, fac pilulas in modū lentis, & dimitte ſiccari uno die, in oleo ſambucino diſtempera, & ſternutatio fiat. Aliud ſimiliter. Rec. condiſi drach. 7. piperis an̄. & nigri, caſtorei an̄. drach. 1. rutæ & ſinapis, ana. drach 2. aloēs, nigellæ drach 1. & s. Facto puluerē, naribus impone, & ſternutatio fiat. Gargariſſmus, Recipe pyrethri, ſynapis, piperis, ſtaphiſagriæ, calamenthi, zingiberis, ana. 1. & s. fac puluerem, & cum melle tempera, faciens inde gargariſſmum cū oxymelle. Aliud ualet ſimiliter: Rec. origani, ſambuci, ſinapis, pyrethri, calamēthi, hieræpicrę, hyſopi, piperis longi pondus æquale, factum inde puluerem diſtempera cum oxymelle, in modum auellanæ.

De ſpaſmo, & tetano. Cap. XXIIII.

SPaſmus & tetanus ſunt non uoluntarij motus, quos membra uoluntarium motum habentia patiūtur, propter plenitudinem neruorū, uel inanitionem eorum. Eſt autem triplex, uel ſpaſmus anterior, uel poſterior, uel tantum tetanus, quia tetanus à ſpaſmo ſpecificatur, ſed tamen in mēbris nō apparet ſpaſmus, quia ante & retro nerui conſtringunt, ęqualiter unde hoc nomē proprie ſortit. Oportet aūt intelligamus, quia ſi ſano homini ſubito euenerit ſpaſmus, ex plenitudine neceſſe eſt efficiatur, ſi poſt acutas febres fiat, labor, uigilię, & ſimilia, ex inanitione eſſe intelligas. Hanc ſpaſmi ſpeciē poſt acutiſſimas febres naſcentē, ſcito eſſe incurabilē, quia nerui ubi poſt longum tempus non curantur, neq; acutus morbus tunc tēporis eum dimittit, quo uirtus diſſoluitur. Sed ſi cum febribus, uel in febriū ſit initijs eſt curabilis. Calores febrium diſſoluunt humores, unde ſpaſmus fit, & per membra eos diſpergūt. Si ergo ſpaſmus uel tetanus ſit ſine febribus, maxime tamen ſi febres ſuccedunt, quoquo modo curantur. Febribus enim humor diſſoluitur, & à corpore expellit. Vnde Hippocrates in Aph. Tetanū ſpaſmū ſi quis habuerit, & poſt febris ſuperuenerit, quoquo modo morbus

ille poterit diſſolui. Maxime intelligimus ſpaſmum poſt febres eſſe incurabilem. Cum febribus dubium eſt, ſine febribus curatur. Cum ergo ſpaſmum ſine febribus uiderimus, & hominem ſanguinolentũ eſſe intellexerimus, de media uena phlebotomemus, ſi nihil diſuadeat. Si ex aliis humoribus ſit, tantũ cum hierapicra, picra logodion, & ſimilibus ſtomachicis curet. Clyſterizari, & ungi oportet, balneari, & ſternutationes fieri, uel & gargariſſmos ſicut in apoplexia diximus. Nutriendus cibis ſubtilibus. Si ex inanitione ſit ſpaſmus, capiti infirmi lac aſininum mulgeamus, & ouinum, & lac mulieris puellam nutrientis. Lauandũ eſt caput cum aqua ubi uiola, malua, hordeum, roſa ſint cocta, & ſtercus caprinum. Poſt ungamus cum oleo uiolato. Infirmo medicina, ac cibus dentur, unde humectatio conficiatur, & ſicut febricitãs infirmus regatur. In aqua tepida & dulci infirmus ponat. Aliquando pueri ſpaſmum patiuntur ex neruorum contingentẽ defectionibus. Vnde ex leui qualibet occaſione patientes facile curantur.

De tremore & iectigatione. Cap. XXV.

TRemor, & iectigatio ſunt accidentia ex morbis, & natura cõpoſita. Qui duo morbi ſibi ſunt oppoſiti. Vnus ſurſum, alter deorſum. Superiorem natura operatur, inferiorem morbus, ſicq; iectigatio & tremor concreantur. Sed incipientis cauſa tremoris, defectio uirtutis eſt, lacertos mouentis. Quæ uel à ſemetipſa complexionis malæ deficit cauſa, uel ex accidentibus animę, ſicut timore, uel ex motus uoluntarij grauitate, uel ex grauanti pondere uirtutem uincente.

De ſtupore membrorum. Cap. XXVI.

DOrmitatio membrorũ compoſita eſt, inter natura, & morbũ. Cuius cauſa eſt frigiditas, ſubſtantiam neruorum coagulans, & infrigidans, & conſtipans, ne uirtus ſenſibilis eam penetrare poſſit. Quorum omnium medicina eſt una. Donemus quæ calefaciant, diſſoluãt, & ſuperfluitatem minuant, ſicut theodon, & hiera logodion, & ſimilia. Olea & unguenta ſuperioribus fiant ſimilia; hæc omnia fiant poſt balnea ſulphurea & nitrea, multæ fiant fricationes. Cibos demus faciliores, & malas non habentes qualitates.

CONSTANTINI AFRICANI MEDICI DE MEMbris faciei, Liber II.

SVperior pars capitis & cerebri infirmitates continet, & curas. Cõſequens eſt ergo morbos in mẽbris faciei ortos nõ eſſe pretermittẽdos. Incipiamus ergo ab oculis, qui digniores partes ſunt faciei. Deinde quoq; morbos breuiter deſtinauimus tangere frequẽtiores, & ſepius oculis cõtingentes.

De lippitudine. *Cap.* I.

OPhthalmia eſt calidũ apoſtema, naſcẽs ſuper albuginem oculorum, pelliculasq;. Cuius cauſa interior eſt uel exterior. Exterior maior eſt uel minor. Cauſa eius eſt fumus, calor ſolis, ſiue puluis. Interior eſt ex humoribus ad coniunctiuam tunicã cõfluentibus, unde oculi patiũtur apoſtema, ſicut & cetera corporis membra. Cauſa defectio eſt recipientium membrorum, id eſt, oculorũ, & abundantia humorũ à capite manantiũ. Differentia horum duorũ eſt ex cauſa exteriore, quia exterius apoſtema diſcedente ſua cauſa remanet oculorum ſanitas. Alterius ecõtra. Exterior duas ſpecies habet, maiorem ſcilicet & minorem. Mimor differt à maiore, quia nullam apoſtematis ſimilitudinem uidetur obtinere, in tumore ſcilicet & duritia. Altera dura eſt, & tumet. Interior tumet & dolet, quæ dolet, dura eſt, & lachrymoſa, & plenitudinem uenarũ habet. Significatio humorũ pertinẽs ad cõiunctiuam deſcendentiũ, talis eſt: Si ſanguinolentia ſit materia oculorum, nimia eſt grauitas, rubent oculi, & fiunt tumidi, liquorum emiſſiui, grauatur frons, lachrymæ ſunt nimiæ. Si ex cholera ſit rubea, ſentiunt oculi quaſi aculeis pungantur, rubẽt, & calent, & aſperitatẽ ſentiunt. Si ex frigidis uel groſſis ſit humoribus, uel ex uẽtoſitatibus, tẽtio in oculis ſentitur. Nimiũ ſine multo labore uel rubore grauãtur, in nocte inuiſcantur, humores nimij effluunt, & ipſi ſunt uiſcoſi. Hanc ophthalmiam cum curare diſponimus, ſi ex cauſa ſit qua deſcedente ſanitas remaneat, uideamus. Tunc tandem infirmo præcipiatur ne ſe moueat, ut capite alto dormiat, luminis ſplendorem fugiat, uoces non emittat. Cibus donetur frigidus, & facile digeſtiuus, potus aqua calida, & clara, neq; fumo uel pulueri appropinquet,, ſiue ſoli. Sed utatur balneis, aẽre, & aqua dulci temperatis, his obſeruatis nõ oportet aliter medicari. Sed ſi contigat ex humoribus à capite deſcendẽtibus, ſi ſanguis abundet uideamus, cephalicã uel mediam uenam phlebotomemus, ſi tamen ætas, tempus, conſuetudo & uirtus patiantur, ſi nõ, ſcarificemus uel ſub mento cũ uentoſa. Quod ſi humores ſint cholerici, & rubei, detur infirmo catharticũ de mirobalanis citrinis, uiolis, oxyfœnicia,

oxyſœnicia,abſinthio,caſtiafiſtula,manna,& ſimilibus rubeam cholerã purgantibus. Præcipiatur quieſcere,nec mouere,& in obſcuro loco morari maxime,pedes in aquam calidam ponãtur. Caueat à coitu,paruo cibo utatur. Sæpe poſt purgationem phlebotomiæ, uel cathartici balneetur. Oculis album collyrium cum lacte aſinino ſiue fœminino,apponendum eſt in initio. Poſt aliæ res apponãtur, quibus humor diſſoluatur, & excoquatur, ſed tamen prius purget corpus,unde Hippocrates in Aphoriſmo: Dolores oculorum uinum purum potatum,phlebotomia,pharmacia,& balneũ curant. Intentio tamen Hippocratis talis fuit: Vinum phlegmaticis, phlebotomia ualet & ſanguinolentis, & cholericis, balneũ melancholicis, pharmacia his qui humoribus mixtis ſunt pleni. Item ſi ex phlegmate fiat, uinum prodeſt. Si ex ſanguine,phlebotomia. Iuuat emplaſtrum ex thurę & pice, maſtiche, naſturtio cum albugine oui diſtẽperato,& ſuper oculos impoſito. Poſt hoc oportet inquiri,an infirmitas proprie ſit illius loci,an aliũde ueniet. Si enim aliunde,medicandum eſt prius mandans membris, & poſtea illud cui mandatur,incipiendum eſt à medicina oculorum confortatiua,& humorũ conſtrictiua. In declinatione diſſoluendo. In augmento ſui ſtatu, mediocriter inter confortatiuam,& diſſolutiuam agatur. In dolore forti, fortiter infumandi ſunt oculi cum aqua ubi cocta ſint melilotus,& fœnugręcũ. Si dolor adeò ſit magnus, ut pati nequeat infirmus dolorem, dare cogimur dolori repugnantia; ſicut fomentationem opij & corticis papaueris cocti & ſimilium. Accipiamus ſcariolam tritam, & oleo roſato mixtam, & oculis apponamus hanc: Si dolor ſit nimius, farina hordei commiſceatur. Similiter portulaca cum oleo roſato. Pſyllium quoq; infuſum aquæ roſatę oculis ſuperpone. Vitellum oui,oleum roſatum,atq; crocũ, oculis impoſita ualent. Ad ipſorum apoſtemata,accipiat roſa uiridis, & lenticula innatans amni, pondere ęquali, quę piſtata oculis apponantur. Si calor ſit oculorum nimius,cum mundo bombycino,oleo roſato, & albugine oui infuſo & appoſito oculis,refrigeremus,& cum dicendis collyrijs medicemur. Collyrium album ualens calidæ ophthalmiæ,ſi ſit cum dolore. Recipe gummi arabici,dragagãti,amyli,añ. drach. 4. ceruſſæ drach. 6. opij drach. 2. diſtẽpera cum albugine oui puluerem factum,& fac collyrium in modum piperis. Aliud, Recipe ſarcacollæ drach. 8. amyli drach. 7. gummi arabici, dragaganti, ana. drach. 5. ceruſſæ drach 6. thuris,opij,ana. drach. 2. tempera cum albugine oui. Aliud ualens puſtulis,& uulneribus. Recipe ſarcocollæ temperatæ in lacte aſinino, dragaganti,opij,ana. drach. 1. ceruſſæ drach. 6. gummi arabici drach. 4. thuris drach. s. tẽpera cum aqua pluuiali. Aliud ſimiliter ualens ad opus unius diei, Hoc autẽ ſanctus Paulus ſcripſit, Recipe dragagãti exagiũ 1. croci exagia 2. ſarcocollæ exagia 4. chelidoniæ agreſtis exagia 8. tẽpera cũ aqua. Aliud ualens ophthalmię in augmẽto ad expellendũ dolorẽ, R. ceruſſę drach. 2. dra-

gaganti,gũmi arabici,amyli,añ. drach.1. acaciæ,opij,añ. drach.s. cũ aquã pluuiali diſtempera. Aliud collyriũ roſeum in augmento dandum. Rec.roſæ,gummi arabici,añ.exagia 4.ceruſſę,coſti,añ.exagia 2.opij, exagium s. tempera cum aqua pluuiali. Aliud roſeũ. Rec.roſæ exagia 4.coſti exagia, 2. acaciæ 1. opij exagiũ,s. tempera cum aqua pluuiali. Puluis calidæ ophthalmiæ ualens,Recipe chelidonię agreſtis drach.1.ſarcocollę drach.2. fac puluerem,& in oculos mitte refrigerans cum albumine oui. Aliud, Recipe ſarcocollæ drach.5. amyli drach.4. ſpumæ marinæ drach. 3.ſaccari drach. 2. fac puluerẽ. Aliud,Recipe ſarcocollæ drach.5.coſti,opij,ana.drach.1.fac puluerem. Aliud ualens calidæ ophthalmiæ & uentoſitati.Recipe ſarcocollæ drach.6.ſaccari tantundem, ceruſſæ, amyli,ana.drach.4. coſti drach.1. Aliud, Recipe ſarcocollę temperatę cũ lacte aſinino, drach.6.amyli drach. 3.ſaccari drach.2.fac puluerem.

De panniculis, & albuginibus. *Cap. 11.*

PAnni in oculis fiunt,& albugines ex uulneribus, uel puſtulis, quorũ uterq; eſt incurabilis,fiunt autẽ ex humore inter uueam & cryſtallinam ſe locãte,& coagulante,qui ſi ſit ſubtilis,ſuccus papaueris rufi,ad medicandum ſufficit. Sed ſi groſſus, fortior medicina eſt neceſſaria. Puluis ualẽs, Recipe ſacchari drach.1.ſpumę marinæ drach. 2.fac puluerem. Aliud,Recipe drach. ſacchari,amyli,añ.drach. 2. Aliud, Recipe corticum oui, ſpumæ marinæ,pondus æquale. Aliud ualens obſcuritati oculorum, ungulæ,& pannis ungulas comitantibus. Recipe cochleam marinam incenſam,& exiccatam. Similiter ualet uentibus pannis,& prurigini,limatura æris temperata cum aceto, & per ſeptem dies ſoli appoſita, poſtq; deſiccata. Collyrium ualens panniculis oculorum, Recipe ceruſſæ, cathiniæ aureæ incenſæ, & cum aqua pluuiali tribus diebus lotæ, ana.exagia 2. cardamomi, piperis longi, ſpumæ marinæ,aloẽs,myrrhæ, oculi lucij, opij, ana. drach.s. tempera cum aqua roſata, ubi fuerit coſtus infuſus, fac pillulæ in modum lentis. Diſſolue unam in lacte mulieris puellam nutrientis,impone in oculis. Aliud puluis, Recipe amyli,drachmas 4. ceruſſę, antimonij drach. 1. Aliud collyrium, Recipe ceruſſę, drachmas 3. ſarcocollę temperatæ,drachmas 2. dragaganti,gummi,ſacchari,camphoræ,ana. drach.s. ſpumę marinæ,drach. 1. gemmę non perforatę,drach.s. tempera cum albumine oui. Dicunt etiam quidã philoſophi ſanguinem hirũdinis calidum tantum ualere, & ſanguinem upupę,& cerebrum eiuſdem ſiccatum. Aliud, Recipe nitrum rubeum,cum oleo laurino ſimiliter ualet.

De ſan-

De ſanguine in oculis. Cap. III.

CRuſtula eſt ſanguis qui ad coniunctiuam à ſuis arterijs deſcendit, cum ipſe concrepuerint. Fit autem duobus modis, ſcilicet ex oculi percuſſione, & fiſſura coniunctiuæ, uel ex apoſtemate in cõiunctiua, & non ex ſui fiſſura. Medicamen eſt lac muliebre calidum, cum puluere thuris iniectum oculis, uel ſanguis turturis, ſiue pulli columbini, cum calidus ſit: fac phlebotomari ſub alis, & calidum iſtum ſanguinẽ detrahe oculis. Aliud, Aqua fœnugræci ualet ſimiliter. Aliud, uitellum oui coctum in aqua, & cum uino temperatum, oculis ualet impoſitum. Et lana ualet ſuccida, oleo roſato infuſa. Item, hyſopum in aqua coctum, & panno lineo aſperſum prodeſſe fertur. Valet acetum calidum ſpongiæ infuſum, & oculis impoſitũ. Item ad dolorẽ oculorũ & ſanguinem in eis coagulatum thus, maſtiche, ſubtiliſſime trita cum ſucco apij & albumine oui temperata iuuant, ſi ſuperponantur. Si ſanguis fuerit in oculis ex percuſſura, cyminum, piſtatũ cum cera ſępius calefac ad ignem, & pone ſuper oculos multotiens calidum, hoc fac donec ſanguis fugiat.

De lachrymis. Cap. IIII.

LAchrymæ cauſam exteriorem non habentes, ex humoribus à capite deſcendentibus ad oculos, eſſe intelliguntur. Hi humores per uenas cranei deſcendunt ſubteriores, ſiue ſuperiores. Qui cum ſint ſuper craneũ, infirmus patitur tentionem in uenis frontis, & temporũ. Si ex uenis ſint ſubterioribus, erunt lachrymę cum ſternutationibus. Si ergo uideať quod ex uenis ſint cranei ſuperioribus, uenæ in temporibus, uel poſt auriculas incidantur, & ſuper frontem deſiccatiuum cataplaſma imponamus. Si à uenis ſint ſubterioribus, pilulis de hiera picra demus, & pilulas cochias, uel pilulas aureas, uel maiora antidota, ſicut theodoton, & ſimilia. In capite tale quid quod confortatiuum ſit apponendum eſt, unde humectationes deſiccentur. In oculis his collyrium imponamus. R. ceruſſæ, dragaganti folij, roſę, pondus ęquale, tempera cũ aqua pluuiali. Aliud deſiccans lachrymas, ualens obſcuritati, prurigini, ardori. Recipe hematitis, calcitheos, ana. drach. 2. chelidoniæ agreſtis, galangæ, cathimiæ, ana. drach. 1. coſti, opij, aloës, ſpicæ, ana. drach. s. factũ puluerem cum ſucco marathri diſtẽpera. Aliud, Recipe gummi, thuris, ceruſſę, ana. drach. 2. opij, drach. 1. dragaganti, drach. s. tempera cũ aqua pluuiali. Aliud, Rec. acacię drach. 10. opij drach. 2. & s. hęmatitis drach. 2. & s. myrrhę, & aloës, ana. exagium 1. fac puluerem. Aliud, Recipe cõchularum incenſarum, gemmæ nõ pertuſatę, ana. drach. 2. amyli, antimonij, ana. drach. 1. tutię indię drach. 4. camphorę drach. s.

De amittentibus uiſum ab occaſu ſolis. Cap. V.

SVnt quidam à ueſpere ut antea nō uidentes. Quibus cephalica uena eſt incidenda, & danda hierapicra, pilulæ ſtomachicæ, & leui cibo nutriēdi ſunt. Abſtineant à cœna nocte, accipiant epar caprinum, igne aſſatum, cui piper adponant longū, gariophyllum, humectationem ineffluentem mittāt in oculos, carnem illam manducent. Similiter in aqua coctū adiuuat, ſi oculi ſubfumigentur in coctura illa.

De continua oculorum tenebroſitate. Cap. VI.

VIſus defectio ex mala eſt complexione, uel de fumo à ſtomacho aſcendente. Si ſit à ſtomacho, dandę ſunt drach. 2. hieræpicræ, infirmo. Si ſanatur, à ſtomacho eſſe intelligas. Si non, ex mala complexione oculorum uel humorum eſſe, intelligendum eſt. In defectione à ſtomacho ueniēte, danda eſt hierapicra, pilulæ aureę, & pilulæ chochiæ. Vtantur aſſidue uomitu, leui cibo, & ſubtili. Solet etiā cōtingere ex groſſo humore inter cryſtalleidon, & uueam, ſe coadunante. Vnde cephalica uena eſt incidenda, & tantum auferendum ſanguinis, quantum uirtus expetit patientis. Maiores etiam hieræ ſunt dandę, cerebrum mundificantes, & ex uenis quę in oculorum angulis ſunt, auferendus eſt ſanguis. Singulis in temporibus ſanguiſugę ſunt apponendę. Deinde collyria de fellliculis facta. Omne autem felliculum terreum, ſiue aëreū, ad hoc eſt bonū, maxime tamen carnem comedentiū, & ex rapina uiuentiū. Qualecūq; horum inuenias, cum melle bene cocto, & colato miſceas, & oculis imponas. Collyrium ualet obſcuritati oculorum, & lachrymis, mundificat enim putredinem, & clarificat uiſionem. Recipe antimonij, tutiæ indię, ana. drach. 4. ſalis gemmæ, drach. 2. chelidoniæ agreſtis, ſcrup. 2. camphoræ, ſcrup. s. coſti, ſcrup. 1. Titiam & antimonium, tempera cum mirobalani citrini aqua, & hoc tribus diebus fac, de alijs omnibus puluis fiat, & miſceatur, & poſt deſiccetur. Aliud ualens obſcuritati, lachrymis, & pruritui, ſiccatis palpebris ex fumo cholerico. Recipe ſarcocollæ cum lacte fœmineo temperatæ, drach. 2. tutię exagium. 1. ceruſſę, amyli, ana. drach. 1. dragaganti, calcitheos, thuris, gemmę non pertuſatæ, ana. drach. s. ſpicę, cadmiæ aureæ, argenteę, & linguæ marinę, acatiæ, ana. drach. 4. puluis fiat, & tempera cum aqua roſata, & acrumine ſucci maligranati, & cum aqua ubi calamus aromaticus poſitus fuerit, & ſuccus marathri. Poſtquā per tres dies hæc omnia fuerint temperata, adde camphorę drach. 1 & ſacchari ſcrup. 1. Aliud, Recipe coſti, drach. 2. piperis longi, drach. 1. piperis albę, exagiū 1. gallę, drach. 5. ſalis ammoniaci, drach. s. de omnibus puluis efficiatur. Aliud, Rec. ceruſſę, drach. 2. calcitheos exagium 1. hematitis, dragaganti gummi, ana. drach. 1. & s. cadmię aureę, acacię, ana, drach. 1. ſpicę, opij, camphorę, ana. drach. s.

fac puluerẽ, & tẽpera cum aqua roſata, & fac pilulæ in modũ lentis, & cum aqua roſata, uel cum lacte fœmineo unà diſtempera, uel cum albumine oui.

De auditus diminutione. *Cap.* VII.

AVditũ obſurdari, ex maiori parte eſt auferri. Vnde quidã philoſophi, auditum portam uocauere mentis. Paſſio uero auditus triplex eſſe uidetur. Vel enim ex toto aufertur, & ſurditas uocatur, uel pars aufertur, & auditus fit grauitas, uel fit extra naturã, ſicut cum auditus molẽdini ſonitus, ſiue cuiuſlibet rei ſibilus. Quod multis de cauſis contingit. Hæc autem paſſio aliquando ſentitur, aliquando non. Vnde oportet ex toto, uel partim patientes auriculas ſoli opponi, & in die lucido intro aſpici. Vbi ſi uideamus apoſtema, ſeu puſtulas, uerrucas, ſiue eas muſcidas uel res exteriores aliquas, ſicut puluerẽ, lapidẽ, ſeu uermẽ aliquem, intelligendum eſſe cauſas paſſionũ, & ſicut dicetur medicandum. Quod ſi foramina uideantur ſana, nec aliquod horũ habentia, intelligitur, quod neruus audiẽdi patitur. Et ſi ex groſſis ſit humoribus, frigidis uiſcoſis, uel ex uentoſitate groſſa, ſeu propter frigidum apoſtema, patientium uerba exauditur grauitate non ſunt intelligilia. Aliquãdo obliuionẽ habent. Oportet ergo cum medicina ſubuenire, caput mundificante: Sicut ſtomachico, & hierapicra. Fumigãda ſunt capita cũ aqua calida, ubi herbæ calidę, & diureticę ſunt decoctę. Sternutationes, & gargariſſmata ex calidis & diureticis ſunt facienda. Olea calida ponenda ſunt in auriculis, ſicut anethileon, chamomileon, amygdaleon, amaracinum, & ſimilia. Aliud, accipiatur ellebori albi, & caſtorei, ana. drach. I. nitri drach. s, in bono uino fortiter coquatur, & in auriculas iniĳciat. Vel de radice ellebori fiat ſubtiliſſimus puluis, in aceto temperatus. In auriculas cum lichinio infuſio mittatur, neq; oportet medicinam diu morari intus auriculam, cum ſit neruoſa, neq; diu tolerare. Aliquando auricula ex uoce patitur aſpera, magna quoq; ſeu ueloci ſſima. Vnde Galenus: Vbicunq; hęc tria cõueniunt, neceſſe eſt ut auferant auditum, ſicut & tonitruum.

De tinnitu aurium. *Cap.* VIII.

SI apoſtemate, uel aliĳs ſupradictis careant auriculæ, ſonitum tamen uideantur retinere, intelligendum eſt ex groſſa uentoſitate eſſe, uel ex uiſcoſis humoribus, uel ex auditus defectione, uel qualibet re alia intercedente. Aliquãdo etiã patiuntur ex acumine ſui ſenſus. Si ex groſſa ſit uentoſitate, continuum erit. Si ex groſſis ſit humoribus, grauitas infirmo gignitur, nõ tamen grauis ſicut prior. Ex uentoſitate uel ex groſſis humoribus, itidem ut ſurditas medicabitur, cum ſtomachicis, hierapicra gargariſſmis, & ſternutationibus. Ponet in auriculas oleũ roſatum cum aceto, & caſtoreũ eodem modo, myrrha, & nitrũ cum oleo

roſato diſtemperatum. Quę cum penna infuſa ter, uel bis fundantur in auriculas. Succus radicis cum oleo roſato, & ſuccus foliorũ porri cum lacte muliebri, & oleo roſato ualent. Caſtoreum prodeſt cum oleis alijs calidis. Ex de fectione ſi accidit nerui, acetum calidum cum ſucco abſinthij proficit. Oleũ raphani, cũ oleo roſato, & fel ouinũ cũ porri ſucco proſunt. Omnia huiuſmodi calida etiam in auriculas ponenda ſunt. Species non purę, uel ſolę, ſed optimę ſint colatę. Vnguentum ualens ad grauitatem auditus in ſonitu, & uocibus ex uentoſitate groſſa, ſine dolore, uel frigiditate uenientibus. Eſt autem Ioannis Damaſceni: Rec. ellebori albi, caſtorei, coſti, ana. drach. 1. rutę, myrrhæ nitri, piperis longi, ana. ſcrup. 2. eupborbij, ſcrup. 1. fac puluerem, & mitte drach. 4. amygdaleon, uel anethileon, chamomeleon, mardileon, unc. 4. Quælibet horum coquãtur quouſq; ſolum remaneat oleum. Colentur & in auriculas ponantur.

De dolore aurium. Cap. IX.

ALiquando auriculę ex complexionum mutatione patiũtur, in frigiditatem, uel calorem, uel rebus interius naſcentibus, ſicut humoribus, uel de exterioribus, ſicut aëris caliditate, uel frigiditate. Ex calore, nimiũ ſentit ardorem, & refrigerantur à frigore aëris, ecõtrario, in frigido. Si ergo ſit ex calore, oleũ roſatũ, cum oui albumine miſce, uel oleũ roſatũ, cum mulieris lacte, uel cũ ſucco cucurbitę, uel aceto, uel oleo uiolato. Si dolor ſit nimius, cũ oleo roſato, uel uiolis opiũ imponatur, uel opiũ cũ amygdaleo, myrrha, croco. Si aures doluerint ex frigiditate, uel apoſtemate, ſiue uentoſitate, oleũ laurinũ, anethinũ, chameleon, amygdaleon amarũ, nardinum, & rutaceum, & ſimilia olea calida appone. Aliquando fel bouis aut ouis, uel bouinam, ſeu ouinam urinam admiſce.

De ſanie aurium. Cap. X.

ALiquando auriculę patiuntur ex ſanie. Si autem doluerint nimis, à medicaminibus incipiatur dolorem extinguentibus: quod faciũt opiũ, oleũ roſatũ, & cera, ſolatri ſuccus cum oleo roſaceo, & oui albumine coctus, quę lichinio auriculis infundantur. Extincto dolore, tale quid apponatur, item ſanies mũdificetur, ſicut eſt nitrũ, myrrha, mel, & alumen, in aceto cocta, uel myrrha in aceto, & ſal cum lacte mulieris. Similiter fel bouinũ & ouinũ. Hęc omnia cum lichinio ſunt imponenda. Aliud, Rec. caſtorei drach. 2. thuris, myrrhæ, aluminis, coſti, añ. drach. 1. fac puluerem & tempera cum uino. Aliud, Rec. opium, chelidoniã agreſtem, nitrũ cum melle tẽperata, abſinthiũ bibat. Si ſit calidus, corticis radicis ſuccus cũ oleo omphacino coctus, & in auriculam miſſus iuuat. Similiter ſuccus rutaceus, myrrha, & opium, & caſtoreũ, æqualiter puluerizata, & cum aceto mixta, auribusq; cum lichinio impoſita, iuuant.

De ſan-

De ſanguine aurium. Cap. XI.

SI ſanguis ſubito, & ſine dolore ab auribus exeat, nec aliquod aliud extrinſecus ſiue intrinſecus antecedat, intelligit̃ eſſe in capite, qđ natura laboret expellere. Oportet igitur auriculas mundificare, ne remanente ſanguine, non mundificentur. Fiat autem ablutio cum ſucco porri & aceto: galla ſimiliter in aceto cocta: Corticibus maligranati, cũ aceto coctis, ſucco rhamni cũ aceto, & galla. Si ſanguis ex percuſſura, ſiue uulneribus, & ſimilibus exeat, renes bouini ſunt accipiẽdi, in aqua & ſale cocti, & parum aſſati, quorum eſt humiditas auriculis imponẽda. Si dolor ex percuſſura ſit exteriori, thus imponatur cum libano, & aniſum piſtatũ, & cum oleo roſaceo coctum. Si doleant ex percuſſione uulneroſa interiori, fel bouinum piſtatum, & cum oleo nardino mixtum, auribus impone.

De omñi re in aurem cadente. Cap. XII.

SI dolor ſit in auriculis, propter aliquod quod ibi cecidit, ſiue lapis ſit ſiue puluis, oportet auriculam apponi ſoli, ut uideas quid intus habeat. Si infirmus aliquid ſentiat quod ſe moueat, ſignificat, quod ibi aqua ſe coadunat, quam oportet deſiccari quantum fieri poteſt. Si dolor tantus ſit, ut non poſſit deſiccari, accipiatur arũdo, & auriculæ imponatur. Cuius caput oleo unctum, extrinſecus foco accendatur, ut ſic ſaltem humor ille exiccetur, uel cum lana calido oleo infuſa, & auriculæ impoſita, uel quodlibet bombycinum inuolutum, quod rotũdum ſit, & ſubtiliſſimũ, in terebẽthina, paulatim auriculis imponas. Ille enim interior humor inuiſcabit̃, illi rotũdo obuoluto. Quod ſi propter hoc nõ exeat, ſternutatio naribus oppilatis iniĳcienda. Si reptile inciderit auribus, frondiũ perſicorũ ſuccus iniĳciatur calidus. Si uero ex uermibus ibidẽ naſcẽtibus dolor ſit in auribus, cannula ſubtilis imponatur, & ſuggatur. Si nec ſic exeant, uinum in quo coctum ſit abſinthiũ, uel puluis eiuſdem; Oleum perſici, uel ſuccum calamenthi, ſiue radices apponas.

De fœtore narium. Cap. XIII.

ALiquando homines in naribus fœtores horrendos patiuntur. Qui multipliciter eſſe uidentur, Vel enim ex humoribus ſalſis, & fœtidis à capite deſcendentibus, ſiue ex aliĳs non ſalſis humoribus, ex uulneribus, puſtulis, ſeu apoſtematibus fœtentibus generantur. In naribus autem conſiderantes, nihilq; horum ibi uidentes, perpendimus, quia à capite egrediatur. Caput ergo mundificemus cum hiera picra, hiera Galeni, hiera logodion, theodoriton, & ſimilibus. Capite mundificato, ad nares eſt redeundum. In quibus ſi calidi ſint humores, deſignatur, quia nares ſentiũtur ardentes & pungentes. Erit ergo aliquid ponendũ, unde

unde nares refrigerentur. Sternutationes faciendę cum oleo roſato, & uiolis. In capite ponenda aqua, in qua myrtus, uiola, roſa, & cortices papaueris ſint cocta. Si ex puſtulis uel uulneribus ſint, cephalicam uenam phlebotomemus, niſi quid contrarium ſentiamus. Si phlebotomare nequeamus, ſcarifemus, & à ſummitate nariũ minuamus, neque digitis uel manibus puſtulas attractemus, ſeu fricemus. Si puſtula nimiũ ſit humida uel liquida, oleo myrtino, uel uiolato, ſiue roſato, eſt perungenda. Hoc unguentum eſt adhibendum. Recipe lithargyri, ceruſſæ, cadmię argenteæ, ana. ſcrup. 2. acacię, gallæ, ſandali rubei, gummi arabici, ana. ſcrup. s. fac unguentum cum oleo roſato, & cera. Si puſtulæ ſint ſiccæ, cum oleo uiolato, & alijs uiſcoſis, ſicut ſemine citonij, pſyllio, dragaganto, cera, & ſimilibus ſunt humectandæ. Vnguentum Ioannis Damaſceni uulneribus narium, uel puſtulis laborũ, carnibus ſuperfluis ualet, & maxime ſiccis. Recipe cerę albæ drach. 4. medullæ bouinæ drach. 2 dragaganti, gummi arabici, ana. drach. s. olei uiolati, ſeſamini, amygdalini, quantum ſufficiat, & ſemen citonij atq; pſyllij, unde ungendæ ſunt interius & exterius. Puluis calamenthi naribus inſufflatus, ſuccurrit puſtulis fœtentibus. Similiter iuuat alumen cum melle diſtemperatũ. Vnde lichinium unctum, eſt naribus apponendum. Si naribus puſtulæ, uel porri, uel caro ſuperflua naſcatur, perfectior eſt medicina, ut incidant. Deinde myrrhæ, aluminis, ana. drach. 2. mittamus corticem colocynthæ ſcrup. 1. nitri ſcrup. s. fac inde puluerem, & lichinium aceto infundẽs, naribus apponito, puluerem ſuperaſpergẽs. Quod ſi oppilatio quæpiam in naribus naſcatur, oculi piſcis lucij accipiant, nigellæ, cõdiſi, coſti, ana. drach. 1. omnia in ſamſuci ſucco diſtemperẽtur, & cum oleo uiolato ſternutatio cõficiatur.

De coryza. Cap. XIIII.

Coryza eſt extra naturam humiditas, deſcendens à prora capitis per nares, quæ ſemper frigore, uel calore augmentatur, ſed multo magis ex frigore. Cuius cauſa mutatio eſt aëris aſſidue. Quia uero aër in autumno ſemper eſt mutabilior, & coryza tunc temporis ſemper eſt frequentior. Si ex calidis ſit humoribus & acutis, infirmus calorẽ & aſperitatẽ in naribus ſentit, quaſi fumum ignis. Si ex frigiditate, econtrario erit. Cum ergo uideamus ſtillam per nares egredientem nimiũ liquidã, uel acutiſſimã, perpendit in interioribus morbũ & humores eſſe indigeſtos. Sed ſpiſſari incipientes, & ab acumine ſuo deſiſtẽtes, morbũ dant intelligi augmentari, & iam incipientem digeri. Cum augmentari deſiſtat, nec declinari incipiat, ſtatim medicus perpendat. Si humiditas dimittatur, morbi declinatio eſt intelligenda. Tunc medicina eſt incipiẽda. Tantum intelligatur unde ſit morbus: ſi enim ſit ex calore, medicabitur cum frigidis. Sicut ſuper aqua inclinari, ubi chamomila, roſa, myrta ſint cocta.

Similiter

Similiter ſuper lapidem calidum aceto infuſum ſubfumigetur cum ſaccaro, & charta bombicina caput operiatur, ut cerebrum fumus perforet. Simili- ter cum furfure hordeaceo, aceto infuſo eſt ſubfumigēdus. Epithema in ca pite cum oleo roſato, & chamomeleo imponatur. In naribus camphora, oleum roſatum, & aqua roſata, ſunt odoranda. Lauandū eſt caput cum aqua ubi ubi myrtę, balauſtiæ, & roſę ſint cocta. Percipiendum, ne temere humo res à naribus audeat extrahere. Timendum enim ne in pulmonem uel gut- tur deſcendant, & cauſa peioris morbi fiant. Neque ſupini ſed in latere ia- ceant, balneum in aëre, ſeu aqua temperatū habeant. Cibum leuem, & faci le digeſtibilem comedant. Si coryza ſit ex frigore, cura calida, & ſubtilis eſt adhibenda, ſicut inclinari ſuper aquā, ubi melilotus, chamomilla, anethum, ſamſucus ſint cocta. Fumigandi ſunt cum thure, ligno aloës. Caput ſtudio- ſiſſime operiatur, neq; nimio ſomno utatur. Somnus enim catarrhactas ape rit. Vngat caput cū anethileo, chamomeleo, rutaceo, caſtoreleo, & mittat in nares nigellam, balneum intret, aquam capiti non aſpergat. Si ex coryza ſternutatio fiat, nigellam aſſam, & ſubtiliſſimam cum oleo in nares mittat, cibum comedat calidum, plenitudinem caueat.

De ſanguinis fluxu de naribus. *Cap.* XV.

SAnguinis fluxus à naribus, aliquando eſt utilis, aliquando inuti lis. Vt ſi in cauſone & phreneſi contingit, & in menſtruis, & in catarrhis calidis ex motu naturę & ſanguinis. Inutilis, cū ex ni- mio eſt calore in corpore interiore. Qui cū bulliat fumū aſcen dere facit ad capitis ſuperiora, & implens uenas, crepat, ut currere eas facit. Aliquādo in uenis capitis p ſe crepatis, fluxus fit ſanguinis. Si autē ſanguis in fluxu augmentetur, cephalicam uenam minuamus. Si ſanguis ex dexte- ris ſit naribus, à dextris eſt minuendus. Si à ſiniſtris, ab illo latere phleboto mandus erit. Ligetur extremitas corporis cum pannis lineis. Quod ſi his omnibus ſanguis non cōſtringatur, conſtipatiuis, & ſtipticis rebus eſt medi- candus. Cortices oui incenſas, naribus inſufflemus, uel lichiniū in cauſto in- fuſum, gallam non pertuſatam, & aceto infuſam. Item camphora cum gal- la, pulueris inde factus cū lichinio, naribus imponatur. Sternutatio fiat cum cāphora, oleo roſato cum ſucco hyoſcyami. In frontem ponamus cretam, cum aceto diſtemperatam. Cataplaſma de ſandalis faciamus, roſa, hordei fa rina, mixta cum ſucco portulacę, aqua roſata & aceto temperata. Infirmus iaceat ſupinus, & in faciem mittamus, aquam frigidam cum aceto mixtam, Quidam dicunt quod ſtercus aſininū uel porcinū aceto infuſum, & naribus odoratū, ſanguinem ſtringit. Si non ſiſtitur mane à ſummo uſq; ad extrema ligemus. A parte naris effluentis uentoſetur ſine ſcarificationibus.

De fiſſuris

De fiſſuris labrorum. Cap. XVI.

LAbra aliquãdo fiſſuras, aliquãdo patiunť puſtulas ſiue uulnera.
Quod ex acutis cõtingit humoribus, his aũt erit ſubueniendũ
oleo, & roſis, uiolis, uel cera, & oleo roſaceo. Si puſtulæ ſint hu
midæ, roſam ſiccã cũ gũmi tẽpera, & labra unge, uel cũ ſanda-
lis rubeis, roſa, gummi arabico, ceruſſa, temperatis cum aqua roſata. Aliud.
Recipe ceruſſæ, uel roſę, drach. 10. cerę drach. 5. litargyri, cadmię argenteę,
hęmathitis, ana. ſcrup. 2. croci. ſcrup. 5. olei roſati quantum ſufficiat. Si cum
multa ſint cõcauitate, axũgia anſeris, caprę uel medullę bouinę labra ungat.

De grauedine linguæ. Cap. XVII.

LIngua aliquãdo motum perdit, unde & ſenſum amittit ſermonis.
Cuius cauſa eſt ex defectione uirtutis motiuæ à cerebro uenien-
te, uel ex neruo per quẽ uirtus ipſa tranſit cõſtipato apoſtemate,
uel quapiã alia re, uel proprie uitia in ipſa linguæ ſunt ſubſtantia, ſicut cõple
xio mala ex frigore, ſiue calore, humiditate, ſiccitate, uel apoſtemate, tumor
& ſimilia. Quod ſi lingua nimiũ uideať tumida uel rubea, nimiũ calorem ſi-
gnificat. Si alba, frigiditatẽ. Si mollis, humiditatẽ. Si ſicca & contracta, ſiccita
tẽ. Si ſunt apoſtemata, uel uulnera, uel puſtulæ, ſiue tumores, aperte intelligi
mus, quia his ſermo impediatur. Si lingua ſit ſana, nullas habens puſtulas uel
maculas, loquela tamen ſit ablata, & alia quędã corporis mẽbra laxata, cere-
bro erit infirmitas. Si ſermo auferať nullis alijs mẽbris patiẽtibus, ex neruo-
rum eſt cõſtipationibus. Aliquando perditio eſt loquelæ, ex perdita mẽte.
Quæ cũ omnia diſponamus curare, in corporis uniuerſali plenitudine, me-
diã uel cephalicã debemus imminuere, niſi quid cõtrarium uideatur obſta-
re. Eſt autẽ faciendũ ſecũdum uires patientium, quia humores cum ſangui-
ne ſunt mixti. Poſt tamen humoribus dominantibus inſurgendum eſt cum
medicaminibus. Si morbus ſit ex cerebro, uel neruo, per quem trãſit uirtus,
dandũ eſt unde cerebrũ mũdificetur, ſicut hiera fortiſſima Galeni, hiera lo-
godion, hiera Archigenis, hierapicra, & interuallis purgetur cũ gargariſ-
mis: ſternutationibus etiã calidis, & odoriferis. Vngetur caput cũ aqua cali
da, ubi chamomila, anethũ, melilotus, & ſimilia ſint cocta. Vngamus poſt
caput unguentis calidis & diſſolutiuis. Si ſit in lingua cõplexio mala, & cali
da, phlebotomandę ſunt ambę uenę ſub lingua. Purgandum eſt cum miro-
balanis, caſſiafiſtula. In apoſtemate calido gargariſſmum faciamus, cum ſuc
co ſolatri, portulacę, boraginis, coriandri, ſucco maligranati cum aceto. Si-
militer gargariſſanda eſt aqua ubi roſa, hordeum, lentes, & liquiritia ſint co
cta. Si durum ſit apoſtema, gargariſſmus cum lacte fiat, & ſapa, & aqua ubi
ficus ſicca, & marathrũ ſint cocta. In frigiditate & humiditate apoſtematis,
quod albedo & mollities portendit, demus hieram quam diximus, & the-

riacam

riacam maiorem. Fricemus linguā cum philonio, ſępe balneandus eſt calido aëre ſine aqua. Gargariſſmus fiat cum ſinapi, & melle. Alius gargariſſmus Ioanis Damaſceni, qui diſſoluens phlegma linguæ, ad capitis ualet dolorem, & paralyſin. Recipe origani, pyrethri, zingiberis, piperis nigri, albi, longi, cinnamomi, hyſopi, nigellę, ſamſuci, coſti, pondus æquale, fac puluerem, & tempera cum ſapa, faciens gargariſſmum cum oxymelle. Si puſtulę, uel uulnera ſint in lingua, pręcipiatur ut ſuccus celſi ſub lingua teneatur, uel arnogloſſę, ſolatri, cum quibus ſandali miſceantur rubei, uel aqua ubi balauſtia, lentes, myrtus, & roſa ſint decocta. Quibus medicandum eſt, utpote de bucca dicendū eſt. Si uulnera ſint, farinam lentium, oleum roſatum, crocum, oui albumen iudicamus ſuperponenda. Hæc conficiantur, & unguentum Ioannis Damaſceni fiat.

De dolore dentium. Cap. XVIII.

DEntium magnū eſt iuuamentum, & cum iuuamento magnum ornamentum, ipſorum qui non patiuntur, quod in patientibus actio corrumpitur, quorum paſſio eſt diuerſa. Cuius diuerſitatis pars palàm eſt uiſui, ſicut putredines, fœtores, rupturæ, perforationes, motiones, limoſitates, & alia ſimilia. Eſt etiam alia uiſui non apparens, ſicut cum nimium dolorem ſentiant, & tamen dentes ſani appareant. Cauſa eſt, nimij humores à capite deſcendentes, ſiue à ſtomacho aſcendentes, uel humores acuti pungitiui in gingiuis, uel paruitas cibi. Ex acutis humoribus, dolores nimij, & pulſus ſentiūtur, propter acredinē humorū. Ex paruitate cibi, dentes ſunt ſicci, gingiuæ quales in decrepita uidemus ætate. Significantur dentes cauſa capitis dolere, quod grauitas eſt in capite, rubor & calor in facie, quibus intelliguntur eſſe cauſæ ſanguis, & cholerę, deſcendentes à capite. Ex ſtomacho, quod calor & fumus aſcendens ab eo, uel buccę amaritudo portendunt morbum eſſe ſæpius ex ſtomacho. In dolore non adeo magno facies inflatur, capite grauato, humores phlegmatici, ſeu melancholici à capite deſignātur egredi. Dolor in ſtomacho, & acida ructatio, certificant morbum eſſe ex frigidis humoribus. Ex calore ſolis, uel frigore ſi dentes patiātur, non tantum dolent ſicut ex humoribus. Aliquando dolent ex cibo ſiue potu actu calidis ſiue frigidis. Si ergo doleāt propter humores, quales ſint inquiri oportet, an à ſtomacho, uel capite uenientes. Si humores calidi, & acuti deſcenderint à capite, cephalica phlebotomanda erit, niſi quid obuiet contrarium, ſicut uirtus & ætas. Quæ ſi contrariæ ſint, minuentur ambæ ſub lingua uenæ, dandum catharticum de hierapicra, caſſiafiſtula. Si ſint ex ſtomacho, & calidis, pilulæ de ſtomachicis, & aureis ſunt dādæ. Catharticum cum mirobalanis, & oxyfœnicia, & uomitus inungantur. Dolores dentium ex groſſis humoribus à capite deſcendentibus, cum theodo-

 rito,

rito,& ſimilibus,purgari uolunt, & ſimiliter dolores à ſtomacho uenientes. Gargariſſmos faciamus,& ſternutationes,groſſos humores capitis purgantes.Purgatis humoribus capitis,ſiue ſtomachi,redeundum ad dentes medicandos,cum ſtipticis dentes confortantibus,& humori repugnantibus. Calori in bucca,ſuccus ſolatri,portulacæ,ſcariolę eſt apponendus, uel myrtus cum aceto cocta. In doloribus ex frigore, dentes fricemus cum zingibere, & melle. In frigiditate,& humectatione,pyrethrum, ſtaphiſagriam, hyſopum puluerizato,& cum melle & aceto temperato. Acetū,& ſalem in buccam ponito. Caparis radicem, & colocynthæ cum aceto, ſtaphiſagriam, pyrethrum,hyſopum,elleborū nigrum puluerizato,& cum aceto ſiue mellis temperato & ſuperponito dentibus. Aliud ualens ad dentium dolorem propter frigiditatem,& groſſam uentoſitatem. Recipe hyſopi,pyrethri,ellebori nigri, radicis calamenthi, cucumeris ſylueſtris radicis, caparis, ana. drach.1. Coque cum oleo & aceto,tamdiu quo ad ſolū oleū remaneat:inde dentes fomētato dolentes.Partem tamen tollens cum oleo roſato mixtam, ex parte dentium dolentium mitte in auriculam.Si inde dolor non mittigetur, philoniū ſuper dentes ponamus uel theriacā maiorem. Si nec ſic dolor quieſcat,res aliqua apponatur mitigatoria,ſicut eſt opium,hyoſcyamus & ſimilia. Si dolor ex frigiditate ſit, radix cucumeris ſyluatici, elleborum, euphorbium, ſuper dentes ponenda ſunt. Quod in principio morbi,uel in ſtatu eſt obſeruandum.

De dentibus putridis. Cap. XIX.

Dentes aliquando perforantur, aliquando rumpuntur, aliquando ex humoribus in colorem citrinū, uel uiridem,ſeu nigrum mutantur. Quæ omnia ex humiditate putredinum naſcuntur peſſima, quæ ex malis cibis intra ſtomachū per neruos, & uenas currit ad ligamenta dentium. Hoc cum medicari uelimus corpus infirmi conſideremus,ut abundantes humores purgemus,& poſt cum recōfortatiua,& mundificatiua,ad dentes curandos redeamus. Si corpus hac abundantia careat, à dentium radicibus incipiatur medicina. In dentium radicibus ſi perforatio, uel comeſtio uideantur, gallam non perforatam pulueremus:& cum oleo lucn diſtemperemus,& dentibus ſuperponamus. Similiter pyrethrum,nitrum,cum melle temperata,ualent. Nigella aſſata,& cum aceto temperata ualet. Similiter lac ficuū cum panno lineo, piculam in dentes ponamus,cum aceto miſceamus,buccam non lauemus. Quæ ſimiliter prodeſſe uidentur.Si dentes ſint perforati,& dolores nimij, uermes habere ſunt intelligendi. Vnde myrrha,ſtyrace impleantur foramina. Similiter pipere,pyrethro,uel philonio, uel opio,radicibus colocynthę, & ſemine eius, infirmus ſubfumigetur, os habens apertū. Vel cum ſinapi hyoſcyamo,uel

cum dente canino. Hęc enim dolorē mitigant, & uermes expellunt. Aliud, Rec. hyoſcyamū, ſemen roſę, ſemen porri, tēpera cum picula, & dentiū imple foramina. Aliud, Rec. arſenici, ſandarache. añ. exagiū 1. aluminis, & gallæ, ana. drach. 1. ſpumæ marinæ, pyrethri myrrhę, ana. drach. s. oculi lucij, gūmi, ana. drach. s. tēpera cū uino, & mitte in eadē foramina. Si per huiuſmodi dolorē nō mitigabis, dentes ferro extrahere oportet, quos ſi ex aliquo cōtrario nequeamus ferro extrahere, incidamus radices dentiū, & hoc mittamus medicamentū. Rec. farinę de frumento, drach. 1. tēpera cum lacte tithymali, & impone dolori dentiū: Quod ſi denti circū ponaṫ, ſine ferro eradicātur. Similiter fecem olei cum melle coctam, & in ſpiſſitudinē mellis redactā impone, & idem facit. Radix colocynthę cum aceto tēperata idem facit. Cortices radicis mori, & pyrethrū, æquali pondere tēperata, cum aceto in ſale faciunt his ſimile. Hęc autem non tangantur à ſanis dentibus.

De dentibus commotis. Cap. XX.

Dentes aliquādo mouenṫ, & cauſa motus humores ſunt in dentiū radicibus. Qui ſi ſint acuti, neceſſe eſt in dētibus putredines, & foramina effici. Quod ſi nō ſint, contrariū. Si humoribus his infirmus ſit plenus, purgādus eſt, & mūdificandus, & poſtea cū re ſtiptica & ſiccatiua ad dentes curādos redeamus. In acutis ergo humoribus cephalica uena muniaṫ, aut in ceruice ſcarificeṫ, deinde acacia accipiatur, & dētibus ſuperponaṫ. Gallā cū aceto coctā gargariſſa. Cortices maligranati, & ſumac, balauſtia, ſtringūt dētes, cū aceto cocta. Libra gallę in aceto poſita, & exiccata atq; puluerata ſuper dētes eſt ponēda. Aliud, R. gallę, aluminis, cataputię, corticis maligranati, ęquale pōdus, tēpera, & puluera, mittēs interius & exterius. Quod ſi dentiū motus ex phlegmaticis ſit humoribus, aluminis, drach. 4. ſalis drach. 2. factū puluerē, ſuper dentes ponamus. Cū alumine dentes ſuffumigemus. Aliud, alumen incēſum, cinerē tamaricis, ſalē, ęquali pondere puluera, & ſuper dentes pone. In auriculas proijciēda ſunt olea. Dentes ſunt fricādi, de his quę ſumus dicturi. Dentes patiūtur ex ciborum acruminibus, in quibus pro medicina portulaca, & eius ſuccus, cepæ, uel nuces, uel auellanę, uel amygdalę ſunt maſticandæ.

De dentibus fricandis. Cap. XXI.

Dentiū colores aliquādo mutantur propter dentiū putredines, & limoſitates. Quos oportet fricemus his fricationibus. R. furfuris cōbuſti, ſpumę marinę, añ. drach. 15. ſalis gēmæ, drach. 30. facto puluere, fricato dentes inde. Aliud dentes cōfortans, & mūdificans. Recipe hordei farinā, & ſalē, quę poſita in charta bombycina cū melle prius diſtemperata, & cū charta cōbuſta, diſtempera cū ſapa, poſtea & cum ſale, & exiccatis dētibus frica. Aliud, dentes albificās, ſanguinē gingiuarū cōſtringens,

& bonum odorē faciens. Recipe galliȩ muſcatæ, ſpumȩ marinæ, ſalis incenſi, cornu ceruini ſimiliter incenſi, ana. drach. 5. aluminis, nitri, corticis mali granati, gallæ, balauſtiæ, ana. drachmas 2. ſpodij, ſpicȩ, coſti, cardamomi, ligni aloēs, ana. drach. 1. fac puluerē. Aliud, dentes mūdificans, & bonū odorem dans, uuā cadentē leuat, dolorē gulȩ, oris, & dentiū alleuiat. Rec. cornu ceruini incenſi, drach. 12. cyperi, piperis albi, añ. drach. 5. myrrhȩ, exagiū. 1. aluminis, ammoniaci, ſalis, ana. drach. 1. fac puluerē, & cū ſapa tēpera. Poſt ſuper carbones aſſa, poſt item puluera. Aliud, Rec. hordei farinæ; & ſalis cū melle tēperati & incenſi, añ. drach. 15. cōchulȩ marinæ incēſȩ, ſpumæ marinȩ, ana. drach. 5. ſpodij, uitiū cineris, boli, marmoris albi, lateris ueteris & albi, añ. drach. 5. ſandali rubei, galliȩ muſcatȩ, ſeminis roſe, ſpicȩ, añ. exagiū. 1. fac puluerē. Aliud, Rec. ungulȩ caprinȩ, oſſuū dactylorū, cornu caprini, conchulȩ marinæ, oſſuū mirobalanorū pondus ȩquale, hȩc omnia proſunt incenſa. Spumam marinam, galliam muſcatam, ȩquali pondere puluera.

De gingiuis. *Cap.* XXII.

GIngiuæ aliquādo patiuntur multiformiter, ex putredinibus, ex apoſtematibus, ex mollitiȩ, ex puſtulis, ex uulneribus. Gingiuis patiētibus, corpus pati neceſſe eſt. Patiūtur ex corruptis humoribus putreſcentibus & malū odorē facientibus. Mollities ſanguinis facit fluxum. Apoſtema ex calidis humoribus, dolorem nimiū & pulſum. Ex frigidis, neq; dolorē, neq; pulſum facit. Minorationē carnis, & eiuſdem ſciſſionē fruſtratim, ex acutis humoribus, dixit eſſe Galen. Sunt autem quatuor modi: uel enim ex toto cadit caro, uel dentibus uicina interior, uel extremitas, uel inter dentes inculcata. In mollitie curāda, cephalica incidatur uena, hoc ſi cōtrarium nō permittat, collum ſcarificandū eſſe ſcias. Deinde bucca lauāda cū re humiditatis reſtrictiua, ſicut ſucco arnogloſſȩ, myrti, balauſtiæ, roſæ, ſimul, uel ſeparatim coctorū in aqua. Itē lauanda cū aqua roſata, uel puro aceto. In apoſtemate calido oportet ſcarifari, & catharticum de caſſiafiſtula dari, buccam cum ſolatri ſucco lauari, uel coriandri cum aceto, uel arnogloſſȩ ſucco, uel lacte acido, uel hyoſcyamo in aceto cocta. In apoſtemate frigido ſi ſit ex plenitudine, lauemus buccā, cum aqua ubi cocta ſit maſtiche, uel cum aceto in quo ſcilla ſit cocta, uel uino in quo ſumac, uel aqua cum melle calida, uel oliuarum iure. In puſtulis uel uulneribus aqua roſata bucca lauetur, uel cum aceto ubi roſa ſit cocta, uel balauſtia. In uulneribus, uel puſtulis ex ſiccitate, aqua roſata cum pſyllio, uel ſemine citonij uidetur prodeſſe. Si ex diminutione ſit carnis, detur medicina conſolidatiua, & carnis completiua, ſicut ſanguis draconis, thus, farina orobi, mȩl acetum ſcilliticum cum ariſtolochia rotunda, & ſimilia.

De fœtore oris. Cap. XXIII.

FOetor in ore ex putredine naſcitur gingiuæ & dentiũ. Si infirmus admotis digitis in his duobus nil fœtoris inuenerit, intelligi poterit, quia ex putredine fit phlegmatis in ſtomacho: ſi autem inuenerit eſſe de gingiuis, detur medicina humores deſiccans, & carnem comedens putridã, carnemq́ ſanam renouans. Bucca lauetur cũ aceto, ubi myrtus coquatur & balauſtia. Studeat dẽtes lauare, & gingiuas, ne quid cibi ibi remaneat. Fricationibus utatur ſuperioribus. Cibum humidum caueat, maxime lac, & ex lacte facta. Medicina utatur, qua bucca prout diximus odorificet. Si non de gingiuis, ſed de putredinibus eſt phlegmatis, inde mundificãdus eſt ſtomachus. Hoc ſæpe cũ uomitu, & pilulis de hierapicra, & cochijs, & aureis, & ſtomachico maiori. Abſtineat ab omni genere piſcium, groſſis carnibus, & habẽs phlegma generãtibus. Gingiuas & os mũdet cum panno aſpero. Vtatur pilulis Ioannis Damaſceni odorando ualentibus ori. Rec. gariophyli, nucis muſcatæ, cinnamomi, maſtichis, añ. drach. 8. ſandali, roſę, ana. drach. 10. cubebæ, drach. 7. cardamomi. drachmas 6. ligni aloẽs, unc. 1. gallæ drach. 5. fac puluerẽ, tẽpera cum ſucco malorũ, & aqua roſata, poſtea pilulas fac in modum ciceris, & ſub lingua unam uel duas teneat. Aliud eiuſdẽ ſimiliter, Rec. cyperi, cinnamomi, cardamomi maioris, gariophyli, ana. drach. 2. gallę nõ pertuſatæ, gũmi arabici, galliæ muſcatæ, ſpicæ, nucis muſcatę, roſæ, ana. drach. 1. hieræpicræ, drach. 5. fac puluerẽ, & cum ſucco apij tempera: Faciens pilulas da cum aqua roſata. Aliud, Rec. cinnamomi, gariophyli, nucis muſcatæ, maſtichis, ligni aloẽs, roſę, añ. exagium 1. ſandali albi, ſpicę cubebæ, cardamomi, gallæ, cãphoræ, ana. drach. 1. fac puluerẽ, tempera cum uino odorifero, & fac pilulas, & eas in bucca teneas. Os lauetur cum aqua ubi aniſum, mel, myrti ſuccus, & uinum odoriferum commiſceantur.

De morbo oris. Cap. XXIIII.

OS aliquando ſolum infirmatur, nullis alijs membris infirmantibus uicinis. Patitur autem puſtulas, uulnera, & ſimilia, quæ ſequuntur ex corruptis humoribus aliunde ad buccam cõfluentibus. Si rubeat, quod ad nigredinem ferè accedat, & caleat, doleat, & ardeat, ſanguis erit, & cholera rubea. Si autem parum doleat, caleat, & ardeat, intelligitur eſſe phlegma. Si in multam nigredinem traducitur, tanto eſt moleſtius & periculoſius, ne ad farſum deueniat. Aliquãdo in ore ulcera naſcũtur. Sunt autem uulnera in labris, ſiue in lingua intima maxime lactentibus euenientia de acumine lactis, quod ſalubre eſt eis. Cum ſtiptica autem medicina, paruo tempore ſanantur. In perfecta ætate ſi naſcantur, peſſimum eſt ſicut de peſſimis naſcẽtia humoribus. Quę huiuſmodi lin-

guæ innaſcunt, peſſima ſunt, ſi pars magna linguę auferatur. Inde enim homines periclitantur. Intellectis oris infirmitatibus, medicina incipiatur repugnans humoribus. Quod in principijs maxime debet fieri. In medio repugnatiua, & deſiccatiua. Neq; diſſolutiua iūgamus niſi ex ordine. Oportet ergo prout uidebitur humores cathartico, uel phlebotomia diſſoluātur. Repugnatiua medicina in initio talis eſt danda: Sapa ex moris confecta, & ſapa ex uino confecta, & aqua ubi coctum ſit ſumac, myrta, balauſtia, uel ſolatrum. Humoribus minui incipientibus, ſed non ex toto ſe diſſoluentibus, ſupradictis myrrha, & crocus admiſceantur. In oris apoſtemate, non ex corporis humore, in primis danda eſt cauſa diſſolutiua, neq; curandum de repugnatiua. Si in ſolo ore ſint uulnera, uel puſtulæ, corpore toto plenitudine carente, lauetur bucca cum ſucco ſolatri, coriandri, ſandalis rubeis, & croco, & ſecundum quod dictum eſt gingiui medicemur. Hoc medicamentum Ioannis Damaſceni dandum, ualens puſtulis oris, uulneribus, & uulnerationibus, Recipe lentium mundatarum, boli, ana. drach. 5. coriandri, chelidonię agreſtis, ſandali, ana. drach. 3. ſpodij, ſemen roſæ, ſemen portulacæ, borraginis, ana. drach. 4. croci, balauſtię, nitri, arnogloſſę, ana. drach. 1. factum puluerē ſuperpone, & cum aqua roſata laua, uel cum ſucco maligranati, uel cum ſucco coriandri. Aliud ualens calori, puſtulis in gingiuis, uuulæ, & gulæ, & maxime pueris, corpore delicatis. Recipe amyli, drach. 6. ſpodij, agreſtis chelidonię, ana. drach. 2. ſeminis roſę, drach. 3. croci drach. 2. ſacchari, drach. 4. cardamomi, drach. s. camphorę ſcrup. s. fac ſicut de prioribus diximus. Aliud eiuſdē Ioan. Damaſceni ualēs ſimiliter, Recipe ſeminis roſę, liquiricię, amyli, ſpicę, cyperi, nucis muſcatę, cinnamoni, ana. exagiū 1. camphorę, aluminis, croci hortulani, ſcrup. 2. folij, ſcrup. 1. Deinde puluerē fac ſicut de alijs. Aliud ualēs ſimiliter, Rec. ſacchari, amyli, ſeminis portulacæ, ſemen roſę, ana. exagium 1. gallæ non pertuſatæ, borraginis, ſemen cucumeris mundi, lentis mundę, ana. drach. 1. camphoræ, croci, ſpodij, ſcrup. 1. fac puluerem cum aqua roſata, & ſucco maligranati. Ablue ſicut ſuperius. Si hę ulcerationes lactentibus eueniant, mater lentes, & micā panis accipiat, & ſuper ulcerationes ponat amylum cum aqua temperatum, crocū, ſemen roſæ, Detur ad manducandum tantum res ſtiptica, ſicut pini, mala citonia.

De lentiginibus. *Cap.* XXV.

LEntigines in facie naſcuntur maxime, & tamen in corpore aliquando apparent toto, ſed tamen plus in facie, ſiue ſana, ſiue infirma. Aliquando hæ lentigines propter ſolis eueniunt ardores, aliquando puellis contingunt cum menſtrua melancholica non per locum ſuum exeunt, ſed ut egrediantur, per totum corpus ſe diſpergunt. Hæ ſolis unguentis poſſunt ſanari. Sed quę maſculis eueniunt, uel

cauſa

cauſa morbi, difficiles poſſunt curari. Cũ enim ex cholera nigra oriãtur,ea nõ putreſcẽte qualitates cutis mutant. Si aũt in ſola facie uideant, cephalica uena minuat. Si corpus totũ aſpergit,de medicina phlebotomemus. Quod ſi minuere nequeamus,humores cũ catharticis,& pharmacia diſſoluamus. Deinde ad unguenta redeamus,id eſt,amygdalas,amaras,bene piſtatas, & eis imponamus,ſemen erucæ ſimiliter,farinã orobi cũ melle diſtẽperatam, uel cum ſucco citrini mali acidi,farinã lupinorũ in aqua coctam,lac ficuum, myrti fructũ piſtatũ,ſoricũ ſtercus uetus cum aqua diſtemperetur. Dioſcorides: Semen melonũ cũ carne ipſorũ ad hoc ualet. Aliud Ioan. Damaſ. Recipe farinã lupini, & frumenti,amygdalę mũdæ,ſacchari,añ.exagiũ 1. liquiricię,gũmi Arabici,ana.drach.2.myrrhæ,nitri, coſti,ana,exagiũ 1.tẽpera cum lacte. Aliud,Rec.farine fabarũ, & frumẽti,añ.drach.4.croci,& coſti, añ.drach.1.tẽpera cũ aqua ubi fœnugræcũ ſit coctũ. Aliud Pauli, R.oryzę lib.10.libani,nuc.9.nitri lib.1.maſtichis unc.3. albumen ouorũ 20. cũ corticibus eorũ,carnis melonũ,quantũ ſufficit. Aliud mundificãs faciem. Rec.lupinorũ,fabę,ſemen melonis, ęquali pondere,lentiũ medietatẽ,fac puluerẽ. Vnge cum lacte mulieris,uel aſinę. Aliud,Recipe farinę lupini,fabarũ,lentium,amyli,amygdalę amarę,añ.drach.4.ſemen melonis,cucumeris,oryze,dragaganti,ana,exagiũ 1.meliloti,condiſi,croci,coſti,añ. exagia 10.fac puluerẽ,tẽperans cum albumine oui. Vngat autem nocte,lauet in die. Si in faciæ puſtulę naſcuntur, durę ſiccæ atq; paruę,alumen,gũmi, lentes,puluerentur,& inde facies lauetur. Similiter gummi arabicũ, & nitrum cum aceto temperatum,faciem de omni re mundificat. Aliud,Recipe catinię argentee,exagiũ.1.cimoliæ,boli,terrę armenicę,ana.drach.1.ſandarachę, ſcrup. 2.tempera cum aqua roſata.

CONSTANTINI

AFRICANI MEDICI, LIB. III.

De Angina. *Cap.* I.

IN duobus libris pręcedentibus tantũmodo dictũ eſt,de infirmitatibus capiti & faciei accidentibus,modo dicãtur morbi membrorum miniſtrantiũ cordi. Cor enim lucerna corporis. Dicantur ergo morbi,& eorum cauſæ,& ſignificationes ſubiungãtur medicinæ,& incipiẽdum eſt à moleſtioribus,& ſuſpectioribus,ut eſt angina. Vnde Galenus: Qualecũq; inquit morbus in gulam uenerit, & inflatione ſua ſpiritũ tenuerit συνάγχη,id eſt,ſuffocatio uocanda erit. Sed tamen hic morbus à ſe inuicẽ diuerſatur. Angina enim paſſio aliquando eſt,ex humoribus à capite

ad guttur deſcendentibus, aliquando primo die mortificans, uel ſecũda, uel tertia. Quia enim eſt peracuta, & mortifera, id eſt, hominẽ cito mortificat, & ſuffocat, icirco συνάγχη uocata eſt. Anguſtat enim flatũ, ut infirmus neq; cibum poſſit recipere, neq; potum, uel ſi recipiat paruiſſimum, humores autem deſcendentes ſanguinolenti ſunt, uel cholerici, uel phlegmatici, uiſcoſi, & ſalſi. Ex melancholia enim nũquam hoc apoſtema fit, quia hic morbus cito præualet cum ſit peracutiſſimus. Sed melancholia poſt longum tempus operatur. Vnde impoſſibile eſt de nigra cholera eſſe. Flatus in angina laborantiũ proprie eſt longus. Cauſa eius longitudinis ſtrictura eſt gutturis. Quod cũ quantũ ſibi ſufficiat aërem in impetu ſibi trahere nõ ualeat, longo ſpacio neceſſe eſt ut expleat. Anhelitus ergo breuis, laudabile ſignum eſt in angina. Vnde Galenus ſuper Prognoſtica Hippocratis: Peſſimum anginæ generis eſt, quod comitatur ſpirãdi difficultas, neque nimium dolorem, uel anguſtiam feciſſe uidetur exterius: In gula, ſiue in collo ſi tumor non apparet, neq; rubor. Minus eſt malum ſi non anhelitum habet anguſtum, ſed cum tumore, & rubore, in gula, & collo facit dolorem nimiũ. Minus etiam eſt malum, cuius non nimius dolor eſt, neq; flatus anguſtioſus. Hoc genus non eſt in gutture, ſed iugula, uel in collo, uel in utroq;. Oportet ut ſigna humorum dicãtur, unde hic morbus cõcreatur. Si ſit ex ſanguine, infirmus apparet plenus corpore, rubet in faciei, uenę facie ſunt plenę, plenus pulſus, tumor calidus, & rubeus. Mõſtrat ęger quaſi uinum iugula ſapiat. Dięta eius antea multi ſanguinis fuit generatiua. Ex cholera rubea, ſit fortis dolor, anguſtia nimia, calor atq; ſitis maxima, fumoſitas in gula, pulſus uacuus, & fortis. Ex uiſcoſo phlegmate, dolor non eſt nimius, neq; prædicta ſigna in eo uidentur, tumet lingua, & molleſcit, dolet parum. Ex ſalſo phlegmate, ſapit amarum ſalem in gula. Vox eius ſicut catulorum paruulorum. In huiuſmodi medicãdis, humores ſunt perquirendi. In ſanguine, cephalica uena eſt minuẽda. Hippocrates in Epidemijs: In angina inquit oportet incidere uenas. Galen. ſemper incidere pręcepit uenas ſecundũ quod oporteat, id eſt, quantum uirtus pati ualeat. Dat autem intelligi duobus modis debere incidi, ſecundum magnitudinem morbi, uel quantitatem uirtutis. Synãche autem eſt ex maioribus morbis. Si ſanguis cũ cholera rubea mixtus eſſe perpenditur, uentrem humectare debemus, cum cathartico de caſſiafiſtula, oxyſœnicia, iuiubis, uiola, & ſimilibus. Similiter cum clyſteribus de uiola, & ſemine maluæ, chamomileo, prunis, iuiubis, & ſimilibus. Extincto autem acumine choleræ rubeæ & egrediente cum cholerica egeſtione, cephalica phlebotometur, ut exeat ſanguis à cholera rubea incenſus. Poſt phlebotomiam, & purgationem, redeundum eſt ad membra, ubi morbus maxime regnat. In principio medicemur cum his, quę repugnant humoribus ad guttur deſcentibus, & ipſum guttur cõfortantibus, ſicut ſapa eſt de moris, uel cũ ſolatri,

tri,uel cũ ſucco arnogloſſæ. Deť deinde gargariſſmus,furfur quoq; hordei aceto infuſum, & colatũ, & aqua ubi balauſtia,roſa, uel galla ſint cocta,uel lentes, ſiue ſolatri ſuccus,ſiue pſyllij. Omnia ſint ſtiptica, & repugnatiua, Quæ cũ fecerimus, & humores extenuauerimus,ad humores diſſoluẽdos in infirmis mẽbris clauſos redeamus,cũ gargariſſmis de ſapis mori, & ſapa uini cõmixta, & pauca myrrha,uel ptiſana cum ſaccharo, uel lacte caprino, ſiue aſinino cũ ſaccharo, & pauco croco,uel cũ caſſiafiſtula, & ſapa in aqua calida,uel cum ſucco portulacę: Quodcunq; horũ inuenerimus,inde infirmo fiat gargariſſmus,quia humores his diſſoluuntur. Cibũ demus paruiſſimum,qui ſit uel iuſculum aliquod,uel ſuccus mundati ſeminis melonũ, atq; cucumerũ,uel medulla piſtata. Amylum,dragagantũ cum amygdaleo. De his omnibus ius cõficiatur,& ieiuno detur,uel amylum cum lacte,& amygdaleo. Nutriendus eſt cũ chryſolocanna,blitis,portulaca,quę cum amygdaleo ſint parata. Si apoſtema ſit phlegmaticũ, quod ex prędictis ſignis intelligendũ eſt,cũ cathartico phlegmatis depoſitiuo erit purgandũ. Cum clyſtere ſimiliter & gargariſſmis in morbi principio. Fiet aũt de ſapa nucũ,cũ anetho,uel ubi cortices nucũ ſint cocti, uel ubi mora,uel ſuccus ſolatri cũ oculis lucij,uel aloẽ. Humoribus his diſſolutis,ad mẽbra curãda redeamus,ubi humores mali includũtur. Gargariſſmũ faciemus cum ſapa nucum,addito pyrethro,uel ſapa ſola,uel oxymelle,uel ſapa myrtina,uel aqua ubi ficus ſiccę ſint coctæ, uel cũ caprino lacte,& ſtercore canis albo ſubtiliter piſtato, & cum melle diſtemperato. Oris interiora omnibus his ungamus cum penniculo. Galenus dixit,hæc omnia utilia eſſe. Accipiamus item caninũ ſtercus & pulueratũ, in os proijciať cum felle taurino,melle buccã ungamus. Gargariſſmũ faciamus. Item Galenus: Fel inquit taurinũ ſuffocationi uuulæ cadentis eſt adiutoriũ,ſimiliter fel ouinũ. De cinere radicũ cauliũ cum melle faciamus gargariſſmum. Similter ſuccus radicũ iuuat cum oxymelle. Aliud gargariſſmus ualens ad anginã ex phlegmate. Rec. liquiritię drach. 3. pyrethri,caſſię,cicutę ſeminis,añ. drach. 2. fœnugręci,myrrhę,añ. exagiũ 1. croci,piperis nigri,ſpicę,ſanſuci,ana. drach. 1. fac puluerem cum melle diſtempera,& in modũ auellanę accipiat, & cũ aqua ubi cortex maligranati ſit coctus, tẽpera cum uino odorifero forti, uel cum oxymelle. Aliud ualens ſimiliter. Rec. roſæ drach. 2. ſtercoris canini,croci,añ. exagiũ 1. tempera cum oxymelle,inde os unge,& fac gargarizare. Aliud tantundẽ ualens, Rec. roſæ,liquiricię,añ. exagiũ 1. cinnamomi,piperis longi,croci,ana. drach. 1. aluminis ſciſſi,cardamomi, myrrhę,ſinapis,zingiberis, coſti,ana. ſcrup. 2. fac puluerẽ,adde mel quod ſufficit. Accipe in modũ auellanæ,uel cum ſapa uel cum aqua ubi cocta ſit galla,uel cum ſucco ſolatri,uel cum oxymelle,& cum aqua calida.

De apoſtemate gulæ. Cap. II.

CVm apoſtema decoctū intelligimus in gula, & coadunatam ſaniem in ea, oportet ut cum facilibus aperire illud moliamur. Non enim incipiendū eſt à fortibus medicinis. Fiat igitur gargariſmus cum lacte caprino, uel aſinino, cum pſyllio, uel cum fructu ireos, uel cum fermento, & oleo uiolato, uel butyro calido cum farina. Alia confectio, Recipe ſemen citoniorum, uiſcum maluę, frumentum, & lac caprinum, ęquali pondere. Deinde liquiriciam accipe, & radicē maluæ: Vnde facto puluere cū omnibus aliĳs calefac, & da bibere. Aliud Ioan. Damaſceni ualens ad apoſtema facile aperiendum in gula. Recipe draganti, drach. 5. amygdaleon, olei uiolati quantū ſufficit, aqua ubi hordeū ſit coctū, liquiriciā, & maluā, omnia in aqua cocta, ſuccū cucurbitæ, arnogloſſę, æquali pondere, aqua ubi cocta ſit caſſiafiſtula: Omnia commixta, & bene confecta, infirmo dentur gargariſſanda, colata, & calida. Si infirmus ſit fortis, & cito uelimus aperiri, fiat gargariſmus cū aqua ubi ficus ſint coctę, & miſceantur cum farina, uel ſtercore canino, uel cū lacte aſinino. Fiſſo apoſtemate oportet ei dare uitella oui non cocta, cum amylo & dragaganti, & oleo uiolato, uel cum ſucco ſeminis citonĳ, & arnogloſſę, uel cum aqua ubi hordeum, & liquiritia ſint cocta. Similiter cum aqua ubi hordeū, liquiritia, ficus, caſſiafiſtula, oleum uiolatū ſint appoſita. Nutriendus eſt cum iure facto de furfure, & amygdaleo, oleo uiolato, uel cum malua, chryſolocanna, betis, cucurbita. Vngamus gulam exterius cum cera, & oleo uiolato, dragagante & oui uitello: & hoc unguentum ualet ad aperiendum gulę apoſtema facile. Recipe ceræ albę olei uiolati, ana. drach. 15. butyri drach. 8. dragaganti, drach. 5. ſeminis lini, drach. 8. fac de piſtatis puluerem ſubtiliſſimū & commiſcens fac unguentum.

De Vuula. Cap. III.

Inflammatio uuulae.

ALiquando apoſtema, uel inflatio, uel glandes naſcuntur in uuula, uel in partibus gulę, intus, uel extra. Quod fit ex humoribus capitis illuc deſcendētibus, uel à fumo aſcendente à ſtomacho. Vnde nimiū dolorē patiuntur, cum cibus tranſglutiatur. Aliquando non glutiunt ſaliuā, niſi cū magno dolore. Oportet ergo perquiramus ſi ſit rubor, calor, plenitudo uenarū. Pulſus nimius & plenus. Vnde ſanguis certificatur. De cephalica minuamus, quantum uirtus patientis patiatur. Si nimius ſit ardor, ſiccitas, & ſitis nimia, cholera rubea erit purganda, cum caſſiafiſtula, manna, uiola, oxyfœnicia, & ſimilibus. In dolore molli, ſine calore, & ſiccitate, atque ſiti, intelligitur morbus eſſe ex phlegmate. Deinde præcipiamus ut phlegma purgetur, & medicina danda eſt repugnatiua, & diſſolutiua ſicut galla cum aceto. Vngatur intra cum digito ſiue penna.

Idem

Idem faciunt cortex maligranati, balauſtia, roſa, myrta. Si hoc ad ſalutẽ infirmi non ſuffecit, de uuula eſt uidendũ. Vuula ſi fuerit ſubtilis in fundamento, & in extremitatibus groſſa, & tumida, & quaſi ſaniẽ habeat albã, cum ferro, ſiue acuta medicina æque ualenti erit incidenda. Hippocrates in tertia Prognoſticorũ particula: Vuula ad incidendũ ſi ſit rubea, & magna, eſt moleſtiſſima, quia ſequuntur apoſtemata, & fluxus ſanguinis. Vnde nimiũ eſt ſtudendum, quoad ſuperius ſubtilietur, extrema ingroſſetur, & liueant, & tunc tandem incidatur. Vtilius tamen eſt, non incidi ante purgationem uentris, ſi tempus expectat, & ſuffocationem nõ timeas. Hęc ex autoritate Hippocratis excerpta innuunt qualiter uuula tumida ſit medicanda. Qui cum parum locutus fuerit, autoritatẽ tamen inde maximam dedit. Oportet ergo ut incidatur, & ſi dolor ſubſequatur nimius, timetur ne apoſtema calidũ ſuccedat, & fluxus nimius. Aliquando quoq; cum rubea eſt inciditur cauſa anginæ, inde oriť. Sed pręcipiendũ eſt infirmo uti medicamine iſto, cinerẽ palmę, & cãnæ quę tẽperata fortiter cũ aqua poſtea cola, deinde accipe gallam, alumen, & puluerẽ fac. Quibus cũ ſuperiori aqua mixtis, gargariſmũ fac. Aliud ad uuulæ caſum ualet, Recipe myrrhã, ſal amoniacum, piper nigrum & longum pari pondere. Vnde puluis factus in gulam inſuffletur. Si gulę aliquas glandes habuerint, uel coadunationes, gargariſmus dãdus eſt cum aqua ubi ficus, dactyli, fœnugræcũ, & alia ſimilia ſint cocta. Deinde exterius cum diſſolutiuis ungamus, ſicut nitro, ſale amoniaco, ſucco caulino, centaurea, cum melle temperata omnia.

De raucitate. Cap. IIII.

RAucitas eſt ex humiditate inſtrumentũ uocis infundente. Hęc aũt humiditas uel ſunt phlegmatica, uel ſanguinea. Quæ cum à capite deſcẽderit, & inſtrumentũ uocis infuderit, planitatem aufert loquendi, & aliquãdo uocẽ omnino extinguit. Si ex ſanguine apparet eſſe, quod rubor oſtendit, & plenitudo in facie, cephalicã uenam incide, & quantum uirtus patientis expetit minue. Purgetur caſſiafiſtula, manna, uiola, oxyfœnicia, & ſimilibus. Has pilulas ponamus ſub lingua. Recipe dragaganti, gũmi, liquiriciæ ſucci, amyli, ſeminis cucumeris, cucurbitæ, portulacę, drach. 4. croci, ſcrup. 1. drach. 2. fac pilulæ quas ſub lingua teneat. Nutriatur cum iure ex farina facto, cum amygdaleo, ouis mollibus, & ſimilibus. In humoribus phlegmaticis gargariſmi cũ hierapicra, & melle uel mulſa dandi. Aliud, Recipe ſuccum caulium, mel bene coctum ut ſit ſpiſſum. Aliud ualet ſimiliter, Recipe liquiriciæ, dragaganti piperis albi, xylocaſſię, myrrhæ, gummi, thuris, ana. drachmas duas ſpicæ exagium. 1. & ſapæ & mellis quantum ſufficit. Aliud ualet ſimiliter, Recipe lini ſeminis aſſati, amygdalæ mundæ dulcis, & amaræ. ana. drachmas 10. penidíj, drach.

drach.18.croci,cinnamomi,piperis,ana.exagium 1. fac puluerem. Adiunge mel quod ſufficit,da cum aqua ubi liquiritia ſit cocta. Aliud ad idem ualens. Recipe ficus ſiccas, calamenthũ, parum dragaganti,cocta ad ſpiſſitudinẽ mellis. Aliud,Recipe fœnugræci, amygdalę dulcis, & amarę drach.3. ſeminis lini aſſati drach.8.amyli,dragaganti,liquiritię,pineæ,ana.drach.2. tempera cum ſapa.

De aſperitate uocis. Cap. V.

SI inſtrumentum uocis ſiccitatem patiatur,neceſſe eſt uox aſperetur. Siccitas aũt uel naſcitur ex frigiditate,uel ex puluere,uel aëris ſiccitate,uel cibi & potus aſperitate.Diffinitio huius ſiccitatis diuerſa eſt,in corpore leni. Medicandus eſt in aqua calida & dulci ſępe balneet,ſub lingua ſemen citonij,pſyllij, dragagãti ſunt ponenda. Demus ſirupum uiolatum cum aqua cucurbitę.Sirupum iuiubinũ accipiat,iuſcula ſemper de furfure cum amygdaleo. Electuariũ Ioannis Damaſceni,ualens gulę aſperitati & raucitati. Recipe dragaganti drach.5.gũmi, amygdalę dulcis,amyli,ſemen cucumeris,añ drach.4. ſemen citonij,liquiritię, ana. drachmas 2. Mel quot ſufficit. Similiter electuaria danda quæ in tuſſi dicenda ſunt.

De tuſſi. Cap. VI.

TVſſis eſt motus animatę, & naturalis uirtutis iunctus, ſecundũ naturæ curſum, circa inſtrumenta ſpiritus operantis ad ſuperflua expellenda ſibi nocẽtia. Virtus enim naturalis cauſa ſui nocumenti,inſtrumẽta ſpiritus mouere incipit.Quod cum per ſe explere non poſſit, à uirtute animata adiuuari expetit, quia cartillagines canalium pulmonis,& lacerti pectoris inobedientes ſunt naturali uirtuti. Sed à uirtute animata moti lacerti pectoris & pulmonis conſtrictiui, aërẽ expellendo à pulmone cogunt expellere,quod naturali uirtuti uideatur obuiare. Naſcitur tuſſis ex omni paſſione pectoris. Vniuerſaliter tamẽ omni ex complexione mala,calida, & frigida,quæ inſtrumẽtis ſpiritus dominatur,uel ex materia mala quę uel intus eſt uel extra. Interior,à ſurſum deſcẽdens,ſicut à capite reuma in pectus,uel ab imo aſcendens ſuperius,ſicut humorũ ſuperfluitas,à gibbo epatis,ad ſuperiora uenit pectoris. Aliquando hęc materia proprie per ſpiritus ſpargitur inſtrumenta, ſicut in peripneumonicis uidemus,& pleuriticis. Item hęc materia calida eſt, & ſanguinolenta,cholerica, uel phlegmatica,uel unde ſolũ futurũ fit apoſtema.Exterior,quia aër quẽ excipimus,cum fumo uel puluere miſcetur, uel cum ſubito frigidus aër trahitur.Sequitur autem tuſſim dolor pectoris,cuius cauſa eſt tuſſis. Aliquando tamen dolor pectoris eſt ſine tuſſi. Qui duobus fit modis,uel ex uentoſitate groſſa pęctoris ſuſpenſiua, uel ex conſtipatione pellicularum de poſteriori-

bus

bus coſtis, quæ ſi oppilentur, neceſſe eſt tuſſis efficiatur. Oportet autē intelligi, quia à capite deſcendens tuſſis, uel à uulneribus in ſpiritus inſtrumētis, uel ab apoſtematibus, uel à pectoris coadunationibus, peior eſt alijs omnibus, alijs tuſſis generibus. Nō moleſta eſt, ex inſtrumentorū ſpiritus complexione mala, uel gutturis, uel canalium pulmonis aſperitate. Mala tuſſis non eſt ſine ſcreatu. Tuſſis ſicca quæ nil ſcreat tribus modis fit, uel enim eſt ex aſperitate gutturis, uel ex mala cōplexione in ſpiritus inſtrumētis, uel ex incōuenienti materia quæ allaborat expellere natura, quæ aut groſſa eſt, & uiſcoſa, ut à canalibus pulmonis ſeiungi nequeat, uel multum liquida, ut antequam coadunetur ſe diſſoluat. Cū ergo tuſſim incipiamus medicari, & unde fiat neceſſe eſt perquirere. Si ex calore ſit, & ſignum eius cum aſperitate pectoris, dolore, & nimia ſiti, & infirmus in frigido aēre trahendo delectetur, baſilica uena minuatur, ſi nobis tempus, ætas, uirtus, & cōſuetudo ſubueniant. Quod ſi non, ſcarifemus loca uicina morbo. Deinde danda ſunt hyſopus, iuiubę, ſirupus uiolaceus. Poſt tres horas detur ptiſana, cum amygdaleo, & penidijs, uel melle uiolato. Item dandus cucurbitæ ſuccus cum ſaccharo, uel marathri, cum melle uiolato, & ſaccharo uel maligranati ſirupū, uel ſemen citonij, & ſuccus malug cū ſaccharo, & dragagante. Iura ſunt danda, ſicut ptiſana de furfure, uel amylo. Cibi eius ſint malua, beta, chryſolocanna, cucurbita. Omnia dentur cum amygdaleo. Pullos ſi comedat, cum quibuſlibet ſupradictis libris condeat. A foris pectus ungat, cum cera alba, oleo uiolato, hordei farina, ſucco portulacæ, & cucurbitæ. Aliquando oua ſorbilia danda ſunt. Si poſt hoc calor non minuatur, cum cathartico de caſſiafiſtula purgemur. Hæc electuaria, ad hæc ſunt ualentia. Diapapaueris elect. ad dolorem pectoris nimiū optimū. Recipe ſucci liquiriciæ, dragaganti, gūmi arabici, añ. drach. 10. ſeminis papaueris albi, añ. drach. 20. amygdalæ dulcis & mundæ, drach. 10. amyli ſeminis citonij, ſemen portulacæ, añ. drach 5. ſemen cucumeris, citroli, melonis, cucurbitę, lactucę, malug, ana. drach. 4. fac puluerē, tempera cum ſirupo uiolato, uel cū ſapa. Pilulas Ioannis Damaſceni, ualentes tuſſi, Recipe ſemen citonij, cucumeris, amygdalæ dulcis, fabę, malug ſeminis, añ. drach. 8. gūmi arabici, dragagāti, añ. drach. 5. fac puluerem, tempera cum ſucco pſyllij, & fac pilulas in modum fabæ. Si infirmus tuſſim, & uigilias patitur, his pilulis utatur, Recipe ſemen lactucæ, papaueris iungamus ana. drach. 5. Aliæ pilulę linguę ſubponendę, Rec. gummi, dragaganti, ſemen portulacę, citoniorum, ana. drach. 5. ſemen cucumeris mundati, drach. 5. amyli, drach. 4. amygdalę, mundæ, drach. 6. fabę mundę, dragaganti, ana. drach. 3. tempera cum ſucco malug, fac pilulas. Sirupus iuiubinus ualet ſimiliter, Recipe iuiubi, croci, liquiricię, drach. 20. capillorum ueneris, uiolę, maluæ ſemen, ana. drach. 10. ſemen citroli, ſeminis melonis, papaueris, lactucæ, dragaganti, hordei mundi, ana. drach. 6.

aqua lib. 10. ſacchari, uel ſapæ lib. 4. Fiat inde ſirupus. Sirupus de hyſopo ad tuſſim cholericū, dolorē laterum, & anhelitus, Rec. radicis marathri, apij, liquiritię, ana. drach. 10. hyſopi, capillorum ueneris, ſeminis citoniorū, dragaganti, malup, ana. drach. 5. hordei mundi, drach. 5. iuiubarū 30. uuę paſſæ atq; mundæ, unc. 1. tres ficus, fac coqui in 6. lib. aquę, & uſq; in duas coque, deinde lib. 1. penith pone, & ſirupum confice. Oleū Ioannis Damaſceni ad calidam tuſſim. Recipe maluæ ſemen, uiolę, liquiritię, uuę paſſę, ana. drach. 15. ſucci maligranati dulcis, drach. 150. fac piſtari, & oleum uiolatū appone 80. drach. fac oleū. Si quis tuſſit ex dolore capitis uel pectoris, ex frigiditate uel humiditate, cuius rei ſignū eſt, paruitas ſitis, lenitas doloris, & infirmus manifeſtat rem calidam ſibi prodeſſe. Mel roſatū dādum cum aqua praſſij, marathri, & apij bene cocta & colata. Iura danda ex frumento cum amygdaleo, pineas, ficus, amygdalas, demus ad comedendum: mellicratū bibant cum aromatibus. Ius cicerū cum uua paſſa comedāt. Pectus ungamus cum cera, ſambuceleon. Fœnugręcum coctum cum ficubus, dactilis, & melle, ualet ſimiliter. Dioſcorides dixit: Ficus cocta cum hyſopo, mūdat pulmonē, & ad frigidam ualet tuſſim. Item, myrrham in modum fabę, frigidę, & ueteri tuſſi dixit prodeſſe. Galen. Flos & cortex maligranati ieiuno data, ualent frigidę tuſſi, & oryzæ. Similiter ſemen lini coctū, & piſtatū cum melle quod ſufficit, ualet. Electuarium quod prodeſt frigidę tuſſi, uētoſitati pectoris, anhelitui, Rec. liquiriciæ, ſemen lini aſſi, amygdalę dulcis, pineę, ana. drach. 1. aniſi, marathri, hyſopi, capillorum ueneris, praſſij, ana. drach. 6. croci, zingiberis, calamenthi, ana. drach. 4. fac puluerē, & adde mellis quod ſufficit, doſis eius, drach. 2. Aliud, Recipe ſpodij, drach. 6. boli exagium 1. nucis muſcatæ ſimiliter, piperis longi, drach. 5. ſacchari, drach. 30. Mel & butyrum quod ſufficit, unum cochlearium ualet ſiccæ tuſſi. Pilulę ualentes frigiditati, uentoſitati, & anhelitui, phlegmaticis. Recipe liquiritiæ, & amygdalę dulcis & amaræ, ſemen lini, ana. drach. 5. marathri, anethi, farinę fabarū, pineę, ana. drach. 5. myrrhæ, olibani, croci, cinnamomi, ana. exagiū 1. tempera cum ſapa. Fac pilulas in modū fabę ponens ſub lingua. Sirupus de praſſio ualet tuſſi frigidę de phlegmate, & uentoſitati, faſtidio & omni paſſioni in pectoribus ſenum. Recipe praſſij, drach. 20. liquiriciæ, drach. 10. apij radicis, & marathri, anethi, calamenthi, hyſopi, capillorum ueneris, ana. drach. 6. fœnugræci, ſemen lini, ana. drach. 5. uuæ paſſę, & mūdę, drach. 100. ficus 20. penidiorum, drach. 6. mellis quod ſufficit, fac ſirupum. Si tuſſis eſt ex humoribus à capite, uel alijs membris deſcendentibus, oportet feſtinemus ut humores digerētur. Quod ſi nō fecerimus, in τὴν ὀρθόπνοιαν, labunt, deinde humorū collectiones perquirātur. Quod ſi ſint liquidi, uel groſſi, aquoſi uel uiſcoſi, cholerici ſiue phlegmatici, ſi pectus infirmi calidum ſit, & quaſi fumū ſenſerit, & aſperitatem, & nimiam ſitim, & parum ſcreat, color eius liuidus ſit, uel ci-

trinus

trinus, ſapor ſalſus, calidam & ſubtilem materiam eſſe intelligimus, laborandum eſt ut ingroſſetur. Si prout manifeſtauerit nullū horū ſentiat, ſed frigidum nocere, calidum uero fateatur adiuuare, intelligimus frigidā, & uiſcoſam eſſe & groſſam materiā. Eſt ergo ſubtilianda, ut tamen mediocris fiat. Si ſit multū liquida, uel multum ſpiſſa, in exitu eſt moleſta, atq; parua, cum tuſſi multa. Si ſit calida & liquida, dādus eſt ſirupus uiolatus, iuiubinus, & ſirupus papaueris. Recipe papaueris albi, ana. drach. 11. liquiritiæ, drach. 20. capillorum ueneris, maluę ſemen, citoniorum, cucumerū, ana. drach. 6. iuiubæ, drach. 20. Coquūtur in aqua lib. 8. quoad redigantur in tertiam, & cola, & poſtea ſapā appone quod ſufficit. Vna quaq; die ſemē papaueris cum ſaccharo, drach. 2. tribue. Ius de amylo detur cū penidijs, amygdaleo, ſimiliter de furfure, & penidijs. Nutriendus eſt infirmus cū portulaca, beta, malua, atriplice, & ſimilibus. Vngatur in pectore exterius, cum cera alba, oleo uiolato. Si ex phlegmate ſit groſſo, & uiſcoſo, ſubtiliari præcipiatur cum ſirupo de praſſio, ſirupo de radicibus fœniculi, & ſimiliū, de aniſo, elect. de ſpodio, theriaca maiore. Thus piſtatum cum melle uiolato ualet, pinea ſimiliter. Succus marathri bene colatus, & coctus cum amygdaleo. Dentur perdices, phaſiani, cū cymino, pipere, ruta, porris, amygdaleo amaro. Vngamus caput cum calidis & confortatiuis, & humorū repugnatiuis, hoc electuario utatur, Recipe ſemen lini aſſi, amygdalę dulci, pineę, ana. drach. 10. liquiritiæ. drach. 10. marathri, hyſopi, zingiberis, ana. drach. 4. piperis longi, calamenthi, thuris, croci, cinnamomi, drach. 2. ęqualiter fac puluerem, & mel adde quod ſufficit. Aliquando fumigandus infirmus eſt. Diſſoluitur phlegma uiſcoſum in pectore cum calamo aromatico ſolo, uel cum terebenthina, uel auripigmento cum ſucco renum caprinorum, uel cum butyro.

De Phthiſi. Cap. VII.

Phthiſis eſt conſumptio humectationis corporis, & mutatio augmētationis in diminutionem. Naſcitur multis modis, uel ex conſumptione pulmonis, & hęc eſt certa phthiſis. Fitq; tribus modis, uel ex humoribus cholericis à capite deſcendentibus, ſiue phlegmaticis, & ſalſis, in ſubſtantia exiſtentibus pulmonis, uulnerantibus eum, & putrefacientibus. Secundus eſt modus ex quibuſdam paſſionibus in ſubſtātia pulmonis naſcētibus. Hoc genus antecedit ſanguinis ſcreatus, ex uenis aliquorum inſtrumentorum ſpiritus ruptis in pulmone, in qua fiſſura naſcuntur uulnera & phthiſis poſtea. Tertius eſt modus ex humoribus ad pulmonem aliunde quàm capite currētibus. Qui duobus modis contingit, uel ex mutatione uicinorum locorum, ſicut in pleuritide, angina, uel ex alijs locis nō uicinis, ſicut epate, corde & ſimilibus. Humores hij ſi ſint calidi, & acuti, patitur infirmus ruborem in maxillis, ſtricturam in flatu, ſitim,

febrem, quieſcit in trahendo frigidū aërem. Si apoſtema ſit in peripneumonia de ſalſo phlegmate, ſtrictus & anguſtus eſt anhelitus, cum grauitate, neque dolorem ſentit. Pulmo enim habet neruum, unde perfectū habeat ſenſum. Sed tantum tuſſim cum paruitate habet anhelitus. Screant in tuſſi cum apoſtema ſe ruperit, & tūc tandē apoſtema certificatur, adeſt & febris. Minuitur enim corpus, ungues inclinanť, maxillæ rubēt. Quę omnia pulmonis deſignāt uulnera unde phthiſis eſt. Galenus: φθίσις inquit quæ ex uulneribus eſt pulmonis, peſſima eſt duobus modis: Vnus modus eſt peſſimus, quia ad perimēdum eſt uelociſſimus. Alius tardior quia leuior. Primus cito mortificās, & peſſimus, nullū ſignū decoctionis oſtendit in ſcreationibus, & ſi aliquod uideatur, paruus erit ſcreatus, cū anguſtia, & duritia. Si leuior ſit, humores in pulmone morando excoquit, & leuiter emittit. Diſcordantur medici in pulmonis uulneribus, alīj enim incurabilia fatentur. Galenus tamē teſtatur: Si quis peripneumonicis ſuccurrat antequam apoſtema marceat & putreſcat, ſanabitur apoſtema. Si quis tādiu negligat, quo ad ſaniem & putredinem colligant uulnera, ſunt incurabilia. Omne enim uulnus difficulter curatur niſi mūdetur. Mundari non poteſt, niſi cum tuſſi, tuſſis inimica eſt ſolidando uulneri, dilatat enim & aperit, unde magis putredinem colligit. Cum ergo partim purgetur, partim colligat, inſanabile reddit apoſtema dum ita circinat. Conſtat igitur ſi peripneumoniæ antequam marceſcat ſuccurratur, curabitur, ſi non, econtrario. Medicina ſic erit incipienda, perquirendum eſt unde fiat. Si ex calido, baſilica erit minuenda, uel uena quæ inter auricularem, & medicum extat. Sanguis minuatur, prout uirtus patietur, cum ſanguinis infirmi quantitas intelligetur. Si parua ſit, nutriendus erit bonis cibis, generatiuis ſanguinis, poſt phlebotomandus, & iterū nutriendus. Si tertia minuendi uideatur utilitas, & hoc maxime ſi ſanguis turbidus, & groſſus ſit intelligas, iterū minuere incipias. Si ab initio morbi multa inueniatur quantitas ſanguinis, & multum uirtutis, ab initio erit minuendus, & auferendus quantum uideatur nobis. Nutriendus eſt cum diæta quę refrigerat & ſolidat & cito ſit digerenda, ſicut ptiſana perfecta quę cū cancris flumineis ſit facta, à quibus exteriora proiecta, & interiora ſint mūdificata, bis ſiue tertio cū cinere, & dulci aqua deinde piſtata, & cum ptiſana bene cocta. Quę omnia dū colata fuerint circiter tertiā librę partē, denť, ſępe & quotidie. Si infirmus febricitet, cū unc. i. ſucci maligranati dulcis denť, & nutriatur cū cucurbita & beta, citrolis, cum amygdaleo, & quę ab eo bibitur aqua cum ſirupo uiolato, uel pſyllīj ſirupo miſceatur. In ſero miſceatur pſylliū, & detur, & gummi arabicum, & dragagantū, bolum, cum ſucco arnogloſſæ. Bolum enim ualet phthiſicis, humectationem deſiccat uulnerū pulmonis, & carnem reducit. Dentur autē frigida, caloris febrium deſiccatiua. Si ſcreare non poſſit, detur hyſopus, cum melle uiolato coctus, & electuarium iſtud.

Recipe

Recipe iuiubæ,drach.40. uuæ paſſæ mundatæ, drach.20. maluæ ſemen, drach.4.cancri fluminei,drach.20.capillorũ ueneris,uirgæ paſtoris,arnoglossæ,ana.drach.5.liquiritiæ unc.1.Omnia coquãtur in tribus libris aquę & uſq; ad tertiã partem redigantur. Sapæ tertia pars lib.adiungatur,ſacchari duæ partes: Excoquãtur uſq; in ſpiſſitudinem mellis. Deinde accipe gummi,dragaganti,ſeminis citoniorum,ana.drach.8.amyli,ſeminis papaueris drach.5.ſeminis portulacę,añ.drach.7. Fac puluerem,tempera cum ſupradictis,da cum ſtomachus non ſit plenus cibis. Si patitur conſtipatione infirmus, natura eius non tamen cum impetu in mollitiem cõmutetur,cum ſirupis,& clyſteribus mollientibus.Pectus cum oleo uiolato,& roſato ungatur, quantomagis poſſumus,ne uenter multũ ſoluat ſtudeamus.Phthiſici enim & ſi ad ſolutionẽ deueniãt,moriunt cito.Quod ſi euenerit,detur ſuccus hordei & milij aſſatorũ,& deinde bene coctorũ,cui adiungatur gũmi arabicum aſſum.Similiter mica panis aſſati,molliatur cum gũmi arabico, & amygdalis, & ſaccharo,omnibus aſſatis.In aqua quã bibũt, gummi ponamus arabicum,bolum atq; ſpodiũ.Si perſeueret ſolutio,iſtũ puluerẽ dato,Rec. Gũmi arabici,boli,ſeminis myrti,omniũ aſſatorũ,ana.drach.5.amyli aſſi, cãcri incenſi,ſeminis portulacæ,ana.drach.2.ſpodij,malue ſeminis,ana.exagiũ 1. Omnia hæc puluerent,& cum oleo roſato fricẽtur,dentur cum ſirupo myrtino,& aqua frigida quantũ ſufficit.Si ſcreatus fœtorẽ habeat horribilẽ cum ſuperponatur carbonibus,mors denunciatur. Si capilli cadũt,ad mortẽ appropinquat. Ablationẽ enim portendunt nutrimenti. Aliquando etiã corruptionẽ humoris, & apoſtemata pulmonis ex humoribus phlegmaticis, fieri intelligimus.Vnde in initio morbi medicina maturatiua danda, ſicut liquiritia,capillus ueneris,atq; fœnugręcũ,lini ſemen,cicer,ficus,uuæ paſſæ, omnia cocta.Dandũ & dianiſum,diapinea,diafœnugręcũ, diapraſſium. Si apoſtema maturauerit atq; crepuerit, hyſopus cũ melle coctus roſato, dandum erit.Si infirmus,quia apoſtema induruerit,ſcreare nõ poſſit, dentur calefacientia,ſanguinis & ſaniei mũdificatiua,& tuſſim adducentia,ſicut orobi farina, ariſtolochia rotũda atq; longa, piper longũ, cinnamomũ, acorus, coſtus,caſſia lignea,ſpica,& ſimilia.Quod ſi inueterauerit apoſtema, ut pulmo marceſcat,quod monſtrabitur ex parte ſubſtantiæ pulmonis cum ſcreatu proiecta,dentur deſiccatiua atq; ſubtiliãtia, quæ deſiccent, atq; ſubtilient uulneris humectationes, ſicut athanaſia, theriaca, mithridaticũ, & ſimilia. Odoriferos flores adhibeant naribus, & ſemper cum aẽre, & aqua temperatis balneentur.Cibentur cibis laudabiles chimos generantibus, mellicratum bibant.Omnem medicinã demus cum melle mixtã,& mundificatiuã. Si ſecuri fuerimus, quod humectatio apoſtematis deſiccetur, & materia auferatur,deinde uulnus deſiccantia & mundificantia demus, ſicut roſam, balauſtiam,acaciã,gũmi, dragagantũ, maſtichen,bolum, ſanguinẽ draconis,

lapidem hęmathitem,myrti ſemen,arnogloſſam,& ſimilia. Galen. Si peri-
pneumoniaci inquit,ad febres deueniant,uel ab initio eas habeãt,impoſſibi
le eſt eos curari. Sed tamen ſi ſuperiorem ſequant̃ inſtitutionem, aliquãdiu
uiuere poſſunt. Hæc enim medicina deſiccat, & indurat apoſtema, ut diu
permaneat. Trochiſci Ioannis Damaſceni ad hæc ſunt proficui,ſi uenæ in
pectore, uel pulmone ruptę fuerint,ſolidant̃. Recipe boli,amyli,añ.drach.
4.carabę, ſeminis myrti,coralli,ſpodij,hęmathitis, añ. drah,5.gũmi arabi
ci,liquiritię ſucci,ana,drach.6.cancrorũ incenſorũ,ſeminis portulacę,ana,
drach.10.fac puluerẽ,tẽpera cũ ſucco portulacę,uel arnogloſſę. Fiant trochi
ſci unius exagij,det̃ unus cũ ſucco portulacę,uel cũ ſucco cucumeris. Aliud,
Rec.croci drach.4.myrti,gũmi,lẽtiſci,cinnamomi,ſpicę,caſſię lignęę,dra
gaganti,thuris,ana.exagiũ 1. Omnibus pulueratis mel ſufficienter adiunga
tur,pilulæ in modũ dactili oſſis fiant,& ſub lingua ponãtur. Aliud ualet pu-
ſtulis pulmonis, & uulneribus,mũdificans, & ſolidans,Rec. balauſtię,roſæ,
añ.drach.2.ſanguinis draconis,amyli,thuris,añ.drach.1.carabę,croci,añ.
drach.s.tempera cũ ſucco citoniorũ,& fac trochiſcos unius exagij,da cum
aqua bibere frigida. Aliud,Rec,gũmi,dragagãti,maſtichis, ana.exagiũ.1.
acacię,myrti ſanguinis draconis,ana,drach,s.fac puluerem,tempora cum
myrti ſucco,& fac trochiſcos.

De reiectione ſanguinis. Cap. VIII.

SAnguinis reiectio duobus modis fit, cũ tuſſi, uel cum raſcatione.
Cũ tuſſi,à pectore exit & ſibi cũ adiacẽtibus mẽbris. Cũ raſcatio-
ne,ex gutture,& adiacẽtibus uuulę. Screare ſanguinẽ,uel ex uul-
neribus pectoris ſiue pulmonis,ſeu diaphragmatis,uel ex apertiõe uenarũ.
Apertione uenarũ fit tripliciter, ex ſui conſumptione, uel ex apertione oris
earũ,uel ex inciſione. Cõſumptio eſt ex humoribus acutis,uel cholericis,uel
ex ſalſis phlegmaticis. In hoc genere parũ exit de ſanguine. Apertio oris ea-
rum,ex nimio eſt motu expulſiue, uel ex defectione uirtutis cõtentiuę,in ue
narũ ore, uel ex humorũ nimia quãtitate,uirtus expulſiua, nimiũ mouet̃ ex
acutis humoribus,& pungẽtibus,uel ex ſalſis phlegmaticis,& putreſcenti-
bus. Defectio cõtentiuę in uenarũ ore, ex nimia eſt humiditatis emollitiõe.
Humorũ enim quãtitas,uenarũ ſequit̃ ora,ut coacte ea aperiat. Sicut uide-
mus muſtũ facere feruidũ,quod exit, cũ apertũ uas inueniat,uel clauſum ui-
aperit,ut ebulliat. In hoc genere nullus uidet̃ dolor eſſe,& tamen multũ ui
detur exire. Venarũ inciſio,uel interior fit,uel exterior. Exterior,ex uulneri
bus,uel ex earũ diſtenſionibus. Vulnera ſunt uel ex percuſſione, uel ex caſu
ſuccedẽte. Diſtenſio,uel ex ſaltu,uel ex nimijs clamoribus. Interior,ex quãti
tate humorũ eſt,ſicut diximus. Quo in genere multo cęteris peiore,ſanguis
multus ingenti cũ dolore ex uena inciſa egredit̃. Medicãdo ſanguinẽ ſcrea-
nti,oportet quietẽ iniungi,neq; multũ flatus emitti. Quod ſi ſit uirtutis ro-

bur,

bur, & temperatũ tẽpus ſit, & ætas cõueniens, baſilica uena erit minuenda, & bis, uel ter ſanguis extrahendus, quoad totã ſuperfluitatẽ exiſſe cõperiamus, & in latere illo ubi erit dolor, de uena inter auricularẽ & medicũ minuat, & de eiuſdẽ lateris baſilica. Extracto autẽ ſanguine quantũ ſufficiat, ſi infirmus caleat, ſed tamẽ fortiter ualeat, digeſtio emolliatur cũ caſſiafiſtula, manna, uiola, iuiubis, prunis, & ſimilibus, ut acumen ſanguinis minuatur & ſubtiliet. Deinde medicina detur, & cõueniens infirmitati cibus: hoc faciamus ſi ſcreatũ ex uenarũ conſumptione perſenſerimus. Medicinã uiſcoſam demus, ſicut portulacã, maluam, ptiſanã cũ cancris flumineis, dragagantũ, pullos, perdices, phaſianos, cũ portulaca, & amygdaleo coctos. Aquã quã biberit, cum ſirupo uiolato, & iuiubis mixtus ſit. Si ex apertione oris ſitue narũ detur ſtiptica medicina, ſicut balauſtia, flores maligranati, cortices maligranati, ſanguis draconis, flores celſi, & ſimilia. Cibus granum coctũ cum extremitatibus animaliũ, oua, ptiſana de aſſo hordeo, cum amylo, gummi arabico, & amygdaleo. In aquã quã biberit, ſapa myrtina ponat, cum gummi arabico, & ſpodio. Si ex uenarũ ſit inciſione, detur medicina parum ſtiptica, & multũ ſolidatiua, ſicut bolum, amylũ, ſpodiũ, carabe, conchula incenſa, ſemen citoniorum, & ſimilia. Nutriantur cum tri, & animalium extremitatibus, ouorũ uitellis aſſatis, uel in aqua coctis, in aqua mittamus gummi, dragagãtũ, ut bibant, & ſpodiũ. Medicina quę ei ualeat detur confecta, ſicut trochiſci ſanguinem ſcreãtibus ualẽtes, & ſolidantes, quos Galenus in ſuis antidotis Andromachũ feciſſe teſtatur, Recipe acacię, drach. 4. roſę, balauſtiæ, añ. drach. 2. gummi arabici, drach. 2. dragagãti, drach. 1. tempera cum aqua pluuiali, fac trochiſcos, drach. 1. & cũ aqua frigida da bibere. Aliud ſimiliter ualet, Recipe gũmi, dragaganti, ſeminis portulacæ, ana. drach. 2. boli, cimoliæ, terrę armenię, drach. 6. acacię, cornu ceruini incenſi, balauſtiæ, copulare, uel corticis celſi, ana. drach. 5. carabæ, roſæ, myrti ſemen, ana. drach. 4. hęmathitis loti, drach. 4. papaueris ſemen, drach. 6. cancri incenſi, drach. 15. coriandri aſſi, drach. 7. fac puluerem cum ſucco roſæ, uel arnogloſſæ, uel cũ aqua roſata, tẽpera, & da bibere. Aliud Pauli ſolidantes, & mitigantes, Rec. acacię, balauſtię, florum maligranati, drach. 12. gallæ, drach. 2. opĳ, croci, ana. drach. 6. tempera cum aqua pluuiali frigida, & da bibere. Alĳ cõfortatiui, & deſiccatiui, Recipe, boli, gummi arabici, dragaganti, ſeminis portulacæ, ſpodĳ, cancrorum incenſorum, ana. drach. 5. cornu ceruini, conchulæ marinæ, coralli, omnia incende. Aliud, Recipe acaciæ, balauſtiæ, amyli aſſi, hæmathitis, ſeminis myrti, ana. drach. 2. ſeminis citonĳ, ſeminis arnogloſſæ, cucurbitæ, cucumeris, ana. exagium 1. pſyllĳ aſſi drachmas 5. tẽpera cũ ſucco arnogloſſæ, fac trochiſcos. Aliud ſimiliter ualens, Recipe roſæ, gummi, ana. drach. 4. amyli, papaueris ſeminis, balauſtiæ, ana. drach. 2. ſpodĳ, croci, ana. drach. s. ſucci liquiritiæ, ſucci arnogloſſæ, ana.

drach.2.tēpera cū aqua frigida pluuiali. Aliud ualet ſcreatui ſanguinis, fiſſuris uenarū pectoris & epatis, Rec. ſpodij, drach.4. ſeminis citrulorū, portulacę cucurbitæ, boli, carabæ, ana. drach.5. tēpera cum aqua uirgę paſtoris. Aliud, R. gūmi, dragagāti, acaciæ, ſeminis citonij, an̄. drach.4. boli, drach.5. cācri incenſi, drach.6. amyli, cōchulę marinę incenſę, ana. drach.4. cornu ceruini incēſi, ſpodij, an̄. drach.2. fac puluerē, & drach.4. da cū ſirupo myrtino. Puluis ad idem, Rec. cōchulæ marinæ, cornu ceruini incēſi, an̄. drach.10. carabę, coralli, an̄. drach.10. boli, drach.15. pſyllij aſſi, drach.30. fac puluerem, & da drach.3. Idem facit flos uitis, drach.1. mane & meridie cū aqua frigida, uel ſuccus roſæ. Similiter facit ſeminis arnogloſſę, drach.2. Item aqua ſemperuiuæ, & uirgę paſtoris, ubi ſandali, roſæ apponantur, drach.2. camphorę, drach.s. Omnia cōmiſcens panno lineo ſubtili infuſa, pectori ſuperpone. Similiter ualet aqua agreſtiū uuarum: deinde ſuper pectus pone cortices maligranati. Elect. mūdificans pectus de ſanguine coagulato, Rec. amyli, drach.5. farinę fabarū, drach.8. ſeminis melonū, maluę, ana. drach.7. hordei mūdati, drach.10. gūmi, dragaganti, an̄. drach.3. ſeminis citoniorū, boli, borraginis, ana. drach.5. fac puluerem, mel adde quantum ſufficit.

De ſcreatu ſanguinis propter hirudines. Cap. IX.

SAnguinem cum raſcatione de uuula, & gutturę, diximus exire, quod aliquando contingit, ex ſanguiſugis in aqua tranſglutitis, quæ ſanguinem remanentē in gutture faciunt expuere, aliquando multum, aliquando parum. Vnde multotiens decipiuntur medici. Qui cum de ſanguiſugis eſſe certificauerit, opponant infirmum ſoli, os eius aperiatur, ſi eas in palato uideant, uel in uicinis partibus, extrahat cū forficibus. Si autem non uideāt, dent hanc medicinā: Gargariſmū cū aceto, & ſale multo. Alliū & acetū detur ad manducandū. Prohibeatur aqua bibere. Mittamus uaſa uitrea in ſole aqua plena, moueamus ante os infirmi, dragagantū puluerē inſufflemus ori, carbonū nigellę, uel abſinthij, fiat ex ſapa, uel aceto gargariſſmus. Sulphur, hyſopū ſimiliter pulueratū, injciamus gulę, uel hyſopum, uel ſal cum urina caprina miſceamus, & gargariſmū faciamus. Poſt quam exierint ſi ſanguis ſuperabundauerit cum medicina quam diximus in ſcreatu ſanguinis ſolidandus, & reſtringendus erit.

De empyicis. Cap. X.

SAnies ſcreatus multis modis, uel ex apoſtemate in ſpiritus inſtrumentis cum crepuerit ſanies inde ad pulmonem effluit, uel ex humoribus in uacuitate pectoris, & pulmone collectis, uel poſt ſcreatū ſanguinis illa ſubſequetur ſanies, ſed tamē nō poſt omnem ſcreatū ſanguinis. Quæ ſi ſubſequetur, ſcreatus procedit moleſtiſſimus. Vnde Hippocr. Si poſt ſanguinem ſequantur ἐμπυήματα peſſimū. Feſtinetur ergo ut ſanies pectoris mūdetur, ne coaguletur, & ipiſſetur, & uias

ſpiritus

ſpiritus oppilet,& mors ſubſequatur. Iuuat electuarium Ioannis Damaſceni in ueteri tuſſi,& ſcreatu ſaniei.Recipe pyrethri,amygdalę amarę,lauri radicis,pondus ęquale,fac puluerem,& adde mel quod ſufficit, da in modum auellanę mane & ſero. Aliud,Recipe pineæ unc.2.ſeminis lini aſſi,amygdalę dulcis,ana.unc.1. piperis,unc.s.fac puluerem,& mel quod ſufficit adde. Aliud,Recipe fœnugręci,ſeminis lini aſſi,pondus æquale,mel quantũ ſufficit,frica cũ amygdaleo. Aliud, Rec. praſſij,orobi,ana.drach.3.croci,myrrhę,zingiberis,hyſopi,piperis longi,aniſi,ana.exagium 1.fac puluerem, & adde mel quantum ſufficit.Aliud,Recipe liquiritię unc.1.pineę,lini ſeminis aſſi,amygdalę dulcis,& amaræ,ſeminis bombycini,añ.drach.7.fac puluerem,uuas mũdas ſpeciebus alijs duplas, & ſicut medullam piſtatas adiũge, penith,quantũ omnes ſpecies alię,deinde ſapæ quod ſufficiat. Aliud,Recipe ſeminis lini,amygdalę dulcis, pineę,gũmi,dragagãti.añ.drach.10.zingiberis,piperis longi, liquiritię,coſti,terbẽthinę,añ.drach.5.mel qđ ſufficit.

De anhelitu. Cap. XI.

OPortet intelligi cor nullatenus pati poſſe, carentiã trahendi aëris.Si enim uno momento quieſcat ab aëre trahẽdo,extinguit̃ à calore,quia ebullitionẽ ſui ardoris neceſſe eſt ab extra ueniente aëre refrigerari, & expellere ardorẽ prioris aëris.Vnde motus duos habuit contrarios, dilatando aërem trahit, & conſtringendo calidum expellit. Sanis ergo ſpiritus inſtrumentis,& temperata uirtute eorum anhelitus ſecundum naturæ curſum fit. Patiente horũ quolibet, patitur anhelitus,& curſum naturalẽ egreditur, quantitas paſſionis, extra quantitatẽ fit paſſionis inſtrumẽti,id eſt,extra naturalẽ curſum exit anhelitus.Impoſſibile eſt pati anhelitum ſine dolore aliquorũ inſtrumentorum.Dolor eorum uel ex parte eſt ſui,uel ex coniunctis membris.Si doleat ſtomachus, gibbus epatis,uel caput ſplenis,uel ſi ſub diaphragmate apoſtema, uel dolor fit, anhelitus paruus,& ſpiſſus fit. Vniuerſaliter eſt cum aliquod membrũ patiat̃ uicinũ inſtrumentis ſpiritus,cuius motu ipſum inſtrumẽtum moueatur, uel ſi apoſtema inſtrumentũ cõprimat his duobus modis,exit anhelitus paruus & ſpiſſus. Alto anhelitu cogitur infirmus ſpiſſe mouere totum pectus. Qui motus ὀρθόπνοια uocatur.Fit autem modis quatuor, uel ex neceſſitate nimia anhelandi ſicut in ſanis nimij exercitij, uel ex anguſto ſpacio pectoris, ſicuti in apoſtematibus,& in pectore unlneratis,uel ex anguſtia in capite uiarũ ſpiritus, ſicut patiũtur qui in lacertis gutturis apoſtema patiuntur,quæ utraq; ſunt peſſima.Hanc aũt ſpeciẽ Hippocr.ὀρθόπνοιαν uocatur,quia omni homini in ſanitate ſua pectoris tantum mouentur inferiora. Patienti alterutrum horum trium mouentur inferiora & ſuperiora, & uſque ad ſpatulas. Poteſt & aliter intelligi, ὀρθόπνοια uocari. Quod enim eam patiuntur, erigi &

ſtare

ſtare coguntur. Cum infirmus anheloſus totum corpus uſq; ad ſpatulas, & à ſpatulis uſq; ad cubitos moueat, & cubiti in motu laſſentur, tribus ex cauſis eſſe intelligitur, ſicut Galen. teſtať, uel ex defectione uirtutis lacertos pectoris mouentis, & infirmitate ſua, uel ex conſtipatione inſtrumentorum ſpiritus, uel ex nimio calore cordi, ex pulmoni dominante. Defectio uirtutis lacertos pectoris mouentis, & mala complexione frigida ſeu calida ſolet fieri. Conſtipatio inſtrumentorum ſpiritus, ex groſſis humoribus, & uiſcoſis eſt, uel ex groſſa uentoſitate auditus uias oppilante, uel ex apoſtemate in diaphragmate. Quæ aliquãdo in uno loco omnia adunanť, aliquãdo duo in ſimul. Raro euadũt qui hęc coadunata incurrunt. Oportet autem antequam medicemur, ſtudioſe diſcernamus. Si infirmus cũ anguſtia, & labore anhelauerit, & anhelitus rarus, & debilis fuerit, extremitatesq; narium graciles erunt, & quaſi ad interiora contractę ſint, ex defectione eſt uirtutis lacertos pectoris mouẽtis. Si aër ex magno deſiderio appetitur, & ſpiſſe, pectusq; inflетur, conſtipatio inſtrumentorum ſpiritus intelligitur. Si ſit ex apoſtemate cum tuſſi erit, & cum ſcreatu. Si non ſcreauerit, timendum erit. Si conſtipatio ex humoribus ſit, ὀρθόπνοια fit, & inflatio pectoris: Appetitus maior ſpiritum emittendi, quàm attrahendi. Si anhelitus uelox, & cũ maiori inflatione ſit, & magis trahere quàm emittere uelit, intelligimus eſſe ex nimio calore, & incenſione: maxime ſi tactus eius calidus ſit, uel exiccatio, & ſitis in lingua habeatur, & caput accendatur, quia anhelitus uelox, & paruus calorem alienum ſignificat, qui uirtutem ſuffocet & uincat. Anhelitus paruus & tardus, calorem cito extinguit. Iſte ex neceſſitate ſemper eſt frigidus, unde ſignum mortis eſt certius. Sufficit nobis dixiſſe de ſignis anhelitus, nunc à medicina incipiamus. Si paſſio ex membris ſit inſtrumentorum ſpiritus, uicina membra incipiamus mederi, unde infirmitas naſcitur, & poſt anhelitus curetur. Si ex defectione ſit uirtutis, lacertos pectoris mouentis, & ex humoribus ſit calidis refrigeremus. Si ex frigiditate, calefaciamus prout dicturi ſumus. Si ex conſtipatione inſtrumentorum ſpiritus ſit, & ex groſſis humoribus, medicina diſſolutiua, & ſubtiliatiua detur ſine deſiccationibus ſicut oxymel cũ ſcylla, uel ſolũ oxymel, uel hyſopus cum melle coctus, uel praſſicus ſirupus. Semper uinum ſubtile bibat, & clarum. Electuarium ſemper accipiat, ubi ſit orobũ, iris, ariſtida rotũda, hyſopus, calamẽthũ, caſſia, cẽtaureę radix, coſtũ, ſpica, & ſimilia. Pectus cum anethilo ungamus, chamomeleo, & ſimilibus. Si ſit ex apoſtematibus, uel uulneribus, medicemus prout iam diximus. Si ex cõplexione ſit calida, & infirmo ſit firmitas, & tẽpus cõueniat, baſilicã uenã minuat. Si tẽpus fuerit cõtrarium, ſcariolæ, & marathri ſuccus cũ melle uiolato deť coctus, & cũ aqua cucurbitina ſirupus uiolatus, & cũ ſaccharo maligranati ſuccus. Cũ huiuſmodi eſt nutriẽdus, ſicut ptiſana, pullis, perdicibus, portulaca, blitis, Vngamus pectus cum oleo uiolato, & cucurbitæ, & portu

lacę

lacæ ſucco. In uere uel autumno purgetur cum caſſiafiſtula, uiola, liquiritia, maluę ſemen, iuiubę, manna, & ſimilibus. Si cõplexio pectoris ſit frigida, & humida, demus maiorẽ theriacã, melicratũ cũ aromatibus aquã marathri & apij bene coctã cum melle uel cũ melle roſato. Similiter mel roſatũ, cum hyſopo in aqua cocto. Nutriendis eſt cum calidis cibis, ſicut iuſculis. Vngamus pectus cum chamomeleon, & anethileon: dentur & ſirupi, anhelitui, tuſſi, uulneribus in renibus, uel in ueſica, ualentes, ſunt autẽ Ioannis Damaſceni, Recipe ficus ſiccas 50. iuiubas 100. aquæ lib. 9. coque uſq; ad tertias, cola, adde ſapę lib. s. ſacchari lib. 1. Aliud, Recipe ficuum lib. 1. aquę quãtum ſufficit, capillorũ ueneris, baſilicon, ana. drach. 8. rutæ, praſſij, liquiritię, ana. drach. 3. ſapæ quantum ſufficit, fac ſirupum. Aliud ualet, tuſſi, anhelitui, & mũdat pectus, & pulmonem de groſſis humoribus. Recipe marathri radix, & apij, drach. 10. liquiritiæ, drach. 6. amygdalarum dulcium & amararũ, añ. drach. 3. aniſi, marathri, hyſopi, maluę ſemen. añ. drach. 2. iuiubas 30. ficus 5. coque in lib. 6. aquæ, & ad tertias redige, & da bibere. Aliud Pauli, Recipe ſauinæ, drach. 1. butyri, drach. 4. mellis, drach. 2. da bibere. Aliud eiuſdem, Recipe croci, myrrhę, opij, añ. drach. 13. euphorbij, ſpicę, hyoſcyami, ana. drach. 5. boli, caſſiæ, ana. drach. 4. carui, drach. 15. ſulphuris, corticũ mandragorę, ana. drach. 3. piperis, drach. 6. fac pilulas in modum orobi, da 3. Aliud ualet ſimiliter, Recipe thuris, dragaganti, ana. drach. 2. ſarcocollæ, drach. 1. pone in aqua ut ſe diſſoluant, cola, & cum ſaccharo ſiue melle da bibere. Similiter iuuat pulmonem uulpinus pulmo ſiccus & piſtatus in puluerem, & da exagiũ 1. cum aqua calida. Similter conchularum flumineañ interiora incenſa cum melle, & pipere.

De pleureſi. *Cap.* XII.

SAnguis augmentatur & cũ interiore calore corporis feruidus, capiti aſcendentẽ fumũ mittit. Quod cum inueniat clauſos capitis poros, & oppilatos, nõ permittitur exire. Deinde calefit morans in capite, cum cerebri calore diſſolutus, redit in inferiora corporis, ſicut uidemus in humectatione fumi balnei, qui fumus cum tecta penetrare nequeat, redit in inferiora. Si aqua à capite diſtillat ad diaphragma, calidum apoſtema generat, & inde πλευρῖτις fit uera. Si in lacertos ueniat, uel in carnes, quę ſunt intra coſtas pleureſis dicitur non uera. Pleureſis uera propria habet ſigna, febris duriciem, eiuſdem continuationem, pũcturam in latere, prohibentem de latere in latus ſe mouere. Tuſſim continuam & anhelitus ὀρθόπνοιαν quam patitur πλευριτικὸς propter nimiũ dolorem lateris & morbi cordis uicinitas duriciei febris cauſam facit. Puncturam lateris, quia membrum neruoſum eſt infirmũ, & ſubtilẽ habet ſenſum, propter colligantiam cerebri ad neruos, Cõtinua tuſſis, quia materia apoſtematis in

trahentibus

trahētibus ſpiritū membris eſt. Cū aliquid oppilat uias ſpiritus, adiuuat ſe natura, ut cū tuſſi quod impedit expellat. Magnitudo anhelitus eſt ei quia inſtrumentū ſpirituale dignius, id eſt, diaphragma occupauit morbus. Sæpius pleureſis inuadit hominē calidę & humidę cōplexionis. In uere naturaliter, in hyeme accidentaliter. Pleureſis non uera hæc habet ſigna, grauitatem lateris, ſine tuſſi, nullum ſcreatum emittit, quia morbus extra inſtrumentū ſpiritus exiſtit, locus exterior, manu tactus dolorem parit infirmo. Aliquando extra apparet tumor. Plurimum pleureſis ex puritate naſcitur ſanguinis, aliquando ex ſanguine calido, & cholerico, aliquando groſſo, & melancholico, aliquando humido, & phlegmatico, aliquādo ex omnibus, aliquādo ex quibuſdam humoribus. Quod intelligitur ex colore ſcreatus, ex quo humore ſit morbus. Si ſit rubeus, ſanguis ſignificat. Si ſit citrinus, cholera rubea portenditur, quę ſanguini dominatur. Si niger, ſanguinis incenſionem, uel choleræ rubeæ ſignificat concremationes, & in choleram nigram commutationes. Si albus ſignificatur eſſe phlegmaticus. Alijs adhuc modis poſſunt diſcerni hęc. Si materia in ſcreatu ſit ſolus ſanguis, corpus plenum erit, humidum tuſſit, & infirmus parum ſitit. Si cholerica ſit materia, corpus erit macidum, tuſſis ſicca, ſitis nimia. Si melancholica, corpus aſperſum, pulſus ſubtilis, tardus, urina plumbea. Si phlegmatica, tuſſis erit humida, & multa, ſitis parua. Si uero compoſita, erit ſcreatus coloratus, ſecundum compoſitiones ſuas, & ſimiliter infirmi erunt qualitates. Melior & laudabilior omnibus color eſt rubeus in ſcreatu: ſanguis enim ſignificatur. Sanguis enim dignior eſt, & amabilior naturæ omnibus alijs humoribus. Obedientior enim eſt eius actioni, & ad digerendū facilis. Aliquando ſcreatus in initio morbi eſt, ſicut in die tertia, uel ſeptima, & leuitas materię ſignificatur, facile morbus diſſoluitur, maxime ſi ſcreatus ſit paruus, & lenis, & albus, & iunctus, cito exiens in una tuſſi, uel duabus. Aliquando ſcreare moratur ex craſſitudine materię, & ſua duritię obediendi naturę. Vnde morbi deſignat grauitas & eiuſdem diuturnitas, Quod ſi huiuſmodi ſcreatus qualitas cum multa exeat anguſtia, & fortiter infirmus tuſſiat, defectio uirtutis ſignificatur, & pigritia ſui, neq; ſumus incerti, quia morbum infirmi pati uirtus non poſſit. Sufficiunt ergo ſigna pleureſis, oportet medicinam ſubſequi. Si ergo uideamus apoſtema diaphragmatis ſanguineū, ſi ſequatur tempus & ętas, cōſuetudo, uirtus, feſtinemus ut de baſilica uena minuamus: De latere ubi infirmus patitur, antequam augmentatur, maxime ſi dolor aſcendit uſq; ad furculā, quia prępecit Hippocrates: Cum loca ſuperiora lateri doloroſo ſint colligata, baſilica uena eſt incidenda. Item ſi inferiora loca doloroſo lateri in dolore ſunt colligata, pharmacia eſt danda. Si infirmus ſit uirtuoſus, nō eſt alia cura adhibenda, niſi quæ in phlebotomia præcepimus obſeruanda. Sed phlebotomandus eſt, maxime ſi ſit ſanguinea morbi ſpecies, Verū ſi uirtus defecerit,

non

non oportet phlebotomari, ſed quanto magis poſſumus cuſtodiri, Phlebotomia enim eſt moleſtiſſima, cum defectione uirtutis. Oportet ergo epithima quærere, & cataplaſmata acumen ſanguinis minuentia, & diſſoluentia, ſicut ſunt uiolę, maluę radices, hordeū mūdum, & coctū in aqua & colatū, & oleo uiolato mixtum. Deinde panni linei ſubtiles infundantur, & loco dolenti ſuperponantur frigidi, ſi tempus calidū ſit, tepidi, ſi frigidum. Si febris non adeo fortis apparet, parū eſt admiſcēdum de chamomileon, & cum ptiſana nutriendus eſt, & ſaccharo. Si febris fortis ſit, & dura digeſtio, cum ſirupo uiolato. Si febris ſit mollis, & tuſſis fortis, dandę ſunt iuiubę, liquiritia, ſemen citonij cocti. In fine diei demus micas panis lotas, cum amygdaleo, & ſaccharo. Si infirmus in conſuetudine multū comedere habuerit dum ſanus fuit, neq; dięta hæc ſufficit, dentur cucurbitę, maluæ, chryſolocāna cum amygdaleon. Si dies ſit prænunciatura, omnia cibaria pręter ptiſanum ſunt contrahenda, & mica panis tantum danda. Si tuſſis ſit fortis, detur ſirupus iuiubinus, & pilulas quas in tuſſi calida diximus ſunt dandę. Si ſit ſtipticus, humectāda eſt natura eius cū manna, caſſiafiſtula, & ſimilibus. Si materia morbi acutiſſima eſt, & cholerica, cataplaſmata frigidiſſima, & mollia parū diſſolutiua ſunt facienda, ſicut de maluę radice, & uiolis, ſandalo albo, farina hordei, cucurbitę corticibus, omnibus piſtatis, & cū ſucco ſemperuiuæ diſtemperatis, uel ſucco portulacæ, & oleo uiolato. Si ſit ſtipticus, mollienda eſt natura cum ſucco cucurbitę, manna, uiolis, melle, caſſiafiſtula. Multum cauenda eſt in hoc morbo mollities naturæ, niſi cum ſit multum neceſſe. Hunc morbū ſolet ſequi ſolutio uētris, qui uix poteſt ſtringi. Si tuſſis ſit fortis cum conſtipatione uentris, uiola danda, & manna, cum aqua ubi iuiubæ ſint coctę, & ſirupus uiolatus, quę dicturi ſumus. Si egeſtio temperata fuerit, mane demus pſylliū cum ſucco maligranati dulci, ſirupo uiolato, parum olei uiolati. Poſt duas horas ptiſanam cum amygdaleo, & ſaccharo. In fine diei lotus panis cum amygdaleo, & ſaccharo demus uuas, & malagranata ſugenda. Vngatur locus cū oleo uiolato, oleo roſato, cera alba, dragaganto. Similiter facienda ſunt cataplaſmata de pſyllio, & portulaca, & oleo uiolato. Sirupus uiolatus ualet pleureticis, calori pectoris, tuſſientibus ſiccis, atq; in initio phthiſicis. R. uiolę, dragagāti, ſeminis citonij, hordei mūdi, ſeminis maluę, cucurbitę, cucumerū, añ. drach. 6. iuiubas 20. Omnia in 4. lib. aquæ cucurbitinæ coque, uſq; dum redigant ad mediū. Cola & pone ſacchari lib. 1. & fac ſirupū. Si morbi materia ex ſanguine ſit humido, & phlegmatico, craſſo, & melācholico, oportet ſuperponi loco hęc cataplaſmata. Rec. lini ſeminis, drach. 3. maluę radicis, drach. 3. fœnugręci, hordei mūdati, añ. drach. 2. fortiter coquātur, & colentur, & poſt chamomeleon apponatur, & inſuper ſpongia ibi infuſa loco dolenti ſuperponatur, & miliū, ſal aſſum in ſacello ſuperponatur, uel chamomeleon, anęthū, melilotū. Semen lini, fœnugræci,

malua,hordeũ,omnia piſtata. Cataplaſmata facito,cum chamomeleon,uel ſanſuceleon. Si tuſſis ſit fortis, detur hyſopus cum melle roſato,uel praſſicus ſirupus. Dentur electuaria & medicina, in frigida tuſſi dicta. Si morbus in declinatione ſit,ſapam demus,& mellicratum. Vngantur cum chamomeleon, Nutriendus eſt cum ciceris iure,& amygdaleon,

De tremore cordis. *Cap.* XIII.

TRemor cordis ex humiditate eſt coadunata in circundantibus cor pelliculis. Hic morbus ſanis & infirmis ſubito fit, cum hęc humiditas influit cordi. Si humiditas ſanguinolenta ſit,& cholerica,fit cum tremore cordis calor,& ſitis,altus anhelitus. Si ex craſſo ſit ſanguine,& melancholico, fit timor,& triſtitia,& pigritia ſine ſiti. Aliquando cardiacus morbus fit,cum neceſſaria cordi minuantur, ſicut ſanguis ſubſtantialis & clarus ab epate egrediens. Quod intelligimus ab epate, uel uicinis locis infirmantibus, ſicut in ſtomacho. Aliquando coadunantur in ſtomacho humores acuti,pungētes,& fortes,unde cardiacus morbus naſcitur. Cordi ergo medicemur cum hoc membrum ſit dignius. Conſideretur ex quibus ſit humoribus: ſi ex ſanguine ſit uel cholera, baſilica uena eſt minuenda,ſi tempus,uirtus & ętas conueniant. Si non,ſcarificemus loca uicina. Catharticũ demus,caſſiãfiſtulã,iuiubas, prunas,oxyfœnicia,uiolas, & ſimiliter:detur boraginis ſuccus,ſcariolæ, maligranati. In aqua bibēda ſirupum iuiubinum ponamus, ſapam maligranati,oxyſaccharum. Nutriamus cum cibis bonarum qualitatum, ſicut hœdorum pullorum,cum malisgranatis,aceto,ſaccharo, aqua roſata, cum camphora, & ſimilibus. Si cardiaca ex melancholicis ſit humoribus,choleram nigrã purgantia demus, quibus ſanguis purificetur,ſicut hiera Galeni fortiſſima,ſtomachicũ maius, catharticis mundemus epithimaticis. Sæpe dentur antidota odorifera, ſelite,muſcata,diamargariton,& ſimilia. Vinum odoriferum,melicratum aromaticum. Sępe tēperato balneo utãtur. Poſt,theriaca maior, uel muſcata detur. Vngatur pectus cũ calidis & odoriferis oleis,uolatilia calida & ad digerendum facilia, dentur cum aromatibus cocta. Si cardiaca ex diminutione fit nutrimēti ab epate cordi ueniētis, & fuerit infirmũ,epar prius eſt medicandũ, ut in priorem redeat ſanitatem & uirtutē. Si ex ſtomacho ſit,purgandus eſt ſtomachus ex acutis humoribus cum uomitu, cathartico, aloēs, abſinthij, mirobalani citrini,uel ſucci uuarum agreſtium,uel maligranati cum mirobalanis. A foris ungamus cum ſandalis,hordei farina,cinere ferrarij,corticibus cucurbitæ,aqua roſata,& ſimilibus. Puluis Ioannis Damaſceni ualēs cardiacę. Rec. floris orni,drach.15. aluminis aſſi,drach.5. coriandri aſſi,ſpodij,roſæ,gallę,ana. drach.3. coralli gemmę, petræ armenicę, ana.drach.6. ligni aloēs,drach.7.fac puluerem,exagium 1.dans cum odorifero uino,uel oxyſaccharo.

oxyſaccharo. Aliud, Recipe borraginis, ſeminis portulacæ, añ. drach. 7. co ralli, carabe, ana. drach. 2. gemme, aluminis aſſi, cyperi, ana. exagium 1. ſe, men baſilicam, ſandali albi, rubei, galle, terre armenice, ſerici puri, & crudi, ana. drach. 2. & s. ſacchari tantundẽ quantũ & alie ſpecies, fac puluerẽ, dans drach. 2. cum ſucco maligranati, uel cum odorifero uino, uel oxyſaccharo. Aliud, Recipe roſe, ſpodij, añ. drach. 5. ſeminis portulace, drach. 10. ameos, ſucci, bedegar, & zedoar, deronicæ, ſerici, maſtichis, gẽme, coralli, carabe, añ. drach. 4. muſti quadrantẽ, & ſucchari quantũ omnes alie ſpecies. fac pul uerem, & da exagium 1. cum aqua frigida. Valet in initio melancholiæ, cor confortat. Aliud, Recipe berberis, roſæ, ſpodij, ſeminis portulacæ, borragi nis, ana. drach. 5. terræ armenicæ, ſeminis baſilici, maſtichis, ana. drach. 2. li gni aloẽs, gariophyli, ana. drach. 1. olei roſati quantũ ſufficit, ſacchari quan, tum ſufficit ad alias ſpecies, fac puluerem, da drach. 3. cum ſucco acidi mali, granati. Sirupus ualet cardiacis cum calore, & ſiti. Recipe prunorum ſucci, ſucci maligranati acidi, acidum mali citrini, ana. lib. 1. oxyſœniciæ lib. s. fac ſirupum. Aliud ualet cardiacis, timidis, epilepticis, propter ſtomachum, uel cor. Recipe ſpicæ, cinnamomi, zedoar, deronice, ana. drach. 2. corticis po, mi citrini, drach. 1. anethi ſeminis, exagiũ 1. fac puluerem, da drach. 1. cũ ui, no ubi borrago fuerit poſita, per menſem unum bibat.

De ſincopi. *Cap.* XIIII.

SIncope eſt abſolute defectio cordis, & coadunatio totius ſue hu miditatis, & uirtutis in ſe, atq; ablatio fumi ſui expellẽdi. Impoſ, ſibile eſt eſſe ſincopin ſine paſſione cordis. Fit autẽ diuerſis mo, dis, nimirũ ex plenitudine nimia, uel multa inanitione, uel ſubi, ta caloris infrigidum, uel frigoris in calidum, mutatione. Plenitudo, uel ex humoribus totius corporis, uel ſolius ſtomachi, uel inteſtinorum. Si ſit in to to corpore, monſtratur ex fatigatione, grauitate per omnia membra corpo ris. Si de ſtomacho, in diuturna imaginatione ante oculos, ructatio, uomi, tus, dolor in prora capitis. Si de inteſtinis, erit grauitas & inflatio, melancho licis, dolor & punctura, cholericis grauitas ſine inflatione phlegmaticis. In, anitio eſt ex nimia uẽtris ſolutione, uel uomitu, uel ſanguinis fluxu è naribus uel ſudore. Mulieribus à menſtruis, uel hemorrhoide. Quæcunq; harum ni mia eſt & fortis, corpus diſſoluit, mẽbra aggrauat, color naturalis deficit, calor extinguitur: unde cor neceſſe eſt patiat. Mutatio ſubita caloris in frigi dum, poros oppilat, fumũ in interiori corpore claudit & calorẽ naturalem oppilat, unde cor patitur, & ſincopis cõcreatur. Mutatio ſubita frigoris in ca lidum, corpus rarificat, calorem naturalem diſſoluit. Vnde calor minuitur cordis, & deficit. Aliquando ſincopis ex anime accidentibus eſt, ſicut ſubito tumore, uel gaudio. Plurimum hec patiuntur decrepiti uel defecti. In letitia

cor dilatatur ſubito & aperitur. Multi enim horum cum ſubito timeant, uel gaudeant in ſincopin cadunt. Cor enim eorum cum ſubito timeat, & nō dilatatur, unde patiuntur, & deficiunt. In lætitia dilatatur cor ſubito, & aperitur, & calor naturalis in exteriora exit corporis, & ita deficit dum refrigeretur. Aliquādo dolor nimius ſincopin ſequitur, maxime ſi in mēbris ſit ſenſibilibus, ſicut in ileo uidemus. Hæ ſunt ſincopis cauſæ, & ſignificationes ſuę. Cuius ſpecies unaquaq; ſuas uidet habere medicinas. Vniuerſaliter ſua medicina taliter erit facienda. Vnde ſit morbus inprimis uideatur. Quo uiſo, intendimus quid facere debeamus. Si ſit ex plenitudine, medicādo ſincopin aquam mittamus in infirmi faciē. Stomachus perfricetur, nares teneamus, crura ligemus, pennam uel digitū in os ponamus, ut uomitus prouocetur. Cum defectio fuerit, hoc modo medendum erit. Si plenitudo in toto corpore ſit, catharticis dandum erit, & pilulis, & omnia quæ abundantiam illam ſentiantur deponere. Dabitur ergo oxymel cum melicrato, oxymel laxatiuum, theriacam, ſelite, cum ſucco anethi & apij. Cibi dandi ſunt leuiores, ſicut ciceris ius, cum anetho uinum ſubtile, & clarum, & purum. Si plenitudo ſit in ſtomacho, mouēdus eſt uomitus, deinde diatrionpipereon, diacymino. Si ex calidis ſit humoribus, refrigeremus cū ſirupis, & ſuccis, refrigerantibus. Si plenitudo ſit in inteſtinis maxime in inferioribus, clyſterizari ſæpius faciamus. Si ſincopis ſit ex inanitione, aqua refrigeretur in facie, nares teneantur, ſtomachum perfricemus, manus & pedes ligemus. Si ex ſuperioribus ſit mēbris ſicut naribus, & uomitu, inferiora membra plus erunt liganda, ſicut crura. Si in inferioribus, ſicut menſtrua, & hæmorroides, ſuperiora membra ligentur, ſicut manus. Deinde uinū detur ſubtile & clarū, & cum aqua frigida mixtum. Vnde Galenus: Omnem inquit defectionem & inanitionem, uinum mitigat aqua mixtum frigida, maxime ſi ex acutis ſit humoribus, à ſtomacho & à ſua pertinentia deſcendentibus. Si infirmus caput doleat, uel nimias febres habeat, uel calidū ſit apoſtema in uiſceribus, uel mens ſua alienetur, uinum nullatenus huic detur, multum enim nocet. Item ſincopin ex inanitione, iuuat odorifera habere in naribus, ſicut roſam, myrtam, mala citonia, uinum mixtum cum ſandalis, & aqua roſata. Sincopi tranſeunte, & infirmo in uigorem priſtinū redeunte, cauſam ſincopis laboremus curare. Medicabimur ergo medicaminibus, quæ in ſuo loco quibuſdam iam dedimus, quibuſdam iam in loco ſuo dabimus. Præcipiendum eſt in exinanitione ſanguinis, non balneare, ſimiliter in ſudore. Intētio enim noſtra in his eſt poros conſtipari, & oppilari, & non rarificari, & mollificari. Moliendum eſt in loco ubi iacent, ſtipticum, & frigidum aërem trahere, ut in domo aſpergantur ſalices, myrti uitium extremitates, roſæ, & ſimilia. Vngamus cum oleo myrtino, & roſato, præcipiatur quieſcere. Nihil horum iuuat hos omnes, quibus in ſtomacho acuti dominantur humores. Au

gmentatur

gmētatur enim eorū diſſolutio, quāto magis eorū claudimus poros,huiuſmodi diſpoſitione ſincopi ſubueniendū eſt exinanitione. Sincopis ſi ex calore ſit nimio, uel ex mora in balneo, uel ex aëre intercluſo,aqua frigida in facie ponēda. Dandæ iuiubæ cū aqua frigida,lene,& ſubtile uinū cum eadem aqua,facies eius eſt uertēda in partē unde uentus flat: Ante faciem eius cum flabello uentum faciamus,frigida & odorifera odoretur. Malagma,medullas cucumeris demus. Dioſcorides: Odores,inquit,cucumerum ſincopi utiliſſimi ſunt. Si ex nimio ſit frigore, oportet calefacere quantum plus poſſumus. Cum uino muſcatam demus,theriacam etiam maiorem,mellicratum aromaticum,balneum,aromata calida & odorifera adhibeamus. Si ſincopis ex accidentibus ſit animæ, odorifera faciemus ægrotum odorari. Cauſam morbi ingeniemus auferre, & mentē, & intentionem ſuam in balneis occupare,atq; in uinis odoriferis,& muſicis inſtrumentis,& ſimilibus.

De apoſtemate mamillarum. Cap. XV.

IN mamillis aliquādo naſcitur apoſtema, ſiue tumor,quę diuerſis fiunt modis,uel ex corrupto, & putrefacto ſanguine, uel ex quopiam alio humore, uel ex lactis coagulatione & ex eius putredine. Ex colore ſaniei unde apoſtema ſit, poteſt intelligi. Si album eſt & liuidum,& nigrum,ex coagulatione lactis fit. Cui oportet ſubuenire medicina,ne ſanies ibi ſe colligat. Si ex ſanguine ſit,uel cholera,galla cum oleo roſato piſtata, fronti ſuperponēda eſt,uel fabæ cum albumine oui diu piſtatę, uel cum ſucco ſolatri,uel bolum,uel ſuccus coriandri, & oleū roſaceū. Si ex frigore,mica panis ſuperponatur,cum apij fronde,uel ſtercus bouis,uel fœnugręcum,melilotum cum ſeſameleon, uel crocus cum lacte mulieris. Si durum apoſtema ſit,feces aceti,uel feces ferramentorum molendini ſuperpone. Si ex coagulatione lactis,lentes,& ſemen lini,farinā & oleum roſaceum ſimul piſtatum,ſuperimponas: Oua cum corticibus ſuis in oleo roſaceo in ſimul mixta, & piſtata, cyminū cum melle temperatum, radices caulium,mentam,fabarū farinam,quia hęc apoſtema diſſoluunt,& lac conſtringunt. Similiter ſal facit,atq; faba. Item oportet in deſiccando lacte, uel extrahendo allaborare. Dolorem mamillarum ſanant enulę folia ſuperligata prius parum contuſa. Aliud,Fabarum farina cribrata & oui uitello commixta, omnes dolores & tumores,impoſita mitigat. Aliud, Albū marrubium cum axungia ueteri tritum dolorem ſedat impoſitum. Aliud, Stercus columbinum cum melle & cera reſolutum & tritum, dolorem mamillarū & inflationem diſſoluit,& quod illę non creſcant idem facit.

De fœtore aſellarum.] Cap. XVI.

MVlti patiũtur in calore,uel in coitu,aſellarum fœtorem. Vnde humores in corpore ſignificantur putridi eſſe. Conuenit ergo corpus purgari,deinde lithargyrum accipiamus temperatum cum ſucco ſolatri,uel ſola aqua,uel cum aqua roſata,& inde ungamus. Similiter facit roſa cũ aqua. Itẽ alumen,uel myrrha, ſeu iris. Quodcunq; horũ cum aqua temperetur,& locus ille ungatur,adiuuatur. Aliud, Recipe lithargyri,drach.2. aluminis,drach.1.roſæ, myrrhę exagiũ ſemis, fac puluerem, laua aſellam cum uino, & puluerem hunc inijcito. Idem facit myrrha ſicca,& puluerata.

CONSTANTINI AFRICANI MEDICI, LIB. IIII.

De difficultate glutiendi. Cap. I.

QVONIAM in tertio libro ſuperiori morbos,& medicinas diximus membrorũ ſeruientiũ ſpiritui, cõſequens ergo ordo expetit tractare de membris attinentibus cibarijs,& de eorum medicinis. Incipiamus ergo à meri, qui ab ore cibum ad ſtomachum ducit. Eſt aũt totus liber iſte 20.capitulorum. Iſtud meri magnum iuuamen eſt corporis,cum portet cibum,& ſtomachum. Hic patitur tribus modis, uel ex mutatione complexionis,uel ex apoſtemate,uel uulnere. Vnde eius actio mutatur,& tranſglutiendi uſus aufertur. Si ex mutatione cõtingat complexionis, paulatim & cum mora aliqua tranſglutit,& hoc cum labore cum nec grauetur, neq; clauſum ſit. Si ex calida complexione fit, ſitim & aſperitatẽ patitur cum fumoſitate. Si ex frigida,neq; ſitit,neq; eſt aſpera. Si apoſtema ſit cauſa, apoſtematis loco dolor ſentitur,& anguſtia,cum cibũ tranſglutit. In apoſtemate, cum dolore fit mora,ſed cum tranſierit, dolor & anguſtia quieſcit. Si apoſtema ſit calidum, cum dolore ſitim, & calorem nimium ſentit. Si frigidum,grauitatẽ,& ſine pulſatione & ſiti ſentit dolorem. Si uulnera ſint in gula,cum dolore pũcturam ſentit,& maxime ſi ſalſa,& acida comederit. Quapropter intellecta cauſa oportet ſubſequatur medicina cito. Si ex mutatione ſit complexionis,cum ſolo dolore,uel calore,& ſiccitate, oportet medicum intelligere. Poſt ſolutio procuranda, & cum frigida cauſa,ſicut cum ſirupo uiolato,prunorũ ſirupo,cucurbitę ſucco, cum ſaccharo,& amygdaleo. Nutriantur cũ cucurbita,portulaca, chryſolocanna,blitis,lactuca,& ſimilibus.

Dandæ

Dandæ pilulę ad hęc ualentes,dolorē ſcilicet & ſiccitatē in meri & pectore mitigantes. Recipe,gummi arabici,dragaganti,ſemen portulacę,& malug, ſeminis citonij,ana.drach.10.liquiritię ſucci exagiū 1.ſeminis lactucæ, gummi ceraſorum,aň.ſcrup.s.fac puluerem,& cum ſirupo uiolato tempera, in modū fabæ faciens pilulas ſub linguā unā pone, quam cū diſſoluatur tranſglutiat. Si impedimentum tranſglutiendi ex frigore ſit cōplexionis, dentur ſcariolę,appij ſucci,cum melle roſato bene cocti:detur & dianiſum, & pilulę, quas in frigida diximus tuſſi. Nutriatur cum calidis,ſiue carne, ſiue alia re.Dentur iura cicerina bene cōdita. Si apoſtema tranſglutiendi moram facit,an calidū ſit uideamus. Caſſiamfiſtulam, manna,cum oleo uiolaceo demus,& ſuccum ſolatri bene coctum, & colatum, demus & pilulas quas ſub lingua diximus ponendas.Nutriamus cum iuſculis, & refrigerātibus, ſicut ptiſana,cucurbita,portulaca,chryſolocanna,cum amygdaleo.Si ex frigido apoſtemate,demus hyſſopum coctū cum melle,praſſicum ſirupum, pilulas quas fecimus in tuſſi frigida. Si crepuerit interius apoſtema,& infirmus febriat,detur ptiſana cum amygdaleo,& ſaccharo. Si cibū medicinalem quęrimus,colamentum ptiſanæ,cum amygdaleo,& ſaccharo demus. Si uirtus deficiat,detur caprinum lac,in quo petra inijciatur calidiſſima.Si apoſtema ſit exterius,& calidum uideatur,cataplaſma faciamus de pſyllio, & lini ſemine,cum lacte temperato.Si non ex calore,fœnugręcū,& bombycini ſemen demus,& butyrum. Si ſit ex uulneribus,demus quibus uulnera ſolidentur, ſicut ſuccus arnogloſſæ cum bolo, terebēthinam cum melle,maxime ſi uulnera ſint uetera. Nutriamus cū ſcariola,& mica panis.Si ſine febribus, melicratū demus, ſi cū febribus, ptiſanam demus, & uulnera meri medicemur, & canalium pulmonis atq; gutturis. Quęcunq; in his membris naſcatur infirmitas,non ſubito,ſed paulatim danda eſt medicina. Non enim in his damus ut maneat,ſed ut tranſeundo ſubueniat.

De defectione appetitus. Cap. II.

DEſyderiū cibi & potus eſſe intelligimus ſenſum ſtomachi exinaniti à uenis recepta ſuggētibus. Corruptio deſyderij,tribus fit modis,ex humoribus crudis, uel cholericis, ori dominantibus ſtomachi: uel ex ablatione uirtutis deſiderabilis, & ſenſibilis, mortificatione ſui. Vel ex corruptione mētis, appetitū nullius cibi neceſſariū putātis. Si ex crudis ſit humoribus, acida ructatio ſequet, & ſtomachus ſine ſiti inflat, & parū digerit.Si ex cholericis,fumoſitatē ſentit ructationis, cū ardore ſtomachi, & ſiti, & uelocitate groſſum cibū digerendi,& difficultate ſubtilem emittendi. Si ex defectione ſit deſiderabilis uirtutis,& mortificatione ſui,infirmus cibum prius amatū & appetitū abhorret ſaporādum,

neq; accipere uult eum. Et quod peius eſt, nullum ciborũ habet deſideriũ. Ablatio enim deſiderij, in omnibus diuturnis peſſima eſt morbis, maxime in dyſſenterijs. Quæ ſi ſit ex corruptione mentis, palàm fit uiſui. Cuius medicina, mentis tantummodo erit cura. Si ex humoribus ſit crudis, oportet eum cum uomitu & ſolutione purgari. Si non, humores in bonas qualitates mutandi ſunt. Dandi cibi & potus, quibus humores clauſi purificentur. Si ex cholericis ſit humoribus, res frigida, & ſtiptica dabitur, & acida, poſtquã purgabitur. Omne enim refrigerans, appetitũ confortat, calefaciens, econtra, quia frigiditas adiuuat, & partes ſanguinis diſperſas per ſtomachi uenas coagulat, exinanit omnia loca antea plena. Quæ dum natura implere quærat, appetitum replentiũ generat ciborũ. Calor aũt facit ecõtra, cum enim liquefaciat, & diſpergendo calida loca impleat exinanita, neceſſe eſt faſtidiũ faciat. Item frigor pungit ſtomachum, dum exiccat eum, ſicut ſuperius dictum eſt. Si ex defectione uirtutis ſit appetitiuę, perquiramus ex qua ſit complexione, mẽbro appetitiuo deficienti dominãte. Quod ex contrarijs medicari cõuenit. Omnis enim defectio uirtutis ex mala eſt complexione, membro, cuius eſt uirtus dominante.

De canino appetitu. Cap. III.

FRigiditatem ſtomachi maiorem appetitum habere, quàm calorem, intelligit quilibet rem diſcernẽs. Sicut enim iam diximus cum diſperſa per ſtomachum in unum ex frigiditate coadunentur, loca antea plena euacuãtur, & ita appetitus efficitur. Quæ frigiditas cum augmentata naturalem modum excedat, ultimitatem appetendi neceſſe eſt faciat. Vnde ſuo nomine appellata, uocatur appetitio canina. Quę tribus modis fit, uel ex frigida complexione ori ſtomachi dominante, uel ex acidis humoribus, ibidem ſe coadunãtibus, uel ex ultimitate exinaniendi quàm patitur uis corporis. Ex frigida cõplexione de aliquo acido humore, nimiam ſequi diſſolutionem eſt pręuidere, unde corpus debilitatur, & pluſquam digerat, manducat. Omnis enim digeſtio calore temperato fit uel nimio. Cum ergo aliquis hac laborat infirmitate, quia caret calore, pluſquam digerat poteſt manducare. Cum ex defectione contingunt uirtutis cõtentiuæ, quod mãducatur in ſtomacho non digeritur, ſed ferè ſicut intrauit crudũ, & indigeſtũ itidem emittit̃ per ſeceſſum. Cũ ergo certificetur unde infirmitas oriatur hæc, tunc tandem allaborandũ eſt ut medicetur. Si enim ex frigida complexione, uel ex acido humore in ſtomachi ore ſit, infirmo præcipiedũ eſt bibere uinum purũ, & forte, & multis uicibus, & multũ. Vnde Hippocrates: Vinum, inquit, ebibitum, & multũ, famis eſt expulſiuum. Oportet autem uinum eſſe rubicundiſſimum, quia in hac infirmitate magis eſt adiuuatiuũ, caueatur acerbum. Si uoluntas appetat comedere

unctuoſa prodeſt eis dare. In hoc allaborandum eſt, ut quicquid comederit ſit unctuoſum, poſt cibum dandum eſt, quod præcepimus uinũ. Neq; in cibo, uel potu acida, uel pontica demus. Medicina calida eſt danda, ſicut antidota, dianiſum, diazingiber, diagalanga, diatrionpipereon, maior trifera, & ſimilia, calorem naturalem ad digerendum adiuuantia, & à malis humoribus ſtomachum mundificantia. Sed ſi hęc paſſio ex defectione eſt cõtentiuę uirtutis, & unctuoſa uidentur nocere. Oportet ergo medicinã dari tantum odoriferam, ſicut diacitomatũ, diamilon, diabaſilicon, electuarium malorumgranatorum, & alia pontica & confortatiua.

De irrationabili appetitu. *Cap.* IIII.

ALiquando quidam homines manducare quiddam appetunt irrationabiliter, ſicut cretã, lateres, lapides, carbones, & ſimilia corpus non adiuuantia. Hoc ſæpius fit mulieribus frigidæ naturæ, & pręgnantibus maxime. Quod ex malis, & putridis fit humoribus ſtomachum inuiſcantibus, uel ex aliĳs membris ad ſtomachum confluentibus, ſicut menſtrua in mulieribus. Quæ dum cõcipiunt, ipſarum menſtrua ad ſtomachum ueniunt. Diuerſitas huius appetitus, ſecundum qualitates humorum in ſtomacho ſe coadunantiũ, conſideratur. Quos cum medicari uelimus, anethum cum melle coctum demus, ut ſine labore euomant. Piſces recentes ſine ſale dentur, & plures manducent radices coctas in oxymelle: & poſt cibum bene bibant bonum uinum: Nutriantur cum bono pane, & uolatilium iuſculis. Si cretam appetant, demus cicer, fabam, & grana aſſata. Vtiliter his medicabimur, ſi humores nocuos expellere laboremus, ſine dolore, & anguſtia, cum ſuaui uomitu, hierapicra, pilulis aureis, & ſtomachum exterius epithimate confortemus, cum maſtiche, ſpica, roſa, abſinthio, oleo nardino. Epithima ualet ad punctionem caloris ſtomachi, & incenſionem, quę fiunt de cholera rubea uomitũ arcet. Recipe, roſę, ſandali albi, & rubei, ana. drach. 5. ſpodĳ, gallæ, maſtichis, ana. drach. 1. & s. Omnia trita coque in una libra ſucci ſolatri ad medietatem, quo colato, mitte drach. 4. olei roſati, itemq; coquatur, quouſq; ſolum remaneat oleum, deinde ſtomachum unge. Aliud, Recipe rhodoſtomatis, ſucci ſolatri, ſucci uuæ agreſtis, myrti, ana. unc. 1. olei roſati & uiolati, ana. drach. 2. ſandali, gallæ, ana. exagiũ. 1. omnia coque donec oleũ remaneat ſolũ. Maſticent aniſum, ameon, cyminũ, mentam, ante cibum, & poſt cibum. Et de hac confectione oportet eis dare, Recipe cardamomũ maius & minus, cubebæ æquale pondus, ſacchari quantum ſunt ſpecies aliæ, fac puluerem, & da quantum pati poſſit.

De defe-

De defectione appetendi potum. Cap. V.

ALiquando rurſus bibendi aufertur appetitus, quod ſimiliter tribus modis efficitur, uel ex nimijs & humidis humoribus ſtomacho dominantibus, uel ex ſenſibilis defectione uirtutis, uel ex corruptione mẽtis. Cum uelimus medicari, oportet humores conſiderare. Si humores ſint nimij in ore ſtomachi, cũ uomitu, uel cum ſolutione ſunt purgandi, & cum medicina cibi mediocres, & potus dandi ſunt, qui malorũ humorũ ſint mundificatiui, & malarũ qualitatum in bonas imitatiui. Si ex frigiditate ſit quæ dominetur ori ſtomachi, calefaciendus eſt ſtomachus cum calidis medicaminibus, & antidotis odoriferis, & ſimilibus cibis. Si ex mortificatione ſenſibilis uirtutis in ſtomacho, peſſimum eſt, & ſignum mortis denunciatiuum.

De ſiti. Cap. VI.

ALiquando ſitis augmẽtatur ex complexione calida membrorum pectoris dominatiua, uel epatis, ſiue ex apoſtematibus calidis in eis. Qui autem ſitim habent ex membris pectoris, plus adiuuantur in frigiditate trahẽdi aëris, quã ſi aqua biberint. Quod ſi ex epate, ſentiũt dolorẽ in dextro latere, poſt aquã ebibitã, maxime ſi ambulent, plurimũ deſiderium potus inter hęc mẽbra eſt ſtomachi. Sitis ſtomachi duobus augmentatur modis, ſecundũ qualitatẽ, quomodo ſi patiatur ebullitionẽ, & ardorẽ, ſicut uidemus in febricitantibus, & cibũ, uel potũ poteſtate calidũ accipiẽtibus, uel ſecundũ quantitatẽ, utpote ſi ſtomachus multos cholericos habuerit humores, uel phlegma ſalſum. Si mutatio ſtomachi ex ſolo calore ſit, bibendo frigidã aquã extinguitur ſitis. Si ex cholera ſtomacho incluſa, infirmus in bucca ſentit amaritudinẽ aqua bibita, & fumũ gulã incendentẽ. Aqua enim bibita cito calefit in ſtomacho. Si ex ſalſo phlegmate, ſentit ſalſitudinẽ in ſapore, ſitis extinguitur, ſi aqua calida bibatur. Cũ ergo aliquẽ uideamus ſitientẽ ultra quãtitatẽ naturalẽ, oportet inquiramus ſi ex cõplexione calida ſit in membris interioribus. Dabitur infirmo res refrigeratiua, ſicut ſuccus cucurbitinus cum ſaccharo, uel pſylliũ cum ſirupo uiolato. Nutriamus cũ ptiſana, portulaca, cucurbita, blitis, lactuca. Detur paruus cibus, labor dimittatur, quies, & taciturnitas, ore clauſo obſeruẽtur, frigiditas aëris trahatur. Cataplaſma deforis ponamus, de cucurbitę corticibus, uel radicibus, portulaca, & ſimilibus. Sub lingua teneãt trochiſcos huiuſmodi, ualẽtes ad ſitim, caloremq́; febris, & uiatoribus ꝑ loca ubi nõ inuenitur aqua, in ęſtate eũtibus. R. portulacę ſemẽ, dragagãti, añ. drach. 3. ſeminis melonis, cucurbitę, lactucę, añ. drach. 2. ſandali albi, gũmi arabici, ana. drach. 1. fac puluerẽ, tẽpera cũ aqua roſata, fac pilulas in modũ fabę, & ſub linguã ei impone. Si ſitis fuerit ex cholera rubea in ſtomacho incluſa, purgetur cũ pharmacia, uomitu, ptiſana, & oxyſaccharo detur cũ ſucco maligranati, uel ſirupo uiolato. Sirupus ad eandẽ ſitim,

& ad

& ad extinguendũ calorẽ,humectans digeſtionẽ,& ſitim extinguẽs. Rec. uiolę,drach.20.prunorũ,iuiubę,oxyfœnicię,ana.drach.100.ſpodij, drach. 2.Omnia coquantur in 8.lib.aquæ quoad deueniant ad tertiam,& colent, deinde ſuccus maligranati dulcis accipiatur lib.1. ſacchari, libras 2.fac ſirupum,dans unc.1.cum aqua frigida.Decoctio ualens ad eadem,Recipe roſæ ſiccæ,drach.2.oxifœnicię.drach.5.caſſięfiſtulę,drach.5. ſeminis citonij, dragaganti,añ. drach.2. marathri,drach.1. omnia ponanť in duabus libris aquę calidiſſimę,una die,& nocte, poſtea colans,da ieiuno bibere,mediã libram.Aliud,Recipe lactucę,drach.2.folia lentiſci,roſę ſiccæ,ana.drach.5. oxifœniciæ,drach.2.omnia ponantur in libra 1. calidiſſimę aquę, die & nocte; Cola,& da bibere. In ſiti ex ſalſo phlegmate in ſtomacho,uomitus,uel pharmacia erit purgatio,deinde detur ſuccus marathri,apij,coctus,& colatus, uel melicratũ cum aqua calida, uel oxymelle,uel decoctio ubi maſtiche & aniſum coquantur. Sola aqua calida ualet.Similiter uinum album,& ſubtile.Nutriantur cum cibis colatiuis,& mundificatiuis.

De ructatione. Cap. VII.

RVctatio ſi ſit extra temperamentũ naturæ,nocet cibarijs intra ſtomachũ,cum prohibeat ad digerendũ. Cuius cauſa uentoſitas eſt inflatiua, quam per os expellit natura,uentoſitas hęc ex ſtomachi eſt defectione. Stomachi defectio,ex mala cõplexione eſt,uel ex quorundam humorũ dominatione. Si humores ſunt calidi, fumo ſe eructabiť. Si frigida,acide. Acida ructatio quatuor eſt ex cauſis,ex frigiditate ſtomachi, uel adunatione cibi,uel ex multitudine ſui,uel natura frigidiſſima. Vniuerſaliter cauſa ructãdi,defectio eſt caloris naturalis in ſtomacho ne cibo dominetur & digeſtioni, ſicut uidemus cum paruo foco multa ligna & uiridia apponimus. Vnde cum ultra modum ructare uidemus,ſi ex calida ſit complexione,inquiramus, quia refrigerãdus erit ſtomachus cum frigidis ſirupis,ſicut roſato,uiolato. Si ex calidis chymis purgandus eſt cum decoctione abſinthij,uel aloẽ, uel oxyfœnicia,ſero cũ oxyſaccharo, ſiue ptiſana,cum maligranati ſucco,& ſimilibus. Si ex frigida complexione ſiue humore uel materia, calefaciamus cum calidis rebus,ſicut corticibus pomi citrini,pipere, gariophylo, maſtiche, cinnamomi, theriaca maiore,dianiſo, diacymino,diatrion pipereon,diagalanga,& ſimilibus. Si ex frigidis ſit chymis,demus hierampicrã,hieralogodion,hieram Galeni, oxymel, melicratam,diazingiber, dialaccã, diaſpermaton, gariophyllat , diacalamenthũ. Si infirmo ſtomachus illa uentoſitate impleatur, neq; ructatio fiat, detur unde ructatio efficiatur,ſicut maſtiche,cyminum, libiſticum,aniſum,zingiber,piper longum, & ſimilia.

De

De ſingultu. Cap. VIII.

SIngultus eſt malus motus, & grauis, uirtutis deſiderantis rem nociuā expellere. Qui multis fit modis: De repletione, de inanitione, de corruptione cibi intra ſtomachū, mutatione ſui in pungitiuas qualitates, de frigiditate oris ſtomachi, de uentoſitate inflatiua in ſtomacho: Ex repletione, uel ex multis humoribus humidis, uel ex multitudine potus & cibi. In ſingultu de repletione ſentitur grauitas in ſtomacho, corporis repletio, digeſtiuæ uirtutis defectio. Plurimum hęc patiuntur ſeniores, & quieti, & humidis nutriti nutrimētis. Qui ſingultus exinatione efficiuntur, uel ex nimio uomitu, uel ex digeſtione, uel febri acuta. Et hoc plurimū patiuntur iuuenes, & laborātes. Si ex frigiditate ſit oris ſtomachi, nihil horū ſentitur, quę dixi. Ex uētoſitate inflatur ſtomachus, & uēter extenditur. Singultus autem facile & dure medetur, ſicut qui exinanitione cōcreatur. Sed hic eſt rarus. Qui medicatur, uideat ſi ex plenitudine ſit, & unde plurimum uenerit. Repletio purgetur cum pharmacia, uel uomitu, ſi uirtus tempori cōuenerit. Sin autē nō, demus rem diſſoluentem, & calefacientem, ſicq; mundificantem. Caſtorei da drach. s. cum ſucco mentæ, uel caſtorei & maſtichis, ana. drach. s. cum aqua ubi cocta ſint carui & ruta. Ruta detur cum uino ueteri, uel cum aqua ubi cocta ſit ruta cum pauco melle, & ex compoſita medicina, omnes dentur theriacæ, & odorifera antidota, gariophylatum, diagalanga, diazingiber, diacyminum, diacoſtum, diapyrethrum, dianiſum, diatrionpipereon, quęcunq; horū inuenias da cum aqua calida. Calefaciamus à foris ſtomachū, cum aqua ubi cocta ſint origanum, abrotonū, ſanſucus, & ſimilia. Omnia hæc in aqua pluuiali cocta calefiant. Epithima imponamus cum oleo caſtorino, laurino, chamomeleon, & ſimilibus. In repletione ſanguinis, detur aqua calida, cum caſſiafiſtula, uel ſucco ſolatri, uel maligranati, uel malorū ſucco, galliaq; muſcata. Ex inatione, cum acumine & calore timendū eſt, & ſuſpicioſum, danda eſt aqua frigida, rhodoſtoma cum oleo roſaceo rhodoleon. Demus ptiſanam cum oleo uiolato. Cataplaſma apponatur frigidum ſtomacho, & ſimiliter epithima in ſolutione uētris, nutriamus cum oleo lentiſci, & aceto agreſtium uuarum, & alijs his ſimilibus. In ſingultu ex corruptione cibi in ſtomacho, & mutatione ſui in malas qualitates, utilior medicina eſt uomitus, quia ſingultus aufertur. In frigiditate oris ſtomachi, uel uētoſitate, dentur calefacientibus ſicut uinum ubi cocta ſit ruta, uel nitrū cum melle, uel apij ſemen, cyminum, aniſum calamenthum, abrotonum, maſtiche, cinnamomū, rheūbarbara, zingiber cōditum uel aliqua antidotorum, in ſingultu ex repletione dictorum. Menta in ſingultu ex frigiditate iuuat. Succus maligranati quia acidus eſt, & acrumen malicitrini iuuat ſingultum ex cholera rubea. Epithima ſuperponatur oleum aniſinum, oleum laurinum, chamomelinum, enulinum. In ſin-

gultu

gultu ex cibis calidis & ſiccis, incendẽtibus, & nimiã ſiccitatem in ſtomacho faciẽtibus, aquam frigidã demus, & amygdaleon cum aqua frigida, oleum roſatum cum aceto, oxyſaccharum cum aqua frigida, ſirupum uiolatũ, prunorum. Extinguitur omne genus ſingultus ſi infirmo timẽda, uel anxia nuncientur. Natura enim ex cogitatione ſingultũ impedit. Sternutationes fiant cum gariophylo, roſa, pipere, calamẽtho. Sternutationes enim mouent ſtomachum, & expellunt uentoſitatem. Iuuatur ſingultus iterũ manuũ, pedũ, cubitorum ligationibus. Iuuat tenere flatum, ad ſingultũ, & oſcitationem: anhelitus enim ſi ſtringitur, & longo tempore pectori includitur, diſſoluit, qui ex neceſſitate calefacit, deinde ſtrictas uias perforat. In quibus ſi uentoſitatem inueniat, expellit & eijcit.

De faſtidio. Cap. IX.

QVicunq; continuam uult cuſtodire ſanitatem, cuſtodiat ſtomachum, ne cum ſibi neceſſarium ſit, prohibeat cibum, neque det pluſquam digerere ualeat. Quæſitum enim fuit à Galeno quare parũ comederet, & reſpondit: Statui enim manducare, ut uiuam. Alij intendunt uiuere, ut manducent. Dixit Porphyrius: Differentia inter me & uos eſt, in uita huius mundi. Ego enim non comedo niſi ut uiuã, uos uiuere mundo amatis, ut comedatis. Iterum interrogauit quidam Galenũ: Quę medicina eſt perfecta? Reſpondit: Abſtinẽtia. Plato dixit: Abſtinentia eſt duobus modis, uniuerſalis, uel particularis: Vniuerſalis, ut non manducetur, niſi cum uehemẽs, & magnus fuerit appetitus. Particularis, ut conſideratis elementis tibi dominantibus, utaris illis oppoſitis. Antiqui parum comedere præceperunt, ut calor naturalis dominetur digeſtioni. Si enim comedantur hæc quæ calor naturalis nequeat digerere, faſtidiũ generatur. Faſtidium eſt autem magnum nocumentum ad ſanguinem corrumpendum, & morbum generãdum. Quod ſi ſit ex cibis malorum chymorum generatiuis, morbi generantur acuti. Si ex cibis groſſos chymos generantibus, morbi duri, & diuturni pariuntur. Morbi naſcentes ex faſtidio quatuor modis fiunt, uel ex magnitudine faſtidiorũ, uel ex mutatione quam in corpore faciunt, uel ex natura faſtidientium, uel ex uirtutibus ſingulorum membrorũ, Ex magnitudine faſtidiorum, multa fiunt accidentia moleſtationis. Si parua ſunt, econtrario. Diuerſantur in mutatione: Si cibi unde faſtidiũ fit in phlegma mutentur ὀξυρεγμία gignitur. Si in choleram fumoſa ructatio efficitur. Ex naturis faſtidientium, quia qui non bene ſenſibilem habuerit ſtomachum, non puncturam neq; dolorem faciunt, neq; multam ſolutionem, uel cordis tremorem, neq; capitis dolorẽ. Si ſtomachus ſit ſenſibiliſſimus, omnia prędicta, & ſentit & patitur, ex membrorum corporis uirtutibus, quia debiliora membra in faſtidio dolorem ſentiunt. Verbi gratia, Si caput eſt debile ſentit

grauitatem,dolorem,uigilias,mentis alienationem . Idem patiuntur ſingula membra debilia.Si totum corpus debile ſit,magnam paſſionem febrium, & rigoris habebit. Vnde oportet faſtidioſos,& qui ſanitatem cuſtodire uolunt ut caueant faſtidium, & cum ſentiunt,feſtinẽt ad uomitum, antequam corrũpatur,& mutetur cibus.Si uomere nequierint,ſtudeamus ſolutionem uẽtris facere.In cibo mutato,& corrupto, optima eſt aqua calida, ut omnes cibos corruptos euomant.Quod ſi nec cum aqua calida euomuerint, detur potio uomenda. Certificati ſtomachum cibarijs corruptis eſſe corruptũ,demus citoniacũ,diamilon. Epithima ſuperponatur ſtomacho,cum oleo nardino,maſtichelon.Si uomitus non poſſit moueri,fiat clyſtere,& ſimiliter de potu,ſicut de cibo,iudicamus.

De abominatione. Cap. X.

CVm homo antequam cibum accipiat abominationem patiatur, mali chymi in ſtomacho eſſe intelligũtur . Qui ſi ſint in ſpacioſitate ſtomachi facile cum uomitu poſſunt expelli. Si concluſi in ſuis pelliculis,abominatio in ſtomacho fit inde,neq; uomitũ facit. Quia humores illi mali concluſi, & inuiſcati ſunt ori ſtomachi. Calidi generant ſitim,& fumoſum ructatum.Si ſint frigidi,appetitus nimius fit ſine ſiti.Medicina horum in ſtomacho incluſorum,triplex eſt:Vna,decoctio humorum. Secunda,temperamentum eorum. Tertia, purgatio ipſorum. Coctio propria eſt phlegmaticorum,& crudorũ,quæ adiuuat taciturnitas, quies,ſomnus,abſtinentia,res ſubtiliatiua,& diſſolutiua humoris cholerici, uel melancholici,quos natura non poteſt immutari in ſanguinem . Si ſubtiles ſint,neq; multũ in ſtomacho uiſcoſi,ſolo uomitu poſſunt emitti,cum ptiſana,mellicrato,aliquãdo cum aqua calida. Groſſi autẽ & ſubſtantię ſtomachi nimiũ inuiſcati:abominationem faciũt nimiam . Vnde oportet eis rem nimium incidentem & ſubtiliantẽ dari,ſicut radices, oxymel,& ſimilia purgabuntur, poſtquam à pelliculis ſtomachi humores extrahentur, cum hierapicra,quę tertiam partem habeat aromatum,& duas aloës. Pilulę aureæ ualent,ſi ſtomachus de malis humoribus mundificatur . Deinde eius complexionem reficiamus,& cõfortemus cum maſtiche,menta,corticibus phiſtici mũdificatis,galia,gariophyllo, ſpica,cardomomo,& ſimilibus aromatibus,& confortantibus.Demus trochiſcos ſimiliter confortantes,ſicut trochiſcos roſatos, camphoratos, de ſpodio,de ſandali, cum ſirupis ſimiliter confortatiuis, ſicut ſirupo roſato, melle roſato, ſirupo de malis citonijs, ſiue de malis granatis cum menta facito . Ex omnibus quæ in uomitu dicentur, abominatio iuuatur.

De uomitu. Cap. XI.

BOnum eſt corpori ſi uomitus nō neceſſarius ei ſit,& ſi neceſſe habeat, ut ſcilicet criſin fiat. Eſt aũt uomitus cum os ſtomachi moueatur expellere eum grauantibus, uel pungentibus cibis ſiue humoribus. Aliquando fit uomitus ex ſtomachi defectio-nibus,cum retinere cibos, & humores non ualeat, quos natura ſurſum ele-uat,cum pars ſtomachi inferior ore ſit fortior,uel natura inferius deprimat, cum os ſtomachi fortius ſit parte inferiori. In uomitu ſine multorũ, uel ma-lorum ciborum acceptionibus, cauſas malos humores pungitiuos eſſe in-telligimur in ore ſtomachi. Quorum ſignificationes perpenduntur, in his quæ euomuntur. Si ex cholera ſint, cholera inuenitur in illius cibi digeſtio-ne. Si ex phlegmate,& frigiditate inuenitur cibus crudus,& nō coctus. Galenus: Cholera,inquit,rubea,facit abominationem, & appetitiuæ uirtutis defectionem,ſicut in phlegmate abominationē faciente,& ſitis defectione. Si quis ſanguinē euomat,rupturã alicuius uenę in meri ſignificat, uel in ſto-macho,uel inciſionē,uel ſui putrefactionē. Quod uel ex cauſa primitiua,fit uel antecedente. Si ſanguis ſine dolore,& uomitu exeat,apertã uenã in me-ri ſtomacho ſignificat. Qui exit cũ dolore,uel cum colore rubeo, uel claro, oſtendit uenę inciſionem ipſius meri, uel in ſtomacho. Cum præterito iam dolore egredit̃, & difficilis eſt in exitu,& color eius niger eſt,uulnera ſigni-ficat uenam corrodentia & putrefacientia. Aliquando ſanguis euomitur, qui ab alijs membris ad ſtomachum effluit,& eſt malum ſignũ. Hic autem exit mixtus cum quibuſdam ſtomachi humoribus. Si uomitũ medicari ue-limus,an ex cauſa ſit os ſtomachi grauante,& pungente,perquiramus. Vbi non oportet ſtringi uomitum, neque prohibere ipſum, niſi poſtquam ſto-machus de malis humoribus mundificabitur, quia cum uomitu egrediun-tur. Sed ſi timeamus ne uomitus augmentetur, & deficiat infirmus, opor-tet digeſtionem inquiramus. Quæ ſi ſit mollis, demus ſapam citoniorum, ſirupum malorum granatorum, ſirupum pirorum, & pomorum cum ſpo-dio, uel cum trochiſcis de baulauſtia: dentur & gallia, ſpodium cum ſiru-po pontico. Meſpila demus comedenda, pullos,cum malisgranatis coctos, uel cum malis acidis uuis: demus ius milij,hordei,cum amygdalis: omnia autem aſſentur. Ponantur in aquã quam biberit ſpodium, cortices phiſtici. Ponamus ſuper ſtomachum cataplaſma ſtipticum,& odoriferum. Si ſint ſtiptici, demus caſſiamfiſtulam,pruna,ſirupum deprunis. Clyſtere faciamus, lene & ſuaue. Si uomitus de cholera rubea ſit, & uirtus cuſtodiatur,cũ oxy-fœnicia,& abſinthio, purgemus, uiola & ſimilibus. Si uirtus,ætas,conſue-tudo, tempus, nos adiuuent, baſilicam phlebotomemus de dextera manu. Si de plegmate,hierampicram demus,& decoctionem calamenthi,theria-cæ, drach.1. cum ſucco mentæ. Demus mentam,lignum aloës,maſtiche,

galliã. Si uomitus de cholera nigra ſit, phebotometur baſilica, ſi uirtus, tempus, ætas, cõſuetudo adiuuent nos: ſi non poſſumus, uentoſas in ambo latera colli ponamus. Clyſtere faciamus de chamomila, croco, ſemine & ſucco anethi, furfure, melle, ſeſameleo, & ſimilibus: demus, & oxymel. Si uomitus ſit ex ſanguine, phlebotomeť baſilica, ſi nõ aliquod contrariũ impediat. Si aliquid impedierit, uẽtoſas in utroque crure ponamus. Medicinam illam faciamus, quã in ſanguinis diximus ſcreatu, qui de pectore egreditur. Galenus: Cui, inquit, in ſtomacho cibus nõ remanet, ſed uomit, ſemper accipiat ſumac, cyminũ, quæ inſimul piſtata, cum aqua bibat frigida: multũ enim iuuat. Si uomitus ſit ex defectione ſtomachi, neque cibum retinere poſſit, accipiat omne ſtipticum, & odoriferum, medicinam ſeu cibum. Iuuat menta piſtata, & cum oleo roſato temperata, undẹ ungatur os & nares.

De inflatione ſtomachi. Cap. XII.

INflatio eſt aẽr nõ coctus, frigidus & craſſus, naſcens proprie in ſtomacho de inordinata diæta. Aliquando in capite, quia uentris motio naturaliter aliquando petit ſuperiora. Naſcitur item in toto corpore, maxime in hydropicis. Eſt autem inflatio, uel de humoribus crudis, uel melancholicis. Differt ab inuicem, quia de crudis humoribus eſt mollis & humida: De melancholicis eſt dura & ſicca. Hęc inflatio cum ueniat, oportet ut ei ſuccurratur cum medicina uentoſitatis uentris diſſolutiua. Cum cymino in oleo cocto, unge ſtomachi os. Marathrũ, apium, petroſelinum, aniſum, daucus, ualent. Si ſtomachus fuerit infrigidatus, cum oleo quod facimus, ex rutæ ſemine, bacclauri mittamus, uel maſtiche, oleum nardinum, oleum nigellę. Cicuta piſtata, & cum melle temperata, detur ad bibendũ in modum ciceris, cum ſucco apij. Caſtorei, drach. s. ſimiliter ualet. Demus & carui cum aqua calida, uel cũ uino cocto. Demus antidotum diacyminum, diaſpermaton, dianiſum, dialaccam. Item poliũ, calamenthum, ana. drach. 5. fac coqui in tribus libris aquæ, & ad unam redige, cola, & da bibere tertiam partem libræ, cum oleo nardino. Succus marathri, cum caſſiafiſtula ſimiliter ualet. Succus mentę, & ſiſymbrij, & calamenthi, chamædrios, ſimplex ſeu compoſitus, coctus, & colatus, ualet cum amygdaleo inflationi hypochundriæ, & uentoſitati melancholicæ. Ventoſa in medio uentris circundans umbilicum ſine ſcarificatione, multũ uidetur ualere. Item iuuat ſomnus, balneum, epithima. Epithima ualens ad inflationẽ ſtomachi, & hypochundrię, & frigidæ uentoſitati, Rec. marathri, aniſi, cymini, ana. drach. 6. ariſtolochiæ longę, carpobalſami, ana. drach. 3. calamenthi, ameos, ſpicæ, boli, ſpodij, ana. drach. 2. croci, maſtichis, gariophylli, ana. drach. 1. omnia piſtentur, & in tribus lib. ſucci marathri po-

nantur

nantur,& ad unam libram coquātur. Deinde accipe libram unam amygdaleon: omnia coque, quoadusq; oleū remaneat. Da bibere, drach.3. cum ſuccis quarundam librarum ſupradictarum.

De anguſtia inteſtinorum. Cap. XIII.

TOrturam ſemper patitur inteſtinum de groſſis chymis inuiſcatis, uel cholericis, quandam facientibus craſſitudinem, ſicut patiuntur, qui ſæpe porris utuntur, & ſimilibus. Ex craſſis chymis eſſe intelligimus, ex magno dolore ſentiēte in inteſtinis, uel ibi permanēte cum grauitate. Si ex humoribus cholericis ſit, dolor nimius ſentitur cum calore & ſiti. Ex uentoſitate craſſa, mutatur dolor de loco in locū, gurguliatio eſt in inferioribus uentris. Aliquando eſt tortura cum digeſtione, aliquando non. Si ex craſſis ſit chymis, & ex ſignificationibus intelligatur dictis, dandum eſt carpobalſami, & mentæ, ana. exagium.1. piſtentur, cum aqua calida demus ſcrup.1. Similiter decoctio dauci & centaureæ, ana. exagium.1. cum ſapa ualet ſimiliter. Si ex cholera rubea ſit, detur pſyllium lotū cum ſemine portulacæ, oleo roſato, aqua frigida, ſemine citroli, & maluę, cū ſirupo albo, & oleo roſato, & aqua frigida. Si ex uentoſitate ſit groſſa, demus ſemen naſturtij aſſatum: ſi ſolubilis ſit, non aſſatum: ſi ſtipticus, ſimiliter, apij ſemen, aniſum cum aqua calida. Medicina ualens inflatiuæ uentoſitati inteſtinorum, & hęmorrhoidis. Recipe acori, carui, pondus ęquale, fac inde puluerem, frica cum oleo amygdaleo, dans ieiunio exagium.1. Trochiſci ualētes colicę paſſioni, torturę, & inflationi, uomitui, auguſtię, ſiti, Recipe apij ſeminis, aniſi, drach.8. abſinthij, drach.6. mirtę, drach.3. fac puluerem, temperans cum aqua, faciens trochiſcos, da bibere cum uino. Decoctio ualens molliciei ſtomachi, uentoſitati, torturæ dolori, Recipe frondiū lauri, drach.1. piperis ſcrup.1. carpobalſami, drach.1. rheūbarbari, drach.s. fac coqui in aqua, & da bibere. Aliud ſimiliter ualēs mollitiei ſtomachi, uentoſitati, torturę, dolori laterum, frigiditati renum: Recipe carpobalſami, carui, ana. exagium.1. zingiberis, galangæ, cyperi, ana. drach.1. omnia piſtentur, & coquantur in una libra aquæ, colentur, & cum trochiſcis bibere dentur de abſinthio, uel de aniſo, uel de lacca. Si tortura autem cum paſſione ſit cholerica, medicabitur ſicut in cholica dicetur paſſione. Si cum pondere, & ſolutione, medicabimur ſicut in diſenteria dicemus.

De lienteria. Cap. XIIII.

LIenteria eſt exire comeſta uel ebibita in eadem qualitate qua ſunt accepta. Galenus diffiniuit hanc paſſionem breuiſſime dicens: Lienteria eſt ablatio digeſtionis, cum cibus in ſtomacho nullatenus mutatur, in liquore, nec in colore, nec odore. Hæc

paſſio naſcitur ex defectione uirtutis contentiuæ in ſtomacho, uel ex uulneribus in ſuperficie ſtomachi, & inteſtinorum. Defectio contentiuę ex mala eſt complexione ſtomacho dominante, uel inteſtinis. Hæc complexio eſt ſic perfecta, & firmata, ut exire nequeat. Aliquãdo in ſtomacho eſt, & in inteſtinis humor proprius unde naſcitur phlegma, patitur infirmus ſemper ὀξυρεγμίαν & eſt inſeparabile accidens. Exit cibus ilico, cum ingreditur, ſine ulla digeſtione, uel expreſſione uirtutis. Vulnera in ſuperficie ſtomachi, uel inteſtinorũ cauſam habent, humores calidos, acitos, pungitiuos, inſequentes uirtutem contentiuam uelociter, antequam digerere incipiat: hoc modo infirmus puncturam ſentit, & ardorem, niſi medicinam feſtinemus, in dyſenteriã mutatur. Hęc ſpecies lienteriæ, non habet in principio ὀξυρεγμίαν. Quæ ſi quandoq; appareat, cibum in ſtomacho tamdiu morari ſignat, donec natura aliquantulũ mittat. Vnde naturã intelligimus in actionẽ ſuam reuerſam. Sed ſi uideamus infirmum nihil tenere intra ſtomachum, unde hoc fiat, inquirendum eſt, aut enim eſt, ex defectione uirtutis contentiuæ in ſtomacho, uel inteſtinis, uel ex uulneribus. Si ex defectione eſt uirtutis, uidendum eſt unde defectio ſit, an ex mala complexione ei dominante, an de materia ibi adunata. Si ſit ex materia, mundificandi ſunt humores cum medicina, quę cum expreſſione deponat. Si ex cholerica complexione ſit materia, interrogemus infirmum an ardorem ſentiat in ſtomacho, & ſitim, & fumoſam ructationem. Ex his enim intelligimus, quod ex incenſione caloris ſit. Si non ſenſerit, ſed multum comederit, & parum digerit, perpendimus quod ex frigiditate ſit. Deinde medicanda ſunt cõtraria contrarijs. Si ex calore ſit, demus ſemen citoniorum, pirorum, ſirupũ roſatũ, myrtinum, uel de malis, uel de meſpilis. Quodcunque horum uolueris da unc. I. cum ſpodio, uel trochiſcis de ſandalis, uel de roſa, diacitomatũ, diamylon. Cataplaſmata ponamus frigida, & odorifera, ſicut ſandali, roſam, camphoram, & ſimilia. Nutriamus cum ſucco acetoſę, pullis, perdicibus, phaſianis, ouorum uitellis. Quæ omnia conficiantur cum acidarum uuarum aceto, maligranati acidi ſucco, uel cum aceto pomi citrini. Si hæc omnia coquantur in ſumac, fit uiuacior medicina. Sedeat infirmus in aqua ubi cocta ſint celſi cortices, caſtaneę, flores maligranati, cortices eorum, & ſimilia. Si ex frigiditate ſit, detur infirmo ſuccus maligranati, cum menta: Succus citoniorum cum menta, diamaſtiche, catapula imponamus ſtomacho cum oleo nardino, ladanino, & oleo maſtichino. Cibaria demus ſtiptica, & aromatica, cõfortatiua ſtomachi. Si ſolutionẽ ex defectione uirtutis contentiuæ ex uulnere habuerit, oportet infirmo dari mũdificatiua putredinis, comeſtiua malę carnis de uulneribus, ſcut theriacam, melicratum, & ſimilia. Cum uero certificetur, quia uulnera ſint mũdificata, & materia eorum purgata, deinde dentur ſtiptica, & ſubtiliatiua, ſicut roſa, amylum, bolus armenicus, dragagantũ, maſtiche,

ſanguis

ſanguis draconis,ſuccus arnogloſſæ,crocus,ſpodium,& ſimilia. In ſero tamen demus pſylliū, cum oleo roſato, & aqua frigida. Nutriamus cum perdicibus,ſtarnis,turturibus. Caueamus de cibarijs ad digerendū duris. Completis quæ uolumus de curanda lienteria ſecūdum medicinalem curam, & artificialem canonem, oportet & hic medicinam compoſitam dici, iuuantem omnimodum genus ſolutionis, & inteſtinorum lenitatis, & defectionis ſtomachi,retinere quę recipit,non ualentis. Dicemus autem aliquā medicinam cōpoſitam ualentem ad uomitum, & abominationem,huc facientem. Trochiſci ualentes ad omnem ſolutionem uētris lienteriæ & leuitatem inteſtinorum: Recipe roſę,ſpodij,ana.drach. 4.berberis,ſeminis herbæ acidę, ana. drach. 6. gummi,thuris,myrtę, ſeminis coriandri infuſi aceto,die ac nocte: omnia aſſato, fac puluerem, & tempera cum ſucco citoniorum, fac inde trochiſcos,dans bibere cum ſirupo citoniorum. Trochiſci alij quos dicit Paulus ualere ſimiliter: Recipe cortices maligranati gallæ,añ. drach. 8. ſeminis myrtæ,drachmas 3. ſumac,drach. 20. fac inde puluerem, tempera cum uino acido, fac trochiſcos, ſcrup. 2. & da 1. cum aqua frigida. Trochiſci alij ualentes ad cholicam paſſionem,& ſtomachi defectionem, uomitum quoque continuum: Recipe roſæ,ſeminis herbæ acidæ, ana. drach. 3. ſpodij,balauſtiæ,ana. drach. 2. ſeminis portulacę,amyli,boli,gummi arabici,myrtæ ſeminis,ana.drachmas 2. ſpodij,exagium 1. omnia coquantur, ſumac,croci, ana. ſcrup. 2. fac puluerem, tempera cum ſucco citoniorum faciens trochiſcos, drach. 1. & s. Aliud, Recipe gummi,boli, coriandri aſſati, ana. drach. 1. fac puluerē,tempera cum ſucco myrtę,fac trochiſcos,drach. 1. & da 1. cum ſirupo ſtiptico. Puluis Ioannis Damaſceni fluxui ualet ſanguinis, & defectioni ſtomachi de frigiditate. Recipe maſtichis, cubebæ,gariophylli, ana. drach. 5. ligni aloës puri, drach. 20. gallæ, drach. 4. ſacchari, drach. 40. fiat puluis,dentur ad bibēdum, drach. 3. cum odoriferis ſirupis. Aliud ualens ad ſolutionē nimiā,ad uomitū,ſtomachū confortās: Rec. oſſiū ſtaphidę,uuę paſſę,aſſatę,ſumac,ana.drach. 10. celſi caſtaneę,ana.drach. 6. coriādri ſicci, cymini albi infuſi in aceto, & deſiccati, atq; cocti pſyllij cocti, ana.drach. 4. ſeminis acidæ,ſpodij,myrtę ſeminis cocti,gallę,añ. drach. 4. maligranati acidi,& cocti, drach. 15. fac puluerē,& da bibere drach. 5. cum aqua frigida, uel cum quibuſdā ſuccis, & ſirupis ſtipticis. Aliud ſimiliter ualens ad defectionē ſtomachi,& debilitatē appetitiuæ uirtutis,ad uomitū, & defectionē digeſtiuæ uirtutis, quæ eſt ex fortitudine ſenſus ſtomachi, quod patiūtur aliqui poſt pharmaciā,& ebrietatē,uel ingluuiem: Rec. roſę,ſpodij, maſtichis,gallię,añ.drach. 3. ſeminis portulacę,berberis,ſumac,añ. drach. 2. gariophylli,macis,cubebę, cardamomi,añ.drach. 1. & s. ligni aloës puri, carabę,ſeminis acidæ,coralli,incenſi,boli, ana.drach. 1. ſpicæ,cinnamomi, aſari,ana.drachmā 1. & s. puluerem fac,frica cum oleo roſato,deinde pone

ſacchari,drach.20.da bibere,drach.5.cum aqua frigida,uel cũ quibuſdam ſirupis iam dictis.Si quis uelit temperata,temperet cum ſirupo roſato.Sirupus ualens ad ſtomachi defectionem,lienteriam,uomitũ,ardorem:Recipe ſumac,corticis maligranati,ſeminis myrtę,ana.drach.20.omnia coquãtur in quatuor libris aquę,quoad redigantur in unam,colentur:deinde ſuccus pirorũ accipiatur,uel meſpilorũ,citoniorum,& miſceatur cum ipſis ęquali pondere,& ſacchari libram 1.& s.& fac ſirupũ dans bibere,unc.1.cum aqua frigida. Aliud ualens ad ſingultum,ex frigidis humoribus,ſiue calidis,& ad uomitum de cholera rubea,uel de phlegmate,uel de humoribus cholericis uiſcoſis in ore ſtomachi,melancholicis, uel phlegmaticis:Recipe ſucci maligranati acidi, cum pulpa ſua interiori, lib.5. ſucci calamenthi libras 4. uini odoriferi lib. 4.omnia coquantur uſq; ad medietatem, deinde colentur. Mitte ſacchari, uel ſapæ libras tres, poſtea coque donec fiat ſirupus,deinde pone in uaſe uitreo ad ſolem per dies ſeptem,ore bene oppilato ne aër intereat:poſtea da unc.1.uel ſemiſſem.Epithima ualens ad molliciẽ ſtomachi,& defectum,ad uomitum de calore, incenſione, cum ardore, ſtomachum exterius inde unge:uel da bibere drach.5 cum ſucco maligranati, uel cum ſirupis ſtipticis.Recipe ſandali rubei & albi,ana.drach.4.balauſtiæ.drach.5. terræ ſigillatę,ſpodíj,maſtichis,apíj,drach.2.gariophylli,cardamomi,añ. drachmam unam: Piſtentur omnia, & in oleo roſeo ponantur, ſucci ſolatri, frondium uitis ſucci,ana.libram unam, cum ſuaui igne coquantur,ut ſolum oleum remaneat,pone in uaſe.Dioſcorides dixit: Si de flore uitis accipias, & mucidum duobus diebus facias,& in oleum omphacinũ ponas, ualet quantum oleum roſatum.

De dyſenteria. *Cap.* XV.

Dyſenteria eſt digeſtio ſanguinis cum decoriatione inteſtini, uel uulneratione ſui. Cauſa eius uel interior uel exterior.Interior, ſicut digeſtio cholerica,acuta,pungitiua,quod patit̃ infirmus, per inteſtinũ cholera acuta tranſit,perforans,& excoriãs,cum uel ex ſuo acumine uulnerans, uel ex ſalſi phlegmatis acumine, & ſua ſalſugine, id enim in inteſtino faciente, ſicut uidemus in uitri actione, uel in uitreo phlegmate,uel aquoſa humiditate. Exterior,ſicut de pharmacia,quæ ex uirtutis ſuæ acumine ſimiliter facit. Cum enim inteſtinum inueniat defectum, & diſco opertum, excoriat uelociter ipſum. Vniuerſalis ſignificatio dyſenteriæ tortura eſt,& anguſtia,& digeſtio ſanguinolenta,mixta cum cholera rubea, uel cum re aliqua congelata, alba,atque uiſcoſa, in interiori quaſi ueſtimentum inteſtini. Particularis ſignificatio dyſenteria eſt cum hęc apparent in digeſtione;ſi eſt cholerica, intelligimus eſſe de cholera rubea:ſi phlegmatica,cognoſcitur eſſe phlegmatica;ſi de exteriori ſit cauſa,exquiſitione

tione infirmi eſt intelligenda. Cũ ergo dyſenteria in ſuperiori ſit inteſtino, uel medio, uel infimo, neceſſe eſt ut dicatur ſignificatio unde à ſe differãt inuicem. Quod intelligimus ex loco doloroſo, & ex qualitate rei commixtæ digeſtioni, & ex multitudine cõmixtionis, id eſt, ſi ſentit infirmus dolorem in ſtomacho, uel inteſtino ſuperiori, ibi eſſe morbũ intelligimus. Egeſtio huiuſmodi infirmi eſt mixta cum ſubtili ſanguine, cum quadam raſura abominandi odoris. Si in medio ſit inteſtino, fit dolor in ſuperiori umbilico. Egeſtio mixta eſt cum re illa quæ dyſenteriæ eſt cauſa. Si in inferiori inteſtino, ſanguis quaſi raſura exit in initio, cum pondere & tortura atq; inciſura ſentitur in inferiori umbilico, & poſtea ſtercus ſanguineum, uel raſura mundificatũ egreditur. Oportet autem feſtinemus, ut dyſenteriam medicemur, ne forte inueteretur, & in uulnera mutetur, ſaniesq; eijciatur, & inteſtinum findatur, morsq; ſequatur. Cum autẽ medicari diſponimus, unde & ubi ſit perquiramus. Si ſit in inteſtino ſuperiori, demus medicinam bibendam. Fit enim ex propinquitate inteſtini ad ſtomachũ, & ex colligatiõe ſui ad ipſum. Si in inferiori ſit inteſtino, medicãdum eſt cum clyſteri, propter uicinitatem huius inteſtini ad anum. Si in medio inteſtino, medicabimur cum medicina, & clyſtere. Si in ſuperiori perpenditur inteſtino, perquirendum eſt, unde fuerit, ſiue de cholericis humoribus, ſiue phlegmaticis. Quę ſi de cholericis ſit acutis, demus infirmo omni mane drach. 5. de gummi arabico, cum ſirupo myrtino, & aqua frigida, uel drachmas 2. pſyllij aſſati, & unc. s. olei roſati cum aqua frigida, & ſucco portulacę, & arnogloſſę. Quodcunque horum uolueris, da bibere. Succi citoniorum, unc. 1. gummi arabici cum lacte caprino. Accipe lac caprinũ, & oryzę, ęquali pondere, & fac coqui ad medietatem lactis. In aqua quam bibituri ſunt pone gummi arabicũ aſſatum, bolum, & ſpodium, da bibere cum ſirupo de myrto, uel roſato, & ſimilibus. Demus manducare micam panis aſſati, & parum gummi arabici, & amygdalas aſſatas. Demus iura de oriza, uel de amylo aſſato, uel oua in aqua cocta, uel accipiamus amylum, & micam panis aſſatam, faciamus inde iura ad bibendum danda. Si febres non habeant, pullos, perdices, phaſianos comedant, & his ſimilia. Puluis ualens ad excoriationem, & uulnerationem inteſtini ex cholera rubea, acuta, & ad digeſtionem ſanguinis, dolorẽ, & pondus & torturam, Recipe boli, drachmas 6. gummi, ſeminis portulacę, ſeminis myrti, ana. drachmas 4. & s. omnia aſſato, ſpodij, ſeminis acetoſę, amyli aſſi, ana. drachmas 4. maluæ ſeminis aſſi, acatiæ, ana. drach. 1. & s. fac puluerem, fricans cum oleo roſaceo. Deinde immitte drachmas 4. & s. pſyllij aſſati, & da bibere drachmas 5. cum ſirupo myrtino, uel citonio cum aqua frigida. Si dyſenteria de groſſis, & phlegmaticis ſit humoribus, demus drachmas duas, de naſturtio aſſato cum aqua calida, uel caſtanearum, drachmas 5. cum aqua frigida, maſtichis drachmã unam & ſemiſſem, cum

aqua frigida, acinorum aſſatorum, ſtaphiſagrię, drach. 3. cum aqua calida. Puluis ualens ad dyſſenteriã de ſalſo phlegmate. Recipe naſturtij aſſi, drach. 6. boli, drach. 5. celſi, gummi arabici, amyli, ſeminis baſilici, ana. drach. 4. omnia aſſato, croci, ſanguinis draconis, balauſtiæ, ana. drach. 1. fac puluerem, & da bibere cum ſirupo myrtino, drach. 3. uel citonino, drach. 1. ueſpere, & mane. Trochiſci ualentes ſimiliter ad ſanguinis fluxum à ſuperiori, ſicut pectore, pulmone, & ad fluxũ menſtruorum. Recipe boli, ſeminis portulacę, ana. drach. 4. ſeminis acetoſę, ſpodij, roſæ, balauſtiæ, myrti, coriandri, aſſati, ana. drach. 3. acaciæ, coralli aſſati, amyli aſſi, ana drach. 2. ſumac, drach. 1. & s. dragaganti, carabe, ſeminis maluæ utriuſq; aſſati, ana drach. 1. fac puluerem, temperans cum ſucco arnogloſſę, faciens trochiſcos, drachmam 1. & s. da bibere unum cum ſucco citoniorũ, uel aliquorum ſtipticorum. Aliud ualens ſimiliter, Rec. gallæ, balauſtiæ, corticis maligranati, añ. drach. 1. & s. roſæ, cubebæ, & gallię, ana. drach. 1. gummi, opij, croci, ana. drach. 1. & s. fac puluerẽ, tempera cum ſucco myrti, fac trochiſcos, drach. s. da bibere unum cum quibuſdam ſirupis. Cõfectio ualens ad dyſſenteriã, diarrhiam, pondus, tenaſmum, uulnera, excoriationem inteſtinorum, & ad ſtomachi confortationem. Recipe mirobalani, chebuli albi & nigri, ana. drach. 6. emblici, drach. 4. fac frãgi omnia, & cum oleo roſato frica, deinde aſſa, poſt accipe naſturtij aſſi, drach. 2. cymini, marathri, aniſi, ameos, carui, ana. drach. 2. omnia infunde aceto horis uiginti quatuor, deinde ſicca, & aſſa, miſcensq; cum prioribus puluerem fac, deinde accipe ſpodij, gariophylli, cardamomi, balauſtiæ, maſtichis, boli, ſumac, opij, gũmi, añ. drach. 1. & s. fac puluerem, miſce omnia priora, & piſta, & tempera cum ſirupis citoniorum, dans bibere drach. 3. cum ſirupo myrtino. Si uulnera, & excoriatio ſint in inferiori inteſtino, uidẽdum erit unde ſint. Si enim ex materia ſint acuta cholerica, clyſtere optima eſt eis medicina, propter propinquitatem loci. In initio hoc clyſtere eis faciendum eſt, Decoctio de roſa, uitellis ouorum cum oleo roſato, de his fac clyſtere, ramum appone portulacæ, hordeum mundatum, omnia coque in libra aquæ, de qua accipe mediã libram, & mitte uitellum oui, olei roſati, ana. unc. s. facq; clyſtere. Aliud, Recipe ſucci portulacæ, ſucci acetoſæ, ſucci uirgæ paſtoris, ſucci arnogloſſæ, ana. lib. 1. olei roſati, drach. 5. uitellum oui unius, terræ ſigillatæ, drach. 1. omnibus apparatis fac clyſtere. Aliud, hordei mundi, lentium, ana drachmas 6. omnia aſſentur, balauſtię, roſæ, corticum maligranati, drach. 4. oryzæ lauatæ, drachmas 10. Seui de renibus caprinis, drach. 6. omnia coquantur in quatuor libris aquæ, quoad deueniant ad unam. Cola, & accipe bolum, gummi arabicum, acaciam, ceruſſam, quæ omnia puluerato, deinde ſume uitellum oui, & mediã, unc. olei roſati, fac clyſtere. Aliud iuuans uulnera inteſtini, Recipe hordei, oryzę, ana, unc, 1, balauſtiæ, myrtę ſeminis, roſę, ana. drach.

drach.5.cupparũ glandiũm,drach.3.gũmi, arnogloſſæ,boli,ana. drach.3. omnia coque in 3. lib.aquę uſq; ad unam,deinde mitte uitellum oui,olei roſati,unc.s. coralli,acacię,añ.drach.s. omnia aſſato,clyſtere facito. Nutriantur pullis,perdicibus, ſtarnis:omnia coque cum ſumac,demus milium,oryzum,& ſimilia. Si excoriatio inteſtinorum, uel uulnera ex humoribus ſint phlegmaticis, præcipiamus clyſtere fieri cum oryza lota, bombycino uſto, alumine,uitellis oui aſſatis,oleo nardino,uino,& ſimilibus. Si tenaſmum habeant,faciamus lauari anum cum rē ſtiptica,ſicut ſunt cortices maligranati, balauſtię,cupulę glandiũ,roſa,galla,in aqua coquãtur, & anus inde lauetur. Vngamus anum oleo roſato,& ſimilibus. Ponamus cataplaſma de conchula marina aſſata,lithargyro,ceruſſa,oleo roſato,& ſimilibus. Si exiẽs de uulneribus inteſtini craſſum,& album ſit,uel craſſa ſanies cum ſanguine, oportet bene perquiri ſi infirmus neq; febres habeat, neq; ſitim, neque defectionem uirtutis, neq; appetitus minoratur. Faciamus clyſtere cum trochiſcis arſenici,quos dicturi ſumus in fine huius capituli. Si uirtus deficit, & febris fortis fuerit, & appetitus auferatur,maxime ſi uſq; in ſubſtantiam ſui inteſtinum perforatum patiatur, & quod exit eſt quaſi corrigia ſubtilis, ſiue pili, oportet maxime caueri trochiſco arſenici. Clyſtere iſtud erit, Recipe,oryzæ lauatæ, balauſtiæ, roſæ, myrtæ, cupularum glandium, ana. drach. s. omnia coquantur in quatuor lib. aquæ,& ad unam redige.Colentur,& aufer unc.5.deinde de trochiſcis arſenici,drach.1.uel drach.1.& s.ſecundum quod uirtus infirmi pati potuerit,& ſecundũ albedinem exeũtis rei.Si quod exit ſanguis fuerit,& neceſſe fuerit hic clyſtere fieri. Iungamus ſucci arnogloſſæ, unc. 3. Si augmentetur putredo uulneris, & ſanies, oportet drach. 3. arſenici accipi,& drach.2.oryzę, & uitellum unius oui,& unc.1. olei roſati,& medicina de ſapa, & faciamus clyſtere. Si medicina exierit mundificato uulnere de ſanie, feſtinemus ſubuenire cum altero aliquo ſupradictorum clyſterium. Si uulnus mundificatum non fuerit cum medicina huiuſmodi,oportet & clyſtere aliud fieri cum obſomogaro, & melle, & ſtatim ſine mora. Mundificato autem uulnere,quàm citius poſſumus clyſtere molle faciamus, quod ſuprà diximus, antequã alia ſanies in uulnere adunetur. Trochiſci arſenici quos propoſuimus: Recipe arſenici, ſandarachæ, ana. unc.1. & s. calcis uiuæ, drach. 5. chartæ bombycinæ aſſatæ, acaciæ, ana. drach. 1. fac puluerem,tempera cum ſucco arnogloſſę, faciens inde trochiſcos. Aliud, Recipe arſenici,ſandarachæ,fecum aceti uſtarum,acaciæ,gummi,ana.drach.1.& s.calcis uiuę,chartæ bombycinæ incenſæ,ana. drach.2.aluminis,opij,añ. drach.s.fac puluerem,tempera cum uino rubeo,fac inde trochiſcos.

De Ileo. Cap. XVI.

ILeos eſt dolor inteſtinorum, prohibens ſtercus exire ab inferiori parte, & aliquãdo cogens ſtercus uomere. Cuius cauſa eſt bifaria, uel de calido apoſtemate naſcente in inteſtino ſubtili, uel de humoribus frigidis, craſſis, & inuiſcatis. Accidentia ſua inſeparabilia, uomitus ſpiſſus, omnia quæ bibit, euomit, dolor nimius, tortura, dolor in uentre eſt ſuperiori. Ileos de apoſtemate habet tumorem in uentre, & extenſionẽ, febrẽ, & ſitim. Qui de humoribus eſt frigidis, neq; tumorem, neq; extenſionẽ, neq; ſitim habet, neq; febrem. Sed accidentia poſt ſuccedentia, frigiditas extremitatum corporis, anguſtiatio, uigiliæ, inſtabilitas. Vniuerſaliter hic morbus peſtifer eſt & mortalis, aliquando in ſecunda die interficiens, aliquando in tertia, & raro ſanantur. Cum patientes curare uelimus, an ex apoſtemate ſit calido inquiramus, & demus eiſdem catharticũ ex caſſiafiſtula, cum drach. I. & s. de hierapicra. Factũ cum aloẽ loto, & uiolato, drach. I. Vel demus ſuccum ſolatri, uel ſcariolę, bene coctum, & colatũ, & caſſiãfiſtulam, & mãnam, cũ drach. s. de hierapicra. Si alicuius ſit uirtutis, & tempus temperatũ fuerit, & ætas iuuenilis, phebotometur de baſilica uena quantum ſufficit, deinde demus decoctionem cum uiola, caſſiafiſtula, & manna. Clyſterizemus cum malua, hordeo, lini ſemine, uiola, & ſimilibus. Aliud, Recipe ſuccum cucurbitæ, cum amygdaleo, & ſuccum chamomilę. Poſt ungamus uentrem cum oleis diſſolutiuis. Si de humoribus ſit crudis & frigidis, potionem demus, quam eulogomenon uocant, uel diafœniciã, uel decoctionem de ſagapino, uel pilulis de hierapicra laxatiuas, Galenus dicit ſe medicaſſe cũ ſolo uino. Clyſtere fiat de anetho, chamomelino, fœnugræco, ſambuceleo. Aliud clyſtere de ſeſameleo, fœnugræco, chamomilla, calamẽtho, & ſimilibus. Demus trochiſci ualẽtes ad ileon de frigido, Rec. abſynthij, apij, ſeminis aniſi, cymini, caſſię, añ. drach. 3. myrtę, caſtorei, ſpicę, ana. drach. I. & s. piperis longi, opij, croci, añ. drach. I. fac puluerẽ, & temperans fac trochiſcos da drach. I. & s. Si hæc paſſio contingat puero qui potionem bibere non ualeat, faciamus epithima, & catapule, cliſtere, & ſimilia.

De colica paſsione. XVII.

COlicam paſſionem multi patiũtur. Eſt autem paſſio naſcens in quinto inteſtino, quod uocat κόλον à uerbo κολάζεσθαι, quod eſt torqueri, angi'ue. Locus eius eſt in dextra parte inferioris uentris, circũcingens ſicut zona uſq; in partem ſiniſtrã. Hoc inteſtinum de craſſis eſt unum. Cauſa huius paſſionis eſt ſeptiformis. Prima, cum augmentatur calor igneus, & cholericus, ſuper ſtercus, unde & humiditas ſtercoris deſiccetur, & induretur, ideoq; non egreditur. Secunda, cum cibus in ſua eſſentia eſt ſtipticus & ſiccus, egeſtionem exire prohibẽs. Tertia, cum

phlegma

phlegma uiſcoſum intra illud augmentatur inteſtinum,& inuiſcatur,ut oppilet uiam eius,& prohibeat ſtercus exire. Quarta,cum uentoſitas groſſa in hoc inuiſcatur inteſtino, uel cauſa frigidæ complexionis, uel ex defectione ſtomachi ad digerendũ, uel epatis,uel ex cibo in ſui eſſentia unctuoſo,& inflatiuo. Quod ſi inueniat inteſtinum defectum, & ad hanc paſſionem apparatum,cholicam generat paſſionem,propter contractionem uentoſitatis in egeſtione ſtercoris. Quinta,cum naſcitur in hoc inteſtino apoſtema,prohibens exire ſtercus. Sexta,cũ in uentre augmentantur lumbrici,& aſcarides, qui inuiſcati,& intorti ſtercore,non permittunt illud exire;unde in colicam incidũt paſſionem. Septima,cum ſenſus inteſtini deficit,neq; ſtercoris nocumentum ſentit:unde ſtercus in inteſtino remanens non exit. Multi antiquorum dixere, hanc paſſionem eſſe ex defectione in inteſtino expulſiuę uirtutis,uel ex defectione ſenſus inteſtini. Quia ſi expulſiua ad expellendam digeſtionem ab inferiori parte deficiat qualibet ex cauſa, uel ſenſus inteſtinorũ lacertorum in natibus exire non permittat, neq; ex utroq; latere inteſtinum comprimat,ut in inferiora deponat,neceſſe eſt prout diximus in ilium deueniat. Hę paſſio,& uniuerſalia,& propria habet accidentia. Vniuerſalia, uomitus,& abominationes, nimius dolor, tortura, magnam partem uẽtris tenens. Hic dolor aliquando augmentatur in utroq; latere,& in utriſq; anchis, & cõſtipatio fit uentris uſq; ad tertium diem paſſionis tranſeuntis,adeò magna,ut neq; ſurſum,neq; deorſum penitus exeat. Propria accidentia, unde à medicis ſigillatim ſpecies diſcernũtur. Si ſit ex cholera rubea,ſitis erit cõtinua,uomitus cholericus,acumen, & magnitudo doloris,ut ſentiat uẽtrem quaſi acu pũgi. Tẽpus morbi breue,ſed moleſtiſſimũ erit: Si infirmus eſt iuuenis,tempus ęſtatis. Si ex duricie,& ex ſtercoris ſit ſiccate,dolet & in inteſtino grauatur inferiori, ac ſi grauis res inteſtinum comprimeret,& ipſum finderet anum. Manifeſtatio fit ex qualitate cibi quem comedit, antequam paſſio hæc uenerit. Si ſit ex phlegmate,ſitis aufertur,pulſus tardus, morbus diuturnus,dolor leuis. Sed tamen nimiam habet grauitatem,dolor & grauitas de uno loco non mouentur. Aliquando in egeſtione eorum humores apparent phlegmatici uitrei. Quæ paſſio cum ex craſſa ſit uentoſitate,intelligitur ex doloris de loco in locum mutatione,& gurguliatione,& uentris inflatione,& alijs ſignis pertinẽtibus phlegmati. Si ſit de apoſtemate, ex tactu eſt intelligere,apparet enim extrinſecus,in uentris ſuperioribus. Quod ſi in tactu eſt calidum,& color eſt rubeus,& ſitis adſit,cum febre, & aſperitas in lingua cum magno dolore,apoſtema calidũ & incenſiuum conſtat eſſe. Si cum tactu frigidum ſit,neq; ſitim,neq; febrem,uel magnũ dolorem habet,ex frigiditate apoſtema eſſe intelligendũ eſt. Si ex lumbricis,& aſcaridibus ſit,infirmus dolorem,torturam & abominationem ſentit,& aliquãdo per os uomit. Si ex ablatione ſenſus inteſtini, oportet inquiri an unquam ultra tẽpus

egeſtionem tenuerit, uel aliquid fecerit, quod inteſtini pertineat defectioni. Errant enim medici aliquando in colica paſſione, & in renum dolore, propter ſuorum accidentium communionem, putãtes eſſe eaſdem, & medicantur renibus cum medicamine colicæ paſſioni conuenienti, unde peccatũ incurritur. Galenus tamen inter colicam, & renum dolorem, ueram differentiam fecit, dicẽs: Dolor colicus in latera uentris mutatur, dextrorſum, & ſiniſtrorſum ante & retro. Dolor renum nunquam mutatur, & eodem loco permanens, & guttatim urinam faciens, & uomitus mitigat dolorem. In colica uera paſſione, nulla paſſio eſt urinæ, neq; uomitus uidetur prodeſſe. Hęc ſunt ſigna colicorum, & cauſę, quas ex philoſophicis canonibus, & phyſicæ monſtrauimus autoritatibus. Iam nunc curas incipiamus. Neceſſe eſt omni uolenti curare aliquem morbum, ut intendat auferre materia morbi, & expellere. Si tamen acidentia morbi ſint moleſta, periculoſa & ſuſpicioſa, neceſſe eſt ante omnia à regimẽto illorum magnorum accidentium incipiat, mitigando, refrigerando, & ut quieſcant extinguendo. Deinde reuertatur ad mundificandum corpus. Cum autem colica paſſio maxima habeat accidentia, & nimium dolorem, ſicq; fiat periculoſa, prius eſt medicanda, ut cauſę doloris mitigentur, diſſoluantur, & deſtruantur, infuſione aquæ dulcis & tepidæ, balneis temperatis, calefactione cum chamomileo, anetho, meliloto, malua, uiola, furfure hordei, & ſimilibus. Poſt epithimate ungamus diſſolutorio, & liquefactoria, ſicut anethileo, ireleo, chamomelco, oleo laurino, coſteleo, & ſimilibus. Hęc regimẽta faciamus uſq; in diem tertium, quia hic eſt minus tempus in acuta egritudine. Si ex his medicaminibus moleſtatio non mitigatur, & tertia die tranſeũte quarta egreditur, oportet unde paſſio ſit perquiramus: ſi ex cholera rubea minuatur in manu dextra baſilica, & maxime ſi nimis calidum ſit epar, ut ex baſilica phlebotomia dolor auferatur ueniens ad inteſtina. Demus hierapicra factum cum loto aloẽ, & catharticum de caſſiafiſtula. Recipe pruna, iuiubas, ana. ſcrup. 2. uuę paſſæ mundæ, mannę, ana. drach. 10. caſſięfiſtulę, uiolæ, ana. drach. 5. omnia coque in duabus libris aquæ uſq; ad medietatẽ lib. cola, & pone, drach. 1. & s. de hierapicra. Si infirmus uirtutem habeat ungamus ſcrup. 1. ſcammoneæ aſſæ, & ſi demus drach. 10. huius olei, melius ualebit: Recipe ſemen citoniorum, ſemen crocis hortulani, & ſeminis cucurbitę, añ. drach. 10. uiolę, drach. 5. pſyllij, unc. 1. omnia ponantur in duabus libris aquę calidę die ac nocte, poſtea fricans, & colans, accipe unc. 8. ſiſameleon, & coque cum leni foco uſq; deficiat aqua, & oleum remaneat, demus ſicut diximus. Item demus ſcariolę ſuccum, cum drach. 10. caſſiæfiſtulæ, & cum oleo iam dicto. Miſceamus aqua quam bibit cum ſirupo roſaceo uiolato, & ſimilibus. Demus ſerum lactis caprini, cum aloẽ loto, & ſcammoneo aſſato, faciamus ſuppoſitorium de uiola, ſale communi, melle, & ſcammoneo, Hoc ordinę prodeſt ſolui uentrem. Si non, cly-

ſtere

ſtere faciamus, Recipe uiolæ, maluæ, hordei mundi, liquiriciæ, prunę, iuiubę, chamomilæ, ficus ſiccæ, pondus ęquale: omnia coque in aqua, & cocta cola, tolle inde unc. 4. & mitte unc. 1. ſucci bletæ, uiolę, ſacchari, ana. s. ſalis communis, ſcrup. 2. Nutriantur ptiſana, chryſolocanna, blita, malua, cum amygdaleo, omnia coque: ſedeat infirmus in aqua calida, ubi cocta ſint, uiola, malua, hordei furfura, chamomila, & ſimilia. In paſſione colica, frigida, uel uentoſa, uel ſtercoroſa, fortior detur eis medicina phlegmaticorum humorum purgatiua, & craſſę uentoſitatis diſſolutiua, ſicut pilulę de ſagapino pilulæ de aſa fœtida, pilulæ de ſpermatibus, pilulæ de maſtiche, & aloë, de his da exagium unum, uel 2. ſecũdum uirtutem infirmi diebus tribus. Demus & de hierapicra, drachmas tres, cum aqua calida. Galenus dicit ſe ſanaſſe hanc paſſionẽ cum ſola hierapicra. Si neceſſe ſit theodoriton, hieralogodion detur, tamen raro. Si aliquid paſſionis in corpore remanſiſſe dubitemus, ſępe catharticũ detur de hierapicra, cũ ſirupo de abſinthio. Quod ſi nõ ualeat: detur catharticum theodoriton, & ſambuceleon cum decoctione radicis. Demus quoq; de antidoto quod factum eſt cum ſtercore lupino. Accipe ſtercus lupi, & da bibere cum uino. Hoc enim ſtercus proprietatẽ habet maximam circa hanc paſſionem, ſiue bibitum, ſiue fiat inde unguentum in loco doloroſo cum ireleon, uel muſceleon. Infirmi uẽter ungatur cum oleo nardino, anethino, chamomeleo. His oleis ungamus cũ ſederit in aqua ubi cocta ſint chamomilea, anethum, frondes lauri, abrotonum, & ſimilia. Demus ad bibendum decoctionem de galanga, de ſpermatibus. Demus theriacã, philoniũ, eulogimenon. Miſceamus aquã bibituris cũ ſirupo ireos, & calamenthi, cum mellicrato, & aromatibus. Nutriatur cũ perdicibus, cum cicere coctis, & anetho, pullis columbarũ, gallinis ueteribus plenis anetho, cymino, ruta, ſalis gemma, menta, ſeſameleo. Demus iterum ſemen ſinapis fracti, cum amygdaleo, & aceto ſcyllitico. Ponamus in cibaria eorũ medullam, ſemen croci hortulani, bibant praſſium ſepties, uel obſomogarum. Si neceſſe ſit, poſt hæc omnia clyſtere, uel ſubpoſiturã ſtercus emittentia, & diſſoluentia faciamus. Clyſtere ualens ad frigidam colicam, ex uentoſitate groſſa, & ad omnem frigidã paſſionem, quæ in corpore eſt: Recipe chamomilę, anethi, ana. drach. 10. cẽtuareæ, liquiritiæ, lini ſeminis, fœnugræci, anã. drach. 5. apij, ameos, calamenthi, ſeminis croci hortulani, ana. drach. 4. & 7. ficus ſiccas: omnia coquantur, in quatuor libris aquæ uſq; ad tertiam: cola & accipe de illa aqua lib. s. mittens mel, & obſomogarum oliuæ, ſeſameleon, ana. unc. 1. ſambuceleon, lentiſceleon, ana. unc. s. nitri, drach. s. omnia conficiantur, & clyſtere fiat: Si uenter prima uice non moueatur, fac ſecundo, & tertio. Aliud ualet ad ſtrangiriam, & frigidam colicam, & uentoſitatem: Recipe ſucci apij, unc. 3. decoctionis de ſemine croci hortulani, unc. 3. mellis, ſacchari, ſeſameleon, obſomogari, ana. unc. 1. Sagapini, unc. 3. nitri,

colocynthæ, ſalis gemmæ, licij, ana. drach. 1. & s. fac inde clyſtere. Quod ſi proficiat, & uentrem infirmi moueat, dolorem infirmi quieſcere faciat, uentoſitatem diſſoluit, & adiuuat. Sin autē, & infirmus fortis fuerit, iungamus clyſteribus his ſagapinum, opopanacem, amoniacū, lycium, fel taurinum, lineleon. Si hæc nō ſufficiant, iungamus colocynthā, elateriū, ſcammoniū, caſtoreum, de his iungatur, uel minuatur, ſecundū quod fortitudinem, uel debilitatem uiderit infirmorum medicus. Fiant hæc ſubpoſitura: Rec. lycij, drach. 3. nitri, drach. 1. colocynthę, ſcāmonij, ſalis gēmę, ana. drach. s. mellis quod ſufficit. Aliud, Rec. lycij, ſagapini, fellis taurini, ana. drach. s. bdellij, ſarcocollæ, ān. ſcrup. 2. colocynthæ, ſalis gēmę, ſcāmonij, ana. drach. s. mel quod ſufficit. Cataplaſma ualens ad colicā paſſionem, frigidam, & uentoſam. Recipe elaterij drach. 2. ſcammonij, colocynthę tantundem, felle taurini, cerę & olei, quod ſufficiat. Aliud unde ungātur nares, & moueat̃ uenter: Recipe ſtaphiſagrium, nitrum, fel taurinum, æqualiter, mel quod ſufficit. Aliud ſi de apoſtemate calido colica ſit paſſio, ſicut diximus, & ſi ſit de cholera rubea phlebotomet̃ de uena baſilica, & de ſanguinę paulatim multotiens trahatur, ſemper tamen augendo quantitatem. Demus ad bibendum ſolatri ſuccum, & endiuiæ bene coctum, & colatum, cum caſſiafiſtula, oleo uiolato, uel amygdaleo. Faciamus clyſtere mollitiuum, ſicut illud quod in calida colica diximus. Cataplaſma faciamus refrigeratiuū, & mollitiuū, pullos demus ad manducandum cum ſolatro, & ptiſanam demus cum decoctiōne de radicibus, cum ſambuceleo, ſirupo de abſinthio cum amygdaleo, & mellicrato aromatico. Nutriamus cum pullis columbarū coctis cum ſicla. Clyſtere faciamus calidum, & diſſolutiuum, tamen temperatum. Si de lumbricis paſſio ſit, ſicut iam diximus, demus medicinam lumbricos occidentem, & à uentre eijcientem, quam dicturi ſumus. Si aliqua accidentia uenerint ex paſſione colica, ſicut uomitus nimius, tenaſmus, tortura, ſitis, ſtrangiria, & ſimilia. Oportet medicari accidentia ut antea, ſecundū medicinam ſuo loco illis datam. Ablatis accidentibus, ad colicam paſſionē redeamus.

De aſcaridibus & lumbricis. *Cap.* XVIII.

ASCARIDES & lumbrici ſolent naſci in inteſtinis. Qui morbus uniuerſaliter extra naturā ad rem ꝑtinet: unde de corpore expelli oportet. Cauſa eorū ſaturitatis multitudo eſt, & indigeſtibiliū ciborum, de quibus in inteſtinis crudi adunantur chymi. Quibus cum calor dominetur excoquūtur, & in illa animalia procreantur. Sunt qui dominantur in ſubtili ſuperiori inteſtino, hij uocātur lumbrici, quia ſunt longi. Et quidam naſcūtur in craſſo inteſtino, quod eſt ſub umbilico, & aſcarides uocantur, & cucurbitini. Qui hanc ſpeciem habent, multum comedunt,

dunt, & ſi non comedant, ſentiunt punctură, & inciſionem ſub umbilico & in uentre. Sunt quidam naſcentes in inferiori inteſtino, quod uicinũ eſt ano. Hi ſunt uermes minuti qui ſi ibi remaneant & creſcăt, patitur infirmus moleſtationem, cæteris prioribus maiorem, ſicut abominationem deſiderij cibi, ſtuporem mentis, febres, aliquando ſtridorem dentium in ſomno, maxime ſi ſaturentur à cibo. Aliquando garriũt dormientes, & cum excitantur, ſurgũt trementes. Plurimi linguam emittunt ab ore, & quaſi maſticăt, cum nihil in ore habeant. Oportet ergo feſtinemus ad emundandos, qui ſi in uiſceribus remaneant, corpus conſumunt, membra emolliunt, neq; expelluntur niſi prius interficiantur. Dum enim uiui ſunt, in inteſtinis inuiſcati, non exeunt. Sed mortui cum egeſtione emittũtur. Aliquando tamen uiui exeũt, cum inebriantur, & quaſi mortui efficiũtur. Occiduntur cum omni re amara, ſicut abſinthio, & ſimilibus. Aſcaridibus neceſſaria eſt fortior medicina, ſicut abſinthium, abrotonum, ſichem armenicum, menta, lupini amari. Galenus dicit: proprium eſſe coctices maligranati cum uino cocti, ſi bibantur, occidere lumbricos, uermes, & aſcarides. Dioſcorides dixit: Os calcanei taurini combuſtũ, & piſtatum, cum melle datum, occidit lumbricos, & aſcarides. Alij dicunt ameos cum melle facere ſimiliter. Galenus dixit ſuccum frondium perſici ſimiliter facere. Pueris medicandum eſt de lumbricis & aſcaridibus cum ſucco abrotoni, ſiche armenico cum pauco ſaccharo. Confectio ualens ſimiliter lumbricis, uermibus, aſcaridibus, ubicunq; ſint: Recipe lupini amari, turbith, ana. drach. 5. ſichæ armenicæ, drach. 1. ſalis nigri, coſti amari, calamenthi, polij, aã. drachmas 1. fac puluerem, & da cum lacte drach. 5. Aliud, Rec. turbith, coſti ana. drach. 4. abrotoni, lupini, abſinthij, ana. drach. 2. nigellę, enulæ, drach. 1. & s. fac puluerem, da bibere cum lacte. Aliud, Recipe, abſinthij, ſichæ armenicæ, calamenthi, ana. drach. 4. polij, praſſij, mentæ, ana. drach. 2. apij ſemen, aniſi, marathri, aloë, ana. drach. duas, fac puluerem, & da bibere, drach. 5. cum lactis unc. 4. uel cum aceto, uel decoctione ſtichados, uel chamepiteos, uel chamædreos, hanc medicinam ſimplicem, & compoſitam ſi operemur, ſecundum quod oportet, multum ualet, & ſi in aqua coquatur, & bibere detur, facit ſimiliter. Si de aqua illa clyſtere facias cum nitro, & melle, ſimiliter iuuat. Si huic medicinæ miſceatur fel taurinũ, & ungas ſubtus umbilicum, occiduntur lumbrici, & aſcarides, & uermes alij.

De hæmorrhoidibus. *Cap.* XIX.

HÆmorrhois eſt apertio oris illius uenę quę eſt in ano, unde ſanguis effluit, ſicut uidemus in multis ſanis, temporibus interpolatis. Cauſa eius humores craſſi, & uiſcoſi in inteſtino, quos uirtus expulſiua expellit, & à naribus eijcit. Sicq; hęmorrhois

eſt propter acutos,& pungitiuos humores de potione acuta,& forti,malos humores ad nates trahenti,& has paſſiones efficientia. Hęmorrhoides ſemper iſta ſequũtur accidentia,mutatio coloris in citrinitatem,maxime ſi inueterescant,anguſtia in præcordijs,dolor dorſi grauitas in coxis,& cruribus, inflatio in lateribus:Quæ ſi ſint ex humoribus craſſis,& uiſcoſis,nimiam inflationem,gurgulationem habent in uentre. Si ex acutis humoribus ſit,pruritus in natibus,& dolor & teneſmus,putat infirmus ſe debere egerere cum nihil habeat. Vniuerſaliter ad medicandum dura eſt. Sed incipiamus à purgatione maxime,& corporis mundificatione, & ſi uideamus infirmum fortem,purgemus cum medicina quæ cũ expreſſione purgat, ſicut ſunt mirobalani citrini,indi,chebuli,emblici,& ſimilia. Videamus ne acutam medicinam demus,ſicut aloẽn,ſcammoneam,colocyntham. Demus triferam maiorem & minorem. Antidotum cum ferrugine factũ,uel decoctionẽ ſimiliter. Pilulas de nuce muſcata,diacoſin, diathapſiam, diagalangã,& ſimilia. Si de humoribus ſit acutis,oportet eorum acumen reſtringi cum phlebotomja,de baſilica uel de utroq; crure. Interiora medicantes, ad exteriora utamur cum medicina deſiccatiua,ſicut rubigine ferri,plumbo incenſo,fac puluerẽ,& ſuperpone. Si os eius dimittere uelimus, cũ ireos oleo,& aloẽ ungamus. Itẽ ſi cõſtringere uelimus,accipe acacię,drach.ʒ. ceruſſæ,dragaganti, drach.2.dragagãti,drach.1.fac puluerẽ,tẽpera cum aqua myrtę, in pannũ pone ſuper nates. Corticẽ maligranati acidi, fac puluerẽ,tẽperans cum aceto,& ualet ſimiliter. Si hęmorrhois ſit interior, fac de his licinium,intro ponẽs. Aſſidue hac medicina cõpoſita utãtur. Pilulæ de bdellio ualẽtes ad hæmorrhoides:Recipe chebuli,emblici,ana.drach.2.bdellij,drach.6.tempera cum ſucco porri, faciens pillulas in modũ piperis,& da drach.ʒ. Quidam tamen adiungunt, drach.1. de ſemine apij,alij,drach.1.& s. de acoro, dantes,ei bibere cum aqua calida. Trifera ualens ad hæmorrhoides,ſtomachũ confortans:Recipe chebuli,emblici,pondus ęquale,fac puluerem, cum butyro bouino,& melle quod ſufficit, dans drach.4. uel 5. Si uis perfectã medicinam ad hæmorrhoides, iunge partem de bdellio. Et ſi uelis ut ualeat ad fluxum ſanguinis,gummi arabicum aſſatum,& myrtæ ſeminis iunge. Si uelis ut ſtomachum debilem adiuuet,adde roſam,maſtichis partem,id eſt,aniſi,gariophylli,ana partem s. Si propter cardiacam,mitte partem ligni aloẽs. Si propter melancholicam,partem epithymi. Antidotum ualens ad hęmorrhoides interiores de re frigida:Recipe carui, unc.1.amei,aniſi,ana.drach. 6.coſti,cinnamomi,galangæ,zingiberis,ana. drach.5.pyrethri,polipodij, acori,ana. drach.ʒ.fac puluerem,adde mel quod ſufficit,dans in modũ auellanę,uel nucis. Aliud ualens ad uentoſitatem inflatiuam inteſtini, & hęmorrhoides:Recipe acori,carui,añ. drach.4. polij,drach.ʒ.ariſtolochię longę, & rotũdę,ana.drach.ʒ.fac puluerem,fricans eum cum amygdaleo,& melle

quod ſufficit,da ſcrup.2.uel 4.cum aqua calida. Quidã medici iungunt galangam, zingiber,croci, ana.drach.1. dant bibere: alij iungunt bdellium. Accipe ſtichados, drach.5. praſſij, drach.3. ficus, 10. omnia coque in libra aquæ uſq; ad medietatem. Alij ſtichados,drach.10.calamenthi,drach.5.thapſiæ,drach.3.hyſſopi,praſſi,añ.drach.1.& s.ficus.10.Oportet ut clyſtere faciamus de ſucco porri,de butyro bouis,oleo laurino,poſt uicem tertiam fumigemus de betonia,bdellio,coſto,capparis radice. Si medicemur prout diximus, & non proficit, ſed facti ſunt atrici, intelligendum eſt eſſe incurabiles,niſi cum chirurgia.Si infirmus in tali loco ſit,ubi non magiſter ſit chirurgicus, acutam medicinam, & incenſiuam ſicut ferrum imponamus. Galenus dicit: Atrici ſunt quaſi cannę canales opertorium intus & extra habentes,ſed neq; ſanantur,niſi cum chirurgico ferro. Oportet ne hanc medicinam acutam extra locũ paſſionis ponamus, quia ſi fecerimus,cõburit & incendit,& maiorem morbũ quàm antea fuerat adducit. Sed oportet accipere ſarcocollam, & puluerẽ facere, tẽperare cum aqua,& ungere circũquaq; hęmorrhoides.Si in natibus alia paſſio quàm hęmorrhois naſcitur,oportet quidẽ ut unde ſit intelligamus. Si apoſtema ſit,mittamus hęc cataplaſmata: Recipe lentes, roſam,tẽperata cum ſucco ſolatri, oleo roſaceo,unde fiat cataplaſma. Si apoſtema ſit forte, & incendens, uitellum oui aſſi cum ſirupo roſato, oleo roſaceo,quia ſtatim extinguitur dolor. Aliud: Recipe frondes hyoſcyami,portulacam,micam panis,uitellum oui,fac cataplaſma,& pone deſuper. Si in natibus habeant fiſſuram,& arſuram,mitte uiſcum, ſemen citoniorum,dragaganti,axungiam gallinę,anatis,oleum uiolatum,ceram albam,medullam uituli,oleum roſatum,albumen oui. Si dolor ſit nimius,detur ad bibendum pſylliũ cum ſirupo roſato,& oleo roſato.Si uulnera ſint ſine apoſtemate in natibus,medicinã deſiccatiuam faciamus,de charta bombycina aſſata,& alumine,& colocyntha ſimiliter. Si humiditas ſit nimia,ponamus aloẽ, hæmathithen,piſtata. Si concauitas affuerit,ponamus libanũ. Si ſit corroſiua,ponamus lentes,balauſtiam,acaciam,ſandalis,roſas. Si in natibus dolor ſit ſine uulnere, uel apoſtemate, ungamus hoc unguento:Recipe ceræ albę,drach.5.amygdalęo,drach.20.medullæ bouinæ,drach.5.olei roſati, drach.10. ceruſſę,drachmas 2. Aliud:Recipe lithargyri,ceruſſę,aña drach.5.croci,drach.s.olei roſacei quantũ ſufficit. Aliud:Recipe ceruſſam, plumbum incenſum, oui uitellum. Iuuat hæmorrhoides ubicunq; habeantur, & uulnera,& apoſtemata in natibus. Aliud: Recipe acaciam, lithargyrum, ceruſſam, de cucurbitis ueteribus,& uinarijs incenſis, omnia piſtato in mortario plumbeo cum oleo roſato, ut fiat quaſi mel,& iungatur. Si ſanguinis fluxus de hęmorrhoidibus augmentatur, medicemur ſicut in dyſenterijs,& fluxu ſanguinis diximus.

De mollitie & exitu ani. Cap. XX.

PAſſiones ani ſicut hęmorrhois, apoſtema, uulnera, fiſſura, nocent, & dolere faciūt nates, infirmū exprimere cogentes quaſi ex quadam ſuauitate, unde exit anus. Aliquando quoq; egreditur ex mollitie lacerti uoluntarij. Ideoq; ſtercus infirmi ſine uoluntate inde exit. Oportet ergo ut uideat unde naſcat. Si de expreſſione dolorem nimium ſentiunt. Infirmus ſedeat in aqua ubi cocta ſint ſtiptica, balauſtia, galla, cortices maligranati, ſumac, glandes, & ſimilia. Demus infirmo diacoſim, hæmathiten, diaxylo carrata, diacitoniten, triferam maiorem & minorem. Pilulę de bdellio, accipe uiſcum maluæ, & oleum, inde unge manus, redde anū intra. Similiter cū uitello oui, & uiſco pſyllij. Qui poſtquam introierit, fomentetur cum re ſtiptica iam dicta, deinde accipe gallæ, conchæ marinę incenſę, ana. drach. 1. & s. nucis cypręſſi, balauſtię, corticis malorum granatorū, acacię, ana. drach. 1. fac puluerem, pone ſuper anum hora una. Poſt aliam horam fomentētur cum re ſtiptica iam dicta. Accipe cortices lentiſci arboris, drach. 3. nucis cypreſſi, drach. 2. & ceruſſam, fac puluerem ſuper anum mittens. Hij omnes pulueres quos dixi, & omnes ſpecies, poſt ani reuerſionem, ſiue pulueratę ſint, ſiue epithimata, ſeu fomentationes, multum ualent.

CONSTANTINI AFRICANI MEDICI, LIB. V.

De mala complexione epatis. Cap. I.

MVLTIS in locis pręſtantiſſimi medici digeſtibilem uirtutem tria loca obtinere dixerunt corporis. Primū in ſtomacho: ſecūdum in epate: tertium in omnibus membris corporis. Nos in quarta particula diximus quos morbos prima digeſtibilitas pateretur. In hac quinta dicere diſpoſuimus, quos morbos ſecūda in epatę patiatur, & ſigerones & curas, ſecundum antiquorū autoritates. Incipiamus ergo à mala complexione epatis, & dicamus. Epar duobus patit modis, ex ſuæ eſſentię proprietate, uel ex aliorū membrorū uicinitate. Ex ſui proprietate, tribus morborū generibus, ſicut & omnia mēbra corporis patiunt. Primū mutationē cōplexionis, ſicut ſi frigeſcat, uel calefiat, humectet, uel ſiccet, ſimpliciter ſeu cōpoſite, Secundū genus, officiales morbi uocātur, ſicut oppilatiōes, uel apoſtemata. Tertiū diſſolutio appellat imparitatis, id eſt, ſeparatio iūcturę, ſicut ſunt uulnera, excoriationes, inciſiones, & ſimilia. Hę aūt paſſiones futurā ge

nerant

nerant hydropiſin. Nos uero morbos in ſuis locis dicturi ſumus. In pręſenti harũ à mala cõplexione incipiamus. Si epati diuerſarũ complexionum, uel paſſionũ una dom inetur, qua uirtus eius naturalis ſuperetur, duricies, & tumor, in ipſo inde conficiuntur. Hæc mala complexio uel cum materia eſt, uel ſine materia. Si complexio mutatur in calorem, infirmus nimiam ſentit ſitim, & ardorem, choleram rubeam uomit, color eius in citrinitatem mutatur, ſiccitatem habet linguæ, palati, & narium. Appetitus eius in cibis defectus: urina citrina cholerica. Si infirmi ægritudo in frigorem ſit mutata, nihil horum habet, quæ diximus, ſed nimiam famam patitur, ſine digeſtione, grauitatem in epate, color faciei corrumpitur, & mutantur labra, & lingua albeſcit, ſanguis minuitur. Mutatione epatis in ſiccitatem, ſpaſmus circundans epar ſentitur, ſiccitas eſt in lingua: Subtilis urina, digeſtio parua, & ſicca, corpus macilentum. Si mutetur in humiditatem, facies infirmi tumeſcet, & inflatur, neque ſitit propter humectationem; Vrina alba, & clara ſine tinctura aliqua, & quaſi aqua. Intelligitur item mutatio cõplexionis epatis ex natura infirmi, ætate, tempore, dięta ante infirmitatem habita. Item ſi hæ complexiones dominentur compoſitæ, apparent ſignificationes compoſitę, ſecundũ naturã cõpoſitionis ſuæ. Oportet feſtinare in medicãda cõplexionis epatis mutatione, ut ad naturalẽ proprietatẽ ualeat redire antequã indurauerit, & intumuerit. Galenus in libro iuuamenti membrorũ dixit: Intentio dei in creãdis animaliũ mẽbris fuit tribus modis. Quędã pars ut uiueret per ipſam, ſicut oculi, auriculæ, manus, pedes, & ſimilia. Alia quibus generant animalia. Cum aũt epar unũ ſit de membris illis quibus animalia uiuũt. Cũ corrũpitur complexio ſua: uidẽdum eſt unde corruptio fiat. Si ex calore ſit, oportet baſilicam phlebotomari, ſi tempus, ætas, conſuetudo & uirtus nos adiuuerint. Quod ſi non, refrigeremus cum ſpodio, ſaccharo, pſyllio, ſirupo albo, oxyſaccharo. Demus ſerum cum oxyſaccharo, ſuccum endiuiæ, & ſolatri bene coctũ & colatũ. Demus de trochiſcis cõpoſitis, epatis refrigeratiuis, quos in hac particula ſumus dicturi cum frigidis ſirupis. Demus ſuauia, & leuia cathartica, ſicut iſtud quod recipit ſucci cucurbitæ, maligranati, ana. drach. 2. ſacchari, mannę, añ. drach. 6. ſpodij, ſeminis citoniorum, dragaganti, ana. drach. 3. omnia piſtata ponantur in ſuccum illum die ac nocte, poſtea frica, & cola dans bibere. Cibet chryſolocanna, lactuca, blito, portulaca, ſolatro, cucurbita: ſi febres nõ habeat, demus hęc cocta cũ pullis, perdicibus, phaſianis. Abſtineat à lacte, & factis ex lacte, melle, & factis ex eo, & de omnibus craſſis carnibus. In aqua bibẽda miſceãt frigidos ſirupos. Cataplaſmata ponamus ſuper epar, calorẽ extinguẽtia, ſicut portulacã, ſolatrũ, cucurbitã, pſylliũ, lanuginẽ, lactucas, maluas, uiolas: omnia piſtẽt cũ oleo roſaceo, & cataplaſma fiat. Si epar in frigiditatẽ mutet, infirmo demus diarheũbarbarũ, & trochiſcos inde factos. Dialaccã cũ trochiſcis ſuis.

Diacurcumam

Diacurcumam maiorẽ & minorẽ, athanaſiam, diacoſtũ, qualecũq; horum medicus inuenerit, det drach. i. uel s. cum ſucco herbarum, ſicut marathri, apij, cocto & colato, cum oxymelle, ſirupo abſinthij, ſirupo radicũ, uel decoctionẽ calamenthi, cum decoctione de aniſo, marathro, apio, maſtiche, ſpica, folio, ſquinãto. Si ſimplex inuenerit, ſiue compoſitum, det cum amygdaleo. Demus dialangã, diacyminũ, dianiſum, diaroma. De trochiſcis demus quos dicturi ſumus, trochiſcos de aniſo, uel de abſinthio, & ſimilibus. Cataplaſma ſuperponamus epati, quod calefaciat. Similiter epithima ſicut oleũ nardinũ, anethileon, & ſimilia. Obſeruet ſe à duris cibarijs, & ad digerendũ duris. Nutriatur cũ ſubtili, & leni dięta cũ calidis aromatibus parata. Manducent uuas paſſas: Habẽt enim propriũ iuuare defectionẽ epatis undecunque ſit. Similiter fiſticũ, quia ualet frigido epati. Caueant ſibi ab omni dulcedine, quia nocet epati, & ſpleni faciens ibi oppilationẽ: amara bibant, maxime ſi ſint pontica. Si epati frigiditas uel humiditas dominetur eum frigidis medicemur refrigerantibus, uel calefacientibus. Nos in hac particula dicemus de medicina quantum ſibi ſufficiat.

De oppilatione epatis. *Cap.* II.

EPar multis modis oppilatur, uel ex craſſo ſanguine ab epate ad membra currente: unde cum non poteſt exire, remanet clauſus in uijs epatis, & eius uenis, oppilans eas ex craſſitudine ſua, uel ex humoribus craſſis, & uiſcoſis, in uenarum extremitatibus ſe inuiſcantibus, qui de maiori uena epatis egrediuntur, & ibi oppilatio generatur. Item epar oppilatur de quorũdam membrorum inciſionibus. Si manus enim uel pes incidatur, permanet ſanguis ille in epate, ſolens membrum illud nutrire, & ita epar oppilatur. Similiter oppilatio in muliere naſcitur, cum menſtrua eius ante tempus auferantur. Sanguis enim ſolens exire cum menſtruis, oppilatur in eius uijs, atq; uenis. Vnde epar cõſtipationem patitur, cum ſuccus cibi ſecundum quod oportet non ab eo recipiatur. Vnde infirmus grauitatem nimiam ſub hypochondria, à parte ſentit dextra. Si fumus in epate adunetur, neque exire poteſt, non ſola grauitas ſentitur, ſed extenſio, & inflatio & dolor ſentitur inter furculas, & epar. Et cum ambulent, uel ſaliant: maxime poſt ebibitam aquam ſentiunt puncturam, dolorem, & grauitatem. Furculæ ſemper mouentur, neque à pulſatione quieſcunt. Vrina eorum eſt ſubtilis, & clara, citrina uel glauca, ſi oppilatio ſit ex calore: alba, ſi ex frigiditate, & ſi oppilatio ſit ex menſtruis ablatis, uel membris inciſis, palàm fit uiſui. In oppilatione epatis ex calore, baſilicam in dextra manu minue, uel uenam quæ inter pollicem eſt & indicem, & auferamus ſanguinẽ ſecundũ uirtutẽ. Si, inquam, tempus, ætas, uirtus, conſuedo nos adiuuent. Si non, leue demus catharticũ, ſicut eſt iſtud; Recipe mi-

robalani citrini, uiolæ, abſinthij, cuſcutæ, fumi terræ, ana. drachmas 20. capillorum ueneris, roſę ſiccę, radicum apij, marathri, endiuię, ana. drach. 10. ſeminis ſcariolę, aniſi, maſtichis, ſpicę, ſucchęę, ana. drach. 4. prunorum, iuiubarum, ana. drach. 30. omnia in 8. libris aquę coque uſq; ad tertiã partem, & cola, deinde accipe manna, drach. 20. caſſięfiſtulę, drach. 10. quæ iterum cola, & mitte lib. 2. ſacchari, coque foco leni uſq; quo fiat ſirupus, da unc. 3. uel 4. cũ amygdalei, drach. 1. diagridij, ſcrup. s. ſecũdum uirtutẽ infirmi. Si infirmus fuerit debilis, ut ſirupũ iſtũ bibere non poſſit, nec alia tantundẽ ualentia, ſicut apozema de abſinthio, uel de fumo terrę, uel de radicibus, & ſimilia cathartica, præcipiamus ut aſſuę faciat ſuccũ endiuiæ, & marathri coctum & colatũ, unc. 6. cum oxyſaccharo omni die. Quod ſi ſit fortis, bibat prioris ſirupi ſine intermiſſione. Item ſi debilis ſit, demus ſuccum maligranati cum oxyſaccharo, & ſuccum ſolatri, & quinqueneruię cum ſaccharo. Demus diarhodon, trochiſcos de berberi. Nutriantur cũ cibis leuibus, & ſubtilibus, ſicut pullis, perdicibus, phaſianis, & ſimiliter ſcariola, lactuca, ſolatro, blito, & ſimilibus. Ptiſanam demus ubi radices marathri, & apij cocti ſint, cũ oxyſaccharo. Si oppilatio ſit de humoribus groſſis, & uiſcoſis, detur infirmo hierapicra, hieralogodion, ſtomachicon & ſimilia craſſos humores purgantia: maxime ſi ſint incõcauitate, & profunditate epatis, propter illius loci uicinitatẽ ad uentrẽ. Si humores hij in ſuperiori ſint parte epatis, demus infirmo diuretica, urinę purgatiua, aperientia epatis ſuperiorẽ oppilationẽ. Venę enim ſuperioris epatis iunctę ſunt uijs urinę. Diuretica aũt ſunt, abſinthium, hyoſcyamus, aſarus, ſpica, coſtũ, ameos, & ſimilia: horũ ſimplicium, ſiue compoſitorũ, da infirmo, drach. 1. & s. cum oxymelle, ſuccis marathri, apij, hyſopi, abſinthij, qualecũq; horũ uolueris ſimplex uel cõpoſitũ, dabis cũ oxymelle, uel amygdaleo. Si fuerit neceſſe plus aperiri, & calefieri, quia nimis eſt frigidũ, demus philoniũ, athanaſiã, homoruſiã, theriacã, diarheũ barbarũ, diacoſtum, & ſimilia. Apozemata demus de calamentho, de ireo, de ſpermatibus, cum amygdaleo, uel ſambuceleo, uel oleo nardino. Trochiſcos demus de lacca, & ſimiles. Nutriamus cũ aſperagis, blito, carnibus uolatilium. Si oppilatio epatis ſit ex ablatis mẽſtruis, phlebotomemus ambas uenas in cruribus, & balneemus. Succos herbarũ coctos, & colatos cum amygdaleo demus, & apozema de calamentho, & de radicibus, de diamarte, & ſimilibus. Si ex inciſione aliquorũ membrorũ ſit, pręcipiamus phlebotomari, & demus diuretica iam dicta.

De apoſtematibus epatis. Cap. III.

APoſtemata in epate naſcentia duobus ſunt modis, uel de cauſa exteriori ſicut de percuſſione, uel colliſione, & ſimilibus, quibus ſanguis in loco illo clauditur, & apoſtema efficitur. Vel de interiori,

ſicut

ſicut ſi in epate quidam humores includantur, & de ipſis putrefactis apoſte-
mata generentur. Qui ſi fuerint ſanguinolenti, generant apoſtemata, quę
phlegmones uocãtur. Si calidi ſint & cholerici, generant eriſipelas. Si melan
cholici, dura gignunt apoſtemata, quę in cancrum mutantur. Si phlegmati
ci ſunt, apoſtemata faciunt tumida mollia. Aliquãdo apoſtemata in epate na
ſcũtur ex groſſa uentoſitate quæ ibi clauditur, neq; inde exire poteſt. Cuius
cauſa eſt commeſtio nimia, & parua digeſtio. Apoſtemata naſcuntur in epa
te duobus locis, in ſuperiori parte, uel inferiori. Si ſint in ſuperiori, contactu
ſentitur, maxime ſi magnum ſit. Si inferiori, intelligitur ex ſuis accidẽtibus.
Accidentia quibus conſideratur in ſuperiori parte epatis eſſe apoſtema, ta-
lia ſunt. Infirmus ſentitur grauitatem nimiam in dextro latere, & dolorẽ ni-
miũ inter epar & furculas, cum ſuſpiret uel lugeat, uel cibus & potus hęc fa
ciat, uel ex itineris feſtinãtia, & patitur in anhelitu anguſtias. Epatis enim ſu-
periora cum diaphragmate ſunt iuncta, tuſſiũt ſine ſcreatu, quia materia eſt
extra ſpiritus inſtrumenta. Si calidum ſit apoſtema, cum ſignificationibus,
febris iungitur nimia, propter uicinitatẽ cordis ad ſuperiora epatis, augmen
tatur ſitis in initio paſſionis, lingua infirmi ſubrubicunda fit, & poſt in nigre
dinem mutatur. In initio cholera rubea emittitur, quæ poſt in uiriditatẽ &
ęruginẽ mutatur. Si apoſtema ſit frigidũ, non ſentit dolorem nimium, neq;
ſitim: febris enim eorũ eſt lenis. Si apoſtema ſit in inferiori epatis parte, ſen-
tit grauitatem cibi, & parũ digerit, dolorem quem ſentit cum ſpirauerit mi
nor eſt quam quẽ ſentit in ſuperiori. Digeſtio eſt ſicca, & dura, & abomina-
tio eſt eis multa. Quod ſi apoſtema ex uentoſitate fuerit, grauitatem ſub hy-
pochondrijs à dextra parte ſentit & conſtrictionẽ. Cum epar ſit fundamen
tum ſanguinis, neceſſe eſt ut cũ defecerit à mũdificando ſanguine; ſed quod
oportet, propter apoſtemata, uel propter oppilationes, uel malas cõplexio-
nes, ſanguis perdat ſplendorem, & ſuam pulchritudinem: unde color faciei
in citrinitatem mutatur, & liuiditatem. Si autem epatis apoſtemata diſpona
mus medicanda, oportet ut unde ſint perquiramus. Si enim ex calido, baſili
ca eſt incidenda in manu dextra: & ſi plenitudinẽ corporis trahendus eſt ſan
guis, quia omne apoſtema in qualicunq; membro naſcens, ex collectione eſt
ſanguinis ad membrum illud confluentis. Quod ſi ſanguini minuendo ali-
quid obuiauerit, medicabimur ab initio apoſtematis uſq; ad ſtatum ſui cum
cauſa repugnatiua, & ſtiptica, ſiue bibenda, ſeu extra ponenda, ut epati pro-
hibeat ne materiam illam recipiat, unde fit apoſtema. Cum apoſtema ad ſta
tum perueniat, oportet parumper commiſceri huic medicinæ rei diſſoluti-
uæ, & mitigatiuę, & ſic faciamus ſæpius ut refrigeſcentem & repugnantem
rem minuamus: diſſoluentẽ, & mitigantẽ, augeamus, & cum ad finem paſ-
ſionis peruenerimus, medicina noſtra ab illa quæ fuit in initio diſſideat. Sic
enim pręcepit qui hanc artem nobis manifeſtauit magiſter noſter Galenus,
qui

qui hanc autoritatem, fundamentum nobis, & ſimilitudinem in medicãdo omni apoſtemate dedit. Medicina refrigeratiua, & repugnatiua inprimis hæc erit danda, ſuccus ſolatri, endiuię, arnogloſſę, uirgæ paſtoris, coriandri, borraginis, ramorum uitis. Quencunq; horum inueneris, dabis bene coctũ & colatum, cum quo miſcenda eſt res aliqua epatis confortatiua, ſicut ſanda li, ſpodiũ, oleum roſaceũ, & ſimilia. Cum res diſſolutiua erit incipienda, miſceamus cũ ſtiptica, & repugnatiua cauſę apoſtematis, diſſolutiua, ſicut caſſiafiſtula, manna, mel uiolatũ, rhodoſacharum, & ſimilia, ſicut fortitudo uidebitur paſſionis, & qualitates infirmi. Et ſimul miſceamus de cõpoſito medicamine, calido apoſtemati ualẽte, ſicut trochiſci ſunt de berberi, & de camphora, & uiola, & ſandalis, & ſimilibus. Si calor augmentetur, ſuccũ maligranati demus cum ſaccharo, oxyfœnicia, manna, & ſuccũ cucurbitæ, ſirupum uiolatum, cum amygdaleo, & coriandro, pręcipiatur infirmo ut obſeruet ſe à melle, & ex melle factis, carne, uino, & de omni re calida. Si in initio cataplaſmate indiguerimus, rem refrigerantem demus, ſicut portulacam, cortices cucurbitæ, lentigines aquæ, uirgam paſtoris, farinam hordei, ſolatrum, pſyllium, & ſimilia. Poſt cataplaſmata ponamus odorifera, confortatiua, & diſſolutiua, ſicut de ſandalis: Recipe roſacei, drach. 5. Quidã medici ſulphur, & maluam, iungunt ceræ albæ, drach. 5. olei roſati, quod ſufficit. Epithimata faciamus: Recipe oleum myrtinum, citoninum, maſtiche, & ſimilia. Hęc ſunt utilia ad curanda epatis calida apoſtemata, ſecundum canones artificiales. Si apoſtema ex frigore ſit, demus decoctionẽ de radicibus calamenthi, hyſſopi, cum amygdaleo, ſambuceleo, antidotum diagalanga, dialacca, dia rheumbarbarum, diacyminum. Qualecũq; horum inueneris, drach. 1. & s. dabis cum ſucco marathri, uel apij cocto, & colato, uel decoctione, de radicibus, uel ſirupo de abſinthio, uel oxymelle. Si autem uideamus in urina hypoſtaſin, intelligitur maturatum apoſtema, deinde demus rem aperientem oppilationes, & laxatiuam oris uenarum. Si apoſtema ſit in ſuperiori gibbo epatis, demus diuretica, & urinę purgatiua, ſicut ſpicam, apiũ, aniſum, marathrum, abſinthium, rheũbarbarum, hyſſopum, & ſimilia. Si apoſtema in inferiori parte ſit epatis, purgemus corpus cum apozemate de agarico hierapicra, & ſimilia. Si inueterata ſint apoſtemata uel indurata, & tumentia, de his Galenus in libro ad Glauconẽ: Dura, inquit, apoſtemata in epate ſi inueteraſcant, nunquam ea curare potui, neq; alios facere uidi. Omnis enim huiuſmodi patiẽs futurus eſt hydropicus, & plurimum licet poſt longum tempus, inde tamen moriuntur. Vidi autem multos in breui tempore morientes, qui ſcilicet breuem, & nimiam habuerunt ſolutionem. Sed tamen oportet eorum dicere curationes. Duritiem epatis ueterem iuuat omne adaperiens, ſicut ſpica, eupatoriũ, radix lauri, ſuccus apij, marathri, endiuiæ, & ſimilia. Spicæ ſcrup. 2, cum ſucco marathri iuuant. Agarici, drach. 1. & s. ſi-

militer. Epar lupi ſiccum cum uino iuuat ſimiliter. Dialacca, diacoſtum, diacyminũ, philoniũ, & theriaca, & ſimilia. De ſimplici medicina, omne quod parum ponticũ eſt, iuuat cum amaritudine ſua duriciẽ epatis, ſplenis, & ſtomachi, ſiue cocta in aqua, & bibita in ea, ſeu cum uino. Epithima faciamus de oleo nardino, & ireleo, caſtoreleo, maſticheleo, & ſimilibus. Cataplaſma ponamus de ſpica, abſinthio, chamomila, caſſia, & ſimilia. Nutriamus cũ leni cibo, cuſtodiamus à grauibus. Si apoſtema de uentoſitate ſit craſſa, & fumoſa, epate incluſa, demus ſuccũ ſcariolæ, marathri, apñ, cum amygdaleo, & oxyſaccharo: Trochiſcos de abſinthio, ſirupos de ſquinãto, apozema de radicibus. Si apoſtema ſit de percuſſione, uel caſu, uel colliſione, dent rheum barbari, ſcrup. 2. cum oxymelle, uel lacte, uel rubea, drach. 1. & s. cum uino, ariſtolochię longę, drach. 1. cum aqua calida. Si infirmus cũ apoſtemate patitur calorem in epate, demus balauſtiam, bolum armenicum, cum aqua arnogloſſę, ſolatri. Puluis ualens ad percuſſionem epatis, & caſum: Recipe balauſtiæ, boli, amyli, ana. drach. 3. ſanguinis draconis, rheumbarbari, laccæ, myrrhæ, ana. drach. 1. & s. fac puluerem, da drach. 1. cum apozemate de roſa, de maſtiche, de arnogloſſa.

De fluxu ſanguinis ab epate. Cap. IIII.

SAnguinis fluxus ab epate, multis modis. Sed ſanguis diuerſi formiter exit. Vel enim ex ſeparatione iũcturæ, ſicut cum ſubſtantia eſt uulnerata uel ex uenarũ apertionibus. Quę inter ſe differunt, quia ſanguis de uenis apertis, purus eſt & rubicundus. De uulneribus, niger craſſus, & putrefactus exit. Vterq; in inteſtinis neq; punctura, neq; torturã facit. Eſt & alia ſpecies, unde ſanguis purus emanat. Verbi gratia: Si de corpore manus uel pes inciſa fuerint, ſanguis unde nutrita fuerãt ad epar redit, quem epar deficiens emittit. Similiter nimia ſoliti habere exercitia, & poſt quiete diſſoluti longa, ſanguinẽ ex nimijs collectũ exercitijs ad naturã mittũt epatis: quem collectũ emittit, & cum digeſtione eijcit. Hęc ſpecies ſicut Galen. dixit interpolatim uenit, ſicut & epilepſia, & febris periodus. Eſt & alia quę à medicis digeſtio epatica uocatur, in qua cum digeſtione nimius ſanguis exit, & quaſi lauatura recẽtis carnis. Cauſa hęc eſt defectio, digeſtiuę uirtutis, quæ mutare debet in epate ſuccũ cibi, in ſanguinẽ. Eſt & ſpecies alia exiens cum digeſtione, in qua ſanguis eſt niger, & lucidus. Hęc aut eſt cum epar in perfectũ ſanguinẽ cibũ mutet. Sed tamẽ contrariũ habet, ut eum ad membra reijciat, ſicut cũ ſibi obuient oppilationes, & cõſtipationes. Sanguis enim permanens in epate longo tẽpore neque diuiſus per membra, neceſſe eſt calore epatis incendatur, & corrũpatur. Quem poſtea expulſiua uirtus epatis ad inteſtina expellit, & cum digeſtione emittit. Cum ergo intellexerimus cuiuſmodi ſanguinis fuerit fluxus, ſecundũ ſuam opor‐

tunitatem erit medicãdus. Si ex apertione ſit uenarũ, demus quod ſanguinẽ ſtringat, epar confortet, ſicut balauſtiã, roſam, ſpodiũ, acatiã, bolum armenicum, & terrã ſigillatã, caraben, gũmi, hypociſtidos, & ſimilia. Quodcũq; horum inuenerimus, drach. 1. & s. demus, cum ſucco arnogloſſę, uel uitis fronde. Medicemur, prout in ſanguinis fluxu de epate diximus. In bibendo miſceamus ſirupum myrtę, ſapam citoniorũ, ſirupũ maligranati. De cõpoſita medicina, hos trochiſcos demus: Rec. ſpodij, uiolę, roſę, añ. drach. 5. ſanguinis draconis, balauſtię, ſumac, cõchulę marinę incenſę, cupularũ glandium, añ. drach. 4. carabę, gũmi, coralli incenſi, acaciæ, rheũbarbari, añ. drach. 2. croci, ſpicę, cãphorę, hypociſtidos, ana. drach. 1. fac puluerẽ, tẽpera cũ ſucco arnogloſſæ, faciens trochiſcos, drach. 1. da. 1. bibere cum aqua frigida. Si fluxus ſanguinis ex defectione ſit mutabilis uirtutis in epate, & defectio ex corruptione ſuæ cõplexionis, uideamus ſi infirmus nimiã ſitim habeat, & ablationem uirtutis appetiuę, & colorẽ citrinũ, urinã rubeam, de quibus intelligitur, quia defectio ſit ex calore. Oportet ergo cauſam refrigerãdi, & ſtipticam dare, unde calor extinguať, epar cõfortetur, & maxime ſi ſit odorifera, ſicut eſt roſa, ſandali albi & rubei, balauſtia, ſpodiũ, & ſimilia. Similiter ſapa de malis, & malisgranatis, cũ trochiſcis de ſpodio. Cataplaſma ponamus de ſandalis, roſa, balauſtia, myrta, ſucco ſolatri, rhodoſtomate, & ſimilia. Si digeſtio erit quaſi lauatura carnis, ſine tortura, dolore, uel ardore aliquo infirmi uiſcerum, & color in albedinẽ mutetť, uel in liuiditatẽ, intelligenda eſt epati dominari frigiditas, & quia uirtus eius ſanguinẽ faciẽs deficiat. Vnde medicandũ eſt cõfortatiuis, & parũ habentibus caloris, ſicut galla, macis, ſpica, rheũbarbaro, lacca, gariophyllo, ligno aloẽs, cardamomo, & ſimilia. Hæc ſimplicia demus, uel cõpoſita, cum aqua ubi cortices fiſtici fuerint poſiti, uel ubi aliqua harum ſpecierũ cocta ſit, ualent huic ſpeciei digeſtionis. Item iuuant aniſi, drach. 3. & s. parum aſſati, & cum ſucco apij. Epithima faciamus epati: Recipe maſticheleon, nardileon. Nutriatur cum perdicibus, turdis, phaſianis, pullis, cum aromatibus præparatis. Cuſtodiatur ab omni cibo ad digerendum duro: Nocet enim ei multum. Si digeſtio ſanguinis de crepatura ſit apoſtematis, uel de marcore uulneris, & ſanguis exiens ſit turbidus, & ſanioſus, quo intelligimus, quia apoſtema prius habuerat, oportet dare quæ de ſuis putredinibus mundificent uulnera, & confortent epar, ſicut roſam, balauſtiã, ſanguinem draconis, maſtichen, carabe, bolum, crocum, & ſimilia. Hęc ſimplicia, uel compoſita ſint, da drach. duas cum ſucco citõniorum, uel arnogloſſę, quę mundificant uulnera de putredine ſua, & conſolidant ea, & confortant epar. Nutriantur cum iure amylio, oryzæ, & cum uitelli oui lentibus, arnogloſſa cocta.

De hydropiſi. Cap. V.

HYdropiſis eſt, uirtutē errare mutabilem in epate. Virtus enim digeſtiua epatis, cum mutare ſuccū cibi in ſanguinolētos humores deſierit, cū quibus & tres humores ſunt alij, cum inquā hęc uirtus pigreſcat in cōplenda actione ſua, neceſſe eſt ſanguinem corrūpat, qui indigeſtus corpus nutriat. Vnde fit ut totū corpus tumeſcat, hydropiſis ergo eſt ex defectione ſola mutabilis uirtutis. Corruptio enim ſanguinis ex infirmitate eſt huius uirtutis. Nos autem in principio huius libri diximus paſſiones epatis, quę uel ab ipſo ſolo ſint uel ex ſocietate alterius membri, ſicut ſtomachi, ſplenis, inteſtini, renum, uel matricis. Item diximus quod paſſiones proprie epatis non exeant tria genera morborū, quos dicūt medici omnia membra pati corporis, id eſt, malam complexionem, officiales morbos, iuncturæ ſeparationem. Galenus dixit Impoſſibile eſt hydropiſim eſſe ſine paſſione epatis. Non enim naſcitur niſi ex debilitate uirtutis digeſtiuę, & ſanguinis generatiuę. Quod proprium eſt epatis. Sed tamen non quodcunq; epar in ſua proprietate deuiciat, uel malorum membrorum uicinitate uirtus deficit hęc, & nō ceſſat à complemento actionis ſuę. Epar enim aliquando patitur, & tamen hæc uirtus actionem ſuam naturalem non prętergreditur. Augmētate tamen epatis paſſione, & maxime dominante, neceſſe eſt hanc deficere. Neq; enim ſuccum cibi mutat, ut ſanguinem inde faciat. Qui cum ſit crudus, & indigeſtus permanebit, & hydropiſin facit. Si humor ille aliquas uirtutes inuenerit in digeſtiua uirtute, mutatur aliquantulū, ſed tamen non fit incorruptiſſimū. Vnde quoddam hydropiſis genus concreatur, quæ hypoſarca uocatur, cuius tumor ęquę per totū corpus diuidit. Hæc ſpecies facilis ad curandum eſt. Cauſa ſuę facilitatis, materiæ eſt bonitas, & diuiſio ſua per omnia corporis membra. Vnde quodq; membrū tantam habet uim quanta ei ſufficere poſſit. Sed ſi humor digeſtiuam inuenerit pigerrimam in mutādo ſanguinem, generatur humiditas citrina, ſalſa, atq; mala. Quæ cum grauet epar, ut diuidere eum nequeat, neq; mūdificat, neq; membris alijs mandat, neceſſe eſt ut calor epatis tandē ſoluatur, & fumū faciat, quem poſt ad uentris pelliculam eijciat, circundantē uentrem & inteſtina, quam uocāt ſiphac. Vbi collecta mutatur, & in humiditatē aquoſam uertitur, unde ſpacia inter inteſtina, & pelliculam, quę ſiphac dicitur, implent. Si humiditas huius fumi maior quàm uentoſitas ſit, ſpecies generatur, quæ hydropiſis uocatẽ. Infirmus enim cum mouetur, & aqua illa uentris mouetur, ſicut aqua utre incluſa Hęc ſpecies cęteris frigidior eſt. Si humiditas hęc minor ſit uentoſitate, & fumo, generatur ſpecies illa quę uocatur ſicca, propter ſiccitatē ſubſtantię uentoſitatis, & dicitur tympanites. Si enim uentrem infirmi percutias, quaſi tympanū ſonat. Poſſibile eſt enim hanc ſpeciem hydropiſis de minore frigiditate naſci, quia humiditas groſſa non poteſt fieri

aëria,

aëria, ſi multa ſit frigiditas. Hæc quoq; ſpecies ad curandum dura eſt, & longa ad ſanandũ. Sed tamen oportet ut duobus modis intendamus ad curandum hydropiſin, ſicut Galenus dixit: Vna eſt intentio noſtra in uirtute digeſtiua cõfortanda, ut auferantur ei nocitiua. Altera illius materię purgatio, & ab ipſa corporis mundificatio. Si calor ſit cauſa unde digeſtiua deficiat, intelligitur ex ſiti infirmi, & febribus, & uelocitate pulſus, & citrinitate corporis coloris. Cui magnopere præcipiendum eſt, ut bibat quod calorem refrigeret, ſicut ſunt trochiſci, de camphora, de ſpodio, de berberi, cum ſucco ſolatri, endiuię, & marathri, & caſſię fiſtulæ, purgemus humiditatẽ cũ ſucco cuſcutę, uel cũ ſucco fumi terrę, uel ſucco herbę minutę arborẽ circũdantis. Si frigidior ſit cauſa unde uirtus eadẽ deficiat, quod ex liuiditate coloris infirmi certificatur, ſitis paruitate, & febriũ ablatione, pulſusq; ablata uelocitate, medicinã demus calidã, ſicut diarheũbarbarũ, diacurcuma, dialacca, diacoſtum, diarhodon, theriacã maiorẽ, trochiſcos de eupatorio, de aniſo, de abſinthio, athanaſiam, ſirupũ de ſquinanto, & iride, abſinthio, de radicibus, & ſimilia. Si aqua uel humiditas hydropiſis dominet̃, & multiplicet̃, & apparens uirtutem grauet, non in uirtute cõfortanda impediamur, ſed ad purgandam aquam illam feſtinemus. Purgatur hæc aqua modis quatuor, uel cum diureticis per urinã eam expellentibus, ſicut ſpica, caſſia, aſaro, coſto, rheum barbaro, ariſtolochia longa, & rotunda, ſquinanto, croco, aniſo, marathro, apio, myrrha, dauco, & ſimili ſimplici medicina. De compoſitis demus dialaccã, diacyminũ, diacoſtũ, athanaſiã, homoruſiã, trochiſcos de aniſo, de abſinthio, & ſimilia. Secũda medicina citrinã aquam purgans, cum ſudore, & diſſolutione eijcit. Quod cum balneis, & fumigationibus efficitur, ſicut chamomileon. Accipiamus anethũ, melilotũ, abrotonũ, ſamſucũ, cocta in aqua cum quibus infirmi uentrem ſuffumigemus. Aliquãdo ſufficit aqua ſulphurea, uel marina. Tertia quæ hanc eandẽ aquam purgat eſt lac camelinũ, urina eorũ, & ſerum. Hæc aqua iſtam ex ſimilitudine, & ſocietate ſua, expellit, ut hæc aqua extranea quę eſt humida, & fluida, obuiet aquę ſimiliter humidæ & fluidæ, & cõpellat ſecum exire ex quadã ſui ſimilitudine. Quæ purgat cũ uirtute trahẽdi, ut tithymalus, & lac ſuũ, cocognidion, ſerapinũ, ſtercus columbinũ, elacterij radices, chalciteos, ireos, euphorbiũ, colocyntha, ſcammonium, & ſimilia. Quarta medicina cum inciſione umbilici & perforatione ſui. Hęc autem cum impletur & aqua augmẽtatur, non oportet temere de hac medicina ſe intromittere, niſi cum maiori ſuſpicione, & in illo ſolo genere, quod uocat̃ hydrops. Incenſio non ualet niſi ſoli hypoſarcæ, & aliquando hydropiſi. Phlebotomia nulli generi hydropiſis conuenit, niſi tantũ mulieribus hęc habentibus, quia menſtrua auferũtur hanc habentibus paſſionem propter ſanguinis ablationem, qui de eorum corporibus ſolet egredi, uel cum hæmorrhoide, uel nariũ emiſſione minuantur, neq; tamen ſemper

niſi cum uirtus nondū defecerit. Dioſcorides dixit: Vrina caprina una quaque die calida cū ſpica diſſoluit hypoſiarchā, cum urina & digeſtione. Aliꝗ dicunt urinam pecudis rufę uel nigrę cum ſpica coctam ad ſpiſſitudinem ſimiliter facere.

De antidotis. Cap. VI.

DIctis paſſionibus quas epar patitur, & earum cauſis, & quomodo ſecundum regulas artificiales curentur, placuit ut poſterius medicinam compoſitam, epatis paſſionem iuuātem, dicamus, & ei cōuicinantium ſicut ſtomachi, & uiſcerū curationes, non reticeamus. Quorū paſſiones in hac particula & quarta diximus. Item quia hæc maxime ſunt neceſſaria uulgo, & maioribus propter communem iuuamenti in uiꝗs omnibus epatis, & uiſcerū paſſionibus. Sunt autem in artificio diuerſa. Quędam enim ſunt electuaria, quędam trochiſci, quædam pilulæ, quędam pulueres, alia decoctiones. Vnde oportet nos uniuſcuiuſq; artificiū proprio attribuere capitulo. Diarheūbarbarum ualens defectioni epatis, & ſuę oppilationi, & uentoſitati uiſcerū, & indigeſtibilitati: Recipe coſti, croci, cinnamomi, ſpicæ, drach. 1. rheūbarbari, drach 4. caſſię, aſſari, myrtę, ſquinanti, ariſtolochię longę & rotundæ, ana. drach. s. fac puluerem, adde mel quod ſufficit, dans ſcrup, 2. uel drach. 1. & s, cum apozemate de aniſo, uel de radicibus. Diacyminū ualens ad epatis paſſionē de frigiditate, & ſtomachi, & epatis, & ſplenis, adaperiens & mūdificans uentoſitatem: Recipe croci, ſpicæ, cinnamomi, aſari, caſſię, ana. drach. 3. coſti, ſquinanti. myrrhę, ana. drach. 1. & s. fac puluerē, & adde mel quod ſufficit, dans drach. 2. uel 1. & s. ſecundum uirtutem cum ſucco herbarū & oxyſaccharo. Dialacca ualens ad oppilationem epatis de frigiditate, & duricie & apoſtemate in ſtomacho, uel epate, & ad dolorem ſplenis, & omnem ſuſpicionē hydropiſis, & ad uentoſitatem hypochondriæ: Recipe laccę, drach. 25. coſti, ſpicę, carpobalſami, xylobalſami, caſſię, aſari, cinnamomi, croci, ſquinanti, rheumbarbari,, maſtichis, ariſtolochię longę & rotundę, ana. drach. 9. myrrhæ, gentianæ, marathri, aniſi, apiꝗ, poliꝗ. gariophylli, cymini, eupatoriꝗ, abſinthiꝗ, nucis muſcatę, cardamomi, cubebę, ana. drach. 5. fac puluerē, adde mel quod ſufficit, dans drach. 2. uel drach. 1. & s. cum ſucco herbarum prędictarum, uel apozemate de radicibus. Diarhodon ualens dolori epatis, & ſtomachi, & pūcturę cholerę rubeæ & febribus, corruptioni digeſtibilis uirtutis: Rec. ſpicæ, croci, aſari, caſſię, ſquināti, coſti, cinnamomi, ſpodiꝗ, maſtichis, æquale pondus, roſæ, quantum omnes aliæ ſpecies, fac puluerem, adde mel quod ſufficit.

Antidotum ualens dolori epatis de frigiditate cōplexionis, & uentris inflationi, in initio hydropiſis, & contra uenenū; Recipe myrrhę, drach. 7. cin-

namomi,

namomi,drach.4.& s. piperis albi,drach.2.coſti,thuris,ana.drach.1. & s. fac puluerem,& temperans cum melle quod ſufficit,dans in modum auellanę cum melicrato. Aliud ualet craſſę uentoſitati in ſtomacho,& in uiſceribus,dolori epatis,& ſplenis,& eſt Ioannis Damaſceni:Recipe,caſſię,amomi,ſpicę nardi,marathri,apij,aniſi,caſtorei, ariſtolochię longę & rotundæ, thuris, aſari,anethi ſeminis, carui,cymini,ana. unc.1. cardamomi maioris, cinnamomi,cardamomi minoris,gariophylli,zingiberis,piperis albi,& nigri,& longi,ana.drach.1.& s.cinnamomi,unc.2.mellis quod ſufficit,dans drach.1.& s.cum ſirupo,uel uino. Diacyminũ,Galeno teſte,in de cõpoſitione medicamentorũ, ualet ad omnem dolorem uentris, qui ex frigiditate eſt,ſtomachũ ſanat,cibum digerit, oppilationem epatis aperit,totum corpus calefacit,iuuat ad dolorem ſplenis,qui de frigiditate eſt, & de uentoſitate craſſa,& phlegmatica : Recipe cymini, drach.30.infuſi in aceto die ac nocte,& poſt deſiccati,& aſſati,deinde fac puluerem,& accipe croci,galangę, ſpicę,amomi,aſari, zingiberis, gariophylli, piperis longi,cinnamomi,macis,maſtichis,nucis muſcatę,cardamomi, ameos, marathri, caſſiæ,apij,rutę,carpobalſami folij, ana.drach.7. & s.fac puluerem, mel addens quãtum ſufficit,da in modum auellanę. Diaſindelicon Ioannis Damaſceni, ualet ad dolorem ſtomachi de phlegmate,ad uentoſitatem craſſam, oppilationem epatis aperiens,da drach.1.& s.Recipe zingiberis nigri,longi, & albi, ſpicę,caſſię,carpobalſami,folij,pyrethri, cardamomi maioris,gariophylli, maſtichis,amei,añ. drach.2. apij,aniſi,mentæ, ana. ſcrup.3.mel quod ſufficit. Diacriſis,ualet oppilationi ſplenis, puncturæ epatis,in initio hydropiſis, & uniuerſaliter dolori uiſcerum de frigiditate: Recipe cinnamomi, croci, ſpicæ,aſari,ſquinãti,ana.drach.6. coſti, ariſtolochiæ longæ,caſſię,folij, maſtichis, marathri, ſcariolę, ſeminis apij, gentianę, carpobalſami, laccæ, ana.drachmas 4. calami aromatici,gariophylli,cardamomi maioris,& minoris,macis,ana.drachmas 4.fac puluerem,mel quod ſufficit. Aliud ſimiliter Galeni, quod uocatur diatrionpipereon, ualet ad uitreum phlegma in ſtomacho diſſoluendum,uomitum phlegmaticum aufert, ſtomachũ frigidum,& non digerentem confortat,conuenit epilepticis,podagricis de phlegmate ſenioribus, & putredinem collectam habentibus in corpore:Recipe piperis albi, & nigri, zingiberis, ſpicæ, xylobalſami,apij, petroſelini, ameos, pyrethri, marathri, ana. unc.1. amomi, liquiricię, abſinthij, caſſię, ana. drachmas 7. cardamomi,gariophylli, cinnamomi, croci, cyperi,ana. drach.2.aniſi,ſiſeleos,ariſtolochię longę, & rotundæ,maſtichis, aſari, ana. drach.3. coſti,macis,ana.drach. 2,mel quod ſufficit,da in modũ auellanę.

Diaroma, ualet ad craſſitudinem phlegmatis ſtomachi, & digeſtibilem uirtutẽ confortat,inflationem aufert,colorem clarificat,mentem acuit,uentoſitatẽ laterũ tollit. Ante cibũ & poſt cibũ da:Rec.ſpicę,caſſię,gariophylli,

maſtichis,cinnamomi,aſari,ana.unc.1.cardamomi maioris,croci, ſandali, citrini,cubebę, coſti,macis,gallię muſcatę, zingiberis,aniſi,marathri, ana. unc.s.nucis muſcatę,ligni aloës,calami aromatici,añ.drach.3.fac puluerẽ, accipiens mel deſpumatũ,mitte tantundẽ citoniorũ,uel malorum,coque in ſpiſſitudinem mellis,tempera cum his ſpecies illas.

De trochiſcis, *Cap.* VII.

Trochiſci de lacca,ualentes ad epatis,ſplenis,paſſionẽ de calore, & apoſtemate: Rec. laccę,roſę, ſpodij,abſinthij, eupatorij ſucci,ana.drach.3.rheũbarbari,drach.4.ſquinãti,drach.2.tempera cũ ſucco marathri, uel endiuiæ, fac trochiſcos drach.1.&.s. da bibere cum ſucco herbarũ,& oxyſaccharo. Trochiſci de rheũbarbaro, ualentes ad cõſtipationem epatis,& ſplenis,ſtomachum confortant: Recipe,roſæ,abſinthij,rheumbarbari,ana.drach.3.ſpodij,ſpicæ,ſquinãti,laccæ,eupatorij ſucci,ana.drach.1.ſandali citrini,croci,caſſię,dragaganti, maſtichis, añ.ſcrup.2. tẽpera cum ſucco marathri,fac trochiſcos, drach.2. da cum ſucco herbarũ & oxyſaccharo. Trochiſci de aniſo,ualentes ad frigiditatẽ,& ad dolorẽ epatis,ſplenis,ſtomachi,& uentoſitatẽ hypochondriæ. Recipe aniſi,marathri,roſę,añ.drach.7.liquiriciæ,drach.6. ſucci liquiricię, ſquinanti,maſtichis,laccę,ſpicæ,ana. drach.8.eupatorij, drach.3.coſti, aſari,caſſiæ,abſinthij,ſpodij,ana.drach.2. tempera cum ſucco apij,fac trochiſcos,drach.1.& s.da cum ſucco herbarũ. Trochiſci de abſinthio,ualẽtes ad dolorem ſtomachi,oppilationẽ epatis aperiũt, iuuant febrem phlegmaticam:Rec.aniſi,marathri,abſinthij,roſę, amygdalę amarę,ana.drach.3. aſari,ſpicę,ſquinãti,apij ſeminis,ana.drach.2.rheũbarbari,ſucci eupatorij,añ. drach.1.tẽpera cum ſucco endiuię,& fac trochiſcos,drach.1.cum ſucco herbarum, Trochiſci de eupatorio, ualentes ad ſtomachũ, & epatis oppilationem aperiũt,rigorẽ phlegmaticę febris mitigãt: Rec.abſinthij,ſquinãti, ſucci eupatorij,roſæ,marathri,maſtichis,ana.drach.4.aniſi,dragagãti,ſandali citrini,ſpodij,ana.drach.1.& s. tempera cum ſucco endiuiæ,fac trochiſcos drach.1. & s.da cum ſucco herbarum,& oxyſaccharo. Trochiſci de roſis,confortant epar,ſtomachum:Rec.drach.10.liquiriciæ,drach.6.ſquinanti,ſpicę,marathri,ſpodij,dragaganti,ana.drach.2. tempera cum ſucco endiuiæ, fac trochiſcos,drach.1. cum ſucco herbarum, uel maligranati.

Trochiſci de ſpodio, ualentes febribus acutis,de calore epatis, & ad cõtinuam ſitim, Recipe roſę,drach.6.ſpodij,ſeminis portulacę,ſucci liquiricię, añ.drach.2.dragagãti,amyli,añ.drach.1.ſacchari,drach.4.tẽpera cũ ſucco uel uiſco pſyllij,fac trochiſcos,drach.1. da bibere cum ſucco maligranati.

Alij trochiſci de ſpodio laxatiui,ualentes aduerſus tertianas,ſitim,calorẽ epatis,ſtomachi, ut in libro Ioan. Damaſceni, cui titulum fecit,præparatũ: Recipe

Rec. ſpodij,roſę,croci,ana.drach.2.amyli,dragaganti, gummi arabici,ſcariolæ,ſeminis citroli,melonis,cucurbitę,cucumeris, omnium mundatorũ, ſeminis portulacę,liquiritię,ana.drach.1. & s.tẽpera cum ſucco citoniorũ.

Trochiſci de camphora,refrigerant incenſionem epatis,calorẽ,acutas febres, Recipe roſæ,drach.3.gummi arabici, dragagãti,ſpodij,ana. drach.4. cucumeris,ſeminis portulacę,citroli,liquiricię,añ.drach.8.croci,2. amyli, 3.cãphoræ,s. cum ſucco abſinthij tẽpera. Alij ſimiles cãphorati:Rec.roſæ,ſpodij,ſacchari,ana.drach.6. ſandali citrini, dragagãti,ſeminis portulacę, ſucci liquiriciæ, ana.drach.3. ſeminis cucumeris,ligni aloës,croci, camphorę,ana.drach.1. tẽpera cum uiſco pſyllij facto cum aqua roſata, fac trochiſcos,drach.1. Trochiſci de berberi ualentes ad cõſtipationem epatis, ſplenis,in initio hydropiſis cũ calore:Rec.berberis,drach.7.roſę,ſpodij,laccæ,croci,ana.drach.5.fuful,ſpicæ,gariophylli,coſti,ſquinãti,ana.drach.4. rheũbarbari,ſandali,marathri,añ.drach.4.cuſcutæ,drach.5.fac trochiſcos drach.1.Da bibere cum ſucco marathri, & endiuię,cũ ſaccharo. Alij ſimiliter ualentes acutis febribus,ſiti, apoſtematibus epatis,& ſtomachi.Rec. berberis,drach.4.roſę,drach.12.mannę,liquiriciæ,cucumeris ſeminis,ſpodij,ſpicæ,maſtichis, eupatorij ſucci, ana.drach.2.rheũbarbari,laccę,croci, ana. drach.1.fuful. drach.5. tẽpera cum uiſco pſyllij,fac trochiſcũ, drach.1. da bibere cum ſucco marathri. Trochiſci de uiolis, mitigant incenſionem de cholera rubea, ut neq; epar, neq; ſtomachum pungat, ſoluunt calidiſſimam naturã,& qui abominati ſunt pharmaciã: Recipe uiolæ,drach.4. roſæ ſacchari,ana.drach.2.ſpodij,ſucci liquiriciæ,ſeminis portulacę,ſandali citrini,ana.drach.1.& s.ſeminis cucumeris,dragagãti,maſtichis,ſcammonij,ana.ſcrup.2.fac trochiſcos,da bibere cum ſirupo prunorũ, uel cum apozemate de manna,& caſſiafiſtula, uel oxyſœnicia. Trochiſci de ſandalis ualẽtes febribus,& ſiti nimiæ,calori epatis,ſtomachi,linguę ſiccitati:Rec. roſę ſpodij,ſacchari,ana.drach.4. ſandali citrini, albi & rubei,ſeminis portulacæ,ſeminis cucumeris,ſucci liquiriciæ,citroli,camphoræ,dragagãti,ana. drach.1.& s.tẽpera cũ uiſco pſyllij,fac trochiſcos,cum aqua roſata.Da bibere cum ſucco maligranati,uel mali cucumeris, uel apozemate oxyſœnicię, uel caſſiæfiſtulæ,manna.Qui ſi ſunt calidiſſimi,& uentres eorũ propter calorem ſtiptici,accipe medietatem huius confectionis & iunge ſcammonij aſſati.drach.1.& s.dans bibere cum ſirupo prunorum,uiolarũ. Alij trochiſci laxatiui,ualentes ad dolorẽ epatis,& hypochondriæ,cholerę rubeę,incenſione nimię,apoſtemati ſanguinolento:Rec.roſæ,ſpodij,ſandali, abſinthij, ana.drach.5.rheũbarbari,ſquinanti,ſpicæ,ana. drach.3.ſcãmonij,ſucci eupatorij,ſucci liquiriciæ,ana.drach.2.tempera cum ſucco marathri, fac trochiſcos,das bibere,drach.1.cum ſucco herbarum,& oxyſaccharo.

De pilulis

De pilulis & pulueribus. *Cap.* VIII.

PIlulę de aromatibus Ioannis Damaſceni, ualentes ad dolorē ſtomachi de phlegmate,& mundificant ſtomachū de putridis humoribus,de cerebro ad ipſum deſcendentibus, da drach.3.ieiuno cum aqua calida; Recipe calami aromatici, cinnamomi,cubebæ,nucis muſcatæ,macis,ſpicæ,carpobalſami,cymini, ſquinanti, maſtichis,aſari,gariophylli,ana.unc.1.croci,drach.4. & s.fac coqui omnes illas ſpecies in 12. lib.aquæ, uſq; ad tertiam,cola, & ſuperpone 28. unc.aloēs, & 6. unc.myrrhę:omnia puluerato,& dimitte ad ſolē, ſemperq́; moue,donec bene poſſint formari pilulę. Aliud eiuſdem ualet ad dolorem epatis, hydropicis: Accipe hierapicra, ſuccum eupatorij,mirobalanos citrinos,ana. drach.3.turbith,drach.4.laccæ.drach.2.rheūbarbari ſpicæ,drach.1.& s. aniſi,apij,ſquināti,carpobalſami,añ.drach.1.tēpera cū ſucco ſolatri,da bibere,drach.2.cū aqua calida. Aliud ualēs ictericis,& eijciēdæ putredini de epate,& ſtomacho,conſtipationē aperiūt ſplenis,caput mūdificant:Rec.hierapicra,drach.7.abſinthij,drach.5.rheūbarbari,drach.4.ſquināti,drach.3. ſpicę,ſcāmonij, añ drach.2.cū ſucco apij temperās,da drach.2.cū aqua calida ieiuno. Aliud ex lib.perfectionis Ioan.Damaſ.ualēs diuturnis febribus de diuerſis materijs, dolori epatis,in initio hydropiſis. R.ſucci abſinthij,mirobalani citrini,rheumbarbari,ſucci eupatorij,aloēs,croci,maſtichis laccę, aniſi,fumi terrę,hierapicra,ęquale pōdus,tēpera cū ſucco ſolatri, da drach. 1.in nocte, Alię de euphorbio,ualēt ad purgationē aquę citrinę,& omnis materię hydropiſis,& ad dolorē dorſi,& ad podagrā,quę de frigida ſit materia. R.euphorbij,drach.2.fuſtis tithymali,drach.1.amoniaci,ſerapini, opopanacis,bdellij,apij ſeminis, petroſelini, meu,ſpicæ,caſſiæ,aniſi, maſtichis, añ.drach.8. fac puluerē, & frica cū amygdaleo,tēpera, cū ſucco marathri, daq́; drach.1. Pilulę de ſerapino purgantes aquā citrinā,ualent ad dolorē ſtomachi,dorſi, uentoſitatē laterū, inteſtinorū, iliū dolorē de frigore: Rec. ſerapini,turbith, fuſtis tithymali, ana. drach.2. bdellij,apij,marathri, aniſi, chebuli,ana.ſcrup.2.amoniaci,opopanacis, aſę,cymini,cicutę,ana.drach. s.tēpera cū ſucco calamenthi,faciens pilulę,da drach.1.& s.uel 2. Puluis purgans aquam citrinā,apoſtemata diſſoluens,epar confortans: Recipe abſinthij,turbith,ſerapini añ.drach.5.apij ſeminis,petroſelini,marathri,aniſi,ireos,ana.drach.2. ſcāmonij,tithymali fuſtis, maſtichis,ſquinanti,cinnamomi,ana.drach.1.fac puluerem,dans cum ſucco marathri. Aliud ualens ad frigiditatem epatis,hęmorrhoidas,corruptionē ſtomachi,& ad mutationē coloris. Rec.maſtichis,gariophylli, caſſię,aſari,roſę,añ.drach.3. cymini,marathri,aniſi,abſinthij,añ.drach.2.cardamomi,cinnamomi,māna, ſquināti,ſeminis baſilicon, añ.drach.1.& s. fac puluerē frica cū amygdaleo & ſaccharo quantum alię omnes ſpecies,da drach,2,cū aqua calida ieiuno.

Alius purgans aquam citrinã,& ualet humidæ naturæ, paſſioni colicæ de uiſcoſo phlegmate,& uẽtoſitati: Recipe ſarapini,cithymali fuſtis,apij ſeminis,æquale pondus,fac puluerem,& da drach.2.uel 3.cum aqua calida.

Aliud ualens ad frigiditatem ſtomachi, & indigeſtibilitatem, faſtidium, ὀξυρεγμίαν,inflationem uẽtris,oppilationem epatis & ſplenis, aperit: Recipe zingiberis, drach.6.origani,maſtichis, thuris,carui, cymini,piperis, ana. drach.3.marathri,aniſi,apij,dauci,ameos,añ.drach.1.& s.fac puluerem,& frica cum ſeſameleo,& ſaccharo,pone quantũ alię ſpecies omnes,da drach. 4.cum aqua calida,melicrato. Aliud confortans epar,oppilationem aperiens epatis,ualens in initio hydropiſis:Recipe myrrhæ,coſti,caſſiæ, ſpicæ, aſari,carpobalſami, æquale pondus,marathri,apij,ſcariolæ ſeminis,& anethi,duplum,& de puluere,da drach.1.& s.cum aqua calida.Si uelis propter ictericiã iunge 10.partes de hierapicra,ſda drach.2. cũ oxyſacharo,& aqua calida.Si uelis propter aquam citrinam iunge 5. partes ſagapini.

De apozematibus & ſirupis. Cap. IX.

APozema de radicibus,ualet confortando epati,ſpleni,renũ oppilationẽ aperit, humores craſſos diſſoluit: Recipe cortices radicis apij,drach.10. radicis endiuiæ,& marathri,ana.drach.6. cuſcutę,drach.5.uiolę, ſucheæ,abſinthij,liquiritię, capillorum ueneris, ana.drach.3. marathri ſemen,aniſi,apij, ſpicę, eupatorij, drach.1. omnia trita coque in 5.lib.aquę,uſq; ad unam.s.cola.deinde mitte mannæ, drach.20.caſſię fiſtulæ,drach.15.Item cola, & da tertiã partem cum drac.1. ſucci abſinthij, drach.s. & tres deinde adde amygdaleum, da tribus diebus continuis. Aliud de radicibus, ualens frigido epati, oppilationem ipſius aperit,& ſplenis humores craſſos eijcit,cum urina quartanas iuuat: Recipe apij radicis,marathri,ana.drach.10.abſinthij ſquinãti,ana.drach.6.rheum barbari, hyſopi,calamenthi,drach.3. aniſi,aſari,caſſiæ, ana. drach.5. coque in tres libris aquæ uſque ad duas libras, & s.cum quibuſdam trochiſcis & amygdaleo. Sirupus de ſquinanto,ualet ad oppilationẽ epatis,ſplenis,& uentoſitati hipochondriæ, in initio hydropiſis:Recipe ſquinanti, abſinthij, cuſcutæ,ana.drach.20.marathri,aniſi,apij,ana.drach.10. Omnia coque in 7.lib. aquæ uſq; ad 3. deinde cola, & poſt mitte fecẽ ſuã, in 5. libris aquæ,& uſq; ad 3. coque & cola. Adunans utraq; colamentha,& ponens tantundem ſacchari,coque ad perfectionẽ ſirupi.Da unc.2. cum ſucco endiuiæ, & marathri,bene cocto & colato. Aliud de oxyſaccharo,ualet ad calida corpora,& ſanguinolentas febres atq; cholericas,prodeſt epaticis, ſpleneticis, de calore:Recipe marathri radicis,& apij, atq; endiuię,ana.drach.20.roſę, marathri,ſeminis aniſi,ana.drach.10.ſpicæ,apij, añ. drach.5. omnia in 5. libris aceti & 4. aquæ coque ad medietatẽ,poſt cola, mittens tantundem ſacchari,& coque ad perfectionem,da unc.1.cum aqua frigida.

De cathar-

De catharticis. Cap. X

Xymel ualet ad frigiditatem epatis,& ſtomachi,diuturnas febres,duriciem uiſcerũ,tumorem ſplenis, craſſos chymos incidit,putredinem antiquã mundificat:Recipe apij radicis, marathri,ſquinanti,añ.unc.2.marathri ſemen,aniſi,apij,añ.unc.1.ſpicę,maſtichis, aſari,caſſiæ, calamenthi agreſtis,& domeſtici, petroſelini, dauci,ana.drach.1.gariophylli,cardomomi,zingiberis,añ.drach.5.omnia in 10.lib.aceti, & 10. aquæ coque ad medietatem, cola, & pone tantundem mellis cocti,& deſpumati,coquens ad perfectionẽ. Sirupus de abſinthio, ualet epaticis ſtomachicis, craſſitudini ſplenis, ictericię de calore, colicis ſimiliter,oppilationem aperit: Recipe abſinthij,drach.20.cuſcutæ, uiolæ,liquiritię,.ana.drach.10.capillorum ueneris,ſquinanti,praſſij,marathri, aniſi,ana.drach.5.ſpicæ, eupatorij,caſſiæ,coſti,apij ſeminis,folij,calamenthi, ana. drach.5.omnia coque in 7.lib. aquę,& coque uſq; ad 5.cola,& mitte feces in 7.lib. aquæ,& coque uſq; ad 5.aduna ambo calamẽtha,mittens 4.lib. ſacchari,& 4.de ſapa:deinde coque. Accipe in initio decoctionis cardamomi,croci, maſtichis, cinnamomi,aſari, fac puluerẽ de omnibus,mitte in rarum pannũ ut colentur,& coquantur,pone intus ad perfectionẽ.Da bibere unc.1.cum aqua calida. Qui uult laxatiuum,accipiat unc.5.& ponat ſcammoniã,ſecundũ qui oportet,& det bibere,ſecundũ laxatiuũ. Sirupus de fumo terræ,ualet inciſioni choleræ rubeæ,ſcabiei,puſtulis,oppilationi epatis aperiendę,lientericos iuuat, colorẽ clarificat:Recipe mirobalani citrini, uiolę,abſintij,cuſcutæ,añ.unc.2.omnia coque in 8.lib. aquæ uſq; ad tertiã, deinde cola, & accipe tantum ſucci fumi terrę bene colati,& ſacchari quantum colatura tota fuerit,& iterum coque uſq; ad perfectionem, dans ſcrup. 5.cum ſcrup.1. ſcammonij,& amygdaleo,& ſicut laxatiuum conuenit dare unc.1. Sirupus de ireo,ualens ad frigiditatem epatis,ſplenis, & hydropicis,& ad apoſtemata,& uẽtoſitatem nimiam ſoluit:Recipe ireos,drach.30. ſquinanti,liquiricię,calamenthi,praſſij,ana.drach.15.polij,tamaricis,marathri,aniſi,apij,petroſelini,ana. drach.8.dauci,ameos, eupatorij,ſpicæ, aſari,rheumbarbari,añ.drach.5.omnia coque in 20.lib.aquæ ad medietatem, & cola,deinde in 10. lib. aquæ feces mitte,& item coque uſq; ad medietatẽ, & cola,& omnia colamenta aduna. Deinde pone ſapæ lib.10.mellis 5.mitte in prima coctione maſtichis, piperis longi,cinnamomi,gariophylli,ana. drach.1.& s.omnia puluera ſubtiliſſime, & in pãno raro pone,& uſq; ad perfectionem coctionis coque, dans poſt bibere unc.1. cum aqua calida.

Sirupus de calamentho,ualet ſpleneticis,epaticis,ſtomachicis,& uniuerſaliter uiſcera habentibus frigida. Recipe calamenthi agreſtis,& domeſtici, ana.drach.20.marathri,apij,aniſi,petroſelini, capparis radicem,dauci,polij,praſſij,ſquinãti,ana.drach.8. omnia coque in 10.lib. aquę uſq; ad medietatem

tatem,coaduna utraq; colamenta,ponens tantundem mellis, & in initio co quendi mitte ſpicæ, caſſię,aſari,gariophylli,cinnamomi,zingiberis,maſti chis,croci,ana.drach.1.omnia ſubtiliata in pannum rarum pone, & uſq; ad perfectionẽ coque,da unc.1.cum aqua calida. Melicratum aliud de aro matibus,ualet ad frigidam, & humidam cõplexionem, & quibus phlegma dominatur,& frigidis temporibus,uel regionibus,ſtomachũ cõfortat,calo rem naturalem excitat, uentoſitatem expellit, frigiditatem renum,& uiſce rum calefacit:Recipe mel perfecte coctũ cum leni foco,& deinde ſpumatũ, mitte in initio coctionis maſtichis,ſpicæ, croci,cinnamomi,zingiberis,ga langę,caſſię, gariophylli,cardamomi,coſti, aſari,piperis lõgi,ana.drach.1. & s.omnia ſubtiliter piſta,& in ſubtilem, & rarum pone pannum, & coque ad perfectionem, deinde ſcrup.1. uel 2.mitte de muſco,& da bibere,unc.1. uel 2.cum aqua. Apozema Ioannis.Damaſc.ualens epaticis: Recipe fo lij,cuſcutę,abſinthij, ſquinanti,capillorum ueneris, ana.drachmas.2. praſ ſij,drach.5.chamędreos,amei,ana.drach.1.& s.omnia coque in aqua,& co lata da bibere. Aliud ualens inflationi corporis,& hydropicis,frigiditati epatis,& eius dolori:Rec. chamędreos,drach.5.praſſij,unc.1.& s.fuſtis uel ſucci tithymali, drach.1.& s.cococnidij ſimiliter, fumi terræ, drach.1. & s. omnia coquantur,& colata bibere dentur.

De ictericia. Cap. XI.

NOmen ἴκτερος uenit à uolucre aurei uel crocei coloris, quæ in æſtate media ſolet incholere deſerta. Sed diffinitio ictericiæ magis proprijs conſtans differentijs, à ſui eſſentia ſumptis, & à cõplemento ſuæ actionis, talis erit:Ictericia eſt cõmixtio chole rę rubeę,& ſanguinis,diffundẽs ſe per omnia mẽbra corporis cũ ſanguine, & apparens in corporis ſuperficie.Eſt autẽ duobus modis,aut de cauſa prę ſenti,& exteriori,aut de præterita & interiori. Recentia quę corpus patitur exterius,ſunt reptilium terrę uenenoſorum morſus, uenenoſa potio,cõſue tudo cibi,& potus calidiſſimi,ſanguinem incendẽtis, & cholericum facien tis.Intelligimus hęc ex inquiſitione infirmi,& manifeſtatione ſui.Præterita multipliciter diuiduntur.Quædam à natura confortantur,in ſubtilibus fęci bus cholericis diffundendis, & in ſuperficie corporis expellendis, unde ge nerat ictericia in febribus acutis,nunciatiua ſalutis & liberationis morbi,ni ſi cũ ante 7.dies uenerit. Tunc enim apparitio nõ ex actione eſt naturali, ſed potius de acumine morbi, & de prępalitudine eius in natura, quam perſecu tus eſt morbus ut res prenũciatiua non in ſuo tempore offenderetur. Vnde Hipocrates in Aphor.Ictericia quę in febribus acutis ante 7.diem apparue rit,timorẽ portendit. Quę poſt 7.ſalutem.Item ictericia ex alia naſcitur cau ſa, id eſt, complexione epatis corrupta, propter quemlibet ſuum morbũ in

hac particula iam dicta. Vnde eius uirtutes deficiunt naturales in complen dis actionibus ſuis ſecundũ quod oportet. Ideo neceſſe eſt ut pars cholerica à ſanguine diuiſa, & ad fel nõ miſſa, permanet in epate clauſa, ibiq́ multiplicata, tingit epar, ut cholericũ faciat. Hęc ſpecies ictericię præmittit aliquam cauſam ſui nunciatiuã, ſicut corruptionem actionis naturalis, maciem corporis, dolorẽ, & grauitatẽ dextri lateris. Etiam & altera, in qua ſi patitur fellis ſubſtantia, & eius uirtus deficiat, ſolẽs ab epate cholerã rubeam trahere, ſicq́ in ipſo cholera remaneat, unde ſanguis tingit. Alia eſt de oppilatione propter apoſtema in uijs, per quas cholera ad fel tranſit, unde fit ut ad epar redeat, & inde per totũ corpus cum ſanguine ſediffundat. Quod ſi inferior uia ſit oppilata, aſcendit ad ſuperiorem uiam, quæ ad ſtomachũ tendit. Vnde citrinitas eſt faciei, & amaritudo oris, ſaliuæ ſiccitas, in ſtomacho calor & ſitis. Vrinę color albeſcit, & digeſtionis propter ablationem cholerę tingentis. Si oppilatio in ſuperiori uia ſit ad ſtomachum tendenti, augmentatur ad inteſtina curſus cholericus, urina & digeſtio tinguntur, apparet in urina rufum lutum, uel quaſi cinnaberin & ſpuma ſuperius citrina. Egeſtio corrupta eſt & plurima. Ictericia ex paſſione fellis eſt ſubita, neq́ plus colorẽ corrumpit, quam ut citrinus ſit, neq́ epar ab actione ſua contrahitur. Item quarta eſt ictericia quæ ex complexione uenarum eſt corrupta, cum ultra quãtitatẽ naturalem calefiant. Inde enim incẽditur ſanguis qui ab epate ad ipſas tendit, & cholericus fit, ſicq́ ictericiam gignit. Aliquando in corpore ictericia apparet nigra, quę cauſa defectionis ſplenis euenit in trahenda fece ſanguinis, & turbulentia ſui. Videntes igitur ictericiam & eius intelligẽtes cauſam, uidendũ eſt ſi habeat febres. Quas ſi habuerit, & ictericia ante ſeptem dies apparuerit, & antequam immineat ſignũ coctionis & digeſtionis morbi, peſſima eſt, & timorem mortis nunciat, neq́ intromittendũ eſt de curatione ſua. Quod ſi in die cretica appareat, ſicut 7. uel. 9. uel. 11. uel 14. & poſt apparitionem ſignum erit coctionis, & leuitatis morbi, laudabile eſt, & ſalutem nunciat. Hęc ictericia oportet ut curetur cum medicantibus choleram rubeam & refrigerantibus, ſicut ſunt apozemata de prunis, oxyfœnicia, malis granatis, ſucco cucurbitæ, & ſimilia. Cum corpus autem incipit declinare, & acumen febris extinguitur, cholerã rubeã deponamus, cũ ſucco cuſcutę, uel ſolatri cum caſſiafiſtula, & manna. Demus ptiſanã cum oxyſaccharo. Nutriamus cucurbita, lentibus, atriplicibus, blitis, & ſimilibus. Cataplaſma ponamus ſuper epar, de ſandalis, roſa, hordei farina, camphora, temperatis ſucco ſolatri, uel portulacę. Febre ceſſante, & in corpore ictericia permanente, demus infirmo marathri ſuccũ, & ſolatri, cuſcutę, cum oxyſaccharo. Trochiſcos de cãphora, de ſpodio, de ſandalis, de lacca, de roſa. Nutriamus perdicibus, phaſianis, pullis: omnia cũ aceto coquantur, & ſaccharo. Lauemus oculos cum aceto, & coriãdri ſucco, uel aceto, uel lacte mulieris. Si febribus

careant,

careant, baſilica minuatur in dextra manu, quantum ſufficiat, adiuuantibus ętate, tempore & conſuetudine. Deinde choleram purgemus cum caſſiafiſtula, mirobalanis citrinis, uiola, cuſcutę, abſinthio, prunis, iuiubis, oxyfœnicia, & ſimilibus, & cũ ſirupis, pilulis, antidotis, cholerę purgatiuis. Si aliquid phlebotomiæ obuiauerit, propter uirtutis defectionem, uel temporis frigiditatem, uel ætatis, demus ſuccum ſolatri, cuſcutę, & endiuię, atq; marathri bene coctum, & colatum, cum oxyſaccharo. Item demus herbarũ ſuccum, trochiſcos de lacca, de abſinthio, de eupatorio. Si calor ſit nimius, demus trochiſcos de ſpodio, de camphora, cum oxyſaccharo. Nutriamus cum chryſolocanna, portulaca, blito cum amygdaleo. Demus ptiſanam, piſces recentes, pullos cum aceto & ſaccharo coctos. Trochiſci ualentes ad ictericiã, oppilationes epatis, & ſplenis: Recipe hierapicrã, abſinthij, eupatorij ſucci. añ. drach. 2. roſæ, ſpodij, ſquinanti, aſari, folij, ana. drach. 1. & s. laccæ, rheũbarbari, ana. drach. 1. croci, ſcammonij, ana. drach. 1. & s. tẽpera cum ſucco endiuiæ, fac trochiſcos, drach. 1. &. s. da drach. 1. cum ſucco endiuię, & oxyſaccharo. Alij trochiſci ualentes ictericis calidã naturam purgant: Recipe roſę, abſinthij, ſpodij, ana, drach. 5. laccę, rheũbarbari, ſucci eupatorij, marathri, aniſi, portulacę, ſeminis ſquinanti, ana. drach. 1. & s. ſcãmonij, dragagãti, añ. ſcrup. 2. croci, drach. s. manna. drach. 2. tempera cum ſucco ſolatri, fac trochiſcos, drach. 1. & s. dans cum endiuię ſucco, & oxyſaccharo, & ſucco marathri cocto, & colato. Confectio Ioannis Damaſc. ualentes ſimiliter: Recipe, laccæ, ſpodij, añ. drach, 2. croci, ſcrup. 1. rheũbarbari, quartam partem, drach. camphorę, ſcrup. s. omnia puluera, dans bibere cum apozemate de prunis, uel oxyfœnicia. Si ictericia de corpore ceſſit, citrinitate in oculis remanente, ſternutationẽ faciamus cum ſucco ſiclæ, uel cum nigella, uel cum lacte mulieris, aceto uel oleo roſato, & ſimilibus.

De ſpleneticis. *Cap.* XII.

PAſſio ſplenis multũ aſſimilat̃ paſſioni epatis. Patit̃ autẽ ex tribus morborũ generibus, ſicut & alia membra corporis pati diximus, id eſt, mala cõplexione, morbo officiali, iuncturæ ſeparatione. Plurima ſplenis paſſio, duricia eſt eius: Quod in propatulo eſt ſenſui, quia facile poteſt tangi: unde fit, ut non alia ſignificatio ſit neceſſaria, & cũ ſplen magis magnificetur, multo plus corpus maceratur. Aliquando ſplenetici uomunt ſanguinem choleræ nigræ pertinentẽ, & aliquando emittitur cum egeſtione. Quandocunque eorum appetitus ad comeſtionem augmentatur. Et aliquãdo pigritiam habẽt totius corporis cum triſtitia, & riſus paruitate, quod contingit ex ſanguinis corruptione, & paruitate eius in eorum corporibus. Vnde Feldius Alexandrinus: Splen, inquit, riſus eſt inſtrumentũ, cuius actio eſt turbulentiam ſanguinis trahere. Cum autẽ uirtus deficiat attrahendi ſan

 guinis

guinis turbulentiã, remanet in ſanguine clauſa, & obſcuritatem cum nigredine ei præſtat. Vnde per totum corpus obſcurus uadit, & melancholicus, & ideo color corporis mutatur, & niger efficitur. Cum autẽ ſplen turbulentiam trahat ſanguinis, & feces, ut clarificetur in ſua ſubſtantia, neceſſe eſt, ut & ſic clarus & temperatus per totum corpus ſpargatur. Sanguis cum huius ſit temperamẽti atq; clarificationis, animã non ſolicitã, & gaudentẽ reddit: Quod Feldius intellexit, cum ſplenem inſtrumentũ riſus dixit: Si ſplenis paſſio curet̃ in initio, antequã ſit cõfortatior, & durior, fit facilis in curatione, & obediens in medicamine. Quod ſi neglexeris, donec in oppilationem, & apoſtema indurauerit, dura fit ad curãdum, & longa eſt ad ſanandũ, & cum ſplen habet durciẽ, non oportet medicari cũ cataplaſmate, & epithimate, & emplaſtro, ſolũ exterius, ſed etiã fortis medicina ad bibendũ det̃, quia ſplen medicinã recipit epate craſſiorẽ, & fortiorẽ, quia ſplen craſſior eſt epate, & fortior. Oportet ergo cũ curare incipiamus, dolorẽ ſplenis perquiramus, ſi ſignificatio ibi uideatur caloris, quia tũc in manu ſiniſtra baſilicã phlebotomamus, uel uenã illam quæ inter auricularem & medicum continetur, ſi tamen tempore, ætate, uirtute, & cõſuetudine, adiuuemur. Demus ſuccos ſolatri, & marathri, tamaricis bene coctos, & colatos, cum trochiſcis eupatorij, uel de lacca cum oxyſaccharo. Si nobis ſignificatio frigidæ complexionis apparuerit, ſicut Galenus dixit, quia plurima paſſio ſplenis de frigiditate fit, & humoribus craſſis, oportet fortem medicinam dari, & diureticam, ſicut epithimum, agaricum, ſtichados, chamędreos, polium, praſſium, centauream, caparis radices, abſinthium, & ſimilia. Fac apozemata, & da infirmo, ſecundum eius uirtutem. Demus oxymel cum ſucco herbarum, mentæ, tamaricis, ſalicis, apij, petroſelini, & ſimiliũ. Demus & ſirupum de ireo, de calamentho. Antidotum diarheũbarbarum, dialacca, diapuſcam, diacoſtum. Trochiſci de cappari, ualentes ad duriciem ſplenis: Rec. capparis radicis, coſti, ſpicæ, laccæ, ſpodij, rheumpontici, ariſtolochię longę & rotundæ, caſſiamfiſtulã, ſquinanti, hierapicræ, ana. drach. 5. tẽpera cum ſucco apij, uel aceto: fac trochiſcos, drach. 1. & s. Da drach. 1. cum ſucco abrotoni, & oxymelle. Aliud ſimiliter ualens: Recipe rubeę, polij capparis radicis, & ſpermatis radicis, naſturtij, ſinapis, ireos, ęquale pondus, tempera cum ſucco marathri uel tamarico. Aliud ad dolorẽ ſplenis, & duriciem eius: Recipe capparis radicis, abſinthij, aſari, ariſtolochię longæ & rotundę, polij, rheumpontici, calamẽthi, ſpicæ, coſti, aniſi, tamaricis,, ſucci eupatorij, croci, laccę, ſquinanti, ſcolopendrię, praſſij, caſſiæ, maſtichis, añ. drach. 1. & s. tempera cum ſucco tamaricis. Epithima Ioannis Damaſceni, & oleũ ualẽs ad ſplenis corruptionem, & eius duriciem, humorum craſſitudinem aperit, & oppilationem, ſiue bibitum, ſiue unctũ: Recipe capparis radicis, drach. 50. cinnamomi, drach, 15. tamaricis, drach, 15, aquæ, drach. 30, ſambuceleon, drach. 40.

coque

coque ad lenem ignem nec remaneat oleū, & cola, deinde accipe amoniaci, drach. 7. & s. in forti aceto infuſi, die ac nocte 24. horis, poſt mitte, & moue, in mortario, uſq; quo fiat quaſi medulla. Deinde accipe illud oleū, & adde amoniacum, coquens ad lenem ignem, donec admiſceātur, & ſic cum opus fuerit bibatur, uel unguentū fiat. Item ualet ad dolorem ſplenis: Rec. tamaricē cum aceto & oxymelle, & ſic coquatur in aqua, & miſceatur cum uino, iuuat ſimiliter. Vel accipe drach. 1. & s. de radicibus, & ſpermatibus cum aceto, & da bibere. Facit ſimiliter aqua ubi ferrū calidū infunditur, da eam bibere per 7. dies, ſiue ſolam, ſiue cum uino. Quidā medici dicunt: Splenetici ſi accipiant tamaricē in cyphū ad bibendū, uel ſcutellam ad manducandum 40. diebus, duricies ſplenis diſſoluitur. Item dicūt, quia ſi lac capre 40. diebus in huiuſmodi uaſis biberint, uel comederint, nihil habebūt ſplenis. Dioſcor. dixit: Farinā de fœnugreco, & nitro, & aceto, in cataplaſmatibus, ualet ad ſplenis duriciem. Item dicunt: Cinis ramorū uitis cum oleo roſato, & aceto, & ruta, ualet ad calidū ſplenis apoſtema. Elect. ualens ad ſplenem, & craſſos humores, uentoſitatē, hemorrhoidem, uiſcerū frigus, arteriarū uentoſitatem: Rec. zingiberis, capparis radicis, thapſiæ, pyrethri, polij, ſpodij, piperis longi, liquiritiæ, aniſi, ana. drach. 6. rheumbarbari, galange, aſari, maſtichis, cinnamomi, acori, ſquinanti, coſti, cymini, ana. drach. 3. fac puluerem, mel quod ſufficit. Emplaſtrū ualēs ad duriciem ſplenis: Rec. bdellij, amoniaci, ana. drach. 10. pone in forti aceto, ut emolliantur, deinde ſeſameleon accipe unc. 3. cere colate, unc. 1. cōmiſce omnia, & accipe myrrha, crocum, ana. drach. 5. omnibus bene cōmixtis, emplaſtrum fac. Si acceperis de amoniaco, bdellio, & thure, myrrha, an̄. unc. 1. & poſueris in forti aceto, deinde miſcueris cum fœnugreco, & ſinapi, & farina hordei, & facies emplaſtrum ſimiliter ualet.

De dolore renum. Cap. XIII.

Renes item tripliciter patiunt, ſicut & alia membra, de mala complexione, morbo officiali, iuncture ſeparatione. Quodcūq; horum renes patiātur, dolorem nimiū ſentit infirmus, ſicut ilium, propter ſocietatem ſyphac uentrem circūdantis. Differentia eſt inter ilium & renum dolorem hec. Dolor renum ſtabilis eſt, neq; ab uno loco ſe mouet, ilium uero dolor per uentrē uagatur. Item qui dolorē habēt in renibus, ſentiūt dormitationē pedis appoſiti dolenti reni, propter ſocietatem renis & pedis, ex pulſibus & uenis ſuper dorſum poſitis. Si dolor renū, & defectio eorum ex mala ſit cōplexione uideatur ſi ſit de calore: inde enim incenſio fit ſpermatis, & ſubtilitas eius, & conſumptio in renibus craſſitiei. Vrina rubea uel citrina, unde oportet infirmo dari lac aſininum, cum draganto, uel caprinū, ſimiliter detur & ſerū. Nutriatur cum cucurbita, portulaca,

laca, malua, & ſimilibus. Clyſtere faciamus cũ ſucco cucurbitę, malue, portulacę, pſyllio, uiola, liquiricia. Quod uelis horũ cũ oleo uiolato, ſeſamino, amygdalino. Si corruptio ex frigiditate ſit, ſequet̃ ablatio concupiſcentię, cupidinis defectio, dorſi, femorum, coxarum, ſicut in ſenioribus. Vrina eſt alba. Cum calidis ergo epithimatibus medicemur, & cum diſſolutiuis cataplaſmatibus & clyſteribus, maxime cum oleis, ſicut anethileo, amygdaleo, ſicut oleo laurino, chamomeleo, & ſimilibus: cum butyro bouino, & herbarum ſuccis, id eſt, marathri, apij, chamomilę. Galenus in commentarijs librorum epidemiorum: Dolor renum facillime curatur exercitijs, & abſtinentia abundantiũ ciborum, & acceptione diureticorum. Quod uniuerſale eſt, doloribus renũ. Contingit iuuenibus proprie ex phlebotomia de cruribus, & forti pharmacia. Qui morbus cũ inueteraſcit, nõ debemus uti phlebotoma. Exercitia à Galeno iniũcta ſufficiãt. Purgãt enim humorũ ſuperfluitatem, & phlegmaticã digerunt humiditatẽ, membra confortant, diuretica bibita, phlegma uiſcoſum de renibus mundant. Vnde Hippoc. in Aphor. Dolorem renum poſt 40. annos patientes nunquam curantur, quia diuturnæ paſſiones ſenibus contingentes, cum ipſis permanebunt.

De apoſtemate renum. Cap. XIIII.

Apoſtemata in renibus ſunt ex humoribus ad ipſos deſcendentibus, unde dolor in anchis ſentitur, & rigor cũ febribus. Iaceat ergo infirmus in latere ſiniſtro, ſi doleat in dextro, & econuerſo. Si quaſi ſuſpenſos, & graues ſenſerint renes, ex apoſtemate eſt. Si apoſtema nimium grauatur, ſanies ibi colligitur & cito aperitur, & ſanies, & ſanguis cum urina egrediuntur. Si apoſtema ſit ex calidis humoribus, nimia ſitis, & dolores ſentiũtur maximi, urina rubea febris, acuta. Si ex frigidis, paruus dolor eſt in renibus, & febris lenis, urina alba. Vnde oportet in cauſis, & ſignificationibus apoſtematum in renibus, non ad medicandum feſtinemus, quia renes duri ſunt ad ſanandum, neque uirtus medicinæ niſi defecta ad ipſos uenit, propter longam uiam. Videamus ergo ſi apoſtemata ſint de calore, & demus pſyllium lotum cum oleo roſaceo, & ſaccharo, iuiubæ, ſemine cucumeris: manna coctum demus & colatum, ſuccum ſolatri, endiuiæ, marathri, coctum & colatũ cum caſſiafiſtula, & amygdaleo. Si uentrem ſtrictum habuerit, clyſtere iuuat fieri cum uiola, hordeo, malua, & oleo roſaceo, & ſimilibus. Nutriamus cum digeta humida, & quæ cito digeri ualeat, ſicut ptiſana. A coitu abſtineat, ab equitatione, labore, à calidis cibarijs, ſicut melle, & ſimilibus. Si uenter infirmi pluſquam oporteat ſolutus ſit, demus pſylliũ, ſemen papaueris, drachmam 1. & s. cum ſirupo roſaceo de myrta, demus hos trochiſcos qui ualent in ſtatu apoſtematũ. Rec. dragaganti, papaueris, cucumeris, citroli, melonis, cucurbitę, portulace, añ.

tæ,añ.drach.3.amyli,maluæ,ſeminis boli,ana.drach.1.& s.croci, drach.1. tempera cum ſucco marathri,fac trochiſcos drach.1,da bibere cum aqua ró ſata. Cataplaſmata mollitiua pone exterius ſuper apoſtema. Quæ ſi de hu‐ moribus frigidis fuerint, demus amygdaleon cũ apozemate de fœnugræ‐ co,uel de ficubus ſiccis cũ medicina digeſtibili,& diſſolubili.Cataplaſma ex‐ terius de fœnugræco,frondibus cauliũ,& ſimilia.Si apertũ ſit,& ſanies inde effluxerit,oportet feſtinari in ſolidatione uulneris. Demus ergo trochiſcos iam ſupradictos uulneris ſolidatiuos,cum lacte aſinino,uel caprino. Calefa‐ ciamus deforis cum ſpongia,uel cataplaſmate de hordeo,& ficubus,& ſapa facto, quia iſta ſemper maturant apoſtemata, ſaniem eijciunt. Si uulnus ſit peſſimum, clyſterizetur cum hordeo, lacte, oleo roſaceo. Sedeant in aqua calida ubi cocta ſint malua,& hordeum,quia iſta medicina ſaniem ſubtilitat, & currere facit. Si ſanies nimiũ ſit craſſa, demus ſuccum marathri, apij,ab‐ ſinthij,bene coctum & colatum. Poſt detur lac aſininum,quia hoc habet ut mundificetur. Si ſanie lota,& uulnere mundificato, permanet arſura in uri‐ na, demus lac uaccinum,quia multum ad hoc ualet ſiue uulnus ſit interius, uel exterius. Nutriamus eum amylo,& portulacis,cum gummi arabico,uel iure oryzę. Si ſaniem ablatã uideris,& uulnus mundificatum, quod intelli‐ ges ex febriũ mitigationibus,& dolorum ablationibus,urinę albedine,eius lenitate,& ſui putoris ablatione,oportebit infirmum nutrire cum cibis faci‐ le digeſtibilibus, ſicut lacte,& iure de lacte, & farina facto, & amylo,atq; iu‐ ribus craſſarum gallinarũ,ex herbis maluis, acetoſa,portulaca,blito, cucur‐ bita,cucumeribus,citroli,lactucis,omnibus coctis. Hæc cibaria ardorẽ mi‐ tigant urinæ,plagas ſolidant. Cũ uero febris tota ablata ſit, nutriamus cum carne arietis,edulorum,pullorum,piſcibus petroſis. Abſtineant à labore,& aſſuefaciant quietem.

De renum uulneribus. Cap. XV.

ALiquãdo humores calidi & acuti deſcendũt ad renes, & inuiſcan‐ tur in eis facientes uulnera ex acuminibus ſuis. Idem faciunt hu‐ mores ad ueſicam deſcendẽtes. Medicina uero æqualis eſt & diẽ‐ ta ſimul. Sed tamen diſcernenda ſunt uulnera in renibus, uel ueſica naſcen‐ tia,quia de renibus dolor ſentitur in femoribus. Vrina cum ſanie craſſa eſt commixta. Aliquando minima exeunt cum ea fruſtula carnis, & facile exit urina. In uulneribus de ueſica, ſentitur dolor in pene, & anguſtia in urina. Poſt horam ſanies reſidet in uaſe urinario,& in urina quaſi cortices,uel ſqua mæ ſunt & urina mali eſt odoris. Sic intelligitur de uijs urinæ inter renes, ueſicam,ſicut de illis quæ in renibus,uel ueſica. Oportet feſtinemus medi‐ cari uulnera in renibus, quia ſi inueterauerint, non amplius poterunt cu‐ rari. Renes enim teneræ ſunt ſubſtantiæ,in quibus ſi ſanies immiſcetur, non medicina recipitur. Quam medicinam incipere debemus de ſpongia aquæ

calidæ,& oleo infuſa,poſt fiat cataplaſma:Recipe roſas,lentes,myrtum,puluerem molendini,oleum roſatũ,& ſimilia. Demus ſemen cucumeris,& bolum cum lacte aſinino. Vniuerſaliter omne lac hanc paſſionem iuuat. Demus ſemen uel ſuccũ melonis,cucumeris citroli,cucurbitæ,citonij,maluæ. Quodcunq; horum inueneris,coctum dabis cum iuiubis,uel in ptiſana, uel in lacte aſinino. Dentur de hac compoſita medicina trochiſci:Rec. ſeminis lini,dragagãti,ana.drach.3. amyli,drach.6.boli,gũmi arabici,añ.drach.1.& s. fac trochiſcos. Alij trochiſci de papauere ualentes ad caloris incenſionem,& uulnera in renibus, & ueſica: Rec. ſeminis papaueris, lini, cucumeris,dragaganti,medullę tritici,pondus ęquale,fac trochiſcos. Aliud ualens ad uulnera renum,uel ueſicæ:Recipe ſeminis citroli,cucumeris,melonũ,cucurbitę portulacę,amyli,boli,ana.drach.2. dragaganti,gũmi,ſpodij,roſæ, myrti,ſeminis citonij,malue, ana.drach.2.lactucę,ſeminis papaueris,hyoſcyamus,pſillij, añ.drach.1.& s.fac trochiſcos,drach.1.& s. Nutriamur cũ amylo,amigdaleo,ptiſana,oui uitello,tri,oryza,& ſimilibus. Si uulnera ſint in ueſica, mittamus aquam & mel,lac uel mel,ſemen citroli, cum albumine oui,& uiſco,ſemen citonij. Pſilliũ ualet ſimiliter ſi enargaliã mittamus cum oleo uiolato, & cũ lacte mulieris, uel aſinino,albumine oui. Epithima faciamus cũ cera alba,oleo roſato, dragagãto,ſeminis malue, anxũgia uulturis. Aliud,Rec,ceræ,picis,butyri,axungię anſeris,pondus ęquale.

De ſanguine ſi cum urina exierit. Cap. XVI.

SAnguinis egreſſio cũ urina quatuor fit modis,uel de apertione epatis,uel de eius uenis ruptis,uel de inciſione uenarum in renibus,uel de inciſione uiarũ inter renes & ueſicam. Si ſanguis ſine dolore exierit,intelligimus quia de epate ſit:ſi rubeus fuerit, & cito exierit ſine cauſa prędecẽte,intelligas quia renibus uenæ ruptæ ſint,uel ex forti ſaltu,uel caſu, uel percuſſione, uel ex ſanguinis multitudine, & ſuo acumine cum exit purus & rubeus, ſicut diximus. Sed uenarum ora, cum aperiantur, non exit ſubito, maxime ſi parua ſit earum apertio, paruus & ſubtilis exit,& urina quę exit apparet quaſi cum ſanguine mixta. Aliquando de ueſicæ uenis craſſis,ſanguis egreditur lapidem in renibus habẽtibus. Cum enim lapis tranſeat per uias inter renes,& ueſicam, excoriat eas,unde ſanguis emanat,maxime ſi lapis aſper ſit. Aliquando à ueſicæ exit uenis corroſis, ſed tamen antecedit ſignum uulneris in ueſica. Veſica enim dolet, & ſanguis quieſcit. Aliquando exeunt fruſtra de ueſicæ ſubſtantia. Quæ cum medicari uolueris, & uidendum eſt ſi ex epate ſit, & incidatur baſilica de manu dextra. Demus ſubtilem diætã,præcipientes ſibi à labore caue re & coitu. Medicina dãda eſt in ſanguinis fluxu ab epate iam dicta. Si ſit de uenis in renibus inciſis,uel de uijs inter renes & ueſicã, uel de apertione ue-

narum,ſimiliter de baſilica eſt minuendum,adiuuãtibus,tempore & ætate. Præcipienda eſt quies,prohibenda exercitia,motus & coitus. Regantur cibarijs,& diẹta quam diximus in ſanguinis fluxu ab epate. Dandi ſunt iſti trochiſci qui ualent ad ſanguinis minćturã,& ſaniei: Recipe ſeminis citroli,melonis,cucurbitẹ,cucumeris,portulacæ,ſpodij,ſucci liquiricię, ana.drach.6. ſeminis lactucę,& maluæ,gummi arabici,roſæ,amyli, draganti, papaueris ſeminis,ana.drach.5.micæ,ſeminis citonij,& acetoſæ,ana drach. 2. boli,acaciæ,drach.1.& s.croci,ſcrup.2. puluerata cum ſucco arnogloſſæ, tempera,fac inde trochiſcos,& da bibere. Aliud ualens ſimiliter: Recipe medullæ tritici,balauſtiæ,ana.drach.2. aluminis,drach.1.dragaganti,ſeminis cucumeris,ana.drach.5.fac puluerẽ,& tẽpera cũ aqua roſata. Aliud ualens ad ſanguinis minćturam, & uulnera in renibus uel ueſica: Recipe ſeminis cucumeris,& portulacæ,cucurbitæ,añ. drach.10. papaueris ſeminis, drach.20. dragagãti, gũmi,boli,maluæ ſeminis,ana.drach.10.apij,croci,añ. drach.5. puluera,& cum ſirupo uiolato,tempera,da in modum nucis. Trochiſci Galeni liquefaciunt ſanguinem coagulatum, de inciſione uenarum epatis & renum,qui fluit in ueſicæ ſpaciũ,& urinę prohibet exitum, & ſanguinem coagulatum intra ſtomachum, qui deſcendit de ſanguinis fluxu narium: Recipe abſinthij,radicis ſeminis,marathri,apij,ſeminis dauci,nucęę,ſeminis melonis,frondium,rhamni,pondus æquale, fac trochiſcos, dans bibere cum lacte aſinino,uel apozemate de radicibus,uel cicere.

De lapide. Cap. XVII.

Generat̃ lapis in renibus,uel ueſica duobus modis, uel ſi coquantur humores craſſi,& uiſcoſi,ex calore igneo in renibus,in calorem extra ſuam naturã exeuntibus. Vel ſi in renibus uulnera naſcantur, unde ſanies efficiat̃,neq; purgetur,ſed remanens in renibus coaguletur, lapisq; efficiatur. Plurimũ iuuenibus lapides naſcuntur in renibus,pueris in ueſica, cuius collum in eis ſtrictũ eſt, prohibens materiam exire,unde lapis concreatur. Quod tunc ueſica eorũ calidior eſt. Maior cauſa lapidis in pueris, craſſicies eſt urinæ naturaliter craſſæ, & ex craſſitie uiſcoſa, quia calor eorum naturaliter bene digeſſit & excoxit. Res autem uiſcoſa magis coagulatur, & conglutinatur. In mulieribus raro naſcitur, quia materia unde lapis concreatur, non coadunatur multis ex cauſis in uulneribus, quia & collum ueſicę earum curtum eſt, & foramina earum ſunt larga,& non multum tortuoſa,& minus bibunt aquam quàm pueri. Lapis enim maxime naſcitur, quia aqua diuerſa, & turbida bibit̃, ex qua humores craſſi adunantur,& uiſcoſi ad concreandũ lapidem,quia hęc accidentia ſemper ſequũtur inſeparabilia,febris & anguſtia,dolor cõtinuus urinæ. Si in renibus & in anchis quaſi pũctura acus intolerabilis ſentit̃. Cuius

certa eſt ſignificatio in urina ipſius lapidis uiſio. Si enim in ueſica ſit dolor in pectine ſentitur, prurigo in uirga, ut puer ſcalpere eam cogat, & tenere in manibus. Quod dolore facere cogitur, & ſemper uirga erigit. Si lapidem medicabimur, an in renibus, uel ueſica ſit, perquiramus, & an corpora abundent humoribus acutis. Qui prius ſunt purgādi, & poſt infirmi balneo aſſuefaciendi, omni die ter uel bis. Egredientibus, apozemata de aniſo, uel apio, uel ſcariola demus, & de lapide qui intra ſpongiam eſt. Rufus & Dioſcorides dixerunt: Lapidem intra ſpongiam inuentum pulaerari debere, & cum uino dari, uel cum aqua calida, quia lapidem frangit. Demus & praſſiū cum uino, uel apozemata de rhamno, uel calamētho, cū capparis radice. Quodcunq; horū inueniatur, cum uino, uel cū aqua calida detur. Dētur & omnia diuretica, ſicut acorus, ſpica, calamus aromaticus, apij ſemen, petroſelinū, caſſia, xylobalſamū, calamenthū, carpobalſamū, nuca, cyperum, aſarū, & ſimilia cōpoſita, uel ſimplicia, cum ſucco fœnugręci, uel fœniculi, apij, uel apozemate ciceris nigri. Scorpionis cōbuſti, drach. s cum uino prodeſt. Antidotum Galeni ualet ad idem: Recipe dauci, carpobalſami, ſpicę, aſari, petroſelini, aniſi, croci, cinnamomi, caſſię, amomi, cymini, pondus ęquale, fac pulberem, addens mel quod ſufficit. Abſtineāt à craſſis cibarijs, & ſaturitate & multa comeſtione. Aſſuefaciant poſt cœnam uomere, & corpus mundificare cum ſirupo de abſinthio: omnia cōſueſcāt diuretica. Vinū non bibant niſi ſubtile, & clarū, ſaporatū. Theriacā maiorē raro demus. Cōſueſcant ad temperata exercitia, neq; ea negligāt. Si dolor permaneat, neq; ceſſet, calefaciamus cum aqua calida, ubi coquātur chamomila, ruta, pultes faciamus cum farina, & uino coctas, & ponantur ſuper anchas, dorſum & pectinem. Clyſtere faciamus de malua, chamomila, furfure, fœnugręco, hordeo, oleo uiolato, chamomileo, & ſimilibus. Sedeant in aqua calida ſulphurea. Si in ueſica ſit lapis, ſicut & de renibus, debet curari. Qui ſi adeo ſit magnus, ut exire urinam prohibeatur, feſtinemus lapidem de collo ueſicę ſemouere. Non ſanabūtur niſi cum chirurgia inciſione, & lapidis eiectione. Sicut Galenus dicit: Lapidem auferre de uia oportet, cum ęreo inſtrumento ſiue argenteo, facto in formā ſubulæ, ſed in capite plano, Quod mittatur per uirgā, ad auferendum de loco ſuo lapidem. Si in ore ſit ueſicę, oportet infirmū ſupinum iacere, & pedes ſurſum erigere, & eos huc illucq; mouere, ut lapis de ore ueſicæ remoueatur.

De diabete. Cap. XVIII.

PAſſionem διαβήτην habent renes ex defectione contentiuę uirtutis. Vnde ſemper nimis infirmi ſitiunt, neq; aqua poſſunt ſaturari. Quam & quantam ut bibunt, ſimiliter eam mingunt, ſicut uidemus in canino appetitu. Quicquid enim comeditur, cum

cum ferre nequeat, mouetur natura, & eijcit foras. Similiter cum cōtentiua in renibus deficiat, non poteſt retinere quam habet aquoſa humiditas. Neceſſe ergo eſt ad ueſicam effluat. Renes uero cum humiditate exinaniūtur, mouentur, & aquoſa humiditas de uenis ſubtrahitur. Sanguis in uenis cum deſiccetur, humiditas ab epate cum apetitiua trahitur uirtute, & epar ſimiliter ſuggit à ſtomacho. Sicq́ pars à parte ſibi ſumit, donec perueniatur ad os ſtomachi, ubi inde generatur ſitis. Cū aquā biberint, uenę exeuntes ab epate, à ſtomacho ſibi eam appetunt, & ſic uicina à uicinis quoad uſque ad renes peruenitur. Qui ex calore ſui eam cito trahūt ſibi, & ex defectione ſuę cōtentiue expellunt eam ad ueſicā, & inde exit cū urina: unde fit, ut aqua nequeāt ſatiari, neq́ ceſſet ſitis. Si ad medicandā hanc paſſionem non feſtinetur, infirmus nimium maceratur, & corpore conſumitur, uenter cōſtipatur, cito periclitatur. Oportet ergo dari rem frigidā, & ſtipticā, renes cōfortantem, & calorem extinguētem, ſicut ptiſanam cum ſapa myrtina, uel ſapam citoniorum, cum pſyllio loto cum aqua frigida, & oleo roſato, & oxyfœnicia. Demus trochiſcos refrigeratiuos de ſandalis, de ſpodio, de camphora, de roſa, cum ſirupis frigidis & ſtipticis. Nutriamus cum frigida diæta, ſicut lactuca, portulaca, hordeo, meſpilis, piris, carne hœdina: ſtudeamus ut ſudet, ponamus cataplaſma ſuper renes de ſolatro, frōde uitis, oleo roſato, & ſimilibus.

De guttatim mingentibus. Cap. XIX.

PAſſio ueſicę in expellenda urina antequam multa coadunetur quantitas, appellatur guttata urina. Quod duobus fit modis, uel quia ueſica qualitatem urinę pati non potuerit, quia acuta & pungitiua fuit, uel quia defectio fit, ut grauetur antequā urina adunetur. Sed quod ex acumine qualitatis urinæ cōtingit, ſubſequitur ardor nimius, punctura ueſicæ. Quod duobus modis fit, uel de paſſione renum, uel ſecundum criſin, in qua natura expellit materiam unde morbus fuerat, & tranſit per renes & ueſicam. Quem morbum medicaturi perquiramus, ſi ex acumine ſit qualitatis, & demus frigida. Pſyllium cum oleo roſaceo, & aqua frigida, & dragaganti, & ſeminis cucumeris, ana. drach. 1. cum oleo roſato, & aqua frigida, uel ſpodij, drachmam 1. & s. cum aqua frigida, & albumine oui, & ſirupo roſaceo. In uirgam mittamus oleum roſatū cum lacte mulieris. Similiter energaliam faciamus cum oleo roſaceo, & albumine oui. Confectio ualens ad calorem ueſicæ, & ad ardorem urinæ, atque guttationem: Recipe dragaganti, gummi, portulacæ ſeminis, cucumeris, melonis, lactucæ, cucurbitæ, ana. drachmas tres, fac puluerem, fricans cum oleo roſaceo, da drachmas duas uel tres, cum ſirupo roſato. Nutriamus cum portulaca, cucurbita, lactuca, ptiſana, & ſimilibus. Si urinæ guttatio ex defectione ſit ueſicæ, uel ex complexionis humiditate, demus

theriacam,

theriacã maiorem,& tripheram maiorẽ,diarhoma,& ſimilia. Epithima ſuperponamus pectini: Recipe olei nardini,caſtorelei,& ſimilia: Miſceat prandijs ſuis aromaticas ſpecies,uinum bibant forte & odoriferum. Antidotum ualẽs ad lubricã urinam: Recipe galię, gariophylli,cubebę,aſari,maſtichis, thuris,galangæ,ana.drach.2. cinnamomi,caſſiæ,cyperi,roſæ,cardamomi maioris,& minoris,piperis lõgi,zingiberis,ſpicę,chardemeni, hierępicræ, pondus ęquale,tẽpera cum ſucco citonij,& da drach.2.uel 3. Aliud ualens ſimiliter:Rec. mirobalani indi,drach.20.emblici,papaueris albi, añ.drach. 10. cyperi,ſauinæ,roſæ ſiccæ, hypociſtidos,opij,thuris maſculi,bdelli,ana. drach.5.fac puluerem:Deinde accipe ferrum iudaicum,& calefac, quod in aqua extinguas, in qua fac coqui xylocarrhacte, quod dulciſſimum eſt,uſq; ad conſumptionem: Deinde cola,& coque ad mellis ſpiſſitudinem, & cum ipſo tempera ſpecies,dans drach.5. cum aqua ubi fuerit illud ferrum extinctum. Aliud:Recipe corticis interioris iecoris gallinę,ana.drach.10.thuris, cyperi,glandiũ,balauſtiæ,ana.drach.5.nucæ,drach.5.puluera, & cum oleo roſaceo,frica,& bibere da.

De commingentibus lectos. *Cap.* XX.

QVidam ignoranter aliquãdo lectos commingunt, non ſentientes. Quod pueri plurimum patiuntur,propter grauitatẽ ſomni & multitudinem humiditatis. Aliquando in maiori ætate contingit, cum complexio humida ſit, maxime ſenioribus, quia ueſicę eorũ molles ſunt propter humiditatem corporũ. Quod cum medicemur,theriacã maiorem demus,menta, myrrha in odorifero uino, ſimiliter faciũt. Ruta agreſtis,in uino cocta, & ebibita iuuat. Glandes,myrrha,thus, æquali pondere in uino coquãtur,& uinũ bibatur,cum oleo myrthino. Veſica apri & tauri incenſa,detur bibere cum aceto,& aqua. Cũ ad dormiendum ueniat,de terra cimolea accipiat, quam cum felle taurino tẽpera,& naturam ungat. In uſu habeat electuaria calida,& odorifera.

De ſtranguria. *Cap.* XXI.

VRina aliquãdo impeditur exire de ueſica,uel de renibus. Sed iuuenibus plurimum de renibus, propter calorem cõplexionis ſuę. Pueris de ueſica,ex inordinata dięta. Quod ſi ſit de ueſica, uel ex toto aufertur, uel minoratur urina. Totam auferri, ex mortificatione eſt expulſiuæ uirtutis in ueſica. Intelligitur,quia neq; dolor, neq; morbus alius in ueſica ſentitur, Vel ex cõſtrictione uię unde exit, uel ex utroq;, ſicut patiuntur ſtringentes urinam aliqua de cauſa aliquãdiu, & poſtea mingere nõ poſſunt. Strictio uię unde urina exit de ueſica ex oppilatione eſt lapidis ſanguinis ue coagulati,uel groſſorũ humorum, uel ſaniei, uel

cuiuſlibet

cuiuſlibet rei ibi naſcentis, ſicut uerrucę, carnis ſuperfluæ, uel propter cōſtri ctionem uiæ ueſicę, & ex apoſtemate. Quod ſi in collo ſit ueſicæ, grauatur, & dolet infirmus in illo loco, habet febrem incendentē, uigilias nimias, urinæ ſtrangiriam, duriciem ſuper ueſicam cum maiori dolore, & pulſatione. Hoc cito mortificat, niſi cito ſuccurrat medicina. Si ex uia ſit oppilata, nihil horum eſt quæ ſunt dicta. Intelligitur uero ex præterito dolore in renibus, uel ueſica. Verbi gratia: Si ſaniem, uel ſanguinem infirmus minxerit, uel ſcabiem in ueſica habuerit, & poſt urina ſtricta fuerit, intelligimus ſanguinem, uel ſaniem coagulatā oppilaſſe loca illa. Ablationis urinę minoratæ, eadem eſt cauſa quę & totius. Si tamen hęc minoratur, illa ex toto aufertur. De qua uidendum eſt unde illa naſcatur. Si ex defectione eſt expulſiuę uirtutis in ueſica, infundatur aqua calida, & rectus ſedeat, ut collū ueſicæ in inferiora tendat, præcipiatur ei, ut ſupra pectinem manu fricet. Poſt dentur ei calida, & odorifera, ut ſpica, caſſia, cinnamomum, acorus, macis, & ſimilia. De compoſitis, theriaca maior, athanaſia, dialacca, & ſimilia. Balneū frequenter utatur, ibi ſudet, pectinem ungat, & dorſum, cum oleo nardino, chamomeleo, muſceleo. Calefiat de ſpica, ſquinanto, chamomila, anetho, & ſimilibus. Si ſtrangiria ex ſanguine ſit coagulato, uel ſanię, uel puſtulis, medicanda ſunt renum uulnera, ſicut dictum eſt, ſedeat in aqua calida. Diſſolutiuis ſe ungat oleis. Clyſterizetur in uirga cum lacte mulieris, & oleo uiolato. Si ex apoſtemate ſit, in initio baſilica minuatur, ſuccus ſolatri, & endiuię, & caſſię fiſtulæ dentur. Calefiat cum aqua calida, ubi cocta ſint chamomila, malua, uiola, & ſimilia. Cataplaſma fiat de ſolatro, oleo roſaceo, farina hordei, & ſimilibus. Intelligitur locus apoſtematis, ex dolore, & grauitate infirmi, quæ ex tactu ſentit. Si paſſio in fortitudine ſit, oportet uenam calcaneo interius uicinā phlebotomari. Calefaciamus cū ſpōgia aqua infuſa, ubi cocta ſint chamomila, anethum, & ſimilia. Clyſtere faciamus in uirga cum lacte mulieris, aqua hordei, axungia anatis, oleo roſaceo. Epithima faciēdum de cera, hyſſopo, oleo nardino, aut malua, oleo roſaceo, axungia anſeris, & gallinę. Sedeat in aqua calida ubi mingat temperate, ueſicā cōprimat. Apoſtema cum crepuerit, detur ad bibendum dragaganti, ſeminis melonis, & cucumeris. Medicemur ſicut uulnera renum, & apoſtemata, neq; negligat aquam calidam, uel epithimata. Si ex lapide ſit, prout dixi debet curari.

CONSTANTINI AFRICANI MEDICI, LIB. VI.

De paucitate coitus. Cap. I.

DEVS ad animaliũ genera exiſtenda, creauit membra unde eſſent procreãda, quibus proprie uirtutem indidit naturalẽ, ex qua multũ delectari poſſent, & operari in ipſis membris. Animalibus etiam amabile fecit cum maxima cõcupiſcentia & deſiderijs. Et in coitu admirabilem dedit delectationem, & inſeparabilem, ut genus eorum repararetur ne forte abominato coitu ab animalibus generatio amitteretur. Quæ cum fiat, neceſſe eſt duo coire animalia, maſculos ſcilicet & fœminas. Quibus deus huiuſmodi aptauit membra, ut alterum ſperma emitteret, alterum reciperet. Taliter enim ſunt formata, ut ad opus ſuum neq; meliora poſſent eſſe, neq; perfectiora. Hæc tamen aliquãdo diuerſa patiuntur, ut eorũ actiones immutent. Vnde in hac particula paſſiones eorũ, & cauſas & ſignificationes ſunt dicendæ. Incipiamus ergo de coitus defectione, cuius uirtus poſita fuit in ueretro naturali, & propria actio, quam & alia habent mẽbra corporis ſecundũ naturã ſui. Cum igitur homo coire cogitet, uel imaginetur, ſubito uenit ad ueretrũ uẽtus per pulſus, qui ſibi à corde iungit, & per quandam neruũ intrat concauum, qui inflat, & erigit, ut actionem ſuam naturalem explere poſſit. Quod erigere ſibi uenit à corde: cor enim mandat toto corpori uentũ ſpiritualem. Veretrũ recipit ſperma à cerebro, deſiderium ab epate. Inueniuntur autem quidã homines multũ uentũ, & humiditatem habentes, ſine inflatiua uẽtoſitate, à quibus ſperma effluit ſine uoluntate, & erectione. Reperiuntur & habentes nimiam concupiſcentiã, qui nec erigũtur, neq; ſperma ab eis emittitur. Quomodo aũt à cerebro progrediũtur uirtus ſenſibilis, & motus uoluntarius per neruos, & à cordis uirtus pulſabilis & uitalis per arterias. Similiter de teſticulis ad totum corpus, uirtus exit, quæ in maſculis eſt cauſa maſculinitatis, & in fœminis, fœminatiõis, mouẽs ab ipſis nimiũ calorẽ toti corpori. Propter hoc caſtrati nõ habẽt barbã neq; in multis locis pilos, & uenæ eorũ ſicut fœminarũ, neq; concupiſcentiã habent ad coitum, qui teſticuli nimium calorem, & uirtutẽ pſtant corpori, & cauſa ſunt permanentis generationis. Quos Galenus de principalibus dixit eſſe membris, quia ſperma ibi adunatur, & mutatur, & inde ad uirgã emittitur. Virtus coitus non eſt temperata, niſi complexio eorum calida ſit & humida, ſed teperamenta, quia cum calore augmentatur concupiſcentia, & cum humiditate ſperma. Si complexio teſticulorũ mutetur, maxime uirtus coitus fit non perfecte. Verbi gratia; Si calor & ſiccitas eis dominẽtur, paruũ ſperma, & magnam

& magnam concupiſcentiã habent. Si frigiditas & ſiccitas præualuerit, fit paruũ ſperma, & defecta cõcupiſcentia. Si dominentur frigiditas & humiditas, multũ habent ſperma, ſed parua cõcupiſcentia eſt. Ariſtot. dixit: Si multos habẽt pilos in corpore uiri, uel multas habẽt pennas uolucres, quęcunq; ſint animalia huiuſmodi, multũ habẽt coitũ, quia multitudo pilorum ex nimio eſt calore, & multa humiditate. Ex quibus duobus neceſſe eſt eſſe coitũ. Tertiũ eſt quo ſua actio expletur, id eſt, inflatiuus uẽtus. Vnde antiqui medici dixere: Vbicunq; hęc tria adunantur, ſiue cibo, ſiue medicina, ſperma generãt, coitum augmentãt, id eſt, calor, humiditas, & uentoſitas. Quæ ſi non omnia, ſed duo tantum adunentur, melius eſt quàm ſi unum habeatur. Qui horum uirtutes agnouerit, bene cõponere ex duabus, ſiue tribus rebus poterit, quibus ſperma augmentetur, & coitus cõfortetur. Sicut cicer eſt, in quo omnia hęc tria adunantur, quia calidũ eſt & humidũ, uentoſitatis generatiuum & multum nutritiuum, cui non neceſſe eſt aliud ad hoc opus cõmiſceri. Similiter frumentum coctũ maxime cum medulla oſſuum, & ſimiliter rapa, & fabę, uentoſitatem faciũt, multũ nutriunt. Sed tamen ad frigiditatem pertinet earũ nutrimẽtum. Qui perfectus uult eſſe huic officio, mittat cũ illis calida temperantia earum frigiditatẽ. Cauſa quæ ſperma generat, cibus eſt ſicut recens caro, cerebella, oui uitella, ficus, pineæ, & ſimilia. Medicina generans ſperma, eſt ſtincus, ſatyrion, zingiber, galanga, behen album & rufum, coſtus, crocus, naſturtiũ, urticę ſemen, aniſum, lini ſemẽ. Eſt etiã quidam cibus, & medicina ad hoc ualẽs, ſicut rapa, aſparagi, eruca, ſemen eius, paſtinaca, & ſimilia. Ex his ſimplicibus medicina tantundem ualens cõponitur. Elect. Ioan. Damaſceni, ualet ad fortem coitũ: Recipe zingiber, piperis longi, ana. drach. 8. ſeminis ceparũ, dauci, erucę ſemen, urticę ſemen, aniſi, linguę ocelli, ana. drach. 9. aſparagi ſemen, ſatyrionis, ana. drach. 15. pineæ, drach. 15. fac puluerẽ, addens mel quod ſufficit. Elect. ualens ſimiliter ad frigitatem renũ, & hemorrhoides: Rec. zingiberis, galangę, iringi radicis, cinnamomi, piperis longi, ſeminis, lini, ana. drach. 15. penith, amygdalę dulcis, ana. drach. 20. erucę ſeminis aniſi, dauci, ana. drach. 6. cardamomi, croci, gariophylli, pyrethri, piperis, nucis muſcatę, macis, añ. drach. 5. fac puluerem, addẽs mel quod ſufficit. Da ante cibũ & poſt cibũ in modũ auellanæ. Aliud ualẽs ſimiliter, cinnamomi, coſti, ſpicę, croci, marathri, zingiberis, mẽtę, origani, calamenthi, caſſię, ana. drach. 9. polij, piperis longi, nigri, & al, aſari, urticæ ſeminis, carui, gariophylli, galangæ, iringi radicis, pyrethri, cardamomi, ſpermatis radicis, & rapularũ, añ. drach. 5. ſeſami, nucis, fiſtici, amygdalę, pinez mũdatę, penith, ana. drach. 15. mel quod ſufficit. Aliud ualens ſimiliter: Recipe ſemen lini, aniſi, penith, ſeſami, amygdalę, ana. unc. 1. iringi, galangæ, calamẽthi, ana, unc. s. fac puluerẽ, & adde mel quod ſufficit. Item iuuat lac bouinũ, & cõſuetudo bibẽdi ipſum, cũ cinnamomo, & gariophyllo,

& galanga, & ſimilia. Sirupus ualens ſimiliter: Recipe marathri, aniſi, erucæ ſeminis, dauci, mentæ, calamenthi, origani, drach. 20. uuę paſſæ mundatæ, drach. 100. omnia coque in 10. lib. aquę uſq; ad medietatem, deinde cola, & adde tantūdem mellis, & fac ſimiliter. In initio coctionis, mitte croci, zingiberis, galangæ, gariophylli, piperis longi, cinnamomi, iringi, cardamomi, coſti, maſtichis, ana. drach. 1. omnia puluerata in panno ligent. Si coitus propter calidū & ſiccum auferatur, prohibeatur omnis medicina, & dięta ſuperius dicta & pręcipiatur ut accipiat lac uaccinum, piſces recentes, blitū, chryſolocannā, cucurbitam, & ſimilia. Clyſtere faciamus cum frigidis, & humidis oleis, ſucco cucurbitæ, ut humectentur, & calor refrigeretur.

De nimia erectione uirgæ, quæ σατυρίασις dicitur. Cap. II.

SI arterię, & nerui uirgę impleātur uētoſitate, neceſſitate eſt eam erigere, & erectam diu manere. Quod ſi diu permaneat, neq; reſideat, ſine tamen concupiſcentia, & uoluntate coitus, paſſio eſt quæ porgeſmos uocatur. Cuius cauſa eſt uētoſitas inflatiua, & & craſſa humiditas, uiſcoſa, & calore moderata. Galenus: Omnis, inquit, medicina, uel diæta quæ coitū augmentāt, huic paſſioni ſunt nocitiūa. Cui medicandæ, contraria oportet dare, uentoſitatem mitigantia, & refrigerantia. Vngamus dorſum, & uirgam, anum, teſticulos, ſolatri ſucco, portulacę, lentiginis aquę, ſemperuiuæ, hyoſcyami, lactucę, oleo roſaceo, ceruſſa, acatia, & ſimilibus. Cingulū plumbeū renibus ſuperponatur. Accipe ſemen rutæ, portulacæ cum ſucco coriandri, & parum camphoræ. Agni caſti ſperma facit ſimiliter. Aſſuefaciat ſedere ſemper, & dormire ſuper frigidam culcitrā. Galenus dixit, quia mulieres Athenienſes in feſtiuitatibus ſuis ponunt ubi dormiūt, & ſedent, agnū herbā, propter caſtitatē, quia nomen illius herbę denominatum eſt à caſtitate. Iaceat ſemper in latere, & nō ſupinus. Dorſum enim cū calefit, arteria, & nerui neceſſe eſt caleſcāt, & calor ad uirgam ueniat, & ex deſiderio coitus eam moueat. Iterum opium iuuat, & camphora cum oleo roſaceo temperata, & uirga inde uncta.

De gonorhea. Cap. III.

SPerma ſine uolūtate, cōcupiſcentia uel delectatione, ex defectione exit uirtutis contentiuæ, quæ in uaſis eſt ſpermatis, & hoc ſine erectione fit, uel ex paſſione uaſorū ſpermatis, ſicut ſpaſmo, quo uirtus expulſiua moueatur, ut ſperma foras eijciatur, ſicut in epilepticis uidemus. Quod cum erectione efficitur, iterum eſt uel ex ſpermatis quantitate, uel ex eius qualitate. Ex quātitate, ſi multiplicatū & augmentatū, uaſa impleat. Ex qualitate, ſi in calorē, & quātitatem mutetur, & in liquiditatem & aquoſitatem. In medicanda paſſione, cum frigida nutriamus dięta, ſicut la-

ctuca,

ctuca,portulaca,chryſolocãna,cucurbita,bliti,citrolis, cucumeribus,melo-nibus,& cũ frigidis omnibus,& humidis, uel frigidis & ſiccis, ſicut ſumac, aceto & ſimilibus. Vngamus dorſum & uirgã frigidis rebus, ſicut ſolatri ſucco,hyoſcyamo, oleo roſaceo, & ſimilibus,ut portulaca, lithargyro, ceruſſa. Culcitra ſemper ſit frigida,herbę frigidę in domo ponẽdę. Accipe farinã glandiũ,drach.2.cũ acerbo uino omni die. Similiter lactucę ſemen,cũ ſucco portulacæ. Accipe balauſtiæ,ſemẽ portulacę,añ.drach.5.anethi ſeminis,rutæ ſeminis,arnogloſſæ ſeminis,ana.drach.1.& s. fac puluerem, & da bibere ieiuno cum aqua frigida. Ruta,& hyoſcyamus cum ſirupo de myrta, & aceto de myrta proſunt. Agni ſpermatis, rutæ, ana.drach.2. balauſtiæ, drach.1.da bibere cum aqua. Semper aqua infundat frigida,& à cibis & potibus calidis caueat.

De ſpermatis effuſione in ſomno. Cap. IIII.

PVeri non patiũtur pollutionem,quia uenę eorum ſtrictę,& humiditate ſunt plenę,neq; calor eſt perfectus. Sed cum ueniũt ad ætatem, generatur materia ſpermatis,quia & perfectior & augmentatior calor eorũ eſt,uenæq; eorum largiores. Vnde mouetur natura, ut materiã augmentatã expellat, & eam cũ ebullitione in ſomno emittat. Sed tamen hęc pollutio quę uenit ex abũdantia ſpermatis,non eſt ſimilis ei quæ ex concupiſcentia animę ſuccedit. Aliquando homo uidet mulierẽ aliquã & concupiſcit eam,qui cum dormiat,imaginatur eam quaſi cum ea dormiat, & inde pollutio uenit,quod imaginatio animę non eſt niſi complexio corporis. Multa enim in ſomnis uident homines,cum in corporibus eorum multiplicẽtur humores,quaſi in collo ſarcinas portant graues. Sed ſi humoribus ſint exinati,uidẽtur ſibi uolitare, uel ambulare, & ſimilia. Pollutio non eſt aliud quàm cum ſomnus elongatur,& corpora ſudant. Pollutionem ſæpe habentes,cum frigida medicina,ſiue cibarijs,ſeu unguentis, ſicut diximus, in ſępe erigentibus curentur.

De apoſtematibus uirgæ. Cap. V.

APoſtemata,& uulnera uirgæ,ſeu puſtulæ,ſunt ex humoribus à corpore deſcendẽtibus. Quod palàm eſt ſenſui cum hoc membrum in propatulo ſit. Intelligitur unde naſcatur, ex infirmorũ cõplexione. Si uulnera ſint ſine apoſtemate,medicemur cum ceruſſa,lithargyro,ana.drach.5.cucurbitę pulueris,ana.drach.1.& s. cũ oleo roſaceo. Si humida ſint uulnera, mittamus cortices cypreſſinos,combuſtos, & hęmathitẽ. Si uirga ſibi pruriat,mittamus crocũ & cãphoram. Ex quo faciamus clyſtere in uirga, & ſi apoſtema uideamus, medicemur hoc unguento: Recipe cadmię argenteę,ceruſſę,lithargyri,ana,drach.1.& s.croci,aca-

ciæ,balauſtię,ana.ſcrup.2. fac puluerem, & unguentum cum oleo roſaceo & cera. Aliud:Recipe frondis uitium, thuris,añ.drach.1.ceruſſæ,drach.4. tēpera cum aqua,& inde ſe ungat,& poſtea ſe lauet cū aqua marina. Aliud: Recipe albuminem oui, oleum roſaceum, crocum,myrrham: fac unguentum. Aliud:Rec. nitrum,cineres frondiū uitis,tempera cum aqua & unge.

De apoſtematibus teſticulorum. Cap. VI.

HVmores à corpore ad teſticulos deſcendentes,apoſtema ibi facere ſolent. Quod ſi ſint acuti & calidi,rubeus uel citrinus erit color apoſtematis,cum ardore,dolore, & pulſatione. Si frigida ſit materia, fit color apoſtematis, ſicut & color corporis, & ſine dolore. Si ex percuſſione, uel fiſſura ſit, infirmus manifeſtabit. In medicando apoſtemate ex calore, de uena minuatur, & in dorſo ſcarifetur, & poſt humores calidos cum pharmacia purgemus: Deinde ad apoſtema redeamus,cum epithimatibus,& cataplaſmatibus. Puluerem de fronde rhamni cum oleo roſaceo,apoſtemati ſuperponamus, cimoliam cum ſucco ſolatri,& croci,uel farinā hordei coctam cum melle,& aqua, uel fabas cum uino coctas. Cataplaſma ualens ad apoſtema calidum in teſticulis:Recipe roſæ,uiolæ,ſandali rubei & albi,ana. drach.4. maluæ radicis, & eius ſeminis, drach.5.memithę,drach.3.tempera cum ſucco ſolatri,& oleo roſaceo. Si ex frigore ſit apoſtema, ponamus uuam paſſam,mundatam, cyminum, & fabas coctas,uel melilotum cum ſapa cocta,uitellum oui,farinam tritici.Cataplaſma ualens ſimiliter:Rec. balauſtiæ,fabę farinatę,& ciceris,chamomilæ, añ.drach.6.thuris,cymini,myrrhæ,acaciæ,añ.drach.1.axūgiæ, renum capreoli,cerę,ſeſameleos,medullę bouinę,uitelli oui ęqualiter, fac unguentū.

De uulneribus teſticulorum. Cap. VII.

VUlnera in teſticulos deuenientia,& calida,ſic ſunt medicanda: Cimolia cum aqua ſuperponenda, & acacia,ceruſſa, cum oleo roſaceo,lithargyrum,cadmia argentea,oleum roſaceum. Vnguentū ualens ad pruriginem in teſticulis ex cholera rubea & ſanguine cōbuſto:Recipe medullę bouinæ,unc.s.olei roſacei, unc.1. ceruſſæ,drach.6.cerę,drach.2.acacię, ſeminis roſę,ana.drach.2.fiat unguentū. Aliud ualens ſimiliter:Recipe ceruſſę,drach.6.ſulphuris,drachmas 2.opij, drach.1.tempera cum aceto. Si teſticuli ex ſudore fuerint uulnerati,de alumine,& galla fac unguentum, & ſuperunge. Si fiſſuram habuerint,accipe rhamnum cum oleo roſaceo,& oui uitello,& fac unguentum.

De ruptura ſiphac. Cap. VIII.

OMnis crepitura in pelliculis uentris, & teſticulorum circundatorijs,eſt ex motu forti,ſicut poſt ſaturitatē graue tollatur pondus, uel fortiter tuſſiat,ſiue alte uociferetur, uel poſt ſaturitatem iocatur,ſiue

tur,ſiue luctetur, uel propter lubricam humiditatem, unde & membrum lu bricū fit locum ſuum dimittens, & aluum non ſuum accipiens. Vnde & pel licula loci illius eſt fiſſa, quæ uel neruis ſi crepuerit, non ſolidatur. Sed tamen quędā crepitura leuior eſt altera, quæ cum incenſione curatur, & ad dilatan dum prohibetur, propter collationē extremi nerui fiſſi, ſiue pellicule, quę in pueris cōtingit maxime. In alijs ætatibus pręcipiendū eſt ne ſaturētur, neq; coēant, uel laborent, uel nimium ſe moueant, & ſuper illam crepituram con cauum plumbum ponant, & cum acacia ſuperponatur, & ligent cum pan niculo bombycino pleno. Subtus plumbum ungamus ungentis diſſolutiuis, & uentoſitatis expulſiuis, ſicut aloë, myrrha, thure, licio, acacia, ſucco hypocyſtidos, bdellio, & ſimilibus. Si magnificetur crepitura, & aliquod uiſcus illuc deſcendat, erit moleſtiſſima: adeò ut infirmum à motu, & grauitate aliqua retrahat, & ad medicandum eſt dura. Neque aliquid proficere poſſunt medici, niſi cum ſolutione uentris, & diſſolutione ſuæ uentoſitatis, ſicut piluils de ſagapino, uel bdellio, diarhomate, diacymino, triphera maiore. Vnguenta fiant ſtiptica. Abſtineant à craſſis cibarijs, & craſſam uentoſitatem facientibus. Cataplaſma ualens ad idem: Recipe maſtichis, thuris, nucis cypreſſi, frondis tithymali, ſarcocollę, ęquali pondere, tempera cum ace to. Aliud: Recipe acacię, balauſtię, nucis cypreſſi, ęquali pondere, maſtichis, thuris, uel myrrhæ, croci, ſarcocollæ, dragaganti, ſanguinis draconis, ana, unc. s. tempera cum oleo roſaceo & aceto.

De menſtruis. Cap. IX.

MEnſtrua mulieribus ueniunt, cum ætatem 14. annorū ſubeunt. Sed tamen ſi feſtinauerint in duodecim annis. Quæ ſic contingunt mulieribus, ſicut pollutio maſculis. Cauſa eorū, quia corpora mulierum naturaliter frigida, & humida ſunt. Vnde mul tos humores colligunt. Qui cum ad inferiora deſcendunt, cum menſtruis exeunt, ſicut in arboribus uidemus, quarū humores cum gummi egrediun tur. Cum exeunt menſtrua, ſecundum quod oporteat, in quantitate, & tem pore, purgantur humorum ſuperfluitates. Quod ſi fiat contra in quantitate, ſiue tempore, uel ſi auferantur, diuerſitates paſſionū generantur. Eorum autem ablatio eſt aut naturalis, aut nō naturalis: Naturalis, quæ mulieribus poſt 45. annos contingit: alijs in 40. alijs in 35. maxime multum pinguibus & carnoſis. Ablatio accidentalis, uel ex uirtute, uel ex organis, uel ex materia. Ex uirtute, ſi in mēbris dominent aliquæ cōplexiones malę, naturaliter, uel accidētaliter. Ex organis, propter ſubſtātiam uuluæ, uel uenarū ſuarū. Ex ſubſtantia uuluæ, ſi ſit ſpiſſa, & uiſcoſa, naturaliter ſeu accidentaliter. Ex uenarum ſubſtantia, ſi ſint ſtrictę naturaliter, ſicut pinguibus euenit, quibus uenarum ora ſunt conſtricta. Naturaliter ſeu accidentaliter, ſicut ex oppila-

tione, quę innaſcitur eis de craſſis humoribus, & uiſcoſis. De materia ſecundum quantitatem, & qualitatem, uel ex motu ſuo. De quãtitate, ſi ſit parua. Quę paruitas uel ex ſubtili dięta eſt, uel ex nimijs exercitijs. Rufus dicit: Mulieres ſe exercentes & nimium mouentes, non multum menſtruorũ habent: ſed quæ quieſcũt, & multum comedunt, & ſuauiter uiuunt, multa indigent purgatione menſtruorum. Ex qualitate materiæ, uel ex craſſitudine, & uiſcoſitate, uel de frigiditate, uel de ſiccitate eſt. Incraſſatꝰ enim ſanguis, uias claudit, neq; facile exit. Similiter infrigidatur, uel exſiccatur, non currit in uenas facile. Ex motu materiæ in alia membra ſe mouentis, ſicut in anum, & dicitur hæmorrhois, uel in nares. Rufus ait: Si quędam mulieres multũ fluxum ſanguinis habuerint, & quædam ſi ab hęmorrhoidibus, uel è pectore, uel de uenis, quæ crepuerint multum emiſerint, hæ omnes & ſimiles, mẽſtrua deſcendentia non habent. Item menſtrua auferuntur, & corrumpuntur ex triſtitia cõtinua, gemitu, timore, ira, & alijs ſimilibus animę paſſionibus. Cum ablatio menſtruorum diu elongetur, paſſionem in ſtomacho patiũtur, utpote defectionem apetitiuæ, abominationem, malum appetitum, utpote pulueris terræ, carbonum, laterum, & ſimilium. Alia adhuc paſſio ſequetur maior, ſicut dorſi, colli, capitis, & oculorum dolor, patiuntur & acutas febres. Earum urina tendit ad nigredinem. Aliquando eſt ſicut lauatura carnis recẽtis. Vniuerſaliter earũ corpora morbis maximis ſunt apparata, ſicut phthiſi, hydopiſi, manię & ſimilibus. Phlebotomemus in uena media, donec cauſa menſtruorum ablata erit maior. Rurſus ſi medicus bene intelligat cauſam menſtruorum ablatorum facilior erit curatio, oportet ergo ut nos medicemur auferentes res illas unde ablatio uenire ſoleat, & incipiendum nobis eſt à phlebotomia. Hoc autem ualet antequam ueniant menſtrua, & ſcarificatio pedum ualet ſimiliter: Cum phlebotomemus, uel ſcarificemus, parum ſanguinis auferamus, & in alio die ſimiliter fiat de alio pede. Galenus in Epidemia dixit: Erat fœmina cui per ſeptem uel quatuor menſes ablata erant menſtrua, facies erat multum macida, & appetitum iam perdiderat. Quod cum uidi tribus diebus ſanguinem purgaui, in die prima unam abſtuli libram & s. In ſecunda libram unam. In tertia unc. 9. Quod cum fecerim, paulo pòſt figura redijt, prout fuerat. Similiter ualet menſtruis mulierum, calamenthum agreſte, & domeſticum, cum aqua, & melle coctum, de qua aqua da bibere poſt balneũ. Aſſuefaciant balneare, & poſtea accipiãt, ſcrup. 2. de diateſſeron, & caſtorei unà cum aqua & melle. Aliquãdo dari prodeſt hierapicrã, maxime quod factũ ſit cum cinnamomo. Demus & quę urinam prouocent, ſicut marathrum, aniſum, cyminũ, apium, ameum, caſſiam, ſpicam, & ſimilia. Demus apozema de abſinthio, de radicibus, uel apozemata de phaſeolo, unc. 5. olei nardini drachmã unam, galbani ſemiſſem, uel demus diaſinarte, drachmam unam cum apozemate de ſauina, uel de aniſo

Apozema

Apozema ualet ad mẽſtrua prouocanda: Rec. calamenthi, ſtecados, petroſe
lini, ſauinę, praſſij, chamędreos, chamepithæos, polij, añ. drach. ʒ. marathri,
aniſi, apij, ameos, dauci, ſquinanti, cuſcutę, ana. drach. 2. caſſiæ, ariſtolochię
longę, gẽtianę, baccarũ lauri, rheũpontici, an̄. drach. 1. & s. omnia coque in
in aqua, & da bibere unc. 4. Aliud apozema ualens ſimiliter: Recipe rubeę,
drach. 6. marathri radicis, apij, ana. drach. 15. aniſi, drach. 5. dauci, drach. 8.
phaſeoli rubei, drach. 15. maſtichis, drach. 5. praſſij, calamenthi, ameos, an̄.
drach. 5. omnia coque in 5. lib. aquę uſq; ad unã, & da bibere unc. 4. cũ amyg
daleo amaro. Puluis ualet ſimiliter, R. ſauinæ, apij, ana. drach. 10. cinnamo
mi, drach. 5. caſſię, ſpicę, abſinthij, ana. drach. 5. ſquinãti, marathri, aniſi, ana.
drach. 1. & s. turbith, quantũ omnes aliæ ſpecies, fac puluerẽ cum amygda-
leo amaro, da bibere unc. ʒ. & s. cũ apozemate de calamentho. Pilulæ ua-
lẽtes ſimiliter: Rec. hierapicrę, drach. ʒ. turbith, abſinthij, an̄. drach. 4. ſcam-
monij, amoniaci, opopanacis, ſagapini, bdellij, caſtorei, ana. drach. 1. & s.
caſſię, ſauinæ, marathri, aniſi, apij, calamẽthi, an̄. drach. 1. & s. tempera cum
ſucco apij, faciẽs pilulas da bibere drach. ʒ. cum apozemate de calamẽtho.
ſuffumigationem faciamus de calamentho, & centaurea, gentiana, & ſimili
bus, myrrha, alumine, tẽpera cum ireleo. Valet ſimiliter nitrũ, abſinthium,
hyſſopũ, lac ficuũ, oui uitellũ, ireleon. Facit ſimiliter elect. ex myrrha, nigel-
la. Calamenthũ cũ mellẽ facit ſimiliter. Oportet ut interiora uuluæ ungat
mulier cum oleo roſaceo, uel ireleo, ne fortitudo medicinæ generet apoſte-
ma, uel uulnera. Calefactio non minus eſt iuuamentum de chamomeleo,
ſamſuco, meliloto, caſſia, anetho, calamo aromatico, ireo, calamẽtho, men-
ta, & ſimilibus, ſiue compoſitis, ſiue ſimplicibus, fac coqui in aqua, in qua in-
fuſa ſit ſpõgia, calefacito cũ ipſa. Similiter iuuat, ſi his coctis in uaſe aquę mu-
lier ſuperſedeat, ut totius medicinę fumus introeat in uuluę interiora.

De fluxu ſanguinis cum menſtruis. Cap. X.

FLuxus ſanguinis exiẽs cum menſtruis pluſquã oporteat, uel de
organis erit apertis in uulua uenis, ſiue ruptis, & tunc ſanguis
ſubito, & uelociter rubeus & clarus exit, uel ex materia cum au
gmentetur ſua quantitas propter multã ſuauitatẽ, & nimiam
comeſtionem, uel qualitatẽ, ut ſi ſit acuta, cholerica, uel ſalſa phlegmatica,
uel ex acumine ſanguinis quẽ uulua retinere non poſſit & feſtinat ut expel-
lat. Si materia ſit cholerica, color eius erit citrinus. Si phlegmatica, albus. Si
ſanguinea, rubeus. Hoc fit cũ totius corporis corrũpitur ſanguis, & deſcen
dens ad uuluã effluit, quia nõ poſſunt, cõpati mẽbra corporis propter corru
ptionem ſui, & malignitatem ſuæ qualitatis. Si augmentetur iſte fluxus neq;
ceſſat, patiũtur mulieres colorũ mutationes, faſtidia, macilentiam, hydropi
ſin, quia epar propter hoc neceſſe eſt refrigeſcat, & actio eius deficiat. Vnde
oportet ut ſi augmẽtet, & eum extinguere uelimus, mulierẽ in ſuperioribus

phleboto-

phlebotomemus, ut materia ad ſuperiora trahatur. Hoc ſit, ſi ſanguis cauſa fuerit. Si cholera rubea ſit, dandũ eſt catharticũ, & antidota, quæ eã purgare debeãt. Et ſimiliter in phlegmate, uel cholera nigra faciamns cathartica, uel antidota cõuenientia. Deinde redeamus ad medicinã ſanguinem ſtringentem, ſicut acaciã, corallũ, gũmi, myrtę ſemen, balauſtiã, portulacę ſemen, bolum, cornu ceruinũ, conchulam marinã, & ſimilia. Vniuerſaliter itidem eſt medicandũ ſicut in fluxu ſanguinis de pectore, uel de aliјs membris. Cibos demus, perdices, phaſianos, & ſimilia. Mulier ſedeat in aqua ubi cocta ſint tamarindi, cortices maligranati, galla, myrta, roſa, & ſimilia. Ventoſam apponamus mammillis, & exſugamus ſine ſcarificatione, fumigationẽ faciamus de galla, alumine, thure, gallia, ęquali pondere, tẽpera cũ aceto. Aliud: Rec. acaciã, hipochiſtidos, thus, tẽpera cum aceto. Trochiſcus ualens ſimiliter: Recipe balauſtię, conchulę marinæ, acaciæ, drach. 5. gallę, ſanguinẽ draconis, ſumac, cupularũ glandiũ, uiolæ, gũmi, boli, aluminis, añ. drach. 1. & s. ſucci hypochyſtidos, drach. 1. cãphorę, carabę, ana. drach. 1. & s. fac trochiſcos cum ſucco uirgę paſtoris, & da bibere: ſimiliter fac fumigatione. Puluis ualens ſimiliter: Recipe cõchulæ marinę, cornu ceruini, ana drach. 6. balauſtiæ, carabę, coralli, ſpodij, roſæ, ana. drach. 5. fac puluerem, & da bibere.

De ſuffocatione matricis. Cap. XI.

ALiquando mulieres morbum patiũtur, qui matricis ſuffocatio uocatur. Vnde earũ appetitus deficit, & corpus refrigeſcit. Sæpe mulieres inde deficiunt, & ſubtiliantur. Pulſus earũ paruiſſimus & debiliſſimus, aliquãdo ex toto aufertur. Aliquãdo mulieres adeò coartantur, ut earũ capita genibus implicentur. Vnde Galenus: Vidi, inquit, mulierem huiuſmodi patientem, quæ & flatum perdidit, & pulſum quaſi eſſet mortua, neq; diſtulit à mortua, niſi quia parũ in medio corporis erat calida. Multi medicorũ mortuam eſſe putauerunt. Quod certificare uolentes, lanam quam rariſſime carpinatam acceperunt, & naribus applicuerunt, de cuius motu, uiuere eam certificati ſunt, quia flatum habebat, & animal flatũ habens, uiuit. Cauſa huius paſſionis, multitudo eſt ſpermatis, uel corruptio eius. Hæc contingunt, quia diu remotę fuerint, coniunctione maſculorũ. Vnde neceſſe eſt augmentetur & ſperma corrũpatur, & quaſi uenenũ efficiatur. Plurimũ hęc uiduę patiuntur, maxime prius maritatę, & parturientes ſępiſſime. Similiter puellis euenit, cum ad ętatem peruentũ ſit, neq; cohabitent maſculis: ſperma enim coadunatur in ipſis quod expellere, ſicut maſculis neceſſe eſt. Hoc enim naturæ actio expetit. Cũ mulier habere maſculum non ualeat, adunatur in ea ſperma, & ab ipſo frigidus fumus aſcendit ad diaphragma, quia diaphragma & uulua ſunt cõiunctiua. Quia uero diaphragma iunctũ eſt cum gula, & inſtrumẽtis uocis, ſuffocatio

hęc inde contingit. Item hic morbus ex menſtruorũ eſt ablationibus: Nam ſi menſtrua auferantur, & ſperma augmentetur, multo peior fit & maxime in autumno uel hyeme. Prima medicina huic morbo eſt machinãda, ut manus, & pedes mulieris fricemus, tamẽ moderatius cũ laurino oleo. Naribus appropiemus abominabilem odorẽ, ſicut caſtorei, galbani, piculę, lanę combuſtæ, lichini extincti, pilorũ fumi, & ſimiliũ. Inferius fumigemus cum odoriferis fumigationibus, ſicut muſco, ligno aloẽs, coſto: Odorifera olea ponamus in uuluã, ſcut ireleon, muſceleon, nardileon, ut ſperma trahat ad inferiora. Vẽtoſam in pectinem ponamus & in inguinẽ. Vngamus os uulue cũ oleis odoriferis, intrinſecus, & extrinſecus. Demus diacyminũ, cum apij ſucco, calamẽthi, ſirupo, hierapicra cum ſucco abſinthij, demus drach. 1. de agarico cũ uino odorifero. Lauemus uuluã de abſinthio, ſquinanto, chamomileo, ſamſuco, anetho, calamentho. Item ualent ad ſuffocationẽ matricis, drach. 2. de ſucco hyoſcyami, caſtorei, piperis albi, coſti, myrrhæ, opij, ana; drach. 1. & s. tempera cum uino dulci.

De apoſtemate uuluæ. Cap. XII.

ALiquando apoſtemata naſcũtur in uulua multiformia. Si ergo cholera ſit rubea, calidũ generat apoſtema. Quoddã tantum de uentoſitate fit craſſa, uel de percuſſione, uel de menſtruorũ ablatione. Si enim apoſtema in uuluæ ſit prora, ſequeť naturæ dolor cum ſtrangiria. Si in ore, umbilici & natiũ aderit dolor. Si in eius puppi, ſequetur dolor dorſi, conſtipatio digeſtionis, dolorq; ſub hypochondrijs. Si apoſtema ſit cholericũ, uel ſanguinolentũ, febres habẽt acutas, ſitim & dolorem nimiũ. Si de humoribus ſit groſſis, tumor & duricies, grauitas in anchis, & in coxis: Vnde oportet ſuccurri. Si apoſtema in uulua ſit perquirendum eſt unde ſit: Quod ſi ſit ex calore, baſilica, uel media erit incidẽda, & ſanguis detrahẽdus ſecundum uirtutem, niſi aliquid contrarium ſit. Galenus: Mulieres in uuluæ apoſtemate, uenam pedis conuenit minuere. Melius enim iuuat, quàm ſi in alio loco fiat. Idem dixit: In uulue paſſione, nocere ſuper manum minuere. Menſtrua enim conſtringit ſanguis tractus ad ſuperiora corporis. Si mulier eſt fortis, bis in die auferatur ſanguis: ſi debilis, ſemel. Poſt danda medicina, quæ in acuto apoſtemate ualeat, ſicut ſuccus ſolatri, caſſiafiſtula, manna, mel roſaceum, & ſimilia. Cataplaſmetur in primis repugnantibus calori, & membra illius confortatiuis, ſicut portulaca, ſolatro, ſemperuiua, pſyllio, arnogloſſa, endiuia, oleo roſaceo, & ſimilibus. Poſt diſſolutiua ponamus, ſicut endiuiam, caules, oleũ uiolatum, ſemen lini, maluam, fœnugræcum, axungiam anſeris, gallinæ, melilotum, albuminẽ oui, & ſimilia. De omnibus fumigemus, ſiue compoſitis, ſeu ſimplicibus. Dioſcorides dixit: Spica nardi cocta in aqua, uel ſi in ea ſedeat mulier, iuuat.

Fumigatio

Fumigatio Pauli ualet ad calidam uuluam, & duriciem ſuam, uel inuerſatiõ nem, uel inflationem, & uentoſitatem. Accipe axungiã medullæ uituli, ana. drach. 7. medullę cerui, drach. 6. anſeris, gallinę, croci, ana. drach. 4. maſti-chis, mellis, ana, drach. 2. hyſſopi, drach. 2. & s. tẽpera cũ lacte mulieris, & oleo roſaceo. Si apoſtema ſit frigidum, & craſſum, quod diſſoluat erit facien dum, ſicut fœnugræcum, melilotum, ſemen lini, menta, ſamſucus, & ſimilia ſunt apponenda. Epithima faciamus, & fumigationẽ ſimiliter. Demus apo zema de radicibus ad bibendum. Pilulas de ſerapino. Balneum aſſidue fiat, & epithimata. Leuia danda ſunt cibaria, & craſſos humores non generãtia. Si certi ſimus in apoſtemate collectã ſaniem eſſe, ponẽda ſunt cataplaſmata maturantia, & aperientia, ſicut de fœnugræco, ſemine lini, farina hordei, & tritici, ficubus cum fimo columbino coctis. Si crepuerit apoſtema, & ſanies in ueſicam effluat, detur lac aſininũ, uel caprinum, ſemen cucumeris, & me-lonis, clyſterizemus in uulua, cum ptiſana & melle. Confectio unguẽti & na ſtaris: Rec. axungiæ anſeris, gallinæ, uituli, ceræ, ana. drach. 10. uitelli oui, drach. 5. bdellij, myrrhæ, ana. drach. 1. & s. croci. drach. s. ireleon, & olei nar dini quantum ſufficiat.

De uulnere uuluæ. Cap. XIII.

VLnera in uulua generant̃ de acutis apoſtematibus, & aliquan-do de acutis medicaminibus, uel de abortiuis. Quæ certifican-tur ex ſanie inde effluenti, & dolore, & pulſatione matricis. Si ſint putrefacta, ſanies fit colore nigra cum putredine horribili, & nimia, & ardore nimio: unde mulieri eſt præcipiendum, ut in uuluam po nat quibus mundificentur uulnera, & calor extinguatur, dolor mitigetur, ſicut ſuccus ſolatri, arnogloſſa, oleum roſatũ, cum albumine oui, lac mulie-ris, ſuccus portulacæ, & ſimilia demus. Demus mulieri ad bibendũ cathar-ticum de iuiubis, ſemine papaueris, liquiricię, & ſimilia. Nutriamus cum cu curbita, portulaca, & ſimilibus. Sedeat in aqua ubi cocta ſint myrta, roſa, fœ nugręcum, balauſtia, lentes, cortices maligranati, & ſimilia. Si uenę ſint cor-roſę, demus ſanguinem draconis, myrrham, thus, bolum, crocum, ariſtolo-chiam, de quibus omnibus clyſtere faciamus, uel ſuffumigium. Similiter ua let licium, acacia, unde fumus fiat. Valent ad pruriginẽ uuluæ, crocus, cam-phora, lythargyrum, baccę lauri, albumen oui, oleum roſaceum, clyſtere in-de fiat. Dioſcorides dixit: Farina fœnugræci cum ſanguine anſeris, ualet ad duriciem matricis. Valet & lac ficuum, cum uitello oui.

De mollicie uuluæ. Cap. XIIII.

VLua aliquãdo patitur molliciem propter nimiam humiditatem, uel in loco frigido multam ſeſſionem, ſeu aquæ frigidæ infuſionẽ. His enim emollitur, & à loco ſuo egreditur. Aliquando exit pro-

pter

pter nimiam expreſſionem in partu. Vnde in medicinanda hypochiſtis & balauſtia in uulua ſunt ponenda. Sedeat in aqua ubi cocta ſint ſtiptica. Epithima fiat cum oleo roſato, & myrtino: Cõmendetur obſtetrici ut ponat in interiora. Deinde faciamus puluerem de rebus ſtipticis, & deſuper ponamus. Sternutationes faciamus, quia aliquãdo uuluã reddunt in interioribus Dioſcor. dixit: Merda bouina ualet ad uuluam egreſſam, ſi inde ſuffumigetur. Eadem prodeſt etiam medicina, quę ano exeunti profuit.

De ordinanda diæta prægnantium. *Cap.* XV.

PRout Galenus in multis ſuis libris profitetur, ligatio fœtus in matrice eſt ſicut ligatio fructus in arbore. Fructus enim in arbore cum primum generatur, debilis eſſe comprobatur: unde & facile labitur, ſi quãtolibet uento arbor moueatur, uel quibuſlibet alijs ſimilibus. Cum autem in arbore firmetur, & tempore roboretur, ligatur firmius, & à timore cadendi eſt remotius. Cum autem iam ad maturitatem compleatur, cadit ſine ullo motu, & ab arbore ſeparatur. Similiter in uulua fœtus: Cum enim ſperma in uuluam inciderit, ligatio eius eſt debilis. Vnde ſi mulier patiatur in ſaltu, uel in lubricatione, & caſu, uel in pharmacia, ſeu phlebotomia, uel fluxu uenarũ in hæmorrhoide, ſiue in collo uuluę, uel nimio motu corporis, uel animę, diſſoluitur ligatio fœtus, & de uulua facile labitur. Similiter cũ perfecte iam cõpleatur tempore horum medio, fortior & ſolidior eſt eius ligatio. Vnde quę tum quoq; ſine nocumento fœtus aliquo modo mouetur. Oportet ergo in principio conceptus, nullus fœmine pręgnanti ad memoriam reducat cibaria quę illo in tempore inueniri nequeant, ne forte deſideranti, & non inuenienti, ſit cauſa abortiendi: & ſi deſideret inuenienda feſtinet quiuis ad ea ei adducenda. Regatur autem extrinſecus grauidæ ſtomachus cum rebus confortatiuis, ſicut oleo nardino, maſticheleon, abſinthij oleo, & odoriferis cataplaſmatibus, maxime in principio conceptus. Cum appropinquat partui, aſſuefaciat balneari, & ungi molliuis oleis, & nutriatur nutrimentis mollibus. Si inflatio pedum ſuperuenerit, ungatur oleo nardino, roſato, & aceto. Fumigentur crura cum aceto & aqua. Poſtea chimolia, & ſimilia cum aceto tẽperata ſunt ſuperponenda. Pedes fumigemus cum apozemate de caulibus, uel de abrotono. Et ſi habeat appetitum incõuenientium ciborum, iniungatur moderatum exercitium, odoriferum bibat uinum, temperata ſit dięta. Poſt cibum accipiat malagranata citonia, pira. Si lutũ, uel carbonem, quęſierint, dentur cicer, fabæ aſſatę: Epithimata, uel cataplaſmata odorifera, & aromatica, pectori ſunt apponenda, uel ſtomacho. Si humores furioſi pectus grauauerint, oportet pharmaciam dari. Poſtquam fœtus quatuor menſes cõpleuerit, & ad ſeptimum uſq; peruenerit. Hoc ęnim tempus eſt medium inter tempora concipiendi.

Fœtu iam fortiter & perfecte in uulua ligato, tūc medicus in pharmacia danda nō ſit temerarius, quam ſi dederit, & leuem & ſecurā oportet dari. Si grauitatē de uentoſitate patiūtur ſtomachi ſiue uuluę, oportet feſtinari ad diſſolutionem uentoſitatis, ne cauſa ſit abortiendi. Erit autē iſte puluis, & ad hoc utilis, qui ualet ad uentoſitatē matricis: Rec. zedoar, dronechi, ſeminis apij, ana. drach. 2. caſtorei, drach. 1. ameos, drach. 3. ſacchari, drach. 20. puluerato, & drach. 1. dato. Antidotū ualēs ad dolorem matricis & uentoſitatē eius, & ſtomachi grauedinem. In grauidis enim abortū aufert: Rec. ſeminis apij, marathri, ameos, zingiberis, añ. drachmas 3. maſtichis, gariophylli, cardamomi, aſari, añ. drachmam unam & s. cinnamomi, nucis muſcatę, caſtorei, zedoar, dronechi, acori, ana. drach. 2. ſacchari, drach. 3. puluera, & adde mellis quod ſufficit, da drach. 1. cum uino. Aliud ualēs ad duriciem partus, quod Galen. & ad morſum araneę, & ſcorpionis, & quæ uenenoſa ſunt ualere dicunt: Recipe piperis albi, 30. grana, myrrhæ, caſtorei, ſtoracis, drach. 1. & s. opij, drach. 3. galbani, ſeminis apij, aniſi, ſiſeleos, ameos, ana. drach. 4. & s. fac puluerē, tēpera cū uino, & da bibere, drach. 1. & s. cum 9. unc. uini.

De difficultate parturiendi. Cap. XVI.

CVm mulier tempus naturale parturiendi expleuerit, mouetur fœtus motu fortiori: unde & uuluam neceſſe eſt dilatari, & uirtute ſua expulſiua fœtū de ſecundina emitti. Sed tamen aliquando grauiter pariūt, neq; etiam parere poſſunt. Quod multis fit ex cauſis. Vel ex calore ſubito, & extraneo mulieres lędēte, uel ex anguſtijs uiarū uuluæ, uel ex nimia mulierū pinguedine, uel ſi fœtus mortuus ſit, neq; ſe ad exeundun adiuuerit, mouendo. Aliquando ſi concipiat aliqua quæ adhuc ſit paruula, & ſi in hyeme fuerit. Aëris enim frigiditas uuluæ cōſtringet uias. Si in ęſtate contigerit, calor aëris uirtutem diſſoluit, quę fœtum adiuuare ſolet egredi. Oportet ergo ſi uiderimus mulierem in partu laborantem, præcipiamus eam balneari in aqua ubi fœnumgræcum, malua, ſemen lini, hordeum, munda cocta ſint. Vngamus coxas, & uentris inferiora, humidis & diſſolutiuis epithimatibus. Fricemus latera, & femora, cum oleis diſſolutiuis. Demus oxyſaccharum ad bibendū, & capillos ueneris, mentam, uel abſinthiū, de quibus puluere facto, detur drach. 1. cum uino. Sternutationes faciamus cum thure, ambulet per loca decliuia ſuauiter.

De ſecundinæ exitu. Cap. XVII.

POſtquā iam peperit ſi ſecūdina remanſit, in ea expellenda oportet feſtinari, cum ſternutatione, tenendo os & nares. Cinerem aquæ infuſum, & poſt colatum, cum drach. 1. puluerati ſeminis maluę demus ad bibēdum, & poſt uomere faciamus. Similiter

crocum

crocum puluerratum demus cum aqua calida, & uomere cogatur. Item ualent ad emittendam ſecundinam, & ſanguinem à partu remanentē, fumigationes uuluæ cum oculis ſalſorum piſcium, uel ungulis eorum, uel ſtercore catino, uel canino, ſiue cum cicuta, uel ſinapi. Si ſanguis poſt partū non exierit, medicemur cum medicina prouocante menſtrua.

De iſchiatica paßione. Cap. XVIII.

PAſſio iſchiatica naſcitur ex humoribus in neruū illum muſculum ue craſſum deſcendentibus, qui ἰσχία uocatur. Hic inter lacertos eſt coxendicem. Plurimum autem fit ex phlegmaticis uiſcoſis humoribus in cōcauitate coxæ ſe coadunantibus. Aliquando ex humoribus ſanguinolentis, cum rubea cholera mixtis, & ibidem collectis. Vnde patiuntur dolores in coxis. Aliquando uſq; ad crura deſcendit dolor, & ad calcaneū, & uſq; ad paruum pedis digitum. Aliquādo eſt in una parte, aliquādo eſt in utraq;. Si autem ſit in ſiniſtra, peior & moleſtior eſt quàm in dextra. Si ex humoribus ſanguinolentis, & cholericis, ſequetur nimietas doloris, & continuatio pulſationis, & ardor atq; incenſio. Quod maxime in iuuenibus euenit. Si ex calidis eſſe certificetur humoribus, uena minuatur, quę ſaphena uocatur de calcaneo. Si paſſio ſit in utraq; parte, phlebotomemur utraq; uena. Galenus dixit: Tantū ualet hæc phlebotomia, ut una die infirmus euadat. Aliquando etiam uena medij brachij phlebotomanda de parte infirma, maxime in initio hoc fiat, ſi nos adiuuerint tēpus, & ætas, regio, & cōſuetudo, poſt danda pharmacia quæ choleram rubeam purgat. Similiter clyſtere faciamus. Nutriamus cum diæta caloris extinctiua. Sæpe balneetur in dulci aqua. Demus pilulas de aloē, & maſtiche. Vngamus frigidis epithimatibus. Si de humoribus ſit frigidis & uiſcoſis, demus pharmaciam chymos illos ſuauiter purgantem, ſicut pilulæ de hermodactilis, uel de thapſia, uel fœtidas, uel demus de ſtomachico, & ſimilia, frigidos & uiſcoſos chymos purgantia. Clyſtere faciamus de centaurea, ſemine lini, fœnugræco, colocynthida, & ſimilibus. Nutriamus cum cibis bonorum chymorum generatiuis. Caueant de plenitudine cibi, & potus, maxime ſi craſſi ſint, & ad digerendum duri. Cautiſſime uitent coitum, maxime poſt cibum. Cum purgabitur pharmacia, clyſteribus, balneis, & corpus mundificatum de materia morbi interioris certi fuerimus, redeundum eſt ad epithimata exteriora & cataplaſmata. Vnde Coſtus filius Lucæ dixit, in libro quem de ligatione fecit: Vbicūq;, inquit, epithima, emplaſtrum, ſeu cataplaſma alicui membro ſunt ſuperponenda, unde membrum perpenditur eſſe calefaciendū, uel materia craſſa de ipſo diſſoluenda, oportet prę ceſſiſſe purgationem totius corporis cum pharmacia, & phlebotomia. Certificato uero corpore mundificato, & paſſione remanente in uno ſolo membro propter humores in ipſo

clauſos,ſi materia illa non fuerit, quæ eos aliunde effluens augmentauerit, tunc tantũ ſuperponãtur epithimata,& alia. Sed ſi corpus plenũ ſit humoribus,oportet hoc fortiter caueantur, quia multo magis ad illud membrũ infirmum trahit,quam diſſoluat. Galenus dixit: Si hæc paſſio inueterauerit, oportet uenas incidi,& poſt incendi. Dioſcor. dixit: Multotiens uidi incendi cum ſtercore pecoris,& multũ profuit. Idem: Si calefaciamus locum infirmum cum merda bouina, ualet. Danda infirmo calida medicina & diſſolutiua,ſicut theriaca,phyloniũ,diatrionpipereon,& ſimilia. Fumigemus cum aqua calida,ubi calamenthũ,anethũ,chamomilũ,origanũ,melilotus,ſamſucus,folia lauri,ſint cocta,& ſimilia. Pilulę ualentes ad artheticũ dolorem ex humoribus frigidis,craſſis & uiſcoſis & ad iſchiaticos & podagricos & uẽtoſitatẽ neruorũ: Rec. amoniaci,ſagapini,bdellij,opopanacis,aloẽs,ſarcocollę,aſę,ſeminis cicutę,apij,aniſi,añ.drach.1.colocynthę,zingiberis,turbith, drach.3.ſcãmonij,acori,ana.unc.2.tẽpera cum ſucco porri,& factis pilulis, da drach.1.& s.uel 3. ſecundum uirtutem patientis. Pilulę de ſagapino,ualent ſimiliter. Rec.ſagapini,turbith,ana.drach.5.bdellij,apij,ſeminis acori, ana.drach.2.ſamſuci,calamenthi,cicutę,ana.drach.1.ſcammonij,caſtorei, thapſiæ,ana.drach.s.tẽpera cum ſucco apij,& da bibere. Pilulę aliæ ualentes ſimiliter: Rec. ſerie drach.5.bdellij,drach.3.ſagapini,ſarcocollę,amoniaci,ana.drach.2.maſtichis,acori,colocynthę, ſcammonij,ana.drach.1.& s. calamẽthi,apij ſeminis,marathri,aniſi,cicutæ,ſpicę,ſtichados,ſalis amoniaci,ana.drach.s. tẽpera cum ſucco apij, & da drach.3. cum apozemate de nigro cicere. Epithima Ioan.Damaſc.ualet ad iſchiaticos,podagricos,de frigiditate; Recipe colocynthæ,drach.85.euphorbij,drach.45,lactis tithymalli, drach.50.omnia terãtur,& in 3.libris aquæ ponantur per triduũ,& in quarta die 1.libram ueteris olei mitte,& leniter coque,donec duę partes aquę remaneant,deinde cola & mitte ad focũ,coquens quoad ſolũ remaneat oleũ. Poſtea pone unc.3.ceræ,qua liquefacta mitte euphorbiũ,bene piſtatum,& lac tithymali, & fortiter tempera. Deinde infirma unge loca,calcaneũ ſcilicet & plantas pedũ. Si fortius operari uolueris,da infirmo ſero drach.1.de ſagapino,& mane unge. Subpoſitura deponens uiſcoſum phlegma,ualet ad dolorem dorſi,& ad colicã paſſionem de frigiditate: Rec.ſagapini,drach. 2, bdellij,ſarcocollę, colocynthæ,ſcammonij,nitri,licij,fellis taurini,myrrhę, ana.drach.1. tẽpera cum melle cocto, & fac in modum glandiũ pone unam & poſtquã exierit,pone alterã uſq; ad tertiã. Storacon ualet ad dolorẽ artheticũ,membra frigida calefacit. Similiter ueſicam, & renes,dura apoſtemata deſtruit: Recipe ſeſameleos,caulium,unc.1.ſtoracis unc.3.coque ſuauiter ut ſoluatur ſtorax, deinde cola, & unge. Calida epithimata, uentoſitatem deſtruunt in membris adunatam,humores craſſos digerũt, & diſſoluũt, membra frigida calefaciũt. Fortius epithima eſt elacterioleon,poſt coſtelion,taurinum

rinum oleum, cicuteleon, ſambuceleon, pigameleon, anethileon, ireleon, balſamum, & ſimilia. Si quis uelit fortiora ad diſſoluendos humores craſſos, & uentoſitatem expellendam, coque pyrethrum in quodcunq; horum uolueris, caſtoreum, anacardum, euphorbium, cicutam, ſtoracen, calamenthum, coſtum, & ſimilia. Quantitas horum ponendorum in hæc olea, ana. drach. 1. uel drach. 1. & s. Neq; frequenter facienda ſunt iſta. Cauenda enim poſt mundificationem interioris corporis ne paſſio augmentetur, & peioretur. Sed ſi ex ſola ſit frigiditate, uel mẽbris incluſa uentoſitate, & ſine materia, ualent hæc epithimata quandoq; impoſita.

De podagra. Cap. XIX.

POdagra eſt calcanei dolor, & plantæ pedum cum diſtenſione nerui, & pulſatione ſui, naſcens ex malis humoribus ad calcaneum deſcẽdentibus. Quod ſi calidi ſint, & acuti, dolor nimius erit, & pulſatio continua incendens calcaneũ. Si frigidi & craſſi, & grauitas nimia ſit, & extẽſio, & ſine dolore, uel pulſatione, tumor. Apoſtemata autem podagricæ & arthetice paſſionum, non ſunt tumentia, quia tumor in ſolis carnoſis naſcitur mẽbris, & habentibus multũ ſanguinis, horum membrorum uiſcoſa humiditas, & frigida eſt nutrimentũ. Item, quia carne ſunt nuda, non ſunt tumentia. Plurimum innaſcitur hæc paſſio, ſuauiter & quietè uiuentibus, & exercitia negligẽtibus, & purgationes, & corporis mundificationes nolentibus, maxime cum multum comedant, atq; bibant. Hæc enim res: in corpore ſuperfluos creant humores. Si autem pedes inuenerint debiles natura, ad eos humores deſcendũt. Membra enim cum ſint debilia, non poſſunt eos expellere ex defectione ſui. Vnde maxime hæc paſſio uenit principibus, & ſuauiter uiuentibus, & corpora humida habentibus, maxime ſi multo coitu utantur, & cibis nimijs impleantur. Concatenatio enim membrorum calefit, cum motus ad coitum fit, & calor illos humores ſibi attrahit. Item aſſuefactione coitus nerui laxantur & rumpuntur, plantæ pedũ, & calcaneus neruoſa membra eſſe uidentur. Vnde fit ut eunuchi, quia nõ coëunt non hunc morbum patiuntur, & ſi habuerint, tamen rarum, quod fit eis ex multitudine humorum propter inordinationem dietę. Sicut etiã puri qui nõ fiunt podagrici niſi ex ordinatione dietæ, & ciborum multitudine. Mulieres quoque non fiunt podagricę, quia non laborant in coitu ſicut maſculi, & omni menſe purgãtur mẽſtruis. Quicquid dixi de podagricis, itidem intelligẽdum eſt de artheticis. Galenus: Podagrica, inquit, paſſio incipiens in uere, uel ęſtate ſanatur in 40. diebus, uel antea. Si in autumno, & uſque in hyemem durauerit, durũ eſt eam curari, quando oportet nos ęam curare, phlebotomemus eos ſi multum ſanguinis habuerint, & ma

xime ſuper manū,ſi eius cauſæ ſint ſanguinis,uel cholerę,abūdantia. Quod
ſi humores ſint phlegmatici,pharmacia phlegmatis purgatiua ſunt purgan
di,ſicut pilulis de thapſia,uel de hermodactylis,uel de ſagapino. Cum certi-
ficetur quia materia ſit expulſa, reuertamur ad pedes,cū cataplaſmate, uel
epithimate,& ſubfumigatione, & incipiendum à rebus repugnantibus, &
illos humores à pedibus repellētibus. Si calidi ſint humores, pſylliū, oleum
roſatum, ſuccus ſolatri,portulacæ, farina hordei, lentigines aquæ,cortices
cucurbitæ,coriandri ſuccus,lactucę,albumen oui,ſandali,roſæ,camphora,
& ſimilia ſunt apponenda. Si frigidi,ſuccus caulis quia ſolubilis eſt,cicutæ,
origani,& alia cataplaſmata,quę adhuc ſunt dicenda. Calida demus antido-
ta, ſicut theriacam, diacyminum, diatrionpipereon,phylonium,& ſimilia.
Nutriamus cum leui diæta, & temperata,iniungamus exercitia. Et de hac
cōfectione demus quam iam experti ſumus. Pilulę de hermodactilis, ualent
arteticis,& podagricis de frigiditate: Recipe aloēs, hermodactylis,miroba
lani citrini,colocynthę,turbith,bdellij,ſagapini,ana.drach.3. ſarcocollę,ca
ſtorei,euphorbij, opopanacis,cicutæ,apij ſeminis,ana.drach.1.& s. croci,
drach.1.tempera cum ſucco marathri,& fac pilulas. Aliud: Recipe hermo-
dactyli,mirobalani citrini,an̄.drach.3.turbith,drach.1.& s,aloēs, drach.5.
tēpera cum ſucco porri. Aliud: Recipe aniſi,ſeſameleos, piperis albi,& lon-
gi,thapſiæ,ana.drach. 2. zingiberis,agarici,ana.drach.4.maſtichis 7.her
modactyli,drach.20. tempera cū uino,fac pilulas. Aliud : Recipe ſacchari,
aloēs,an̄.drach.10.ſagapini, mirobalani citrini,bellilici,hermodactyli,ana.
drach.5. piperis lōgi,& nigri,an̄.drach.2.& s. aſari,opopanacis,an̄.drach.
unam,ſene,drach.2.thapſiæ,drach. 2.tempera cum ſucco porri. Aliud: Re
cipe mirobalani citrini,zingiberis,ana. drach.6. origani,drach.11. thapſię
drach.3. hermodactyli, drach.3. penith,drach.15.bdellij, drach.21. tempe
ra cū ſucco ſolatri, & fac pilulas. Aliud: Recipe hermodactyli,hieræpicræ,
mirobalani citrini,turbith,æquale pondus,tēpera cum ſucco ſolatri. Aliud:
Recipe colocynthæ,aloēs,ſarcocollæ, ſagapini,bdellij,euphorbij,ſcammo
nij,turbith,maſtichis, frondium baſilici, aniſi, ana. drach. 4.tempera cum
ſucco caulium, & fac pilulas. De omnibus his da drach.1. & s. uel 2. uel 3.
ſecundum uires patientis cum aqua calida. Cataplaſma ualens podagricis
de calore: Vngat manus,& pedes,atque genua ubicunq; ſit podragra. Reci
pe farinę hordei,drach.10.ſandali rubei, drach.5. acacię, drach.3. myrrhę,
croci,opij, ana.drach.1. cum ſucco ſolatri tempera. Aliud ſanguinolentis
ualens apoſtematibus,& calidę podagrę: Recipe malucę,farinę hordei, pſyl-
lij,ana.omnia puluerentur,& cum ſucco portulacæ, & oleo roſaceo tempe
rentur. Aliud: Recipe citonia, in aceto cocta,farinam hordei. Dioſcorides
dixit: Opium, & croci parum cum lacte temperata mitigant dolorem cali
dum podagricę. Aliud; Rec. ſandali rubei,albi,farinę hordei,ana. drach.3.

opij,acaciȩ, croci,farinȩ lentium,ana.drachmam unam, tempera cum ſucco ſolatri,uel coriandri. Frigidis podagricis ualet ſcordion cum aceto temperatum. Vuæ paſſæ mundæ,& ruta unà piſtata,& cõmixta ualent. Axungia uulturis cum pecudum ſtercore ualet, & ſimiliter caprina. Radix elaterij in aceto cocta,ualet,& omnia unguenta & epithimata calida ualent.

CONSTANTINI
AFRICANI MEDICI, LIB. VII.
PRAEFATIO.

EXPLETIS IN prioribus particulis interiorum membrorum paſſionibus, & eorum expoſitis curationibus ſecundum canones noſtrorũ antiquorum prout ſufficiens expetebat breuiariũ, conſequetur ut in hac 7. particula, quȩ finem noſtro libro eſt impoſitura, dicamus quid exterius corpus patiatur ut appareat ſenſibus. Item quod cum ſit exterius, acumen tamen nocet in interioribus. Subſequentur curationes eorum, ſecundum autoritatem Hippocratis & Galeni, qui fundatores extiterunt huius artis. Incipiendum autem à febribus. Galenus enim dixit moleſtiores has eſſe omnibus morbis. Patiuntur enim interiora & exteriora,& nocent ſpiritibus,& animatis uirtutibus,& naturalibus actionibus. Incipiamus ab ephemeris febribus,quæ innaſcũtur ſpiritibus. Hæ enim febres de paruis oriuntur cauſis, & aliquando aliarum cauſæ ſunt febrium, & nullæ aliȩ cauſæ ſunt ipſarum.

De ephemeris febribus. Cap. I.

EPhemera ergo febris ex calore naſcitur ſimplici, & ſpiritus ſine materia, uel putredine calefit. Vnde fit, ut non duret niſi die una. Spiritus hi ſunt: Vitalis ſpiritus, qui fundamentum eſt uitæ, & materia caloris naturalis: Animalis, qui fundamentum eſt ſenſus & uolũtarij motus: Naturalis item ſpiritus, qui fundamentũ eſt quatuor naturaliũ uirtutũ, quæ ſunt appetitiua, contentiua, digeſtiua, & expulſiua. Hęc febris duobus diuidit̃ modis. Vel enim ipſa eſt morbus, uel accidẽs morbi tale quale ex alio morbo cõſequetur. Si ipſa eſt morbus, fit ex cauſis tribus: Vna eſt qua corpus patitur extrinſecus, ſicut calor eſt ȩſtiui ſolis,& uenenũ,& frigus nimiũ,& balnea aquarũ, exteriora corpora ſuis uiribus deſiccantiũ, & oppilantiũ, ſicut uitrea aqua, uel alũinoſa, uel ſulphurea. Secunda,eſt motus corporis, ſicut & labor & exercitia, ambulatio nimia,&

ſimilia. Vel motus animæ ſicut ira, cogitationes, triſtitia, anguſtia, & ſimilia. Tertia eſt conſuetudo ciborum & potuum calidorũ ſanguinem calefacientium. Ephemera febris quæ accidens eſt interioris morbi, eſt febris apoſtema ſequens inguinis & aſcellarum & colli, & ſimilium. Sanguis enim collectus in apoſtemate niſi cito diſſoluatur, neceſſe eſt, calefiat, & putreſcat, & uitalem ſpiritum calefaciat. Deinde cor caleſcit propter coniunctionem arteriarũ, & cordis, unde generat ephemera febris. Hę ſunt cauſæ ephemerę febris. Oportet uniuſcuiuſq; cauſam dicamus, & ſignificationes, & planiſſimas curationes. Intelligitur ergo febris ephemera, quæ eſt ex calore ſolis, quia capita corporibus ſunt calidiora, & nimium dolentia, & facies eſt rubicundiſſima. Aliquando patiuntur calidum rheuma, & incendunt nares. Febris propter uenenum, corpora magis quàm capita calefacit, exteriora deſiccat, & incendit, quia calor ueneni deſiccat humiditatem corporis. Febris ex nimia frigiditate mutat colorem, & aufert pulchritudinem. Mutatur enim in liuiditatem & obſcuritatem, & ſic extrinſecus corpus refrigeſcit, & deſiccatur: Et in capite cum frigiditate grauitas ſentitur. Febris ex ſtipticę & deſiccatiuæ aquæ balneis, cutem duriorem, & ſicciorem reddit, quam quæ ex frigiditate fuerit. Quæ cutis ſi manibus tangatur, apparet quaſi infuſa aliquandiu in galla, & maligranati corticibus. Cum autem manus in corporis locis immoretur aliquibus, ex impóſitione calefit ſentiturq; fumus à corpore exiens acutus. Febris ex cibis & potibus calidis, incendit ſanguinem calore ſui, & ſpiritum naturalem, qui epar inhabitat, & ita calor cordis impeditur, & à corde per totum reliquum corpus diuiditur. Vnde urina & ſanguis rubicundior eſt quàm in aliꝭs ephemeris, quia urina & ſanguis colamẽtum ſunt cęterorum humorum, & quia calor eſt in ſanguine, in ſtatu ſentiũt calorem in epate. Febris ex labore corporis, corpus fatigatum, debile, & ſiccum facit, in articulis nimiam debilitatem, & continuum dolorem. Sudor in ſtatu minor eſt quàm in cęteris ephemeris febribus. Hæc enim febris cum declinauerit, diſſoluit humiditatem de ſuperficie corporis, ſicut in exeuntibus à balneis. Aliꝭ ſudant ſudore laudabili, & ſi non ſudauerint, fumus de interiori corpore, aſcendit. Febris ex ira, intelligitur ex facie rubicunda, & egreſſione oculorum, & uelocitate motus eorum, ac deſiccatione palpebrarum, & fortitudine, & magnitudine pulſiuũ. Aliquando color citrinatur, & tremorem patiuntur: Quod fit, cum ira tremori permixta ſit. Febris ex triſticia & anguſtia, oculos cõcauat, & inquietat, colorem aufert, corpus debilitat, pulſum ſubtiliat, urina fit acuta. Hę ſignificationes anguſtioſę & triſtes ſunt, in omnibus anguſtiꝭs qualeſcunque ſint. Cum ergo medicus intellexerit, unde ephemera ſit febris, ad curandum erit facilis. Et ſi ex calore ſit ſolis, uel ex uenenis, balneandus erit in declinatione febris, neque tamen balneo debet immorari. Aqua tepida, & dulcis ſit. Poſtquam balneum exierit, lecto

flore

flores frigidi,ſunt apponēdi,ſicut uiolę,roſæ,ſalices,pſyllium,myrtus,& ſimilia.Humectādæ ſępe ſunt nares eorū cum oleo uiolato,tempora ungenda oleo roſato,& aceto. Fumiganda capita poſt febris declinationē cum tepida aqua,ubi uiola & chamomila ſint coctę. Si inquā rheuma non habeat, neq; caput doleat.Si humores ſint in capite, nimium caueātur hęc, & tantū nares fumo huiuſmodi apponantur. Demus ſuccum maligranati,cum ſaccharo,& ſirupum album,roſaceū,& uiolaceū. Nutriamus cum mica panis lota cum ſaccharo, & cucurbita,portulaca, cucumere lactucis, malisgranatis.Poſt ablationem febris,perdicibus, ſtarnis,pullis,& ſimilibus.Si ex frigiditate nimia ſit,apponatur poſt declinationem febris aqua ubi cocta ſint chamomila,ſamſucus, anethum,baſilicū, capite inclinato ſuper horum fumū. Poſt balneemus in aqua tepida,& dulci. Moretur plus in aēre balnei quàm in ſolio,quia calor huius aēris ſudare facit, humectationem diſſoluit,poros aperit. Si catarrhum habuerit,caueat fortiter balneari, niſi poſtquam catarrhum ad diſſolutionem maturauerit.Odoret odorifera,ſamſucū,ſambucū, & ſimilia. Calidis operiatur ueſtimentis.In uſu habeat carbonū focum ſine fumo,ut prohibeāt frigiditatē aēris. Vngamus corpus cum temperatis unguentis,ſicut chamomeleo,anethileo, ireleo,& ſimilibus. Si febris ex ſtipticis ſit aquis, & deſiccatiuis corporis, oportet balneum prohiberi, niſi poſt declinationē febris.Crura ponamus in aqua ubi cocta ſint chamomila,anethū,ſamſucus,& ſimilia: fumū horū odoret.Poſt balneū faciamus,ubi eum ſuauiter fricemus, & cū aqua dulci & tepida fumigemus. Hoc enim cutem emollit,& poros aperit.Caueant unguenta in balneis,quia poros claudunt corporis, & fumū includunt in interiora,temperata hanc adiuuāt exercitia, corpus diſſoluentia,& poros aperientia.Vitentur cutem refrigerantia. Nutriamus cum diæta facile digeſtiua. Si hæc ex calidis ſit cibarijs & potibus, oxyſaccharum demus cum ſucco maligranati, ſirupū album, & roſaceum donemus. Poſt declinationem febris, demus trochiſcos de ſpodio, uel de camphora cum ſirupo roſaceo, uel uiolaceo. Cataplaſma ſuperponamus epati,de portulaca,lentigine,atque pſyllio,corticibus cucurbitæ,farina hordei, oleo roſaceo, camphora, & ſimilibus. Nutriamus portulaca, endiuia, chryſolocanna,cucurbita. Miſceat aquā ſi ſitierit cum ſirupo de pſyllio, uel malogranato. Si de labore ſit corporis, oportet ſtudeamus ei quieti, & ſuauitati. Fricemus eum ſuauiter cum oleo uiolaceo,ſiue roſaceo. Balneetur in temperato balneo, & cum exierit ungamus cum oleo roſaceo, & uiolaceo. Nutriamus cum humidis cibarijs, ſicut pullis, edulis, & ſimilibus. Si febris ex animato ſit motu, contrarijs ei repugnetur, ut anima mitigetur, & delectetur ſermonibus, & actionibus, & diuerſis muſicorum generibus, & uidēdis rebus diuerſis & odoriferis,& pulchris formis, uel formoſis puellis,Studeamus in humęctatione corporis cum tēperatis balneis. Vngamus

poſtquam

poſtquam balneum exierit cum oleo roſato, & uiolato, neq; moretur in bal-neo, neq; appropinquet coitui. Nutriamus cum ptiſana, chryſolocanna, cu-curbita, portulaca, blitis. Febri diſcedente, demus pullos, perdices, ſtarnos, phaſianos, uinum temperatũ. Odorẽt ſandalos, camphorã, roſam, uiolam. Vniuerſaliter caueat deſiccatiua. Vtatur humectatiuis, ſecundũ ętatẽ, & con ſuetudinem ſui, & tẽpora anni, & regionẽ, & ſimilia. Si febris iſta ſit ex apo-ſtemate inguinis, uel cuiuſlibet alterius loci, ſtudeamus in medicandis apo-ſtematibus, quę cauſa febrium eſſe uidetur.

De cauſone. *Cap.* II.

CAuſon eſt febris, cuius ſigna ſunt hæc, ſitis nimia, & continua, calor incenſiuus, & moleſtiſſimus, naturæ repugnatiuus, & ab initio corruptiuus, propter acumen materiæ unde generatur. Materia enim eius acuta eſt, ignea, & cholerica, in concauitate uenarum quę cordi uicinæ ſunt, adunata maxime in uenis oris ſtomachi, & concauitatis epatis, & pulmonis. Accidentia hanc febrem comitantia ſunt hęc, calor nimius, ſitis cõtinua. Cauſa fortitudinis caloris in hac febri eſt cho lera rubea intra uenas. Duricies & continuitas ex plurima ſunt cholera, in uenis cordi uicinis collecta. Quæ huius febris generatiua cum ſit uenarum oris ſtomachi, & concauitatis epatis propria, neceſſe eſt ut ſitis confortetur & continuetur. Hæc febris duobus diuiditur modis: Vnus eſt purus & mo leſtiſſimus, alius non purus, & minus moleſtus. Purus & moleſtiſſimus, de cholera rubea incenſiua, pura & acuta naſcitur, & plurimnm in iuuenibus, quorũ complexio naturaliter calida & ſicca eſt, & maxime in ęſtiuo tempo-re. Æſtiuũ enim tempus hanc cõfortat naturaliter, & augmẽtat. Alter mo-dus nõ purus, neq; adeò moleſtus, eſt ex cholera rubea citrina, cũ humidita-te mixta, & fumo naſcit̃. Quę moderata ſunt utraq;. Cum hanc febrem mo-leſtiſſimam timor comitetur, oportet ab initio non negligatur. Sed ſtudeat medicus ut quatuor eius tempora perfecte intelligat, & in imo quoq; ope-retur, ſecundum quod oporteat. Si uiderit in initio morbi, quia natura indi-get ut purgetur & remoueatur materia morbi, purget morbum & remo-ueat cum oxyfœnicia, prunis, iuiubis, caſſiafiſtula, manna, uiola, & ſimili-bus. Et ſi quid habeat cõtrarij, ſicut defectionem uirtutis & cruditatem, uel uiſcoſitatem materiæ, caueat quanto plus ualeat, ne in augmento morbi fa-ciat, quia natura diſtrahitur & impedietur à regimẽto morbi. Sed oportet & notitiam, motus initium, eum nõ effugere, ut adiuuet naturã in regimen to ſuę uirtutis, cum dięta ad digerendum facili, & in ſubſtãtia laudabili, ſicut ptiſana perfecta, panis mica cum aqua frigida, bis uel ter lota. Galenus item in libro criſeos innuit quomodo in acuta ęgritudine infirmus debeat nutri-ri; In nutriẽdo, inquit, infirmo, intẽtio noſtra triplex eſt in acuta ęgritudine.

Vel enim

Vel enim conſideranda eſt quantitas uirtutis infirmi, uel tempus infirmitatis, uel qualitas morbi. Quantitas uirtutis neceſſaria eſt, ſi bene cuſtodiatur: Virtus enim repugnatiua eſt morbi. Vnde aliquãdo plurimus datur cibus, cum defectio uirtutis ambigitur, neq; tempus morbi cõſideratur. Quantitas tẽporis ſciatur, & ut ſecundũ uicinitatẽ ſtatus cibum ordinemus. Verbigratia: Si ſit uiciniſſimus, diȩta ſubtiliſſima, & aliquãdo nulla dabitur: ſi remotus fuerit craſſior, & paulatim ſecundũ ordinẽ uſq; in ſtatũ ſubtiliabitur. Qualitas morbi eſt ſciẽda, quia omnis febricitãs liquida indiget diȩta. Qui febrem habet corporis cõſumptiuam, quærit habere quantitatẽ ciborũ plurimã, & aliquando in tempore acceſſionis. Quod ſi febris nullam quietẽ habebit, & infirmũ nutrire neceſſe ſit, eligenda eſt hora in qua ſanus comedere ſolebat, & cõueniens diei tẽpus frigidũ, utpote aurora in qua natura eſt exercitata, aẽr ſubtilis, & clarus, & febris mitigata, quia frigida aurora calori febris repugnat. Hi ſunt ſermones Galeni in ordinãda diæta infirmi cum acuta ȩgritudo adſit (ij apponuntur cauſa eius autoritatis) quia autem cauſos ab initio uſq; ad finem eſt periculoſa & moleſta, oportet adſuefieri huic diȩtæ ſubtili, ptiſanæ, micȩ panis aqua lotȩ ter uel quater cum ſaccharo. Si febriens ſitiat, aqua detur de ſaccharo, mulſa, ſuggat malagranata, uuas hyemales, mollicie cucumeris, uel citroli, ſirupum uiolatũ, uel roſatũ, & ſimilia. In ueſpere demus, drach. 2. pſyllij in aqua frigida loti, & drach. 1. ſeminis portulacȩ. Si autem cibum oportet dari, mica panis lota danda erit in ueſpere cum maligranatis, & hoc fit cum mitigat̃ febris. Cuſtodiatur autẽ quãto plus poterimus, ne detur cibus cum febris augmẽtetur, niſi neceſſitate maxima cogamur. Si digeſtiones ſint ſtipticȩ, molliantur cum ſucco cucurbite, mãna, uiola, caſſia fiſtula, ſirupo uiolaceo, & ſimilibus. Quod ſi non ualeat, ſubpoſitura fiat de uiola, nitro, ſcammonio, licio, & ſimilibus. Et ſi hoc non ualeat, clyſtere faciamus de ſucco bliti, furfure, herba circ͞ dantẽ arborem, ſicut hedera, uiola, malua, & ſimilibus. Et in augmento febris ſtudeamus, inanitione ſtomachi quantũ poterimus, niſi aliquid impediat, ſicut ſuſpicio defectionis uirtutis in repugnatione morbi. Tunc enim aliquãtulum recreãdi erũt, cũ diæta ſubtili, ſicut ptiſana, & mica panis lota, & demus parũ quantũ ſufficiat uirtuti ſuſtẽtandæ, & nõ plus. Si dolor capitis ſuperueniat, oleũ roſatũ cum aceto dandũ, & ſuccus portulacæ. Vngat̃ his frons, & tẽpora. Sternutationes faciamus cũ oleo uiolaceo. Calcaneus & crura infundãtur aqua tepida, & dulci. Poſt ungantur plantȩ pedũ cũ oleo uiolaceo. Ligẽtur crura mollibus pannis. Cataplaſmet̃ frons, & tẽpera de ſandalis, & roſa, hordei farina, cũ aqua roſata, tẽperata, uel ſucco cucurbitȩ, uel portulacȩ. Vigilijs infirmo ingruentibus, iungendũ eſt huic cataplaſmati ſeminis lactucæ, & papaueris, quam temperanda ſunt cum ſucco lactucæ. Si ſiccitas ſit in ore, & aſperitas in lingua, lauentur utraque cum pſyllio, & ſemine citonij, & oleo uiolato.

Si autem

Si autem cor tremat, pſyllium demus cum ſucco cucumeris, & ſirupo de iu iubis, uel ſirupo de uuis agreſtibus, uel acetoſo de pomis citrinis. Cataplaſmetur de ſandalis, farina hordei, & ſucco cucurbitæ, uel aqua roſata, temperatis. Quod ſuperponēdum eſt ſtomacho exinanito. Nutriendus eſt cucurbita, portulaca, lentibus mundatis. Hæc omnia coquantur cum aceto uuarum agreſtium, & amygdaleo, & ſimilibus. Apponantur ei frondes myrti, ſalicum, & ſimilium. Hanc febrem patientes, plurimum incidunt in phreneſim: Quibus medicandum ſicut in prima particula diximus. Similiter tuſſim ſiccam, patiuntur ictericiam. Quæ ſunt medicanda ſicut diximus per ſingula ſua loca.

De tertiana febre. Cap. III.

TErtiana febris quam τριταῖον dicunt Græci, naſcitur ex chymis cholericis immutatis & putrefactis. Sed tamē ſi putredo ſit extra uenas uel arterias, generatur tertiana interpolata cum rigore & tremore. Quod ſi putredo intra uenas ſit uel arterias, concreatur uel tertiana continua, uel cauſos. Reprehendimus tamen à quibuſdam nobis obijcientibus. Vnde, inquiūt, tertiana uel cauſos cōueniunt, uel diſſonant? Quibus reſpondebitur. Cōueniunt, quia materia una, id eſt, cholerici humores ſunt, & intra uenas ac arterias cōcreſcunt & continue ſunt. Differunt ſecundum locū, ubi humores non conueniunt. Incenſiones enim cauſonis in uenis cordi ſunt uicini, maxime uenis oris ſtomachi, & epatis, & pulmonis, ſpecialius quàm in alijs locis corporis. Incēſiones tertianę continuæ in omnibus uenis totius corporis æquales ſunt. Intelliguntur autem tertianę continuę tribus modis. uel de re naturali, uel de re non naturali, uel de re contra naturam. Verbi gratia, quia plurimum in æſtate naſcuntur, maxime ſi aër ſit calidior, & ſiccior, & cōplexiones regionis ſimiles ſint, & exercitia infirmorū dum ſani fuerint, in nimio labore, ſiue fatigatione. Vel de re naturali, quæ plurimū innaſcuntur quibus complexiones calidiſſimę, & ſicciſſimę dominātur, maxime ſi corpore ſint macilentiores, pori rari, ętate annorū 22. uſq; ad 36. Vel de re extra naturā, id eſt, de accidētibus infirmo, & ſignificationibus medico. Quia autē hęc febris de humoribus naſcitur cholericis acutis, neceſſe eſt ſemper ſequatur rigor nimius, quaſi pūctura ſpinæ uel acus. Acuta enim illa materia ſenſibilibus membris eſt uicina. Quę cum æſtuat & membra pungat ſenſibilia, acumine ſua puncturam, & tremorem generat, cum nō in uſu habeatur, quod fit, cum hęc materia extra pulſum & arterias ſit. Proprium autem huic febri cholericus uomitus, digeſtio tincta, maxime in tertia periode, uel in quarta. Vrina eorum rufa, uel ignea, ſubtilis. Sępe quoq; febrem acutam habent, & in epate puncturam, propter choleræ & ſanguinis mixturam. Quod ſi ſit uera, duodecim tenet horis, & di-

mittit horas 36. & in periodo finitur 7. id eſt, diebus 14. quod ſi 12. exceſſerit horas, neq; die finitur 14. intelligitur non eſſe uera. Hęc ergo cum non ſit uera, & cum alia ſit mixta, tranſit prædictum terminum, & diutius durat. Aliquãdo in autumno incipiens, & in uere finiens. Quia in febribus moleſtius eſt genus putredinis. Vnde oportet cauere ne res dẽtur calidę, ne forte cholera rubea cum acumine ſuo cerebrum aſcendat, & apoſtema faciat, & inde infirmus phreneſin incurrat. Quæ febris timidior eſt & moleſtior, quia cholera rubea ex mobilitate ſua, & uelocitate cum ſuo acumine non patitur peccare infirmum, nec errare medicum. Vnde oportet medicum morbi pręuidere initiũ, ut ſi uirtus infirmi ſit idonea, humores furioſi, & mobiles, pharmacia detur de prunis, oxyſœnicia, uiola, mirobalanis citrinis, caſſiafiſtula, manna & ſimilibus. Demus hęc ſecundũ uirtutem & ætatem. Detur & ſuccus maligranati, & quædam cathartica in libro noſtro iam pręſcripta, quæ cholerę rubeę ſunt purgatiua. Cauendum tamen ne in die acceſſionis dentur, ne forte natura impediatur, in morbi repugnationibus. Detur ergo in die acceſſionis ſuccus maligranati cum ſirupo uiolato, & pſyllium cum ſirupo roſaceo. Vitetur ergo cibus in acceſſionis temporibus, nec etiam detur alquid tribus horis pręcedentibus, ſed ſuſtentetur cũ ſirupo roſato, uel uiolato, uſq; poſt abſceſſionẽ febris. Deinde detur in ueſpere ptiſana, & panis cum ſaccharo lotus. Si ſint ſtiptica, neq; cathartica ab initio eis ſicut diximus poſſint dari. Cum quędam nos impedient, utpote corruptio aẽris, uel defectio uirtutis, demus in diebus dimiſſionis oxyſœniciã, manna, caſſiamfiſtulã, ſirupum uiolatum. Si autem digeſtio non humectetur, ſubpoſitura conficiatur, cum uiola, ſcammonio, nitro, licio. Similiter & clyſtere faciamus de prunis, iuiubis uiolis, furfure, hordeo mundato. Cuſtodiamus diem 7. quaſi diem acceſſionis, ut inueniat dies 7. eorum corpora mũdificata, & præparata ad obediendũ naturæ, in morbi repugnatione, neq; impediatur cibo, uel medicamine aliquo. Si autem infirmus in augmentatione febris murmuret de ſiti, & ſiccationibus labrorum, uel palati, demus pſyllium in aqua cucumeris, cum oleo uiolaceo. Similiter ſuccum maligranati. Miſceatur aqua biben da cum ſirupo uiolato, roſato, iuleb, & ſimilibus. Ceſſante aut incenſione, & febris mitigato acumine, ſi murmuret de punctura ſtomachi, danda eſt mica panis, bis, ter lota cum ſaccharo. Nutriendus eſt autem chryſolocanna, portulaca, malua, cucurbita, & ſimilibus. Quæ omnia coquantur cum amygdaleo. Iſta tamen facienda, cum febris ceſſare incipiat. Si caput doleat, ſuper frontem & tempora, ponamus oleum roſatum cum aceto. Nares humectãdę cum oleo uiolato. Si uero capite deſiccato phreneſin inciderit, ſternutatio fiat cũ oleo uiolato uel roſato, & lacte mulieris puellam nutrientis. Capiti raſo infundamus lac, & aquam tepidam, uel papauer, & lactucę ſint cocta, uiolæ, & ſimilia. Pedes & crura ponamus in aqua tepida dulci. De-

inde cum oleo uiolato calcaneus,& plantę pedum ungãtur. Si uero ſeptimo die uomitus, uel digeſtio ſuperuenerit, ſponte ex actione naturę, non erunt ſtringenda, ſed dimittenda quãdiu uirtus id pati ualeat. Danda calorem ſtomachi mitigantia, & ſitim extinguentia, ſicut ſirupus maligranati, uel roſatus, uel oxyſaccharũ. Ponẽdum in aqua bibẽda ſpodium, ſandali, ſemen portulacæ, & ſimilia. Si enim egeſtio augmentetur, & de defectione uirtutis dubitemus, ad extinguẽdam feſtinemus cum ſapa myrtina, uel citonia, trochiſcis de ſpodio, & ſicut diximus in diarrhæa, uel dyſenteria. Similiter ſi ictericiam inciderit, medicabimur ſicut in ſuo capitulo diximus. Iungat autem ſiue muniat medicus, ſecundum quod ex neceſſitate cogetur.

De ſynocho. Cap. IIII.

QVia ſanguis omnibus naturaliter temperatior eſt elementis, & ſaporoſior, atq; uicinior humanę complexioni, inde & naturæ familiarior exiſtit, quẽ fecit materiã nutrimẽti totius corporis. Sed tamen ſi quantitatiue augmentetur, & qualitatiue mutetur, dimittitur à natura, neq; regitur, negãs ad ſe attinere eum, ſicut pater inobedientem ſibi filium. Remanet ergo crudus, & indigeſtus, exiensq; temperamentum, neceſſe eſt putrefiat, generat febris quæ ſynochus uocatur, & eſt continua, quia ſanguis naturaliter intra uenas eſt & arterias, quæ ſemper ſunt uię ad omnia mẽbra corporis. Galenus in libro de febribus, diuidit febrẽ putredinũ dupliciter. Altera enim eſt cum putredo intra uenas eſt, & arterias: altera uero cum extra. Dixit ergo de priore, quia cõtinua fit ex neceſſitate. Quę uero extra arterias & uenas erit, interpolata. Naſcit item de puro ſanguine febris acuta, cum intra uaſa non tamen putrefactus calefiat. Hinc febris eſt propriũ inflari, quia ſicut diximus de puro ſanguine naſcit, cuius in corde & pulmone, plurima eſt uirtus. Vnde calor inflatiuus ab antiquis iſta febris uocatur, quia cauſa eius inflationis, calor eſt pectoris, ſiue pulmonis. Differũt autẽ naſcẽs de ſanguinis putredine, & quę naſcitur de eiuſdem ebullitione, quia prioris fœtet urina, pulſus eſt diuerſus, quia cõſtringi ſe uult magis, & ſępius quàm dilatari, propter feſtinantiã naturę in expellenda fumoſa putredine. Alia huiuſmodi nulla habet accidentia. Quam ſigna præueniunt, eam futura prænuntiãtia, antequã appareat, fatigatio, grauitas membrorũ, plenitudo eorũ, rubor coloris, calor ſuperficiei corporis. Hæc autẽ ſigna ſequũtur eam, dolor capitis, incenſio ſui, & grauitas, tumor temporum, egreſſio oculorũ, paruitas ſitis, ſtupor aſſiduus, imaginatio rufa ante oculos, pulſus fortis, & uelox, urina rubicunda ſicut uermilioſa. Plurimum hanc ſequũtur uariolę. Quod cum fit ante ſtatum morbi oportet de uirtute infirmi perquiri, & ętate atq; cõplexione, tempore & aëre, & cõſuetudine. Quę ſi cõueniant, & uirtus maxima phlebotomãdus eſt infirmus, & de ſanguine

guine quantum ſufficiat auferatur. Si aũt morbi initiũ propter nimium ſit ci bum quem comederit infirmus, & adhuc in uentre ſit coadunatus, oportet ut in ſecũda die, uel in altera ſuſpendatur phlebotomia, quatenus in digeren do cibo cõfortetur natura, & à uẽtre excludat. Quod ſi nõ fiat naturaliter, fa ciamus nos artificialiter. Si aũt nulla horũ cõueniant ſigna, niſi uirtus ſola, ſcarificemus, & nõ phlebotomemus. Omnibus uero aliȷs cõgruentibus, ſo la tamen uirtute diſſonante, neq; phlebotomari, neq; ſcarificari, eſt neceſſe, quia uirtus ſola ſemper morbo repugnat. Vnde ſemp eſt inueſtigãda, & ob‑ ſeruãda, & cõfortanda quoq;, & pro poſſe noſtro adiuuãda. Si aũt obuietur phlebotomiæ quibuſdã ex cauſis, quas debemus dicere, caueat maxime in ſtatũ, uel augmentatione, & ſi uirtus uideat congruere. In his enim duobus tẽporibus uirtuti non cõfidimus, adeò laborat in morbi repugnationibus. Oportet ergo extingui calorẽ, & acumen ſanguinis, cũ pſyllio, ſucco mali‑ granati, ſirupo, uiolis, ſirupo de prunis. Quod ſi digeſtio obuiat, erit hume‑ ctãda cũ oxyſœnicia, caſſiafiſtula, mãna, uiola, & ſimilibus. Si habẽt in pecto re antiquã tuſſim, uel febri ſuperueniente paſſionẽ nouellã, demus iuiubas, uiolas, ſemẽ portulacę, & ſimilia. Nutriat cibis leuibus digeſtione in ſubſtan tia laudabili, ſicut ptiſana, ſiue panis mica. Si aũt ſanguis non ſit cholericus, uel nimis acutus, uenter ab initio humectet, ſicut antea iam diximus. Si hoc non profit, ſubpoſitura fiat, & clyſterizemus. Capiti dolore ſuperueniente, oleum apponatur roſatum cum aceto. Nares humectentur cum oleo uio‑ lato, pedes & crura aquę imponantur tepidæ, ubi chamomila, uiola, & ſimi lia ſint cocta. ligentur etiam crura mollibus pannis. Dolore non ceſſante, & catharro, uel tuſſi carente pectore, lac mulieris, uel aſininum, capiti infunda mus. Lauetur q; cum aqua, ubi hordeũ, uiolæ, & chamomila ſint cocta. Ster nutatio fiat cum oleo uiolato. Anguſtia uero uel incenſione ſuperuenienti‑ bus, pſyllium demus, & ſuccum maligranati, & ſirupum roſatum, & ſimilia. Si mente ſtupeat, & oculos aperire non ualeat, ceſſandum eſt à ſupradicta capitis medicina, & pedes prædictę aquæ infundi ſufficiat. Nutriendus eſt malisgranatis, & pane loto. Si autem cardiacam paſſionem inciderit, cata‑ plaſma ſtomacho debet ſuperponi, de ſandalis, farina hordei, roſa, campho ra, & aqua roſata. Sanguine de naribus effluente, ſuperponantur tempori‑ bus, & fronti cataplaſmata in cardiaca dicta. Si autem neceſſe ſit in fine hu‑ ius febris, extinguere quod remaneat incenſionis, demus hoc electuarium quod probauimus: Recipe ſpodȷ, ſandali citrini, ſeminis portulacæ, ſucci li quiricię, ana. drach. 3. ſeminis melonis, cucumeris, cucurbitę, munda‑ ti, añ. drach. 2. dragaganti, gũmi arabici, amyli, añ. drach. 1. camphoræ, cubebę, ana. ſcrup. 1. condiſi, drach. 6. fac puluerem, & tempera cum oleo roſato, dans drach. 3. multum enim ualet.

De febre quartana. Cap. V.

FEbris quartana de putrida naſcitur cholera nigra, quę ſi ſit intra uaſa, generatur cum rigore quartana, quæ uocatur cõtinua. Si extra uaſa, generatur interpolata. Vera tamen quartana uiginti quatuor tenet horis, intermittens quadragintaocto. Quæ ſignis tribus, ſicut & tertiana intelligitur, id eſt, re naturali & nõ naturali, atq; extra naturã. De re naturali, quia plurimũ patiuntur hanc qui cõplexionem habent frigidã, & ſiccam, ętate ſenes, maxime frigidi & macri, & ſicci, ſubtiles uenas habentes, & cauas. De re nõ naturali, ſicut tẽporibus anni, ſi ſit autumnus, & aër frigidus, & ſiccus tunc fuerit, & regiones ſimiliter. De re extra naturam, ut in initio acceſſionis cum materia incipiat putrefieri, nimius erit rigor, laborioſus corpori, frangitiuus oſſuum. Cholera enim nigra quę huius febris eſt materia, propter ſuam frigiditatem & craſſitudinem per ſenſibilia membra effluẽs, grauat, fatigat ea, & frãgit. Color febrientis liuidus eſt, cutis ſicca, huic febri duricies & dolor ſplenis propria ſunt. Vrina in prima febri alba & aquoſa, in declinatione & ceſſatione, & materiæ digeſtione fit nigra: Quæ de pura naſcit̃ cholera nigra frigida eſt, & ſicca: Et item cholera nigra quæ de incenſionibus eſt aliorum humorum, ſicut ſanguinis, choleræ rubeę & phlegmatis. Oportet ſuis proprietatibus unãquãq; diſcerni, ut medicamina ſua ordinentur ſingulis. Dico ergo: Si ſignificationes dictę de pura cholera nigra dantur intelligere, regatur infirmus cum cibis digeſtibilibus, & diureticis, ſicut ſucco ſcariolę, marathri, apij. Quę omnia coquantur & colentur, cum oxymelle aromatico, & melle roſato. Apozema detur de radicibus, cum ſirupo, de abſinthio. Purgeturq́; materia cũ uomitu paulatim. Incitetur ſudor cũ chamomeleo, anethileo, calamenthaleo. Non purgetur corpus in principio febris cum uirtuoſis: in declinatione febris, & apparentibus ſignis coctionis, cholerã nigram oportet purgari cum pharmacia, & clyſteri huic humori proprijs. Deinde demus trochiſcos de eupatorio, de rheumbarbaro, uel de aniſo, ſicut in quinta diximus particula cum ſirupo de ſquinãto, uel de calamentho, uel cum apozemate de radicibus. Aliquando autem in fine febris huius demus theriacam maiorem, & diacyminum. Caueamus tamen medicinam hanc in æſtate, calida regione, & iuuenili ætate. In hyeme ergo danda, & regione frigida, ętate uetula, atq; complexione frigida. Vitanda ſunt & refrigeratiua, quia crudificatur materia, & prohibetur digerenda, unde diuturni morbi fit cauſa. Quam quartanam ſi tertiana antecedat, & infirmus iuuenis exiſtat, macer, & cholericę cõplexionis, cui urina rufa ſit, uel ignea, ſitis nimia, & uigiliæ, tẽpore anni, ęſtate, natura aëris calida, & ſicca, intelligitur hæc febris eſſe de incenſione cholerę rubeę. Vnde in primis medicabitur cum refrigerantibus, ſicut ſucco maligranati, & oxyſaccharo, Si ſit ſtipticus, cum prunis, manna, & uiolis, hume

ctetur,

ctetur & ſimilibus. Que ſi non ſufficiāt, clyſtere eſt faciendum. Si autem materia digeri incipiat, demus catharcticū cholerę rubeę incēſę purgatiuum ſine labore, ſicut pruna, oxyfœnicia, manna, & ſimilia. Demus malagranata, uuas, portulacam, blitim, chryſolocannam. Balneetur aqua tepida febri ceſſante, & aqua ubi cocta ſint chamomila, & melilota, uiola, & ſimilia. Toti corpori poſt balneū epithima faciamus, cum uino, uiolę & oleo. Si hanc febrem morbus ſanguinolentus præceſſerit, & complexio infirmi ſimilis ſit, uenæ quoq; plenæ ſint, urina rufa, craſſa, ſapor more dulcis, ſomnus multus, tempus uernale, intelligēdum eſt febrem de incenſione ſanguinis eſſe. Danda ergo digeſtibilia, & materiæ ſuæ calefactione excoquentia, ſicut oxyſaccharum, ptiſana de hordeo cum ſaccharo, mel uiolatum, ſuccus ſcariolę. Infirmi pedes & crura, ponantur in aqua calida, ubi chamomila, uiola, ſint cocta. Si moueatur uomitus in principio acceſſionis, cum rigor inceperit, demus malagranata. Miſceatur aqua bibenda cum oxyſaccharo. Materia digeſta & excocta, phlebotomemus de baſilica, uel de media, ut ſanguis craſſus & incenſus exeat, Similiter & pharmacia eſt danda, ſanguinis ſubtiliatiua, & ſuę incēſionis extinctiua. Si aūt hę febris 20. dies trāſierit, abſtinendū eſt infirmo de cibis omni die acceſſionis, in alio uero die parum comedat. Si hanc febrim morbi phlegmatici præceſſerūt, & infirmus ſenior fuerit, cū cōplexio frigida, & humida ſit, tempus hyemis, pulſus tardus, urina cruda, craſſa, uel alba, ſitis parua, intelligitur eſſe febris de incenſione phlegmatis. Dandus eſt in initio ſuccus ſcariolę, marathri, apij, quę omnia coquātur, & colētur. Detur aūt lib. s. cum 10. drach. mellis roſati uel uiolati. Si autem ſint ſtiptici, moueantur cum pharmacia, ſiue clyſteribus phlegmatis diſſolutiuis. Incitetur ſudor cum calido epithimate & diuretico. Abſtineant à cibis in die acceſſionis, niſi cum uirtus defecerit, neq; pati poſſit. Deinde parum comedant, uinum bibant ſubtile, & clarum, & in calore temperatum. De uolatilibus comedat, quæ carnes habeant teneras, & ad digerendū facillimas. Manducēt lotum cicer cum blito. Caueant omnia refrigeratiua. Poſt cibum accipiant diacyminum, diatrionpipereon, dianiſum. Vtilis autem uomitus cum radicibus, & frondibus, & anetho atq; oxymelle, & aqua calida. Sæpe accipiant theriacam magnam, & diacoſtum, diarheumbarum, diaſulphur, & ſimilia. Febri ceſſante iam per tres hebdomadas, nutriantur cum pullis phaſianis, perdicibus. Poſt dies autem quadraginta annualem comedant agnum. Sumantq; medicinam ſemper diureticam & principaliū membrorum confortatiuam.

De quotidiana febri. Cap. VI.

FEbris uero quę quotidiana uocat̄, de putredine humorū phlegmaticorum naſcitur. Antiqui uero concordant omnem materiam phlegmaticam, cholericā, ſiue melancholicam, putreſcen-

tem ebullire, & inde calorem & febrem cōcreare. Idem facit & phlegma. Si enim putreſcat & ſit intra uaſa amphemerinā continuam generet, ſine rigore. Si ſit extra uaſa, fit amphemerina interpolata, 24. tenens horas, & 6. dimittēs. Quę tribus ex ſignis intelligiť, ſicut & cęteræ, id eſt, re naturali & nō naturali, & de re quę eſt extra naturā. Re naturali, quia plurimū naſcitur cōplexionē frigidā & humdiā habentibus, & ętate ſenioribus, uel pueris ex copia phlegmatis. Senioribus naturaliter, pueris uero, accidētaliter: De re nō naturali, quia plurimū in hyeme fit, & in uere, & in regione naturaliter frigidis & humidis, maxime ſi in ſua ſanitate quieuerint, uel ſuauiter uixerint. De re extra naturā, quia hāc febrē ſemper frigor nimius ſequeť, ut totū corpus congeleť, maxime extremitates. Putreſcēte aut phlegmate, calor paulatim ſentiť aſcēdere, & febrē lentā facere, ſed tamē diuturnā. Hęc febris ſemper famulať dolori ſtomachi, quia phlegma plurimū in ſtomacho regnat, maxime in ore eius. Vnde & phlegmatici humores euomūtur, & infirmus ſubtiliatur, facies tumet, color plūbinus, uel liuidus eſt, os humidū habet, nō ſitit. Vnde oportet medicū inueſtigare naturam phlegmatis, unde fit iſta febris. Quoddā enim phlegma ueraciter frigidū, & humidū eſt, quæ ſpecies naturalis eſt, naſcēs de colamentho ſanguinis. Quoddā frigidū & groſſum eſt, ſed humidū minus, ſicut acetoſum phlegma naſcens ex magnitudine frigoris, in colamētho ſāguinis. Vnde ſi quis uideat ęgrotantē, ſitim patientē, & ſiccū os habentē, de ſalſo phlegmate intelligiť eſſe. Danda ergo ſunt oxyſacharū cū aqua calida. In hora acceſſionis pedes & crura eorū, ponamus in aqua calida, ubi chamomila, anethū, uiola, ſint cocta, fricemus pedū plantas cum ſale, & oleo uiolaceo. Si uomitus ueniat ſpontaneus, in initio morbi, leuitatē & ſubtilitatē materiæ portendit. Quod ſi non ueniat, nō artificialiter fiat, quia morari uomitū in principio morbi, craſſiciē materię, & coagulationem den[illegible]ciat, & ad digerendū tarditatē. Danda oxyſaccharum cum aqua calida, quia multū ualet in febri iſta, quia diſſoluit materiā, & ſubtiliat. Poſt danda ptiſana cū oxyſaccharo, ut digeſtibilis uēter fiat: uel artificialiter cum pharmacia, uel clyſteri. Si de inflatione, & gurgulatione inteſtinorum murmuret infirmus, & de ſtomachi abominationibus, materiā diſſolutā, & ſubtiliatā ad exeundū intelligamus. Vnde natura cum leui carthartico ſiue pilulis eſt adiuuanda, in expellenda illa materia. In ſtomachi abominationibus uomitus cū leuibus eſt incitandus. Si aūt in uirtute deficiat infirmus, ut catharticum nō poſſit ſuſcipere, laborandū eſt leuiter in ſubtiliāda materia. Et iſta faciēda ſunt ſecundū materię naturā, & membri, ubi illa regnat materia. Vt ſi ſit materia phlegmatica ſalſa, & circa epar, tunc detur medicina mūdificatiua, epati propria, quæ cū urina ſuperfluitatē eius expellat: ſicut trochiſci de ſpodio, de camphora, de ſandalis, cū oxyſaccharo. Si phlegma ſit acetoſum, dentur trochiſci de roſa, de berberi, de aniſo, cum ſcariolæ, marathri, & apij

ſucco,

ſucco,& cum oxymelle. Sic medicandus eſt, per unam ſeptimanã. Si autẽ febris diuturnior fiat, dandum eſt apozema de radicibus, & ſirupus de ſquinanto,& ſirupus de abſinthio. Si materia ſit in ſtomacho de phlegmate aceſoſo, detur in morbi initio mellicratũ aromaticũ, uel oxymel cum aqua calida. Nutriat̃ cum ptiſana, cum corticibus marathri,& apij, cocta & cum oxymelle. In hora acceſſionis cum iam rigere inceperit, incitetur uomitus, cum oxymelle & aqua calida, ubi anethũ,& radices ſint coctę. Pedes imponendi ſunt aquæ calidæ, ubi cocti ſint chamomila, anethum, melilotus, ſamſucus, abrotonũ,& ſimilia. Demus mel roſatũ cũ aqua calida,& materia iam digeſtione immutata, demus apozema de aloẽ, uel de hierapicra, uel abſinthio, ſiue de pilulis aureis. Quę ſi uirtus infirmi pati nequeat, dent̃ trochiſci de eupatorio, de abſinthio, de rheũbarbaro, cũ apozemate de radicibus, & oxymelle. Incitetur uomitus in initio acceſſionis, neq; comedat, niſi febris moleſtatio quieſcat, ne ſubtilibus diętetur, ne uirtus infirmi deficiendo moleſtet. Apparẽte autẽ ſigno decoctionis in urina, calefaciamus, & fumigemus ſtomachum cum rebus calidis ſicut nardileo, maſticheleo, anethileo, abſintheleo,& ſimilibus. Fumigemus cum aqua calida, ubi cocta ſint chamomila, ſpica, maſtiche, abſinthium,& ſimilia. Cataplaſmata ponẽda ſunt ſuper ſtomachum calida, moderata, & odorifera. Aquã bibendã miſceamus odorifero uino,& mellicrato aromatico. Demus ſtomachum cõfortatiua ſiue cibũ ſeu potiunculam. Hæc enim febris propria eſt oris ſtomachi.

De ſudore nimio. Cap. VII.

SVdor alius eſt naturalis, alius uero nõ naturalis. Naturalis in criſi uenit laudabili,& in moderatis exercitijs, in tempore æſtatis, in quo ſudore nociua emittuntur,& non utilia. Nõ naturalis eſt, de cõſumptione carnis, quia nulla emittit alia niſi iuuantia. Sudor aut hic naturam ſuã exit in qualitate uel quãtitate. In qualitate, ſecundũ naturã emittentis materiæ, unde & mutatur in colorẽ ſicut uidemus cum fiat rufus, uel citrinus, uiridis, uel albus. Iudicatur iuuamentũ, ſiue nocumentũ, ex naturis ſuorum humorũ. Item mutatur in odore, ſicut fœtentiſſimo, uel ecõtrario. Item in ſapore, ſalſo, dulci, uel amaro, ſiue acetoſo. Itẽ in quãtitate, multa, ſeu pauca. Multa aut ex humiditatis multitudine, uel de eius liquiditate, uel pororũ largitate, ſiue expulſiuæ uirtutis fortitudine. Paruitas eius uel de humiditatis paucitate, uel de eius groſſitudine, uel de pororũ oppilatione, ſeu de contentiuę uirtutis fortitudine. Cũ aũt ſudor adeò augmẽtetur ut deficiat inde uirtus oportet reſtringatur, & infirmi corpus ungatur oleo myrtino, ſalicino, citonino, roſato. Epithima ualens in ſtringendo ſudore nimio. Rec. roſę, drach. 20. ſandali, balauſtiæ, ana. drachmas .10. galliæ, drach. 5. frondium, myrtę, unc. 1, omnia coquãtur in duab. lib. aquæ, quouſq; in tertias redigantur,

tur,deinde colentur,& media lib.de oleo roſato,miſceatur, & coquatur do nec aqua deficiat,& ſolum oleũ remaneat. Poſt inde ungatur. Anteponantur infirmo uaſa frigida,aqua plena, & in domo frondes myrtæ,ſalicum, & roſæ,& aliæ ſimiliter. Sirupus roſatus cũ aqua frigida detur,prohibeatur nimium exercitiũ. Si incitandus ſit ſudor ex neceſſitate,ungatur infirmus cum chamomeleo,& nitro,uel chamomeleo,& pipere. Similiter facit oleum laurinum,muſceleon,anethileon,ireleon. Si ungantur dorſum, & totum corpus,ſudor prouocatur. Idem facit cinnamomum, calamus aromaticus, pyrethrum, calamenthum,caſſia,coſtus, rheumbarbarũ,carpobalſamũ,ſamſucus, qualecunq; horum inuenias ſimplex ſeu compoſitum, in oleo coctũ, & inde uncto corpore,ſudor prouocatur. Fumigationes etiam adiuuant de caſtoreo,calamẽtho,carpobalſamo,urticę ſemine,carui. Omnibus piſtatis, & corpore fumigato, elicitur ſudor. Sed tamen nõ temere ſunt agenda, niſi quis febres habuerit diuturnas, & maxime aliqua facultate ſudoris prouocandi indigeat,uirtute infirmi ſalua.

De uariolis. *Cap.* VIII.

VAriolę de ſanguinis putridi naſcunt̃ corruptione, & ſunt de accidentibus ſynochum comitãtibus. Quarũ ſigna,febris eſt fortitudo cephalea, rubor oculorum & faciei: Et plenitudo eorũ, grauitas, dolor in gula,& in pectore tuſſis,prurigo in naribus, ſternutatio,punctura in ſuperficie corporis. Quia materia exitum quęrens, carnem pungit & cutem,ſeparãs iuncturas earum ad exeundum. Quę cum uideris, certa ſigna habeas huius uẽturæ paſſionis. Medicãdum eſt ergo initio cũ calidis & humidis, quę materiã diſſoluãt,& extrinſecus expellant. Caueatur à frigida medicina,quæ claudit humores,& congelat. Medicina uero cito eijciens uariolas, & ſine moleſtia, ſuccus eſt marathri,apij,cum oxyſaccharo. Accipiant de hac confectione à nobis probata. Rec. ficus ſiccas 5. lentis mũdatę,drach.x.laccę, drach.5.dragagãti,drach.5.marathri, drach. 4.omnia coquantur in 1.lib.aquæ & s.uſq; ad 5.decoque,deinde cola,& mitte ſcrup.1.de croco,& da bibere ieiuno ante cibum,& hora dormitionis, donec totę apparuerint,& deinde ceſſet. Aliud: Rec. roſæ,lentis mundatæ,añ. drach.4.lacte, drach.2.marathri,ſemẽ citoniorũ,dragagãti,añ.drach.1.& s.maſtichis.drach.1.omnia coquãtur,colentur, & bibere unc.5.dent̃ cũ ſaccharo,demus ptiſanã,chryſolocannã,cucurbitã,betã.Epithimata omni modo uitent̃,ne forte uulnera intra reuertant̃,& cadẽtes in cardiacã, moriant̃. Studendũ in initio,ne in oculis puſtulæ naſcant̃, & lauemus cum lotura oliuæ oculos mũdificante. His mũdificatis,imponenda aqua roſata,cum ſucco maligranati,uel aqua roſata, cum ſumac. Si circundando exierint, lauetur cum uiſco pſyllij, & ſaccharo. Poſt ſeptem dies oportet cuſtodiri de medicina,

dicina,uel diæta ſolutionis, quia hæc paſſio propria eſt ſolutioni uentris ſuperuenienti. Quæ ſi ueniat, oportet eam ſtringi cum medicina in diarrhea dicta,uel in aliјs locis huius operis. Puſtulis effluētibus,& deſiccari incipientibus,impleatur culcitra ubi iaceat infirmus de oryzę farina. Superponatur uulneribus,farina oryzæ,uel milij,cum croco.

De cauenda & medicinanda mortifera potione. Cap. IX.

MEdicina autē uniuerſalis omnibus iuuatiua uenenoſis, hęc erit. Oportet ſuſpectos cauere omnes homines unde ſuſpicioſi timent, neque famelici, neque ſitibundi ab eis accipiant aliquid quod timent, niſi quod oportet, & optime ſit qualitatis ſicut dulcis in dulcibus, acetoſa in acetoſis, ſalſa in ſalſis. Vitent ingrata,fœtentia. Dioſcorides dixit: Si quis aquam ante cibum frigidam ſufficienter biberit, bene has qualitates diſcernere poterit. Cum autem tetigerit uel cibum, uel potum, ſi euenerit arſura,uel iectigatio,ſiue ſpaſmus,ſeu tumor in digito, ſiue in ungula,mortale, & uenenoſum eſt. Similiter ſi ori euenerit, & ſaliuam effluere fecerit, & labra formicauerint, in lingua ardor fuerit,& duricies in dentibus, uenenoſum eſſe intelligetur. Quod ſi cum ad ſtomachum uenerit,anguſtiam genuerit, atq; ſudauerit,uomuerit, inflabitur,colores mutauerit,riguerit, arſura affuerit,præcordia ſtrinxerit,oculi obtenebrauerint,oportet feſtinari ut medicentur: Alioquin moriuntur. Galenus & Dioſcorides præceperunt quomodo pręuideatur, ſi res uenenoſa timeatur. Accipiantur ergo cum nucibus ficus ſiccæ tres, quibus uenenoſa arte comeſta confutantur. Poſt comeſtionem,non minus ſubuenient: Similiter caſtaneæ cum ficubus ſiccis,& parum rutæ. Faciunt idem auellanę ante cibum,cum pauco uino comeſtę: nuces quoq; uirides cum ruta faciunt ſimiliter. Calamenthum item ualet cum uino. Dioſcorides terram ſigillatā multum dicit ualere in uenenoſorū prohibitione. Quam ſi antea uel poſtea conſcius biberit, tamen nihil obſunt,quia euomuntur. Galenus confectionem dicit,quę à mortalibus cuſtodit cibis, quam Nicomedem regem dicit accipere ſolitū cum ſuſpicionē haberet: Recipe baccarum lauri,terræ ſigillatę, ana.drach.3. fac puluerē, temperans cum oleo, & da drach.2. cum 3. unc. mellicrati,in ſpecie auellanæ. Hanc ſi ante uenenoſa dederis,permanens in ſtomacho,uenientia expellit cū uomitu. Quā ſi quis negligat,& in hoc periculum incidat,oportet in uenenoſis expellendis laborare, antequam dominentur in corpore. Expellentur autem uel cum uomitu, uel digeſtionibus. Neque ſolum uomitus in his expellendis adiuuat, ſed etiā cuius qualitatis fuerint denotat, liquore,uel odore, ſiue ſapore, & in uomitu quale uenenoſum fuerit,oſtendit. Si enim unctuoſus fuerit,& abominandi odoris,intelligitur,

gitur, quia marina rana fuerit, uel lepus marinus. Si coagulatus & intelligitur ſanguis eſſe bouinus. De odore intelligitur, ſi opium fuerit, de colore, ſi ceruſſa, uel gypſum. Digeſtio maxime iuuat, in expellēdā nocitiua materia. Vomitus autem incitetur, cum oleo in aqua calida, uel cum aqua calida, cum melle & oleo. Aqua de anetho idem facit. Si arſura in uentre fuerit, detur oleum roſaceum, cum aqua frigida. Certificato enim, quia ſtomachus ſit ſatis abunde mundificatus, & arſura, atque dolor ceſſauerit, demus digeſtibilia, cum clyſteri, ut mundificentur inteſtina de rebus illis uenenoſis. Deinde detur & lac poſt mundificationes certas, uel ſerum. Nutriatur cum rebus calidis, & unctuoſis, ſicut ficubus ſiccis, & nucibus auellanis, fiſticis, uuis paſſis, ſeſamo. Nutriamus iuribus gallinæ, annualis agni, hœduli, piſciſcibus craſſis. Si inferiora uentris ardeāt, uel pungūtur, clyſterizentur, Gallina craſſa coquatur quo ad incoctione deficiat. Ius autem illud bibat. Balſamum cum lacte mulieris, multum ualet arſuræ, uel dolori uentris, ex rebus uenenoſis. Detur & theriaca maior, quia cauſam cōficiendę theriacę maioris Andromachus dixit non fuiſſe, niſi cauſam deſtruendi res uenenoſas. Quod tribus modis facit: uel deſiccatione ueneni, uel mūdificatione expulſiua de principibus membris, id eſt, corde, cerebro, epate, uel quia hæc theriaca, membra principalia in uenenoſis expellendis cōfortat. Rurſus Andromachus, Galenus, concordes dicunt, quia hæc theriaca magna ex carnibus uiperæ facta, non ſolum contra morſus uiperæ, uel ſerpentium iam factos adiuuat, uel contra uenena ebibita, ſed etiam prius accepta ab his adhuc de accipiendis defendat.

De morſu uiperæ. Cap. X.

QVem uipera momorderit, in initio in albedinē mutatur color, & tumeſcit locus morſuræ nimium apparens, quaſi incenſio ignis. Patiens deficit, ſtupeſcit, ſudat, frigeſcit, ſtrangiria, tortura uētris, uomitus cholericus ſubſequūtur, & niſi ſuccurramus, ueneno cor incenditur, & inde periclitantur. Incipiendum eſt à medicina, ut loca morſuræ ſtatim ſtrictius ligentur, ne uenenum uenas perforet, ad membra principalia: poſt ore ſuggantur. Suggens ſit ſatur, & os eius cum uino & oleo lauetur. Locus tactus, cum ſpongia calida, ſuffumigetur, nimiſq; ſcarificetur, ut uenenum egrediatur. Vtilis autem eſt inciſio loci illius, ſi in loco ſit qui incidi poſſit, ſicut in digitis, & ſimilibus locis. Detur & de theriaca maiori, ut ſanguinem diſſoluat, & coagulari prohibeat, quia uenenum ſanguinem cordis coagulat, ſicut & coagulatur lac, ſed calore theriacæ diſſoluitur, & cor in expellendo confortatur, ſicut & ignis in expulſione fumi. Quod ſi theriacam non inueneris, da hoc quod ſumus dicturi. Succum de frondibus mali, cum uino cocto mixtis, uel aqua ubi ſter-

cus agni-

cus agninum coctum ſit;uel drach.1.& s.detur de turbith cum lacte pecudis & ſucci de frondibus myrti,& ſucci ſamſuci,ana.lib.s.gentianę,drach.5. coſti,drach.1.& s.omnia coquantur ad mediū,& dentur bibenda,uel detur cerebrū gallinę cum uino,& ſemen cauliū. Manducet cepas,porros,& allia, & ſimilia.Item iuuat gallinę pullus,fiſſus per mediū,& loco inde ſuffumigato.Similiter ſcylla in aceto cocta,& frondes maligranati piſtatę,& ſuperpoſitę.Item ficus,& allia piſtata,iuuāt. Confectionē hanc Galenus iuuare confirmat:Rec. ſagapini,piperis, aſę,opopanacis,ana.drach.2.galbani, ſulphuris,ana.drach.1.tempera cum uino,& ſuperpone.

De morſu ſcorpionum. Cap. XI.

QVem ſcorpio momorderit,dolorem maximū patitur,quaſi punctura acus,aliquando calet,aliquando frigeſcit, aliquando dolor augmentatur,aliquando non.Rigorem & frigiditatē,patiuntur, in corporis extremitatibus . Tumet in illis locis. Aliquando frigidæ ſudat. Medicandū igitur eſt cum theriaca maiore,qua ungēdus erit ille locus.Detur ariſtolochię rotūdę,drach.1.& s.cum uino.Baccę lauri ſimiliter.Butyrū bouinum,& mel bibatur . Cancros piſtatos demus bibendos, cum lacte aſinino.Myrta cū uino & agaricus idem facit.Radix croci hortulani,uel frondes eius,bibere cum uino dentur.Quidā medici dixerunt. dum radicē hanc infirmus in manibus tenuerit,nullū dolorē ſentit. Cōfectio quam Diapātus fecit,ualet ad morſum ſcorpionis,& araneę:Rec.ariſtolochię,drach.6.piperis,drach.3.opij, drach.1.& s.pyrethri, drach.5. tēpera cum uino,& fac in modū fabæ,& da duas bibendas.Aliud:Recipe calamēthi agreſtis, & domeſtici,piperis,myrtę,rutę,pōdus ęquale,tēpera cū melle,& da bibere drach.1. Aliud:Rec. rutæ, ſeminis erucæ,pyrethri,ſtoracis, ſulphuris,ana. drach.9. caſtorei,drach.3. Fac puluerem,temperās cum ſanguine teſtudinis,& da bibere. Aliud mitigās dolorem de morſu reptilium, quod Diapantus dicit ſe probaſſe: Recipe caſtorei,piperis albi, myrrhæ,opij,ana.drach.3. tempera cum uino,& da in modum fabæ in uino.Sic enim fecit Galenus,Diapantus uero alio modo:Rec.mandragoræ,piperis albi,caſtorei,opij,ana.drach.2. tempera ſicut diximus,cum uino . Oportet dentur allia piſtata,cum uino comedenda.Bibat uinū forte, in balneo aſſueſcat ſudare. Auellanæ iuuant comeſtę,uel facto inde cataplaſmate . Galenus dixit frondes lauri coctas in uino piſtatas ualere,facto inde cataplaſmate. Dioſcor.dixit baſilicam ſimiliter ualere.Sulphur,& ruta piſtata,& ſuperimpoſita,ualet. Maluæ ſemen & lini ſemen ualet ſimiliter, ſanſucus, id eſt,maiorana piſtata cū aceto & ſale, idem facit. Quidam medicorum dicunt, ſi caſtoreum accipias, & alliū, & piſtes, & cum oleo temperes,& cataplaſma facias,iuuat.

De morſu

De morſu apum & ueſparum. Cap. XII.

CVm apes pupugerint & ueſpę, uenenum enim habent acutũ, patiuntur incenſionem & dolorem nimium, fiuntq́ ibi ueſiculæ nigræ. Vnde oportet ſuperponi alcannam cum hordei farina, & aceto tẽperata. Lac ficuum ualet uel nuces piſtatæ cum aceto, & frondes baſilicon, & betæ piſtatę, & ſuper impoſitę. Quidã medici dicunt, frondes maluę piſtatas, & ſuper impoſitas, ualere. Item ſi cum ſucco maluæ quis ungatur, non mordetur à ueſpis, uel apibus. Item muſca manibus fricata, & morſuræ ſuperpoſita, iuuat.

De morſu rabidi canis. Cap. XIII.

CAnis naturaliter frigidus eſt & ſiccus, cui nigra dominatur cholera. Vnde ex ſui abundantia immutata, & putrefacta, toti corpori, dominans, ita corrupta, neceſſe eſt rabidos faciat, & maxime in autumno & uere. Signa cognoſcẽdi canem rabidũ, quia alij canes eũ fugiũt, & ſemper profugus eſt, & ſoliuagus & nutat quaſi ebrioſus, ore aperto. Lingua dependente, ſaliua nimia de ore ſemper currit, oculi ſunt inuerſi, & rubicundi, auriculæ retractę, cauda inter coxas. Oculi aperti, & tamen ad lapidẽ, ſiue ad quodlibet aliud obiectum, offenditur, & cuilibet rei uiſæ repugnat, etiam umbrę ſuæ latrat. Quem cum canes uideant, fugiunt, timentes eum, latrantes ſuper ipſum. Certum autem hoc eſt ſignum, ut bucella panis accepta ungatur ſanguine in morſura morſi exeũte, & projciat canibus, quam ſi refutauerint, intelligimus canis eſſe rabidi. Si nõ, econtra. Accidẽtia patiũtur inde ſomnia terribilia ſunt, in ſomni expergefactione ſunt timoroſi, ſine cauſa iraſcuntur, ſtupidi, & continue circũſpicientes, inſpici ab aliquo non patientes. Qui cum incidant paſſionem, timent aquã, quaſi canes latrant, & rauci ſunt, timentes cum aquam inſpiciãt, ut trementes cadant. Quibus niſi ſuccurratur medicando, moriuntur. Incipiamus ergo medicari, ante horum accidentium apparitionem. Aperiantur uulnera cum igni, uel ferro fortiter, ut cum ſanguine uenenum effluat. Apponatur & ſanguiſuga quæ uenenum eijciat. Detur & acuta medicina, quæ uulnera apperiat, ſicut allium, ſinapi, ſal, acetum, cepæ, calamenthũ, ſimplicia, uel compoſita, cum aceto uel melle ſunt temperãda, poſt ſuperponenda. Quod faciendũ eſt in prę occupando mala ſigna. Si autem appareant, oportet dari medicinam choleræ nigrę purgatiuam, & nutriatur cum diæta ſubtili, & ad digerendum facili. Demus theriacam, & medicinam in qua cancri ponantur fluminei. Dioſcorides dixit: Cineris eorum accipiantur, drach.3. & gentianę, drach.2. & bibantur cum uino. Galenus his adiungit olibanũ, & hoc modo cõponit: Recipe cancri incenſi, drach.5. gentianę, drach.3. terrę ſigillatę, drach.6. fac puluerẽ, da bibere cum aqua ubi cancri ſint cocti, drach.3.

Aliud

Aliud ualens ſimiliter: Recipe cancri incenſi, drach. 15. myrrhę. drach. 5. croci, drach. 2. gentianæ, drach. 1. & s. piperis albi 10. grana, uini quantũ ſufficit, da drach. 1. & s. cum uino. Aliud Galeni: Recipe baſilicon, ariſtolochiæ longæ, ana. drach. 7, gentianæ, drach. 8. piperis, opopanacis, drach. 1. mel quod ſufficit, da drach. 1. & s. cum aqua calida, dentur & nuces ad mãducandum. Nuces etiam piſtatæ cum ſale, & uulneri ſuperpoſitæ, ualẽt. Si aquam timeant, oportet machinari, quomodo detur neſciẽti. Fiat ergo canalis qua gulæ appoſita, occulte aquã infundat. Quidam medici dicũt: Iecur canis aſſatum datum comedere, iuuat, contra tumorẽ aquę. Item iuuat aqua ubi ferrarij ſua extinguunt inſtrumenta, inſcijs allata. Medicina morſus canis rabidi, ſiue aliorum iuuatiua erit iſta. Lycium, opopanax, cepæ, ſal, ruta, nuces, frumentum, frondes ficus, menta, orobũ, ſimplicia ſeu compoſita, cum aceto, uel cum melle, & ſuperpoſita, ualent. Morſibus etiam humanis proſunt oſſa uituli incenſa, & cum melle temperata, & ſuperpoſita.

De labore & dolore. *Cap.* XIIII.

LAborem patiuntur corpora, uel ex nimio motu, uel ex humoribus intrinſecus ſe mouentibus. Fit autem quatuor modis: Primus dicitur grauis, ſecũdus calefactorius, tertius tẽſiuus, quartus doloroſus. Grauis eſt, cũ corpus humoribus redundet craſſis, pertinẽtibus frigiditati & humiditati. Qui ex nimio diſſoluũtur motu, & digeſtus ſubtilis efficit̃ ſanguis uel aquoſus. Deinde uaſa implent̃, & grauantur. Quod fit, cũ uirtus naturalis defecta ſit, neq; pati eum poſſit. Tẽſiuus eſt quaſi primus, ſed tamen uirtus naturalis fortis eſt. Quã humores illi admouendum inſequũtur. Vnde tenſio ſequetur. Horũ duorũ medicina cũ exinanitione fiat, ſicut phlebotomia, pharmacia, epithimate, oleis temperatis, ſicut ireleo, ſambuceleo, anethileo, & hæc fiant in balneis cum fricationibus temperatis. Aliæ duę ſpecies, id eſt, doloroſus, & calefactorius, ex humoribus ſunt acutis, igneis, in corpore adunatis. Ex quorum nimio motu, fluidi efficiuntur, & calor cum dolore inde generatur, & aliquando febris ephemera inde efficitur. Si enim materiæ putreſcant, calefactorius labor concreatur, & inde febris oritur. Si autem ebulliant, neque putreſcant, doloroſus gignitur. Vnde dolor in tota ſuperficie corporis, quaſi dolor uulneris & punctura, quaſi acu facta. Vnde mediri oportet cum epithimate & oleo roſaceo in balneo aquæ dulcis temperato: infundatur aqua tepida quæ duo facit proficua. Vel enim acutas fumoſitates, & pungentes cum ſudore expellit, uel corpori humectationem tribuit, quia quod à calore naturali diſſoluitur, corpori reſtauratur. Doloris autem mutatio ſubita, ex complexione eſt calida uel frigida, uel ex iunctura ſeparata. Vnde cauſa eius eſt inueſtigãda, ſi ſit exterior. Item perquiratur ſi plenũ ſit corpus ex quiete, uel ex ciborum

multitudine,uel purgationis negligentia,iam cõſueta . Quibus certificatis, purgabitur cum phlebotomia & pharmacia. Poſt redeundũ ad medicinã repugnatiuã,cum ſecuritate & ſine timore. Si aũt nullum horũ appareat,calefactio,& fumigatio ſunt facienda,tẽperatura,& repugnatiua,doloremq́; mitigãtia,cũ rebus calidis & humidis tẽperata, ſicut anethileo,chamomeleo, ireleo,& ſimilibus. Aliquando dolor fit extrinſecus,neq; tamen ſentit infirmus,ſicut ſi male poſita dormiẽs tenuerit mẽbra dolentia,uel ſubito torſerit ea,uel fuerint infrigidata. Et ſi calefactio profuerit,teneatur. Sin autẽ ad purgationẽ redeat̃,cum pharmacia & phlebotomia,ne forte plenitudo corporis ſit cauſa,non à uulgo intellecta,ſicut ſi cibus in qualitate,uel quãtitate,extra temperamentũ accipiatur, neq; tamẽ paulatim coadunata à quolibet intelligũtur,uel ne cõcluſio pororũ ſit cauſa,ab eiuſdẽ generata. Vel quædam mẽbra ſint inciſa,quorũ nutriuis cibus rediens ad corpus, nõ ſentit̃. Galen. dicit: Cui ſubito in ſanitate ſua dolor ſubitus & fortiſſimus ſuperuenerit, ut ilico ad iacendum cogat, oportet ipſa die prima,feſtinetur phlebotomia,ne uirtus deficiat,& auferri non poſſit ſanguis quantũ ſufficiat.

De apoſtematibus. Cap. XV.

OMnia apoſtemata naſcuntur de humoribus ad mẽbra in quibus ſunt effluẽtibus. Quę uel de cauſa ſunt exteriori,ſiue interiori. Exteriori,ſicut percuſſione,uulnere,contractione,fractura,ſaltu,ſubmerſione. Qualecunq; horũ acciderit,mouentur humores illius mẽbri. Quod cum debile & defectũ inuenerit,adunãtur ibi. Cauſa interior de abũdantia humorũ eſt,& corruptionibus eorũ,& præparatione membrorũ recipientiũ . Materia aũt faciẽs apoſtemata,de alicuius quatuor humorũ eſt eſſentia,uel de uẽtoſitate aliqua. Ex ſanguine naſcens,phlegmone uocat̃. Cuius ſignificatio eſt rubor, calor, tumor, humectatio . Quod de cholera naſcitur rubea, appellatur eriſepila, color eius citrini & rufi eſt medius: in tactu durũ,pulſus nimius & pũgitiuus. De phlegmate naſcẽs apoſtema,eſt molle,albũ,ſine dolore. De cholera nigra ſcirrhos dicitur, eſtq́; durũ apoſtema,nõ ſenſibile, colore liuidũ, uel uiride, ſine dolore, uel pulſatione. Sed cũ magis moretur,cancer efficitur. Volentes autẽ medicari apoſtema, uideamus ſi de ſanguine naſcitur, & tunc tandẽ phlebotomemus, & de ſanguine tollatur,quantũ uirtus patiat̃. Poſt demus,unde feruor ſanguinis extinguatur,ſicut oxyfœniciã,manna,caſſiãfiſtulam,pruna,iuiubas,& ſimilia. Purgato toto corpore,ad infirmũ membrũ redeatur,cum rebus morbo repugnãtibus,ſicut ſandalis rubeis,bolo,myrta,opio & ſimilibus. In ſtatu apoſtematis,cauſa diſſolutiua miſceatur his,ſicut lyciũ,crocus,endiuia, & ſimilia. Dioſcor. Vitellum oui cum oleo roſato, & pauco croco,myrrha,poſitũ ſuper apoſtema de craſſo ſanguine,diſſoluit,& ſimiliter uitellum idem cum

oleo

oleo uiolato ſuper calidum apoſtema poſitũ,mitigat, & ad digerendũ accelerat,diſſoluens nondũ collecta.In apoſtemate de cholera rubea incipiendũ ad purgandã ipſam choleram,& ad membrũ infirmũ cum repugnatiuis redeundũ poſtea,ſicut ſolatro,coriãdro,ſemperuiua,portulaca, pſyllio, hyoſcyamo,lactuca,endiuia,& ſimilia. Nutriamus cucurbita lentibus,portulaca,blito, & ſimilibus.In apoſtemate phlegmatico, dandũ phlegmatis purgatorium,& poſt membrũ defectũ medicandũ.Ponamus ibi ſpongiã,aqua tepida, & aceto infuſam. Si ſpongia inueniri nequeat, lana eſt ſuperponenda. Aliquãdo aquę calidę nitrũ oportet ſuperponere. Apoſtemati de cholera nigra nondũ cancere effecto,medicina eſt apponenda,ſed cancer incurabile malum eſt. Medicina cholerę niſi purgatiua erit, & ſi apoſtema quodpiam ſaniem colligat,cũ hoc cataplaſmate aperiamus,id eſt,ſcariola piſtata, & cum oleo roſaceo cocta:Quę ſuper apoſtema eruntponenda, & ſimiliter caules cum butyro bouino. Vnguentũ dialthea, & publicũ,ualens humectationi duri apoſtematis,aperiens ſine moleſtatione:Rec.ſemen lini,fœnugręci,maluæ, ana.lib.s.olei lib.3.lithargyri,drach.3.fac ut coquãtur leni foco. Aliud ualẽs apoſtemati ſine capite: Rec. ſemen lini,fœnugręci,ſtercoris palumbini, añ. drach.9. ſeſami cõbuſti,drach.30. fac ſeſamũ piſtari quaſi medullam, deinde cum ipſo alias ſpecies tempera. Si plus uelis mollificare, de oleo ſeſamino pone. Aliud in apertione apoſtematis:Recipe ficus ſiccas in aqua coctas & parũ nitri,atq; olei. Dialthea Ioan. Damaſc.ualet mũdificãdo calido apoſtemati: Recipe pſyllij,drach.30.hyoſcyami,drach.16. myrrhæ, drach. 45. fœnugræci, ſemen lini,ana.drach.30. maluæ ſeminis,10.drach. omnia ponantur in aqua calida. Deinde accipe ſpumas eorũ,& tẽpera cum oleo,& lytargyro,ut ſufficiat. Aliud ualẽs apoſtemati ubicũq; in corpore ſit, & maxime in ſplenis craſſitudine, uel epatis: Recipe amoniaci,unc.4.aceti lib.1.dimitte in ſimul die 1.& poſt piſta in mortario,efficiatur ſicut medulla, deinde accipe croci,drach.3.olei roſati,unc.4.ceræ,unc.1.coque ad focum ſuauem,quoad diſſoluantur,& in mortario tempera.

De uerrucis. Cap. XVI.

Verrucę ſunt caro egreſſa,dura,& ſpiſſa,per totum corpus nata. Sed tamen maxime in pedibus, & manibus, quas expellit natura in corporis exteriora. Sunt autẽ de phlegmate,& cholera nigra. Quę ergo mollis eſt & ſine dolore, intelligit́ eſſe de phlegmate. Dura,& ſpiſſa perpenditur eſſe de cholera nigra. Oportet ergo cum medicari uoluerimus,primũ à purgandis illis chymis unde fuerint, incipiamus,poſt deforis ponamus medicinam illorũ deſiccatiuã. Quæ ſi nõ ualeat, apponẽda ſunt calida,unde incendantur,& corrũpantur. Deſiccatiua,ſicut oleũ myrtinũ, roſaceũ, ramorũ uitis cinis cum aceto tẽperatus, acacia cum

oleo roſato, facit ſimiliter. Nigella, ſtercus ouinũ, uel caprinũ cum uino temperata, ualet. Dioſcorides dicit: Lac ficuũ cum pinguedine porci temperato, & deſuper ponito. Incenſiua uero, æruginis æris, drach. 8. colocynthæ, drach. 10. nitri, drach. 9. ſalis amoniaci, drach. 1. aluminis, auripigmenti, añ. drach. 12. fellis taurini, drach. 9. calcis uiuæ, drach. 15. tẽpera cum lixiuio, & deſuper pone. Aliud, Rec. ſandarachę, auripigmẽti, ſpumę marinę, pondus ęquale, tẽpera cũ ſucco lupini. Si non ſufficiant, incide cum ferro. Dioſcor. Cicer ſanat uerrucas, ſi ſecundũ unamquãq; uerrucã granũ accipias, & adunes in fruſtulũ panni ligãs, & hoc in Calendis mẽſis infirmus retro proijciat.

De elephantiaſi. Cap. XVII.

LEpra eſt paſſio naſcens de cholera nigra incenſa, & putrefacta apparens in ſuperficie corporis, & naſcens de quatuor humoribus, ſed tamen incenſis, & corruptis, & in cholerã nigram mutatis. Eſt autem quadrifaria, uel enim de corruptione eſt ſanguinis, & uocat̃ alopecia. Alia de cholera rubea, & dicitur leonina. Alia de cholera nigra, & dicitur ἐλεφαντίασις. Quarta de phlegmate prouenit. De corruptione ſanguinis, rubet, putrida eſt, tumet, & ſanguis & ſanies, inde effluũt. De cholera rubea citrina eſt, pectus ſiccum, fiſſura manuum, & pedum, contractio, & macilentia. Cuius calor ſi augmentatur magis quàm ſiccitas, articuli ſeparant̃, & cadunt. Si de cholera ſit nigra, color erit niger, & putreſcit, groſſeſcit, graueſcit ſenſus, groſſeſcũt ſupercilia, fiduntur manus, & pedes, contrahũtur digiti. Si de phlegmate, humeſcit corpus, glandes naſcũtur, color albus eſt, oculorũ fluxus. Oportet aũt nos cũ medicari inceperimus, incipiamus à purgandis illis corruptis humoribus. Galenus dicit: diuturnum morbũ medicaturi, incipiant à mũdificanda ſua materia, & à corpore expellenda. Quæ ſi de corruptione ſanguinis, phlebotomemus de media uena, quod faciendũ erit, cum materia inter uaſa ſit. Si enim eſt extra uenas phlebotomia eſt cauenda, cum multũ huic noceat. Intelligetur eſſe extra uenas, de corruptione figurę infirmi, & putredine, & puſtulis in facie, & toto corpore. Vnde dimittenda phlebotomia, & accipienda pharmacia. Nutriamus cum ſubtili dięta, nõ cõuertibili, neq; corruptibili. Galenus de melancholia: Loquar, inquit, de melancholica quæ diu expertus ſum. Si quis purgare uoluerit hanc materiã, & mũdificare inde corpus, à fortiſſima purgatione incipiat, & ita forſan materiã ne augmentetur, prohibeat. Et ſi fuerit cancer, inde oportet noſſe nos ſi medicina noſtra corpori proficiat, & calorem melioret, morbusq; declinet, infirmus cõfortet̃. Medicina quæ hęc faciat utamur & cum magnis medicaminibus adiuuemus. Sicut hieralogodion, apozemate de epithymo, theodoriton maiore, hiera hermis, ſirupo de epithymo. In intermiſſione, & cũ nõ ſit tẽpus, catharticũ dare, demus theriacã maiorem

factam

factam cum pinguedine,& carne uiperæ. Galenus: Nunquam, inquit, uidi in uita hominem hac infirmitate omnino ſanatum, niſi qui uinum biberint in quod uipera ceciderit,& ibidem cõputruerit, Hunc enim uidi excoriari, & cute expoliari, cum uinum illud ebiberit. Vnde certus factus ſum teſtimonio aperto, quod dixerant antiqui de carne, & pinguedine uiperæ eius iuuamenti magnitudine, in hac & in omni dura paſſione. Purgato autem corpore ſupradicto medicamine, demus ſelithæ theriacã, & ſimilia corpus cuſtodientia, & putredinem mundificantia. Præcipiamus balneetur, ſed tamen aquis dulcibus. Item iuuat incenſio,& diętæ obſeruatio, cibi paruitas. Interrogatus enim Galenus, quę ſumma medicina habeať: reſpõdit: Abſtinẽtia.

De morphea. Cap. XVIII.

MOrphea eſt corruptio ſanguinis, unde nutritur cutis corporis, ſiue macula inter cutaneæ carnis. Cuius cauſa uniuerſalis defectio eſt digeſtiuæ uirtutis. Quę cum defecerit, ſanguinem corrumpit, qui ad cutem ueniens eam nutrit. Si autẽ phlegmatica ſit eius qualitas, alba fit morphea. Si de cholera nigra, erit morphea. Eſt autẽ morphea triplex, uel enim liuidi coloris, naſcẽs de materia cholerica, & ſanguinea, uel nigra naſcẽs de ſanguine melancholico, uel alba, & eſt de phlegmate ſalſo. In quibus tribus generibus nõ ſanguis eſt minuendus, ſed oportet forti medicamine purgeť, ſicut theodorito, hierapicra, hieralogodion, & ſimilibus. Vomitus detur ſemel in menſe, & abſtineatur à cibis malos chymos habẽtibus, & durè digeſtibilibus. Sępe balneetur. Galenus morpheam medicari præcepit, poſt mundificationẽ corporis. Vngatur autem corpus cum calce, & anacardo, & thapſia, aloë, lithargyro, acacia, ſulphure, elleboro albo, ſimplicibus, ſeu cõpoſitis, & cum aceto tẽperatis. Item Galenus dicit: apij ſyluatici ſuccus, ualet cum lacte ficuum mixtus, & ſulphur, & dragagantũ, idem faciũt. Sanguis leporinus ualet, cipariſq; radix cum aceto ſimiliter. Bibant autem de hoc antidoto: Recipe mirobalani, chebuli, citrini, ana. drach. 15. pulueris hierapicrę, drach. 18. ſiſeleos, drach. 15. fumi terrę, drach. 30. ſene, drach. 20. agarici, turbith, ana. drach. 30. thapſiæ, drach. 10. acori, drach. 8. fac puluerem, addens mel quod ſufficit, da drach. 2. uel 3. Alij iungunt huic drach. 15. ellebori nigri. Aliud: Rec. chebuli. drach. 30. epithymi, drach. 20. maſtichis, drach. 12. ameos, drach. 10. calamenthi, drach. 10. hierapicrę, drach. 20. colocynthę, drach. 10. nigellæ, drach. 5. ſinapis, drach. 5. thapſiæ, drach. 7. fac puluerem, addẽs mel quod ſufficit, da drach. 5. tribus diebus cõtinuis, & tribus intermiſſis. Vnguentũ ualens morphee omni colore: Rec. thapſiæ, condiſi, ſinapis, nigellæ, ſemen radicis, pyrethri, rubeæ, ana. drach. 3, coſti, colocynthæ, ellebori nigri, capparis radicis, rutę, aluminis, ſtaphiſagrię, nitri, añ. drach. 1. & s. euphorbij, ſcãmonij, ſalis amoniaci, ſandarachę, ameos, añ. ſcrup. 2. fac puluerẽ, tẽperans cũ aceto, & ungať eo.

De impetigine Cap. XIX.

IMpetigo duobus eſt modis, uel enim ęquale eſt cum ſuperficie corporis, & de cholera niſi fit, & de fece ſanguinis, aliquando cum prurigine. Vel ſuperficie tenus combuſta: Cuius color, cicerinus, uel rubori contiguus, & eſt furfurea, fiſſa, & pruriginoſa, naſcens de materia melancholica, nimis incenſa. Prima ſpecies, medicabitur cum phlebotomia, & pharmacia, humores incenſos mundificantibus. Secunda, cum medicina choleræ nigrę purgatiua. Balneum in uſu habeat aquę dulcis. Lauetur cũ furfure, & farina fabæ. Vngatur oleo fruměti, acetoſo, pomi citrini carui, piſtata, ſulphure, cũ aceto, cinere, cũ fœmineo lacte, gummi prunorũ, farina ciceris, cum lacte ficuum, elleboro nigro, cum aceto, acacię, drach. 7. gummi arabici, drach. 5. cum aceto. Poſt lauetur cum dulci aqua, & ungatur oleo roſato.

De ſcabie & prurigine. Cap. XX.

SAepe natura humores malos expellit ad ſuperficiem corporis, ut mundificet interiora. Quod ſi ſint ſubtiles, & nimium liquidi, ſoluunt de cute cũ ſudore & fumo. Si craſſi, permanět ſub cute. Si mediocriter craſſi, prurigině gignũt, groſſi ſcabiě faciũt. Scabies ſicca, & non ſanioſa cum prurigine, & punctura, & fiſſura, de cholericis chymis incenſis eſſe ſignificatur. Vulneroſa, & craſſa in ſuperficie corporis, neq; prurigine forti, & cum ſcalpatur cutis excoriatur, ſicut alba ſquama, ſignat ſalſum & incenſum phlegma, & plurimũ hęc innaſcuntur ſenioribus, propter collectionem ſalſi phlegmatis, & defectionem cutis. Scabies humida, & ſanioſa, & cum delectatione pruriginoſa, ſanguinem incenſum cum cholera, rubea eſſe demonſtrat. Si ſanies ſit craſſa, maiorem abundantiam ſanguis ſignat. Si ſubtilis aquoſa & citrina, cholera abundantem oſtendit. Cum ergo ſcabies de ſanguine & cholera rubea cõperiatur eſſe, phlebotomet de media uena. Si autě aliquid nobis obuiet in munitione, purgemus cũ cathartico de caſſiafiſtula, & ſucco fumi terræ, & mirobolanis citrinis, & ſimilibus. Frequententur balnea in quibus ſudetur. Non tangantur corpora epithimatibus: Viſcoſitate enim ſua prohibent diſſolutionem humorũ, & poros claudunt. Sed tamen parum olei roſacei eſt adhibendum. Si ſcabies ſit ex chymis phlegmaticis, purgemus phlegma cum cathartico de epithymo, ſiue de agarico, & ſimilibus. Aſſidue fiat balneum in quo ſudent. Deinde ungantur de apij ſucco, uel calamenthi. Purgatis autem corporibus ad exteriora unguenta redeamus. Vnde ſecundum Galenum: Litargyrum cum oleo ualet. Cinis caulium cum petroleo ſimiliter. Dioſcorides dicit: Carui cum aceto ualere. Sulphur cum lentiſceleo multum ualet ſcabiei & impetigini, unguium & inguium macularũ. Sulphur cum aceto ſimiliter facit.

facit. Similiter nitrum cum melle, & ſulphure, iuuat. Sal quoque cum oleo & aceto, ſi ut ſudent accedãt foco, mitigat dolorem, & iuuat ſcabiem, & impetiginem. Galenus: Aqua ſulphurea, uel marina, uel cum ſale cocta, uel cum frondibus olearum, iuuat ueteres puſtulas, ſcabiem & pruriginem, & ſimilia. Frondes quoq; oleæ, coctę cum aqua & aceto. Similiter & frondes cannæ. Vnguentum ualens ſcabiei & prurigini de calore: Recipe lithargyri, drach. 10. ceruſſæ, cadmię argentę, ana. drach. 3. chelidoniæ, ſigiæ, argenti uiui, añ. drach. 2. olei roſacei & aceti, quod ſufficiat. Aliud deſiccans puſtulas & uulnera de calore: Recipe acacię, gummi arabici, ana. drach. 2. lithargyri, cadmię argentę, ana. drach. 1. & s. tempera cum aqua roſata.

De carbunculis. Cap. XXII.

CArbũculi de ſanguinea craſſo naſcũtur, & corrupto. Vnde de foris eſt ſuperponenda res diſſolutiua, cũ tantũ corpus interius mundificet. Deſuper ponendũ eſt frumentũ maſticatũ, ut maturẽtur ſiue diſſoluantur. Galenus granum aquę infuſum non ualere dicit. Maſticatum autem prodeſſe, propter infuſionem ſaliuę. Valent & ficus non maturę, piſtate cum cera. Dioſcorides: naſturtium cum oleo piſtatum & ſale, ualet. Vuæ paſſæ cum ſale piſtatę, ſimiliter fermentum cum oleo & ſale, ualet: Maturat enim & rumpit. Farina ſubtilis tẽperata cum oleo & melle, & parũ cymini ſimiliter. Si autem ſaniem habuerit, farina hordei uel orobi cum butyro, & ſale, & caulibus omnibus piſtatis ſaniem eijcit. Nitrum cum terebenthina, carbunculum aperit & ſaniem trahit.

De uulneribus in corpore. Cap. XVII.

VLnera in corpore ex ſanguinis naſcuntur corruptione, maxime rubicũda, & moleſta, febres generantia. Quorum color rubicundus, & citrinus. Si ſanguis choleræ rubeæ ſit ammixtus, uulnera ſicca, & puſtuloſa naſcuntur. Si cum cholera rubea fuerint uulnera uaricoſa: Sicut phlegmate, erunt humida, & alba, & ſpumoſa. Si ergo uulnera de ſanguine ſint, phlebotomemus, & uſque ad defectionem minuatur ſanguis, niſi aliquid obuiauerit. Mundificetur etiam corpus cum cathartico, & ſubtilibus diętetur frigidis & humidis. Deinde ad unguenta exteriora redeamus. Vnguentum ualens uulneribus calidis: Recipe ceruſſæ litargyri, cadmiæ, argenteæ, ana. drachmas 8. ceræ albæ, olei roſacei, ana. lib. 3. fiat unguẽtum. Aliud: Recipe lithargyri, ceruſſę, chelidonię, cadmię argentę, ana. drach. 8, olei roſacei, drach. 5. aceti, albuminis oui, ana. drach. 8. uiſci pſyllij, drach. 15. fac unguentũ. Aliud ualens humidis mulieribus: Rec. lithargyri, drach. 10. argẽti uiui, lapidis fuſci, añ. drach. 5. chelidonię, dra. 1. & s. olei & aceti quod ſufficit. Aliud deſiccãs uulnera, & puſtulas.

Recipe boli,drach.2.terrę ſigillatę,drach.1.croci,camphoræ,ana.drach.s. tempera cum aceto,& aqua roſata. Aliud ualens uulneribus crurum: Recipe nigellam coctam in aqua, & poſt deſiccata, fiat puluis,quæ cum oleo roſato tempera,& crura cum aceto laua,& unge. Item ualet litargyrum cum oleo roſato,& ſemen erucæ cum melle temperatũ idem facit. Similiter ſucco apij,cera,& oleo roſato,cum aceto & aqua unguentum fiat.

De ſcrophulis. Cap. XXIII.

SCrophulę ſunt dura apoſtemata in molli carne naſcentia, quæ ſunt medicãda unguentis emollientibus,ſicut illud quod duodecim cauſis conficitur,& mollitiua ſunt ſuperponenda,putredinis carnis corroſiua;Deinde alia medicamina deſiccatiua,& claudentia. Dioſcorides dicit:iris cocta & cataplaſmata ualet, quia humectat. Similiter ficus nõ maturæ & coctę, iris cum ariſtolochia & dialthea mixta,ualet ad mollificandum ſcrophulas. Farina lupini cum aqua temperata,idem facit. Elacterij radix piſtata cum ramis,ualet: Capparis cocta & piſtata,ualet. Nitrum & fermentum, emolliunt. Confectio ualẽs apoſtemati in collo,& ſcrophulis. Recipe ariſtolochię.unc.croci,drach.1.& s. tempera cum aqua,& deſuper pone. Aliud, Recipe æruginis æris,drach.5. amoniaci,drachmas 5. ſarcocollę,drach.1. & s.fac puluerem,temperans cum melle,& cum lycinio impone. Cineris uitis,picis,ana. drach.10,olei quod ſufficit,fac unguentum.

De puſtulis. Cap. XXIIII.

PVſtulę naſcẽtes ex deſudatione ſunt quatuor modis;Sũt enim quędam calidiſſimæ, quas aqua frigida adiuuat,cum de cholera naſcantur ignea. Quędam ſunt de cholera,ſed tamen craſſa, quas balneum iuuat in aqua calida. Aliæ inter duas has mediocres. Quarta ſpecies,de cholera naſcitur nigra,quæ peſſima eſt, & ad ſanandum dura. In curãdis tribus generibus,cholera rubea purgetur,in quarto, nigra. Balneũ patiens in uſu habeat. Vngatur ſucco ſolatri, cum coriandro mixti,uel ſandali,uel croco,uel fronde hyoſcyami cum melle. Medulla melonum cum ſucco apij,in balneo poſt ſudorem,ualet. Frondes oliuę piſtatæ, & in aqua coctę,ualent. Hę deſudationes plurimũ naſcunt in æſtate,& tunc naſcũtur,cum calor abũdat nimius. Cauſa eorũ eſt,ſuperfluitas exiens cum ſudore,ſemper adunans ſe ſuper cutem,& coagulans. Quod fit ex negligentia balnei,& mundificandę cutis. Si autem augmententur,& uetereſcant,in ſaniem deueniũt. Vnde feſtinandũ,ad purgandam choleram de corpore rubeam. Vngatur deforis medullis,& corticibus melonis,de ſucco ſolatri,aſſiduis balneis utãtur. Similiter roſa & myrta cocta,& in balneũ poſita,ualent.

De ruptura

De ruptura & diſiunctione. Cap. XXV.

SI aliquãdo membra ſeparationem iuncturæ patiuntur in oſſibus, oportet medicũ feſtinare ut ſeparatio ſolidetur, & ſanorũ iunctura in ſolidandis cõſideretur, & ne iterũ ſeiungantur, præuideat: quod fiat cum ligaminibus oſſa circũdantibus. Quæ tamen ligamina bene ſunt cõſideranda, quia fortia, ne exeant cuſtodiũt oſſa. Sed tamen ligamina tumorẽ generant in circuitu & puſtulas. Mollia neutrum horũ faciunt, ſed non bene iuncturã cuſtodiũt, maxime in ſomno, & membrorũ motu. Ligamenta ergo facienda ſunt mediocria, ut infirmus utrũq; ſupradictũ euadat. Soluãtur aũt poſt diem tertiũ, uel antea, ut ille locus quieſcat, poſtq; ligẽtur, ne forte diu ligata cum non membrũ aſſueuerit anteaq;, diſſoluenda per poros exire prohibeãt. Vnde prurigo orta infirmũ ſcalpere ſeu mouere membrum illud cogat. Solutũ membrũ aqua calida eſt balneandũ, ut poros aperiat & ſuperflua emittat. Cũ aũt diſſolueris in die ſeptimo, & in mẽbro neq; tumorem uideris, neq; puſtulas, ſed minus erit q̃ in ſanitate fuerit, ponenda ſunt ſolidãtia & carnẽ reducẽtia. Galen. Prius, inquit, incipiendũ à medicanda fractura, & ſeparatione iũcturę in oſſibus, minuẽdo ſuperfluitates corporis per phlebotomiã & pharmaciã. Diætemus autem infirmum cum ſubtilibus & paucis, dum certificemur tumorem, ſiue puſtulas, uel quęlibet alia de temperantia non ſuperuentura propter loci debilitatem, & materiam abundantem. Poſtea redeundũ ad rem ſolidatiuã, & membri augmentatiuã, id eſt, multam quantitatẽ cibi craſſi. Cibo enim ſubtili, non ſolent oſſa ſolidari. Separatio autẽ concatenationis, lauetur cum aqua calida, & reponatur ſicut fuerat, ligeturq; ſicut & fractura. Deinde ſuperponendum de hac cõfectione ualente ad fracturam, & ſeparationẽ iuncturæ: Rec. ſumac, ſeminis myrtæ, ana. drach. 10. myrrhę, aloẽs, añ. drach. 6. enulę, drach. 10. tempera cum aqua, & unge. Aliud: Recipe myrrhæ, drach. 7. chamomilę, drach. 8. ſandali rubei, drach. 5. thuris, drach. 10. boli, terrę ſigillatę, drach. 20. enulę, drach. 10. ireos, 15. Dioſcor. Farina hordei, & malua cũ oleo tẽperata, ualet. Aliud: Recipe ladani, drach. 15. aloẽs, drach. 9. croci, drach. 5. boli, drach. 15. gallę, drach. 5. roſę, nucis, cypreſſi, drach. 5. tẽpera cum oleo, & unge. Aliud: Rec. aloẽs, myrrhæ, acaciæ, maluæ, thuris, ana, drach. 3. maſtichis, drach. 1. & s. pulueris molendini, quãtum omnes alię ſpecies fuerint, tempera cum ouo, unge neruos; & uenas circũdantes fracturas, cum unguentis emollientibus de cera, medullis bouinis, pinguedine uulturis, pinguedine renum pecudis, & oleo roſato, & ſimilibus.

De ſanguine fluenti ex inciſione. Cap. XXXI.

IN fluxu ſanguinis de inciſione gladij, ſiue cultelli, ſagittę uel ſimilium: Primum in ſanguine ſtringendo erit ſtudendum, ſuperponendo digitum, & tenendo panniculum, donec ſanguis congeletur in

tur in uena, unde exierat. Deinde ſuperponenda eſt medicina, ſanguinis reſtrictiua. Quæ duobus fit modis: Vel enim ſtringit, & non carnem reducit, ſicut farina frumenti, terbēthina, gypſum, & ſimilia. Vel ſtringit, & carnem facit, ſicut thus, aloē, albumen oui, pili leporis. Galenus hanc cōfectionem dicit tribus modis debere eſſe, uel enim ut æquale ſit pondus aloēs & thuris, & corticis puluis ſelectus eſt apponendus, qui duris corporibus eſt utilis. Si ſtiptica enim his ſunt neceſſaria, uel ut thus duplum quàm aloē ponatur, & thus unctuoſum, & gummoſum eligatur. Quæ confectio utilis eſt mollibus corporibus, quæ multis rebus indigent cōfortatiuis. Tertius modus, ut de thure plus ponatur quàm aloē, non tamen duplum, hoc conuenit mediocribus corporibus. Albumen oui apponatur, ut in ſimilitudinē mellis inuiſcetur. De pilis leporis quantum oporteat. Hæ medicina eſſentię uenæ ſuperponatur, unde ſanguis effluit. Et poſtea multa quātitas toti uulneri ſuperponenda, atq; liganda, cū pannis lineis ter uel quater inuolutis, & ſtrictura contra uenæ fiat initia. Ligamenta omni die ſoluantur tertia. Si autem medicina ſuper uulnus nimis fuerit uiſcoſa, & ideo uulneris ſtrictiua, nec tamen auferas, quia forſitan inde ui ablata, locum iam fermè ſolidatum aperiat. Apone ergo de eadem multam quantitatem, ut emolliat illam deſiccationem. Emollitam paulatim ſubtrahas, ſed tamen dum ſubtraxeris, digitum uenæ effluenti ſuperpone, ne ſanguis exeat. Quod ſi nec hoc potueris, liganda uena erit. Sic enim pręcipit Galen. Puluis Ioannis Damaſceni ſtringens, & deſiccans ſanguinem uulneris: Recipe aloēs, unc. 1. thuris, corticis balauſtiæ, ana. unc. 2. ſanguinis draconis, ſarcocollę, ana. drach. 12. ramorum erucæ, drach. 8. Tempera cum albumine oui, & pilos adpone leporis. Aliud ſtringens & ſolidās uulnera de gladio uel cultello facta: Recipe ſarcocollę, unc. 3. ſanguinis draconis, balauſtiæ corticis, libani, ana. unc. s. Aliud: Rec. aloēs, myrrhæ, amoniaci, ſarcocollæ, ana. unc. 1. erucæ, ſacchari, ana. unc. 3. fac puluerem, & imple uulnera, deinde pannos ſuperponendos infunde ſaliua. Aliud: Recipe ſarcocollæ, libani, dragaganti, ſanguinis draconis, gummi, pondus æquale. Fac puluerē, & imple uulnera inde. Si autē uulnera crepuerint, & ſanguis effluxerit, albumen oui, oleum roſatū, roſam, maluē, accipe lentes. Quæ omnia piſta, & tempera, infundensq; bombycinū ſuperpone.

De albedine unguium & großitie. Cap. XXVII.

Aliquando in unguibus albedo, & craſſities naſcuntur, & inde caro digitorū quaſi uulneroſa efficitur. Medicādi ſunt ſemine lini, cera, melle, unguētum ſuperponatur. Aliud: Sandaracha cum aceto idem facit. Dioſcor. Alumen temperatū cū aqua, ualet albedini, & craſſitudini, & uulneratis unguibus. Item feces aceti incenſæ cum

ſæ cum rhamno, idem faciũt. Medullæ oſſuum oliuę cum pinguedine, & farina mixtæ, ualent ſimiliter. Superfluę carni in ungulis, & tumori, ſiue apoſtemati, circũdantibus, galla piſtata, & cum melle temperata ualent. Lentes cum aqua faciũt ſimiliter. Stercus columbinũ coctũ cum farina hordei, & cataplaſmate inde facto, ualet. Aſa cũ lacte tithymali ſimiliter prodeſt. Citrinitati unguiũ ſemen erucæ temperatũ cũ taurino felle, ualet. Alumen cum pinguedine anatis iuuat. Feces uini incenſę, malos ungues faciũt cadere.

De incendio ignis. Cap. XXVIII.

QVocunq; modo ignis corpori inciderit, oportet rebus frigidis refrigerari, ne ad ueſicas perueniat, cum fronde myrtę incēſæ, cũ cera, & oleo roſato, uel gũmi arabico cũ albumine oui, uel cinnabaro cũ aceto, ſiue bolo cũ aceto, & aqua roſato, uel ſucco ſcariolæ, farina hordei, & albumine oui, oleo roſato: Vel cum acacia, ſtercore agnino cum oleo roſato & cera. Hęc enim ualent. Malua piſtata cũ oleo roſaceo, ſimiliter facit. Quod ſi ueſicauerint, ſuccus portulacę, uel frondes myrtę, ſiue carbones ferrariorũ, cimolea, omnia cõpoſita, ſiue ſimplicia, cum oleo roſaceo & cera mixta, ualent. Alumen cũ oleo roſato facit idem, lotura oliuę ſalſa, iuuat.

De uulnere propter ocreas. Cap. XXIX.

ALiquando in pede, uel crure, naſcũtur de anguſtia ocrearũ uulnera. Quæ ſi ſint cũ tumore, pulmonē ueruecis ſuperpone, uel agni annualis, ſiue uulpis. Si aũt uulnera ſint ſine tumore, galla incenſa, balauſtia, cortices maligranati, ſumac, acacia, quælibet horum puluerata, ſuperponantur.

De fiſſura manuum & pedum. Cap. XXX.

ALiquãdo ſanguis mittens corpus cum cholera craſſa, uel rubea, acuta miſcetur. Sed tamen nigra ex grauitate & craſſitudine ſua deſcēdit ad inferiora & findit pedes. Cholera uero rubea ex ſubtilitate & leuitate ſua, findit manus. Vnde purgandi ſunt humores corpori dominãtes, & poſtea redeundũ ad loca unguenda cũ oleo uiolaceo, uel cera & medulla bouina cum oleo ſeſamino. Et oleũ fœnugræci cũ cera mixtũ, ualet fiſſurę pedũ de frigiditate aëris. Cõfectio ualet fiſſurę manuũ & pedum: Rec. medullę bouinę, pinguedinis gallinę, an̄. unc. s. dragaganti, ceræ, myrrhę, ana. unc. s. olei ſiricini, unc. 1. unguentũ fiat. Aliud: Rec. baccę lauri, ariſtochię longæ, medullæ bouinę, pondus æquale. Aliud ualentiſſimũ fiſſurę. Recipe piculæ, & ſeſamelos pondus ęquale. Cãcri fluminei, cum ſeſameleo incenſi, faciunt ſimiliter. Cepæ coctę & cum oleo roſato mixtæ & piſtatæ, ad idem ualent. Conchulæ marinę incenſę cum oleo roſato, multũ ualent.

Septem primorum librorum Conſtantini Africani finis.

Conſtantini

CONSTANTINI AFRICANI MEDICI, LIBER, CVI AVtor ipſe titulum fecit, Aureus, qualem iure meretur, cum propter breuem omnium morborũ deſcriptionem, tum magnam remediorum uim.

De dolore capitis.

SI DOLOR capitis ſit ex cauſa in eſſentia capitis exiſtente, ſicut humore, apoſtemate, uel uulnere, quod cognoſcitur quia dolor eſt continuus: Vide utrũ ſit humor, aut cholera, uel ſanguis, uel phlegma, uel cholera nigra. Nã ſi ſit apoſtema, uel uulnus à parte cognoſcitur. Si igitur ſit ex cholera, ex calore ſcitur, & uigilijs, ſiti, citrinitate oculorũ, ardore nariũ, uomitu, abominatione, ſincopi, urina crocea uel aurea eſt & quandoq; alba. Si calor caput petierit, quod & malum ſignũ eſt, purga eum cũ laxatiuo ita facto: Rec. mirobalani citrini mũdati, unc. 2. uiolę, unc. s. pruna numero 10. tamarindi, unc. 1. & s. Coquãtur uiolę cum prunis diu, & manibus fricatis in colatura feruẽti exiſtente, mitte mirobolanos citrinos & tamarindos, quibus per noctem & diem dimiſſis, poſt manibus fricata colentur & cum unc. 2. ſirupi acetoſi, bibatur ipſam colaturam. Si ſirupus tibi non fuerit, mitte tantũdem mellis, uiolacei, uel dabis tripheram iſtam, cum ſcrupulo uno aniſi: Rec. mirobalani citrini mũdati, librã 1. & s. chebuli mundati, unc. 3. indi, unc. 1. & s. bellirici emblici, ſingulorum, ana. drach. 6. aniſi, ſeminis fœniculi, ana. drach. s. tamarindi, caſſięfiſtulæ, ana. unc. 3. mannæ, drach. 2. mellis & ſirupi uiolis quantũ ſufficit. Si deeſt ſirupus, tempera cum melle, ſemper addens tantum ſacchari, quantũ eſt pulueris. Superpone capiti cataplaſmata de ſandalis albis & rubeis, pondere, drach. 2. roſę, unc. 1. farinę hordei, unc. 1. & s. tẽpera cum aqua roſata, uel cum ſucco ſolatri, uel lentis aquę, fac fomentũ in pedibus, cum aqua in qua cocta ſint malua, hordeũ, uiola, uel myrtus. Vngantur plantę cum lacte aſinino, & oleo roſato, uel lacte, & aceto. Si ſint infirmo uigilię, fronti appone lac muliebre cum aliquanto opio, & oleo uiolaceo, & oleo acerbarum oliuarum. In cruribus uentoſæ apponantur. Si autem dolor ſit ex ſanguine, de cephalica minue ſanguinẽ, in brachio, uel manu dextera de uena quę eſt inter pollicem & indicem, deinde purgabis, & curã facies ſupradicto modo. Scias autẽ quia ſi ſanguis fuerit cauſa, uenæ ſunt plenę, & maxime circa faciem, oculi tument, & rubent, facies quaſi humida eſt, & infuſa, lingua tumet, & dulcis eſt ſaporis, pulſus plenus, graue corpus, & quaſi ex labore fatigatũ, urina eſt rubea & ſpiſſa. Item ſi dolor ſit ex cholera nigra, uel phlegmate dolor erit grauis, & intolerabilis,

caput

caput frigidũ,excepto quod de phlegmate caput & lingua tumet, pallidus eſt color, ſitis nulla, pulſus plenus, & latus & tardus, urina alba & clara, & uenter conſtipatus. In melancholia ſimiliter eſt uenter ſtrictus, & urina ſimilis, ſed color plũbeus, & pulſus tardus & uacuus. In his ſoluatur uenter cum pilulis cochijs, uel cũ picra iſta: Recipe cinnamomi, ſpicæ, caſſiæ ligneę, ſquinanti, baccare, croci, maſtichis ęquale pondus, aloẽs duplum & dimidium. Vngatur frons cum muſcelino, uel oleo laurino: ſi nõ dormiũt, da eis de tertio in tertiũ diem 9. uel 15. pilulas de paulino. Fomententur pedes cũ aqua in qua cocta ſint laurus, menta, ſyſimbriũ, malua, chamomila, calamenthũ, proſunt per interualla diateſſeron, eſdra, mithridaticũ theriaca, adrianũ, & ſimilia. Si uero dolor fit ex ſtomacho, curam adhibe ſtomacho, cum uomitu conuenienti, ſi ſit ex cholera rubea, uel cum oxymelle, uel cum uomitu de thapſia. Si ſit ex phlegmate, & tempus, & ætas, & conſuetudo, in his conueniunt, uel ex phlegmate, & cholera nigra, purgetur picra ſuperiori, uel cum theodoriton de nuce muſcata, uel cum pilulis alijs, uel cum conchijs.

De inflammatione cerebri. Cap. II.

EST & alia paſſio quę uocatur inflãmatio cerebri, in qua pori aperiuntur ultra modũ. Hæc paſſio peſſima eſt, ita ut intra ſeptem dies homines occidat. Si tamen hos euaſerint, liberabuntur. Huius paſſionis hæc ſunt ſigna, tumor cũ inflatione, tẽpora ſolito altiora, auditus obtuſus, uenæ erectæ, & pulſantes, febris dolor, nũc maior, nũc minor, rubor in uultu, oculi propellũtur ſicut in ſtrangulatis, facies tumet, & totũ caput, interdũ dorſum & collum, ita ut ex ipſo tumore crepet cutis, & aliquãdo fiant ueſicę quaſi ab igne. Ii mox phlebotoment̃ de cephalica, & multus ſanguis extrahat̃, deinde ſi uires permiſerint, uenæ incidãtur ſecus nares, uel ſub lingua & uena quę eſt ſecus pollicem pedum. Capiti imponatur uinum, & oleum roſeũ. Raſo igitur capite, cataplaſmabis cum pane, uel farina in aqua cum oleo cocta, aut lini ſemine ſimiliter cocto, uenter leniter ſoluatur, & quia in hac paſſione uox prę dolore perditur, curentur ſicut in agina legitur. Iuuant ad hoc quoq; diuretica. Si dolor ſit ex conſtipatione pororũ, ungatur cum oleo chamomilę, uel rutaceo, uel laurino. Si dolor ex percuſſura, uel ruina fuerit, & inflammatio, & tumor extra non appareat, periculoſus eſt. Mox igitur phlebotomentur, & clyſterizentur, deinde fomentetur caput cum ſpongijs, uel cum lana in oleo calido infuſa. Iuuãt & ea quæ inflammationi prodeſſe diximus.

De uertigine & ſcotomia. Cap. III.

HAe paſſiones ex groſſa uẽtoſitate cõtingunt, uel ex groſſis & frigidis ſunt humoribus in prora cerebri dominantibus, aut in uenis cerebri, circũdantibus coadunatis aũt in ſtomacho. Sumatur

ergo picra,uel theodoriton,uel ſtomachicon Ioan.Damaſc. Abſtineāt à uino,lētibus,opio,lactucis,leguminibus,lacte caprino,uel ouino, & ab omnibus quæ generātur groſſos humores.Si autē ſit ex groſſo ſanguine, cephalica minuat.Deinde catharticum ſumatur,de aloē,& de agarico,uel de mirobalanis. Si autem ſit hęc paſſio in ſtomacho,ſumatur hieram cum ſirupo de abſinthio.Si uero ſit hęc paſſio ex colligatione cerebri,cū aliis membris, ambæ arterię incidantur,qui ſunt poſt auriculas.

De epilepſia,& apoplexia. Cap. IIII.

HAe duę paſſiones non differunt,niſi quia apoplexia eſt fortior. Cauſa uero earū una & eadē eſt,ſcilicet groſſus ſanguinis, uel groſſum & uiſcoſum phlegma cū groſſa uētoſitate.Si ſanguis eſt,incidat uena.Deinde dabis hierapicra theodoriton,hieralogodion.Si ualētiorem ad hæc,diathapſia,uel pilulę,fœtidę,uel de euphorbio.Per interuallum da theriacā,uel diateſſaron,uel mithridaticū,cum oxymelle ſcillitico.Vngatur caput cum hoc unguēto:Recipe caſtorei,unc.2.pyrethri,olei laurini,ſtaphiſagrię,euphorbii,ana.unc.1.& s.nitri,ſinapis,piperis,añ.unc.1.olei,& cerę quod ſufficit.Gargariſmus. ℞.pyrethri,ſinapis,piperis longi,ſtaphiſagrię,calamenthi,zingiberis,ana.unc.1.& s.tēpera cum melle,fac gargariſmum,da cum oxymelle in modum auellanę.

De debilitate membri,id eſt,paralyſi. Cap. V.

HAnc paſſionē Gręci dicunt παράλυσιν. Et fit quandoq; in toto corpore,quandoq; in parte, ferèq; ex glutinoſis fit humoribus, euacuētur cum hieralogodion. Da drach.2.huius potionis cū uno ſcrupulo ſcāmonii.In 3.uero die,da drach.3. In alio 3.die da drach.4,& hoc cum oxymelle ſcillitico, proſunt etiā ad hęc pilulæ de euphorbio ſępius datę.Lauentur cū aqua ſalſa marina,& ungantur cū unguēto,in epilepſia ſcripto,uel cum ſinapi ita facto. Ficus mutātur in uino albo,ac calido, die ac nocte.Deinde ficus terantur,& puluis ſinapis mutatur paulatim.Si uidetur indurari,addatur de uino,in quo infuſæ ſunt ficus. Huic etiam cōuenit potio benedicta.Eadem conueniunt ſpaſmo facto ex repletione.

De tetano. Cap. VI.

IN tetano maiore,ueſicam maiorē,oleo tepido plenam,ceruici ſuperpone.Da ei pilulas has:Rec.opopanacis,caſtorei,aſę,ſaſagapini,zingiberis,piperis,opii,ana.unc.1. cum uino tempera.Da tetanicis unam.Vngatur ex oleo rutaceo.Prodeſt quoque ſolum caſtoreū cum melle tēperatum,& bibitū.Si autē hæc paſſio cōtingat ex inanitione,cataplaſmētur cū fœnugræci puluere,lini ſemine, uel pſyllii,& farina hordei cum melle,& abundāti oleo uiolato,& oleo in quo decocta eſt radix maluæ:Superponatur in ceruice, & ſub alis,& ſub utriſq; muſculis,ma-

lis maxillarum,& ſuper nucam, uſq; ad lumbos. Ventoſę ponantur cum ſcarifacione circa collũ, & ſpinam,& pectore,& in pręcordijs. Deinde ponantur in fronte cataplaſmata,facta cum oleo in quo cocta eſt malua,fœnugræcum,ſemen lini,& hordeũ, & hęc fiant per duos dies. Capiti lac aſininũ,uel bouinum,uel mulieris puellam nutrientis mulgeatur. Lauetur quoq; caput cum aqua in qua coctæ ſunt uiolæ,maluæ, hordeum,roſæ,& ſtercus caprinum,& poſt ungatur cum oleo uiolato,& cũ medulla,& cum axũgia. Dięta ſit humida,in aqua dulci lauentur,olerata uidelicet.

Tremoris,uel parlayſis cura.

HIs prodeſt theodoriton, hierapicra, & maxime pilulę, de hermodactylis,olera calida,& diſſolutiua,pręcedẽtibus balneis ſalſis & diſſolutiuis,& nitroſis, prodeſt & diahermis,& diatrionpipereon,& dianacardum.

De lethargia. *Cap.* VII.

HAec paſſio ex frigidis eſt humoribus in puppi cerebri exiſtentibus. His autẽ conueniunt calida & ſicca. Conuenientius autẽ eſt omnibus theodoriton anacardon,uel caſtoreũ tẽperatũ cũ melle, & quotidie ſumãtur pilulę cochię,uel hę: Rec. agarici,colocynthæ,turbith, aloës,ana.drach.5.maſtichis,zingiberis,aniſi,caſſię,cinnamomi,ſpicæ, gariophylli,añ.drach.1.& s.fac pilulę,& da drach.3.cũ calida. Vngat̃ puppis cerebri,purgatione pręcedẽte: Rec. euphorbij, pyrethri,ſinapis,aſphodilli, caſtorei,piperis longi, æquali põdere, tẽpera cũ ſucco rutę,ita quod ſuccus ſit, ſepties tantum: olei uero medietas, coque uſq; ad cõſumptionem ſucci. Vtantur adriano, ſine opio, uel diatrionpipereon. Quotidie inſuffletur in nares puluis caſtorei, quod ſolum huic paſſioni ſufficit bibendo,& inſufflando in nares. Ponantur uentoſę in occipitio ſine ſcarificatione.

De phreneſi. *Cap.* VII.

HAnc paſſionem uniuerſaliter curabis,ſi uirtus & ætas & tẽpus permiſerint cum phlebotomia de cephalica uena,capite raſo. Si uigilię adſunt,hæc apponantur: Recipe caſtorei,hyoſcyami,ſeminis lactucę,ſingulorum pondus 1. opij,tertia pars, omnia temperẽtur cum lacte mulieris,& oleo tepefacto, uel cum diacodion,& cum panno ponatur per totum caput. Si calor eſt acutus,infuſus pãnus ſubtiliſſimus ſit & uetus in oleo roſato,uel uiolato, aceto,ſucco ſolatri,lacte mulieris,quod ſæpe fiat. Scarificentur circa crura. Si autẽ fuerit ſtipticus,fac clyſtere cum aqua in qua coquantur furfur, cum ſucco bletę, oleo uiolato,aut accipiat apozema prunorum, tamarindi,uiolę,caſſię fiſtulæ.

De ophthalmia. Cap. IX.

SI patiuntur oculi ex ſanguine, ſanguinẽ de uena capitis minue. Deinde purgabis cũ triphera præſcripta, uel quod melius eſt, hoc cathartico: Rec. mirobalani, citrini mundati, unc. 2. indi, unc. s. terãtur minutatim, deinde aqua feruens pondere unius librę, ſuperfundatur mane, atq; die ac nocte, cooperto uaſe. Mane calefactis manibusq; fricatis, & cum panno colatis, colaturã bibatur, ieiunetq; uſq; ad ſextam horam diei. Aliud preciosius omnibus: Rec. mirobalani citrini mundati, unc. 4. chebuli mũdati, unc. 2. terãtur & temperentur cum ſirupo iſto: Recipe ſacchari lib. 2. ſucci fœniculi lib. 1. aquę roſeæ lib. s. fac ſirupũ. Purgato capite, mittatur in oculis & mane & ſero lac mulieris, aqua roſata, albumen oui, uel lac mulieris cum aliquanto croco cocto. Succus rutę cum puluere cymini, & albumine oui, ſanguinem ab oculo penitus excludit. Hęc proſunt oculis, ex ſanguine uel cholera rubea infirmitantibus. Si uero ex cholera nigra, uel phlegmate, purgentur cum hierapicra, ponantur in oculo hoc: Acetum forte, mittatur in ęreo uaſe, feruens cum fruſtis aliquantulis mirobalanorum citrinorum. Quo dimiſſo donec uas uiride fiat, eiecto aceto uiride accipiatur, & ſiccetur & miſceatur cũ puluere, ſimiliter & zingibere, & in oculo mittatur. De uiridi tamen ſint 4. partes, & de illis duabus una. Si autem intrinſecus ſit defectus, mitte in oculo quotidie iſtud: Maligranati dulcis, & acetoſi ſuccus, cũ tantundẽ mellis deſpumati in ſole ponatᷓ diebus 20. quotidieq; moueatur, uſque dum in mellis ſpiſſitudinem redigatur. Deinde cum penna in oculum mittatur. Sed unde melius ſit, addatur his fel piſcium, uel uolatiliũ ex carne uiuentiũ. Aliud, Accipe agreſtam, & ſuccum rhamni, & ſuccum fœniculi, & mitte eos in calamos, & cooperiãtur cum paſta, & in furno mittantur. Deinde fracto calamo, quod intus reperitur, in oculo mittatur mixtũ cum tertia parte antimonij, uel fac pilulas, de his omnibus ſuperioribus, cum lycio, & ſucco fœniculi tẽperatis. Diſſolue unam & duas cum almine oui, uel lacte fœmineo, & in oculum mitte. Si pannus ſit in oculo, ſanatur appoſito hoc puluere: Limatura æris tẽperata ſepties cũ aceto, & ſepties exiccata ad ſolẽ, immiſceatur cũ tantundẽ pulueris cochlearũ incenſarum, mittaturq; in oculo cũ albumine oui. Aliud: Stercus corui, uel uaccę nigrę, puluis cochlearũ incenſarũ, limatura ęris ſuperiori modo præparata, lycij, piperis longi, corticis ouorũ, aloẽs, myrrhę, piperis albi, ęquali pondere, tẽpera cũ ſucco rhamni, uel cũ lacte mulieris, fac pilulas mittẽdas in oculo.

De diminutione auditus. Cap. X.

SI auditus minuatur aure non patiente, & contingat ex apoplexia, uel acutiſſima febre, impoſſibile eſt ut curetur. Si autẽ aliter contingit, monſtratur quod ſit ex paſſione cerebri, uel neruorũ eius.

Si tamen

Si tamen ex plenitudine cõtingunt,purga illud cũ picra, uel cũ cochijs pilulis ponat in aures muſcellinũ,cũ groſſo,quod fluit de anguillis dum aſſantur,uel illud cum oleo de nucleis perſicorũ facto. Fumigetur auris cũ fumo aquę in qua cocta ſunt frondes lauri,menta,abſinthiũ,melilotus,nepita,fœniculũ. Si ſonus ſit in aure, purgato capite cũ picra, & theodoron, mitte in aurẽ oleũ uiolatũ,uel roſatũ,in quo cocta ſint aniſum, cyminũ, caſtoreũ,coletur,& calidũ mittat. Si dolorẽ patiunt, & hoc ex calore,mittat in eis oleũ roſatũ,cũ lacte mulieris,& albumine oui,& ut ſtatim dolor ceſſauerit addat aliquãtululum opij.Si autẽ ex frigore patiunt, inijce oleum calidũ, rutaceũ, uel laurinum,in quo cocta ſunt,aniſum,caſtoreũ,ſpica, & ſimilia, uel iſtud: Rec.croci,caſtorei,myrrhę lytij,aloẽs,tẽpera cum melle, reſoluatq; cũ oleo uiolato,mittatur in aurẽ calidum,aurisq; cum lana oppiletur.Idem facit ruta,cum cymino, & lacte mulieris. Si aũt dolor ſit maximus,lytiũ cum opio, & lacte mulieris,uel opium, & caſtoreũ,cum ſapa. Si autẽ putredo ſit in aure,mitte in aurem acetum,in quo cocta ſunt crocus,alumen,& myrrha.

De angina. *Cap.* XI.

IN angina primo ſuccurre cũ phlebotomia de uena cephalica, deinde clyſterizent,poſtea gargarizent ptiſanã, uel aquã furfuris, in qua cocta ſunt ficus, liquiricia,& hyſopus, appone circa collum pultes,prius inuncto eo de butyro. Da ei diahirũdinis, quod proprium eſt huius paſſionis. Da ei caninum ſtercus,cum ptiſana,uel inungat extra cũ melle. Cochleæ tritę, & collo appoſitæ ſuper omnia proſunt,illę maxime,quę in ſalicibus,uel in alijs arboribus inueniuntur.

De paßione oris. *Cap.* XII.

SI enim fractus eſt os,uel calorẽ habeat,diamoron prodeſt: R. ſucci mororũ acerborũ partes 2.mellis,1. coquãtur ad cõſuptionem ſucci,& teneantur in ore. Aliud utile:Rec. ſucci mororum agreſtium acerbarũ,lib. 2.balauſtię,liquiricię,ana.unc.1.& s. coquantur ad medietatem.Deinde colatis,adde melle,& calidum gargarizent.

De dolore dentium. *Cap.* XIII.

SI dens doleat,& ſit integer,accipiat ęger theodorũ cum ſcãmonio.Deinde teneat in ore uinũ,in quo cocta ſunt myrtus,balauſtia,ponatur in dentẽ galbanũ,cum myrrha & opio. Si propter frigus doleat,gargarizẽt uinũ,in quo cocta ſunt balauſtia,roſa, myrtus,pyrethrũ,hyoſcyamus,& ſemina ceparũ.Si uero dens moueat gargarizato aceto,& uino, in quibus ſupradicta ſunt cocta bis, excepto pyrethro & ſeminibus ceparum,pone hũc puluerẽ ſuper dentes:Rec. maſtichis, balauſtię,boli,ſanguinis draconis,ęquale pondus,gallarũ præparatarũ tan-

tundem. Gallæ mittantur in aceto feruenti die ac nocte, deinde aſſentur, & de prædictis accipiatur pondus æquale mitte ſuper gingiuas.

De nigredine dentium. Cap. XIIII.

PVluis clarificans nigros dentes, & odorem ori præſtans, dentes confortans. Rec. gallarum prædicto modo præparatarum balauſtiæ, aluminis, nitri, corticis maligranati, cornu ceruini incenſi, piperis albi, galię, cyperi, an̄. drach. 2. fac puluerē, & fricabis dētes.

De tuſſi. Cap. XV.

TVſſis ſi ſit ex humoribus calidis, qđ oſtenditur ex calore, ſiti, urina, pulſu mobili, macie, & maxime quia qđ expuitur, eſt ſubtile, & habēt faſtidiū. Dabis diapapaueris in antidotario ſcripti, cum ſirupo de liquiricia, uel cum ptiſana. Si autē fuerit ex frigiditate, dabis diabutyrū, uel diapipereon, uel hoc quod melius eſt omnibus. Rec. ireos, ameos, ana. unc. 2. praſſij, pulegij, calamenthi, ficus, ſcillæ, hyſopi, nuclei pinearum, ana. unc. 1. & s. fœnugræci, unc. s. Contundantur, & in aqua die ac nocte, infuſa coquātur ſufficienter, & colentur. Deinde iterum coquantur, cum tantundē mellis, uſq; ad cōſumptionem aquę. Deinde iterū temperētur cum puluere, qui recipit liquiritię, unc. 2. ſucci liquiritię, dragaganti, gummi arabici, amyli, ana. unc. 1. aniſi, ſeminis fœniculi, ireos, ameos, ana. unc. s. Seminis citroli, cucumeris, cucurbitæ, ana. drach. 5. Da mane & ſero, cum uino, aut ptiſana.

De hæmophthoycis. Cap. XVI.

HIs primitus ſanguinē minue. Deinde dabis hoc: Rec. libani, unc. 2. amyli, drach. 4. ſymphyti, drach. 8. dragagāti, boli, ana. drach. 7. ſanguinis draconis, opij. ana. drach. 2. roſę. drach. 5. tempera cū diacodion, uel mellicrato, in quo coctus eſt hyſopus, iris, & liquiritia, uel cum ſirupo myrtino, & ſucco arnogloſſæ.

De empyicis. Cap. XVII.

EMpyicus ſi febrim patiatur, & maxime ſi pręcedēte ſanguine, empyica apparent, malum eſt, & peius, niſi cito ſanies excludatur, in phthiſim enim cōuertitur. Cum igitur purgetur, ſumāt uel diapapaueris, uel electuariū iſtud: Recipe. fœnugræci, liquiritiæ, ſeminis lini aſſati, amygdali, praſſij, ana. unc. 1. dragaganti, gūmi, ana. unc. 1. & s. pyrethri, corticis radicis lauri, ana. unc. s. mel. Da mane & ſero cum ptiſana cocta, & cum liquiritia, uel cum melicrato, in quo cocta ſunt hyſopus, iris, & liquiritia. Cataplaſmentur cum farina hordei, & ficubus, & radicibus euiſci.

De phthiſi

De phthiſi. Cap. XVIII.

PHthiſis eſt uulnus in pulmone, uel cõſumptio ſubſtãtialis humiditatis, & corpus nutrientis, quę ſi ſit cum febre, & maxime typica, peſſimũ ſignum eſt. Eſt igitur peſſima ſi de rheumate oritur. Si febrem habeant, ſumant trochiſcos de ſpodio cum ptiſana. Dięta frigida utantur, ſirupo de liquiricia, uel de iuiubis. Sumant hoc electuarium illis ualde aptum: Rec. ſeminis cucumeris, melonis, cucurbitę, añ. unc. 1. lactucæ, uiolæ, liquiritię, & ſucci eius, ſeminis papaueris albi, & amyli, dragagãti, añ. unc. 2. dragagantũ infunde in aqua, in qua coquať, unc. 1. pſillij. Aqua uero ſit librarũ pondere 5. uel 4. Deinde mollificato dragaganto, & bene trito, addantur cętera, & piſtẽtur & tẽperentur cum ſirupo cocto cum aqua ubi cocta ſunt liquiritia, & dragagãtum, & pſylliũ. Mane & ueſpere ſumatur in modũ nucis cum ptiſana prędicta. Si non habes ſirupũ, temperentur cum melle, cocto cum aqua, in qua cocta ſunt liquiritia, dragagantũ, pſyllium, & hoc in duplici uaſe. Bolum tritum, & ſępe cum liquiritia datum, uehemẽter prodeſt, maxime etiam cum ſucco arnogloſſæ. Caue ne ueniant ad ſolutionem. Quod ſi uenerint, dabis hunc puluerẽ: Rec. boli, carabæ, ſeminis myrtę aſſi, coralli, amyli, ſpodij, hęmatitis, ana. unc. 1. gummi arabici, ſucci liquiriciæ, añ. unc. 1. & s. cãcri incẽſi, ſeminis portulacę, ana. unc. 2. tempera cum ſucco arnogloſſę, uel diacodion, trochiſci ſint, drach. 1. & s. Quod ſi phthiſicus nondum ad febrem uenerit, nec cum rheumate ſit, curať, ſumpto diapapauere quotidie cum ptiſana ſupraſcripta.

De aſmate. Cap. XIX.

ASmaticus ſi ſine febre ſit, & nõ ex rheumate poteſt curari, cũ diaſulphure & oxymelle ſcillitico. Aliud leuius: Succus ſcillę cũ tantundem mellis ad ſpiſſitudinẽ cũ oxymelle ſcyllitico ſumptus, ſanat aſmaticos. Aliud: Scillę aſſę, enulę, ſulphuris, añ. unc. 1. auripigmẽti, drach. 1. tẽpera cum oxymelle ſcillitico, & da in modũ caſtaneę cũ calida. Si aũt hæc paſſio ſit cum febre, periculoſa eſt: dabis tamen diapapaueris cum ptiſana.

De pleureſi. Cap. XX.

SI dolor aſcẽderit uſq; ad iugulum phlebotomẽtur: Si uero ad hypochondriã deſcẽderit, da ſuaue laxatiuum, cum manna & caſſia fiſtula, & uiola, & da ptiſanam in qua cocta ſit, polipodiũ, & ſeminis urticæ. Loco doloroſo appone uentoſas, uel uitreum aqua calidã plenũ, uel appone ſpongiã etiam loco dolenti, infuſam in aqua in qua cocta eſt uiola, hordeũ, & radix maluæ. Quotidie, mane, meridie & ueſpere ſumãt hęc: Rec. liquiritię & ſucci eius, amyli, dragaganti, gummi arabici, ſeminis citroli, melonis, cucurbitæ, æquali pondere, temperentur cum ſirupo uiolato, uel cum melle uiolato, uel non temperẽtur. Sed puluis detur cum ptiſana, pondere, drach. 2.

De cardiaca. Cap. XXI.

Cardiaca ſi ſit cũ melãcholica mixta, quod ſcitur ex triſtitia, ſuſpicione, planctu, & ſomnis, & moroſis, purgabis ęgrũ cum ſero caprino, in quo 2. unc. mirobalanorũ citrinorũ mundatorum, & 1. unc. epithymi, ſunt miſſæ die ac nocte. Deinde dabis ei amarã muſcatã. Si autẽ ſit melancholica & ſine calore, da ei hoc: R. galangę, ſpicę, cinnamomi, zingiberis, zedoarij, liquiricię, ſtyracis, roſę, uiolę, gariophylli, birãtię, añ. unc. 1. eboris, unc. 5. oſſis de corde cerui, ana. drach. 1. muſci, aniſi, croci, ana. drach. 1. ligni aloës, unc. 4. rheũ, unc. 2. ſandali utriuſq; ana. drach. 1. Da mane, meridie & ſero, in modũ auellanæ, cũ uino, uel hoc: Rec. cinnamomi, croci, maſtichis, myrrhę, dragaganti, añ. s. olibani, unc. 1. Si aũt paſſio ſit cũ calore, da diarhodon, in quo mittatᵣ muſci, drach. s. cũ ſirupo de ligno aloës.

De dolore ſtomachi. Cap. XXII.

SI dolor ſit in ſtomacho ex frigidis humoribus, uel ex groſſa uentoſitate, quod ſcitur urina, ex pulſu, & frigiditate extremitatũ, & ſitis ablatione, da picrã cum parua ſcãmonij portiũcula, uel dabis multã de ea quantitatẽ quotidie ſine ſcãmonio. Dabis philoniũ, perſicũ, decoquãtur in uino albo, cyminũ, aniſum, carpobalſamũ. Da ei diacyminũ, uel diatrionpipereon, quę propria ſunt in hac paſſione. Si autẽ paſſio ſit cũ calore, uel propter cholerã, purgabis eum cum mirobalanorũ citrinorũ cortice, apozemate ita facto. Rec. mirobalani citrini, unc. 2. abſinthij, drach. s. capilli ueneris drach. 4. iuiubę numero 20. ponantur in aqua die, ac nocte: deinde cum manibus fricata, colentur, & colatura bibatur. Da ei quotidie tripherã noſtrã.

De defectione appetitus. Cap. XXIII.

SI appetitus deficiat ex ſimplici calore, ſolus ſirupus roſaceus ſufficit, uel diarhodon. Si aũt ſit cũ cholera, purgabis cholerã, uel per uomitũ ſi cõfert, & tẽpus ſit aptũ, & hoc ſit ei in uſu. Vomitus ita fiat: Seminis atriplicis, unc. 1. & s. contunde, & in panno raro pone, & in aqua calida frica. Humor uero lacteus qui exprimitur, colligatur, & cũ ſirupo acetoſo potetur menſura quatuor digitorum. Si nõ eſt ſirupus acetoſus, fiat oxymelle. Si aũt appetitus deficiat ex uiſcoſo phlegmate: ſimiliter da uomitũ cum oxymelle, in quo diſtemperetur, drach. 1. elacterij. Dabis ei deinde diacitoniten in antidoto noſtro ſcriptum, uel diamaſtichen, uel diagalangam, uel dianiſum: prodeſt quoq; faſtidio, quocũq; modo fit, ſi accipiatur quotidie diarhodon, mixtum cum diacitoniten, & melle roſaceo, cum triphera noſtra.

De mala digeſtione. Cap. XXIIII.

SI digeſtio ſit debilis ex cauſa caloris, quod de ſignis præcedẽtibus ſcitur, da ei diaporica frigida, cũ diarhodon mixtũ. Si inde materia cholerica ſit in ſtomacho, purgabis. Da ei ſirupum abſinthiũ cum diaromate, & diarhodon. Si autem ſit propter phlegma purgato phlegmate, da ei diaporicam calidam cum diacitoniten.

De colica

De colica paßione. Cap. XXV.

COlicam ſanabis ita: Si ex humore ſit frigido, uel ex groſſa uentoſitate, cum picr a, uel pilulis cochijs. Deinde dabis philonium cum uino in quo cyminũ, aniſum, & ruta ſint cocta, da ei diacyminum. Caueant legumina, fructus, caſeum, & omnia uentoſa, da ei diacalamenthum, uel tripheram magnam.

De tortura uentris. Cap. XXVI.

TOrturam uentris, quocunq; modo ſit, ſanat puluis iſte, qui recipit acori, carpobalſami, ęquale pondus, da drach. 3. cum calida. Diateſſeron quoq; ualde apertum & probatum eſt. Aliud: Recipe acori, caſtorei, carpobalſami, carui, baccarum lauri, æquale pondus, da drach. 1. & s. cum calida.

De dyſenteria. Cap. XXVII.

DYſenteria quocũq; modo fit, curat trochiſcis diacoralli, uel trochiſcis de balauſtia, uel da diamyrtinũ, cũ ſirupo myrtino, uel quod melius eſt cum diacodion; uel quod melius eſt omnibus confectibus contra ſolutionẽ cum ſucco arnogloſſæ. Electuarium ſtringens ſanguinem ſuperius, uel inferius exeuntem; Rec. gariophylli, macis, coralli, ſeminis papaueris, añ. drach. 5. cinnamomi, croci, boli, hyoſcyami, ana. drach. 4. dragaganti, ſanguinis draconis, acatię, opij, cardamiin aceto infuſi & aſſi, ana. drach. 2. ſpodij, amomi, ſeminis maluę, ſeminis quinquenniuę, aſſorum, ana. drach. 3. camphorę, ſcrup. 1. tempera cum diacodion. Da in modum nucis cum aqua pluuiali, uel ſucco quinquẽniuæ.

De lyenteria. Cap. XXVIII.

LYenteria eſt, cum cibus quo modo accipitur, ita emittitur inferius, & hoc fit uel culpa digeſtiuę, uel culpa cõtentiuę, uel utriuſq;, uel propter phlegma acetoſum, uel propter uulnus in ſtomacho. Si ſit ex defectione digeſtiuę, quod ſcit̃ ſi cibus 4. uel 5. horis in ſtomacho moretur, deinde crudus egrediatur, minue cibum, & da ſubtiliata & leuia, ſicut farra aſſa prius, deinde cocta, cũ aqua myrtillorũ, uel cũ aqua meſpillorũ, & pirorũ ſtipticorũ, uel quod melius eſt, cũ aqua ſumac. Da ei ſirupũ ita factũ: Rec. ſucci citoniorũ, meſpilorũ, pirorũ ſtipticorum, & myrtillorũ, agreſtis paſtinacæ, uel aceti, ęquale pondus, coquãtur ad tertiã, deinde excoquãtur ſaccharo, uel cum melle deſpumato, in duplici uaſe. Da cũ puluere iſto: Recipe boli, ſanguinis draconis, coralli, macis, ſumac, balauſtiæ, ſpodij, añ. unc. 1. ligni aloës, maſtichis, ſpicę, gariophylli, añ. drach. 1. Si aũt lienteria ſit ex defectione uirtutis cõtentiuę quod ſcitur ſi ſtatim cibus ut accipiatur, emittatur, omnino immutatus, nec ſecundum colorem, nec ſecundũ odorem, & da diacodion, cum præſcripto ſirupo, uel cum aqua myrtillorum coctum. Da ei uitella ouorum in aceto coctorum, deinde aſſatorum. Da ei hoc quod eſt contra dolorem uentris & ſolutionem, & tuſſim.

Recipe

Rec. caſtorei, ſtoracis, opij, hyoſcyami, croci. balauſtię, ęquale pondus, tem pera cum ſucco arnogloſſæ, fac pilulas in modũ orobi, da 5. uel 7. cum prędi ctis ſirupis, uel cum ſucco quinquenniuæ. Si uero ſit lienteria propter phleg ma acetoſum, uel uiſcoſum, quod ſcitur quod habebit pondus, ructus aceto ſos, & cum his quę egerũtur, phlegma obuolutũ apparet, da eis diacodion, uel diamyrtinũ, & tripherã de ferrugine, quicquid bibit, uel manducet totũ ſit mixtum uel coctum cum aqua in qua ferrum extinguitur. Si autẽ ſit pro pter uulnera in ſtomacho, quod percipitur ſtatim cũ cibus accipit; dolor fit enim in ſtomacho, da ei trochiſcos de ſpodio, uel puluere, qui recipit boli, coralli, gũmi arabici, ana. drach. 6. acacię, ſanguinis draconis, añ. drach. 2. Da drach. 1. & s. cũ ſirupis prędictis, uel cum ſucco quinquenniuę, pone em plaſtrum ſuper uentrẽ iſtud: fermentũ in aceto ſolutũ, coquatur ad ignem, donec inſpiſſetur. Deinde ſparge inſuper puluerẽ boli, coralli, maſtichis, ſan guinis draconis, & balauſtię, & uentri ſuperpone.

De uomitu. *Cap.* XXIX.

Vomitus quocũq; modo ſit, reprimit iſtud: R. aniſi, drach. 2. ma ſtichis, drach. 1. zingiberis, drach. s. da drach. 3. & s. cũ ſucco co ctanorũ, & ſucco uuæ acerbæ, uel cũ aqua roſata. Diaphorica prodeſt ei. Apponatᶜ in ſtomacho cataplaſma factũ de ſandalis, farina hordei, & aqua roſata, uel cũ ſucco ſolatri. Aliud optimũ ad omnem ſubuerſionẽ ſtomachi: Rec. ſucci granatorũ acetoſorũ, unc. 3. ſucci mentæ, unc. 1. ſucci uuę acerbę, unc. 1. ſacchari, uel mellis lib. 1. & s. coque ſufficiẽter, in modum electuarij. Da in modum caſtaneæ cum ſirupo myrtino.

De ſingultu. *Cap.* XXX.

Singultus ſi ſit ex inanitione, quod ſcitur interrogatione infirmi, ſi cut ſi pręcedat uomitus, uel magnus ſolũmodo, & fluxus ſanguis nimius, uel acuta febris cum febre, maxime periculoſus eſt. Huic tamen danda eſt aqua roſata cum pſyllio, uel ſuccus ſolatri cum pſyllio, aut ſuccus portulacæ, uel cucumeris paleſtini, uel citroli cũ pſyllio, uel oleo uio lato. Si autẽ ſit de plenitudine, ſicut ſi contingat in eo qui utitur multo cibo & potu, & quieto ſomno, & qui negligentiã mundificationis uel purgatio nis uentris habet, da illi uomitũ cum aqua calida & oxymelle: da ei cymini, aniſi, apij, ameos, ęquale pondus, caſtorei tantundem. da ei drach. 1. cum ſuc co mentę, uel cum uino optimo.

De lumbricis. *Cap.* XXXI.

Lumbricos occidũt abſinthium, abrotonũ, lupini farina, & omnia amara. Antidotum ad hoc ualens: Rec. diagridij, colocynthę, ari ſtolochiæ rotundæ, & longæ, & baccarum lauri, olei laurini, ana.

unc. 1.

unc.1.nitri,ſalis amoniaci,git,gẽtianę,nigellę,canabis ſeminis,cornu cerui ni,añ.drach.2.mellis,& lactis tithymali quantum ſufficit,Da drach.ʒ. cum decoctione foliorũ perſici. Da hierapicrã, uel theodoton. Antidotũ aliud ad occidendos lumbricos,& ſerpentes; Rec. lupini farinę,olei laurini,fellis taurini,pone in umbilico.

De hæmorrhoidibus. *Cap.* XXXII.

HAemorrhoides niſi ſanguinẽ emittatur,incidatur uena brachij, ponatur uentoſa,caudæ in extremo,ſcilicet intra nates,ponantur ſanguiſugæ ſuper hęmorrhoides.Vtiliſſimũ eſt ad has triphera cũ ferrugine,& noſtra triphera cum aqua in qua extinguitur ferrũ candẽs,puluis plũbi ſuper aſpergat,cũ ferrugine, & puluis aloẽs. Si dolor ſit nimius, cataplaſmabis locũ cũ uitello oui aſſo, tẽperato cũ oleo roſaceo, uel uiolaceo, & aliquãto uino albo,uel panis mũdi micã tritam, & coctã in aqua,ſuperpone mixtã cum uitello aſſo,& oleo roſaceo uel uiolaceo,& aliquãto uino. Aliud: Si ſit pruritus in ano, cimoleam appones cum lithargyro, & oleo roſaceo. Si fiſſurę ſint in ano,uel in uentre, appone linteoli cõbuſti cinerẽ, amylo diſtemperato cum ſucco foliorũ oliuæ,hoc etiam prodeſt fiſſuris,& putredini ueteri.Si uero hęmorrhoides ſint interius,da ſępe tripherã noſtrã. Si autem ſunt foras,appone hęc,ſtercus pulli,mel,ſaponẽ,cepas maiores,id eſt,ſcillas tere & adpone. Aliud ad omnes ficus ſanandos: Sulphuris,drach.ʒ.piperis grana 27.tere & coque cũ 2. lib. uini ad medietatẽ, & da quotidie calicẽ 1.

De paßione epatis. *Cap.* XXXIII.

SI patiatur epar ex calore,quod ſignat color citrinus faciei,ſitis, urina crocea,pulſus ſpiſſus,dolor lateris dextri, & ſimilia. Primitus incidatur epatica uena,uel baſilica epatis. Deinde ſumatur triaſandali,uel diarhodi cũ ſirupo roſaceo,uel quod melius eſt cum ſucco ſolatri, uel ſucco ſcariolæ, uel quod melius eſt, ſumat trochiſcos de cãphora,uel de roſis cum ſupradictis. Si autem oppilatio ſit in epate, & tamẽ cum calore,quod oſtendit tumor faciei, & maxime inferiorũ palpebrarũ, & grauitas lateris dextri, & urina ſpiſſa, ſi ſit ſanguis in ea, uel ignea, nõ adeò ſpiſſa,ſed nimis clara:ſi ſit cholera in ea, minuito ſanguine, purget uẽter inferius cũ clyſtere, & cũ mirobalanis, mũdatis citrinis,pondere,unc. 2.& tamarindis,unc.2.uiolis, unc.1.prunis,20. pruna cũ uiolis coquãtur in aqua,uſq; dum aqua ad hoc eueniat,ut ſit quaſi lib.1.colet, & in ipſa colatura calefacta mittãtur mirobalani, citrini mũdi,& tamarindi, unc. 2. uiolarũ unc.1. prunæ, 20. in eaq; maneatur die ac nocte. Mane calefacta aqua & mirobalanis cum manibus fricatis & colatis,ipſa aqua bibatur. Ieiunetq; uſque ad competentem horam patiens. Si autem oppilatio ſit epatis, de frigido humore,quod oſtendit liuor faciei, & maxime labrorum, ablatio ſitis,

albedo

albedo urinę, grauitas in coxis, pigritia, & ſimilia: da picram cum mirobalanis citrinis, & apozemate radicis, & ſeminis fœniculi, & da ſerum caprinũ, cũ apozemate de mirobalanis, ſuperiori modo præparatis. Deinde da dialacca, uel quod melius eſt diarheumbarbarũ, uel trochiſcos de berberis, cum apozemate radicis, & ſeminis fœniculi, apij, petroſelini, ſpicę, ſquinanti, accipe calcitheos, lib. 2. & folia ſalicis, & nucis, & ſaliuæ, unc. 2. & piperis, zingiberis, añ. unc. 1. zedoarij, garyophilli, ana. drach. 2. terantur, & perfectiſſime cribrentur, & tẽperentur cum tantundem mellis cocti, quantũ & uini, & coquãtur rudi olla, & in omni cibo utãtur. Caueatur cœnã, & groſſos cibos.

De icteritia. *Cap.* XXXIIII.

ICteritia ſi ſit cũ calore, da catharcticũ de mirobalanis, & cum oxyſaccharo, da ſirupum de fumulo, cum triaſandalis, uel trochiſcis de ſandalis, & cum ſucco ſolatri da uomitum. Quæq́ ſuperius ſunt dicta ad euacuandã cholerã. Si non ſit cum calore, & hic percipitur, quia color eſt cum nigredine mixtus, da picrã cum triphera noſtra, mixtam cum ſcammonio. Da unc. 2. ſucci cyclaminis, uel pillulę recipiẽtes aloẽs, colocynthæ, abſinthij, ſcãmonij, mirobalani citrini, ęquale cum ſucco abſinthij temperatas.

De hydropiſi. *Cap.* XXXV.

HYdropiſis ſi ſit ſine febre, & non longiſſimi temporis, ſanari poteſt. Si ſit cum febre periculoſa eſt, purgatur cũ ſero priori modo dicto. Vtantur diarhodon cum ſolatri ſucco. Cibus eius ſit ſolatrum coctũ, & crudũ, & ſubtiles cibi cum oxyſaccharo, trochiſci de camphora. Si autem non ſit de calore, uel ſit cum pauco, da diacoſtum cum ſirupo ſcillæ, ut dialacca, uel hydrogogum, cum ſirupo ſcillitico.

De paßione ſplenis. *Cap.* XXXVI.

SPlen ſi induratur, & ſit cum calore, impoſſibile ut ſanetur. Maxime ſi duricies iuncta ſit cum epate, & tuſſis exiſtat. Si autem nec calor ſit multus, nec duricies maxima, ſufficiuntur trochiſci, uel de berberis, uel diacoſtũ, uel diarhodon mixta cum aqua in qua extinguitur ferrũ candens. In qua aqua ſit radix caparis, radix tamaricis, capilli ueneris, & abſinthiũ. Cum picra purgetur. Minuatur uena epatica in brachio, uel in manu. Si autem non habent calorem, dato laxatiuo, da diacoſtum cũ prędicta aqua, & oxymelle ſcillitico, ponatur ſuper ſplenem emplaſtrum factum de fermẽto, & amoniaco, & myrrha, & aceto, poſitis prius ſanguiſugis, & poſt uentoſis, Item hoc fiat poſtquam ſæpe data fuerit picra, uel aliud ſimile laxatiuum.

De nephreticis

De nephreticis. Cap. XXXVII.

SApis ſi ſit in renibus, uel ueſica, da ei laxatiuũ de picra uel benedicta, uel pilulis iſtis: Recipe turbith, hermodactilis, añ. unc. 2. rheumbarbari, zingiberis, cymini, grana ſolis, gariophylli, coſti, ana. ſolidum 1. ſcammonij, unc. 1. & s. ſtecados, roſæ, xyloaloës, ſolidos 2. fac pilulæ cum ſirupo, uel ſucco fœniculi, da 7. Aliud melius quod recipit grana ſolis, petræ lucubi, ana. drach. 2. gariophylli, ſaxifragę, piperis longi & nigri, zingiberis, opij, cinnamomi, croci, aniſi, xyloaloës, ſpicę, calami aromatici, ſtecados, ana. drach. 1. & s. ſacchari, unc. 2. rheũbarbari, unc. 1. Accipe hoc ſingulis diebus denarios 2. Addatur denarius unus ſcammonij, & fac pilulas cũ ſucco fœniculi, dabisq́ue mane cum uino. Daq́ue ei per interualla anodinũ, hoc eſt mitigatiuũ mox dolorẽ tollit: Recipe piperis albi, hyoſcyami, añ. drach. 20. croci, opij, añ. drach. 10. euphorbij, piperis, apij, cucumeris, lapatij, ana. drach. 7. ſeminis coriandri, drach. 3. amygdalæ amarę, unc. 1. Si non ſunt amygdalę, pone pineas, uel ſemen citroli, cucumeris, cucurbitę. Da mane & ſero in modũ auellanę cum calida. Alij ponũt euphorbiũ, & pyrethrũ, ana. drach. 1. Da ei quotidie aquam ad bibendũ cum uino, uel ſirupũ de radicibus cum melle: Rec. citroli, cucumeris, cucurbitę, ſeminis apij, & petroſelini, ana. drach. 2. coquantur in 6. libris aquæ uſq; ad tertiam. Cola & da bibere cum ſirupo de radicibus, uel cũ ſirupo ſcyllę cum melle facto, & cum antidoto prædicto.

De tumore ueſicæ uel renum. Cap. XXXIIII.

TVmore, uel uulnere in ueſica, uel renibus exiſtente, febres fiunt acerrimæ, & inſomnietas, alienatio, & nõ poſſunt mingere. Hi phlebotomentur initio de talo. Lanæ infuſæ in oleo, in quo coquãtur ruta, anethũ, & radix uiſci, lumbis & uentri inuoluantur. Clyſterizẽtur cum ſuaui clyſtere, diſſolutis in eo adipe, anſerino, uel gallinacio. Vngãtur cũ oleo in quo cocta ſint, hyſopus, myrta, crocus, & cũ lana tegantur. Hoc etiam per clyſtere iniectũ, tollit ſtatim dolorẽ, mitigat febrem, & pręſtat ſomnũ, in aqua calida deponantur. Si aũt habeãt calorẽ, ungãtur ex apozemate ſeminis lini, & fœnugręci mixtis cum eis hyſopoceroto, & caſtoreo. Bibatur apozema hoc, cum puluere ſeminis lini, cucumeris, dragagãti, hyoſcyami, papaueris albi, añ. drach. 2. amyli, drach. 4. Apozema: Recipe nuclei pini numero 20. cucumeris ſeminis, drach. 1. amygdalis 40. amyli, drach. 3. nardi, drach. 1. apij, drach. 2. coque in uino uſq; ad medium, deinde bibat quotidie.

De ſanguine exeunte per uirgam. Cap. XXXIX.

SI ſanguis per uirgam exierit, an de uena ueſicę, uel renũ, uel membrorum à renibus, uel ueſica remotorum ueniat, ſic denotabis. Si urina exeat prius deinde ſanguis: ſignũ eſt, quia de renibus, uel de

remotis ueniat locis. Si autem ſanguis precedat, ſcias uenam in ueſicam eſſe fractã. Si autẽ ſit mixta, ſcias quia in lumbis eſt fiſſura. Primo muniatur epatica uena, ſi de longinquis partibus uenit. Si uero de ueſica, uel renibus, incidatur uena ſuper cauillã in interiori parte, uel exteriori. Deinde ne coaguletur ſanguis, dabis hunc puluerem, qui liquefacit ſanguinem: Recipe ſemen marathri, ſemen radicis apij, abſinthij, dauci, nucis, melonis, frondiũ, rhamni, fac puluerem. Da cum lacte aſinino, uel cum apozemate, de radicibus, & cicere. Da poſt athanaſiã cum ſucco plantaginis, & ea quæ diximus prodeſſe hemophthoycis. Cũ aut extiterit, dabis puluerẽ: Rec. carpobalſami, polij, pyretrhi, ſpongiæ, pulegij, ſeminis malue, ozymi, id eſt, ſeminis baſilicon. De his da cochleare unum cum uino. Renes & pecten ſi doleatur, ungãtur ex balſamo, & oleo laurino. Si apoſtema ſit in ueſica, pecten & ſubtus pecten eſt dolens. Diſſuria oritur, ueſica proijciet membranas quæ ulcerantur, ex ulcere, & maior dolor erit, quàm ſi ueſica ſit uulnerata. Si autem dolor ſit in renibus, dolor eſt circa lumbos, & retro, & quaſi pondus ſuſtinent, & poſt aliquando cũ urina & ſanguine mingit, & aliquãdo urinam tenere nequeunt. Veretro autem ulcerato, pus, & ſanguis ſine urina redditur. Si tumor ſit in renibus, uel pectine, da drach. 2. ſeminis lini, amyli, drach. 1. cum calida, uel melicrato. Si dolor ſit circa ilia, & horripilationes, ac febres, apoſtema in renibus eſt. Si autem circa inguina & pecten eſt dolor maximus, apoſtema eſt in ueſica, & fit dyſſuria. Ex renibus non fluunt niſi ſaxa, ſed rupto apoſtemate, ſanguis emittitur, & multi moriũtur. His prodeſt lithoſpermatis, cucumeris, dragagãti, ana. drach. 4. amyli, drach. 1. ſpicæ, drach. 1. apij, drach. 5. coque in aqua & da bibere. Si ſanguis egrediatur de locis ſupradictis, da aluminis, drach. 1. draggãti, drach. 2. gũmi, drach. 5. ſoluantur in ſapa, & dabis bibere drach. 1. Aliud uulneribus renũ, & ueſicæ, & ueretri: Rec. lini ſeminis, cucumeris, dragagãti, hyoſcyami, papaueris albi, añ. drach. 2. amyli, drach. 4. fac trochiſcos cum ſucco plãtaginis. His prodeſt diaolibanum, ſuccus polygonij, dragagantum quoque infuſum in uino, & tritum cum ſtipticis ſirupis, ſicut myrtino, adhibito tandem pulueris radicis ſimphyti. Frumentum crudum, manducent. Prodeſt eis trochiſcus de ſandalis albis, & de roſis, cum oxyfœnicijs.

De diabete.

HAec paſſio curatur dans his ſeminibus portulacæ, ſeminis agni caſti, & lactucæ, ſeminis rutæ, ſeminis arnogloſſæ, añ. drach. 2. balauſtiæ, drac. 1. glandium, drach. 2. da quotidie, drach. 2. bibere cum uino albo acerbo. Idem faciunt ruta, & hyoſcyamus, ſimiliter data. Diæta ſit fracta & humida, uel fracta & ſicca. In renibus fractura & humida appone, ſicut ſtrignum, hyoſcyamum, lactucas & ſimilia.

De infla-

De inflatione uuluæ uel uirgæ. Cap. XL.

Vlua,uel uirga ſi ſit inflata curãtur cũ lithargyro,plumbo uſto, ceruſſa & oleo roſato,& aliquãto aceto. Si autẽ ſint uulnera putrida,adhibe chartas cõbuſtas,anethũ uſtum,cucurbitas uſtas, cum oleo roſato & aceto temperatas. Recẽtibus & ſiccis uulneribus ſufficiat ſolum aloẽ appoſitum. Si uulnera ſint ualde humida,cortex pini. Si uero profunda,iunge thus ei,uel corticẽ cypreſſi cõbuſtum & temperatum cum ſucco plantaginis. Aliud,Rec. croci,myrrhę,lithargyri,ceruſſę, tẽpera cum albo oui,& aqua roſata. Hęc eadẽ proſunt uulneribus uuluæ,& teſticulorũ. Si apoſtema ſit in teſticulis,fiant illa quę dicemus in ſequẽtibus.

De menſtruis. Cap. XLI.

MEnſtrua ceſſant propter infirmitatẽ membrorũ, aut culpa uuluę,& organorũ eius. Si ſit culpa alicuius mẽbri, ſicut epatis,cura in eo adhibeať,deinde in uulua,ſi neceſſe ſit. Aliquãdo quoq; ſanguis per mẽſtrua egreſſurus,per mẽſtrua nõ egrediť. Vnde inquirẽdũ eſt. Aliquãdo prę nimia materia,& nimia abſtinẽtia,quia paucus eſt ſanguis,nihil eſt qđ natura emittat per mẽſtrua. Verũ primitus de uena euacuať ſanguis,quæ eſt ſupra nodũ pedis,& hoc ſi aliquantulũ,habẽt menſtruorũ decima die poſt aduentũ menſtruorũ, tamen uel nõ parũ ſanguinis turbatur, ad hæc nihil ualet amplius, nec magis adiuuat, q̃ datum laxatiuũ, ſcilicet theodoriton noſtrum cum ſcãmonio. Sumãt diamargariton,uel diamirtis. Iuuat & maxime iſtud, quod fit cum margaritis. Iuuat & hoc: Rec. epithymi,euphorbij,piperis,dauci,petroſilini,añ.drach.2. Aliud: Rec. ſalis amoniaci,drach.1. piperis lõgi uel albi,añ. unc.1. euphorbij,unc.s. mellis da quãtum auellanę, cum apozemate faſelorũ,& ciceris. Hoc enim apozema ualde ualet,hierapicra ſimiliter ad hoc nimis ualet. Aliud probatum: Rec. diptamni,myrrhę,amoniacis,ſerapini,mellis. Da in modum auellanæ maioris,cum hoc apozemate. Rec. herbę ariſtolochię longę, gentianę, baccarũ lauri,rheũpotici,ana.drach.2. ſtecados,ſeminis petroſilni,ſauinę, calamenthi,praſſij,chamędreos,polij,ana.drach.1. dauci,ſquinanti,aniſi,marathri, apij,ana.drach.s. ciceris,unc.1. coque in aqua & bibe,unc.4. Aliud uiolenter adducens menſtrua. Rec. aloẽs, calcis uiuę,ſandarachæ,euphorbij,ana. drach.1. tẽperabis cum oleo lini,ſuperpone cum fuſte centaureã. Cẽtaurea cum malobatro,& gith, tẽperata cum ſucco cẽtaureę nimis prodeſt. Opopanax quoq; cũ gith,& lolio, & ſucco cyclaminis, mire prodeſt ſuppoſitũ. Similiter hoc agit elacterium.

De multitudine menſtruorum. Cap. XLII.

SI multa ſint mẽſtrua, primitus de uena epatica phlebotomabis. Deinde dabis athanaſiã, cum ſucco plantaginis, uel iſtud: Rec. coralli,dragagãti,ana,drach.4. thuris,drach.1. acacię, boli,ana.drach.5. gũmi

arabici,maſtichis,ana.drach.1.tempera cum ſucco arnogloſſæ, da drach.1. cum eodē ſucco.Sedeat in aqua in qua cocta ſint gallæ, balauſtię,cortices caſtaneæ,myrtus,glandes.Ventoſa mamillis apponatur. His fiat fomentum cum aceto,& uino in quo cocta ſunt,galla,balauſtię,cortices caſtaneę, myrtus,glandes.Poſtquam exierint de fomento, inijciatur ſuper eam puluis boli,corallis,maſtichis.

De conceptione. Cap. XLIII.

MVlier concipere uolens, uideat ne matrix nimis ſit humeroſa, nec nimis ſicca, uel feruida,uel nimis frigida,ſeruato ordine menſtrualis purgationis,nec abūdans uarijs liquoribus,nec albis, nec ſanguineis, nec plurimis, uel paruis, ſitq́ꝫ facilis mulier digeſtiōis, nec tamē aſſidua ſit purgatio, & ſeruet corpus in tēperie. Tēpus aptū eſt ad concipiendū mox aduenięte, uel declināte purgatione, cum corpus nō eſt plenū cibis,neqꝫ deficiens.Vno tamen cibo nec ultra modū nutritiuum.Incipiēte igitur purgatione in primis eſt apta cōceptio. Cōmuniter, & in uiro,& in muliere corporis temperātia adiuuat. Pingues enim minus apte ad cōcipiendū,eo quod pudēda non conueniunt,& parū ſeminis relinquūtur. Nec ualde tenues ſunt apte. Si igitur aliqua non impregnetur propter malos humores purget. Nihil adhoc utilius, q̄ theodoriton noſtrum, hieraq́ꝫ picra, & diamargaritis. Hoc aūt dabis cum cognoueris menſtrua in proximo uenire.Si aūt non cōceperit propter frigiditatē matricis, quod ſcitur quoniā menſtrua ſunt retenta,dięta ſint frigida,pinguis humor eſt matricis,ſtupor ſecundū matricē, lūbos,& crura, ablatio cōcupiſcentiæ ueneris, huic cōueniunt labor,& calida foēmta,& fumi de thymiatibus,& aromatibus.Nihil aūt utilius quàm caſtoreū ſi ei datur,& redolētia ſemina,ut cyminum,aniſum,pulegiū,thymū. Et antidotū iſtud: R.epithymū,euphorbiū, piper, petroſelinū,daucū, ęqualiter fac puluerē,da drach.2. uel.1. hic uentres educit,matricē calefacit,& mēſtrua prouocat.Sedeat in ſella,& recipiat fumū aquę,in qua cocta ſunt arthemiſia,ruta,cyperū,acorū, & ſemina redolentia. Cataplaſmet pecten ex eiſdē & umbilicus. Ori uuluę apponatur id, quod fit de myrrha,ruta,galbano,caſtoreo, prius tamen fomētabis cū aqua marina,poſt fomentū.Si aūt ſterilitas ex nimio calore ſit,quod ſignat paucitas menſtruorū cum dolore exiſtēs, & ulceratione pudendorū, & calore totius corporis,da quę mediocriter humectāt, & infrigident,ut lactucas,maluas,blitū,portulacas,atriplices.Si uero proprer humiditatē nō cōcipiant,ſignat,quia humectant in coitu,mēſtrua ſunt tenuiora,& multa.His ſicca fiat dięta,ſuperiora mēbra laborēt,& fricētur. Vomitū ſumāt,ſiccis cibis utantur,os matricis cum ſtipticis fortetur, cum apozemate lentiſci,& myrti,roſę,balauſtiæ,cimaris rubi,& gallę.Matrice autē ſicciore exiſtente, contraria fiant,ſicut balnea,unguenta,cibi humidi, uinum tēperatum,& paucum. Si

autem

autem ex pinguibus humoribus nõ fit cõceptio, purgẽtur cum theodorito noſtro,& picra. Dabis quoq; ſuperius contrariũ antidotũ, in quo mittitur euphorbium, piper, & ſimilia. Cum autem emendatio facta fuerit, menſtruis bene exeuntibus, cõmiſceãtur, ceſſante purgatione. Quod ſi uẽtoſitas cõceptionẽ prohibeat, his ſignis ſcitur: Inflationẽ habent circa matricẽ, his ergo primo cibus minuat. Dabis quoq; aniſum, cyminũ, rutã, anethum, fœniculi ſemẽ,& ſimilia. Si aũt ex concluſione matricis fiat, aperiatur cũ calidis, ſicut cum apozemate in quo decoquit malua, ſemen lini, fœnugræcũ, butyrũ, oleum, & mel, & ſimilia, uel fortioribus ut artemiſia, calamentho, pulegio, chamomila. In uulua mittantur terebẽthina, uel myrrha, nitrũ, ficus, caſſia, elacteriũ, & picula. Si autẽ os matricis ſit apertũ, dięta ſit ſtiptica, fomẽta, ſicut cortices granatorũ, lentiſci, radix rubi, mirtus, & gallę. Si uero torquet matrix, curetur cum mollitiuis. Summũ omnium medicaminum ad impregnãdum iſtud eſt: Rec. kebuli, mũdati, cicutę, añ. unc. 1. caſſię lignee, unc. s. roſę, maſtichis, pyretri, croci, ana. unc. 4. caridis, drach. 2. & s. cardamomi, unc. s. ſambuci, unc. 2. Tres unc. huius pulueris, tẽperẽtur cũ 3. unc. mellis. Quarta pars huius pulueris, miſceat cũ aluminis, unc. quadrãte, & pyretri, unc. quadrante, & euphorbij, unc. quadr. De his accipe unc. s, & de quarto in quartũ diem ad balneũ fumigiũ faciat, de 6. parte, id eſt, de uno quadrãte & s. uel de una drach. & rediẽs domũ, ſumat unaquaq; die cõfectionẽ predictã cũ melle tẽperatã, in modũ auellanę, & paruę caſtaneę, cũ uino calido, & tũc ſuppone in uulua, fruſtrũ lanę in melle intinctũ, uel cũ pauco pyretro, uel cũ pyretro & muſcelino, uſq; ad horã coeũdi. ꝓdeſt quoq; triphera magna.

De partu duro. *Cap.* XLIIII.

AD partũ durum, da drach. 1. diptãni cum aqua fœnugræci. Nidus hirũdinis cum aqua lotus, & colatus, ac bibit, & fœnugræcũ cum melle ꝓdeſt. Diamargaritũ bibitũ mire iuuat. Sarapinũ cũ aqua ciceris, uel phaſeolis bibitũ, & cum muſcelino, ꝓbatũ eſt. Secũdina ſi nõ exierit, ſternutatio fiat cũ ellebero albo & nigro. Da apozema ſauinæ, phaſeoli, & ciceris enim & fœnugręci cũ drach. 1. galbani, fumiget cũ myrrha, galbano, uel cum oculis ſalſorũ piſcium, uel cum ſtercore canino, uel catino.

De iſchiaticis podagricis, & artheticis. *Cap.* XLV.

HIs omnibus una & eadẽ cura conuenit, niſi quod iſchiæ prodeſt phlebotomia ſi fiat ſupra cauillam, intus & extra. Iſchiæ quoq; ꝓdeſt ſuper omnia blanca, diaerinis, excepto ſi de calido humore fiat, quod tactu cognoſceret. Cui ſi ſic fuerit, dabis diamãnis, uel purgabis cum mirobalanorũ citrinorum apozemate, & cum drach. 2. turbith, & drach. 1. huiuſmodi, quod ita fac: Corticis mirobalanis, citrini 2. unc. abſinthij, unc. 1. uiolę uiridiũ, unc. s. ponãtur in aqua feruẽte, põdere li. 1. & s. & maneat die ac nocte, in uaſe cooperto. Mane calefactis, & cum manibus fricatis, & colatis, adde puluerẽ turbith, & huiuſmodi exbibatur, &

non comedat patiẽs,uſq; ad nonã. Si aũt de frigidis ſit humoribus,quod ſæ
pius cõtingit,da blancã cum ſcãmonio,uel theodoriton, uel hierã picrã,uel
qđ melius eſt pilulę de hermodactylis. Potio mirifice proficiẽs podagricis,
& hydropicis,& artheticis. R. hermodactylis unc. 4. cymini,ſcrup. 8. zingi
beris,ſcrup 8. aniſi,ſcrup. 2. da drach. 1. Mittant in oleo,in quo coquat caro
uulpina. Vngantur ex agrippa. Benedicta quoq; potio uehemẽter prodeſt.
Diamannis pro gutta calida omni mẽbrorum: R. hermod. mãnę,uiolę, añ.
drach. 10. diagridij,caſſiæ fiſt. ana. drach. 5. Mirobalani citrini, kebuli,indi,
bellirici,emblici,cuſcutę,añ. drach. ʒ. marathri,ſcariolæ,cinnam. gariophyl
li, ſpicę,añ. drach. 2. mel quantũ ſufficit, uel ſirupi quantũ ſufficit: mel poſtq̃
fuerit diſpumatũ, coquat cũ tantundẽ aquæ,in qua cocta ſunt pruna, uiola,
& fumulus: puluis tamẽ priuſquã tẽperetur,fricet cũ oleo roſ. põdere un. 1.
Stercus ciconię cũ adipe porcino mixto curat podagricos,& ſi 40. annis hoc
paſſi fuerit,ſi imponat. Si cũ inflatiõe dolor fuerit, farinã fabę cocta in aqua
& adipe porcino,uel radix uiola cocta cũ aceto ꝓdeſt. Si aũt dolor ſit intole
rabilis,appone opij,põdus 1. croci duplũ uel triplũ: tere cũ lacte uaccino,uel
caprino,aut mixta mica panis,& oleo roſato,unge,deſup ponẽs,maluas,uel
betã, uel lactucã, uel opiũ, & crocũ cum lacte tritũ, adiũcto ceroto & oleo.

De morphea. *Cap.* XLVI.

MOrphea alia alba,alia nigra,alia ſanabilis,alia non. Inſanabilis eſt
illa,quę cũ cutis pungitur,nõ ſanguinẽ,ſed aquã emittit. Sanabi-
lis uero ſi ſanguinẽ emittat Nigra uero curatur,accepto laxatiuo
ſcilicet hierarufini,hierapicra,uel theodoriton. Vngat cutis cũ ſapore cõfe-
cto cum nitri puluere tribus diebus cõtinuis ad ſolem,uel ad ignẽ. In quarto
die lauet & fricetur cũ ſulphure & cũ aceto,uel inungat cum nitro ita prępa
rato. Mittat intra in pãno,& obruatur ſub carbonibus per noctẽ totã. Mane
ſoluatur cum aceto, & moueat in modũ unguẽti, & ungatur tertio,pòſt la-
uetur. Similiter in alba,pręd icta laxatiua dentur. Antidotum ad omnẽ mor
pheam. Rec. indi,kebuli,epithymi,ana. drach. 10. turbith,agarici,ſene, poli
podij,ana. drach. 7. bellirici,emblici, colocynthæ, ſeminis fumuli, ellebori
nigri,zingiberis,ana. drach. 4. ſcãmonij, ſalis gẽmę, calami aromatici, caſ-
ſiæ,ameos, naſturtij ſeminis, marathri,piperis longi,aniſi, cinnamomi, añ.
drach. 2. aloẽs, drach. 5. Da ʒ. drach. cũ calida, & hoc bibatur decies quinis
dieb. ꝑ uices ſingulas intermiſſis,poſt hęc unge ex hoc. R. cõdiſi,ellebori ni
gri corticis radicis,uel ſeminis,radicis caparis,uel ſeminis tapſiæ,añ. drach.
6 nigellę,ſinapis amygdalę marat. ana. drach. 4. aniſi,ameos,pyretri,ſemi-
nis caulis,ireos,uitreoli, ſtaphiſagriæ,ſulphuris,ammoniaci,coſti,euphor-
bij,ſcãmonij,ana. drach. 2. puluerizent,& ungant ſingulis diebus cũ ſucco
cauliũ,uel cũ aceto tẽperato puluere. Idẽ facit ſulphur,aloẽ,elleborũ albũ, &
calx cũ aceto tẽperata. Similiter ſinapata facta de ſeminibus radicis tritis cũ
aceto. Similiter puluis lupini idẽ facit aſpſus ſup morpheã inunctã ex melle.

De lepra. Cap. XLVII.

LEpra difficilis eſt ad curādum, & hoc ideo quia cū cognoſcitur, diu eſt quod corpus inuaſit. In initio enim & nimis poſt initium nō poteſt cognoſci. Hanc aūt purgabis cum noſtro hiera logodion: R. colocynthę, drach. 5. ſcillę, agarici, ſcāmonij, ellebori albi, & nigri, ana. drach. s. epithymi, camędreos, bdellij, aloēs, ana. drach. 4. ameos, hyperici folij, polij, caſſię, piperis trium granum, croci, cinnamomi, myrrhę, opopanacis, petroſelini, ariſtolochię longę, ſucci abſinthij, euphorbij, ſpicæ, amoniaci, zingiberis, ana. drach. 2. gētianę, ſtecados, añ. drach. 1. & s. da cū ſcāmonio: hiera & rufini cū ſcāmonio, multū ualet leproſis. Vnguentū ad hoc utile nimis: Apprehēſis tribus nigris ſerpētibus, & capitibus & caudis, ad mēſuram 4. digitorū abiectis, media eorū in olla noua intende, poſtea addat ſapo albus, & oleū & in mortario tādiu agitētur, donec ſpiſſentur ut mel. Expletis autē tribus diebus ad balneū ducatur & lauet. Si autē adhuc aliquid infirmitatis uel animi deeſt patiēti, incide caput teſtudinis, & ſanguinē eius collige & ex eo loca dolētia unge cū penna. Deinde fac foueam, & eum tege & pannis cooperi, intusq; accēde ignem de uitibus, & ingrediatur patiēs, ter in die, & exiens cooperiatur, nouo pāno, & hoc faciat biduo, & quotiens exierit & de fouea, ungatur unguento hoc. Rec. adipis porcini, uel caprini, adipis urſini, ana. unc. 5. igne ſolutorum, ſaluiæ, ſatureiæ, rutæ, roſmarini, abſinthij, ana. manipulum, 1. puluerem herbarum omnium, in frixorio ad ignē, cum oleo & ſupradictis adipibus, fortiter agitando cōmiſce, & cum bene mixta fuerint, cola per linteum, & pòſt adhibe puluerem myrrhę, thuris, maſtichis, aloēs, ſanguinis draconis, dragagāti, añ. drach. 2. uel 3.

De puſtulis faciei. Cap. XLVIII.

PVſtulæ faciei ſi ſunt rubeę, de ſanguine ſunt cum cholera rubea mixto, hos igitur qui patiunt, purgabis prius per phlebotomiā. de uena cephalica, deinde purga hoc antidoto: R. Mirobalani, kebuli mundati, indi, & citrini mundati, ſandali, albi uiolę, ana. drach. 2. rheumbarbari, galiæ, bellirici, emblici, cuſcutæ, ſquinanti, dragagāti, maſtichis, ſene, turbith, agarici, ligni aloēs, ſpicę, caſſię ligneę, ſalis gēmę, lazuli petrę, ſeminis marathri, añ. drach. 1. cinnamomi, gariophylli, añ. drach. s. tempera cum melle, da cum ſcammonio prodeſt cancro oris, & pedis, & foco, qui naſcitur in aliquo mēbro, hoc ſumpto fac unguentū: Recipe ceruſſę, lithargyri, ana. 3. drach. plumbi uſti, drach. 2. tempera cum oleo roſaceo, & aliquanto aceto. Si aliquantulum ſunt puſtulæ humidiores, adde drach. 1. boli, & miſce cum oleo roſato, uel ſucco ſolatri. Si autem ſunt pruriginoſe, adde drach. s. argenti uiui, pone in occipitio uentoſas ſæpe. Abſtineant à uino forti, allijs, aut acutis cibis, & herbis. Aliud ad ueſicas quæ ſunt in facie, & in alijs membris, & crepaturis maxime ſi ſint de calore: Recipe ſucci radicis marathri, ſucci betæ, ſucci ſolatri, ſucci herbę uenti, ana.

unc.1.aloës,unc.5.uitella ouorũ 2.uel 3.tẽpera ut liquidũ ſit, cmu pẽna inungatur ter in die,uſq; in diẽ tertium, poſtea laua cum ſpongia, & iterũ unge.

De impetigine. *Cap.* XLIX.

IMpetigo,& ſerpigo,& herpes cum laxatiuo curanť,ſcilicet hiera rufini,& maxime cũ ſirupo de fumulo,& pauca ſcãmonio, & cũ ſero caprino.Inungãtur poſtea cũ oleo de ligno quod uocať cornu,uel de oleo iuniperi,uel de hoc:Rec.ceruſſę,lithargyri,nitri,tartari,ęquali põdere,aceti tertia parte,ſubacta cũ aceto,unganť ad ignẽ. Aliud probatum ad omnẽ herpetẽ,& impetiginẽ.Oleũ lentiſci,piculã,ſerapinũ,& auri pigmentum.

De ſcrofulis. *Cap.* L.

SCrofulę ſanãtur ſine ferro,prius accepto laxatiuo,cum potione quę dicitur gratia dei,cum ſcãmonio,& nõ ſemel ſed ſępe.Dein de ſuperpone apoſtolicon, uel uſiam, uel iſtud qď recipit picis utriuſq;,ſalis amoniacis,maſtichis.Potio ad ſcrofulas.Rec. cinnamomi,ſpicis,gariophylli,thuris,zingiberis,galan gę,rheũbarbari, ana. drach.1.ſcammonij, ſcrup.2.& s, euphorbij, duas partes uncię,cum aloës 3.parte unc.Da ſepties diuiſim . Aliud : Rec.turbith,ſcãmonij,cinnamomi, gariophylli,ſpicę,ana.drach.1.euphorbij,quantum cætera. Ad idem pone radicem nucis,& poſtea farinam fabæ,tandem & ſanguiſugas.

De lubrico fœtu. *Cap.* LI.

CAuſa huius paſſionis, aut eſt intrinſecus, aut extrinſecus. Si ſit intrinſecus curabiť cuſtoditis quibus cauſis efficiť. Si autẽ ſit extrinſecus,& ſit propter humiditatẽ coadunatã in ore uuluæ , & lubricat ob hoc,& emittitur fœtus foras.Inquire ergo,an totũ corpus ſit humoribus plenũ.Quod ſi eſt euacueť cũ his quę purgãt phlegma, ut eſt hiera,turbith,& colocyntha,& cętera.Idẽ cõpoſitionis denť pilulas, de hierapicra,& hieralogodion. Galen.Prius tamẽ dabis apozema de radicibus cum ſambuceleon,& amygdaleon ut materia ſubtilietur. Dabis & hoc:Re.fœuugręci, tribulonis,ana.manipulũ unũ,ſeminis apij,marathri, ana.drach.10.ameos, drach.5.coque in 4.lib.aquę,ad tertiã,& dabis pilulę de ſarapino tribus uicibus,ana.drach.1.& s.diamargariton.drach.1.& s.theriacã magnã. Clyſtere deſiccans humiditatẽ præfatã, ualet quoq; ad uiſcoſitatẽ uuluę , & mũdat eam.R.colocynthã unũ pomũ rccẽs. Caueť,& eiectis,q̃ in eo ſunt impleať ex ireleon,& cooperiať cũ paſta foramẽ,& cũ eadẽ quã abſtuliſti parte , & in carbones poſita,bis uel ter bulliat,deinde coleť,& clyſterizeť.Fiat & clyſtere cũ ſambuco aromatizato,& poſtea cum ſucco myrtę , & aqua in qua cocta ſunt gallę,& balauſtia,& gahon. Aliud:Recipe balſami,drach.2. theriacæ,drach.1.& s.opopanacis,drach.s. zedoaris,betonicę,ana. drach.2.caſtorei,drach.2. & s.temperentur cum balſamo, & theriaca . Da in modum auellanæ, tenendum in uulua,& de eadem da drach.1. & s. potui 5. diebus continuis.Hoc enim cõfortat fœtum & abortũ prohibet,adiuuat etiam ad concipiendum.

concipiendum. Si uero ſit abortus ex uentoſitate, dabis hunc puluerē: Rec. apij, marathi, aniſi, ameos, origani, calamenthi, cyperi, mentę, zedoaris, cymini. Da drach. 1. & s. cū uino odorifero. Da diambrā, ſyndedicon. Puluis: Rec. apij, cymini aſſi, pondus 1. zingiberis, galangæ, pondus s. caſtoreum, quadrans, ſacchari quantum de omnibus. Da drach. 3. cum odorifero uino. Elacteriū: Recipe zedoaris, deronicæ, cardamomi, caricarum, gariophylli, ameos, apij, zingiberis, galangę, ana. drach. 3. cymini, drach. 6. caſtoreum, drach. s. Da drach. 1. & s. Quod ſi abortus ex multitudine menſtruorū, dabis carabem, terram cyprinā, ſpicam, cyperū, æquali pondere. Da drach. 1. & s. cum uino ſtiptico & odorifero.

De apoſtematibus. Cap. LII.

Apoſtemata quocunq; modo fiant, aut ſunt ſanguinea, aut cholerica, aut phlegmatica, aut melancholica. Si aūt ſunt ſanguinea, oſtēdit, rubor, tumor, calor, & humectatio, primo ſanguis detrahatur, ſi uirtus, & cętera cōueniunt. Deinde ſumāt aquā, in qua prius pruna fuerint decocta, & colata, & ubi, unc. 2. uel 3. tamarindi fuerint diſſolutę, & ſi neceſſe eſt miſceat eis aliquantulū ſcāmonij, uel da diaprunis, cū ſcāmonio, uel tripherā noſtrā cū diaprunis, & cum ſcāmonio. Ponantur frigida circa apoſtemata nō ſuper, ſicut ſolatrū cum oleo roſato, uel lens cum aqua ſcariolę, uel ſandali rubei, farina hordei, roſę, cum aqua roſata, uel cum ſolatri ſucco, & hoc in initio, uel augmēto. In ſtatu appone maturatiua, ſicut uitellū oui cū myrra, & croco, & oleo roſato, uel uiolas, uel pultes factas de farina hordei cū oleo coctas. Eadē fiant in apoſtemate de cholera rubea, orto, excepto quod purgetur cholera rubea cū prunis, & tamarindis, ſicut dixi, admixtis. 2. unc. mirobalani citrini mūdati. Si aūt ſit de frigida materia, purgetur cum picra, uel theodoton. Deinde maturatiua appone, ſcilicet fermentum cum oleo, ſale, & melle, pone farinam cum oleo & melle, ſal cum terebenthina. Puluerem orobi cum butyro & ſale.

De uulneribus. Cap. LIII.

Vlnera, alia plana, alia caua, alia quę nō ſunt niſi fixura tantū. In fixura tantū nihil aliud cōuenit, niſi puluis apponat roſę, uel myrta, uel utrūq;, & faſcia circundet, uideat tamē ne infra uulneris labra ſit puluis, uel aliquid. In ea ſimiliter de qua ſola cutis eſt amputata, ſtiptica inducant, ut galla, cortex granatorū, lithargyrū, teſtę oſtreorū uſtę, radix lilij, cū oleo roſaceo. Vulnera uero caua tantū, & nō fiſtuloſa, quę humida ſunt & ſordida, deſiccatiuis egēt, & tamen tēperatis, ut libano, thus, farina hordei, fabę, orobi, iris, ariſtolochia, lithargyrū, & ſimilia. Vnguentū ad hoc ualēs: Rec. libani, amyli, aloēs, ana. unc. 1. Si aūt ſicca ſunt, deſiccatiua humectētur cum oleo & cera, ita ut maius pondus de his prædicto uulneri adijciatur

Interdum

Interdũ hoc medicamen adhibeatur, quod ultra modũ deſiccat, & carnem ſoluit, ſicubi qui uidetur ulcus humidũ, putetur eſſe ſordidũ ex imbecillitate unguẽti. Vnde ſi uulnus cõcauatius hoc appoſito uideatur, & rimę labiorũ ſint duriores & altiores, locus quoq; ſit rubeus & inflãmatus, & mordicationem in eo ſentiat ęgrotus, utere minus deſiccatiuis, utere unguẽtum iſtud: Rec. ceruſſæ, lithargyri, ana. drach. 2. cerę, olei roſacei, ana. lib. 1. Puluis ad plagã deſiccandã & celerius ſanandã, & malam carnẽ manducandam: Recipe myrrham, thus, maſtiche, colophoniam, picem, auripigmentum, aloën, bolum, gallam, gypſum, ariſtochiam rotundã. Aliud minus deſiccans optimum: Rec. thus, picem utramq;, ſeuum, ceram. Alius puluis uulneribus pallidis uel calidis. Rec. lithargyrũ, drach. 2. ceruſſę, drach. 5. cerę albę, drach. 7. olei roſati, unc. 2. Vnguentũ quod prodeſt uulneribus, cancro, & his de quibus ſanguis fluit, incenſioni & cõtuſioni, & malis carbũculis, qui peſtilentia dicuntur, & eis quę ſunt ex mala materia. Rec. adipis uetuſtiſſimi, lib. 2. olei ueteris, lib. 5. calcãtos, unc. 4. Adeps tũdatur, & ſuper ignem mittatur. Oleum cum calcãto in mortario tundatur, ſicut medulla, ductaq; ad ignem moueantur donec ſufficiat.

De ſcabie. Cap. LIIII.

SCabies ſi ſit de incẽſiuis humoribus, purgetur per phlebotomiã & per egeſtionem, cum eis quæ ſuperius diximus choleram rubeam purgare, ſicut ſirupo de fumuli ſucco & colatro ubi unc. 2. mirobalanorũ citrinorũ corticis ſint miſſę. Deinde fac unguentũ proficiens ſcabiei de calore: Rec. piculę, unc. 1. lithargyri, ceruſſę, añ, drach. 6. argẽti uiui, drach. 2. olei, & aceti quantũ ſufficit. Si autẽ ſcabies ſit ex frigidis humoribus, ſufficit ſulphur cum oleo lentiſcino, uel ſulphur cũ oleo & aceto & pauco argento uiuo. Argentum uiuum non ultra exagium unum ſit.

De ſanguinis fluxu ex uulnere. Cap. LV.

SI ſanguis de uulnere fluat, prodeſt hæc medicina, quæ tripliciter fit: Rec. thus, aloën, & albumen oui. Horũ autẽ ęquale pondus, & thuris cortices ponendi, & hoc duris corporibus eſt apponendum: aut thus duplũ quàm aloën, poni debet. Thus uero unctuoſum eligatur, quod delicatis eſt utile, aut de thure, pluſquã aloẽ, ſed non duplum immittatur, quod cõuenit mediocribus, tempera cum albumine oui, & cum pilulis leporis pone.

De punctura & inciſione neruorum. Cap. LVI.

NEruus ſi pungatur, dolores, & inflationes nimiæ fiunt. Foramen igitur apertũ ſeruetur, ubi pus egrediatur, cũ oleo igitur tenui & clariſſimo fomẽtetur, non cum ſtiptico. Prodeſt ad hoc terebenthina. Molles tamẽ carnes habẽtibus, cera cũ euphorbio, ſenioribus tamen addatur

addatur parũ olei. Orta uero inflatione, & neruo putrido effecto, utere cataplaſmate cũ farina hordei, uel fabę coctę in aceto, & melle, ceroti, unc. 3. ceræ, drach. 4. euphorbij, unc. 1. Expedit & hoc unguentũ quod dicitur baſilicon, admixto ei nitro, uel calce uiua, uel euphorbio, uel ſulphure, uel in 1. lib. ſtercoris colũbini, mitte ſingulas ſpecierũ prędictarũ. Hoc facit ad punctură, & inciſionẽ neruorũ. Si uero neruus ſit diſcoopertus, hęc enim imponantur, quia dolorẽ generatur. Si uero neruis, & cutis ſint colliſa, & caro ſit deſuper uulnerata, cataplaſmetur ex farina fabę, in oxymelle cocta. Si aũt nimius ſit dolor, pix liquida cataplaſmati adhibeatur. Si uero neruus lęſa cute ſit illęſus, cum oleo calido fomentetur.

De combuſtione ignis. *Cap.* LVII.

VNctio ad combuſtionem: Recipe alumen & acetum, ana linitur, ſtatim ſoluit dolorem. Fimus columbinus cum aceto idem facit.

De tumore linguæ. *Cap.* LVIII.

TVmor linguę non niſi ex ſanguine ſolitus eſt naſci, quãuis raro ex phlegmate naſcatur. Is qui fit ex ſanguine, naſcit ex rubore, dolore, calore, & febre, & plenitudine uenarũ, & maxime faciei. Huic primitus ex phlebotomio occurre. Deinde purgabis cũ pilulis cochijs, adiunctis mirobalanis citrinis, & ſcammonio, uel menſurã aliorum, uel picra cum triphera noſtra, & ſufficienti ſcãmonio. Deinde gargarizent quod ſcripſi in uulnere oris. Si autem ſit ex phlegmate, da ſolum picram cum ſcãmonio, prodeſt ſi ſolatri ſuccus in ore teneatur.

De puſtulis oris. *Cap.* LIX.

OS aliquando patitur puſtulas, uulnera & calores, quæ ſi ex alijs ſint humoribus, cognoſcitur ex calore, rubore, & dolore, & aliquãdo ex nigredine, quod peſſimũ eſt ſignum & periculoſum. Incidatur uena cephalica in manu, uel in brachio: deinde ſumpto laxatiuo, cholerã rubeã purgãte, ſicut in primo & in ſecũdo quaternione ſępe mõſtrauimus. Galen. accipiatur apozema in ore tenendũ, quod ſit ita: Succus morarũ acerbarum, & ſuccus coctanorũ, & ſuccus uuæ paſſę, & ſuccus pomorũ acerborũ, uinum coctum. Cum aliquanta coquantur liquiricia, & aliquanto alumine, calidũ teneatur in ore, ter in die. Aliud ad uniuerſa faucium uulnera nigra & alba: Rec. balauſtię, corticis granatorum ęquale pondus, aluminis, maſtichis 4. pars, fac puluerem, & deſuper ſparge. Aliud uulneribus faucium oris, & anginę. Succi corticis. lib. 3. uini cocti, lib. 2. mellis, lib. 1. & s. myrrhæ, drach. 4. litij, aluminis, cinnamomi, ana. drach. 2. fac puluerem, & liga in panno. Deponatur in caldario, & coquatur ad ſpiſſitudinem mellis, & gargarizetur, uel ungatur. Si autẽ uulnera ſint ex ſalſo phlegmate, quod uidetur, quia dolor non eſt acutus, & ex calore faciei, purgantur cum picra, & ſicut ſupra gargarizent, uel ungantur.

De tumore uuæ. Cap. LX.

SI uero uua tumeat,& ob hoc cadat,& ſit ex calidis humoribus, quod ſcit̃ rubore,calore,ſiccitate, & ardore oris,& tumore uenarum. Primo ſanguis de cephalica minuatur: deinde cholera rubea purgetur: deinde gargarizetur uinum coctum, in quo cocta ſint gallę,balauſtię, & roſę, ſed uinum ſit coctum cum ſucco coctanorum,& ſit mixtum ęquali pondere. Aliud caſui uuę: Recipe corticis nucum ſucci,uini cocti ęquali pondere, mellis tertiam partem,aceti ſextã.coque ad ſpiſſitudinem, & gargarizetur. Idem facit gargariſſmus factus cum aceto, in quo cocti ſunt myrtus,glans,balauſtiæ,galliæ,& cortex granatorũ.Si autem ſit ex phlegmate,quod percipitur,quia dolor eſt lenis, & grauis,curſus phlegmatis purgetur,& deinde gargarizetur, ut ſuprà.

De ileo. Cap. LXI.

DOlor ilei aũt ex acutis humoribus,uel fracturis. Si eſt ex fracturis, fac illa quæ diximus in colica. Iuuat ad hoc picra uel iſtud: Recipe mirobalani citrini,indi,cinnamomi,gariophylli,cardamomi,dictanni,ſenę,caſſię,macis,ameos,apij,marathri,ſeminis aniſi drach. 6. maſtichis,drach. 2.epithymi,drach.7. ſcãmonij, drach. 10.turbith,drach.16.ſpicę,calamenthi,ana.drach.3. ſacchari,drach.s. mellis quantum ſufficit. Prodeſt ad hoc diateſſeron, diacyminum, da ei pilulas iſtas:Recipe ſemen apij,aniſi,fœniculi,añ.drach.2. ſpicę,carpobalſami, añ. drach.1.& s.piperis albi & longi, zingiberis,pyrethri, ana. drach.s. maſtichis,roſæ,ſalis gemmę,,ana.drach.1.& s.cymini,drach.3. mellis quantum ſufficit. Accipiatur cum ſcammonio,pro uirtute infirmi, & ętate.Si autem ileus eſt ex apoſtemate,& nil emittitur per inferiorẽ partem,ſed ſtercus per uomitum emittitur,& urina ſpiſſa eſt,& rubea mortem pronũtiat, maxime ſi pauca ſit. Si uero ex calidis & acutis humoribus,uel apoſtemate calido ſit, prius minue baſilicam,in manu,uel in brachio, ſi apoſtema eſt. Si autẽ non fuerit ex apoſtemate,da ei hoc catharticum:Rec. ſucci ſolatri cocti & colati, uel ſcariolæ,lib.1.& s.Mittatur in eo caſſięfiſtulę,medullæ,unc.s.mirobalani citrini corticis,unc.2.mannę,drach.4.cõficies ſic:Cortices mirobalanorum maneant, in aqua die ac nocte, exceptis manna, & caſſia, quæ non niſi mane debent in ea diſſolui,& colari. Tandẽ mittatur in ipſa aqua picra & triphera menſura unius nucis,mane ſumatur & bibatur.

De uentoſitate. Cap. LXII.

HAec paſſio oritur calore naturali,tepido exiſtẽte: nam uẽtoſitas, nec ex nimio calore,nec ex nimio frigore oritur. His prodeſt caſtoreum,cum apozemate bibitur, diaſpermaton, diacyminum, ſeminis

ſeminis apij, petroſelini, aniſi, fœniculi ſeminis. Puluis ad hoc ualēs: Rec. carui, aniſi, zingiberis, cinnamomi, gariophylli, ſeminis fœniculi, zedoaris, ana. drach. 2. cymini medietatē. Vtere hoc puluere cum eis quæ mādu cas. Abſtine à legumine, fructibus, rapis, aceto, caſeo, & ab omnibus uentoſis & groſſis cibis.

De catharticis.

QVæ ſolutionē prouocant multa ſunt, & alia acuta, alia minus acuta, alia quę prouocant cholerā rubeā, alia phegma, alia choleram nigram. Cholera rubea, uel hij qui leues ſunt ad purgandū, poſſunt purgari cū tamarindis, prunis, aloē, mirobalanis citrinis, uiola, caſſiafiſtula, manna, & ſimilibus. Phlegma autē purgetur cum agarico, turbith, cocognidio, hermodactylis, ſene, ſcammonio, euphorbio, & ſimilibus. Melancholica autē cum his purgādā, epitheto, petra lazuli, mirobalanis, indis, bellicis, emblicis. Si quis tamen ſcāmonio, uel aliquo abominabili laxatiuo non poteſt uti, ſumat hoc quod nimis aptū eſt, colico dolori, inflationē, & ructationē ſtomachi confortat. Accipe unc. 3. polipodij, mūdi loti, & tritici, & piſtētur, ſuccus autem eorum in aqua hordei cocti cum diureticis rebus, mittatur, mēſura, unc. 3. uel 4. utere cū iure gallinę, eſula pondere 3. uel 4. drachmarū, Cōdiſi ſimiliter facit, cum micis panis, ſed diu ſeruet. Aliud, mitte intra gallū, cū polipodio, & coque. Aliud charius omnibus, elleborū albū, immittat in aqua ubi infuſus eſt hordeū, & hoc die ac nocte, deinde da gallo ad comedēdū, & maxime ueteri, poſtea occiſus coquat, cū porris, & cū multa aqua, & cōgelata aqua, detur ad bibendū, hæc nobilibus & delicatis detur. Antidotū prodeſt delicatis, & maxime phlegmaticis, & nō digerētibus. Re. piperis nigri, & longi, zingiberis, ana. drach. 3. gariophylli, drach. 2. mirobalani citrini, indi, pondus duplum ſene unc. 1. Si non habes ſene, mitte duplum eſulę. Mel da in modū caſtaneæ paruę cum uino. Electuariū diacitoniten omnibus ſanis cōueniens, & omnibus tēporibus. Rec. mala citonia. Coquantur, cum mala aqua donec ſolui ceperint, deinde terantur, & coquantur cum partibus tribus mellis deſpumati, deinde cocta exiſtentia, condiant cum puluere horū gariophylli, ſpicę, ligni aloēs, cinnamomi, maſtichis, galāgę, zingiberis, añ. drach. 2. De his dabis cū careno uno ſcāmonij, uel uno s. cum uino. Si ſolutio ultra modum frigida de potione laxatiua, da ei hoc Rec. ameos, opij, croci, myrrhæ, thuris, ana. drach. s. uel ubi magis ſtringatur duplica pondus opij, & temperetur cum ſucco arnogloſſę, dans 5. uel 7. pilulas, cum diacodion, uel da conchulā marinā uſtā, drach. 2. cū diacodion.

De ſynocha febre. Cap. LXIII.

SYnocha febris ex multitudine ſanguinis orit, cum ſanguis quantitatem, & qualitatē ſuę naturę ſupergrediens, ab ea quaſi derelictus, putrefit, ex cuius putredine febris ſynocha naſcit, id eſt, con-

tinua. Hoc autē duobus modis eſt, alia ex putredine ſanguinis naſcitur, alia
uero de nō putrefacto ſanguine orit̃. Quādo ex nō putrefacto ſanguine, hęc
ſigna habet, urina rubea eſt & nō putrida, nullā habēs hypoſtaſim, nec fœto
rem, clara. Vultus ęgri inflatus, uenę plenę, oculi quaſi ſanguinei, pulſus ple
nus, ſapor oris dulcis, homo piloſus, craſſus, niger, rubeus tēpore ueris, dię-
ta calida, & humida. Si uero de putredine fiat, urina eius turbida, ſpumoſa,
rubicūdiſſima, pulſus plenus, ſapor oris dulcis, pulſus maior in cōſtrictione,
quàm in dilatatione, & oculi tumidi, nullā habent requiē, anguſtia, ſitis non
magna, cutis quaſi humida, grauitas totius corporis. Hoc & omni die me-
lioratur, aliquādo autem peioratur quotidie, aliquando eodē modo uſq; in fi
nem manet. In primis ſanguis detrahatur de uena mediana, aut epatica, de-
xtri brachij, ſecūdum uirtutē, ſi tēpus, & ætas, & uirtus permiſerint. Deinde
ſuper latus dextrū impone epithima, de ſucco ſolatri, farina hordei prius aſ-
ſati, & puluere roſæ, aut ſandali rubei & albi, cāphorę, & aqua roſata. Mane
& ſero fomentabis pedes & crura in aqua calida, in qua cocta ſunt uiolæ, ro
ſæ, lactucę, maluæ, papauer, & hordeū, poſt fomentum, ungantur plātæ, pe
dum, ex oleo roſaceo. Si nō dormiūt, pannus infundatur in oleo roſaceo, &
aceto, & capiti, & temporibus imponatur. Vel hoc: Rec. pſyllij, unc. 1. opij,
drach. 2. trito opio, adhibe pſyllium, & moueatur cum piſtillo, deinde mitte
tantundē aceti, quod tribus digitis ſupereminea t, & moue donec coagulet.
Iterum ſecūdo moueatur cum aceto ut coaguletur, adiuncto pauco oleo ro
ſato, uel uiolato, cum panno aqua infuſo, & cataplaſmate ei inducto, fron-
ti imponatur. Hoc ſępius fac. Si ſitis aderit, detur aqua cucurbitę, cū pſyllio,
uel mane accipiat de elacterio prunorū, cum ſirupo acetoſo, & aqua frigida,
aut ex oxyfœnitijs, aut ſucco ſolatri, aut ptiſana. Cibus eorum ſit mica panis
lota, in aqua frigida, ter uel quater de condita cum ſaccharo pruna, mala ſi-
riaca, uuę medię maturę, mala granata, piſces aſpratiles in aceto cocti. Hoc
tantū in aurora & extremitate diei comedatur. Si uenter eſt cōſtrictus, ſolua
tur, cum electuario, & ſcammonea.

De ſynochis. *Cap.* LXIIII.

SYnochi ex ſanguine, & cholera naſcūtur, ergo phlebotomari
debet, prima uel ſecūda die aut multū in tertia. Si maſculus, de
dextro brachio: Si fœmina, de ſiniſtra, & ſi uenter eſt cōſtrictus,
clyſterizabis ita: Cātabrę, & malue cum oleo, & aqua coquant̃,
& colatis per linteū utātur. Si deſiderauerint balneare, permittant̃ & utātur
fomēto ſuperiori. Cibētur ſucco ptiſanę, & molli farræ, malis matianis, uel
ſiriacis, & pane in aqua. Potionē roſatā quam in tertiana ſcribemus, ſub lin-
gua teneatur, & ſuccum eius liquefactū trāſglutiatur. Vngamus frontē oleo
roſato, epithima pręcordijs imponamus: Rec. olibani, maſtichis, ana. unc.
1. croci hortulani, unc. s. uitella ouorū aſſatorū, prout uideatur. cum oleo ro

ſaceo

ſaceo, & modico aceto, confice & utere. Item oleũ roſatũ cum ſucco portulacę, aut cucurbitę, aut berberis, pręcordijs inungimus. Detur ſuccus oryzę, uel alicę. A uino omnino abſtineant, mulſa tamen mellis attici detur.

De cauſone. Cap. LXV.

CAuſonem acutiſſima febrẽ ex cholera rubea, quę non differt à tertiana acuta, quæ intra uaſa eſt, niſi quia acutior eſt, & breuior. Sitis cõtinua, lingua ſicca, in quibuſdã nigra, urina ignea, pulſus uelociſſimus, uigilię, & ſyncopis. Purgẽtur cum cathartico, & non cum phlegmatico, cũ tamarindis, prunis, & caſſiafiſtula. Sed quia calor in cauſone acutior eſt, eo quod fit in ſynocha, laudo hoc dari debere: Rec. tamarindi, unc. 5. mittãtur in aqua melonis paleſtini die ac nocte, deinde manibus fricati colentur, & bibantur. Si deeſt aqua illa, mittatur, in aqua prunorũ rubeorũ nigrorũ, uel in aqua ſolatri. Si ſitim habuerint, bibãt pſyllium, ter lotũ in aqua, utantur ſucco mali granati, & cucumero paleſtino. Si patiantur ardorẽ & cardianã, da cum ſupradictis ſuccis, uel aqua, trochiſcũ de cãphora, uel de ſandalis. Apponãtur in ſtomacho cataplaſmata de ſandalis rubeis, roſis, farina hordei, & aqua roſata, uel ſuccus ſemperuiuę, & portulacę, olei roſacei, ſolatri, ana. unc. 1. aceti, unc. s. farinæ hordei, unc. 2. roſæ, unc. s. ſandali, drach. 5. Aliud: Cum aqua roſata detur pſyllyũ, ſi ſitim habẽt maximã, & intolerabilẽ, detur aqua cucurbitę cum ſucco pſyllij, uel cum ſirupo uiolato, uel roſaceo, uel cum pſyllio, uel ſine eo. Si habent tremorẽ in corde, accipiãt aquã tamarindi, cũ pſyllio cocto cũ ſaccharo. Si tuſſim nõ habẽt, uel ſolutionẽ, da eis quod utilius eſt. Rec. pruna ſicca, mittant̃ die ac nocte, in aqua calida, & fricentur manibus. Si uenter ſit ſolutus naturaliter, uel artificialiter, & febris non minuatur, mortalis eſt.

De tertiana febre. Cap. LXVI.

TErtiana febris, alia continua, alia non cõtinua. Continua in hoc differt à cauſone, quia calor eius unoquoq; die tertio, in eadem hora qua incepit, accepit, & in 12. finitur, & calor eius quãuis uideat̃ deſcẽdiſſe, tamen manet, licet nõ fortis exiſtens, uſq; in diẽ tertiũ. In tertio uero die ad eandẽ horã incipit aſcẽdere, & manet in feruore uſq; ad 12. horã. Hęc curatur ſicut cauſon. Si uero nõ ſit cõtinua, cũ uomitu curatur facili: Rec. ſeminis atriplicis, unc. 1. & s. Tritum in raro panno miſſum, & in aqua calida mollificatur, fricetur in cipho. Lac uero quod egredit̃, ſumatur cum ſirupo acetoſo, uel ſemẽ infundatur in aqua, in qua coctæ ſint radices cucumeris agreſtis, uel cum oxymelle, uel ſi tẽpus eſt cõtrarium, purgetur cum aqua in qua nocte & die poſitæ ſunt unc. 2. mirobalani citrini, & unc. 2. tamarindi, ſi difficilis ſit, unc. 1. & s. uel ſecũdum quod uides. Si autem febris permaneat, da rubeam. Si priores purgationes ſecundũ uomitũ facere non potueris, purgatur cum laxatiuo prunorum cum ſcammonio aut mi

robalani citrini ſucco,& tamarindi. Cibentur quotidie pane,& aqua,aut mica panis lota in aqua & ſaccharo. Accipiant fructus quos diximus in ſynocha,& diętā ſupradictā,ſcariolā cū aceto. Cibus aūt detur tribus aut quatuor horis,ante acceſſionē. Omni die ante aurorā,dabis elect. de prunis, cū ſirupo acetoſo,aut cū ſucco ſolatri. Rubrica tertianę probata: Rec. opij,unc. 4. croci,aniſi,cardamomi,ſtoracis,hyoſcyami,baccarum lauri,añ. unc. 1. Cōfice aūt cum melle,da 2. uel 3. horis,ante acceſſionē,in modū fabæ cū farina, quod acceptū in intima,mox febrientē liberat. Si autē propter hoc nō liberat,& tertiana notha fuerit,& uomitu eguerit, miſce mel, & acetū, quibus admiſceatur ſemen atriplicis,drach. 3. potuiq; dētur. Si cōſtricti fuerint,puluerem uiolæ,drach. 4. bibāt,interpolata die,cum frigida aqua,& utant hoc epithimate: Rec. farinę hordei,drach. 2. & ſiccæ roſę, unc. 1. ſandali al. unc. s. ſpodij,drach. 2. cāphorę,ſcrup. 1. tēperentur cum ſucco ſolatri, & quaſi unguento utātur,& deſuper cū panno ponat. Bibant aūt quotidie ſuccum mali granati,& mane,& poſt 7. dies,ſi urina fuerit ruffa, & turbida, & nihil ſuperiora profuerint, balneo utētur,& fomentent ex aqua & oleo,& poſt fomentum phlebotomentur media uena dextri brachij. Tertiana ſi duplex fuerit, utātur hydrocopion cum balſamo & rubea & muſa,ut potione una. Dięta utant ut ſuprà. Prodeſt & tertianę tria ſandali,& roſata ſimplex, quæ recipit roſę,unc. 4. ſeminis melonis,liquiritię,dragagāti,ſucci liquiritię,añ. unc. 2. ſeminis citroli,unc. 1. croci. unc. s. mel. roſ. & aquā roſatā. Cibos dabis ſuccū oryzę,aut alicæ,ius gallę,piſces ſaxatiles,poma frigidiſſima. De oleribus,lactucas cum aceto,portulacas,ſolatrū. Omnes cibos frigidos,parū ſalitos dabis,poſt aquā frigidā & mulſam de rhodomelle, & ſi ſolutus fuerit, citoniū mel confectū ita: Rec. ſucci mali citonij,partē 1. mellis,partes 2. coque lento igne ad ſpiſſitudinē mellis,& exinde mulſam dabis. Epithima ad idem: Rec. maſtichis,fœnugręcū,thus,lini ſemen, farinā hordei,croci ęquali pondere, trita,ita diſtēperent,cū uitello ouorū, & oleo roſato,qđ hoc modo cōficit: Oleū & roſas,cum humore ſuo,in uas uitreū ſimul mitte,& in puteū,aut in aquā uiuā pone per dies 20. poſtea ſuſtollens inde,pone ad ſolē,dieb. 9. & ſic in umbra repone, hoc oleū frigidiſſimū eſt. Si igneā febrē hoc oleo unxeris amputare ſolet. Si aūt tertiana in autūno uenerit,purgabit cū diateſſarō,diſtēperato cū uino calido & cū rubea atq; mulſa. Cibi dādi ſunt tēperati,ut far & ſimilia,& granū bonū bene coctū,atriplices,ſpinachia,piſces ſquamoſi.

De quotidiana febre. Cap. LXVII.

QVotidiana ex phlegmate naſcitur,& hęc intra uaſa eſt,& extra uaſa. Quādo eſt intra uaſa,facit calorē continuum,ſine frigore. Quæ autē extra,calorem facit cū frigorę. Quando uero oritur ex phlegmate ſalſo, calor ex eo erit maior, frigus paruum, ſitis magna,& cito curatur. Quando autē fit ex acetoſo,ecōtra cōtingit. Quādo

autem

autem ex dulci phlegmate,ſomnus ex ea erit longus,ſtupor,ſitis parua,urina groſſa,media inter citrinū & rubicundū colorē, uultus humidus, uenæ groſſæ,pigritia,ſapor dulcis,& faſtidiū.Si igitur curāda, detur aliquid maxime pro materię ratione. Si acetoſa contingat materia,diacoſtū, uel diatrion pipereon, cum ſirupo acetoſo, cū aqua diuretica facto, & cum eadē bibito, & hoc 4.uel 5.diebus.Deinde dabis uomitū,ſi facilis ſit ad uomendū,& tempus,& uirtus conueniunt,qui his moueatur:Rec.thapſię,partem 1.croci, partem s.cynnamomi,unc.ʒ.da cum oxymelle,ſcrup.2..Si deeſt thapſia,da electuariū cū oxymelle,pōdus,ſcrup.2.uel ſecundū uirtutē,uel da picram cum ſcāmonio.Si nec ſic deſinit febris,da ei mulſam. Si uero fuerit ex phlegmate ſalſo,da eis picrā mixtā cū triphera, uel cū diadamaſceno,& ſcammonio,aut cū picra & ſcāmonio,& ſero caprino.In ſiti tollēda da ei mulſam,mel roſatū, aut ſirupū cū calida. Quotidie mane ſumāt ſirupū acetoſum, aut oxymel cū ſucco ſcariolæ aut ſolatri, aut cum ſucco fœniculi,coctis,& deſpumatis ante tres horas aceſſiōis,uel ſumat de rubea in modū fabę,cū frigida.Diæta ſint piſces ſaxatiles,marini,rubellę,& ſquamoſi cocti cum aceto,cymino,cinnamomo,& pauco adipe;poma,pruna nigra & rubea,granata,pira,poma matura,uuæ duracinę, cucurbita cocta cū cymino,& ſpica.Nō comedāt niſi 6. horas ante acceſſionē.Si autē de phlegmate acetoſo,uel ſanguineo quotidiana fuerit,magnū habebit frigus ęger, cū pauca febre,dolorē in ſtomacho & uomitū. Hāc itaq; curabis ita:Purgetur cum picra,uel theodoriton. Sumāt quotidie mane aut diacalamenthū,aut theriacā magnā,aut noſtram,aut mithridatū,aut rubeā, aut adrianū cum oxymelle ſcillitico, cum ſucco fœniculi,& apij,coctis,& deſpumatis,& colatis,aut oxymelle ſcillitico cum aqua in qua cocta ſunt radices fœniculi,apij,petroſelini,ſcariolæ,& ſemina eorū. Cibi eorū ſint ſcariolæ,borrago,fœniculū,lactuca,cū eruca,paſtinaca,porri cocti,ius ciceris,uinū rubeū,aut citrinum,aut aureum,hordeū,far,piſces marini,petroſi,rubellæ,& ſquamoſi, cocti cum uino,& aqua,anetho,apio, cymino. In tēpore acceſſionis pedes mittantur in aqua calida,in qua cocta ſunt pulegiū laurus,& nepita, plantę pedū fricent cum oleo,& ſale,& aqua calida. In balneo ſumāt rubricam cum oxymelle ſcillitico, & ſuccis pręſcriptis, aut aqua pręδicta,aut theriacā in modū auellanę. Si magnū ſit frigus,ungantur renes eorū iuxta ignem, cum oleo in quo coquat ſemen ſinapis, piper, ruta,& radix cucumeris agreſtis, hoc fiat aliquantulum ante tēpus rigoris. Vel aliud,pyrethrū tritū cum fortiſſimo uino, coque ad tertiā partē,& poſt tātundē olei adde.Si ſine frigore ſit,detur picra ſępius.Si cū typo fuerit quotidiana, detur potio rubea mixta cum hydrotopion ante 1.horā uel 2.acceſſionis, poſtea bibant aquam frigidā. Si uero frigus magnū fuerit, uinum uel aquam da calidā.Si hęc nō proſunt,accipiant mulſam. Si ſtomachus plenus humoribus fuerit,ut uomant,detur oxymel,quod ita fit: Recipe aceti phialas 2,mellis unam,ſeminis radicis, rafani triti, ſeminis atriplicis,ana,unc.s.

 coquantur

coquantur ad mediũ & bibant ante acceſſionẽ, & ieiunẽt hora una poſtea. Si uero ſic nõ uomuerint, accipiant aquã calidã. Cibus detur ius galline aut far cum oleo: heduli dentur, phaſiani, turdi, perdices, ficedulæ, aſpratiles piſces aſſi, aut elixi, mala citonia, uuę, mala granata, uinũ leue & album. Si in ęſtate acuta fuerit quõdiana, & habuerint urinã turbidã ex ſanguine procedentẽ, primo uel tertio die, uel uſq; ad 7. mane phlebotomentᵉ. Cibus datᵉ ptiſanæ ſuccus, qui conficitur ſic ex hordeo purgato: Hordeũ purgatum miſſum in aqua nocte una tundatur, & ad mẽſuram unius phialę, mittatᵉ in aquæ phialas 16. & coquantᵉ cũ lento igne ad tertiã partẽ, & per linteũ colentur. Vtantur molli farre, malis ſyriacis, aut dulcibus amygdalis, & pane in aqua. Si quotidiana admiſceatᵉ tertianę, detᵉ rubea & hydrotopion in potione unã, & utãtur. Si nõ profuerit, theriaca magna detur. Si quotidiana in tẽpore ueris fuerit, curabitur potione rubeę. In cibo accipiãt gallinas, & omnia uolatilia, uinũ albũ, & leue, far, cicer, betas, fœniculũ coctũ, piſces aſpratiles. In æſtate eadẽ in omnibus, obſeruetᵉ curatio. In autũno ſi ſine typo fuerit, ſimiliter curabitur. Si aũt cum typo, uomitus prouocetᵉ ut ſupradictũ eſt, aut cum aqua calida & oleo, aut cum oxymelle ſimplici, ut mel, & acetũ. Et ſi fuerit conſtrictus, oxymel catharticũ dabis, quod fit ita: Mel & acetũ, & elacterij, unc. 1. hoc detur ſecundũ uires ægri. Cibis ut ſuprà utantur. Si autẽ ſolutus fuerit, damus cibos ſtipticos, & potũ ſimiliter, ut uinũ grecum coctum. Si uero ſuo tẽpore uenerit, aut cum typo, aut ſine typo, primo catharticũ dabis propter phlegma deponẽdum, & omnes potiones calidas ſcilicet, diacalamẽthum, picrã, adrianũ, muſam, athanaſiã, hydrotopion, & calida. Cibos autẽ ſupradictos, pannos uero impone extra, oxyra croceũ mixtũ cum ceronio. Cataplaſma uero quod recipit hæc: Micas panis, fel terræ, æquali pondere, cõfice cum ouo molli cocto aſſo, & oleo cyprino aut laurino, & pãno inductũ ſuper uiſcera impone, probatũ eſt. Experimentum ad quotidianas: Recipe zinziberis, unc. 2. cinnamomi, unc. 1. laureolę, unc. 3. mellis quantũ ſatis eſt.

De quartana & cura eius. Cap. LVI.

QVartana fit ex melãcholia, aut cũ frigore, aut ſine frigore. Hãc calidus & acutus præcedit morbus, atq; cholericus, ut cauſon, uel tertiana. Aut ſanguineus, ut ſynocha: aut phlegmaticus, ut quotidiana. Similiter & poteſt contingere in quotidiana, & tertiana. Vnde ſi hanc febrẽ cholericus morbus pręceſſerit, dietã & frigidã curam dabis, cum aqua calida mixtam. Si autẽ ſanguinolentus, curetur cũ eis quæ cõueniunt ſynocho, mixtis cum eis medicinis quæ conueniunt quartanę. Cauſa uero quam tertiana uel cauſon præceſſerit, ita curabis, purgẽtur cum picra, aut cum mirobalanis citrinis, uel ſero, cũ mirobalanis, & fumulo. Vtantᵉ ſirupo acetoſo cũ mirobalanis, uel cũ ſucco apíj, & fœniculi, aut cũ aqua quã ſcripſimus in quotidiana. Si aũt quartanã nullus morbus præceſſerit, in principio tribus diebus iũctis dabis theriacã magnã in modũ auellanę

cum

cum oxymelle ſcillitico,& aqua quã ſcripſimus in quotidiana: Aut cũ ſucco fœniculi, & apij,coctis & colatis, poſtea dabis laxatiuum picrã, aut theodoton,aut hieralogodion,aut drach.3.epithymi cum ſero & ſcãmonio,drach. s.aut uomitũ ſuperius ſcriptũ, aut uinũ in quo prius infuſum eſt elleborũ, albũ,drach.1. & s. Purgato corpore,fac tinam aqua plenã, in qua ſunt cocta anethũ,nepita,pulegiũ,laurus, & abſinthiũ.Intret in ea ſequẽti die quartanę,& intus bibant theriacã magnã cũ oxymelle ſcillitico, & ſuccis ſupra ſcriptis,aut aqua prefata.Si non habes theriacã magnam,da noſtrã,aut diateſſaron,aut adrianũ,aut electuariũ diatrionpipereon,aut diapyrethrum. In die acceſſionis nil manducẽt,ſed duabus horis ante tẽpus acceſſionis intrẽt balneũ,& in eo accipiant theriacã magnã ut dixi,aut rubeã cũ uino odorifero. Exiẽs autẽ ungat renes cũ oleo in quotidiana ſcripto. Si uult mãducare in nocte,uel tranſactis 6.horis,poſt acceſſionẽ manducẽt. Si cũ typo fuerit quartana,& in æſtate,ante acceſſionẽ,dabis potionẽ muſam. Si fuerit in hyeme, utantur emplaſtro paulino,& potione diaſyluio,& unguẽto dialthęa.De cibis utant rapis coctis,porris,farre,cicere, carne porcina, agnina, gallina,& pedibus porcinis,malis citonijs, & uino mediocri. In duplici quartana, da adrianũ temperatũ cũ balſamo, diæta uero ut ſuprà. Si quartana uenerit in tẽpore ueris, curabit cũ potione ſecũdi Pauli potione, & cũ muſa ęnea. Vngat dorſum ex ſinapi ante acceſſionẽ. Cibos damus duros & ſtipticos,aut ut lepores,phaſianos,perdices,anates,anſeres,cicer bene coctum,granum, fabas bene fractas, fœniculũ,capita raparũ,rutas agreſtes coctas, porrũ, uinũ rubeũ, & forte nimis.In ęſtate uero curabit cum potione rubea mixta cum theriaca mundiſſima,& cum uino bene tẽperato. Fumigiũ faciamus ex ſpolijs ſerpẽtis,& pelle uituli marini. Vngamus autẽ totum corpus de unguento marciaton uiridi ante horã acceſſionis ad ignẽ donec ſudet, & præterita hora acceſſionis,cibos damus ut ſuprà.In autũno curabit cum potione muſæ mixta cum hydrotopion, cum uino forti tepido,& ante horam acceſſionis dabis aquam calidã cõditam cum pipere,cymino, ruta, & uino forti,& melle.In hyeme curabit cũ potione muſarũ, adriano,diacalamẽtho, & trochiſcis, qui ad quartanariũ dicunt eſſe probati,quos in fine huius libri ponemus: petroleũ etiam bibere dabis,& ungamus dorſum,& ſtomachũ eorũ, cũ unguẽto dialthæa. Quotidie calidam bibere dabis,& cibos prędictos.

De hemitritæis febribus. Cap. LXIX.

Hemitriteus fit ex media tertiana,& media ephemerina, & ideo grande frigus. Acredinẽ enim choleræ retinet phlegma. Pigritia autem phlegmatis retinet & excitat cholerã, & ideo ſi cõmiſceantur multas acceſſiones faciunt,& dicitur fractus hæmitriteus. Nam ſi eſſet integer hemitritęus,tunc cholera & phlegma ſunt ęqualia. Vno die fit una acceſſio, alia altero. Hi hiera purrgentur. Quod ſi negligatur,hydropici fient: At ſi cholera incendit,in ſynocham cõuertetur, uel le

thargiã. Amplius. Hemitriteus fit ſecundũ quoſdã ex materia cholerica extra uaſa, & phlegmate intra uaſa, utriſq; unius quantitatis exiſtẽtibus, ideoq; hęc febris curari debet cum medicinis inter calida & frigida exiſtẽtibus. Vnde ſi materiæ eorũ ſunt eiuſdẽ quantitatis curetur cũ rebus attenuãtibus & diſſoluẽtibus, nec frigorẽ nec calorẽ facientibus, ſicut cum lupulo, ſucco marathri, apij, mãna, uiolis, ſaccharo, ptiſana, oxymelle. Quod ſi cholera ſit maior, ſit febris facilioris & leuioris curationis, & cũ mũdificatiuis curet, & modice refrigeratiuis, ſicut endiuia, & rodoſaccharo, uiola, ſaccharo, mãna, prunis, ptiſana, & cum oxyſaccharo. Si aũt phlegma dominet, hemitriteus erit moleſtior, curetur cum medicinis diſſoluentibus, & aliquantulum calefactiuis, ſicut melicrato cũ calida, ſirupo abſinthij, ptiſana, in qua cocta ſit radix apij, marathri, anethi, calamẽthi. Oxymel quoq; prodeſt, & trochiſci de roſis, uel de berberis cum ſucco marathri & oxymelle. Mel roſatũ cum maſtiche, aniſo, marathro, & aqua calida. Cũq; materia cœperit atenuari, & moueri, & ſignum decoctionis in urina apparuit, da ſuauem pharmaciã. Vomitum prouocabis poſt cibũ, dabiſq; diuretica, ſicut trochiſcos de abſinthio, uel de lacca cum ſucco marathri, endiuiæ, & apij, ana, drach. 2. cum tepida. Pilulæ ad hoc ualentes: Rec. hierę picrę, calamenthi, ana. drach. 5. aniſi, marathri, apij, ana. drach. 2. tẽpera cum ſucco apij, cum tepida da. Aliud: Rec. hierę picrę, calamenthi, ana. drach. 5. aniſi, marathri, apij, ana. drach. 3. ſucci eupatorij, añ. drach. 4. fac trochiſcos cũ ſucco fumuli, da drach. 2. cũ calida.

De hectica febre. Cap. VII.

Hectica ſi ſit ſimplex, & corpus eſt humidum, immũdum humoribus, maxime putredini præparatis, bene curatur ſi cauſa per contrariũ expellat, ſicut triſtitia cum lętitia, ira cum patientia. Similiter & ea quę eſt in corporibus mũdis, cum cõtrarijs curetur. Sed in priori poſteaquã cauſa ſit expulſa, per contrariũ pellatur materia putredini præparata, cũ medicinalibus herbis & mũdificantibus, abſq; calore, & ſiccitate ſicut cũ ſucco lupuli, & rhodoſaccharo, uel uiolaſacchara, mirobalano, manna, caſſiafiſtula, uiolis & ſimilibus mixtis. Purgata materia ordinetur aẽr, locus, indumenta, cibus, & potus, odor & cataplaſmata. Aẽr frigidus cõſtituendus eſt. Locus ſeptẽtrionalis. Indumenta frigida, ſicut lana uetuſta infuſa roſis, ſandalis, & aqua roſata. Cibi frigidi calorem extraneũ extinguentes, & confortantes naturalem, ſicut ptiſanam, panis ter lotus in aqua frigida, uel infuſus in uino albiſſimo, & bene cõmixto. Lactucæ cum oleribus dentur, portulaca, cucurbita, betæ, & atriplices cõditæ cum amygdaleo. De fructibus iſta, utraq; mala granata, melones paleſtini, cucumeres, mala maciana, mala citonia, pira, uuę paſſę, hyemales, & ſimilia. Sirupus granatorũ uel albus. In aqua cocta quã bibituri ſunt, mittant ſpodiũ, & bolus, uel ſemen portulacę. In pauimento ſternant frondes, & flores frigidi, ut ſalices, myrtus, uiolæ & roſę. Dabis trochiſcos de ſpodio, & bolo cũ prędictis

ſirupis

ſirupis,& aliquando pſylliũ.Si egeſtio humida ſit,dabis quę caueant ſolutionem. Si hyems fuerit non mutētur, niſi forte nimis ſit frigida:Pannis igitur operiant. Si uero ſit æſtas,infrigidet aër & humectetur.Domus ſit ſpatioſa, & ſeptētrionales portæ, in pauimento ſternantur frondes & flores ſalicum ſemperuiua,rhānus,iuncus,rami uitiũ,& ſimilia,& aqua paulatim ſuper ea fundatur. Nō aũt habētibus humores putredini pręparatos, ungatur cutis cum ſucco lactucę,portulacę,ſucco uuę acerbę,uel ſolatri,cũ oleo roſato nō tamē ſuper pectus ponant. Quod ſi mixta ſit cum putrida,aut cũ morbo in nobili mēbro exiſtēte,ut in diaphragmate,& pulmone, cum diuturna tuſſi, ſiti,epatiſq; dolore & ſimilibus,malum ſignũ. Caueas aquam frigidā & unctiones, niſi apoſtema habeat,propter quod eſt febris calidiſſima. Si apoſtema uero nō ſit calidiſſimũ,caueas aquā frigidā, quę omni hecticę nocet. Virtus reparetur cum cibis & potibus,facile digeſtibilibus,& uelociter nutrientibus,& multũ. Vnde Hippoc.Facilius eſt repleri potu q̃ cibo. Nō tamē purũ accipiat neq; tenue uinũ, neq; ſumat multũ, & ſubito, ne cito exeat,neq; nimis ſit groſſum.Cibus ſit mediocris,facileq; nutricās, aliquātulę groſſitiei participans, ut permanēs in mēbris nutriat, & cōfortet,ut uinũ aliquantulũ groſſum,lac,ptiſana,& ſimilia. Cumq; hectica febris ceſſauit,& nō indigent alio,niſi ut corpus augmētet, ſumat mane lac caprinũ,ita: Lac ſtatim emulſum cũ tātundē aquę calidę mixtũ ad ſuauē ignē coquat, quouſq; tota aqua conſumatur. Deinde potui detur calidũ,adeò ut ab uberibus mulctũ fuerit. Quo bibito, expectēt quouſq; digerat: deinde ſumāt, ſtarnos, perdices, pullos gallinaceos,& ſimilia,cũ iure tamen coquant. Vinũ albũ & ponticũ mediocriter mixtũ dabis. Quod ſi nō potuerint ſolũ lac bibere,miſceat cũ hordeo,ſimila triticea,& ſimilibus,ſecundũ ꝙ uides inde digeſtiuā eſſe robuſtā. Hi uero quibus humores fuerint immũdi,ab his ſe abſtineāt,& ſumant ſolũ ptiſanā,panē lotum,maxime ſi ęgeſtio eorũ ſit cholerica. Nam febre permanente,nō cōcedantur perdices,ſtarni,lac,& uinũ ponticũ. Cum autē febris diſceſſerit, lauent in balneo tepidę aquę tēperatum aërem habente,& calor aquę ſit quaſi calor lactis cũ ab uberibus egredit. Balneũ uero manſioni eius ſit uicinũ,in lectũq; ducant ne deficiant. In fonte diu moraturi ſint,eo quod aqua fontis humectat eos,& uirtutē cōfortat. Fons aũt ſit ſpecioſus,& uicinus oſtio balnei, ut nō laborent ad eũ eũdo,ne parua eorũ humidas deſiccētur. Aqua tēperate ſit calida,quia ſi calidior ſit quàm oportet, coadunat cutē & eā indurat. Si frigidior ſit q̃ oportet, debili tribuet frigiditatē,& calorē naturalē extinguet,& cutē oppilat,cũ & in his pori aperiri, & cutis debeat mollificari. At nil magis aperit poros, quàm aqua tēperate calida. Nam mēbra delectationē habēt in ea,natura excitat,ſeu ꝑ omnia mēbra diffundēs,eo qđ cōgaudet cōſimili,id eſt,calori aquę. Ecōuerſo agit in cōtrarijs,quia cũ odio habeat nociua,fugit ad interiora corpis. Vnde cutis ſanguinem & natura-
lem

lem calorem amittens,patitur in cute rigorē,& oppilationem,& duritiam. Pręterea in balneo moretur,donec cutis rubea,& aliquantulū tumida cœperit fieri. Tunc extrahatur à balneo,poſtquā tumor diſcedat,ne ultra manentes deſiccētur. Vt igitur caro augeat̃,maneatur in balneo donec cutis & tumeſcere & rubicūda cœperit fieri. Si aūt aliquis uult attenuari,poſt prędictū tumorē,adeò moret̃ in balneo donec tumor p̄dictus prorſus diſcedat,quia tēpus iſtud eſt ſtrictū,caue ne modus pręrermittatur, maxime ſi caro fiat augēda. Verus igit̃ terminus erit tumor. Si aliquis magis morabit̃,ad deterius ibit. Exeūtes balneū,ungātur cū frigidis unguētis,uel oleis frigidis & humidis. Balneent̃ igitur mane priuſquā accipiāt eſcas,uel lac,uel ptiſanā. Secūdo die ueſpere,poſtquā hęc ſunt digeſta. Lac uero priuſquā in fontē ingrediat̃, ſuper ęgrū emulgeat̃. In aqua fontis mittant̃ lactucę,uiolæ, & ſimilia. Poſt balneū,ſumant lac aſininū,calidum ut emulctū fuerit. Cumq́; lac fuerit digeſtum,iterū balneū ingrediantur. Tertio etiā ſi uſus eo fuerit, ingrediat̃ balneum. Caueatur tamē hoc ſi febris adſit. Mora tamē unius balnei ab alio,ſit quinq; horis. Poſtea cœnetur perdices,pullos gallinaceos, & alias gallinas. Caueāt tamen hęc ſi febrē habeāt. Caue quoq; ne eos grauet cibus. At quia lac ſolutionē facit,calidus lapis bis uel ter extinguat̃ in eo,& ita detur. Confortata aūt uirtute,da cancros cū ſimila uel hordeo coctos. Conſumptio uero quę eſt ſine febre,& fit propter inanitionem ſubſtantialis humiditatis,calorq́; eorū extinctus eo ꝙ ſanguis eſt paucus,reſtauretur calefaciendo paulatim. Sirupū accipiatur de iringis,pecorinā carnē manducent,uel porcinam. Vinū non multū uetus bibatur. Sedeant in aqua in qua cocta ſunt ſamſucus, baſilicon,iris. Fumigētur cum ligno aloēs. Si uirtus augmentet̃,da theriacā, uel muſcatā. Pręcipiatur eis balneū ingredi. Exeuntes comedant annualem agnū uiſcellatū, & cōditum cum ſaccharo & ſpica. Bibant uinū lene,& odoriferum. Sōnus inducatur. Si tuſſiunt modice febricitātes, & ſcreant album, groſſum,& uiſcoſum,accipiant hoc:Re. liquiritię,drach.2. paſſorū, drach. 15. capilli ueneris,drach.1. ficus ſiccas,10. Coquantur in 10. lib. aquę,ad tertiam & colentur,& unc.ʒ. dentur cū unc.1. rhodoſacchari. Comedāt ius frumenti,& fœnugræcum. Sumant hoc elacteriū. Rec. ſeminis lini,unc.ʒ. medullę,ſeminis bombycini,unc.2. orobi,unc,2. ſucci liquiritiæ, unc.ʒ. mellis quantū ſufficit. Aliud,Rec. ſucci cauliū,lib.1.& s. coque uſq; ad mel. Aliud: Rec. marathri radicis,apij,aniſi,an̄.drach.2. Seminis malue,drach.ʒ. lini ſeminis,drach.ʒ.& s. ficuū ſiccarū,& paſſorū ana. drach.15. Coquant̃ in 9. lib. aquę ad tertiam, da quotidie ad bibēdum,unc.ʒ. cū rhodoſaccharo,uel uiolę ſaccharo. Si calorē nō habēt,& nō ſit hyems,cū melle,unc.5. accipiat̃. Si autem ſolutionem habēt,& tuſſim,da hoc:Rec. portulacę,myrtilli,citonij, ana.unc.ʒ. baſilici,unc.ʒ.& s. herbę acetoſę,unc.4. Aſſentur,& puluerizentur,da drach.ʒ. cum ſirupo myrtino. Electuarium utile tuſſiētibus, maxime

quibus

quibus in pectus ore & pulmonē groſſi & uiſcoſi humores deſcēdunt: Rec. cancrorū lauatorū aſſatorū, unc. 20. Iuiubarum drach. 1. paſſorum enucleatorum, unc. 2. liquiritiæ, unc. 1. capilli ueneris, arnogloſſæ, ana. unc. 5. ſeminis maluæ, unc. 3. in 7. lib. aquę coque ad tertiā, deinde recoquatur cū tātundem mellis, uel ſacchari. Poſt tēpera puluerē horum, gummi, dragaganti, ſeminis citoniorū, an̄. unc. 7. amygdalis dulcis, unc. 8. cucumeris, unc. 1. portulacæ, unc. 6. amyli, unc. 7. papaueris albi, unc. 5. tēperentur cum ſuperiobus. Si ſanguis emittitur cum tuſſi, dabis hæc: Rec. coralli, roſæ, carabæ, an̄. unc. 3. myrtilli, unc. 4. gūmi, dragagāti, portulacę, boli, cimoleę, ana. unc. 5. acacię, ſucci hypociſtidos, an̄. unc. 3. ſucci liquiritiæ, ſpodij, an̄. unc. 6. coriandri, in aceto infuſi & aſſi, 7. unc. tēpera cum aqua roſata & ſicca. Item fac puluerem, & tēpera cum ſapa myrtina. Si aūt hectica ſit mixta cum putrida, curari impoſſibile eſt. Hierapicra noſtra: Rec. carpobalſami, xylobalſami, ſquinanti, aſari, maſtichis, croci, ſpicę, cinnamomi, ęquali pondere, mel. Vt proſit paraliticis, & podagricis, adde turbith, hermodactylis, ſene, agaricū, ſecundū pondus aliorū, epaticis proficit, addito eupatorio. Prodeſt ſtomacho, ſi addas abſinthiū. Viſui quoq; ſi miſces mirobalanos citrinos. Prodeſt hęmorrhoidi, ſi iungas bdellium. Prodeſt omni paſſioni capitis, uiſui, dolori ſtomachi, colicę, hypochondrię, nephreticis, quartanæ, quotidianę, inflationi, ructatui, & omnibus morbis frigidis pōdus aloēs mittatur, ſecundum naturam accipientis. In forti mitte duplum & dimidium, in debili, quātum eſt pulueris. In mediocri tantū & dimidium. Vt phlegma bene purgetur, mittatur agaricum, ſene, turbith. Vt melancholia, polipodium, elleborum nigrum, & nidt. Vt ſtomachos & epar confortetur, addatur eupatorium, uiolę, abſinthij, & capilli ueneris. Vt uentoſitas à ſtomacho expellatur, & dolor ab eo, & ab inteſtinis, adde aniſum, apium, marathrum, & carui. Omnia ſemina ſecundum idem. Thedoriton noſtrū: Rec. aloēs, drach. 9. agarici, drach. 24. æquale pondus, croci, 6. drach. rheūbarbari, drach. 3. aſari, ireos, ſcordion ſylueſtris, balſami, xylobalſami, an̄. drach. 4. coſti, drach. 8. acori, maſtichis, gariophylli, cinnamomi, drach. 6. caſſię lignee, ana. drach. 12. epithymi, drach. 8. ſpicę, drach. 6. chamędreos, drach. 8. myrrhæ, drach. 2. piperis trium granum, euphorbij, ana. drach. 4. ſquinantis, drach. 2. gētianæ, drach. 4. amomi, ſcāmonij, ana. drach. 18. mel prodeſt diuturnis capitis paſſionibus, uiſui obſcuro, maniæ, cephaleæ, uertigini, lepræ, ſcabiei, & omni paſſioni melancholicæ, & diuturnis febribus, dolori epatis, ſplenis, renum, colicę, podagræ, fœmoris dolori, iſchiæ, menſtrua mundat, ſuffocationi matricis prodeſt, & eſt catharticū ſine anguſtia. Pilulæ cochiæ aptę ſtomacho & dolori ilij & uentris, & colicæ: Recipe aloēs, ſcammonij, maſtichis, abſinthij, colocynthæ, æqualiter, fac pilulas, cum ſucco abſinthij, uel fœniculi, in modum fabæ da quinque uel ſeptem cum uino.

Balnea: Recipe opopanacis, terebenthinę, galbani, aſæ fœtidæ, caſtorei, antimonij, euphorbij, agaricis, colocynthę, ellebori nigri, polipodij, tapſię, rutæ, ſquinanti, peucedani, aſari, cyperi, pioniæ, betonię, chamędreos, ameos, polij, petroſilini, libiſtici, ſeminis rutæ, ſanguinis draconis, ana. drach. 1. cinnamomi, gariophylli, maſtichis, cardamomi, aniſi, marathri, balſami, añ. drach. 1. & s. ambrę, drach. 1. allij, drach. s. mellis quantũ ſufficit. Diahermis. Rec. agarici, aſari, calami aromatici, acori, cordumeni, ſeminis rutæ, euphorbij, phu, hyſſopi, ana. unc. 1. gariophylli, ameos, ana. unc. 2. centaureæ minoris, drach. 8. coſti, caſſiæ, ariſtolochię, ana. unc. 3. praſſij, polij, ana. unc. 3. chamædreos, chamepiteos, ſcordeon, añ. unc. 8. mel. Da drach. 2. pdeſt artheticis, podagricis, dolori fœmoris, duritię epatis, & ſpleneticis, ictericis, epilepticis, uertigini. His tamen ſi ex frigiditate. Triphera noſtra: Recipe mirobalani citrini, unc. 6. chebuli, unc. 3. indi. unc. 1. & s. belilicis, emblicis, ana. drach. 6. maſtichis, drach. 1. aniſi, ſeminis marathri, ana. drach. 1. ſpicæ, gariophylli, lignialoës, ana. drach. s. caſſię fiſtulæ, unc. 3. mellis quantum ſufficit. Diacyminum omni dolori, & uentoſitati uentris ex frigiditate cõfert: Rec. ſpicæ, amomi, aſari, zingiberis, gariophylli, piperis lõgi, cinnamomi, macis, maſtichis, nucis muſcatę, cardamomi, folij, añ. unc. s. Cũ infuſi in aceto, & aſſati, quantũ omnia mel, da in modũ nucis cũ uino.

Diaſpermaton inflationi ſtomachi, & uentris, & indigeſtioni confert: Recipe carui, aniſi, cinnamomi, cardamomi, apij, ameos, añ. drach. 3. gariophylli, ſpicæ, añ. drach. 3. zingiberis, piperis longi, ana. drach. 4. ſacchari exagia 20. Dialacca prodeſt opilationi epatis, & ſplenis, de frigiditate, & duritię apoſtematis in ſtomacho, dolori ſplenis, hydropiſi, uẽtoſitati, hypochõdrię: Recipe coſti, ſpicę, carpobalſami, xylobalſami, caſſię, aſari, cinnamomi, croci, ſquinanti, rheumbarbari, maſtichis, ariſtolochiæ utriuſq;, ana. drach. s. myrrhæ, gentianæ, marathri, aniſi, apij, polij, gariophylli, eupatorij, abſinthij, cinnamomi, nucis muſcatæ, cardamomi, cubebę, ana. exagiũ. 1. laccæ, drach. 7. mellis quantũ ſufficit. Diarheũbarbarũ ad idem: Rec. rheũbarbari, drach. 1. caſſiæ, aſari, myrrhæ, ſquinanti, ariſtolochię longę, & rotũdæ, ana. drach. 1. coſti, croci, cinnamomi,, ſpicę, ana. drach. 2. mel. Da drach. 2. cum apozemate de radicibns. Diarhodon ex his conſtat: Roſę, & ſacchari, ana. lib. s. ſpodij, ſandali albi & rubei, añ. unc. 1. ſeminis portulacæ, drach. 6. maſtichis, ſucci liquiritię, dragaganti, berberis, ana. drach. 6. cubebę, cardamomi, ligni aloës, ſpicę, cinnamomi, ſemẽ citrolis, cucurbitę, & melonis, croci, drach. 1. & s. cãphoræ, drach. 1. ſirupũ roſatũ, uel mel coctus in aqua roſata. Diacodion, uel diapauaueris, catharros, aſma, & tuſſes curat: Recipe papaueris albi, liquiritiæ, amygdalis, penith, ana. drach. 20. dragagãti, gummi, liquiritiæ ſucci, aniſi, amyli, marathri, ana. drach. 10. portulacę, ſeminis citoniorum, añ. drach. 3. fabę fractę, drach. 6. cucurbitę, melonis, hyſopi,

maſtichis,

maſtichis,croci,ana.drach.5. pro calore cum ſirupo tẽperetur,pro frigore, cum melle,da in modũ caſtaneę. Diapraſſiũ noſtrum:Rec.ireos,unc.4. praſſij,pulegij,calamẽthi, ficus,ana.unc.5.liquiricię,unc.4.ſcyllæ, hyſſopi nucleorum,unc.2.fœnugręci,drach.1.infuſi in aqua,die ac nocte. Hæc cocta ſufficienter, & colata, iterum colatura coquatur, cum tantundẽ mellis, da cochlearium unum ter in die. Benedicta podagricis,arteticis,& paraliticis,nephreticis prodeſt:R.pyrethri,ſpicę, piperis lõgi & nigri,zingiberis, ana. drach.5.roſæ,ſalis gemmę,maſtichis,ana.drach.1.& s.turbith, drach. 20.ſcammonij,unc.2.ſacchari,ſcrup.40.da in modũ caſtaneę cum calida.

Diamargariton cõſtipationi epatis, ſplenis, frigiditati matricis,mẽſtruis prodeſt,quartanã aufert, tuſſim & ſpiritus difficultatẽ: Rec.cicutæ ſeminis, drach.5.thuris,maſtichis,carpobalſami, caſſię,roſmarini,piperis,croci,ſpicæ, ana.drach.5. zedoaris,ariſtolochię,utriuſque ana.drach.10. deronicæ, drach.2.epithymi,zingiberis,coſti,ana.drach.6.gariophylli,drach.5. ellebori albi,cymini,roſæ,ana.drach.5.cyperi,drach.10.aloës,drach.7.margaritarũ,drach.1.da drach.1.poſt 8.menſes. Diaſulphur,anhelitui,ſuſpirio, tuſſi,& uitio ueſicę cõfert.Rec.piperis longi unc.1.hyoſcyami,cardamomi, myrrhę,thuris,coſti,ariſtolochię longę,mãdragorę,euphorbij,unc.s. opij, unc.s,croci,drach.12.ſulphuris,unc.1.mane da quantum eſt auellana, cum calida Diahirundinis anginę,& omni pręfocationi prodeſt.Recipe aniſi, apij,ameos,ſquinanti,ireos,cinnamomi,amomi,ariſtolachię longę, aluminis,ſeminis cicutę,liquiritię,myrrhę,caſſię,croci,ana.unc.1. crocomagmatis,roſę,ana.unc.2.coſti,cineris uſtarum,hirundinũ,ana.unc.5.ſpicę,amyli,ana.unc.1.gallarum numero 10.mellis quantum ſufficit. Da ptiſanam coctam cum liquiritia, & inungatur quater in die. Crocomagma: Recipe cinnamomi,croci,ana.drach.2. roſæ, amomi, coſti,myrrhæ, ana. drach.5. ireos,folij,ana.drach.2.& s.fac trochiſcos cum uino. Diacoſtũ pro ſplene,& epate propriũ,& apoſtemata & uentoſitatem habentibus: Rec. coſti, cinnamomi,ana.unc.1.apij,aniſi,ſquinãti,ana.unc.6.caſſiæ ligneæ, drach. 7.aſari,croci,ana.drach.5.laccę,ariſtolochiæ utriuſque,ana.drach.5.mellis quantũ ſufficit, da ut caſtaneam. Rubrica noſtra, Rec. opij, unc. 4. croci orientalis,aniſi,unc.5.cardamomi,carpobalſami,ſtoracis,calamitę,baccarũ lauri,ana.unc.1.mel da quantũ una auellana,cum calida. Trochiſci camphorati ad nimium calorẽ ſtomachi,cordis,epatis:Rec.roſę,ſpodij, ſacchari,ana. drach.7.ſeminis cucumeris,xyloaloës, croci,cãphoræ,ana. drach. 1. liquiritiæ,ſeminis portulacę,ana.drach.1.& s.tẽpera faciẽs trochiſcos cum aqua in qua eſt infuſum pſyllium, fac pondere drach.1. da drach. 1. cum ſirupo albo. Diarhodon cum muſco: Rec.ſandali albi,drach.1.rubei unc. 1.& s. draganti,unc.1.gummi,drach.5.aſari,croci,aniſi, marathri, camphoræ,pern ę,aniſi,drach.1.maſtichis,cardamomi,ligni aloës, gariophylli,cin-

namomi,ſpicę,liquiritię,rheumbarbari,ſeminis baſilici,berberis,galiæ, ſeminis ſcariolę,portulacę,citreoli,cucumeris,cucurbitę,melonis,añ.drach. 2.ſacchari candi,roſæ,ana. drach.8. roſarũ quantum ſufficit, prodeſt tuſſi, cardiacę,epati,ictericis,febri,corq́ lætificat. Stomachicon Ioan.Damaſceni,purgat cholerã rubeã & nigrã,& phlegma:Rec.hierę picrę,mirobalani citrini,agarici,añ.drach.2.turbith,drac.6.ſalis gẽmę, epithymi,ameos, aniſi,drach.1.tẽpera cum ſucco ſcariolę,fac pilulas in modũ piperis,da cum aqua tepida in modum auellanæ. Diatrion pipereon, ualens ſtomacho ex frigiditate læſo quem incredibili celeritate emendat, & apoſtematũ humores nephreticos,& quartanos typos,mirifice emẽdat: Rec.gariophylli, zingiberis,folij,amomi, petroſelini,dauci,aſari, hyſſopi,cyperi,aniſi,apij, ſiſelei,ameos,coſti,ſpicę,añ.drach. 4.leucopiperis,& nigri, drach.5. macropiperis,drach.2. mellis quantũ ſufficit Phyloniũ ualet iliosis, fluxui ſanguinis de uulua,abortũ,egeſtionẽ uomitũ & ſaniẽ curat,ſanitatẽq́ cuſtodit: Rec. piperis albi,hyoſcyami,ana.drach.20.opij, drach.10. terræ ſigillatæ, drach.10.croci,drach.5.ſpicę,myrrhę,pyrethri,euphorbij,añ.exagium 5. uel 1.cãphoræ, ſcrup.1. Diaporica imperialis pro ſolutione,cũ ſiti,& ſtomachi defectione:R.ſacchari,malorũ granatorũ,uuarũ agreſtiũ,añ.drach. 1.amygdalarũ tritarũ,unc.4. cãphoræ,ſcrup.s.ſandali,ſpodij,ana.ſcrup.2. propria diaporica fit de malis pyris,citonijs,meſpilis,ſorbis,puluereq́ ęgritudini cõueniente. Trochiſci de ſandalis,febribus acutis,ſiti nimiæ,calori epatis,ſtomachi,linguæ ſiccitati.Rec.roſę,ſpodij,& ſacchari,ana.drach. 4.ſandali, albi & rubei, ſeminis portulacæ, ſucci liquiritiæ , in qua infuſum pſyllium,da drach.1.cum ſirupo,uel cum ſucco prædictarum herbarum.

Theodoriton cum nuce muſcata,diuturnis capitis paſſionibus, uiſui obſcuro,maniæ,uertigini,leprę,ſcabiei, & omni paſſione ex melãcholia,febribus diuturnis,dolori epatis,ſplenis,renũ,colicis,podagricis, femoris dolori,iſchiæ menſtrua prouocat,& mũdat ſuffocationẽ matricis,& eſt catarthicũ ſine anguſtia:R. aloës,drach.60.agarici,drach.24.croci,drach.5. rheũbarbari,drach.4.aſari,ireos,ſcordion,balſami,carpobalſami,,añ.drach.4. coſti,drach.7.acori, maſtichis,gariophylli, cinnamomi,añ.drach.6.caſſię, nucis muſcatę,caricarũ,añ.drach.12.epithymi, drach.18.ſpicę, drac.6.chamędreos,drach.8.myrrhæ,drach.2.piperis trium granorũ,euphorbij,añ. drach.4.ſquinãti,drach.2.gẽtianę drach.amomi,ſcãmonij,ana.drach.18.

Pro dolore capitis,& ſtupore hemicraneo,utere picra theodoriton, & pilulis cochijs.Si ſit ſine ſtupore,da paulinum.

Pro epilepſia,uertigine,& ſcotomia,da blancam, & diahermis.

Pro ſtomacho,da picram & triphera noſtram , uel magnã,aut diateſſaron.

Pro dolore ilij,phylonium,uel de regis potione, poſt mitigationem, detur ei picra per dies 10.ſine diagridio,& liberabitur,

Pro uento-

Pro uentoſitate ſtomachi, diaſpermaton, uel diacyminum.
Pro epate, dialacca uel diairia, ſi ſit cum frigiditate.
Pro epate cum calore, diarhodon uel triaſandali.
Pro ſplene, diacoſtum da.
Pro paralyſi, da pilulas de euphorbio & coſto.
Pro tuſſe calida, da diapapaueris.
Pro tuſſe frigida, da diapraſſium noſtrum.
Pro gutta, podagra, paralyſi, da pilulas, & benedictã, uel opopirã noſtram.
Pro matrice, da diamargariton, picram & theodoriton, & tripherã magnã.
Pro aſmate frigido, da diaſulphur.
Pro aſmate calido, da diapapaueris
Pro angina, diahirundinis, da uel diamoron, uel mithridatum.
Pro quotidiana cum frigore, & quartana, da muſam, & aliquãdo uomitum moue.
Pro tertiana, da rubeam.
Pro ſynocho, phlebotomiam utere.
Pro phreneſi, phlebotomia & clyſteri utere.
Pro lethargia, theodoriton anacardon.
Pro cauſone, trochiſcis camphoratis, uel detur oxi.
Pro cardiaca, ſi ſit cum frigiditate, da diamargariton.
Pro cardiaca ſi ſit cum calore, da diarhodon, cum muſco factum
Pro ſolutione, da diacodion cum ſirupo myrtino.
Pro ſolutione hęmorrhoidarum, diacoſin.
Pro uoce, dialacca detur.

Trochiſci de roſis, calori ſtomachi, & dolori, & eius apoſtemati utiles: R. roſę, drach. 5. liquiritię exagiũ 4. meliloti, ſquinanti, chamomilæ, añ. drach. 4. maſtichis, carpobalſami, ana. drach. 2. fac trochiſcos cum aqua roſata.

Trochiſci de berberis proſunt epati, ſtomacho & ſpleni: Rec. berberis, maſtichis, cucumeris, ſpodij, ana. drach. 1. roſæ, drach. 12. da cũ ſucco marathri, uel ſcariolę, uel ſolatri, cum aqua in qua cocta ſunt liquiritia, ſquinantũ, ſpica, & eupatorium.

Finis.

CONSTANTINI AFRICANI MEDICI, DE VRINIS liber compendioſus, ſed multa bona complectens.

De urinis. *Cap.* I.

VRINA eſt aquoſitas ſanguinis, à ſanguine, natura hoc faciente, ſeparata. Et quia ſanguis in epate generatur, neceſſario per urinam oſtenditur, quanta ſit uirtus naturalis, uel actio digeſtionis in epate, & uenis, & etiam in cæteris membris, & hoc ex illorum affinitate. Per eam etiam paſſiones in uaſis urinalibus, & epate exiſtentes oſtenduntur, ſicut in renibus & ueſica. Demonſtrat igitur proprie uel fortitudinem epatis, & uenarum aut paſſiones eorum, renum ſcilicet & ueſicæ. Signat etiam morbos aliorum membrorum quamuis improprie. Nō enim certe pulmonis, epatis, pectoris, diaphragmatis, & cæterorum paſſiones urina demonſtrat. Igitur urina uidēda eſt, quę fit in nocte poſt digeſtionem. Verum quia in urina tria conſiderantur diuerſa, color, liquor, hypoſtaſis, neceſſe eſt ut aliud color, aliud liquor, aliud hypoſtaſis oſtendat. Alia enim eſt cauſa coloris, & alia liquoris, & alia hypoſtaſis. Cum enim in operibus humanis quatuor ſint qualitates ſimplices quatuor complexionum conſtitutiuæ, neceſſario duæ harū, id eſt, calor & frigiditas, faciūt in urina colores, & duę, id eſt, ſiccitas & humiditas liquorem ingroſſatū & ſubtiliatū. Calor enim facit rubeam uel croceā, auream, uel citrinā. Frigiditas uero albam, nigram, plumbeam, & liuidam. Siccitas quoq; ſubtiliat. Humiditas liquorem ingroſſat. Si igitur calor & humiditas dominātur, urina erit rubea uel aurea propter calorem, & groſſa uel ſpiſſa propter humiditatem, & dominari ſanguinē oſtendit. Si uero caliditas, & ſiccitas, urina erit rubea uel aurea propter calorē, & clara propter ſiccitatem. Vnde in cholericis urina fit rubea, & ſubtilis Si autem frigiditas & humiditas dominantur, urina erit alba propter frigiditatē, & groſſa propter humiditatem. Si autem frigiditas & ſiccitas, urina alba & clara erit. Phlegma igitur urinā albam & groſſam reddit. Cholera uero nigram, albam & ſubtilem facit. Sanguis, rubicundiſſimam & groſſam. Cholera uero rubea, aureā, uel croceā, & ſubtilem. Igitur ſecundū hos quatuor humores, quatuor ſunt urinę colores. Albus enim & groſſus ſignat phlegma. Aureus, choleram rubeam. Rubicundiſſimus, ſanguinem. Nigrū, choleram nigrā. At cholera nigra aliquando album, aliquando nigrū colorem facit. Si enim frigida eſt, facit albū colorem. Si uero calida eſt, & ſicca, nigrū & ſpiſſum colorem, generabit. Hĳ ſunt colores ſimplices generati humoribus, Verum humoribus inter ſe commixtis, & colores commixti erunt. Mi-

ſceantur

ſcentur uero,uel ęqualiter,uel inęqualiter. Si omnes ęqualiter comiſceãtur, color erit aureus,in ſubtilitate,& groſſitudine medius.Si inęqualiter,etiam colores econuerſo fient. Verbi gratia:ſi ſanguis ęqualiter cũ cholera cõmiſceatur,fit color rufus & ſubtilis. Si autem ſanguis choleram excedat, color fit rubeus,& nõ multũ ſubtilis.Si uero cholera ſuperabũdet,fit color ſubrufus,liquor ſubtilis. Quod ſi phlegma cũ cholera nigra cõmiſceatur,& commixtio ſit æqualis,color erit cinericius,Si autẽ phlegma ſuperet, plumbeus color apparet.Si autem cholera nigra exuperat,& cholera ſit frigida, & ſicca,color erit liuidus. Si autẽ eſt aduſta, color erit uiridis.Item ſi ſanguis cum phlegmate miſceatur,& cõmixtio eſt ęqualis, color erit citrinus cum groſſitudine. Si autẽ phlegma ſuperat,color fit ut uitellum oui. Si autem ſanguis cum cholera rubea,fit color citrinus. Si quoq; plus hic dominatur, fit color croceus uel aureus.Rufus color fit,cũ ſanguis miſcetur cum cholera,& ſunt inter rubicundiſſimum & citrinũ. Si plumbeus & ſiclinus ſunt inter album & nigrum.Sed plumbeus oſtendit quod phlegma plus abundat.Siclinus autem cholerã nigram abundare ſignat. Si frigiditas magis,& magis abũdet, fiet color liuidus.Quoniam igitur diximus qui humores faciunt colores, & qui groſſitiem, & etiam ſubtilitatem, dicendum eſt de unaquaq; urina quid ſignat,& ſecundũ colorẽ,& ſecundũ groſſitudinẽ,& ſubtilitatẽ hypoſtaſin.

De albo colore. Cap. II.

COlor albus conuenit cum ſubtilitate, quia albedo urinæ ſignat nimiam frigiditatẽ,& nullum à natura ſignat coctionis eſſe inceptum. Ideoq; & hic cum ſubtili conuenit liquore. Nam facilius eſt naturę colorem album aliquantulum tingere, quam id quod eſt ſubtile aliquantulum ingroſſare. Prius igitur incipit natura ſubiectam materiam colorare,quàm humorem coquendo turbare. Aliquando tamen alba egreditur,& groſſa, cum humores phlegmatici ad renes deſcendunt,urinã ingroſſantes. Vrina igitur ſi ſit in ſanis alba & ſubtilis, & nimiã frigiditatem oſtendit,& defectionem naturalis caloris,cibum digerentis,& hoc aut in epate,aut in ſtomacho,uel in cęteris mẽbris. Si in epate,color faciei erit liuidus,labra,maxime palpebrę tument,epar eſt graue. Si aũt calor naturalis in ſtomacho deficiat,& ob hoc urina alba & ſubtilis,grauitas & inflatio ac ructatus eſt, & crudus etiã ſtomacho egreditur cibus. Si uero hoc fiat calore in mẽbris deficiente,tumet totũ corpus, & maxime facies & pedes,& coxæ ſunt debiles. Vrinaq; alba & ſubtilis, ſignat oppilationẽ,uel diabeten. In febre autem acuta ſignat futurã alienationẽ. In morbis diuturnis, ſicut epilepſia,podagra,quartana,& ſimilibus,malum. Materiam enim crudiſſimam oſtendit,& morbum fore nimis diuturnum. In febre autem acuta apparens,alienatione exiſtente,mortem expectabis,maxime ſi in quarta die

appareat, ante ſeptimã morietur. Vrina quoq; hęc lapides & harenas in renibus eſſe oſtendit, maxime ſi in anchis pruritus ſit, & in pene ſit dolor. Vrina hæc hydropiſim futuram nuntiat, maxime ſi icteritia appareat. Signat quoq; cõſumptionem corporis, ſi cum febre ſit leni ac faſtidio. Vrina hæc ſi in criſi ſic diu permaneat, membrorum ſolui ſubſtantiam ſignat. Quod ſcitur liuore faciei, & concauitate & ſiccitate oculorum, & calore renum atque ſtomachi. Vrina aquoſa uniuerſaliter & in ſanis, & in ęgris eſt peſſima, excepto ſi in acuta febre poſtquam rubea fuerit, appareat alba & tenuis, & hoc in die cretico nebula in ſuperficie calicis apparente. Hæc ſignat ægrum euaſurum, non tamen in breui, & aliquando raro, aliquãdo tamen bono ſigno apparente, curatur ęger, ſi natura faciat criſin cum apoſtemate.

De alba & groſſa urina. Cap. III.

Vrina alba, & groſſa, ſi prius fuerit ſubtilis, & poſtea appareat groſſari, bonũ, quia morbus determinabitur per apoſtema. Videas tamen utrũ urina exeat ſubtilis, & ſubtilis maneat, an exeat ſubtilis, poſtea fiat groſſa. Aut groſſa exiens, permaneat groſſa, an poſtea fiat ſubtilis. Sed ſubtilis ſi in eadem permanſerit qualitate, peſſima eſt propter prędicta. Si autem ſubtilis exiens fiat turbida, ſignat naturam incepiſſe ut dictum eſt digeſtionem: ſi in die nuntia maxime appareat, bonis ſignis exiſtentibus. Si autem quæ exit groſſa, permaneat groſſa, groſſam ſignat uentoſitatem, & humorum ebullitionem. Quæ ſi ſit cum febre, & ſit groſſa in initio, & groſſa permaneat, timorem nuntiat, maxime ſi pauca eſt, & uirtus debilis. Signat enim humores groſſos, & multos, cũ igneo calore. Si aũt exiens groſſa, poſt paruum tempus ſubtilietur, aut erit fortitudine naturę, aut debilitate ipſius in ipſam quam cœpit morbi digeſtionẽ deficiẽtis. Quod ita diſcernitur: Si hoc contingit fortitudine naturæ, febris calor iam cœpit mitigari, & accidentia morbi minui, & uirtus augeri. Si uero contingit debilitate naturę, econuerſo ſcias fieri. Vrina alba & groſſa, ſi ſit cum leni febre, uel diuturno morbo, & in initio morbi, ſcias morbũ nimis eſſe diuturnum. Sed tamen ſi in die nuntia, uel cretica appareat, & maxime in quarto die, ſcias morbum per apoſtema finiri. Si autem poſt diem creticam appareat, morbi reciprocatio fit. Si uero primo die cretica appareat, determinabitur morbus cum apoſtemate poſt auriculas, Eſt enim proprium laborioſe febris, ut determinetur cum apoſtematibus poſt auriculas, & in articulis orituris, niſi materia deponatur inferius, & cum urina expellatur. Vrina groſſa, & alba cum febre leni, longum morbum oſtendit. Cum acuta exiſtens, uicinum periculum. Oſtendit enim morbum eſſe commixtum ex acuta, & cholerica materia, & ex groſſa phlegmatica. Vrina hęc ſi putrida ſit,

mala

mala eſt in nephreticis, & in eis qui patiuntur, in hypochondrijs, & epile-pticis.

De citrina, uitellina & flaua. Cap. IIII.

Hi tres colores cum claritate cõueniunt, quia cruditatem ſignificant. Si autem urina incipit inſpiſſari, ſalutem ſignat. Hij tamen tres colores differunt inter ſe. Flauus enim crudior eſt uitellino. Vitellinus uero minus ſignat decoctionem, quàm citrinus. Hę tamen urinę diuturnitatem in febribus enuntiant morbi, ſi febres ſunt lenes. In acutis uero, malum. Timendum uero ne moriatur ante ſtatũ. In epilepticis autem, & paraliticis, bonæ. Similiter autem in frigidis morbis apparentes. In ſanis quoque bonæ. In ægris malę, & maxime in calidis, multo peiores in acutis.

De urina ignea uel aurea. Cap. V.

Ignea urina uel aurea quia ſemper cum claritate cõuenit, bona ſecundũ colorem, non tamen perfecte bona, quia oſtendit nondum bene operatam eſſe naturam, ſecundũ ſubſtatiã quia ſubtilis. Sciendum tamen quia unaquaq; urina, ſiue in ſano, ſiue in infirmo, ſecundum cõplexionem propriam & naturam exiſtens, bona. Mala uero, ſi econtrario fuerit. Nam alba, & ſubtilis in puero, iuuene, ieiunantibus, laborantibus, & cholericis & ſanguineis morbis exiſtens, mala. In ſenibus, & mulieribus non mala. Similiter flaua, uitellina, & citrina, in prędictis paſſionibus cholericis, & ſanguineis, mala, quãuis minus quàm alba & ſubtilis. In frigidiſſimis autem morbis non adeò mala. Aurea uero crocea in ſanguineis paſſionibus, ut ſynocho, pleureſi, & phreneſi, mala. In cholericis uero & phlegmaticis morbis bona. Hæc enim urina dominari choleram ſignat. Si tamen diu ſic permaneat, ſecundũ colorẽ, & ſubtilitatem, & nõ hypoſtaſim habeat, defectionem uirtutis ſignat. Icteritia tamen ſi appareat, eſt bona. Hæc etiam urina ſi cum phreneſi ſit, peſſima eſt, & maxime ſi ſit cum dolore capitis, ſignat choleram nimis abundare. In ſpleneticis quoq; mala, & maxime ſi nebula ſit in ea nigra. Signat enim ſplenem ex cholera incenſa.

De urina rubicundiſſima. Cap. VI.

Vrina rubicundiſſima turbida eſt neceſſario. Signat enim naturam dominari in decoctione, & ſecundum colorem, & ſecundũ liquorẽ. Signat & ſanguinem dominari. Quod ſi ſit ſubtilis, ex cõmixtione fit cholerę rubeæ, & hęc talis ſignat dolorem in capite & alienationẽ. Sed prædicta urina rubea & turbida, ſignat groſſum ſanguinẽ in uaſis epatis, & uenis. Ideoq; ſignat, pleureſim, dolorẽ pectoris, tuſ-

ſim & phreneſim, uel ſignat anginam. Præuideas tamen utrum groſſities huius urinæ ſit ex natura, uel ex incenſione ſanguinis. Nam ſi groſſities ſit cum hypoſtaſi & maxime alba, & bonis ſignis apparentibus, bonum. Signat enim hoc eſſe ex actione naturę. Si autem ſit cum malis ſignis, ſicut aſperitate & nigredine linguę, tremore cordis, dolore hypochondriæ, uigilijs, alienatione, ſignat turbiditatē non eſſe ex actione naturæ, ſed ex nimia aduſtione, & eſt ſignum malum, maxime ſi pauca ſit. Vrina ſi ſit rubea, & groſſa, & multa in febri acuta, bonū, maxime ſit cum multa hypoſtaſi. Febris enim diſſoluitur, & maxime ſi cœperit ſubtiliari, & hoc in cretico die. Vrina rubicundiſſima, cum ileo, peſſima. Vrina rubea & groſſa, quæ non clarificatur, cum dolore aurium, & ſurditate, & capitis dolore, & tenſura hypochondriorum, ictéritiam, ante ſeptimū diem nuntiat, & tamen peſſima. Si tamen ſubtilis fiat, & habet hypoſtaſim obſcuram, mentis alienationem oſtendit. Vrina roſea, & groſſa, ſi ſit parua in hydropiſi mortem nuntiat. Vrina clara debet eſſe naturaliter. Ideoq; etiam hæc quę groſſa eſt longum morbū demonſtrat, crudior tamen eſt ſubtilis. In ea enim quæ groſſa eſt, tempus eſt neceſſarium, ut ſubtiliet per totum. In ſubtili uero, longius tempus fit neceſſariū, ſi ubi primo commiſceatur & bulliat, turbetur, & groſſa efficiatur: Deinde ſubtilietur, & clarificetur. Vrina quę temperamento ſunt uicinę, ſicut aurea uel rufa. Hij enim colores ſignificant naturæ conuenientes actiones eſſe, & inde colores & liquores uicini ſunt temperamento.

De urina nigra & pauca. Cap. VII.

VRina nigra & pauca in acuta febre, mortalis. Vrina nigra in febre quartana, ſolutionem morbi ſignat maxime in ſtatu. Vrina nigra in mulieribus quibus ablata ſunt menſtrua bonum. In cæteris autem paſſionibus maxime acutis, malum. Vrina enim nigra in acutis morbis ſpaſmū ſignat. Si autem ſit cum alienatione & faſtidio, mortem nūtiat. Vrina hęc in pleureſi, mortalis. Vrina hęc cum febre acuta & hypoſtaſi non apparente, ſimiliter ſi ſit cum febre & anhelitu, & ſudore in pectore, mortalis. Vrina quoq; hęc mortalis eſt in omnibus paſſionibus, exceptis quartanis, & in quibus ceſſata ſunt menſtrua, & in ſpleneticis, & quibus dolor in pectore.

De urina uiridi & groſſa. Cap. VIII.

Vrina uiridis cum groſſitudine conuenit. Hęc incenſionē ſignat. Si igitur ſit cum febre leni, conſumptionem ſignat corporis. Si ſit cum acuta febre, alienationem oſtendit. Vrina hęc cum febre acuta, ſignat ſpaſmum, maxime ſi extrema ſint frigida.

De hypo-

De hypoſtaſibus. Cap. IX.

Hypoſtaſis conſideratur, aut ſecundum locum in quo eſt, aut ſecundum colorem, aut formam, aut ſecundũ tempus in quo debet apparere. Secundum locum, quia uel in ſummo calice apparet, uel in medio, uel in fundo. Secundũ colorem, quia uel alba, uel nigra, uel rubea. Secundum formam, quia aut continua, aut diuulſa, aut rotũda, uel aliter exiſtens. Secundũ tẽpus, quia ab initio morbi apparet, uel in cretico die, uel in aliis temporibus. Si igitur hypoſtaſis ſit alba, & tamen ubi nebuloſa, ſignificat naturã incepiſſe materiã coquere. Si autem in medio ſit, oſtendit naturam mediè decoxiſſe materiã. In fundo exiſtens, totam materiam eſſe decoctam oſtendit, maxime ſi ſit leuis, alba, coniuncta, pinea, & in cretico die, & urina ſit rufa. Sed tamen non in omni tẽpore, nec eodem modo oſtẽdit naturam eſſe debilem, & in digeſtione morbi deficere, & maxime ſi ſit in initio. Hypoſtaſis quę eſt in ſummo calicis, & eſt quaſi nebuloſa, & eſt rufa, aut aurea, acumen morbi nuntiat. Si autẽ groſſa quaſi farina, longum morbum nũtiat. Nigra, alienationem. Nebula nigra in periodicis quartanam futuram nũtiat. In quartana exiſtens, coctione iam fieri incipiente, quartana ſoluitur. Hypoſtaſis citrina uel aurea, nimium calorem ſignat, & morbum eſſe peſſimum. Rubea, ſanguineam, & coagulatam materiam, nuntiat, & morbum diuturnũ, non eſt tamen mortalis, niſi mala ſigna affuerint. Hypoſtaſis liuida frigiditatem nuntiat nimiam, & uirtus cum præmortua, maxime ſignis malis exiſtentibus cum ea. Hypoſtaſis nigra peior eſt omnibus, & magis mortem ſignat, uel enim nimiam incẽſionem, uel frigiditatem nũtiat. Differt tamen à ſe ipſa. Nam ea quæ calorem ſignat, prius purpurea, uel uiridea, uel ſulphurea eſt, deinde nigra. Cum autẽ frigiditatẽ nuntiat, prius erat liuida, uel plumbea, deinde nigra. Hypoſtaſis quæ eſt quaſi ſimila, uel etiã ut farina orobi, peſſima eſt, quia incenſionẽ groſſi phlegmatis, & diuiſionem carnium ſignat. Calor enim acutus diſſoluit carnem, eamq́ deſiccat & facit eam quaſi ſimilã. Hęc in diuturna febre laudabilibus tamen ſignis exiſtentibus, ſignat febrẽ determinari per apoſtemata. Si enim apparente apoſtemate in eadem qualitate permaneat, mortem nuntiat, maxime ſignis in urina, & in cęteris, peſſimis apparẽtibus. Hypoſtaſis multa, ſi febris eſt cõtinua, & febris eodem modo maneat, conſumptionem ſignat. Hypoſtaſis quaſi ſanguis, uel ſanies, morbum diuturnum oſtendit. Hypoſtaſis furfurea, ueſicę paſſionẽ nuntiat. Hypoſtaſis multa & rubea, cum laudabili liquore in nũtio die, apparens, febrem diſſolui ſignat. Hypoſtaſis naturalis ſudore, & motu pectoris, hypochondrię dolorẽ, & tumorem ſignat. Hypoſtaſis ſcintillata peior eſt, quàm ea quæ eſt quaſi farina. Diſſolutionem enim membrorum ſolidorum & fruſtratim inciſorum nuntiat. Hypoſtaſis

furfurea

furfurea eſt peior, quàm ſcintillata, quia excoriari uenas & ueſicā nuntiat.

Harena in fundo urinę, lapidem in renibus uel ueſica nuntiat, quia ſecundum colorem quem habet, eſt materia eius: alba enim ex phlegmate, rufa ex cholera nigra, ex melancholia, uel ex aduſtione eſt ſanguinis. Si in fundo uaſis urinæ, ſanies fuerit, ſignat uulnera in inſtrumentis eſſe urinæ, uel in aliquo ſuperiorum membrorum. Cum autem de uulneribus eſt inſtrumentorum urinæ, ſcias urinam eſſe cum ſanie mixtam, & uulnera eſſe ad ſanādum duriora. Si de ſuperioribus uulneribus ſanies uenerit, non continue, ſed aliquando fluit, aliquando non. Squamę, uel quaſi panniculi cum urina exeuntes & putentes, uulnera in ueſica eſſe demonſtrant. Sanies cum leni hypoſtaſi exiens, apoſtema notat in ueſica eſſe maturatū. Differt autem ſanies, ab hypoſtaſi alba: ſanies enim fœtet, hypoſtaſis autē nō fœtet. Similiter autem & phlegma ſi ad ueſicā deſcendat nō fœtet. His paucis recte intellectis de urina, reliqua à perito facile percipiuntur.

Finis de urina libri.

CONSTANTINI AFRICANI MEDICI, DE STOMAchi naturalibus & non naturalibus affectionibus liber uere aureus.

ALFANO reuerẽdiſſimo Salernitanę eccleſię archipręſuli, Cõſtantinus Africanus Caſſinẽſis debitæ ſubiectionis obſequium. Tuę ſanctitatis altitudini, dilectiſſime pater, cõfiteor, quoniã tanta puſillamitatis inertia hactenus fui coactus, ut tam uenerabili domino mihi ſępiſſime de ſtomacho murmuranti, nullum medicinæ ſubſidiũ, ſiue aliquod utilitatis conſiliũ offerrẽ. Idcirco huius culpę temeritatẽ magno animi aduerſionis reſpectu conſiderans, hunc libellũ de multis & elegãtioribus antiquorum dictis tuę cauſa ſanitatis cõſcripſi, & ſub tuo nomine in publicum ædidi. Omnia etenim antiquorũ uolumina ſumma inquiſitionis cura perlegi, librum tamen ſtomachi, proprium nullo modo inueniri potui, ſed in diuerſis diuerſas ſtomachi diſputationes ſparſim reperij. Quod ultra modum miror, quod antiqui de tam nobili ac principali mẽbro, hoc eſt ſtomacho, propriũ librum non compoſuerunt. Nam eius actio toti corpori eſt neceſſaria, & cõueniens, & per eum omnia corporis mẽbra robuſta cõſiſtunt, dum in ſanitate permanet, & ecõtrario debilitantur, dum ipſe aliquã paſſus fuerit ægritudinẽ. Hac igitur de cauſa tuæ ſanctitatis dignitas, & meæ ſeruitutis debitum, adeò meum animum magno charitatis amore percuſſerũt, ut excellentiſſimo ſatisfactione ſtudio uerba, quæ in libris antiquorum ſparſim fuerant, collegerim, & multa rationis inueſtigatione librũ curioſe ordinatum tibi compoſuerim. Quod & feci, ut ſuperioris culpæ ueniam tua indulgentia conſequi ualeam.

De compoſitione ſtomachi. Cap. I.

OPortet nos intelligere quia prima actio naturę quę fit in corpore, agitur in ſtomacho, id eſt, digeſtio cibi, cui uidelicet actioni os eſt miniſtrans. In eo enim cibus maſticatur, & ſtomacho dirigitur. Vnde ſtomachus dirigit eũ cauſa ſuę neceſſitatis. Quo nimirum digeſto, & in ptiſanę ſimilitudinem cõuerſo, quod ſibi propriũ eſt ſumit, dirigit, & mutat in ſuam naturã: Reliquum uero expellit per aditum inferioris ſui oris. Duo enim ora habet, unum ſuperius meri iunctum, alterum inferius per quod fex cibi ad inteſtina deſcẽdit. Quam utiq; ſuperfluitatem licet ſtomachus expellat, alijs tamen membris eſt nutrimentum. Sed ſtomachus nõ ad hoc eam eijcit à ſe, ut cętera nutriat membra. Sed quia ſibi ſuperfluam

fluam eſſe exiſtimatur. Perinde quidam antiqui dixerunt neceſſariam fore omnibus membris ſanitatem ſtomachi, ſuęq; actionis perfectionē. Galen. iterū dixit: Stomachus eſt cęlla in medio corporis poſita, & inſtrumentum conditum ad digerendos cibos. Sed tamen cōuenit nos ſcire, quia eius eſſentia eſt neruoſa, cuius natura eſt frigida, & ſicca. Caput uero ſtomachi re uera neruoſum, propter utrūq; magnū neruum à cerebro ſibi collatum, ut ei ſenſum pręſtet, unde fit deſiderium cibi & potus. Inferiora uero ſtomachi ſunt carnoſa, naturam carnis habentia, in quibus fit cibi digeſtio, eiusq; ſucci expulſio ad epar. Propterea hæc ſtomachi pars cum nō ſeruauerit ſuū curſum naturalem, fit cauſa ſuę malæ digeſtionis. Stomachus autem eſt ſub pectore & corde locatus: ſtat enim intra epar & ſplen. Nam epar eſt ei iunctū in dextro latere, ſplen uero in ſiniſtro. In cuius parte inferiore ſunt uenę non multæ, & in ore tamen ſuo pauciores. Qui propter frigiditatem ſuæ neruoſitatis, neceſſe eſt ut in ſua calefiat eſſentia, ut cibo ad eum uenienti calefactio tribuatur, & propter hoc eum epar circūdat, & comprehēdit eum cum omnibus ſuis quinq; fruſtis, ut calefaciat illum cum ſuo calore. Splen uero à ſiniſtra parte ei calorem tribuit. Vnde in eo coquitur cibus cum calore quem ſumit ab epate, & ſplene & cordis folliculis. Ipſe enim eſſentialiter, nullum calorem habet, quia eſt neruoſę ſubſtantiæ, frigidam & ſiccam naturā habentis. Solus etiam epatis calor ſufficeret ſibi, ſed iuncto cæterorū membrorum calore, utiliorem ſtomachus operatur digeſtionem. Forma quod ſtomachi rotunda eſt inferius, & aliquātulum longa. Rotunda, ut ſit impaſſibilis. Longitas & magnitudo ei ſunt neceſſaria, ur poſſit ſe extendere in ſuſcipienda ciborum, & potus copia. Sic eſt forma ſtomachi. Cuius actionem, ut dixi, decet tūc intelligi, cū fuerit omnino ſanus, & in ſua permāſerit uirtute. Sed eo infirmato, & à ſua ualetudine remoto, & in coquendis cibis defecto, & alimentis ab eo crudis & indigeſtis deſcendentibus, & cum phlegmate uoluntatem & puncturam cum arſura faciētibus, lęſio & nocumenti actio omnibus corporis membris tribuitur. Videmus enim propter ſtomachi dolorē, cephaleam, hemicraneam, uertiginem, ſomnum in auribus, oculorū obſcuritates, ſyncopin, cardiacā, & alia multa accidētia, & diuerſa generari. Proinde qui ſanitatem uolunt obtinere, antea omnia neceſſe eſt ut ſtudiū habeant de ſanitate ſtomachi. Idcirco quidam antiqui dicunt: Quicunq; uolunt ſuam cuſtodire ſanitatē, in initio incolumitatem ſtomachi præ omnibus cuſtodiātur, quia nullo modo à cibis ſunt abſtinendi, cum ſtomachus ſumma neceſſitatis ratione appetierit cibum, neq; plus ſunt alimenta accipienda, quàm natura ualeat tolerare. Vnde plato: Oportet eos, inquit, qui ſanitatem cuſtodire deſiderat, ut membra totius corporis particulariter ſciant, id eſt, neruos, oſſa, renes, lacertos, medullas, carnem, & ſimilia, & ſciant quia horum compoſitio non eſt ęqualis. Vnumquodq; enim membrum, primam habet compoſitionem,

poſitionem,

poſitionem. Membra etiam compoſita ſimili modo inter ſe ſunt diſſimilia, ſicut cerebrum, cor, epar, pulmo & ſplen, quia hęc diuerſantur in ſui compoſitione. Quæ membra ſapiens uir in ſua natura & compoſitione regere poteſt, conſulto ſtomachi regimine, quoniam eſt fundamentum totius corporis. Quo in ſanitate cuſtodito, omnia membra in ſanitate conſiſtunt.

De cauſa appetitiuæ uirtutis. Cap. II.

APpetitus eſt ſenſus ſtomachi, paupertatem cibi ſentiens, & pulſationem ſuarum uenarum. Quia ſine omni ambiguitate intelligimus aëre corpus extrinſecus percutiente, membra diſſolui, cuti ſcilicet propinqua, id eſt, carnem & lacertos. Quæ itaque membra inanita humores attrahunt à uenis ſibi propinquis. Quæ iterum uenæ ſi inanitionem habuerint, humectationem ſibi alliciūt, ab his quæ ſunt remotiores. His nimirum extenuatis, neceſſe eſt ut his humiditas ab epate ueniat. Epar autē iam inanitum, liquorem à uenis inter ſtomachum & ſe exiſtentibus attrahit. His demum euacuatis, ſtomachus ſentit pulſationem, & inanitionem earum, qui ſenſus appetitus nūcupatur. Vnde ad hoc cibus eſt neceſſarius, ac utilis, ut quod diſſolutū eſt à membris, eo ſubueniente reſtauretur, & corpus in ſua ſanitate integrum permaneat. Vnde Ariſtot. Cibus, inquit, non eſt aliud niſi mutatio & cōuerſio alterius rei in alterā rem, id eſt, cōuerſio cibi in corpus accipiētis. Sed cauſa ſtabilitatis appetitus, triplex eſt: Prima ſenſus in ore ſtomachi exiſtens. Secūda uirtus deſideratiua, quę eſt in membris ſuum conuenibile, ac nutrimentū deſiderans, quę maxime in epate conſtat & uenis. Tertia eſt inanitio quę fit propter diſſolutionē ſupra memoratam. Galenus in quibuſdam libris, cauſas appetitus quinq; eſſe dixit: Vnam cauſam alterius eſſe, & alteram alterius. Prima eſt diſſolutio humiditatis membrorum per poros. Secunda, naturale deſideriū in membris permanēs, ea cogens cibos appetere. Tertia eſt ſtomachi expreſſio, & eius paſſio facta propter meſeraica eum ſuggētia. Quarta ſenſus eſt ſtomachi, ſuam inanitionem & cibi pauperiem ſentiēs. Quinta, uirtus naturalis deſiderium cibi generās. Cuius cauſa humores ſunt melancholici, à ſplene ſemper ad os ſtomachi fluentes. Quibus humoribus neruum ſtomachi pungentibus appetitus ilicò irritatur. Galen. inquit, iterum in libro de accidentijs intitulato: Virtus appetitiua cōpoſita eſt de animali actione, id eſt, ſenſu, & duabus naturalibus, id eſt, inanitione corporis, & attractione humoris membrorum, maxime epatis & uenarum. Dixit etiam in commentarijs ſuper libros Hippocratis Epidemiorū: Deſideriū appetitus nequiuimus abſolute diſcernere, an ſit de animali, ſeu de naturali actione, quia eſt cōpoſitus de utroq;, quia ſenſus qui eſt cauſa famis nō pertinet ſoli animatæ uirtuti, ſed etiam naturali nutrimentum corpori miniſtranti.

De ſyncopi & cardiaca quæ fit propter colligantiam ſtomachi & cordis. Cap. III.

SYncopin impoſſibile eſt generari corde non patiente. Syncopis iterũ ſeu cardiaca,& ſi fiunt propter os ſtomachi,eas tamen creare non creditur,niſi cor & arteriæ cõpatiantur, propter colligantiam quam cum ſtomacho habent. Cor etenim cõpatitur ſtomacho patiente,maxime ſi in frigidiore parte paſſus fuerit. Vnde ſępe ſi uidemus eos qui de ſyncopi morbo moleſtant,ſpontaneæ uomere,aut cum uirtute alicuius medicinę, ſine ambiguitate alicuius rei ad priſtinam redeũt ſanitatem. Similiter & ſtomachus patitur propter paſſionem cordis,cauſa uicinitatis & colligantię eorum,& propter paruitatem caloris,digerere cibos adiuuantis. Sed tamen non omnis paſſio quę eſt in ore ſtomachi, neceſſario generat ſyncopin,& cardiacam. Syncopis enim ſtomacho ægrotante generata,quatuor modis fit: Vno, cum ſtomachus dolorem nimium habuerit. Secundo,ſi eius ſenſus acutus fuerit. Tertio,propter defectionem arteriarũ, quę ſunt in ore ſtomachi: unde ipſe facile patitur. Quarto,propter defectionem cordis,quia cor cito ęgrotatur. Vnde Galenus ſuper Epidemiarum libros: Ore,inquit,ſtomachi cũ extraneo calore calefacto, & mores eius qui patitur ilico corrũpuntur,& fit patiens iracundus cauſa ęgritudinis qua moleſtatur,id eſt,caloris in ore ſtomachi augmẽtati. Hoc etiam membrum habet proprietatem cõmutandi uitia animæ ad ſuam complexionem, ut eum qui frigidæ naturę fuerit,faciat eſſe pigrum & tardum ad intelligendum,& calidiſſimam cõplexionem habentibus,pręſtat audaciam & iracundiam.

De paßione cerebri & epatis ex cauſa ſtomachi. Cap. IIII.

CErebrum colligantiã cum ore habet ſtomachi, propter neruos quos mandat ſtomacho. Epar etiam & uenæ,colligãtiam cum ſtomacho habent,quia cibus per uenas à ſtomacho, illis miniſtratur. Vnde neceſſitas expetit, ut cerebrum & epar propter ſtomachũ patiãtur,& ſtomachus ſimiliter coægrotetur, propter cerebrum & epar. Cerebrũ enim patitur propter os ſtomachi,quia fumus ab eo ad cerebrum aſcendit. Stomachus quoq; infirmatur, ex eo quod à cerebro ad illum deſcendit. Vnde Hippocrates in aphoriſmis: Quibuſcunq; cerebrũ ſurſum cõuertitur,neceſſe eſt,febrem fellisq; uomitum ſuperuenire. Galen. ſuper hoc ait: Vomitũ patitur ſtomachus propter colligantiã neruorũ, maxime os ſtomachi. Nam in os ſtomachi de cerebro deſcẽdunt duo magni nerui. Cholera etiã ſemper aſcẽdit in os ſtomachi cum nimium patitur dolorẽ, aut triſtitiam,aut defectionem. Membra enim cum defectionẽ habuerint, fluent ad ea ſuperfluitates humorũ ex membris ei uicinantibus, maxime ſi fuerint cholerici,& aquoſi,& ſubtiles. Similiter & epar patitur propter ſtomachũ,cum cibum non prout oportet digeſtum ſibi mandauerit. Nec non

etiam

etiam ſtomachus propter epar patitur, cũ defectũ fuerit in attrahẽdo, ſecundum quod oportet, aut cũ infrigidatur: Vnde ſtomachus digeſtionẽ ut conuenit nequit peragere. Paſſiones quæ naſcũtur in cerebro propter colligantiam oris ſtomachi, ſunt alienatio, ſtupor, obliuio, melãcholia, cephalea, epilepſia, uertigo. Vniuerſaliter autẽ dico animalem pati actionem ore ſtomachi infirmante. Vnde Galen. Mentis, ait, alienatio propter paſſionẽ oris ſtomachi facta, quatuor modis fit: aut enim propter nimiũ dolorẽ, aut propter ſenſum acutum, uel quia uterq; neruus ſtomachi naturaliter, ſeu accidentaliter eſt defectus, & acutũ habet ſenſum: aut quia cerebrum naturaliter, aut accidentaliter eſt defectum, unde uelociter patiat. Ceteras uero egritudines quas cerebrũ diximus pati propter os ſtomachi, non fit niſi propter fumos aſcendẽtes ab ore ſtomachi ad eum. Vnde Galenus: Dolor, inquit, capitis, aſſidue aſſuefactus abſq; ulla cauſa manifeſta, neceſſe eſt ut ſit propter acutos humores in ſtomacho coadunatos. Dixit iterum: Non eſt mirum ſi corpus multis affligitur paſſionibus propter ſtomachi dolorẽ: Membra enim principalia eo dolorẽ habente, cõdolent, & paſſionem ſi habuerit, cõpatiuntur, ſicut cor, cerebrum, epar & matrix. Iuuamẽtum ergo ſtomachi ſicut omnibus mẽbris uniuerſaliter prodeſt, ſic etiã eius nocumentũ omnibus nocet. Sufficit quantum diſputauimus de colligantia ſtomachi cum principalibus membris, & partibus, & paſſione quam ipſa pro ſtomacho patiuntur.

De quatuor uirtutibus naturalibus. *Cap.* V.

QVatuor ſunt uirtutes naturales, id eſt, appetitiua, contentiua, digeſtiua, & expulſiua: quæ omnibus membris paruis & magnis inſunt. Has etiam omnia terræ naſcentia in ſe cõtinent. Sed tamen ſtomachũ, & epar, plus & fortius cæteris has habere credimus, quia cetera corporis membra habẽt has uirtutes ad nutrimentum ſui. Stomachus uero & epar nõ ſolum ut ſe nutriãt, ſed ut ceteris membris adiutorium accõmodent, ut diximus. Sed antiqui diſcordãt in diſputatione harum uirtutũ. Quidã enim dicũt, appetitiuã calidã eſſe & ſiccam, quam igni aſſimilauerunt. Dicunt etiã ignem & ſolem naturaliter attrahendo rerum humiditatem, cum ſua ſiccitate & calore deſiccare. Virtutem autem cõtentiuã aiunt frigide & ſicce complexionis eſſe, quia cõſtrictio & expreſſio non fiunt niſi cum frigido & ſicco. Digeſtiuã uero affirmãt eſſe calidã & humidam. Dicũt enim digeſtionis actionem eſſe liquefactiuã, & ſubtiliatiuã digerendarum rerum. Aiunt etiam huic uirtuti nullam qualitatẽ eſſe cõgruam, niſi calidã & humidã. Quia caliditas cæteris qualitatibus dignior & fortior eſt in rerum actione, & mutatione. Humiditas uero fuit neceſſaria, quia humefactiua eſt & conſolidatiua, & cito aſſimilandarum rerum aſſimilatiua, id eſt, cibi in corpore ſuſcipientis. Eſt & ſimilis cibis nutriendis: omnis enim

cibus eſt humidus. Rurſus quia omnia corpora quę digeſtioni cito famulantur, neceſſe eſt ut ſint humida. Dignior ergo cæteris qualitatibus in perfectione actionis, & rerũ cõuerſione, id eſt, conuertendis cibis, eiſq; membrorum naturis aſſimilandis, digeſtiua uirtus eſſe intelligit. Quia appetitiua nil aliud facere uidetur, niſi cibaria cibãdis attrahere. Cõtentiua uero continet ea aliquo tẽporis ſpacio, donec digeſtiua totam ſuam in eis cõpleuerit actionem. Expulſiua autẽ expellit fecẽ, & ſuperfluitatẽ ciborũ, quæ digeſtiuæ incõgrue & nõ neceſſarie eſſe uidebãtur. Cuius cõplexio frigida eſt, & humida. Humiditas enim quia eſt lubricatiua, ciborũ fecem ſua lubricitate facile expellit. Frigitudo uero membra exprimit, ut fex in eis cõtenta, uirtute ſuæ expreſſionis expulſa, proſiliat. Sed quidã medici dicũt expulſiuã frigidã eſſe, & ſiccã. Quorũ dictio palàm uidetur eſſe falſiſſima, quia crediderunt expulſituam & cõtentiuam eſſe unius naturę, quarum actiones ſunt diuerſę, & ut ita dicam, cõtrarię. Gal. uero dixit, appetitiuã & cõtentiuam atq; expulſiuã neceſſario calidę & ſiccę eſſe cõplexionis, Vnde cõtra cęteros philoſophos, uidetur eſſe cauſa huius intẽtionis. In digeſtiua tamen cũ eis cõcordat, eam dicens calidã & humidã cõplexionem habere. Inquit enim uirtutibus illis calorem eſſe neceſſariũ, quia cauſa caloris eſt motus. Appetitiuã tamen dixit eſſe calidiorẽ, quia nõ ſolum ei motio eſt neceſſaria, ſed etiam attractio. Contentiua aũt & expulſiua, neceſſe eſt ut minus ſint calidæ, quàm appetitiua, quia calor nõ eſt eis cõueniens, niſi ut ſint mobiles, ſed ſiccitas illis ſit neceſſaria. Motus enim earũ cũ ſit localis, neceſſitas expetit, ut ſit in loco ſtabilis, eius ſtabilitas, nõ poteſt fieri abſq; ſiccitate. Idcirco his tribus uirtutibus ſiccitas eſt oportuna. Cõtentiuę tamen plus eſt neceſſaria, quia ſuę actionis tẽpus eſt longũ, cui calor nõ multus, ſed moderate ſit cõueniens. Digeſtiuę aũt calor & humiditas prout diximus, ſunt neceſſaria. Expulſiuã uero neceſſe eſt habere calorẽ & ſiccitatẽ moderate. Breue enim eſt tẽpus ſuę actionis. Sed frigiditatẽ teſtat̃ Gal. nulli actioni naturali eſſe neceſſariã, ſed nociuã, & ut ita dicam mortiferam, neq; cibum in naturã corporis conuertit, ſed in contrariũ. Propter hæc uirtus omnis naturalis in ſenibus eſt defecta propter frigiditatem, & ſiccitatẽ eorũ cõplexionibus dominantes. Hęc fuit intentio Galeni quàm crediderunt, ut teſtantur ſapientes, phyſici & philoſophi.

De paſsionibus uniuſcuiuſq; harum, & prius de appetitiua. Cap. VI.

VNaquęq; uirtutum ſuperiorũ tribus modis patitur: Aut enim actio eius erit ablata, aut minuta, aut in malam actionẽ mutata. Appetitiuę ergo actio aut deficit, ut ſtomachus nihil appetere deſideret, & nuncupatur mollificatio ſtomachi. Aut defecta ut non attrahat niſi longo tẽpore, & anguſtioſo dolore, ſicut uidemus in initio mollificati ſtomachi; aut cibũ attrahit non ſecundũ quod oportet, ſicut ſi at-

traxerit cum ſpaſmo, & titillatione,& tremore. Quæ paſſio aut de mala fit cõplexione,& magnę eſt quantitatis,omnino appetitũ deſiderij amputans. Aut non magnæ fuerit quantitatis,& actionem appetitiuę minuit. Aut fit propter officialẽ morbum, ſicut apoſtema: aut ſuperfluitatem carnis,uiam per quam cibus trahitur obturantem. Quę ſi ex toto aditũ oppilant,appetitum auferunt,ſi uero in parte,minuunt.

De paßione contentiuæ uirtutis. *Cap.* VII.

Contentiuam aũt tripliciter debemus pati: Aut enim eius actio amputat̃,ut ſtomachus cibũ ſumere, ſiue continere nequeat,ſicut uidemus fieri in lienteria. Aut minuit̃,cuius minoratio eſt duplex, Aut ſtomachi ſubſtãtia cibũ omnino non circundat,ut inter ſe & cibũ aliquod uacuitatis remaneat ſpaciũ. Cuius paſſionis cauſa rugitus, aut inflatio oritur,aut utrunq;: Aut enim nequit tãto temporis interuallo cõtinere,quouſq; digeſtiua ſuã cõpleuerit actionem,quia tempus cõtinendi cibũ,debet eſſe ſimile tẽpori digerendi. Quod quia diſſimile ei fuerit, generat paſſionẽ,id eſt,indigeſtibilitatẽ. Vnde neceſſe eſt ut hãc paſſionem duo accidentia ſequunt̃,id eſt,cita egeſtionis expulſio,& nõ parua nutrimenti penuria,& continua egeſtionis liquiditas. Aut corrũpitur cibus in ſtomacho,unde fœtor in egeſtione generat̃, & aliquãdo uẽtoſitas, uel cõpunctio, uel utrũq;. Aut ſtomachus cibũ circũdat,ſed nõ ſecundũ quod oporet, quia eſt cum ſpaſmo,uel titillatione,uel tremore. Vnde Gal. in libro de accidenti & morbo: Cũ,inquit,diſputauero de mutatione cõtentiuę uirtutis,oſtẽdam tibi qualiter hãc paſſionem certificare ualeas. Quia cum cibũ accipies, neq; in ſtomacho aliquam ſenties inflationem, neq; punctionẽ,aut rugitum,uel titilationẽ, ſiue ſingultũ,ſed anguſtiam & laborẽ, quę tibi incõſueta fuerãt, grauitatẽ etiam atq; fatigationẽ,& deſideriũ ructandi,ſeu expellendi ea quę ſunt in ſtomacho,& aliquãdo accidit ſpiritus anguſtia,ut eam nequeas ſuſtinere, certiſſime noſcas,quia ſtomachus cibum circũdat,ſed non ſecundum quod oportet,quia continet eum cum tremore & ſpaſmo.

De paßione digeſtiuæ uirtutis. *Cap.* VIII.

Digeſtiua uero uirtus tribus modis patit̃: Aut enim eius actio eſt ablata,ut cibum penitus mutare nequeat, quod fit ex frigiditate dominante: Aut minuitur, ut mutet & cibum aſſimilet corpori, ſed tamen poſt longum tempus, & cum quadam duritia, quod cognominatur pigritia digeſtionis,quæ paſſio propter frigiditatẽ fit, ſed tamen nõ ex magna: Aut cibum immutat, non ſecundũ quod oportet, quemadmodum in acetoſitatem,ſi cauſa eius frigiditas fuerit: aut in fumoſitatem,ſi cauſa fuerit calor,quod mala digeſtio dicitur.

De paßione expulſiuæ uirtutis. Cap. IX.

EXpulſiua uero aut omnino defecta ut nihil expellere poſſit, ut uidemus in ileos, quod fit propter defectionem ſtomachi, & inteſtinorũ. Aut non multũ, ut cibus non egrediat̃ niſi tarde. Aut non eſt ut cõuenit, quẽadmodũ ſi moueat̃ ad egerendũ ante ſolitũ tẽpus, priuſq̃ fuerit digeſtus. Hęc ſunt accidẽtia quę ſingulariter unicuiq; uirtuti ſupradictę adueniũt, quomodo plene oſtẽdimus ſecundũ intẽtionẽ Galeni. Quod ſi duę uirtutes unà cõpatiantur, cõmixtas ſignificationes habent, quas poteris cognoſcere ex ſimplicibus ſignificationibus, ſi eas uelis commiſcere.

De cuſtodia naturalium uirtutum & earũ reuocatione ad ſuam cõplexionem. Cap. X.

OPortet has uirtutes cuſtodire ut in ſuo tẽperamẽto permaneãt, cũ cibarijs ac potibus, ſibi ſimilãtibus, ac medicina. Quæ ſi corruptionẽ incidãt, aut deficiãt, earũ cõplexiones ad tẽperamentum reducant̃ cũ rebus cõtrarijs. Quemadmodũ ſi uirtus appetitiua defecta fuerit, & de calore ſit, frigida dari oportet adiutoria, confortationẽ facientia, ſicut ſirupũ roſaceũ cũ ſucco malorũ, aut mali granati ſapã, uuã acerbã, aut ſapã citoniorũ, aut mirtillorũ. Dentur etiã trochiſci de ſandalis, aut de ſpodio cũ ſirupo albo, aut ſirupo fructuũ, & his ſimiliũ, infrigidationẽ & cõfortationẽ faciẽtiũ. Cataplaſmet̃ ſtomachus de ſandalis, roſis, ſucco citoniorũ malorũ, & ſimiliũ. Quod ſi defectio fuerit ex paruitate caloris & dominantia frigiditatis, accipiãt calida iuuamenta, & cõfortatiua, ſicut ſapam granatorũ cum mẽta factã & elect. diacitoniten, & diacoſin, ſirupũ fructuũ, & ſirupũ recipientẽ maſtichen, ſpicã, gariophyllos, macẽ, mentã, nucẽ muſcatã, calamũ aromaticũ, lignum aloẽs, cardamomũ, & his ſimilia. Cataplaſmamus ſtomachũ de abſinthio, maſtiche, ligno aloẽs, & calamo aromatico, cũ oleo nardino. Dię tã accipiãt, paſſeres, & calidas aues, cementaria cũ odoriferis & cõfortatiuis. Si cõtentiua deficit, ſtiptica, frigida & ſicca dari neceſſe eſt, ſicut roſam, ſpodiũ, balauſtiã, ſumac, meſpila, diacoſin, & ſimilia. Diximus enim qđ contentiua ſit neceſſario ſiccior cęteris. Cataplaſmet̃ ſtomachus cũ myrta, ſucco citoniorũ, oleo nardino, farina hordei, & ſimilibus. Accipiamus abſinthiũ, & ſpicã, & in pontico uino ea una nocte infundamus & die, deinde pãni in eo uino infuſi, ſtomacho applicent̃. Digeſtiua aũt uirtute deficiẽte, intelligimus qđ huius defectio ſit ex frigiditate, quia de calore nõ deficit. Calor enim digeſtionẽ uigere facit. Vnde neceſſe eſt dari cauſam calefacientẽ, & humectantẽ, ſicut zingiber, piper longũ, erucã. Quod ſi calorẽ fortius cõfortare uolumus, prębeamus cyperũ, cinnamomũ, macem, marathrũ, aniſũ, apiũ, & ſimilia. Sed ſi huic uirtuti nimia frigiditas dominet̃, donamus theriacã magnã. Demus etiã muſcatã cũ apozemate, maſtichis, gariophyllis, ſquinanti. Accipiãt diacyminũ, diarhoma & ſimilia. Nutrimẽta ſint

perdix,

perdix,phaſianus,ſtarna fricta,aut aſſa. Vinū bibatur odoriferū mixtū cum apozemate ligni aloës,croci,maſtichis Quod ſi deficit expulſiua,& eius dominatio fuerit ex calore & ſiccitate,frigida & humida donemus,ſicut cucurbitā,portulacā,endiuiā,& ſimilia. Quod ſi eius defectio fit ꝑpter frigiditatē & humiditatē reuocet̄ ad ſuū tēperamentū, id eſt, ad menſurā ſui caloris, & ſiccitatis,cū rebus tēperate calefaciētibus, & deſiccātibus,ſicut maſtiche,ſpica,mace,ligno aloës,calamo aromatico, menta caſſia,marathro,aniſo.Comedāt,perdices & phaſianos frictos,ſiue aſſos. Vinū ſit uetus,& odoriferū.

De ſignis complexionis ſtomachi. Cap. II.

STomachus tribus modis patit̄:Primo ex mala cōplexione, ſicut cū dominat̄ ei calor,ſeu frigiditas,ſiccitas,aut humiditas ſimpliciter,aut cōpoſite. Secūdo,ex officiali morbo,ſicut apoſtemate, aut obturatione. Tertio,ex iuncturę diſiūctione, quēadmodum uulnere,& diſcoriatiōe. Vnde oportet nos inueſtigādo ꝑpendere naturā ſtomachi,cū in ſanitate cōſtiterit, & eius uarietates,ut his agnitis,eius accidētia ac mutationes patēter agnoſcamus. Dicimus ergo ꝙ cuiuſcūq; ſtomachus naturaliter calidæ fuerit cōplexionis, eius digeſtio eſt robuſtiſſima, & uelociſſima,& plus digerit,quā appetat,pręcipue ſi dura comederit cibaria,quia lenia & cōuerſione facilia, in huiuſmodi ſtomachū habētibus corrūpuntur. Sed etiā ſolliciti ſunt & difficiles in accipiēdis calidis cibis & potibus. Neq; frigida alimēta eis nocumentū inferūt,ſi prout oportet fuerint accepta.Sed ſtomachus ſi naturaliter ſit frigidus, plus laborat appetere quàm digerere, & frigida & dura cibaria aggrauāt eum,& digeſtioni inobediunt,citoq; conuertuntur in aciditatē nimiā,neq; patiuntur ſitim. Stomachus uero naturaliter ſiccus,uelociter ſitim patitur, & paruus cibus ei ſufficit, quia multus uidetur ei eſſe grauis.Stomacho quidē humiditatem naturaliter habenti,ſitis nulla generat̄,ſed nimia fit ſollicitudo in appetēdis humidis cibarijs. Poſſumus alio modo etiam diuerſitatē ſtomachi cōplexionis perſcrutari, ex Galeni autoritate.Dixit enim:Poſſunt patēter perpēdi diuerſitates naturę uniuſcuiuſq; mēbri,cū rebus ſcilicet extrinſecus paſſionē ingerentibus.Si enim uidemus aliqua mēbra cito calorē ſubire,cognoſcimus quia calor eis dominatur.Quod ſi uelociter infrigidantur,monſtratur eis frigiditas dominari. Vnde cū huiuſmodi cōplexio ſtomacho dominat̄, ſiue cū qualitate ſeu quātitate,ut ſuo naturali termino pręualeat,natura ſtomachi corruptionis moleſtationē patiēte,ſua actio neceſſe eſt mutet̄. Eodē modo uidere nos cōuenit in ſiccitate & humiditate.Cuius ꝑfecto dominātia nonnunq̄ eſt ex una qualitate,aliquādo ex duabus.Sed tamē ex tribus qualitatib. aliquādo una ſola poterit dominari.Humiditas uero nunquā abſq; materia,dominari credit̄.Vnde Gal.in arte parua oſtēdit differentiā malę cōplexionis q̄ naturaliter eſt in ſto

macho, & eius quæ accidentaliter, ſic inquiens: Mala, inquit, complexio ſtomachi accidẽtaliter facta, facit infirmũ optare ſibi ſemper cõtraria. Sed ſi naturalis fuerit, æger ſua ſimilia deſiderat. Verbi gratia: Quorũ ſtomacho calor & ſiccitas dominant̃, accidẽtaliter deſiderãt aqua, & aqua eſt frigida, & humidaSic intendi oportet de cæteris qualitatibus. Sed cuius ſtomacho mala cõplexio naturaliter dominat̃, ſemper ſuũ ſimile appetere deſiderat. Si aũt dominatio ſtomachi fuerit propter calorẽ, ſequunt̃ eum defectio appetitus, nimia ſitis, ardor, incẽſio, fumoſa ructatio, & oris amaritudo. Quod ſi mutatio cõplexionis ſtomachi fit in frigiditate, neceſſe eſt ut fortiter deſiderent cibum, nimiã famem patiũtur & paruitatẽ digeſtionis, ſitis eis eſt parua & acida ructatio. Si aũt cõplexio mutata fuerit ad ſiccitatẽ, paſſione quę dicit̃ conſumptio moleſtantur. Si autẽ ad humiditatem conuerſa fuerit, hydropiſi neceſſe eſt eam ſequat̃. Sed ſi qualitates fuerint cõpoſitę, poſſumus eas cognoſcere per ſigna ſimpliciũ qualitatũ. Nonnunquã autem mutatio complexionis ſtomachi fit propter cumulum malorũ chymorũ in ſtomacho coadunatorum. Quia autẽ in eo creantur, aut ex aliјs membris ibidem fluunt. Et aliquando mutatio ſuę cõplexionis fit abſq; chymoſa qualitate, quod pręcipue ex his ſignificationibus & ingenijs perpendere poſſumus, ſcilicet ex uomitu quo facile uexatur: quia hęc paſſio ſi cum chymoſa fuerit qualitate, uomitus cum illa materia erit cõmixtus. Similiter & egeſtio erit obuoluta, cum materia quę ſtomacho dominat̃. Quod ſi hæc nõ omnia apparuerint cum uomitu, & egeſtione, intelligimus illam malã cõplexionem eſſe ex ſola ſtomachi eſſentia. Æger itaq; ſi abominationẽ habuerit, & uomere nõ poterit, ſcimus re uera, quia chymus eſt cõiunctus, & in uillis ſtomachi latitans. Vnde Gal. in libro de tẽperamentis: Cõplexio, inquit, uniuſcuiuſq; membri, ex ſua intelligitur actione. Verbi gratia: Si uideamus ſtomachũ perfecte digerere, cognoſcimus quia tẽperatam habet complexionem. Cõtrarium econtrario. Quod ſi cibus in ſtomacho corrũpitur, in fumoſitatẽ conuertitur, neq; hoc fuerit propter naturã cibi, patet quia cauſa fumoſitatis, aut eſt calor ſtomacho dominans, aut cholera ab epate fluentia ad eum. Quod ſi cibus in acetoſitatem mutatus fuerit, cõplexionem ſtomachi innuit eſſe frigidã, aut phlegma à capite ad eum manatũ. Cibo uero in ſtomacho corrupto, & in fumoſitatẽ cõuerſo, propter malã cõplexionem calidã ſtomacho naturaliter dominantẽ, oſtendit̃ quod dura cibaria digerit, & leuia corrũpit. Si uero cõplexio ſit frigida, contrariũ ſignificet. Gal. iterum in eodẽ lib. Poſſumus, inquit, diſcernere cibi corruptionẽ propter malam cõplexionem calidã ſtomacho naturaliter dominantẽ, ab ea fit ꝓpter cholerã ab epate, ad ſtomachũ fluentẽ, ſex modis: Primo, quia ſi uidemus patienti phlegma dominari, & uomitus eius fuerit cholericus, intelligimus ꝙ cholera ab epate ad ſtomachũ remeat. Quod ſi cõplexio calida fuerit & ſicca, cognoſcimus quia illa cholera fuerit

ibi gene-

ſibi generata. Secũdo, quia ſi egeſtio fuerit cũ cholera mixta, patet quia in ſto macho eſt creata. Quod ſi ſit alba, certũ eſt quod ab epate cholera ad ſtomachũ manauerat. Cholera enim ab epate ad ſtomachũ aſcendẽs nõ trãſit per inteſtina. Tertio, quia ſi color uomicę eſt quaſi praſſinus, re uera ſignificet in ſtomacho eſſe creatã. Si autẽ fuerit rufus, aut citrinus, ab epate certiſſime fluxerat. Quarto, quoniã cibi corpus nutrituri ſi boni chymi fuerint, noſcas quia ab epate cholera manauerat. Sed cibus ſi malũ chymũ habuerit, in ſtomacho generatã eſſe oſtẽdit. Quinto, quoniã ſi ſtomachus dura digerit cibaria, cognoſcimus eius cõplexionem eſſe calidã, & cholerã in eo generari. Si autẽ leuia digerit & dura nequit, ſcimus cholerã ab epate deſcẽdiſſe. Sexto, quia ſi cholera cũ uomitu cõmixta egrediaẽ, tranſacta una ſeu duabus horis qua cibũ comederat, in ſtomacho eſſe creatã proculdubio manifeſtatur. Si uero poſt quinq; uel 6. horas ut certificemus nos quod cibus ſit digeſtus, & epati mãdatus ratione oſtenditur choleram ab epate eſſe mandatam.

De cuſtodia cõplexionis ſtomachi, & reuocatione eiuſdem ad ſuũ temperamentũ. Cap. XII.

OPortet ſtomachũ magna regi diligẽtia cui calor naturaliter dominatur, cum rebus uidelicet calidis & temperatis, id eſt, medicina, cibis & potibus. Si dominãtia ſit naturaliter ex frigiditate, ſimiliter cum tẽperatę calidis cuſtodiaẽ, & cõfortetur aliquãdo cũ rebus aliquantiſper infrigidantibus, & tẽperatis aliquando cõfortetur & humidis. Simili intẽtione intelligiẽ ſi ex cęteris qualitatibus fuerit dominantia. Quia ſiccus cũ aliquantulam ſiccitatẽ habẽtibus cõfortetur, & tẽperatis, & humidis, cum humidis. Quod ſi muteẽ, & una ex his qualitatibus in eo augmentetur, aut declinauerit, oportet ad ſuum tẽperamentum reuocari per cõtrarium, id eſt, cum rebus ei oppoſitis. Sicut cũ infrigidata ſtomachi complexio fuerit, neceſſe eſt ut eam calefaciamus, & ſi calefiet, eã refrigeremus, humidã deſiccemus, & ſiccam humectemus. Quẽadmodum dixit Hippoc. Similia aũt ſimilibus, & cõtraria contrarijs, id eſt, ſanitas regaẽ cũ ſimilibus, & reddatur cũ cõtrarijs. Dixit idẽ: Indigẽtiam repletio curat, & repletionẽ qua ęgritudines fiunt, inanitio curat. Sufficit quantũ diſputauimus de diuerſitate cõplexionis ſtomachi, & de ſignificationibus eius uarietatẽ oſtendentibus. Cõuenit autem modo ut ab antidotis omnibus ſuprà memoratis conuenientibus ordiamur. Electuarium ualens contra calorem ſtomachi, & fumoſam ructationem, & ardorẽ oris: Rec. roſę, ſacchari, añ. drach. 15. ſpodij, ſandali citrini, ſeminis portulacæ, ana. drach. 6. maſtichis, ſucci liquiritiæ, dragaganti, berberis, ana. drachmas tres, cubebę, cardamomi maioris, ligni aloës, ſeminis cucumeris, cucurbitę, omniũ mundatorum, ana. drach. 2. croci, camphoræ, ana. drach. 1. fac puluerem. Tempera cum ſirupo roſato, da potui cum ſirupo albo in modum auellanæ, cum aqua frigida.

Aliud

Aliud utiliſſimũ contra calorem ſtomachi, eumq́; cõfortat, & dolorem qui fit propter calorẽ refrigerat, & mitigat: Rec. ſucci mali granati dulcis & acetoſi, ana. lib. 1. ſacchari lib. 2. coquãtur donec ad ſpiſſitudinẽ mellis uenerint. Deinde accipe roſę, ſpodij, ſeminis portulacę, ſandali albi, añ. drach. 10. maſtichis, dragagãti, liquiritię, añ. drach. 5. galię, cecabrę, berberis, añ. drach. 3. cãphorę, cubebę, cardamomi minoris, croci, ſpicę, ligni aloẽs, ana. drach. 1. ſacchari, unc. 2. fac puluerẽ, & temperabis decoctionẽ, de qua cum aqua frigida propinetur. Triphera cõgrua in ſtomacho calorem habentibus, defectionem, punctionem, & incendiũ amputat. Quæ recipit mirobalani citrini, drach. 10. chebuli, emblici, ana. drach. 5. omnia in puluerem redacta cum oleo roſaceo tẽperabis. Deinde accipe roſę, ſpodij, ana. drach. 4. ſandali rubei, albi, ſeminis mirtę, ſeminis portulacę, galiæ, liquiritię, ana. drach. 2. croci, maſtichis, berberis, uſnę, cãphoræ, ſpicę, ana. drach. 1. fac puluerẽ, quem cõmiſces cum priori cõfectione, deinde omnia cum ſirupo roſato tẽpera, & in modũ auellanę cũ ſirupo roſaceo dabitur. Trochiſci Ioan. Damaſ. ualẽt cõtra calorẽ ſtomachi: Rec. ſpodij, ſandali albi, boli armenici, añ. drach. 5. roſę, drach. 7. berberis, drach. 6. croci, cãphorę, caſſię, gallę, galię, añ. drach. 1. & s. ſeminis citroli, portulacæ, cucurbitæ, radicis pſyllij, mãnæ, añ. drach. 5. ligni aloẽs, drach. 1. fac puluerẽ, tẽperabis cũ aqua roſacea, & trochiſci informentur pondere unius exagij. Quorũ unus cum aqua frigida potui tribuat. Trochiſci camphorati, cõueniunt contra calorem ſtomachi, & epatis incenſionem, & dolores qui ſunt propter calorẽ, mitigãt, & ſitim extingunt, & febricitantibus proſunt: Rec. ſpodij, roſæ, ana. drach. 6. ſacchari, mannę, ana. drach. 4. ſucci liquiritię, dragaganti, ſeminis portulacæ, ſandali citrini, gummi, ana. drach. 2. camphorę, amyli, ſeminis cucurbitę, cucumeris, & citroli, maſtichis, ligni aloẽs, croci, cardamomi, ana. drach. 1. tempera omnia pulverizata cũ muccillagine pſyllij, in aqua roſata madefacta. Deinde trochiſcis informatis, unum ad ſumendũ tribue cum ſirupo roſato. Vtile eſt etiam calidum habentibus ſtomachũ, ſi ſæpe fruãtur ſirupis refrigeratiuis, cum aqua frigida, ſicut ſirupo uuarum agreſtiũ, aut prunorum, & ſimilium. Quod ſi calor ſtomachi fuerit propter choleram in ſtomachi creatam, ſiue ab epate ſibi illatã, oportet dari ſuccum malorum granatorũ, acetoſorum, & dulcium cũ ſua carne tritorũ, amborũ, unc. 6. ſacchari, unc. 1. Aliud: Accipiat apozema abſinthij, uel mirobalani aut oxyfœniciorum. Quodcũq; horũ utile eſſe cognoſcimus, illud demus pondere unciarũ 4. cũ drach. 1. aloẽs loti, uel puluere hierępicræ, cũ aqua frigida, uel calida, ſi neceſſe fuerit. Sirupus ualens ad purgandam choleram rubeam de ſtomacho, & refrigerat epar, atq; uiſcera, uentrẽ humefacit ſuauiter, & calorem ſtomachi, qui eſt propter choleram rubeam refrigerat: Recipe hæc: mirobalani citrini, abſinthij, ana. drachmas 15. cucurbitę, fumi terræ, uiolæ, roſæ, ana. drachmas 9. oxyfœnicię,

drach.

drach.30.pruna 100.iuiubos, 40.maſtichis,ſpodij,ſandali,aniſi,añ.drach.5. endiuię,quantũ una manu ſtringitur:omnia ponanť in 10.lib.aquę calidiſſimę per unũ diem,& noctẽ. Deinde coctis ad tertiã & colatis,accipe mannę, & caſſiæfiſtulę mundatę,ana. drach.15. & mixta ſuperiori aquę,diu fricẽtur manibus,& colentur.Poſtremo ſume librã utriuſq; mali granati, & ſacchari libras 5.& fac ſirupũ,de quo dabis potui,unc.2.cum frigida aqua. Si autẽ laxatiuũ facere uolumus,damus cum aqua tepida illum ſirupum cum ſcammonio & dragagãto,ana.ſcrup.3. cum modico oleo uiolato. Sirupus Ioan. Damaſc. ualens ad extinguendam cholerã, ſtomachi calorẽ refrigerat, appetitum confortat:Rec.aceti pomorum citrinorũ,lib.5.ſucci granati acetoſi,lib.5.aceti,lib.4.pruna damaſcena 50.uiolę,drach.30.ſpodij.10.ſandali citrini & albi,añ.drach.5. mirobalani citrini,drach.10. omnia in quinq; libris aquę coquantur, uſq; ad perfectionem deinde colentur. Colatis autem pone ſaccharũ in eodem pondere quo aqua unť. Cumq; uis illud coquere,pone tot ſcrup.diagridij,in malis coctanis aſſati,quot lib.fuerũt, & dabis unc. 2.ſiue 3.ſecundum uires accipientis. Trochiſci ualentes contra calorem ſtomachi:Recipe roſę,uiolę,ſacchari,ana.drach.4.ſpodij,ſandali citrini,ſeminis portulacæ,ſucci liquiritię,abſinthij,añ.drach.2.ſucci fumi terræ,dragaganti,maſtichis,ſcammonij,ſeminis cucumeris,cucurbitę,ana.drach.1. ligni aloẽs,croci,camphoræ,ana.ſcrup.1. omnia puluerata cum ſucco lupuli temperentur,& trochiſcos formabis.Sed ſemper oportet ut aſſuefaciant uomitum cum rebus ſtomachum mundificantibus,quas ſumus dicturi,& ungatur ſtomachus,aut oleo uiolato,aut roſato. Epithima ualẽs ad punctionẽ, calorem,& ſtomachi incenſionem,quę fiunt propter choleram rubeam, uomitum arcet:Rec.roſę,ſandali,albi & rubei,ana.drach.3.ſpodij,galię,maſtichis,ana.drach.1.& s.omnia trita coquantur in una lib. ſucci ſolatri,uſq; ad medietatem.Quo colato,mitte unc.4,olei roſati.Deinde iterum coquanť, quouſq; ſolum oleum remãſerit,tandem ungatur ex eo ſtomachus. Aliud; Recipe rhodoſtomatis,ſucci ſolatri,ſucci uuę agreſtis, ſucci myrtę,añ. unc. 1.olei roſacei,uiolę,ana.unc.2.ſandali albi,rhamni,galię,ana exagium unũ. omnia coquantur,quo aduſque ſolum oleum remanſ ſſe uideris. Cataplaſma ualens contra calorem ſtomachi & epatis, uſtionem cholerę rubeæ refrigat,& febricitantibus utile unc.Recipe ſandali albi,& rubei, pollinis hordei, ana.drachmas 4.roſæ,uiolæ,ana.drach.2.memithe, opij,galię,beli armenici,camphoræ,ana. drach.1. fac puluerem & temperabis cum muccillagine pſyllij, aut ſucco ſolatri,ſiue cucurbitæ. Cibaria uero quibus conuenit uti calidum habentes ſtomachũ,hęc ſunt:Videlicet piſces in iure & condîti cum roſis,aceto,iuiubis, & his ſimilibus. Pulli gallinacei, ſtardi, perdices, omnia iuſſellata,& condîta cum aceto pomi citrini, ſeu uuæ agreſtis, damaſcenorum, ſucco mali granati, oxyfœnicijs, amygdaleo,& ſimilibus.

Similiter

Similiter ius lentium, cucurbitæ cum amygdaleo, uel rhodoleo. De fructibus granata mala, pira, cucumeres, pruna. Abſtineant à melle, & ab omnibus quæ facta ſunt de melle, atq; ab omnibus calidis cibarijs, & unctuoſis, ab eis etiam quæ facile digeruntur. Hæc enim cibaria, in huiuſmodi ſtomachum habentibus, cito in choleram rubeam mutatur. Si complexio ſtomachi in calorem & humiditatẽ conuerſa fuerit, damus frigida & ſtiptica adiutoria, quia ſtiptica humidis, & calida frigidis curantur: ſicut ſpodium, ſandalos, roſas, æquali pondere, quorum tritorum pondus, drach. 4. potui dẽtur, cum ſirupo uuarum agreſtium. Dormitũ euntibus olei roſati, drach. 3. cum ſucco granatorum tribuantur. Accipiant oxyſaccharum, coctana, condîta: Sirupum de fructibus factum, uel oxyſaccharũ, & ſimilia, cum trochiſcis de roſis, aut de ſpodio. Quod ſi mutatio cõplexionis ſtomachi per frigiditatem fit, & ſignificationes quas ſuperius diximus nobis pateſiant, id eſt, digeſtionis defectio, & paruitas naturalis caloris, quia Galen. dixit frigiditatem ſtomachi hęc accidentia ſequi, dolorẽ uidelicet uentris, torſionem & coloris liuorem, aciditatem ructatus, labrorum liuiditatem, & ſimilia. Vnde oportet eorum calefieri ſtomachum, cum aromatizantibus medicinis, ſicut ſpica, cardamómo, macis, gariophyllo, caſſia, maſtiche, & ſimilibus. Galen. enim teſtatur deberi interiora membra confortari, ex odoriferis medicinis. Antidota accipiant quę antiqui concordauerunt huic complexioni, quia frigiditatem ſtomachi calefaciunt, quemadmodum theriaca magna, phylonium, muſcata, dialacca magna, diacoſtum, diarheumbarbarum, & his ſimilia. Electuaria calida, ſicut diatritonpipereon, diacyminũ, diaſidedicon, diagalanga, dianacardum, diaſpermaton, diaroma, zingiber cõdîtum, origanũ condîtum. Electuariũ Gal. ualens cõtra frigiditatem ſtomachi, & renum, groſſam uentoſitatem diſſoluit, digeſtionem confortat, phlegma groſſum attenuat quod in ſtomacho moratur, memoriam corroborat, canitiem uenire detardat, tuſſim ex phlegmate creatam curat: Rec. piperis albi, nigri, longi, zingiberis, ana. unc. 2. galangæ, cinnamomi, caſſiæ, cyperi gariophylli, croci, aniſi, ana. unc. 1. maſtichis, penidiorum, añ. unc. 2. ſpicæ, cardamomi minoris, aſari, carpobalſami, xylobalſami, ſeminis myrtę, cõſti dulcis, añ. unc. s. cymini, roſarum, ana. drach. s. calami aromatici, lignialoẽs, nucis muſcatę, macis, ana. unc. 4. fac puluerẽ, mellis quantũ ſufficit. Dabis ante cibũ in modum auellanę, & poſt cibum. Electuarium ſtomachum calefaciens, inflationem, torſionem, & uentoſitatem diſſoluens, digeſtiuã confortans, mentem acuens, colorem & uiſum clarificat, rugitum in ſtomacho mitigat, renes calefacit, libidinem confortat, acidos ructus procurat: Recipe cinnamomi, gariophylli, zingiberis, galangæ, liquiritię, caſſiæ, marathri, maſtichis, aniſi, ana. drach. 6. cyperi, piperis longi, & nigri, aſari, carpobalſami, xylobalſami, carui, cymini, cinnamomi, gariophylli, añ, drach. 3. roſæ, drach. 4. & s.

ameos,

ameos,apij ſeminis,cardamomi minoris,cubebę, nucis muſcatę, ligni aloës,macis,calami aromatici,coſti,amomi, calamenthi,origani, anginæ,pyrethri,folij, añ.drach.1.& s. ſacchari,penidiorũ,añ.drach.15.omnia in puluerem redacta temperentur cum melle.Dabis in modum auellanę, ante cibum & poſt cibum cum aqua calida,aut cũ uino calido. Diatrionpipereon ualet ad diſſoluendam groſſam uentoſitatem in ſtomacho,ſtomachum calefacit,& phlegma deſiccat,& omnes frigidas paſſiones in uiſceribus exiſtentes procurat:Rec.piperis albi,nigri,& longi,cinnamomi,zingiberis,marathri,aniſi,maſtichis,aſari,añ.unc.1.xylobalſami, carpobalſami,caſſię,ſpicę, amomi,ana.drach.s. cardamomi,apij,ameos,croci, gariophylli, coſti,macis,ana.drach.2.& ſcrup.1.mellis quantum ſufficit,fac puluerem. Electuarium Ioan.Damaſceni,cõtra frigiditatẽ ſtomachi utillimum, uiſcoſa phlegmata incidit,faſtidium,abominationem,acetoſas ructationes, ſpaſmum ſtomachi,& caninum appetitum procurat,naturalem confortat,os odoriferũ reddit,& fœtorẽ amputat:Rec.cymini, piperis longi & nigri, gariophyllorum,ligni aloës,caſſiæ,croci,ſpicæ, aſari, cinnamomi,ligni gariophyllorũ, galangæ,calami aromatici, carpobalſami,ameos, zingiberis, ana.unc. 4. ſacchari,unc.4.maſtichis,ariſtolochiæ rotũdę,macis,polij,liquiritiæ,amomi,ana.unc.4.omnibus pulueriz atis,mellis quantum ſufficit appone. Stomachicon Ioan.Damaſceni,contra frigiditatem ſtomachi,humiditatem & defectionem,Rec.folij,gariophylli,maſtichis,caſſię,cinnamomi,añ.drach. 3.aſari,piperis lõgi,cinnamomi,añ.drach.3.piperis albi & nigri,calami aromatici,maſtichis,ſpicæ,ana.drach.3.zingiberis,drach.10.Accipe ſaccharũ & coqu e eam, quemadmodum ſi uelles coquere marmoratum ſtomachicon:Deinde tempera ſpecierũ puluerem. Stomachicon calefaciens & odoriferum faciens ſtomachum:Rec.cinnamomi,drach.1.zingiberis, piperis, cardamomi,galię muſcatæ, ligni aloës,cãphorę,ana drach.2.croci,drach. s.ſacchari,drach.30.Triphera alia ualẽs ad omnia frigidiora:Rec:chebuli, indi,ana.unc.1. emblici,ana.unc.s. omnia trita cum amygdaleo fricentur: Deinde aniſi,cymini,cinnamomi,gariophyllati,carui,maſtichis, zingiberis,ana.drach.3,abſinthij,ſeminis myrtę,roſæ,ana.drach.4.calamẽthi,origani,folij,amomi,ana.drach.3.acori,ariſtolochię rotundæ,ſtecados,croci, añ.drach.2.fac puluerem,adde mellis quantum ſufficit: da in modum caſtaneæ cum calida. Quod ſi corruptio ſtomachi fuerit propter phlegma in eo natum,ſiue ibi de alijs locis fluens, mũdificare oportet ſuperius & inferius. Accipiant theodoriton,hieram picram,uel ſtomachicon,& ſimilia his, ſtomachum de groſſis & uiſcoſis humoribus mundificantia. Damus item pilulas acutas,quæ cutię dicuntur,& pilulas aureas, & ſaccharũ, apozema de agarico. Sirupus utilis cõtra frigiditatem ſtomachi, uentoſitatem diſſipat, oppilationem aperit,appetitum & digeſtiuam uirtutem cõfortat: Rec.ma-

rathri,aniſi,ſquinanti,calamenthi,ana.unc.1.ſamſuci.mentę,añ.unc.s.ſpicæ,aſari,apij,folij,zingiberis,coſti, ana.drach.2.& ſcrup.1. paſſorum enucleatorũ,lib.s.omnia mittãtur in 10.libras aquę calidiſſimæ,& nocte una ac die ibi permaneãt.Deinde coquantur ad medietatẽ,& colentur.De fece uero ſimili modo facies. Ad poſtremũ,utrunq; apozema commiſces cũm tantundẽ mellis quantũ utrunq; fuerit apozema, quod iterum coques quouſq; peruenerit ad perfectionẽ. Tandem cõdies cum puluere galię muſcatæ,maſtichis,croci,ana.drach.1.Quod dabis potui pondere unius unc. cum aqua calida. Sirupus ualens cõtra frigiditatẽ ſtomachi, & mollitiẽ propter phlegma,appetitũ debilem confortat,& omnẽ paſſionẽ frigidã in omnibus membris creatam,curat:Rec.uini uetuſtiſſimi,& odoriferi,lib. 10.mellis,lib.5.coquantur optime,Deinde maſtichis,ſpicę,croci,gariophylli, añ.drach.1. accipe,pulverizata & deponantur in illa decoctione in initio in panno ligata. Quibus abſtractis,deſine ſirupum coqui uſq; ad perfectionem,& da hæc potui. Sufficit quantum diſputauimus de antidotis,& elect. huic paſſioni conuenientibus.Neceſſe eſt igitur ut olea oſtẽdamus frigiditatem ſtomachi iuuantia. Olea autem quę oſtenderunt antiqui propter hanc paſſionem utiliſſima,hęc ſunt: Oleũ nardinũ,ireleon,anethileon,chamomileon, abſintheleon,maſticheleon,coſtoleon,amygdaleon,ladanoleon,laurinũ oleũ. Hæc omnia olea calida ſimplicia,uel cõpoſita,contra ſtomachi frigiditatẽ ſunt ualentia.Epithima ualens contra frigiditatẽ ſtomachi,ac omniũ uiſcerũ,& epatis:Rec.coſti,ſpicę,ſquinanti,calamenthi,ſanſuci,abſinthij,ana.drach.2.aſari,caſſię,nucis muſcatæ, gariophylli,caſtorei, folij,ana.drach.1. omnia tuſa in duabus libris aquę calidiſſimę die una ac nocte permaneãt. Deinde commiſceatur lib.1.olei ſeſamini,& coquantur ſuauiter,quouſq; ſolum oleum remaneat. Epithima cõtra frigiditatem. Epithima Ioan.Damaſceni ad idem: Rec.olei ueteris librã 1.rutę,unc.1.caſtorei,caſſię,añ.drach.4.Omnia cõtrita in oleo coquantur,& colata cataplaſmentur. Cataplaſma ſtomachũ calefaciens, & confortans:Rec.gariophylli,croci,xylobalſami,coſti, maſtichis, chamomillę,meliloti,ana. drach.2. calami aromatici, abſinthij,ligni aloës, caſtorei,ſandali rubei,myrrhę,thuris,añ.drach.1. omnibus in puluerẽ redactis & tẽperatis,cum cera quod ſufficit fiat cataplaſma. Cibaria quę oportet frigidũ ſtomachũ habẽtes aſſuefacere decet eſſe calida & ſubtilia, ſicut iura facta de perdicibus,phaſianis,ſtarnis,paſſeribus, condita cũ aromatibus, calidiſq; rebus, pulli gallinacei cocti, cũ uino cocto uetuſſimo & odorifero, cõditi cũ croco,pipere,gariophyllo,& cinnamomo,gariophyllato. Quod ſi frigiditas cum humiditate mixta fuerit, aſſata, & cũ obſomogaro manducent. Vinũ odoriferũ,& uetutiſſimũ bibant,& melicratũ cum aromatibus. Si autem mutatio cõplexionis fuerit in ſolam ſiccitatem,ut nulla altera qualitas ſit cõmixta,per has ſignificationes quas diximus,certificemus. Oportet ſtudium

tet ſtudium

tet ſtudiũ impendamus rebus humefacientibus, & prohibeamus patientes à cibis & à medicina ſtipticitatẽ habentibus, ne deſiccetur quod in membris remanſerit de ſubſtantiali humiditate. Sicut Galen. de hac re dicit: Quãuis, inquit, alicui ęgro, cuius ſtomacho ſiccitas dominabitur, in curatione ſtultorum medicorum acciderit, medicinam nullatenus niſi ſtipticã impendi, ſtomachi eſſe proculdubio cõfortatiuam arbitrantiũ, oportet nos citiſſima feſtinatione errori eorũ occurrere, & quod in aditu membrorũ medicina eorum clauſerat, uelociter aperiamus, & ſuauiter attrahamus per congruas partes, quod de ſuis locis alias fluxerat, ut ad ſua propria loca cõueniant, & unumquodq; ſimile membrũ impleatur cum humidis cibarijs, bonã & acceptabilem humiditatem habentibus. In eodem loco dixit: Si calor ſeu frigiditas, ſtomacho dominantur, huiuſmodi paſſio facile curatur, quia reſtauratio & paſſionis curatio fit cum fortibus acutisq; qualitatibus. Quod ſi cõplexio ſtomachi mutatur in humiditatẽ aut ſiccitatem, moleſta erit ad curandum, quia eius euaſio fit debili & paſſiua qualitate, maxime ſi humefacere ſiccam uelimus. Mẽbra enim deſiccata ſi humefacere uolumus, neceſſe eſt ut hoc fiat multo temporis ſpacio, multo etiam longiore, quam eſt tempus eorum quo debet deſiccare, quia uenæ in ſiccitate ſtomachi conſtringuntur, & clauduntur, propter ſuorum humorũ cõplementum. Vnde fit cauſa prohibendi cibum ne poſſit penetrare uenas, ut eorum humiditatem reſtauret. Hæc fuit intẽtio Galeni de moleſtia curationis huius paſſionis. Sed nos monſtrabimus, qualiter in alijs locis diętam huius paſſionis indixit: In primordio, inquit, incipiamus ſtudium impẽdere de lecto infirmi, ut ſit propinquiſſimus balneo, & cum uoluerimus eum in balneo mittere, in panno uidelicet molliſſimo ſuauiſſime feratur, ne motio aliqua generet ſiccitatem ei aut defectionem, & deponatur in fonte in quo magis quàm balneo moretur. Oportet nos etiam aliud intueri, ſcilicet ne fumus ſit in balneo, aut calidus aẽr. Fons quoq; ſit ianuę balnei maxime propinquus, quia aẽr balnei deſiccat eius humiditatem. Aqua uero fontis, ſit dulciſſima, & adeò temperatiſſima, ut ęger in ea delectari ualeat. Quia quãto in eo delectabilior fuerit, tanto melius natura ad omnium membrorum extremitatem excitatur, & quãto natura fugit rebus nocibilibus eam tangẽtibus, tanto fit propinqua extremitati membrorum rebus ei delectationem faciẽtibus. Vnde adeò in balneo moretur, quouſq; in eo delectari aſpexerit. Deinde accipiat lac, ſed laudabilius omnibus eſt muliebre. Sed ſi infirmus inobediens tibi fuerit propter abominationem, dabis ei iumentinum, quod cauendum eſt ne ab aẽre tangatur, ſed uas quo debet lac mulgeri, ſit propinquum infirmo, ut mulgere, & potui dare ſimul uno loco fiant. Aẽre enim illud percutiẽte in ſtomacho caſeat. Quod ſi ab huiuſmodi uis liberare caſeitatis ſuſpicatione, miſce cum eo uel parum aut unum cochleariũ mellis. Cumq; certiſſime noueris lac eſſe digeſtum, &

huiuſmodi uideris ſignum unum, ut non de lacte ructet, neq; inflationem in ſtomacho ſentiat, mittendus eſt in balneo ſecũdo. Quod ſi ipſe balneũ aſſuetum habuerit, & illud amauerit, mittendus eſt tertio in balneũ. Sin autẽ non diuide diem in duas partes, & duabus diuiſis uicibus, eum in balneo inducito, & unaquaq; uice balneum egrediens, ungatur oleo temperato, uidelicet uiolato, roſato, nenufarato, & ſimilibus. Quod ſi lac in ſanitate amauerat, dabis ei lac bis in die. Quod ſi non, dabis ei ptiſanam. Deinde tertio in balneum inducatur, ſi oportet. Sin autem non, cœnam ei appone. Cibi uero quos debes ei dare, ſint panis fermentatus, optimus, habens de leuato, & ſale quantum ſufficit, & piſces pelagini, & petroſi: Alas gallorum frumentum paſcentium. Oportet etiam perpendi ne cibaria ſint digeſtibilia facile, & multum nutrientia. Neq; decet ſtudium impendi in dandis cibarijs quantum neceſſe fuerit, ſed quod poteſt bene digeri. Quia cibus quãto magis facile digeſtibilis, tanto minus nutribilis, & quantum durius & tardius digeritur, tanto abundantius nutricat. Proinde oportet ſollicite conſiderare utrũque. Quanto autem ægrum ire perſpexeris ad melius, tanto ingroſſari ei diætam conuenit, quatenus reuocetur ad conſuedinem quam in ſua habuit ſanitate. Decet etiam aliquantulũ plus cibum, & duriuſculũ dari ſero quàm mane, propter confortationem digeſtiuæ in ſomno. Oportet etiam ei multis uicibus cibum dare. Multum enim cibum in una uice ſumptum, nequit digerere. Poſtremo Galenus eodem loco dixit: Nullum mihi uidetur huic patienti oportunum uinum eſſe nec congruum, niſi illud quod Hippocrates in libro de diæta morborum acutorum periculoſum uocauit. Nõ enim ullam aquę tolerat cõmixtionem, niſi paruiſſimam. Cui pauciſſimum aquę commiſceri neceſſe eſt. Et animaduertendum eſt ne illi uino ſit inacceptabilis, & non bonus odor. Sed aqua idcirco fugienda eſt, quia moratur ſub diaphragmate, & uentoſitatem & dolorem grauat in uentre, & corrumpendo ſtomachũ cibum quoq; prohibet uenas penetrare. Hoc omnia operatur ſua frigiditate. Vnde uinum huic eſt oppoſitum & contrarium, quia ſi uentoſitatem, aut dolorem inuenerit ſub diaphragmate, eam omnino diſſoluit & placat, uentrem extenuat, quæ omnia fiunt propter temperamentum ſui caloris, uias aperit per quas cibus eſt penetraturus, eum etiam in adeundo ad unumquodque membrum adiuuat. Quod ſi malos in ſtomacho chymos inuenerit, mutat & conuertit eos in bonum: putridos & malos humores eijcit ex ſtomacho, ſeu in quocunque alio fuerit membro proculdubio diſſoluit & expellit. Idcirco urinam prouocat, maxime ſi fuerit acidum ſeu ponticum. In eodem iterũ libro dicit Galenus: Non oportet dari ægritudinem exeuntibus uel defectum habẽtibus in ſtomacho uinum cum manducauerint, ſed poſtquam finita fuerit digeſtio cibi. Quod ſi uinum in illa hora ſumpſerint, cibus in ſuperiora ſtomachi natans, prohibet ſtomachum digerere

gerere ſeſe & circundare. Quod ſi habuerit ſitim, modicum uini debet accipere, ut ſitis eius mitigetur. Cibis uero omnino digeſtis, uinũ quantũ ſufficit poteſt dari. Hæc ſunt dicta Galeni uerbum ex uerbo ſcripta. Ego inſuper dico, quia hæc patiens neceſſe eſt ut caueat, à coitu, labore, anguſtia, triſtitia, ira. Hæc omnia enim ſiccitatẽ augmentãtur, humiditatẽ minuuntur. Cataplaſmetur ſtomachus cum polline hordei, ſucco cucurbitę, portulacę, maluæ, cucumeris, uirga paſtoris, uiola, oleo uiolato, & ſimilibus. Si autem ſtomacho cum ſiccitate aliquantulum dominetur frigiditas, neceſſe eſt dari humida cibaria aliquantulum caloris habentia: Multum enim calida uehementius ſiccitatem generãtur. Intentio enim noſtra nõ eſt alia, niſi in ſubueniendo deſiccationi. Vnde oportet nos miſcere in ſuperioribus alimentis quædam aliquantulum caliditatis habentia, ſecundũ menſuram frigiditatis ſtomacho uidelicet dominantis, id eſt, miſceamus cum lacte mel & uinum ſit parum mixtum. Cibaria non ſolum ſint calida in uirtute, ſed etiam in tactu. Epithimetur ſtomachus oleo nardino, maſticheleo. Sępiſſime balneorum utatur frequentia, dulciſſimam & tepidam aquam habentium. Iuxta latus patientis ponatur infans nitidiſſimam & mundam carnem habens. Calor enim infantis calefacit & humectat huiuſmodi ſtomachum. Damus cibaria, & medicinam in ſubſtantia & actione calida moderate.

De regendo aut cuſtodiendo ſano ſtomacho. Cap. XIII.

OPortet eos qui ſanitatem ſtomachi uolunt cuſtodire, ne in morbum incidant, & eius actio deficiat & corrumpatur, & intentio eorum ſit in accipiendis cibis, & potibus, eademq; perpẽdatur in ſumenda medicina. Intentio enim medicinæ non eſt multa in quantitate, neque delectabilis in ſapore, ſed ſolummodo ratiocinantur ut adiuuet. Eodẽ modo in cibis non debet quãtitas conſiderari, niſi ſolũmodo quantum in ſtomacho poteſt digeri. Quia ſi demus cibum pluſquam digeri poſſit, dilatatur, extẽditur, ſubtiliatur, refrigeratur, & deficit, qui taliter exiſtens, cito patitur faſtidiũ. Propterea laudabilior ſtomachi hæc eſt medicina, ut ſit cibi negligentia, id eſt, ut à cibis & potibus ſe cohibeant, cum adhuc in eis deſiderium habuerit appetendi. Diogenes interrogatus à quodã qualis eſſet hora comedendi, dixit: Quibus adſunt cibaria, comedant cum deſiderant: Non enim habentes cibum, manducent cum habuerint. Ego etiam dico digeſtionẽ multũ adiuuari ex deſiderio. Idcirco Hippocrates: Parum deterior cibus & potus quo melioribus ſi fuerit delectabilior magis eſt appetendus. Vnde nos oportet ſequi eius autoritatem. Quia ſi duo uiderimus cibaria unum deterius altero, ſed tamen parum, fitq; deſiderium appetendi in peiorem, fit à nobis laudabilior meliore, propter deſiderium quod eſt in

eo. Sed tamen tunc dari debet, quando fuerimus ſecuri, ut tanta ſit in eo ma lignitatis quanta per ſtomachum omnino poſſit digeri, propter magnæ ap petitionis deſiderium. Palàm ergo debemus intelligere deſiderium, magnum facere iuuamentum digeſtioni. Idcirco diximus: Oportet eos qui ſanitatem ſtomachi cuſtodire deſiderant, ut à cibo ſe abſtineant cum adhuc in eo deſiderium fuerit. Nonne uides quod multi aliquem cibum nimis deſiderantes, ſumma deſiderium cupiditate ex eo adeò replentur, ut eum nullatenus digerere ualeant. Quo nimirum indigeſto, ipſe quem deſiderauerāt in faſtidium uertitur, & nimis iam amabilis in horribilitatem mutatur. Nos etiam oſtendimus multæ repletionis nocumentum. Inanitio atque fames ſi fuerit, quia commouetur ſtomachus in appetendis cibarijs, & tamen nihil acceperit, cauſa eius debilitatis allicit ſibi de humoribus corporis. Vnde appetitus deſiderium offendens, & cibum ad ſtomachum uenientem corrūpens. Vnde Gal. ſuper epidemiorū libros: Sanitas, inquit, duobus modis cuſtoditur, abſtinentia uidelicet ſaturitatis, & ſollicita laboris & exercitij perpetratione. Etenim qui cibum ſumpſerint tranſacta exercitiorum perfectione, & forte appetitus deſideriū habuerint, cibus naturalem calorem inuenit ſtomachi, quaſi ignem ſuccenſum. Qui uero accipit cibum nulla exercitiorum actione præcedente, & abſq; deſiderio, cibus reperiet calorem ſtomachi eſſe quaſi occultum, & extinctum. Poſt cibum uero qui ſe exercitauerit, neceſſe eſt ut cibus ex ſtomacho indigeſtus egrediat, & uenas crudus penetrans, epatis, ſtomachi, & totius corporis generat paſſionem. Item Galenus: Sicut, inquit, exercitia ante cibum ſunt iuuantia, ſic poſt cibum prouocata ſunt nocibilitatē facientia in cuſtodienda uidelicet ſanitate. Rurſus oportet eum cuius ſtomachus fuerit optimus in digerēdo, ut nullatenus ſępe præſumat calidiſſima accipere cibaria, ne incenſionem, uel ardorem in ſtomacho generent, & cohibendus eſt ab aqua, propter ſuam æſtuationē, ne frigiditate aqua ſtomachum percutiente, penè deficiat. Quia eſt neruoſus nequiens frigiditatem aquæ tolerare. Vnde fit cauſa ſuę defectionis. Neq; cibum accipiat frigidiſſimum, & durum ad digerendum, ne ſit occaſio defectionis ſtomachi. Qui itaque ſi acceperit cibum calidiſſimum, poſt acceptionem eius, frigidam, & humidam accipiat medicinam, ut ſit confuſio caliditatis cibi. Frigido uero cibo iam comeſto, donetur ei medicamentum calidum, ut ſit nocumenti deſtructio. Oportet iterum ut caueant ſe ab alimentis digeſtioni inobediētibus, licet ea in ſua ſanitate bene digereretur. Quia in diuturno tempore corrumpunt ſtomachum, & deficere ei accomodant. Similiter & prohibendi ſunt à mediciuis ſtomacho nocentibus, ſicut colocyntha, polio, turbith, diagridio, & ſimilibus. Et quāto magis abſtinentiam ferre poterit, tanto ſalubrius eorum ſanitas cuſtoditur. Quidam tamen medici dicunt, caput medicinæ eſſe abſtinentiam cibi & potus, nocibilitatem

litatem inferentiū. Fuit quodam tempore Galenus interrogatus, quare minoraſſet quotidie cibū. Quibus reſpondit: Intentio mea eſt in cibarijs huiuſmodi manifeſta, ut poſſim uitam habere. Porphyrius inquit: Differentia eſt inter me & uos in uita huius mundi, quia ego hac de cauſa comedere cupio ut uiuam, ſed uos uitam quæritis, ut comedatis. Plato iterum: Abſtinentia ait, duplex eſt, uniuerſaliter uidelicet & particulariter. Vniuerſaliter, ut nullus accipiatur cibus niſi cum deſiderio. Particulariter, ut perquiras quod elementum tibi dominabitur, & ſicut contrarium fuerit, contrarium accipias. Galenus: Oportet, inquit, ſanitatis cuſtodiam habere uolentes, ut omnes cibos humidos & uiſcoſos, & egeſtioni facillimos, ante omnia accipiant. Hoc enim obſeruato, cibi humidi uelociter de ſtomacho deſcendunt, & uiam faciunt reliquis, per quam poſſint effluere. Quod ſi in fine cibi fuerint accepti, corrumpuntur, & cum ſua corruptione corrumpunt cæteros cum eis exiſtentes. Oportet iterum intelligi quia qui cōſuetudinem bis in die comedendi habuerint, moleſtum eſt ſi ad ſemel redierint. Similiter & qui ſunt aſſueti ſemel, & bis comedere, malum eſt ſi à conſtituto comedendi termino ſe mutauerint, moleſtum eſt. Sed ſi magna fuerit neceſſitas, paulatim illos ab eo termino permutari conuenit. Decet etiam hoc obſeruare ne cibum inordinate ſumant, ſi ſtomachi ſanitatem uelint, ut qui prius debet accipi, poſterius, & qui poſterius, prius accipiatur. Tali enim comeſtionis ordine, paſſiones ſtomachi plurimę generantur.

De apoſtematibus in ore ſtomachi naſcentibus. *Caput* XIIII.

ANtiqui medici qui ante Galenū fuerunt, os ſtomachi præcordia uocauerunt, & nullum corporis membrum dixerunt dolorem uelocius ſentire quàm os ſtomachi. Vnde Galenus in libro de accidentijs: Bonum, inquit, eſſet ſi nō minoraremus os ſtomachi quinq; ſenſibus. Senſibiliſſimum enim membrum cum aliquod ſenſerit nocumentum, cito patitur tria accidentia quæ ſuperius diximus, id eſt deſiderij ablationem, aut eius mutationē, ſeu eius corruptionem. Corruptio uero aut eſt in quantitate, aut in qualitate. In quantitate ſi fuerit appetitur plus cibus quàm oportet. In qualitate, quemadmodū ſi appetierit lutū, cretam, carbones, & ſimilia, quod poſtea planius dicemus. Oportet iterum intelligere quia os ſtomachi patitur aliquādo apoſtemata ex omnibus humoribus naſcentia, quēadmodū naſcunt in cæteris mēbris. Quorū ſignificationes poſſumus perpēdere ex ſenſu oris ſtomachi, & nonnunq̄ cū tactu. Si aūt apoſtema fuerit ex humoribus calidis ad illū locū fluētibus, patiens nimium ſentiet dolorē, febrē habebit, ſitim, ardorē, incenſionem. In quo loco manu

appoſita, ſentitur calor adeſſe, & nonnunquam ſingultum patiuntur. Quod ſi apoſtema de frigida fuerit materia, grauitas & non multus dolor erit infirmo, abſque ſiti & ardore. Ex diaphragmate ſtomacho uidelicet uicinante, neceſſe eſt apoſtemate in ore ſtomachi naſcēte, fiat ſpiritus ſpiſſus, & paruus. Galen. etiā dixit: Si dolor, uel apoſtema fuerit in aliquo mēbro cui ſpirituali membrū adeò uicinū ſit, ut cum membrū cōmotum fuerit, & ſpirituale inſtrumentum moueatur dolore, neceſſe eſt ut ſpiritus fiat ſpiſſus, & rarus, & aliquando patitur infirmus anguſtiam, abominationem, & pectoris, ſpatularum, atque cubitorum habet conſtrictionem. Cuius apoſtemate diu prolongato, & infirmo ſaniem ſpuere incipiente, impoſſibile eſt aut raro reſtaurari poſſe ſanitatem manifeſtum eſt.

De curis apoſtematum. Cap. XV.

CAuere oportet infirmum in primordio, & ſtatu ſuæ paſſionis à uomitu & uentris ſolutione, & perquirendum eſt de ſignificationibus quas ſuprà diximus. Quod ſi certiſſima rationis ueritate nouerimus apoſtema de calidis fuiſſe humoribus, dādi ſunt ſucci ſolatri cocti unc. 6. cum caſſię fiſtulæ mundatæ & mannæ ſcrupulis 6. Accipiant unc. 4. ſucci endiuię cocti & colati cum ſaccharo, uiolæ, rhodoſacchari, ana, drach. 5. Quod ſi infirmus nimiam patitur ſitim, accipiat ſirupum iulep, & ſirupum uiolatum, uel roſatum cum aqua frigida. Si punctionem æger ſenſerit, ſumat olei roſati, drach. 3. cum unc. s. ſacchari. Apoſtemate uero in ſtatum tranſiliente, dentur ſucci arnogloſſæ, unc. 3. ſucci chamæleontis, unc. 2. caſſiæ fiſtulę mundatæ, drach. 5. olei uiolati, aut amygdalini, exagium unum. Damus ptiſanam in qua coctæ ſunt radices endiuiæ. Dietamus eos cucurbitis, blitis, chryſolocannis, lactucis, maluis cum oleo amygdalino, & coriandro. Quod ſi infirmus febrem non habuerit, accipiat pullos gallinaceos, cum cucurbita, & amygdaleo cōditos. Dabimus de his confectionibus quas ad pręſens dicemus. Trochiſci Ioannis Damaſceni ualentes contra apoſtemata calida in ore ſtomachi naſcentia: Recipe caſſiæ fiſtulę mundatæ, roſę, maſtichis, ana. drachmas tres, meliloti, ſeminis maluæ, pſyllij, ſandali albi, & rubei, ſpicæ, ana. drachmas. 4. ſeminis endiuiæ, drach. 1. & s. liquiritię, apij, aniſi, drach. 1. Tempera cum ſucco ſolatri, & trochiſcis informatis, da unam cum frigida. Trochiſci ualentes ad ſupradicta: Recipe roſæ, drach. 6. ſpicæ, liquiritię, meliloti, ana. drach. 4. croci, drach. 2. maſtichis, ana, drach. 3. tēpera cū uino, & dabis cum ſucco ſolatri. Trochiſci optimi cōtra apoſtemata, & dolores, atq; humores fluentes cholericos. Rec. roſarū, drach. 5. liquiritię drach. 3. ſandali citrini, & rubei, ana drach. 3. berberis, meliloti, ana, drach. 1. & s. ſeminis cucumeris, ſpicæ, maſtichis,

dragaganti

dragaganti,ana.drach.1. ſpodij,mannę,ana.drach.2.croci,drach.s.fac tro chiſcos,dabis unum cum ſucco endiuiæ,uel ſolatri. Cataplaſmandus eſt ſto machus cum frigidis & ſtipticis cataplaſmatibus. Requiramus etiam ſi pa‑ tiens ſitim habuerit,& nimium calorem:Refrigeratiua ponamus adiutoria, ſicut corticem cucurbitæ,cum pollinę hordei, & oleo roſato,aut portulacā, endiuiam, ſiue ſolatros cum oleo roſato ,aut corticem malorum granato‑ rum,lentes, roſas, cyperum, & ſimilia, coquamus in aqua, & fomentemus ſtomachum. Cataplaſma ualens contra calida apoſtemata ſtomachi, & ui‑ ſcerum.Eſt etiam congruum peruſtioni epatis,& ſtomachi,propter choleri cos humores ad eos fluentes: Recipe pollinis hordei, drach. 10. ſandali ru‑ bei,drach.5.uiolæ, radicis maluæ, ana. drachmas tres, roſarum, drach.1. & s.camphoræ,acatiæ.ana.drach.s. tempera cum ſucco ſolatri. Cataplaſ‑ ma optimū apoſtematico epati,& incenſioni ſtomachi:Recipe roſę,drach. 6.croci, ſandali rubei,ana. drachmas 2. ſandali albi, drach. 4. camphorę, drach. s.fac puluerem, & temperabis cum oleo roſato, & cera alba. Cata‑ plaſma ualens contra apoſtemata in ore ſtomachi naſcentia, calorem & in‑ cenſionem amputat:Recipe ſandali rubei & albi,uiolarum, pollinis hordei, ana. drach.5. boli armenici, camphoræ, acatiæ, galiæ,croci, gummi, ana. drach.1.maſtichis,meliloti,ſeminis maluæ,ana.drach.1.& s.fac puluerem, quem cum oleo roſato fricatum, cum ſucco ſolatri temperabis. Apoze‑ ma Ioannis Damaſceni utiliſſimum contra dolorem & frigida apoſtema‑ ta ſtomachi:Recipe mentæ, ſeminis apij,ana drachmas tres,maſtichis,ani ſi,ſpicæ,ana.drach.2.& s.dauci,cymini,ligni aloës,xylobalſami,caſſiæ,car damomi,ſquinanti,ana.drachmas duas,omnia in tribus libris aquæ ad ter‑ tiam coquantur,& optime colata ſemper ſeruentur,unde dabis 4.unc.cum ſambuceleo. Apozema contra frigida apoſtemata ſtomachi: Recipe me‑ liloti,radicis marathri, & apij,ſquinanti,ana.drach.6. radices maluæ, liqui‑ ritiæ,ana.drach.5. rheumbarbari, marathri,aniſi, maſtichis, ſpicæ,ſamſu‑ ci,baſilicon, cymini,apij,cardamomi,ana. drach.1.& s. paſſorum enuclea‑ torum,drachmas 10. omnia in tribus libris aquæ ad tertiam coquantur, & colatis, da unc. tres potui cum amygdaleo.Quod ſi hæc apoſtemata indu‑ rauerint, cataplaſmabimus eos talibus cataplaſmatibus. Cataplaſma Io‑ annis Damaſc. ualens ad diſſoluēdam duritiam ſtomachi, & epatis,& dura apoſtemata diſſoluit: Recipe meliloti,ſquinanti,chamemileon,malue, bdel lij,ana.drachmas quatuor,abſinthij,drachmas tres,myrrhæ,amoniaci,añ. drachmas duas, ficus ſiccæ decem. Abſque gummis omnia coque, & gum‑ mæ liquefiant in uino: omnia commiſceantur, & fiat cataplaſma. Cata‑ plaſma, proficuū contra dura & groſſa apoſtemata phlegmatica, duritiā ſto machi,& ſplenis & epatis diſſoluūt: Rec.amoniaci,drach.20.bdellij,drach. 10. aceti acris, unc.6. Quę ſoluenda ſoluantur ſuper ignem leuem. Deinde

mittantur

mittantur hieræ, drach. 10. ſeſameleon, drach. 20. croci, thuris, caſtorei, maſtichis, ana. drach. 5. pulverizatis & ſuperioribus admixtis, fac cataplaſma. Cataplaſma Ioan. Damaſceni ualens ad ſuperiora Rec. Chamemileon, uiolę, meliloti, myrrhę, aã. drach. 10. croci, drach. 8. ſandali rubei, drach. 15. maſtichis, drach. 5. radicis maluę, drach. 22. ceræ, drach. 50. ſeui uitellini & gallinacei, ana. unc. 2. ireleon quãtum ſufficit. Cataplaſma: Rec. ſigie, unc. 4. ſeſameleon, lib. 1. coſti, caſtorei, amoniaci, thuris, bdellij, ana. drach. 5. dragaganti, croci, aã. drach. 5. cerę, drach. 4. Cataplaſma: Rec. ſigie, drach. 5. ſeſameleon, cochleariũ 1. & s. Cataplaſma: Rec. aloës, maſtichis, aã. drach. 5. bdellij, amoniacis, ana. unc. 1. croci, drach. 5. foleoleon, rhodoleon, & chameleon quantum ſufficit. Quod ſi hęc medicamina cognoueris nullatenus præualentia, intelligendũ eſt quia apoſtemata in uulnera ſunt conuerſa. Vnde oportet dari cauſam putredinem uulneris mundificantem, ſicut hierapicra quę cum melle tẽperetur, lac caprinũ, ptiſana, in quo cocta fuerit liquiritia. Detur bolus armenicus cum ſucco coctanorũ. Quod ſi in uenis ſtomachi fuerit oppilatio, accipienda ſunt aperitiua, ſicut hierapicra, ſuccus abſinthij, ſirupus ſquinanti, ſirupus radicum.

De uulneribus in ore ſtomachi ortis. Cap. XVII.

SI apoſtema ſtomachi aliquibus uidelicet accidentijs inueterauerit, neq; cum medicinis ſuperius memoratis deſtrui ſiue minui poterit, re uera cognoſcatur, quia in ſaniem permutatur. Quæ ſanies & inferiora ſtomachi & ſuas concauitates petens, uillos eius putrefaciet, & generabit in eodem loco puſtulas. Vnde infirmis deſiderium appetitus aufertur, & eorum ſtomachus deficit, ut nullatenus poſſint cibaria continere, ad eum uenientia. Ex cuius etiam putredine fumus ad os patientis aſcendens, generat ſiccitatem, & corruptum fœtorem in eo. Vnde ructuat putridum, & fumoſum, ſicut fœtor fumi oſſium in igne peruſtorum. Cuius putoris cauſa uulneris putredinem oſtendit. Aliquando tamen uulnus in ſtomacho naſcitur, ex cholericis humoribus, uillos & eius ſubſtantiam incidentibus, & puſtulas ſicut ulcera oris puerorũ generãtibus. Quàm uidelicet paſſionem, ſequuntur magna in ore ſtomachi punctio, & ſitis, ſiccitas oris, fumoſa ructatio, & ſimilia. Cui nimirũ uulneri niſi uelociter ſuccurramus, proculdubio patiens, in lienteriam incidet, ſicut diximus.

De curis uulnerum. Cap. XVII.

OPortet ut incipiamus de curis uulnerũ in ſtomacho exiſtentium. Decet itaq; dari cauſam putredinis, & eruginis ſtomachi uulneris mundificatiuam, ſicut hierapicra, quæ cum melle unc. tempe

perata. Mel enim ualde eſt mundificatiuæ actionis. Raro damus theriacam magnam, mithridatum, diacoſim, diaroma, diaſpermaton. Hæc enim medicamina humiditatem uulneris deſiccāt, & omnem eius putredinem & ſaniem mundificant, atque ſtomachum confortant. Balneētur, & cibarijs eis conuenientibus cibentur, ſicut uitellis ouorum, phaſianis, pullis gallinaceis, ſtarnis, iure lentium, arnogloſſa elixa, & condita cum amygdaleo, iure oryzi, & amyli, ptiſana cum liquiritia cocto, & ſimilibus. Potus eorum ſit hidroſaccharū uel melicratum. Cumq; certiſſime noueris putredinem uulneris, & ſanioſam carnem eſſe mūdificatam, danda ſunt medicamina ſliptica, uulnera ſcilicet conſolidantia. Trochiſci ualentes uulnerato ſtomacho: Recipe roſarum, boli armenici, gummi, ana. drach. 3. ſeminis myrtæ, dragaganti, ſpodij, balauſtiæ, acatiæ, ana. drach. 1. & s. croci, maſtichis, ſucci hipocyſtidos, amyli, ſeminis portulacæ, coralli uſti, hæmathitis, ſanguinis draconis, ana. drach. 1. omnia puluerizata, cum ſucco arnogloſſæ temperentur, & trochiſcis compoſitis, dā unum cum frigida. Trochiſci ad idem: Recipientes boli, ſpodij, ana. dtachmas 4. dragaganti, gummi, roſarum, ana. drach. duas, ſeminis maluæ, coralli uſti, ſucci arnogloſſæ, ſeminis cucumeris, & portulacę, capitum glandium, ſeminis herbæ acetoſæ, ſucci liquiritiæ, lentium mundatarū, & aſſatarum, acatię, gallę, ana. drach. unam, omnia in puluerem redactā, cum aqua roſata temperabis. Demus infirmo bolum cum ſucco coctanorum, aut dulcium granatorum, uel arnōgloſſæ ſuccum cum oleo roſato. Sumant coctana mala, pruna, granata, & ſimilia. Cataplaſmentur ex roſis, myrrha, ſandalis, acatia, galla, temperatis cum aqua roſata, aut ſucco coctanorum. Aqua quam potauerint, ſit mixta cum ſirupo roſaceo, aut myrtino, & cęteris ſtipticis ſirupis. Vulnere uero propter acutos humores naſcente, quorum materia fuerit ceſſata, infirmus ſanari potuerit, cum ſuperiori diæta. Quod ſi cauſa materiei uulneris adhuc permanſerit, neceſſario ſignat in dyſenteriā paſſionem mutari. Quam itaq; materiam ſi de ſtomacho mundificare uelimus, demus mirobalanorum tria genera: emblici, indi, caſſiamfiſtulam, ſeminis maluæ, & ſimilia, exprimendo, atque inuiſcando mundificantia. Cauendum eſt ab acutis medicinis excoriantibus, & ſtomachi defectionem faciētibus, ſicut ſcammonio, aloē, & ſimilibus calorem habentibus. Quod ſi ab aliquo imperito medico data fuerint, ſuccurrēdum eſt errori eorum cum ſtipticis & ſolidatiuis, ſicut bolo armeno, arnogloſſa, herba acetoſa, ſirupo roſato, rhodoſaccharo, ſpodio, ſemine portulacę, ſandalis, maſtichis, Quod ſi infirmus non habuerit ſitim, & ſtomachus eius fuerit frigidus, danda ſunt citonia, ſirupus mentę, & mel roſatū cum maſtiche, gariophyllo, ſpica, cardamomo, menta, & ſimilibus.

De uomitu

De uomitu prouocando cum rebus ſtomachum mundificantibus. Cap. XVIII.

NOn opotet uomitũ prouocari ſæpiſſime:Bonũ enim eſt & con-
gruum corpori, ſi non uomuerit, quia uomitus incongruus eſt
naturæ. Propterea nõ decet uomitũ prouocari, niſi eis qui ſunt
uino, aut magna ciborum copia repleti, quæ eis fuerint incon-
ſueta, aut eis quibus accidẽtia hæc cõtingunt, id eſt, corporis grauitas, iner-
tia, ſomnus, abominatio, uenarum accumulatio, abundantia phlegmatis in
ſtomacho adunati, rigor cũ calore, & ſimilia. Hęc enim omnia plenitudinẽ
ſignificant proculdubio. Sicut Hippocr. in aphoriſ. Non febricitantibus fa-
ſtidium, & cordis morſus, & tenebroſitas, & os amaricatũ, ſurſum pharma-
cia indigere ſignificat. Oportet iterũ hęc accidentia quę Hippocrates dixit
intẽte cõſiderari, quia oſtendũt medico quale corpus debeat per uomitum
purgare. Quia hęc accidẽtia ſunt uniuerſalia omnibus humoribus abundan-
tiam indicantibus. Galen. item: Bene, inquit, iuſſerunt antiqui ut prouoca-
retur uomitus poſt cibum, in unoquoq; menſe, quibuſdam ſemel, & nonnul
lis bis. Quorum utrorumq; intentio fuerat cõcordata dicentium fieri uomi
tum cum cibarijs, acutos ſapores, & laxatiuam, atq; mũdatiuam qualitatem
habentibus, ut mundificent ſtomachum, & corpori cum ſuo acumine nul-
lum nocumentum inferant. Hęc enim acuta alimenta cholerae ſunt genera-
tiua, & malum nutrimentum facientia, ſed tamen quia laxatiuę ſunt qualita-
tis non diu permanent in ſtomacho. Vnde Rufus in libro de Vulgari diæta
intitulato: Oportet, inquit, qui uomitum prouocare cupiunt, ut non ſint ci-
barijs repleti. Ventre enim cibarijs accumulato, uomitum prouocare diffi-
cile erit, ſicut uidemus, ueſica repleta, urina non poſſe egredi. Qui quod ſi
nullatenus uomere poterunt, & cibaria omnino digerunt, ſignificant eis in
futurum moleſtiam euenire. Proinde oportet mediocriter accipi cibum. Si-
militer & cupientibus ſtomachum de phlegmate mũdificare, in cœna den-
tur radices, piſces ſalſi, porri, cepę, & aliquantulum ameos, & ſinapis, & pa-
nes ſalſi. Cumq; mãducauerint, prohibendi ſunt ab aqua, quouſq; cibum in
inferiora ſtomachi quieſcere pernotauerint. Caueant ne ſtomachus antea
ea incipiat digere. Quibus autem bona quãtitas aquæ tepidæ tribuatur, aut
aqua in qua coctę fuerint radices anethi, & modicum ſinapis ſeminis, & po
ſtremo ſumatur oxymel. Deinde cum cognoueris hæc eis ſufficere, lauabis
eorum facies & os cum aqua, & aceto mixta. Hęc enim lauatio prodeſt ocu-
lis, & capiti, & prohibet dentium corruptionem fieri, quam nonnunquam
uomentes patiuntur. Quod ſi aliqui ad uomendum fuerint moleſti, caueant
à frequẽti uomitus prouocatione, niſi cum eis nimium fuerit neceſſaria, &
conueniens. Vnde Galen. ſuper aphoriſ. Hippocr. Macilentos & facile uo-
mentes, decet purgari ſuperius cum uomitu, in ęſtate, autumno, & uere. In
hyęme uero, nullo modo, quia macilenti ut multum ſunt cholerici. Ii uero
qui dure

qui dure & difficile uomunt, & carnoſi ſunt, inferius ſunt purgādi. Quod ſi neceſſitas fuerit, ſuperius cum uomitu fiat purgatio, huiuſmodi ſolūmodo in æſtate. In alijs uero temporibus abſit. Decet etiam corpora per congrua purgari loca, per quę facilius fit purgatio, & per ea membra quę poſita ſunt ad purgandum. Si autem uelimus leuiter prouocare uomitum, demus apozema anethi, cum hydromelle, & ungamus eorum pectus cum ireleo. Mittamus pennā in ore eorū in ſeſameleo intinctā. Aut demus radices cum ſeminibus melonis, cū melle, aut radices cucumeris cum melle, elacterio mixto cū ireleo, ungatur in palato, & linguę profundo. Hippocrates in epidemijs: Qui facillime uult uomere, accipiat cepas lilij duas, uel tres, cum cibis quos comederit. Galenus ſuper hunc Hippocratis locū dicit: Intentio Hippocratis ad eos fuit, quibus uomica poſt cibū ſunt neceſſaria ut eis hæ cepæ tribuantur, & uomāt abſq; ulla moleſtationis difficultate. Hę enim cepę uomitus ſunt proprie prouocatiuę, ſine ulla impetus malignitate. Itē ſi dederimus nitrum in aqua calida liquefactum, & cum eo modicum olei mixtū, facillime & ſuauiter uomitum prouocabis. Donamus etiam ſucci apij, unc.3. mellis 1. poſt cibum, aut ante cibū. Deinde pēna in ſeſameleo madefacta, uomitum prouocent. Aliud: Recipe ſinapis, drach. 2. nitri drach. 1. cōdiſi mundati, drach. 1. da potui cum melicrate, ſtomachum mundificat, ab humoribus in ſuis pelliculis inuiſcatis, & aſſuefaciant apozema anethi cū oleo, quia purgat ſtomachū. Hij qui purgandi ſunt ſi fuerint cholerici, ieiuni accipiāt eam medicinam quę choleram rubeam cum uomitu purgat, ſicut ſucci radices melonis, cucumeris, ana. unc.3. Deinde cum penna prouocent uomitū. Hoc enim modo cholericum genus purgatur. Aut detur caro melonis mixta cum garo, aut radix melonis cum ireos, & anetho, & ſalis gēma, in modum apozematis cum modico melle potui dabis. Nonnunquam detur ptiſana cum oxyſaccharo, cholericis in febribus, & ponatur in ptiſana modicū ſalis non triti. Aut detur ſuccus chryſolocānæ cum aliquāto anethi. Demus etiā caſtaneolæ, drach. 1. & s. cum apozemate anethi. Hoc enim ualet, ictericis. Aut drach. 1. & s. radicis maluæ, cum ſucco apij, & modico melle, & aliquantū olei roſati, aut radicem melonis puluerizatam, & cum melicrate ſumptam poſt cibum, quia diximus prouocari uomitum poſt plenitudinē cibi. Quod ſi uomitus propter has medicinas, ſeu propter alia accidētia non ceſſauerint, ſuccurramus cum rebus ſtomachum cōfortantibus, ſicut electuario de granatis, aut ſirupo granatorum facto, cum menta, aut cum rhodoſaccharo, & cæteris his ſimilibus, quæ in conſtrictione uomitus ſuprà ſcripſimus.

De cauſa digeſtiuam uirtutem ſtomachi corrumpente. Cap. XIX.

QVia ſuperius oſtendimus in initio iſtius libri ſtomachū eſſe utiliſſimum membrum, quia omnibus alijs membris eius ſanitas eſt pernimium neceſſaria, & diſputauimus de ore ſtomachi in quo fit appetitus, & paſſiones in eo naſcentes nominauimus, id eſt, caninū deſideriū, corruptionē appetitus, & eius ablationē, ſitim, ſingultum, uomitū, ructationem, & cęteras cauſas eorum prout oportet diximus. Oportet nos igitur incipere curationes ſecundū intentionē antiquorū. Diximus enim quod actio ſtomachi uidelicet pertinēs eſt digeſtioni cibi. Propter hoc qui uolūt corporis ſanitatē cuſtodire, neceſſe eſt ut cuſtodiāt ſtomachi ſanitatē, quia cū eius ſanitate totū corpus fit incolume, & eo infirmante, infirmari corpus neceſſe eſt. Sanitas autē ſtomachi cuſtoditur ſtudēdo ne cibus in eo corrumpatur. Cuius corruptionis cauſa triplex eſt: Vna propter paſſionē digeſtiuæ uirtutis. Alia propter ſuperfluos humores in ſtomacho adunatos. Tertia propter naturā ciborū. Quarum unaquaq; in multas ac diuerſas diuidit ſpecies. Vnde oportet de unaquaq; ſigillatim diſputare. Quapropter dicimus, digeſtio ſi fuerit corrupta, decet nos pquirere cibos utrū ſint temperati, & omnes eorū ordines prout oportet. Cibis uero taliter exiſtentibus, intelligendū quia paſſionis occaſio, in digeſtiua eſt. Cuius paſſio aut fit propter ſuę mutationē cōplexionis, aut propter alia accidētia. Sicut uidemus eam deficere ex duritia apoſtematū in eſſentia ſtomachi naſcētium. Cuius cōplexionis mutatio ſi fuerit in calorem, infirmus habebit febrē, & ſitim, & corrūpitur cibus in uentoſitatē, & odoris grauitatem, atq; putorem. Quod ſi mutetur in frigiditatē, patiens neq; ſitierit aut febricitauerit, ſed tamen hęc frigiditas ſi digeſtiuā uirtutem mortificauerit, ut nullatenus digerere poſſit, cibus nō corrūpitur, ſed qualiter intrauerit egredit, ſicut uidemus in liēteria. Quod ſi nō adeò ei dominetur, ſed quia aliquantulū poteſt digerere, ſitq; cibus in ſua natura frigidus & tēperatus, fit eius corruptio in acetoſitatem. Quod ſi calori pertineat, inflationē & groſſam uentoſitatem faciet. Hæc paſſio quæ fit in eſſentia digeſtiuę uirtutis. Sed ſi mutatio eius complexionis propter officialem fuerit morbū, fit ei cauſa duplicis paſſionis. Vna, quia mutatur eius eſſentialis cōplexio. Alia, quia impeditur actio ex officiali morbo, id eſt, apoſtemate, & duritie, ſicut diximus. Secunda uero digeſtionis corruptio, fit propter coadunationem male materiei in ſtomacho. Cauſa eius eſt ſuperfluitas ciborū, & eorum inordinatio, aut propter decurſionem eius à capite, ſiue à quolibet alio membro, ad ſtomachum coadunatur. Cauſam eius ſuperius nos etiam diximus in alijs locis, quia ſi cibus in fumoſitatem corruptus permutatur, & non fuerit cauſa cibi, oſtēdit ſtomachum calidæ cōplexionis eſſe. Si autem in acetoſitatem eo nullatenus offendente, frigidum innuit eſſe ſtomachum. Sed tamen cum his ſolummodo ſignifica

tionibus

tionibus nequiuimus cõprehendere, utrum ſit ex ſola cõplexionis ſtomachi mutatione aut ex alia re ad eum ueniente. Vnde oportet imitari autoritatẽ Gal. ſicut dixit, Videlicet ut donemus cibaria, quæ ſint illi corruptioni contraria. Verbi gratia: Quibus cibaria in fumoſitatem couertũtur, demus panem in aqua & oxyſaccharũ infuſum, aut ius hordei. Si uero in acetoſitatem permutantur, tribuamus panem & mel, & iubeamus ut uomãt. Quibus uomentibus, uomica perpendatur. Quia ſi in eorũ ſtomacho cholerica fuerit materia, uomet cholericos & calidos humores. Et quorũ ſtomacho phlegma erit inuiſcatũ, uomica erit chymoſa, phlegmatica, & cibaria uidẽtur eſſe tincta, & colorata, ex chymis in ſtomacho exiſtentibus. Quod ſi corruptio propter malam cõplexionem fuerit abſq; materia, uidebimus illum panem, ut ius hordei, parum digeſtum egredi, ſi illa cõplexio eſt calida. Si autem frigida, & dominatur ori ſtomachi abſq; materia, egredietur cibus ut intrauerit, nulla mutatione in eo apparente. Quod plurime in uomitu percipit̃, eorum uidelicet qui facile uomũt. Sed ſi difficile uomuerint, & eius cõſuetudo uomendi nihilominus fuerit, oportet eorum egeſtiones perpendi. Sed hoc poſſumus cognoſcere, cum illa materia in ſtomachi cõcauitate extiterit. Sed ſi occulta in ſuis pelliculis, ſiue uillis ſteterit latitans, uomere ullo modo nequiuerint, abominatione tamẽ ſæpiſſime abſq; uomitu cõmouentur. Quod itaq; cuius naturę ſit, diſcernere poſſumus. Quia ſi calida fuerit, generat ſitim. Si uero frigida, magnum facit appetitum. Tertia uero cauſa corruptionis digeſtiuę uirtutis, ſic denotatur, quia aliquãdo uidemus digeſtiuam deſici, abſq; ulla ſtomachi paſſione earũ quas ſuperius nominauimus, id eſt, defectionem digeſtiuæ, & humores in ſtomacho coadunatos ſcilicet cum cauſa corruptionis ſit eſſentia cibi. Cibaria uero digeſtiuã corrũpunt quatuor modis: Aut enim propter quantitatẽ, aut propter qualitatem, aut propter tempus, ſiue propter inordinationẽ. Propter quantitatẽ, ſi accipiũt minus quàm ſufficit, calidã cõplexionem ſtomachi habentibus, in cholericã naturam neceſſe eſt permutentur. Etiã ſi pluſquã oportet accipitur, in eandẽ qualitatem cõuertuntur, & ſi ſit durus & difficilis ad corruptionẽ. Virtus quoq; ſi fuerit fortis, & ſomnus lõgus, tarditas digeſtionis fit. Quod ſi cibus facile corrumpitur, & tamen uirtus manducãtis eſt fortis, in ſtomacho corrumpitur. Si uero corruptioni ſit inobediens, uirtus autem debilis, & ſomnus paruus, cibus induratur, & non digeritur. Propter qualitatẽ, quia ſi cibi calidi ſunt, & ſtomachus calidus ſicut cholericis, cũ comederint mel, conuertuntur cibi in fumoſitatem. Si uero cibi frigidi, & ſtomachus frigidus, ſicut lac, & frigidi fructus, frigidas naturas habẽtibus dentur, neceſſe eſt ut in acetoſitatẽ mutent̃. Propter tẽpus, quia ſi aliquis accipiat ſecundũ, priore cibo nondũ digeſto, Verbi gratia: Si accipiatur cibus, qui cum indigeſtione mediauerit, alter ſumatur, priore uero cibo digeſto, & egredi incipiente, deſcendit ſecum ſecun

dus indigeſtus,& crudus. Hoc ita neceſſe eſt fieri,propter inordinationem, queadmodum ſi aliquis comederit coctana,mala,pira,& ſimilia, durā & ſtipticam naturā habētia,deinde manducauerit chryſolocannā elixam,& condîtam cum oleo & obſomagaro,& cætera laxatiuā uim habētia. Vnde cauſa huius inordinationis neceſſe eſt generētur in ſtomacho, extēſio & dolor, quia laxatiua feſtināt ut egrediātur, ſtiptica uero exire prohibet. Vnde cauſa huius certaminis,naſcitur nimia uētoſitas corrūpens,& digeſtionē debilitans. Sed nonnunq̄ corruptio digeſtionis fit propter paruitatē ſomni. Perfectio enim digeſtionis non fit, niſi in longo ſomno, quia uirtus animata in ſomno quieſcit,& naturalē dimittit uirtutē ſuam operari actionē. Hoc modo digeſtiua uirtus corrūpitur. Sed oportet intelligi quia corruptio digeſtiuę diuerſa generat accidētia, & ſecundū eius quantitatē ſunt ad curandū dura,ſiue leuia. Quod ſi multa fuerint, difficile,ſi pauca,facile curantur, & ſecundū quod eſt materia in quā cibi cōuertuntur. Si enim cibus permutat in phlegma,acetoſam ructationē generat. Si uero in fumoſam,facit fumum,& punctionē,& nonnunq̄ uentoſitatē & inflationē. Rurſus ſecundū naturā infirmi. Quia ſi ſtomachus nō habet acutū ſenſum,nimiā non generat punctionem, neq; debilitatē,neq; cardiacam,aut capitis dolorē. Quod ſi acuti fuerint ſenſus,uelociter ſuperiora patiunt accidētia. Iterum ſecundum uirtutē,& debilitatē uniuſcuiuſq; membri fit. Verbi gratia: Quibus caput fuerit naturaliter debile & ilicò corrupta digeſtiua,patiuntur capitis grauitatē,uigiliam,epilepſiam,maniam,ſtuporē,melancholiā,& ſimilia. Si aūt inteſtina ſunt debilia, dolorē. Si renes aut ſplen,uel epar,ſiue pectus,aut articuli fuerint debiles,dolorem patiunt. Si uero totum corpus fuerit languidū,ſentiet infirmus corruptionem,rigorē,aut tremorē, aut febrem,ſicut dixit Gal. in lib. de accidentibus & morbo intitulato.

De cura eiuſdem. Cap. XX.

Corruptio digeſtionis de multis rebus & diuerſis oritur,ſicut diximus. Vnde huius paſſionis curam, oportet hoc modo incipi, ut perquiramus corruptionē de quali occaſione ſit orta, Quia ſi fuerit propter qualitatē cibariorum,uel eorum multitudinem, ſeu eorū inordinationē,prouocetur uomitus cum aqua calida, quia propriū eſt uomitus mundificare omnem malam ſtomachi corruptionē. Quod ſi patiens nō facile uomere poterit, demus medicamina uomitum prouocantia. Cumq; certiſſime nouerimus omnem corruptionē ciborū à ſtomacho eſſe mundificatam,ungendus eſt ſtomachus anethileo,coctaneleo,maſticheleo, & ſimilibus. Et cataplaſmemus cataplaſmatibus odoriferis ſtomachum confortantibus. Damus cibaria ſtomachi cōfortatiua,& facile digeſtiua, laudabilis chymi generatiua. Cohibendi ſunt ab omnibus cibis cōuertibilibus,& indigeſtibilibus. Iubemus eos ut utantur tēperatis exercitijs, ſimiliter & balneo.

neo. Vinum accipiant purũ & odoriferum, aut parum mixtum. Vnde Paulus in libro cuſtodiendę ſanitatis: Si aliquis eructat cibum quem heri ſumpſerat, & ſentit dolorem ſub diaphragmate, monſtratur cibus nõ eſſe digeſtus. Vnde oportet ut longo tempore dormiat, & euigilans ſe exercitet. Deinde accipiat cibũ parum mixtũ. Dietã accipiat minoris quantitatis, quàm eam quam ſolitus eſt ſumere, quia palàm eſt quod ſtomachus cum fuerit debilis, nequit multa digerere cibaria. Quidã autem medici dicũt: Mollificato ſtomacho & defecto faſtidiũ ſępiſſime generatꝰ abſq; cauſa manifeſta. Proinde confortari oportet cũ rebus odoriferis, & cõfortatiuis. Cibos uero quos ſemel ſunt accepturi, bis, aut ter, aut quater in die accipiãt. Abſtineãt à cibis in calidis horis, quia calor aëris attrahit naturalẽ calorẽ exterius. Vnde coctionis locus frigidus permanẽs deficit. Idcirco antiqui magis laudauerũt cœnã, quàm prandiũ, quia naturalis calor in nocte intrinſecus coadunatꝰ propter ſomnũ. Inde Gal. Vidi, inquit, quoſdã medicos cũ quibus lõgo tẽpore fueram in æſtate, pręcipere balneũ aquę frigidę fieri eis ſcilicet qui de multa ciborũ quam ſumpſerãt quãtitate murmurabant, ut eam nullatenus digerere poſſent, quia ex tactu aqua naturalis calor coadunatus digerere incipit. Quorũ intentionẽ non certificarem, niſi prius in me probaſſem. Quod re uera ut dixerant inueniens, illud tenui magnũ eſſe adiutoriũ in ęſtiuo tẽpore ad cõfortandam digeſtiuam uirtutẽ, & ciborũ ſaturitatẽ digerendã, neq; uidi aquam frigidam meliorẽ bonitatis actionẽ facere quàm iſtam. Si autẽ corruptio digeſtionis non ſit propter cibaria, oportet nos perſcrutari de quali occaſione ſit: Si enim fuerit propter malã cõplexionem ſtomachi, curari oportet, & cõplexionem, ſicut diximus, ad temperamentũ reuocari. Si aũt propter apoſtema, uel uulnus, curetꝰ cũ medicinis apoſtematũ & uulneris, quas ſuperius perſcripſimus. Quod ſi fuerit propter humorũ corruptionem in ſtomacho coadunatorũ, certificatꝰ propter ſignificationes ſuprà memoratas. Purgentur illi humores ſuauiter cum rebus eis cõtrarijs. Sed ſi aliquid medicinã impedierit, ut infirmus cum egeſtione, & uomitu fatigetur, & corruptio illorũ humorum egrediatur, decet naturã dimitti operari, quouſq; uirtutẽ uidebimus nõ eſſe defectam, neq; materiã multam. Quod ſi infirmus ſentit ardorẽ & puncturã, dabimus iulep, ſirupum roſatum, ut mitigetur arſura. Demus etiam aquã calidã cum modico amygdaleo. Si uero uomitus & egeſtio adeò modum exceſſerint, ut timeamus ne uirtus diſſoluatꝰ, ligentur cubiti eorũ & crura. Deinde adiutoria demus cõſtrictiua uomitus, & egeſtionis, ſecũdum illius materiei qualitatem, quia ſi cholerica eſt, & infirmus fumoſum ructat, damus rhodoſaccharũ ſirupum granatorum, ſirupũ malorũ, & electuariũ granatorũ. Dietamus eos de ſtarnis, perdicibus, phaſianis condítis cum ſumac. Si autem acetoſa ſit ructatio, & materia phlegmatica, demus diacoſi, diacitoniten, tripherã, ſirupũ granatorũ cũ menta factũ, & cataplaſmamus

cum epithimatibus,ſicut ſuperius diximus. Electuariū ualens ad confortandum ſtomachum,faſtidiū tollit,corruptionē digeſtiuæ reſtaurat,inflationem & acidos ructus emēdat, & ſtomachi mollitiē cōſtringit, os odoriferū facit,colorē clarificat: Rec.ſpicę,maſtichis, gariophylli,cinnamomi, roſæ, añ.drach. 4.ſandali citrini,ſpodij,añ.drach.3.ſacchari,drach.10.marathri, aniſi,zingiberis,añ.drach.2.croci,cardamomi minoris,cubebe,macis,nucis muſcatę,ligni aloēs,aſari,caſſię, calami aromatici,añ.drach.1.cyperi,ſeminis myrtæ,cymini,ana.drach.s.fac puluerē. Cui ſcrup.2.cāphorę,& dimidiū ſcrup.muſci adde,& drach.1.gallię.Deinde mel tertio tantū quantum omnes ſpecies,& ſuccos coctanorū & granatorū ęqualiter adhibe, ut melle ponderato,coquantur ad ſpiſſitudinem,& ſpecies ex eis temperentur.

De *defectione ſtomachi cibum & potum continere nequeuntis.* Cap. XXI.

GAlenus diffinit hanc paſſionē breuiſſime uocās eam indigeſtionem,quia nihil in cibo ſtomachus operať,hanc patiētibus ęgretudinē, neq; in colore, odore, aut aliqua qualitate cibi cōuerſio cōmutatur. Cauſa eius paſſionis eſt defectio cōtentiuę,aut digeſtiuę uirtutis,uel ulcera in interiori ſuperficie ſtomachi naſcentia. Defectio aūt cōtentiuę,aut fit propter malam ſtomachi cōplexionē, aut propter malam materiā in eo coadunatā. Cuius defectionis ſignificationes hę ſunt,quia cibus laudabilis chymi generatiuus ad ſtomachū ueniēs,ocyus cū rugitu,& inflatione egrediť,poſtquā octo horæ trāſierint. Quod ſi defectio cōtentiuę propter nimiū fuerit calorē,patiens in ſtomacho habebit arſurā,ſitim,& fumoſę ructat,cibus egrediť aliquanta perfuſus citrinitate. Si uero defectio fit propter frigiditatē in initio morbi, hoc accidēs innaſciť, acetoſa uidelicet ructatio. Sed ſi paſſio eſt diu prolongata,ructatio omnino auferť. Similiter defectio digeſtiuę,aut eſt propter malā cōplexionem ſtomacho dominātem,aut propter malā materiā in ſtomacho coadunatā. Cuius defectionē dupliciter cognoſcimus,quia cibus abſq; ulla ſui mutatiōe egrediēs,frigiditatē demonſtrat. Si aūt fuerit peruſtus nimiū, pro certo innuit calorē. Sed tamē oportet nos perpendere differentiā defectionis cōtentiuę uirtutis à defectione digeſtiuę. Quod ſic diſcerni optime poterit. Quia ſi cibus ilico ut intrauerit exiet, ſignificat cōtentiuā eſſe defectā. Si uero diu permanens crudus & nō mutatus egrediť,oſtendit digeſtiuā habere defectionem. Cauſa ulcerationum ſunt humores calidi,& pūgitiui. Qui ſi per totum ſtomachum orti fuerint, neceſſe eſt cibus uelociter egrediatur, quia cibo per illa loca egrediente, nequeunt eum tenere propter nimiū dolorem. Quàm paſſionē nimia punctio ſequitur. Quod ſi ulcera non circa totum ſed in parte ſtomachi fuerint, cibus aliquantulo temporis ſpacio continetur, neq; tantam generat punctionem, quæ curantur cum medicinis uulnerum ſuperius memoratis.

Electuarium

Electuarium diacoſi maius, conueniens frigidum ſtomachū habentibus, inflationē, faſtidium, uomitū, & egeſtionē, coctionis defectionē, ſtomachi mollitiē, & uentoſitatē tollit, hęmorrhoides curat: R. maſtichis, zingiberis, piperis nigri & lōgi, ſpicę, aniſi, carpobalſami, xylobalſami, cinnamomi, añ. drach. 10. gariophylli, caſſię, galię, coſti amari, & dulcis, galāgę, añ. drach. 5. ligni aloës, croci, cardamomi, caſſię, cubebę, nucis muſcatę, calami aromatici, ſquināti, meliloti, ana. drach. 3. ameos, rheūbarbari, ariſtolochiæ, macis, apij, dauci, baſilici, gariophyllati, & ſarracenici, ana. drach. 2. roſarū, drach. 6. mirobalani emblici, drach. 8. mirobalani citrini, drach. 12. cyperi 20. ſeminis myrtę, drach. 100. fac. puluerē, mellis quantū ſufficit. Dabis pondere, 2. drach. cū aqua calida. Elect. dianiſon utile cōtra frigiditatē ſtomachi, uentoſitatē & inflationē diſſoluit, phlegmaticā tuſſim cōpeſcit: Re. aniſi, drach. 20. liquiritię, maſtichis, ana. drach. 10. zingiberis, galangę, cinnamomi, marathri, carui ana. drach. 5. calamēthis, caſſiæ, pyrethri, piperis lōgi, & nigri, ana. drach. 3. gariophylli, cubebę, cardamomi, ſpicę, croci, ana. drach. 1. & s. mel quantū ſufficit. Stomachicon aliud: R ſacchari, lib. 1. zingiberis, croci, cinnamomi, añ. exagiū 1. gariophylli, maſtichis, piperis lōgi, añ. drach. 1. cardamomi, ſpicę, ligni aloës, nucis muſcatæ, galiæ, macis, galāgę, drach. s. His tritis, fac ſtomachicon. Elect. ualēs ad diſſoluendā uentoſitatē, uētoſum phlegma in ſtomacho exiſtens incidit, os odoriferū reddit, & mentē acuit: R. zingiberis, maſtichis, cinnamomi, roſarū, ſpicę, gariophylli, añ. drach. 10. galāgę, piperis lōgi, aſari, croci, caſſiæ, aniſi, añ. drach. 6. ſandali citrini, ligni aloës, cardamomi, cubebę, macis, calami aromatici, nucis muſcatę, ſquinanti, carpobalſami, xylobal. coſti, añ. drach. 3. galię, ſeminis baſilicis, gariophyllati, & ſarracenici, mentę, ana. drach. 2. cyperi, drach. 4. ſacchari, drach. 30. omnibus in puluerem redactis, accipe mellis deſpumati quantū ſufficit. Coquatē cum ſucco coctanorū, quouſq; ad ſpiſſitudinē uenerit. Deinde ſpecies tēperabis, dabis ante cibū & poſt cibū in modū auellanæ. Triphera Gal. ualens ad cōfortandum ſtomachū, acidos ructus amputat, uentoſitatē diſſoluit, digeſtionē & appetitū cōfortat, calorē malū ꝓpter frigiditatē ſtomachi, ſeu hęmorrhoides procurat: R. mirobalani citrini, chebuli & indi, emblici, añ. drach. 10. fac puluerē quē cū amygdaleon fricabis. Deinde accipe zingiberis, maſtichis, cinnamomi, cyperi, gariophylli, añ. drach. 6. galāgæ, marathri, aniſi, apij, ameos, ſpicæ, aſari, croci, ana. drach. 4. coſti, piperis nigri & longi, tapſię, caſſię, ana. drach. 3. nucis muſcatæ, macis, cardamomi, calami aromatici, ligni aloës, ana. drach. 2. penidiorū, unc. 1. omnibus his cū ſuperioribus cōmixtis addatē mellis quantū ſufficit, dabis ieiuno cū calida in modū auellanę. Trochiſci ualētes cōtra defectionē ſtomachi, ac frigiditatē, ſingultū curāt, oppilationē aperiūt: R. aniſi, marathri, cymini, maſtichis, an. drach. 3. apij, carui, abſinthij, ſeminis ſcariolę, anethi ſeminis, ameos, dauci,

gariophylli,ſpicæ,caſſiæ,amomi,ana.drach.1.& s.fac puluerē, & tempera cum apozemate ſquinanti,aut mentę.Deinde trochiſcos informabis,quorum unus accipiatur cum melicrate. Pilulæ iuuantes ſtomachū ex frigiditate moleſtatū,quas Ioan. Damaſc.cōpoſuit:Rec. carui.liuiſtici,origani, arſenici,cymini,ana.unc.1.Ex his omnibus fac apozema.Deinde colabis illud,& acceptis caſſię,gariophylli,gentianæ,ſpicę,agarici,an̄.drach.4.& s. maſtichis,drach.6.roſę,aniſi,amomi,an̄.drach.5.tēperabis illud apozema, quo tēperato,fac pilulas. Puluis cōtra frigiditatem,defectionē,corruptionem,& ſtomachi uētoſitatē:R.maſtichis,gariophylli,cardamomi,cubebę, zingiberis,cinnamomi,ſpicę,aniſi,an̄.drach.2.nucis muſcatę,ſeminis utriuſq; baſilici,aſari,an̄.drach.1.ligni aloēs,drach.5.fac puluerē,quem fricabis cū oleo roſato. Deinde miſce cū ęquali pondere ſacchari,de quo dabis pondus drach.5.cum aqua calida.Hoc uehementer ualet cōtra inflationē, rugitum, & acidos ructus, atq; uentoſitatem in inferioribus uentris exiſtentem.

Antidotum Indi laxatiuū,ualet cōtra paſſionem ſtomachi frigidam, humores corruptos mūdificat,& omnem dolorē,uentoſitatem, inflationem, procurat, cholericā paſſionem atq; ſingultū potenter extirpat: Rec. roſarū, gariophylli,cinnamomi,ſpicę,caſſiæ,maſtichis,cyperi,ana.drach.15.ſandali citrini,unc.1.ligni aloēs,drach.8.gariophylli,drachmas 15.nucis muſcatę, drach.10.turbith,drach.30. penidiorū,drach.50.diagridij aſſati, maſtichis, cardamomi minoris & maioris,galangæ,ana.drach.6.omnibus tritis,& in 4.unc.amygdaleo fricatis,accipe ſucci coctanorū unc.5.ſucci granatorum, lib.1.ſucci apij,marathri,an̄. drach.1.Quę omnia cōmixta cū melle quātum ſufficit,coquantur donec in ſpiſſitudinem mellis redierint. Electuariū laxatiuum, ualet ad mundificandā ſubſtātiam ſtomachi, & putredinem ab eo expellit,iuuat frigidos renes,uentoſitatem,rugitū,& faſtidium amputat,hę morrhoides,ſingultū, atq; colicam paſſionem curat, colorē clarificat: Rec. turbith uncti ex amygaleo,drach.30. chebuli,uiolarum, roſarū, ana drach. 10.liquiritiæ,abſinthij,ana.drach.6.zingiberis,cinnamomi,maſtichis, marathri,aniſi,ſpicę,aſari,gariophylli,an̄.drach.4.ſquinanti, cyperi,galangę, ſandali citrini,ſpodij,an̄.drach.5.apij,caſſię,ameos,piperis longi,carpobalſami,xylobalſami,croci,coſti,ana.drach.2. cardamomi,acori,cubebę, macis,nucis muſcatæ,folij,amomi,ligni aloēs,calami aromatici, ana.drach.1. ſacchari,drach.40. fac puluerē, mellis quantū ſufficit,dabis cum aqua calida drach.5. Oxymel ualēs ad corruptū ſtomachū propter phlegma,defectionē appetitiuę cōfortat: Rec.radicis marathri,apij,ana.unc.2.aniſi, marathri,ſquinanti,ana.unc.1.apij, ſpicæ,aſari,caſſiæ,amomi,zingiberis, calamenthi, ana. unc.s. mentæ, hyſſopi, maſtichis,gariophylli, cymini,dauci,folij, ana. drachmas tres, omnia in 10.libris aceti coquantur, & 10.aquæ ad medietatem. Deinde tantum de melle cū eo miſce, & iterum uſque ad

perfectionis

perfectionis ſupplementũ,coquantur. Tandẽ cõdiatur cum ſcrup.1.muſci.
Sirupus ſtomachũ calefaciens, & phlegma diſſoluens, digeſtiuã uirtutẽ, & calorẽ naturalẽ cõfortans,os odoriferũ reddit:Rec.roſę,frõdium,pomorum citrinorũ,mentę,ſamſuci,ana.drach.10.ſpicę,aſari,ſquinãti,aã.drach. 4.& s.maſtichis gariophylli,cynnamomi,marathri,aniſi, caſſiæ,ſandali citrini,aã.drach.3. nucis muſcatę,cubebę,cardamomi,folij,aã.drach.1.& s. cyperi,drach.6.coſti,drach.1. omnia quoq; tuſa in 10. lib. aquę calidiſſimæ poſita die ac nocte una ad medietatẽ coque,& colatis tantundẽ ſacchari miſce,& ad perfectionẽ coquantur,& cõdiantur,cũ uno ſcrup.muſci,& uno ligni aloës Epithima cõtra frigiditatẽ ſtomachi,& ualens cõtra dolorẽ arteticum: Rec.chamomillæ,anethi,ſamſuci,ana.drach.6. zingiberis, cyperi, ana.drach.3. pyrethri, maſtichis,cinnamomi, amomi, carpobalſami, ana. drach.2.omnia tuſa ponant in 1.libra uini uetuſtiſſimi & odoriferi,& in una lib.aquę,& una amygdaleo amari,coquant donec ſolum oleũ permanſerit.
Cataplaſma:Rec.croci,roſarũ,nucis muſcatę,ana.drah.5. frondiũ myrtarum, ſamſuci,aã. drach.3.cubebę,cardamomi,gariophylli,maſtichis,ſpicę,calami aromatici,macis,cyperi,aã.drach.1.& s. fac puluerẽ,tẽpera cum muſceleon,& uino uetuſtiſſimo. Cataplaſma;R. gariophylli,caſſię, cyperi,abſinthij,ligni aloës,ſpicę,coſti,calami aromatici,cardamomi,aã.drach. 10.fac puluerẽ, & tẽpera cũ uino uetuſtiſſimo,& odorifero & oleo ſambucino. Elect.ſtomachũ calefaciens,inflationẽ,torſionem, & uentoſitatẽ diſſoluens,digeſtiuam cõfortans,mentem acuens, calorẽ clarificans, rugitum in ſtomacho mitigat,renes calefacit,libidinẽ cõfortat, acidos ructus procucat: Rec.cinnamomi,gariophylli,galangę,zingiberis,liquiritię,caſſię, marathri,maſtichis,aniſi,aã.drach.6.ſpicę,cyperi,piperis longi & nigri,aſari, carpobalſami,xylobal.carui,cymini,cinnamomi,gariophyllati, aã.drach. 3.roſæ,drach. 4.& s.ameos,apij ſeminis,cardamomi minoris,cubebæ,nucis muſcatæ,ligni aloës, macis,calami aromatici, coſti,amomi,calamenthi, origani,ſquinanti,pyrethri,folij,ana.drach.1.& s.ſacchari,penidiorũ,ana. drach.15.omnia in puluerẽ redacta,tẽperentur cum melle. Dabis in modũ auellanæ ante cibũ & poſt cibũ,cum aqua calida,aut uino. Oportet nos incipere curationẽ defectionis ſtomachi, cibũ ſeu potũ nullatenus cõtinentis,prius tamẽ perquiramus de quali occaſione defectio ſit orta. Quę ſi propter defectionẽ cõtentiuę fuerit,perſcruteẽ utrũ ex nimio calore ſit. Deinde extinguamus cum frigidis & ſtipticis adiutorijs,ſicut ſapa myrtillorũ,aut coctanorum, granatorum,aut uuarum agreſtium. Damus ſirupum de fructibus aut roſis. Quocunq; horũ utilius eſſe cognoſcitur,detur pondere unius unc.aut trochiſcum de ſpodio,aut balauſtijs,uel hypochyſtidos. Damus & puluerem granatorum,& elect.diacitoniten,diaſumac,diamilon,rhodoſaccharum,meſpila,pira,coctana,& ſimilia. Cataplaſmamus ſtomachũ cũ frigidis

gidis,& ſtipticis,ſicut roſa,myrta,galia,ſandalis,camphora. Dietentut ſtarnis & uitellis ouorũ cum aceto. Lentes etiã mundatæ cum aceto coctę,proſunt. Quod ſi defectio fuerit propter frigiditatem,damus diacoſi, diacitoniten. Epithimamus ſtomachum de oleo nardino,maſtichino,& ſimilibus ſtomachi confortationẽ facientibus. Dietam ei impẽdimus ſtipticã,& odoriferam. Puluis malorum granatorũ ualens lientericis, ſtomachum confortat, cholericam egeſtionem arcet,ſitim mitigat. Qui recipit granatorũ in aceto agreſtis uuę infuſorum una die & nocte: deinde ex ſuccatorum & aſſatorũ, drach.30. ſumac,bdellij, ſeminis myrtæ,ana. drach.15. nucleorũ uuæ paſſæ aſſatorum, glandium infuſarũ in aceto, & aſſarum ſimiliter,& cymini,ana. drach.9. ſeminis herbę acetoſę aſſatę, ſpodij,drach.5. roſę, balauſtiæ, galiæ non perforatæ,gummi,ſeminis portulacę, horum 6. aſſatorũ,ana. drach.1. & s. fac puluerem,quem potui dabis pondere,drach.3. cum ſapa coctanorũ.

Trochiſci de ſpodio cum ſemine herbæ acetoſę. Valent lientericis,& uomitum habentibus ex cholera: Rec. ſpodij, ſeminis herbę acetoſę,roſæ,añ. drach.10. boli armeni, gummi,aſſati,ſeminis mirtillorũ,ana.drach.5. galię. balauſtiæ, amyli aſſi,ſumac, ana.drach.3. acacię, ſeminis portulacę aſſi,berberis,ana.drach.1. tempera cum ſucco malorũ,uel aqua roſata. Trochiſci ſimiliter ualentes: Rec. nucleorũ granatorũ aſſatorum, ſpodij,boli,roſę, ſeminis herbę acetoſę,añ.drach.5. berberis,coriandri,in aceto infuſi & aſſi, ſeminis myrtæ,gummi,ana.drach.3. ſumac,balauſtiæ,galię,gallarũ nõ perforatarũ,añ,drach.2. tempera cum ſucco malorũ. Electuariũ lienteriam cõſtringens,& ſtomachum cõfortans, ualet diarrhea propter choleram patientibus,& uomitũ cõpeſcit: Recipe nucleorum granatorũ,ſumac,roſarũ, ſpodij,ſandali albi & rubei,ana.drach.10. galię,ſeminis portulacę aſſi, ſeminis herbę acetoſæ,ſeminis myrtę,nucleorũ uuarũ aſſatorũ,añ. drach.6. berberis,drach.4. gallæ,gũmi, boli,ana.drach.2. caſtanearũ aſſatarũ, xylocarractarum,ana.drach.5. maſtichis,gariophyllorũ,ſpicę,ana.drach.1. tempera cum ſirupo coctanorum,& dabis potui cum ſtipticis ſirupis.

De ablatione deſiderij. Cap. XXI.

AMputatio deſiderij fit propter paſſionem ſui inſtrumẽti, id eſt, oris ſtomachi. Quã paſſionem habentes,nullatenus deſiderant cibum, ſed ſi modicũ habent deſideriũ, uocatur defectio appetitus. Cuius ablationis cauſa triplex eſt: Aut quia os ſtomachi inanitionẽ,& uenarũ pulſationẽ nõ ſentit. Aut quia uenis à ſtomacho nihil attrahẽtibus,ſtomachus non inanit. Quod deſideriũ Gal. diffiniuit hoc modo: Deſideriũ,inquit,eſt ſenſus ſtomachi,ſuã inanitionẽ, & uenarũ pulſationem ſentiẽs, aut quia corpus nõ euacuat, neq; inanit, propter oppilationẽ. Os ſtomachi nõ ſentit inanitionẽ tribus modis,uel ꝑpter pororũ cerebrũ,ſi-

cut

cut uidemus pati phreneticos. Hij enim cibum non deſiderãt,aut propter paſſionem neruorum in os ſtomachi de ſexto & tertio pari deſcendentium, de ligamento uidelicet ſiue ferri inciſione cõpatientium,aut propter ægritudinem ſtomachi de mala cõplexione,aut de uitreo phlegmate naturalem calorẽ ſtomachi extinguẽte,ut nihil digerere poſſit, aut de acutis chymis acetoſitatem per quam fit appetitus urentibus,ſicut uidemus in febribus. Calidi ſunt enim humores. Si uero mala cõplexio fit propter uitreum phlegma,neceſſe eſt,ut eam hæc ſequantur, defectio digeſtionis,& acetoſa ructatio,ſine cauſa manifeſta,inflatio & ſitis ablatio. Quod ſi fuerit propter calidos chymos,fiunt ſitis,incenſio,& punctio,atq; fumoſa ructatio, & motus, quaſi tremor ſtomachi propter choleram rubeam in eius cõcauitate bullientem.Perinde deficit appetitus cibi,& ſitis cõfortatur, & ſemper ſentitur incenſio in ore ſtomachi. Cutis pororũ oppilatio prohibet humores diſſolui:Quibus non diſſolutis,humoris attractio non fit neceſſaria. Vnde fames nullatenus generatˀ.Quia cibus ad hęc fuit neceſſarius,ut diſſoluta à corpore reſtauraret. Palàm ergo eſt, quia defectio appetitus non eſt niſi ex mala cõplexione ſtomachi. Antiqui etiam ſunt cõcordati,quia cuiuſcũq; uirtutis eſt defectio,non fit niſi ex diſtemperãtia mẽbri cui illa ineſt uirtus. Sed mortificatio appetitiuę uirtutis eorum concordationẽ nobis affirmat. Videmus enim infirmũ quærere cibum quem ſolitus erat amare,& appetere. Quem itaq; ut guſtauerit,uidetur eſſe mali, & abominabilis ſaporis. Vnde reſpuit & odio tenet eum. Sed deteriores ſunt ei qui nullum deſiderant alimentum ſicut Hippocrates in Aphoriſ. Ablatio cibi in diuturna dyſſenteria moleſta, cum febre uero peſſima eſt. Hoc dicit Hippocrates,quia uirtus appetitiua in iſtis eſt præmortua. Similiter & in omnibus diuturnis morbis eſt mala.

De excitanda uirtute in appetendis cibis. Cap. XXIII.

OPortet ut intente perpendamus cauſam ablationis deſiderij. Quę ſi fuerit propter frigidos humores & groſſos,mundificetˀ cum medicaminibus mundificatiuis, ſicut uomitũ prouocantibus,uel pharmacia, quæ ſuperius nominauimus. Quos ſi purgare nequimus propter aliquod impedimentum, eorum qualitates temperemus,ut ad temperiem perducantur, cum ſirupis uidelicet & elect. & ſimilibus adiutorijs, ſicut diacitoniten, diacyminum, diatrionpipereon, theriaca, oxymelle, & ſimilibus phlegma de ſtomacho mundificantibus.

Electuarium ualens contra omnem paſſionem ſtomachi factam de faſtidio,& de frigititudine,rugitũ,inflationem,& acetoſam ructationem amputat,& phlegma,& omnẽ putredinẽ de ſtomacho mũdificat:Rec. maſtichis, zingiberis,galãgę,cinnamomi,ſpicæ,gariophylli,piperis longi & nigri,cyperi,añ.drach.5 caſſię,aniſi,aſari,apij,cymini,carpobalſami,xylobal.carui,

ameos,

ameos,marathri,añ.drach.3.pyrethri,calamẽthis,cardamomi,cubebę,nu cis muſcatę,macis coſti,calami aromatici,amomi,folij,thymi,origani,añ. drach.1.& s. mellis quantũ ſufficit. Quod ſi cauſa ablationis deſiderij propter cholericos chymos ſit, oportet eos purgari cum uomitu,aut pharmacia,& cholera rubea purgantibus,ſicut apozemate abſinthij,ſucco granatorum,ſero cum oxyſaccharo,& cæteris medicinis,cuſcutę, uiolæ,fumum terræ,oxyfœnitia recipiẽtibus,ſiue ſint apozemata aut electuaria. Similiter & ſirupi ſunt optimi,qui calorem extinguũt, ſitim mitigant, & choleram purgant. Sirupus Ioan. Damaſceni ualens contra calorem ſtomachi, & deſiderij ablationem,propter nimium calorem, uomitum cholericum conſtringit:Recipe pirorũ acetoſorum,libram 1. pruna 100. ſucci uuę agreſtis, ſucci granatorũ agreſtium,aceti,pomi citrini, ana,lib.2.ſeminis cucumeris,melonis,citrulis,ana.drach.1.aceti,lib.5.omnia coquantur ſufficienter,& colatis pone ſaccharum,& fac ſirupum,quod condiatur cum modico cãphoræ.

Sirupus de oxyfœnitijs ualẽs cõtra calorem ſtomachi propter choleram rubeam eius appetitum deficere facientem,ſitim extinguit,uomitum cholericum arcet,& egeſtionem humefacit. Valens etiam contra febrem: Rec. oxyfœnitiorũ libram 1. iuiubæ,lib.s.roſarum,drach.20.ſandali,uiolæ,ſpodij,añ.drach.10.omnia in 10.lib.aquæ uſq; ad medietatem cocta,colentur. Deinde cõmiſces ſucci granatorum lib.1.malorũ acetoſorum & uuarũ agreſtium ſucci,ana lib.1.& s.ſacchari,lib.4. Trochiſci appetitum cõfortant & calorem extinguunt:Rec.ſpodij,roſę,ana.drach.6.ſacchari,drach.5.ſucci liquiritię,ſeminis portulacæ,ſandali,albi,& citrini, berberis,dragaganti, ſeminis melonis citroli,& cucurbitæ,lactucę,ana drach.1.& s. hioſcyami albi,camphorę,añ.drach.s. tempera cum aqua roſata. Quod ſi hęc paſſio fuerit propter oppilationem cutis,& patefiat nobis,prędictã dietam damus, & adiutoria poros cutis aperiẽtia,ſicut calida epithimata,& balnea hanc uirtutem facientia,ſtomachũ confortant & poros aperiunt. Damus etiam medicinam diureticam,& aperitiuam,ſicut ſirupũ de abſinthio,aut de ſquinanto. Damus quoq; apozema radicum,& oxyſaccharum. Iubemus eis uigilijs uti, temperate tamen, & mediocriter. Quia in uigilia naturaliter calor ab interioribus ad exteriora egreditur. Vnde quia cutis horum ex uiſcoſis humoribus fuerat ſolida, calor naturaliter egredi uolens, illos diſſoluit humores,& poros aperit. Iterum cum uigilia ſemper ſit motio, motus uero eſt cauſa caloris. Quo calore,humores in poris exiſtentes, diſſoluuntur. Sunt etiã antiqui concordati, qui frigiditas ori ſtomacho dominans eius naturalem extinguit calorem. Vnde cibi deſideriũ amputatur,fitq; cauſa defectionis uirtutis totius corporis,quia membrorũ concauitates fiunt de cibi inanitate. Quoniam quod ab eis diſſolutum fuerat, cum ciborũ ſupplemento non reſtauratur. Qua de cauſa corpus inanitũ, pęrmanet abſq; cibo, Idcirco, accidit eis

dit eis

dit eis ſyncopis,& defectio,& poſtremo patiuntur buliſmũ. Proinde oportet eis ſuccurrere cum corporis calefactione & humectatione, & reſtaurare defectionẽ uirtutis eorũ cum cibarijs confortatiuis, epithimata & cataplaſmata ſuper eorũ ſtomachũ inducant calefaciẽtia,& confortationẽ faciẽtia.

De non naturali appetitu ſtomachi. Cap. XXIIII.

NOnnunquã accidit ut ſtomachus nõ naturalem habeat appetitum, ſicut cum acuta deſiderat cibaria,aut põtica,ſiue acetoſa, uel lutum,carbones,cretam,& ſimilia. Quam paſſionẽ antiqui uocauerunt malum deſideriũ. Cauſa huius humores ſunt corrupti,& putrefacti in pelliculis, & uillis ſtomachi concluſi. In qua uidelicet paſſione diuerſitates ſunt deſiderij, ſecundum humorũ materiam in ſtomacho coadunatorũ: Qui aut in eo ſunt creati, uel de alio loco ad eum fluxerunt. Sed plurimum hanc paſſionem mulieres incidũt, maxime frigidas naturas habentes,& prægnantes. Hanc patiuntur in primo & ſecundo & tertio menſe. Cauſa,quia fœtus eſt paruus,& materia quę ad eum nutriendum in uuluam manat,non omnino in ſuo nutrimento conſumitur. Cumq; menſtrua coadunata abundant in uulua cõcipientium,aſcendentia ad ſtomachũ coadunantur. Vnde fit cauſa,coadunãdi in eo corruptos & putridos humores,hunc uidelicet malum appetitum generãtes. Sed tamen in ſeptimo menſe,ceſſatur. Fœtus enim tunc magnificatus attrahit ſibi illam materiã ad nutrimentum. Maſculis uero nõ accidit hæc paſſio,niſi cum per longum tempus malam ſumpſerũt dietam,unde mali & putridi chymi in ſtomacho coadunati, malum generant appetitum. Oportet nos mũdificare ſtomachum eorum de illa chymorũ putredine,ut ad ſuam naturalitatẽ conuertatur. Sed utilius omnibus medicinis, uomitus prouocatio & mundificatio ſtomachi cum ſuaui pharmacia nullum laborem ſtomacho faciente, ſicut hierapicra, pilulis aureis,ſirupo de abſinthio,ſtomachicon, &ſimilibus. Confectio mundificans ſtomachum de corruptis humoribus,& malum appetitũ amputans; Recipe hierępicræ,drach.5.mirobalani citrini,indi,& chebuli,abſinthij,añ.drach.1.& s. maſtichis,aniſi,emblici,ana. drachmas 2.zingiberis, drach.1.gariophylli,ſalis gemmæ,ſquinãti,ana.drach.s.fac puluerẽ, quem temperabis cum apozemate, cyperi, & mentæ, fac pilulas, de quibus dabis drach.1.& s.cum aqua tepida Cõfectio ualet ad eijciendam putredinem humorum de ſtomacho,& ad reſtaurandum malum appetitum, acidam ructationẽ amputat; Rec.hieræpicræ,drach.10. chebuli,agarici,añ.drach.5. maſtichis,ſcammonij,marathri,aniſi,roſarum,ana,drach.2.tempera cum apozemate maſtichis,cyperi,cinnamomi, gariophyllorum. Confectio ualet contra fœtorem & fumoſam ructationem, atq; malum appetitum; Recipe aloẽs,drach.5.mirobalani nigri,chebuli,ana,drach.1.& s.roſarum,ma

 ſtichis,

ſtichis,añ.drach.1.cardamomi,ligni aloës,ſandali citrini,cubebę,gariophyl li,ſquinãti,nucis muſcatę,ana.drach.s.tẽpera cũ uino odorifero, & fac pilulas in modũ ciceris:de quibus omni die 7.dabis. Puluis ualet cõtra deſide riũ luti,carbonis,ſtomachũ corroborat,malos humores deſiccat: Rec. cardamomi,cymini,cubebę,marathri,aniſi,roſarũ,aſari,ſpicę,maſtichis,anto phylli,cinnamomi,ligni aloës,ſquinanti,frondiũ.citrini pomi,ſamſuci,zin giberis,añ.drach.1.& s. ſacchari,quantũ omnes ſpecies, omnibus pulueri zatis,dentur drach.3.potui cum tepida.Sed oportet hos infirmos ſe ad tem perata exercitia aſſuefacere, maxime mulieres. Bibãt apozema anethi cum melle. Potẽt etiam oxymel,ut groſſos attenuẽt humores. Vtile quoq; eſt uinum uetus,odoriferũ & rubeum.Panẽ accipiãt bene fermentatũ, annuales agnos,endiuiã, lactucam: In fine cibi,coctana,granata,pira,& ſimilia.Cataplaſmetur ſtomachus de odoriferis rebus, & epithimet ſtomachus de oleo nardino. Pilulę ualent cõtra putorẽ de corruptione phlegmatis natum, & bonum odorẽ pręſtãtes:Rec.pyrethri,ſquinanti,cyperi,cynnamomi,añ. drach.1.& s.maſtichis,drach 1.tẽpera cum aqua roſata, & fac pilulas in modum ciceris,de quibus dabis drach.1.& s. Pilulę ſimiliter ualentes:Recipe maſtichis,gariophylli,cardamomi,nucis muſcatę,roſę,ſandali,ana. drach. 2.ſquinanti,macis,galiæ muſcatæ,cubebæ,ligni aloës,cyperi,cinnamomi, ana.drach.1.& s.cãphoræ,croci,ſpicę,ſtyracis,calami aromatici,thuris,añ. drach.1.omnia pulueri zata,cum ſucco citrini pomi temperabis. Electuarium cõtra frigiditatem ſtomachi,groſſos & phlegmaticos humores corruptos purgat,bonũ odorẽ pręſtat, & malum appetitũ curat:Recipe cinnamomi,piperis longi,ſpicæ,gariophylli,maſtichis,aſari,caſſię,ana.drach.2.croci,nucis muſcatæ, cardamomi,ameos, aniſi,macis,coſti,cubebę,ſquinanti, ana.drach.1.zingiberis,galangę,ana.drach.3.turbith,drach.15.fac puluerẽ quem fricabis cum unc.1.olei amygdalini,& 3.unc.ſacchari.

De quantitate mali appetitus,id eſt,canini. Cap. XXV.

DIximus in hoc libro quia ſtomachus cum frigiditas ſibi dominatur, fortius appetit,quàm ſi fuerit calefactus. Diximus iterũ quoniã uigilia appetitum augmẽtat, quia corpus cauſa uigiliæ diſſoluit. Vnde oportet adhuc intelligi, quia acetoſi humores ſi ori ſtomachi dominauerint,creſcit appetitus quatuor modis: Vnus, quia acetoſitate ſua pungunt & cõmouent ſtomachum,quemadmodũ mouetur uenis eum ſuccãtibus. Propter hoc quaſſatus mouetur in appetendis cibarijs,ſicut fit in ſanis,uenis eorũ ſtomachum ſuccãtibus. Alius,quia cum ſua frigiditate coadunatus, & cõſtringit adeò cibum,ut in paruo ſtomachi loco cõglobatus cõſiſtat. Vnde reliquis partibus uacuis exiſtentibus, quęrit natura appetere cibũ quo impleãtur.Proinde omnes antiqui maxime Gal.concordant,

cordantur,dicũt omne acetoſum appetitus augmentatiuũ,& omne unctuoſum calidũ,& dulce eſſe ueloci ter ſaturatiua, quia calore diſſoluta membrorum cõcauitates fulciunt. Tertius,quia cum ſua frigiditate ſubſtantiam ſtomachi ſuccando coadunant. Ob hoc fit cauſa appetitus. His itaq; cauſis coadunatis,& multiplicatis,mouetur ſtomachus in appetendo pluſquã oportet, & dicitur caninus appetitus. Cauſa cuius tripliciter eſſe dicitur, aut quia frigida cõplexio ori ſtomachi dominat̃:aut quia acetoſi humores in ſtomacho ſunt coadunati:aut cum corpus nimiã patitur inanitionẽ. Quæ inanitio aut propter calorẽ fit diſſolutũ aut propter defectionem cõtentiuę.Sed caninus appetitus quãdo fit propter frigiditatẽ ſtomacho dominantem, uel propter acetoſos humores in eo accumulatos, ſequũtur eum nimia uentris ſolutio, & corporis defectio. Hanc enim paſſionẽ habentes, cauſa frigiditatis multũ comedũt,& parũ digerunt,ex caloris paucitate. Quia nimirũ cum comederint,pluſquã calor eorũ digerere ualeat, citiſſime neceſſe eſt indigeſtus egrediatur. Quo uidelicet ſtomachũ exeũte,ſtomachus cauſa ſuæ inanitionis appetit cibum,ut ſuæ paupertatis inanitionem reſtauret. Vnde ſtomacho ſemper appetitũ habente,& cibo magna uelocitatis feſtinatione egrediẽte,neq; fames ceſſat,neq; defectio minuitur,neq; corpus nutritur. Quod ſi cauſa huius paſſionis eſt diſſolutio corporis propter calorẽ, nõ nimia uentris ſolutio ſequitur, Quia quantũ appetit,tantum per corpus diuiditur. Calor iterum corpori cũ dominat̃, poros aperit, & humoribus diſſolutis, corpus neceſſe eſt deſiccetur,quouſq; deſiccatio ad os ſtomachi perueniens,appetitũ generat. Quod ſi fuerit propter defectionẽ cõtentiuę,cibi quos accipiũt nullo modo in ore ſtomachi morantur, ſed citiſſimo uelocitatis curſu, egrediuntur. Vnde fit cauſa appetendi altera.

De cauſa canini appetitus. Cap. XXVI.

DEcet nos intẽte præuidere cauſam huius caninę paſſionis. Quę ſi fuerit propter frigiditatẽ ori ſtomachi dominãtem, ſiue propter frigidos & acetoſos humores in eo exiſtẽtes,dabimus purum uinũ forte. Sicut dixit Hippoc. in aphoriſ. & Galen. ſuper eum locũ:Non,inquit,intentio Hippocratis fuit hoc in loco de fame,id eſt, inanitione cibi, neq; de illa quę fit cum naturali appetitu, ſed de nõ naturali appetitu uehementiſſimo uidelicet & inceſſabili, quem antiqui uocauerunt caninum. Galen. iterum:Multis,inquit,uicibus dedi his qui caninum appetitum patiebantur, uinum forte,& calefactiuum. Quod cum hæc paſſio fit propter frigiditatẽ,uino pontico famis nõ amputatur,quia nõ calefacit. Sed decet dari rubicundiſſimũ,& calefactiuũ. Quia cũ hæc paſſio fit propter frigiditatẽ ori ſtomachi dominãtem, ſiue propter frigidos & acetoſos humores in ſtomacho exiſtẽtes,neceſſe eſt ut uinũ huiuſmodi exiſtens, curet hanc paſſionem ex utroq; naſcentem. Hoc etenim uinum cito in ſanguinem con-

uertitur,& impletis ex eo uenis,corpus nutritur, & cōfortatur. Sed oportet ut cibaria eorū ſint unctuoſa, & oleoſa,ſicut butyrū,lac, craſſa caro, & quæcunq; alia comederint cibaria,fiant unctuoſa.Caueāt à pontico uino.Quod diximus potent,accipiāt elect. calida, & odorifera, ſicut diatrionpipereon, diaroma,diacoſi,& ſimilia. Studeamus nimiū ut omnes eorum cibi ſint unctuoſi.Sicut Hippocrates:Omnis,inquit,cibus unctuoſus,uel dulcis,cito ſaturatiuus,quia uenas inflat,& implet.Vnde fit cauſa quieſcendi appetitum. Acuti uero cibi uel amari,pontici,ſeu ſtiptici,excitant appetitum.Quia acumine eorum & amaritudine,uenę aperiuntur,cibaria attenuantur, & deſiccantur.Stiptica uero & pontica coadunant cibum in paruo loco.Vnde hęc omnia ſunt cauſa ſuſcitandi appetitum. Electuarium ualet contra dolorem ſtomachi de frigiditate,acetoſam ructationē emendat,caninum appetitum amputat,ſingultum, inflationē,uētoſitatem curat, colorem clarificat: Rec.cinnamomi,piperis longi,zingiberis,galēgæ,añ.drach.10.maſtichis, caſſię,croci,marathri,aniſi,ana.drach.5.coſti,aſari,amomi,ſpicę, apij, carpobalſami,xylobalſami,gariophylli,cardamomi,cubebę,folij,añ. drach.5. fac puluerem.Deinde accipe calamenthis domeſtici,& agreſtis, liquiritiæ, drach.10.mentæ,cymini,ſamſuci,ana.drach.5.rutę,drach.1.& s.paſſorum enucleatorum,unc.1.omnia coquantur in tribus libris aquæ uſq; ad medietatem . Quibus optime colatis,duplū mellis adde,& coquant donec ad ſpiſſitudinem redierint mellis. Et colatis ſupradictum puluerē ex eo tēperabis.

Quod ſi hæc paſſio fuerit propter calorē corpus diſſoluentē, ungatur patiens omnino ex oleo roſato,uiolato.Aër uero eorū fiat frigidus.Dētur medicamina & ſirupi mēbra cōfortantia. Iubemus infirmo quietem habere & dormire.Sicut dixit Hippoc.in aphoriſ.Vbi indigētia nō oportet laborare.

Quod ſi fuerit hæc paſſio propter defectionem cōtentiuæ,damus elect. cōfortationem facientia,ſicut diacitoniten,diacoſi,tripheram, & ſimilia frigida & ſicca,contentiuam iuuantia & confortantia.

De ablatione deſiderij aquæ,uel potus competentis,& cura. Cap. XXVII.

Aliquādo deſiderium aquæ omnino amputat. Cauſa uel nimia frigiditas, uel multa humiditas ori ſtomachi dominatiua, aut culpa ſenſus ſtomachi. Vnde Gal.ſuper epidemiorū libros: Ablatio, inquit,potus, tribus modis fit. Aut propter multitudinē humiditatis in ſtomacho accumulatā, uel ꝓpter ablationē ſenſibilis uirtutis in ſtomacho exiſtentis, aut propter diſtemperantiā mētis.Quæ paſſio cum naſcitur propter ſenſus defectionem,moleſta eſt:peior uero ſi non deſiderauerint. Quia ſenſibilem uirtutē,quæ cōſiſtit in ſtomacho,ſignificat eſſe pręmortuam.Et ſicut uidemus arbores deſiderari,cum non habeant humiditatem,ita corpus deſiccatur cum potū non deſiderauerit. Quibus oportet uelociter ſuccurrere.Nimiam inueſtigationis curam oportet nos habere circa

huiuſmodi paſſionis notitiam. Quia ſi fuerit propter nimiam humiditatem ori ſtomachi dominantē, purganda eſt materia cum uomitu, & pharmacia, ſtomachū de humidis humoribus mundificantibus. Quod ſi aliquod nobis impedimentū obſtiterit, demus cauſam ſuauiter mundificantē, & eius qualitatē mutantē, ſicut oxymel, apozema radicū, ſirupos aromaticos, & ſimilia. Quod ſi hæc paſſio fuerit propter frigiditatē ori ſtomachi dominātem, donamus adiutoria calefactiua; ſicut diatrionpipereon, dianiſon, diacyminum, diaroma, & ſimilia.

De appetitu extra naturam aquam deſiderante. Cap. XXVIII.

SI deſideriū appetendi aquam extra naturā fuerit, cognoſcimus quia cauſa eius eſt paſſio interiorū membrorū. Sed plus cęteris pertinet ori ſtomachi. Poſt hūc meri, deinde pulmoni, poſt hūc epati, poſtremo, ieiuno inteſtino. Augmentatio uero ſitis propter ſtomachū duobus modis fit: Aut cū in eo fuerint multi humores cholerici, ſeu ſalſi phlegmatici, aut nimiā habet ebullitionē, & calorē, ſicut fit febricitātibus, & calida, & ſalſa cibaria aſſidue comedētibus. Si aūt ſitis ſit propter cholerā rubeā in ore ſtomachi, ſiue in eius pelliculis inuiſcatam, ſentiet infirmus cum aquam potauerit in ore amaritudinē, & fumū uſqꝫ ad gulam aſcendentē, cito etiā aquā quam ſumūt, in eorū ſtomacho calefiet. Quod ſi fuerit propter ſalſa phlegmata, in ore bibentiū ſalſitas ſentitur, quę quieſcit, bibita aqua calida. Si autem ſitis fuerit propter inſtrumentū pectoris, cauſa eius eſt cōplexio calida dominans illi membro, aut calida apoſtemata in eo naſcētia. Quam ſitim habētes magis irrigant ex attractu frigidi aëris, quàm ex aqua. Si aūt fit propter epar, aut eſt propter calidam cōplexionem, aut eſt propter calida apoſtemata. Quam qui habebūt cum aquam biberint, ſentiētur dolorem in dextro latere, maxime ſi ſe exercitauerint, aut ambulauerint. Nōnunquā etiam eorum ſpiritus cōſtringitur. Plerunqꝫ etiam fit ſitis non magna. Cauſa eius non de illis quas diximus, ſed propter ſiccitatē & calorē meatus, per quem humiditas ab ore ſtomachi fluit. Et aliquando fit ſitis renibus patientibus calorem, ac defectionem habētibus. Quam quidē habuerint, nunquam ſaturantur de aqua, neqꝫ ſitis deficit.

De nimia ſiti quæ fit ab interioribus membris. Cap. XXIX.

OPortet nimiam minui ſitim, quæ fit de paſſione interiorū membrorum. Iubeamus patienti requiem habēdo ſilere, ſtudebimus ut aër ſit frigidus, maxime in æſtate. Potus eorum ſit frigidus, calorē extinguens, ſicut aqua cucurbitę cum ſaccharo, aut melones paleſtinos accipiant, cum ſirupo uiolato, & pſyllium cum ſucco granatorum, & ſirupo roſato. Cibus eius ſit portulaca, lactuca, blitū, & cucurbita. Quod ſi ſitis fuerit propter choleram in uillis ſtomachi inuiſcatā, purgetur,

purgetur,ſiue cum uomitu,ſiue catharticis ſuauiter purgātibus,& calorem infrigidantibus. Sirupus ualēs ad refrigerandum calorem ſtomachi, & ſitim & ardorem mitigans:Rec.uiolarum,roſarum,an̄.drach.10.ſandali albi & rubei,ana.drach.5.prunorum,iuiubæ,ana.drach.30. omnia in tribus libris aquę ad medietatem coquantur. Quibus colatis,adde libram unā ſucci granatorū,uel libras 2. ſacchari. Sirupus ſimiliter ualet:Recipe pruna 40. oxyſœnitiorū,mannæ,ana.unc.1.ſeminis cucumeris,melonis,& cucurbitæ,an̄.drach.4.ſpodij,drach.3.omnia in tribus libris aquę coquēs ad medietatem,& cola,cui addes librā unā ſucci granatorum, & mediā rhodoſtomatici,& ſacchari lib.duas,fac ſirupū. Sirupus ſitim extinguens,punctionem amputans:Recipe cucurbitæ,lib.unam, mannæ, unc.1.ſucci granatorum,lib. unam,rhodoſtomatici,lib.s.ſacchari libras 2.fac ſirupum.

Apozema Ioan.Damaſceni ualet ſimiliter:Recipe roſæ,drach.5. oxyſœnitiorum,drach. 10.caſſię fiſtulæ drach.3.ſeminis coctanorum,dragaganti, ana. drach.2. marathri,drach.1. omnia duobus libris aquæ calidiſſimæ die & nocte permaneant,deinde colatis,da potui,drach.5. Apozema ſimiliter ualet.Rec.oxyſœnitiorum,drach.5.caſſię fiſtulæ,drach.3. lentium mundatarum,drach.2.roſæ,laccę,ana.drach.2.omnia in libra una aquę calidiſſimæ die ac nocte iaceant. Quibus colatis,da potui drach.5. Trochiſci utiles ſimiliter: Recipe ſpodij,roſæ,ana.drach.5. dragaganti,gummi,ſeminis portulacæ,lactucæ,ſucci liquiritiæ,amyli,ſeminis melonis,citroli,& cucurbitę,ana.drach.1.fac puluerem,quem cum aqua roſata temperabis.

Pilulę,Recipe ſeminis cucumeris,drach.12.dragaganti,drach.6. dragagantum liquefac in ſucco hordei, Deinde puluerem ſuperiorum temperabis, & fac trochiſcos. Danda ſunt infirmo ptiſana, oxyſaccharum, ſuccus granatorum. Vnde Paulus in regimento ſanitatis: Qui, inquit, nimiam ſitim hahuerint,non multū comedant,& abſtineant ſe à labore. Quod ſi ſitis fuerit propter ſalſum phlegma in ſtomacho exiſtens, eijciendum eſt uomitu,& pharmacijs ſuauiter mūdificantibus.Deinde damus adiutoria phlegma leuiter expellentia, ſicut ſuccum endiuiæ, marathri,apij, coctum & colatum,4.horum unc.cum oxymellis,unc.2. aut rhodomellis, unc.1.

Trochiſci de roſis,ualent cōtra dolorē ſtomachi,defectionem, febrem, & ſitim quę fuerit propter ſalſa phlegmata:Recipe roſarum,drach.10. liquiritię drach.5.ſpicę,marathri,aniſi,maſtichis,ana.drach.3.cardamomi,croci,cubebę,ligni aloēs,ſquinanti,ana.drach.2.ſpodij, ſandali, dragagāti,an̄. 1.& s.tempera,cum ſucco endiuię,& fac trochiſcos, de quibus potui detur, 1.cum oxyſaccharo.Qui uero ſitiunt propter ſiccitatē aditus ſaliuę, ſomnus eis inducatur . Quod ſi propter calorem illius loci ſitis fuerit, danda ſunt ea quę ſuperius diximus.

De diffi-

De diffinitione & cauſa ſingultus.
Caput XXX.

Singultus eſt innaturalis motus ſtomachi, propter deſideriũ uirtutis nocitiua expellẽtis. Vnde Gal. in lib. de accidẽtijs & morbo: Singultus eſt inoportunus motus, prius ab expulſiua, deinde à retentiua peractus. Actio enim contentiuę, in ſingultu eſt quaſi uoluntaria. Sed differentia eſt inter uomitum & ſingultũ. Quia uomitu expelluntur ea quæ ſunt clauſa in concauitate ſtomachi, & expulſa ſenſui apparent. Singultu uero non expellitur, niſi quod eſt in eſſentia ſtomachi, quod ſenſui occultatur. Cauſa quod ſingultus res eſt uirtuti nocumentũ inferens. Aut cum ſua frigiditate, ſicut uidemus fieri in rigore. Aut cum ſuo calore ſicut fit piper accipiẽtibus, maxime ſi ſubtile ſiue puluerizatum, facillime ad os ſtomachi penetret. Porrò ſingultus eſt multiplex, & cauſa eius diuerſa, quia aliquando fit ex plenitudine, aliquando de inanitione ori ſtomachi dominante, & nonnunquam de uentoſitate ſtomachum inflante, & ſpiritum claudente, & extinguente: unde fit ſingultus. Plerunq; etiam fit de apoſtemate in ore ſtomachi naſcente, & nonnunquam de ciborum corruptione, & eorum conuerſione in malam & pungitiuam qualitatem. Quorum uniuſcuiuſque ſignificationes ſum, ut oportet, oſtenſurus. Cum ſingultus de plenitudiue generatur, ſentit patiens grauedinem in ſtomacho, & plenitudinem, & digeſtionis defectionem. Quod plurimũ patiuntur ſeniores, & illi qui delectationibus, & requie utuntur, & ſe ad humidam aſſuefaciunt dietam. Quod teſtificatur, quia plurimos pueros hac paſſione moleſtari uidemus, maxime cum ciborũ multitudine refecti, frigus aëre infrigidato patiũtur. Aëris enim frigiditas diſſolutioni illius minime repugnat. Quod ſi fuerit ſingultus de inanitione, ſicut nimio uomitu, uel uentris ſolutione, aut ingenti & acuta febre, patietur infirmus in ſtomacho ſiccitatem, extenſionem, & nimium calorem. Quem plurimum iuuenes, & laborantes patiuntur, ſed raro tamen. Vnde Hippocrates in Aphoriſmis: Spaſmus aut ſingultus ex inanitione factus, malum. Oſtendit iterum Hippocrates in alio loco. Quod ſpaſmus ex inanitione generatus ſit malus. Galen. in hoc lib. dicit: Hippocr. nobis inſinuat, quod ſingultus poſt inanitionem factus, ſit ſpaſmus in ore ſtomachi, & meri exiſtens. Dixit etiã alibi: In nimio ſanguinis fluxu ſpaſmus, uel ſingultus, malum. Singultus autẽ ſi fuerit propter frigiditate oris ſtomachi, nil ſuperiorũ patiens ſenſerit, ſed augmentatur ſingultus, cum patiens ſtat in aëre diſcoopertus, aut cũ frigidã potauerit. Quod manifeſtatur ex frigiditate quam patitur. Singultu uero ex uẽtoſitate ſtomachi naſcente, ſentit ęger in uentre uentoſitatẽ, inflationẽ, & extenſionẽ. Quod ſi fit propter apoſtema in ore ſtomachi generatũ, patiť infirmus grauedinẽ in ore ſtomachi, & dolorẽ infra ſpatulas, & cum tactu percipit eſſe apoſtema.

Quem ſingultū ſequitur ſpiſſitudo ſpiritus. Quia apoſtema prohibet aërem in ſuo naturali curſu currere. Vnde coadunatus in ſtomacho, ſuffocatur, & cum ſingultu egreditur. Idcirco huiuſmodi ſingultus prolixus fit, ſecūdum groſſitiem materię, & apoſtematis magnitudinē. Quod nō uidetur trāſire, niſi apoſtema ceſſauerit, & apoſtema non tranſit, niſi longo tēpore. Propter hoc ergo iſte ſingultus moleſtus eſt, & ſignificat malum. Sicut Hippocrates in aphoriſ. Singultus & oculorū rubor poſt uomitū malū. Vnde Galen. Singultus, inquit, niſi cū uomitu ceſſauerit, duobus modis ſignificat. Aut fundamentū nerui, id eſt, cerebrū patit apoſtema, aut ſtomachus. Rubor oculorum ad utrūq; pertinet, ſed tamē magis cerebro. Quod ſi fuerit ſingultus de cibis corruptis in acutā qualitatem conuerſis, aut propter calida alimenta; ſentit infirmus nimium ardorem in ore ſtomachi, & nimiam ſitim.

Cura ſingultus. Cap. XXXI.

Oportet primum perpēdere cauſas unde fit ſingultus. Quod ſi fuerit propter plenitudinē, optima eis erit hæc medicina, id eſt, purgatio illius materiei, ſiue inferius cū pharmacia, ſiue ſuperius cū uomitu: ſic tamen ſi ętas, tēpus, & uirtus cōuenientia ſunt: Quod ſi ſint contraria, demus medicamina illā materiā incidētia, id eſt, diſſoluentia, quemadmodū caſtorei, ſcrup. 1. cum aceto propinatus, aut cū ſucco ſyſymbrij. Vngatur ſtomachus exterius cum oleo uetuſtiſſimo & caſtoreo. Valet etiam ſi mouetur ſtomachus cum ſternutationibus. Vnde Hippocrates in aphoriſmo: Sternutatione mitigatur ſingultus. Vnde Galenus; Singultus & de plenitudine, uel de inanitione eſt ſicut ſpaſmus: ſæpe tamen fit de plenitudine. Idcirco iuuat nimius motus, ut diuidat & diſſoluat illam materiam, quod facit ſternutatio. Singultus uero qui fit ex inanitione, raro contingit, neq; cum ſternutatione tranſiet. Singultui etiam qui eſt de plenitudine, ualent petroſelini, cymini, ana. drach. 3. ſi puluerizate cū ſucco ſyſymbrij propinent. Valet etiam cōtra ſingultum qui fit de plenitudine uiſcoſorum, groſſorum & frigidorum humorum, theriaca philonium, dianiſum, diacyminum, diacalamenthi, diatrionpipereon, dialacca maior, diarheumbarbarum, & ſimilia, propinata pondere, drach. 1. cum aqua calida, in qua cocta fuerint ſamſucus, menta, origanus, laurus, calamenthū, abrotanum, anethum, melilotus, ſimpliciter ſiue compoſitæ. In qua madefacti panni, ſeu ſpongia ſtomacho applicentur. Deinde epithima ſtomacho apponatur de oleo nardino, oleo laurino, chamomileon, anethileon, caſtoleon, abſintheleon, & ſimilibus.

Trochiſci ualētes cōtra plenitudinem, groſſam uentoſitatē, & ſtomachi frigiditatem curantes: Rec. aniſi, cymini, carui, maſtichis, cinnamomi, aſari, ana. drach. 3. calamēthi, mentæ, rutæ, ana. drach. 2. ameos, apij, croci, ſpicę, caſſiæ, ſquinanti, coſti, ligni aloēs, gariophylli, baſilici, eupatorij, folij, aniſi, drach.

drach.1.tempera cũ odorifero uino,& fac trochiſcos,de quibus dabimus 1. cum mellicrate. Apozema ualens cõtra ſingultum de plenitudine ſtomachi,uentoſitatem & oppilationem aperit;Rec. calamẽthi,mentę,rutæ,añ. drach.6.carui,ameos,abrotani,abſinthij,añ.drach.3.dauci,rheũbar,aniſi, ana.drach.1. & s.omnia tuſa in 1.libra aquæ nocte & die una permaneant. Deinde adde lib.s.amygdaleon,& olei laurini,drach.2. & iterũ ſuauiter coquantur, quouſq; medietas aquæ cõſumatur. Quibus infrigidatis, coaduna ſuperficietenus oleum. De quo drach.3. potui dabis cum aqua frigida.

Oleum Ioan. Damaſceni ualet cõtra ſingultum de frigiditate ſtomachi: Rec.rutę,drach.50.,fœnugræci,drach.15.anethi ſeminis,aniſi,,ana.drach. 8.olei libram s.omnia trita in 1.& s.lib. aquę calidiſſimę nocte dieq; permaneant. Deinde coquantur cum oleo donec ſufficiat, & uſq; ad conſumptionem aquæ,quod potui dabis cum ſucco rutæ,& aqua calida. Valet etiã ſambuceleon,oleũ laurinũ, & coſtoleon, & ſimilia, ſi cum aqua calida potẽtur. Sternutatio prouocetur cum pipere,ſinapi,condiſi,& ſimilibus.Si autem ſingultus fuerit propter inanitionẽ, & patiẽs habuerit calorẽ, oportet eum cauere à ſupradicta dieta, & utatur cõtraria, id eſt,aſſuefaciat ſe ad ptiſanã,iulep cum frigida,ſirupũ cum oleo roſato, pſylliũ,ſirupũ uiolatũ,aqua roſata, & ſimilia; Succũ etiam granatorũ, acetũ pomorũ citrinorum, cibos humidos,ſicut portulacæ,cucurbitæ,blitos, cum amygdaleon, aut oleo uiolato. Quod ſi patiens habuerit ſolutionẽ,oportet frigida & ſtiptica dari,ſicut ſirupum myrtinũ, aut malorum,uel pirorũ, reficiatur ſtipticis cibis. Confectio contra ſingultum,de inanitione & calore factum,Rec,ſeminis portulacę,dragaganti,ſeminis citruli, melonis,ſacchari,ana.drach.7.amygdalarũ purgatarum, drach.5. omnia puluerizata cum oleo uiolato fricabis. Deinde cum ſirupo uiolato eadem temperabis. Si autem ſingultus propter acuta fuerit cibaria,ſicut piper,ſinapis,allia, & ſimilia: damus ſirupum acetoſum, cum aqua frigida,damus etiam uiolatũ.Quod ſi fit propter cibos in ſtomacho corruptos,purget̃ ſtomachus.Si autẽ ex frigiditate ſtomachi fuerit uel uẽtoſitate,accipiat̃ calida antidota,quæ diximus in ſingultu de plenitudine. Damus etiã zingiber condîtum,origanũ,mentam,& ſimilia condîta.Hæc enim omnia ſunt iuuatura.Vngat̃ quoq; deforis ſtomachus cum oleo rutaceo,coſtino,nardino,& ſimilibus.Ligẽtur digiti manuũ & pedũ,& prouocetur ſternutatio cum rebus calidis. Valet etiã aliquando flatus cõſtrictio, unde Galen. Anhelitus,inquit,cõcluſio, magna medicina fit ſingultãtibus de groſſa uentoſitate, atq; frigiditate. Spiritu enim concluſo egredi nequeunte,& eo in pectoris concauitate coadunato, calor ſuſcitatur, & calefacit illa loca. Vnde attenuatur,diſſoluitur,& digeritur materia ſingultus generatiua.Quod ſi fuerit propter apoſtemata in ore ſtomachi naſcentia.,nullo modo curari poterunt niſi apoſtemata tranſierint,quæ cito ſanari non poſſunt. Vnde huiuſmodi ſingultus eſt ad curandum moleſtus.

De ructatu & cauſa. Cap. XXXII.

RVctatus augmentans, & modũ temperamẽti excedens, prohibet cibos in ſtomacho digeri. Quia ructatus eſt uẽtoſitas in ſtomacho generata, & augmentata, quam natura per os ſtomachi expellit. Cauſa cuius uẽtoſitatis eſt defectio ſtomachi. Defectio autem ſtomachi, aut propter malam cõplexionem cum materia, aut ſine materia, cuius medicinã ſuperius oſtendimus. Sed Gal. defectionem naturalis caloris, dixit cauſam eſſe ructatus. Quia naturali calore deficiente, cibus ut oportet non digerit: ſicut fit in paruo igne, cui groſſa ligna, & uiridia apponuntur. Sed diuerſitas ructatus fit propter uarietatẽ rerum naturalem calorẽ deficere facientiũ. Fumoſę enim ructationis cauſa triplex eſt: Aut fortitudo caloris ſtomachi, aut cholerici humores in eo coadunati, aut ſi natura ciborũ iam ſumptorũ fuerit calidiſſima, ſicut mel, alliũ, & ſimilia. Acetoſa uero ructatio ſimiliter fit tripliciter: Aut propter frigiditatẽ ſtomachi, aut propter phlegma in eo exiſtens. Aut propter frigida cibaria, ſicut lac, fructus, & ſimilia.

De cura ructatus. Cap. XXXIII.

OPortet nos intente perſcrutari cauſam unde ructatus augmẽtauerit, & modũ exceſſerit. Quia ſi fuerit propter calorem ſtomacho dominantẽ, decet dari frigida, & ſtomachũ cõfortantia, ſicut ſirupũ roſatum, & malorum granatorũ, iulep, & aquã roſatã, & cibaria frigida, & confortatiua, ſicut ſuperius diximus. Quod ſi ſit propter cholerã rubeam in ſtomacho coadunatã, purget cum hierapicra, apozemate, abſinthij, aloẽ, ſero, & ſimilibus. Quod ſi fuerit propter frigiditatem ſtomacho dominantẽ, demus adiutoria ſtomachũ calefacientia, quemadmodum theriacã, diacyminum, zingiber, diagalãga, & ſimilia. Si aũt propter phlegmaticã materiã in ſtomacho coadunatam, purgetur cum hiera Gal. hierapicra, hieralogodion, & ſimilib. Antidotũ ad idem ualẽs cõtra nimiã ructationẽ, quæ fit ꝑpter ſtomachi defectionẽ, acetoſam etiã ructationem, & groſſam uentoſitatẽ curat: Rec. maſtichis, aniſi, caſſię, aſari, coſti, ſpicæ, ana. drach. 3. zingiberis, cinnamomi, piperis longi & albi, gariophylli, añ. drach. 4. dauci, apij, cardamomi, nucis muſcatę, galangę, ameos, macis, marathri, carui, ana. drach. 1. & s. folij, acori, ligni aloẽs, liuiſtici, caſtorum, ſquinanti, ana. drach. s. pendij. unc. 1. mellis quantũ ſufficit dabis cũ calida.

De inflatione ſtomachi. Cap. XXXIIII.

PAſſio quę dicitur inflatio ſtomachi, fit propter groſſam uentoſitatem indigeſtam ſemper in ſtomacho, propter inordinationem dietæ generatã: & aliquando fit in capite, & nonnũquam in cæteris membris, hydropiſin maxime patientibus. Si autem natura ſtomachi fuerit frigida, generat inflationem, ſed tamen paruam, quę ſolet ructationibus diſſolui. Sicut uidemus in aẽre ſeptentrionali, nebulã non generari, Quod ſi fuerit calida, & cibi naturaliter nõ ſunt inflatiui, nõ faciũt

inflationem, quemadmodum æſtiuum aëra uidemus nebulam non generare. Calor enim eſtiuus aërem attenuat, & diſſoluit. Si autẽ cibaria ſint inflatiua inflationem generant, ſed paruam quę ructatibus diſſoluitur. Quod ſi ſtomachus neq; multũ ſit calidus, neq; frigidus, cibi ſiue humores in ſtomacho exiſtẽtes ex ſui paruitate caloris indiſſoluti, neq; digeſti, ingroſſantur, & in fumoſitatẽ conuertuntur. Vnde groſſa & uentoſa generatur inflatio. Sed aliquando hęc inflatio per os purgatur cum ructatibus, & aliquãdo inferius cum uentoſitate. Quę niſi ſuperius uel inferius egrediatur, inflationem uel torſionem generat in uentre. Quę inflatio autẽ fit propter humores melancholicos, aut propter phlegmaticos. Quia inter ſe differũt. Si enim de phlegmate fuerit, eſt humida. Sed quę de melancholico generatur humore, eſt ſicca. Porrò melãcholica uẽtoſitas moleſta eſt & peſſima, magnũ generans nocumentũ animę & corpori. Animę, ut triſtitiam, timorẽ mortis, ſuſpicionẽ, & cogitationẽ rerum, ut nõ ſunt cogitatę exiſtentiũ, propter melancholicã à ſtomacho in cerebrũ ſalientẽ. Quia cerebrũ totius corporis cœlũ ſuſcipit omnẽ fumoſitatẽ, eam maxime quæ ab ore ſtomachi aſcendit propter colligantiam quam utrũq; habere diximus. Vnde Gal. in libro de accidentijs & morbo intitulato: Sed quædã pars rationalis animę tenebroſo operta fumo fuerit, neceſſariò fit homo timoroſus, & ſuſpicioſus, quia ſecum uehit rem qua timor & ſuſpicio generat̃. Nonne uides quia cũ per tenebroſa & obſcura loca ambulauerimus, timorẽ patimur & ſuſpicionẽ. Eodẽ modo patiũtur manioſi & melãcholici timorẽ & ſuſpicionẽ melãcholico uidelicet fumo ad caput ſaliẽte. Sicut uidemus fieri in illa melancholicæ ſpecie, quę hypochondriaca dicitur. Corpori uero generat nocumentũ, quia prohibet digeſtiuã ſuam cõplere actionem. Vnde cibus corrũpitur, & in malam mutatur qualitatem. Quia inflatione augmentata in ſtomacho, ingroſſatur cibus & induratur. Vnde generatur extenſio & tethinoſitas ſub diaphragmate. Et aliquando hæc uentoſitas eleuat cibum à fundo ſtomachi, qui eſt locus coctionis ad ſuperiora. Vnde fit in digeſtio. Quod ſi deficit ſtomachus, pro huiuſmodi occaſione fit cauſa recipiendi humores à toto corpore. Vnde mẽbris paupertate nutrimenti fit nocumentum multiplex.

De cura inflationis ſtomachi. *Cap.* XXXV.

CVm autem hanc paſſionẽ quæ inflatio dicitur, uiderimus eſſe creatam, oportet nos magna uelocitate ei obuiare, neq; ullam corporis inertiam habeamus. Cuius utiliſſima curatio ut ſtudiũ impendamus in confortanda digeſtiua uirtute. Et ingeniemus prout melius ſcimus, ne cibi in ſtomacho cõuertantur in malam qualitatẽ. Intente etiam curam imponamus circa eorũ dietam, ut ſit humida actu, & poteſtate. Aliquando tamen miſceamus eis quædã aliquantulum acuminis

habentia,

habentia,per quæ uentoſitas ualeat expelli,ſicut calamenthũ,mentam & ſi-
milia,& tamen diu non ſe aſſuefaciãt,ne ſanguinis ſubſtantiã corrumpãt, &
quemadmodum humida cibaria citius quàm ſicca digeruntur,ita & calida
frigidis poſſunt digeri uelocius. Porrò medicina uẽtoſitatis expulſiua ea eſt
quæ attenuat,& diſſoluit, ſicut cyminum,aniſum, apium,marathrũ,liuiſti-
cum,daucum,& ſimilia,cocta in quibuſdam oleis, deinde ſtomacho & dia-
phragmati iunctis aut clyſterizatis. Quod ſi conſideras calidiora eſſe ne-
ceſſaria,pone rutam, baccas lauri,laurinũ oleum,anethileon,abſiceleon, &
ſimilia. Caſtoreum idem operatur,& ariſtolochia longa. Valẽt & calida,&
odorifera antidota,ſicut diaſpermaton,diacyminum, dianiſum, diatrionpi-
pereon,& theriaca. Pilulę Ioan.Damaſceni contra inflationem,& uento
ſitatem ſtomachi:Rec. ſpicę gariophylli, piperis longi,coſti,ligni aloẽs, ſpo
dij,ana.drach.1.& s. aniſi,drach.ʒ.cinnamomi, caſſię,folij, aloẽs, galangę,
croci,myrrhę,ana.drach.1. tẽpera cum uino odorifero & uetuſto,& pilulis
compoſitis,dabis drach.1. Apozema ualens ad diſſoluendam uentoſita-
tem & inflationem,atq; ſtomachi dolorem:Rec.galangę,zingiberis,gario
phylli,maſtichis,ana.drach,1.& s.trita mittantur in unam lib.aquę calidiſſi
mę.Deinde ſufficiẽter cocta colent,& potui tribuãtur. Galen. Ventoſa um-
bilicum undiq; circũdans,ualet contra uentoſitatẽ ſi imponatur abſq; ſcalpel
lis. Similiter balneum aquę in qua cocta ſunt abſinthium,chamomila,ſamſu
cus,anethũ,& ſimilia. Epithima etiam de calidis. Trochiſci Ioan. ualent
contra inflationem,& dolorem ſtomachi, uentoſitatem & acetoſam ructa-
tionem curant,ſunt & cõtra uenenum, ſanguinis fluxum conſtringũt,ſi fue
rit propter defectionem & molliciem uenarum,uentris ſolutionem propter
frigiditatem,& humiditatẽ,& groſſam uentoſitatem, quę fit propter groſ-
ſos humores curant,menſtrua prouocãt:Rec.Caſtoreum,ſpicę celticę,gen
tianę,boli,terrę ſigillatę,caſſiæ,cinnamomi,mandragorę,ana drach.6. cro
ci,opij,coſti,aññ.drach.8.papaueris albi & nigri,ana.drach.9.dauci,aniſi,ſi-
ſelei,apij,marathri,hyoſcyami,gũmi,granati,medullæ,ſeminis citri, dicta-
mni,praſſij,ana.drach.10. cymini,ameos, liuiſtici, calamenthi,baſilici,ana.
drach.8.omnibus tritis,gummi in uino liquefiat, & in ea puluerem ſpecie-
rum tẽperabis,& trochiſcos informabis,unuſquiſq; cũ ſiccus fuerit,drach.1.
& s penſet. Sed ſeptimo menſe potui dentur. Apozema de radice cum
amygdaleo dulci & amaro bibitur,quia ualet contra uentoſitatẽ,hypochon
driorum oppilationẽ ſtomachi,epatis,& omnium uiſcerum aperit: Rec.ra-
dicis apij,marathri,ana.drach.10.endiuię,ſquinãti,liquiritiæ, ana.drach.6.
marathri,aniſi,apij,ana.drach.4.polij,ſquinanti,calamenthi,abſinthij,aññ.
drach.ʒ. maſtichis,eupatorij,aſari,ana.drach.2.folij,hyſopi,ana. drach.1.
omnia in 1.lib.aquæ die ac nocte iaceãt. Deinde cocta ad ʒ. colentur. Poſtre-
mo accipe,mannę,caſſię fiſtulę,mundatę,ana.drach,10.& liquefiant in ſupe
riori

riori aqua. Deinde colatis da potui unc.3. cũ olei amygdalini dulcis & amari, ana drach. 2. Sirupus calamenthi cõuenit frigido ſtomacho, & epati, & digeſtiue deficiẽti, groſſam & phlegmaticam uentoſitatem ſiue melancholicam digerit, oppilationẽ aperit. Valet etiam ſenibus hypochondriacam uentoſitatem habẽtibus, torſionem, quæ fit propter frigiditatem ſtomachi, curat, ſpleneticis ſubuenit: Rec. calamẽthi domeſti & ſylueſtris, ana. drach. 20. polij, ſquinãti, liquiritiæ, marathri radicis, & apij radicis, ana. drach. 10. apij ſeminis, petroſelini, marathri, aniſi, dauci, ameos, praſſij, ſamſuci, ana. drach. 5. thymi, mentæ, centaureæ minoris, ana. drach. 3. omnia tuſa in 10. lib. aquæ coquantur ad medietatẽ, & colatis fece cum ſex libris aquę ad medietatem recoque, deinde cola, & cõmiſce utrũq; apozema cum tantũdem mellis, & iterum coque illa, ſed initio decoctionis accipe ſpicę, cinnamomi, gariophylli, croci, zingiberis, galãgę, aſari, caſſię, piperis longi, añ. drach. 1. hæc ſubtiliter trita, in panno ligentur, & in illa decoctione deponatur. Deinde coquantur ſuper prunas leniter donec fiat ſirupus. Electuariũ diaſpermaton ualens contra oppilationẽ & groſſam uentoſitatem ſtomachi: Rec. cymini, marathri, aniſi, carui, ana. drach. 10. petroſelini, apij, ameos, ſeminis ſcariolę, anethi, ana. drach. 5. pyrethri, zingiberis, galangę, piperis longi & nigri, añ. drach. 4. maſtichis, croci, aſari, amomi, cinnamomi, ſquinanti, ſpicę, cyperi, coſti, ana. drach. 3. cardamomi, cubebę, gariophylli, nucis muſcatæ, thymi, folij, ana. drach. 2. mellis quantum ſufficit.

De uomitus abominatione. Cap. XXXVI.

Oportet intelligi quia ſi ſtomachus in ſuo naturali fuerit curſu, appetit cibum, & eum in ſuo fundo deponit, ut digeratur. Qui ſuum uidelicet curſum egrediens, diuerſas & multas patiť paſſiones. Quarũ una diciť uomitus. Vomitus enim non eſt aliud, niſi motio oris ſtomachi, rem in eo habitã expellere uolentis eum aggrauantem, ſiue mordentem. Quæ naſcitur de malis cibis, aut de mala humorum qualitate. Motio uero, aut fit propter multitudinẽ cibi aggrauantis uirtutẽ, aut propter eius malam qualitatem, ſi fuerit acuta, pungitiua uel acetoſa. Sicut uidemus fieri cũ ſtomachi cõplexio mutatur in acetoſitatem, & aliquando in uentoſitatẽ uel fumoſitatẽ. Aut propter humores phlegmaticos, ſiue aquoſos in ſtomacho coadunatos, aut propter cholericos. Sed plurime hęc ſtomachi defectionẽ ſequuntur: Membra enim deficiente, profluũt ad illud humores reliquorũ membrorũ, maxime phlegmatici & cholerici, ſicut uidemus in ſtomacho famem habente, fluere humores, maxime quibus cholera rubea naturaliter dominatur. Quod teſtatur eorum uomitus, quia cholerici coloris eſt. Vnde cum uomitum, uel abominationẽ aliquis habuerit, neq; ullum ſumpſerat cibum hoc facientẽ, liquet acutos humores in eius ſto-

macho eſſe coadunatos, ſubſtantiā ſtomachi pungētes. Quod ſi fuerint cholerici, per uomitū perpenduntur. Quod ſi fuerint phlegmatici, uomitus erit crudus, nullam oſtendens digeſtionē. Sanguis autē egrediens cum uomitu mixtus, ſignificat crepiturā aut roſuram, aut inciſionē alicuius uenæ, in meri uel ſtomacho. Qui ſi abſq; dolore exierit, inſinuat uenam qua egreditur eſſe apertā. Qui ſi ſit rubicūdiſſimus atq; clarus, demonſtrat uenę inciſionē. Si uero tarde exeat, dolore eum pręcedēte, & color eius fuerit niger, oſtēdit uulnera eſſe in ſtomacho. Sed tamen aliquādo egreſſio ſanguinis fit propter inciſionē alicuius uenę in epate, quod cognoſcitur qua parte ueniat, per dolorem qui ſentitur, & per eiuſdem ſanguinis colorē. Porrò aliquādo ſtomachus à ſua natura exiens deficit, & ſuſcipit quod ad eum ex inferiori uenerit parte, non eo illud attrahēte, ſed ui expulſiua inteſtinorum cum ex inferiori nequit, per ſuperiorem partem ſuam ſuperfluitatem expellere quęrente. Sicut uidemus fieri in ileon habētibus. Similiter plerūq; nonnulli deſiderium egerendi habent, ſed cauſa magni pudoris & terroris tolerant egeſtionem. Vnde ſuperius aſcendens, ſeſeq; ſtomacho propinquans, & fœtor, & uentoſitas inferius egredi non ualens, ad ſtomachū aſcendit, & uomitū, & abominationem facit. Sed quidā aliquando patiūtur abominationem, abſq; uomitu. Cauſa, quia eius materia eſt modica, & in uillis ſtomachi inuiſcata, aut in eius ſubſtantia clauſa. quemadmodum aqua in ſpongia. Vnde fit difficilis ad purgādum, maxime ſi fuerit, uiſcoſa. Quod ſi cholerica ſitim generat. Si uero frigida appetitum augmentat, & confortat.

De cauſa uomitus. *Cauſa.* XXXVII.

SI cibaria exierint cum uomitu indigeſta & immutata, digeſtiuā in ſtomacho oſtendunt eſſe defectam. Vnde dari oportet ſtiptica, odorifera, ſtomachum cōfortantia, ſicut ſuperius diximus. Quod ſi materia uomitus ſit pungitiua, ſtomachum aggrauans propter humores in eo corruptos, aut propter cibos in eo conuerſos in malam qualitatem. Non decet uomitum conſtringi, maxime in initio, niſi cum dubitauerimus ęgrum in defectionem uenire. Sed ſi ęger fuerit fortis, dari neceſſe eſt, medicamina illam materiā deſtruētia, ſi uidetur in ſtomacho eſſe generata. Quod ſi fuerit cholerica, clyſtere faciamus, de uiola, iuiubis, hordeo purgato, chamomila, ſucco lupuli, & ſimilibus, materiam inferius purgātibus. Si phlebotomia fuerit neceſſaria, baſilica dextri brachij incidatur. Si autem uomitus fuerit cum uētris ſtipatione, damus catharticū de prunis, oxyfœnitijs, ſucco malorum granatorum, & ſimilibus. Dietamus eos cum pullis gallinaceis, iuſſcellatis, & cum prunis, & amygdaleo condītis. Sirupus ualens ad refrigerandum ſtomachum, ſitim mitigat, febrem amputat, & uomitum cholericū extinguit; Rec. ſucci granatorū acetoſorū & dulciū, ana, lib,

ana.lib.1.& s.ſucci prunorũ acetoſorũ,lib.1.aceti pomi citrini,ſucci oxyfœnicię,lib.1.omnia coquantur in modũ ſapę,de quo dabis ſcrup.1. Si autẽ uomitus fit cum uentris ſolutione,accipiant ſapam myrtinam,granatorum,& malorũ,ſirupũ roſatũ,citonia pondere drach.1.cũ ſpodij,galię,añ. drach.1. Dietã hanc accipiant,pullos uidelicet gallinaceos,iuſſellatos,cum ſucco malorum acetoſorum,coriandri ſucco,granatorũ,& pomorũ citrinorum.Cataplaſmet ſtomachus de roſis, ſandalis,polline hordei, cãphora,galia, aqua roſata,& ſimilibus. Electuarium ualens cõtra cholericũ uomitum,& egeſtionem, ſtomachũ confortat:Rec. granatorũ aſſorum, malorũ granatorũ, ſumac,añ.drach.10. roſę,ſpodij,ſandali,citrini,ſeminis portulacę,añ.drach. 5.galiæ,maſtichis,añ.drach.3.cubebę,cardamomi,ligni aloës,añ.drach.1. tempera cum ſucco coctanorum,& da drach.3. Trochiſcos ſimiliter ualentes:Recipe roſarum,drach.10.berberis,ſpodij,ana.drach.6.boli,ſumac, galiæ,ſeminis herbæ acetoſæ, ana.drach.5. ſandali, croci,gũmi, balauſtiæ, myrtillorum,ſpicæ, mentæ,maſtichis,ana.drach.1.& s.pollinis granorum granatorum,drach.5. fac trochiſcos cum aqua roſata. Vnde Hippocrates in epidemijs:Quædam, inquit,mulier dolens in præcordijs,& nimiam habens anguſtiam, ſanata eſt cum polline hordei, & ſucco granatorum.

Sirupus cõueniens defecto ſtomacho, cholericum uomitum & egeſtionem compeſcit: Recipe roſæ,drach.10. ſandali,ſpodij,croci,myrtillorum, ana.drach.5. berberis,maſtichis,ſumac,ana.drach.3. omnia coquantur, in lib.1.& s.aquę,quouſq; ad medietatem redigentur,& colatis,adde ſucci granatorũ acetoſorum,lib.1.ſucci malorũ, pirorum,lib.s.ſacchari,lib. 2.fac ſirupũ. Quod ſi uomitus fuerit propter phlegma, purget ſtomachus cũ hierapicra. Damus & has pilulas,recipientes hierãpicrã,drach.3. chebuli, indi,drach.2. maſtichis, roſarum, mentæ, ligni aloës,aniſi,ana. drach.1. ſalis gemmæ,bdellij,ana.drach.1. tempera cum ſucco mẽtæ, & pilulas in modũ ciceris informabis. Sapa granatorũ cum ſucco mentę facta: Recipe ſucci malorum utrorumq; granatorum,ana.lib. 2.ſucci mentæ,lib.1.mellis deſpumati, lib. 2.coquãtur ad ſpiſſitudinẽ, deinde adde maſtichis, ligni aloës, galię,ana.drach.1. Sirupus confortans ſtomachum,uomitum phlegmaticum,abominationem,& ſingultũ compeſcit,digeſtiuam corroborat:Rec. calamenthi,mẽtę,ana,drach.10.maſtichis,ſpicæ,ana.drach.4.corticis fiſtici,drach.3.omnia in tribus libris uini odoriferi ad medietatem coque,& colatis adde ſucci granatorum,lib.1.ſucci coctanorũ,2.ſacchari,3.deinde condiatur cum galię,nucis muſcatæ,gariophylli,cinnamomi,cardamomi, añ. drach.s.Quod ſi uomitus fuerit propter cholerã,nos damus ſerũ factũ cum oxymelle,mirobalanis,indis,& chebulis.Clyſtere ei fiat ex illis,niſi pręgnãs ſit.Mũdificetur ſtomachus cum hierapicra. Si autẽ uirtus ægri fortis extiterit,baſilica uena brachij incidat ſiniſtri, Quod ſi uomica ſanguinolenta fuerit,

rit, baſilica dextri incidatur, & confortetur ſtomachus cum trochiſcis camphoratis, rhodoſaccharo, & ſimilibus. Scalpellentur crura, ſi fortis fuerit uirtus, & curentur, ſecundum modũ ſanguinis de pectore fluentis, & cum medicina uulnerato ſtomacho, ſicut diximus, conueniente. Cataplaſma ualet calidum habentibus ſtomachum, incenſionem, uomitũ, & defectionem curat. Recipe ſandali albi & rubei, ana. drach. 5. roſarum, galię, myrtę, ana. drach. 3. boli, balauſtiæ, maſtichis, berberis, ſpodij, ana. drach. 1. croci, camphorę, gariophylli, ana. drach. s. tempera cum oleo roſato, & aqua roſata. Quod ſi abominatio fit abſq; uomitu, intelligendum eſt humores eſſe inuiſcatos, in uillis ſtomachi. Cuius curationem oportet tripliciter intelligi. Primo, ut illa materia abominationis digeratur. Secundo, ut temperetur. Tertio, ut expellatur. Si enim materia ſit liquida, cum uomitu eijciatur, aut inferius cum carthartico, aut cum apozemate abſinthij, hierapicra, pilulis aureis ſtomachicis, & ſimilibus. Quod ſi fuerit groſſa, uiſcoſa, & difficilis ad digerendum, damus oxymel cum aqua calida, & radicibus. Deinde dabimus hierampicrã. Galenus dicit diatrionpipereon eſſe ad hoc utiliſſimũ. Cumq; certificaueris materiam eſſe purgatam, confortemus ſtomachum.

Electuarium Ioannis Damaſceni, ualet contra ſolutionem factam de frigiditate ſtomachi. Rec. granorum granatorum aſſorum, drach. 20. ſumac. drach. 10. zingiberis, ameos, maſtichis, galię, ana. drach. 5. tempera cũ ſucco coctanorum. Electuarium ſtomachum confortans, ſolutionẽ uentris atq; uomitum propter calorem ſtomachi compeſcit, & febrem declinat. Recipe coctanorum mundatorũ, drach. 100. mala & pira 100. omnibus coctis in aqua roſata, accipe ſacchari, drach. 200. & coquantur cum tantundẽ ſucci granatorum uſq; ad ſpiſſitudinem, deinde omnibus cõmixtis in modum diacitonitis coquantur & condiantur de puluere ſpodij, ſandali, berberis, ana. drach. 6. galię, maſtichis, ana drach. 2. ſeminis portulacę, drach. 3. ligni aloẽs, croci, ſpicę, ana. drach. 1. Micliete ualidiſſima cõtra ſolutionem ex defectione ſtomachi factam. Recipe chebuli nigri aſſi, cum oleo roſato, ana. drach. 10. cymini die ac nocte in aceto ſucco myrtę commixto infuſi, & aſſi, drach, 10. ſeminis apij, aniſi, aſſorum, drach. 4. xylocaracte, balauſtię, hypochiſtidis, ana. drach. 5. ſeminis myrtæ, & ſeminis arnogloſſæ aſſorum, ana. drach. 7. naſtuttij aſſati, drach. 10. coriandri die ac nocte in ſtiptico uino infuſi & aſſi, drach. 4. ligni aloẽs, maſtichis, ſauinę, cyperi, galię, ſumac, ana. drach. 3. gallarum non perforatarũ, drach. 2. fac puluerem, dabis drach. 2. cum frigida. Cataplaſma conueniens contra ſolutionem factam propter defectionẽm ſtomachi. Recipe aloẽs, acatię, abſinthij, balauſtię, añ. drach. 5. maſtichis, thuris, ladani, ana. drach. 2. croci, drach. 1. & s. tempera cum ſucco myrtę. Aliud ualet contra ſolutionem & uomitum. Rec. abſinthij, maſtichis, ana. unc. 1. aloẽs, drachmas 3. tempera cum ſucco coctanorum.

Ius ſolu-

lus ſolutionem mire cõſtringens. Rec. miliĳ mundati & aſſi, drach. 50. piſtentur, & in apozemate ſumac fricentur. Deinde coquantur, & cum malis coctanis, & cum modico coriandri condiantur.

De dietis ſtomacho conuenientibus. Cap. XXXVIII.

Cibaria ſtomacho conuenientia, ſunt ſtiptica, ſicut coctana, oliuę dulcoratæ in ſola aqua, maxime quæ ſint cum aceto condîtæ, uuę paſſę, ponticę, dactyli immaturi & acerbi. Vinum odoriferum, & ponticum, myrtilli, mala acetoſa. Hæc maxime conueniunt, quorum in ſtomacho calor & uiſcoſum phlegma habet. Põtica uero ſunt utilia ſtomachis ex frigiditate defectis. Dulcia frigido ſtomacho optima. Vnde Dioſcorides: Viride, inquit, fœnugręcum cum aceto ſumptum, prodeſt defecto ſtomacho uel uulnerato. Lactucę morſuram ſtomachi mitigãt. Fumus terræ cum aceto, ſtomachum confortat. Gal. Cibaria uirtute æqualia in conſeruanda ſanitate ſiue reſtituenda quod ſaporoſius, magis eſt cõueniens, & facilius digerit. Dixit iterum: Omnis cibus quiddam habens acuminis, ſi fuerit odoriferus & ſapidus, digeſtionem corroborat. Rurſus uero, cibaria ſi fuerint in omnibus, excepto ſapore, ęqualia, ſaporoſius erit habilius, & magis conueniens. Omne etiam alimentum ſiue ſit ſapidum, ſiue inſipidum, niſi accipiẽtibus delectationem inferat, non poteſt circũdari à toto ſtomacho, uel amplecti. Vnde non bene contentus, in abominationem & uomitum, commouetur. Sed tamen aliquando coadunatur in ſtomacho uiſcoſum phlegma propter quod fit lubricatiuus, unde in eo appetitiua deficit. Proinde huiuſmodi ſtomacho bonum eſt quod colet, attenuet, & incidat phlegma, & omnem ſtomachi immunditiem purificet, ſicut faciunt ſinapis radices, ſenetiones, forte uinum, nuces cum ficubus, & his ſimilia. Quod ſi cibus prius quàm digeratur ſtomachum exierit, oportet dari ſtiptica & ſicca, ſicut pira, meſpila, lentes mundatas, uinum ponticum, milium, panicum, pollines hordei aſſi. Curam etiam acetoſam, ſicut mala, mala granata, & ſimilia. Hęc enim ſi inuenerint in ſtomacho groſſum chymum, incidunt eum, & uentrẽ humectant. Sed ſi ſtomachum purũ repperérint, uentrem conſtringunt. Quibus cibaria in ſtomacho corrumpuntur, bonum eſt ut groſſa & dura ad digerendum accipiãt, ſicut panem ſimilaceum, uel azymum, carnem uaccinam, & ſimilia, quia quoſdam iuuenimus dura & groſſa digerentes cibaria, ſicut carnem bouinã, panem ſimilaceum, & ſimilia melius quàm pullos gallinaceos & piſces. Hęc etiam ſi comederint, generãt in eorum ſtomacho aut fumoſam ructationem, aut morſurã, aut utrunq;. Vnde Ariſtoteles inquit: Cauſa eorum multiplex eſt, Aut enim fit propter cholericos humores in ſtomacho coadunatos, aut fit quia calidã ſtomachi habent complexionem, aut propter eorum formam. Verbi gratia: Si uia fellis

quę debuit ire ad ſtomachum uadat ad inteſtina, & inteſtinorum uia tendat ad ſtomachum: aut complexio totius corporis eorum funditus eſt calida, ſicut in febricitātibus. Dioſcorides dicit: Ius pullorū gallinarū, ſimpliciter bonum eſt ad temperandos malos humores ſtomachi, & ad mitigandum calorem. Cibaria in ſtomacho ad corruptionē facilia ſunt hęc, mora, melones, coctana, & ſimilia. Quæ oportet & in initio refectionis mundificato ſtomacho manducare, ut uelociter eijciātur, & uiam ſequenti cibo faciant. Quæ ſi in fine manducentur, ſe & reliqua alimenta corrumpunt. Porrò ſi chymū in ſtomacho inuenerint, corrūpentes eum prępărant ei mortiferā qualitatē. Sicla peſſima eſt ſtomacho, quia in ſua nitroſitate pungit eum. Seſamū propter ſuam uiſcoſitatem malum eſt ſtomacho, & dure digeritur, abominationem generat, & malum facit odorem. Iura cito digerūtur, ſed parū morantia corrūpuntur, & in malum chymū conuertuntur. Semen lini peſſimū eſt ſtomacho, quia difficile eſt ad digerendū, & inflatiuū. Cucumeres, citroli, perſica, ſunt cōuertibilia. Pineę durę ſunt digeſtionis. Senetiones ſtomacho nocent, frondes tamen eorū peiores ſemine. Similiter frondes ſinapis. Nuces ſi inuenerint ſtomachum temperatū, aut frigidū, uelociter digeruntur, & nutriunt. Quod ſi fuerit calidus, cito in fumoſitatē cōuertuntur, & cholerā generāt. Auellanę ſtomacho moleſtę. Iuiubę durę ſunt digeſtiōis & malę ſtomacho. Pruna dulcia ſtomacho ſunt nociua. Rapę niſi perfecte coquantur, indigeſtibiles ſunt, & uentoſitatem generant. Radices uentoſitatem, & inflationē faciunt, & natāt, & digeſtioni inobediunt. Caules ęſtiui ſtomacho incōgrui. Radices etiam omniū herbarū uniuerſaliter ſtomacho nocent, & digeſtioni non obediunt. Lac in corruptionē cito conuertitur in calido ſtomacho. Mel multum comeſtum puncturam in ſtomacho & ab abominationem facit. Caſeus groſſus eſt digeſtioni inobediens. Butyrū ſtomachū mollificat, & humefacit. Cerebella omnino ſtomacho inimica, ablationem appetitus facientia. Similiter & medullę. Oculi penitus auferendi. Vinum uetus & groſſum ſtomacho peſſimum. Cito enim in acetoſitatem conuertibile. Piſces cito corruptioni obedientes. Similiter & melones, lupini, cepę, & xylocaracta, omnia indigeſtibilia.

De electuarijs ſirupis, & emplaſtris ſtomacho conuenientibus. Cap. XXXIX.

Electuariū ualens contra calorem in ſtomacho & fumoſam ructationem & ardorem ſtomachi: Rec. roſarum, ſacchari, ana. drach. 15. ſpodij, ſandali citrini, ſeminis portulacę, añ. drach. 6. maſtichis, ſucci liquiritię, dragagāti, berberis, ana. drach. 4. cubebarum, cardamomi, ligni aloēs, ſeminis cucumeris, cucurbitæ, omnium mundatorum, drach. s. croci, gariophylli, cinnamomi, ana. drach. 1. fac puluerem, tēpera cum ſirupo roſato, da potui cum ſirupo albo. Aliud utiliſſimum

tnum cõtra calorẽ ſtomachi & dolorem ex calore refrigerat & mitigat, ſtomachũq; cõfortat. Rec. ſucci maligranati dulcis & acetoſi añ. lib. 2. coquantur ad ſpiſſitudinẽ, deinde accipe roſarũ, ſpodij, ſeminis portulacę, ſandali albi, añ. drach. 10. maſtichis, dragagãti, liquiritię, ana. drach. 5. gallię, cacabrę, berberis, añ. drach. 3. cãphorę, cubebę, cardamomi, croci, ſpicę, ligni aloẽs, añ. drach. 1. ſacchari, unc. 3. fac puluerẽ, & tẽpera cum illa coctione, cũ aqua frigida propinetur. Triphera magna ſtomachi calorẽ habenti, defectionem, punctionẽ & incendiũ mitigat. Rec. mirobalani citrini, drach. 10. chebuli, belliricorũ, emblicorũ, ana. drach. 5. omnia in puluerẽ redacta cũ oleo roſato, tẽperabis, deinde accipe roſarũ, ſpodij, ana. drach. 4. ſandali rubei, albi, ſeminis myrtę, ſem. portulacę, gallarũ, liquiritię, añ. drach. 2. croci, maſtichis, ambrę, cãphorę, ſpicę, añ. drach. 1. fac puluerẽ, quẽ miſce cũ priori cõfectione, deinde omnia cũ ſucco roſato tẽpera, & in modũ auellanæ cũ ſirupo roſato dabis. Trochiſci Ioan. Damaſc. cõtra calorẽ ſtomachi. R. ſpodij, ſandali albi, boli armeni, ana. drach. 5. roſarũ, drach. 5. berberis, drach. 6. croci, camph. caſię, carui, gallię, gallę, añ. drach. 1. & s. ſeminis portulacæ, cucumeris, cucurbitę, radicũ pſyllij, mannę, ana. drach 3. ligni aloẽs, drach. 1. fac puluerem, tẽperabis cũ aqua roſata, & trochiſci informẽtur pondere unius exagij. quorum unus cum aqua frigida tribuatur. Trochiſci cãphorę, contra calorẽ ſtomachi & epatis incẽſionem, dolorem qui fit propter caliditatẽ mitigant, & ſitim extinguunt. Rec. ſpodij, roſarum, ana. drach. 6. ſacchari, mannę, ana. drach. 4. ſucci liquiritię, dragaganti, ſeminis portulacę, ſandali citrini, gummi, ana. drach. 2. camphorę, amyli, ſeminis cucurbitę, citrulorũ maſtichis, croci, cardamomi, ana. drach. 1. omnia pulverizata temperentur cũ muſcilagine pſyllij in aqua roſata madefacti, deinde trochiſcos informabis, & dabis in modo priori cum ſirupo roſato. Vtile eſt etiam calidũ ſtomachũ habẽtibus, ſæpe utantur ſirupis factis cum aqua frigida, ſicut ſirupo uuarũ agreſtiũ. Sirupus ualens ad purgãdam choleram rubeam de ſtomacho, & refrigerat epar atq; uiſcera, uentrem humectat, calorẽ ſtomachi qui eſt propter cholerã rubeã refrigerat. Rec. mirobalani citrini, abſinthij, ana. drach. 12. cuſcutę, fumi terrę, uiolarũ, roſarum, añ. drach. 8. oxyſœnitiorũ, drach. 30. pruna, iuiubæ, ana. drach. 40. maſtichis, ſpodij, ſandali, aniſi, ana. drach. 3. endiuiæ, quantum in manu ſtringitur: omnia ponantur in 10. libris aquæ calidiſſimę per diem & noctẽ, deinde coctis ad tertiã & colatis, accipe mannę, caſſiæ fiſtulæ mundatę, ana. drach. 10. & in ſuperiori aqua manibus confricentur & colentur, poſtea ſume libras 2. utriuſq; maligranati, ſacchari 5. & fac ſirupum & dabis potui, unc. 3. cum frigida. Si autem laxatiuum facere uolueris, da cum aqua tepida illum ſirupũ cum ſcammonea, dragaganti, unc. 1. & modico olei uiolarum. Sirupus Ioan. Damaſceni, ualens ad extinguendam choleram ſtomachi, calorẽ refrigerat, appetitum cõfortat.

Rec.aceti pomorum citrinorum lib.3.prunorum damaſ.iuiubę,uiolarum,
ana.drach.30.mannæ,drach.20.ſpodij,drach.10.ſandali citrini & albi,añ.
drach.3.mirobal.citrinorum, drach.10.omnia in 5.lib. aquæ coquantur ad
ſpiſſitudinē,deinde colentur appone ſacchari in eodem pondere quo aqua.
Cumq; coquere inceperit,pone ſcrup.tot,ſcilicet diagridij in coctanis aſſa-
ti,quot libræ fuerint aquę, & dabis unc. 2.uel 3.ſecūdum uirtutē accipiētis.

Trochiſci ualētes cōtra calorem ſtomachi.Rec.roſarū,uiolæ,ſacchari,
ana.drach.4.ſpodij,ſandali citrini,ſeminis portulacę, ſucci liquiritię,abſin-
thij,ana.drach.2.ſucci fumi terræ,dragaganti,maſtichis,ſcammonij, ſemi
nis cucumeris,cucurbitæ,ana.drach.1. ligni aloēs,croci, cāphorę,aniſi, añ.
drach.1.omnia puluerizata cum ſucco lupini temperētur, & trochiſcos in-
formabis.Sed ſemper oportet ut ſe aſſuefaciant ad uomitum cum rebus ſto
machum mundificantibus,quas ſumus dicturi,& ungatur ſtomachus cum
oleo roſato uel uiolato. Epithima ualens ad punctionem caloris ſtomachi,
& incenſionem quæ fit propter cholerā rubeā. Recipe roſarum,ſandali albi
& rubei, ana.drach.3.ſpodij,gallię,maſtichis,ana.drach.1.& s. omnia trita
coquantur in una libra ſucci ſolatri uſq; ad medietatē, quo colato mitte olei
roſati,unc.4. deinde iterū coquatur quo uſq; remanſerit ſolum oleū, unga-
tur tandem ſtomachus ex eo. Aliud:Recipe ſucci ſolatri,ſucci uuæ agreſtis,
ſucci myrtę,ana.drach.1.olei roſati & uiolati,ana.drach.2.ſandali albi & ci-
trini,galię, ana.exagium unum,omnia coquantur quouſq; ſolum oleum re-
maneat. Cataplaſma ualens contra calorem ſtomachi & epatis,uſtionem
cholerę rubeæ refrigerat,& eſt febricitātibus utile:Recipe ſandali albi & ru-
bei,pollinis hordei,ana.drach.4.roſarū,uiolę,ana.drach.2.memithę, apij,
gallæ,boli armeni,camphorę,ana.drach.1. fac puluerem tempera cum mu
ſcilagine pſyllij, aut ſucco ſolatri,aut cucurbitæ. Electuarium Galeni ua-
lens contra frigiditatem ſtomachi & renum,groſſam diſſoluit uētoſitatem,
digeſtionem confortat, groſſum phlegma attenuat quod in ſtomacho mo-
ratur, memoriā corroborat, caniciem retardat, tuſſim ex plegmate factam
curat: Recipe piperis albi nigri & longi, zingiberis,galangæ, cinnamomi,
caſſię,cyperi,gariophylli,croci,aniſi,añ.unc.1.maſtichis,penidiarū,añ.unc.
2.ſpicę cardamomi minoris,aſſari,carpobalſami, ſeminis myrtæ,coſti dul-
cis,ana.unc.s. calami aromatici,ligni aloēs,nucis muſcatę,macis,ana.unc.
4.fac puluerē,mellis qnantū ſufficit,dabis ante cibum & poſt cibū in modū
auellanæ. Electuariū ſtomachū cōfortans & calefaciens,inflationem,tor-
ſionem & ue ntoſitatem diſſoluens,digeſtionem confortans,mentem acuit,
colorē præſtat,uiſum clarificat,rugitū in ſtomacho mitigat, renes calefacit
libi dinē excitat,& cōfortat,acidos ructus curat.Re.cinnamomi,galāgę,zin
gib.gariophylli,liquiritiæ,caſſiæ,marathri,aniſi,añ.drach.6.piperis albi &
longi,aſſari,carpobalſami,xylobal,carui,cymini,gariophylli,ana.drach.3.
roſarum,

roſarũ,drach.3.& s.ameos,apij ſeminis,cardamomi minoris,cubebæ,nucis muſcatę,ligni aloẽs,calami aromatici,coſti,amomi,calamenthi, origani,ſquinãti, pirethri, folij, eringij radicis,añ. unc.s.ſacchari,penidiarũ,añ. drach.15.fac puluerem,tempera cum melle, dabis in modum auellanę ante cibum cum tepida & uino. Diatrionpipereon ad diſſoluendum groſſam uentoſitatem de ſtomacho, calefacit & deſiccat phlegma & omnes frigidas paſſiones in uiſceribus exiſtentes curat.Recipe piperis nigri albi & longi,cynamomi,zingiberis,marathri, aniſi,maſtichis,aſſari, ana.unc.1. xylobalſami,carpobalſami,caſſiæ,ſpicæ,amomi,añ.unc.s.cardamomi,apij, ameos, croci,gariophylli,coſti,macis,ana drach.3.& ſcrup.1. fac puluerem, mellis quantum ſufficit. Electuarium Ioan. Damaſceni,contra frigiditatem ſtomachi, uiſcoſum plegma incidit,faſtidiũ, acetoſam ructationem, ſpaſmum ſtomachi, & caninum appetitum confortat, os odoriferum reddit, & fœtorem amputat. Recipe cinnamomi,piperis nigri & longi, gariophylli, ligni aloẽs,caſſię,croci,ſpicæ,aſſari,ſquinanti,cinnamomi,gariophylli,galangę, calami aromatici,,carpobalſami,ameos,zingiberis,ana.unc.4. maſtichis, ariſtolochię longę,macis,polij,liquiritiæ,amomi,añ.unc.4.&s.omnia pul uerizata temperentur cum melle quãtum ſufficit. Electuariũ diacoſis ma ius cõueniens frigido ſtomacho,inflationem,faſtidium,uomitum, egeſtionem,ſtomachi mollitiem tollit, hæmorrhoidas curat, & coitum confortat. Recipe maſtichis,zingiberis, piperis nigri & longi, ſpicæ,aniſi,carpobalſami,xylobalſami,cinnamomi,ana.drach.10.gariophylli,galiæ, caſſiæ,coſti, amari & dulcis galangę, ana. drach.5. ligni aloẽs, croci,cardamomi,cubebæ,nucis muſcatæ,calami aromatici,ſquinãti, meliloti,añ.drach.3. ameos, rheumbarbari,ariſtolochiæ rotundę,macis, apij,dauci,baſilici, gariophylli,& ſaracenici, ana.drach.4.mirobalani, ſcrup.20. ſeminis myrtæ, ſcrup. 100. fac puluerem, mellis quantum ſufficit,da penſum drach.2.cum calida. Triphera Galeni ualet ad idem. Sirupus ualens cõtra frigiditatem ſtomachi & mollitiem propter phlegmata,appetitum debilem confortat, & frigidam paſſionem in omnibus membris curat. Recipe uini odoriferi & uetuſtiſſimi,lib.10. mellis lib.5. coquantur optime, deinde maſtichis, croci, gariophyllorum,ana drach.1.pulverizata & in panno ligata deponãtur in illa decoctione in initio,quibus extractis ſine decoqui ſirupum quouſq; ad perfectionem ducatur, & dabis potui. Oxymel ualens ad corruptum ſtomachum propter phlegmata, defectionem appetitiuę cõfortat.Recipe radicis marathri,apij,ana.unc.2.ſpicæ, aſſari,caſſiæ,amomi,zingiberis,calamenthi,ana.unc.s. mentæ, hyſſopi,maſtichis, gariophyllorum, cymini, dauci, folij,ana.drach.3.omnia coquantur in decem libris aceti ad medietatẽ: deinde tantũdem mellis in eo miſce,uſq; ad perfectionem coquatur, tandem condiatur cum ſcrup.1. muſci. Epithima ualens ad ſtomachum diſtemperatum in

tum in frigiditate: Rec. olei ueteris lib. 1. rutæ, unc. 1. caſtorei, unc. s. omnia trita in oleo coquantur, & colata cataplaſmentur. Apozema contra frigida apoſtemata ſtomachi: Rec. mellis, radicũ apij, marathri, aniſi, maſtichis, ſpicæ, ſanſuci, baſilici, cymini, apij, cardamomi, ana. drach. 1. & s. paſſarum enucleatarum, drach. 10. ſquinanti, radicũ maluæ, liquiritiæ, ana. drach. 5. rheũbarbari, drach. 1. omnia in tribus lib. aquæ ad tertiã coquantur, colatis, da unc. 1. cũ amygdaleo. Trochiſci cõtra fluxũ uentris. Rec. boli armeni, ſpodij, añ. drach. 4. dragagãti, gũmi, roſę, añ. drach. 2. ſeminis maluę, coralli uſti, ſucci arnogloſſę, ſeminis cucumeris, & porri capitati, glãdiũ, ſeminis herbę acetoſę, ſucci liquiritię, lentiũ mundatarũ & aſſatarũ, acatię, gallę, añ. drach. 1. omnia in puluerẽ redacta cum aqua roſata tẽperabis. Antidotũ ad omnia quæ lędunt ſtomachũ: Rec. gentianę, unc. 5. ireos, unc. 2. zingiberis, drach. 6. piperis, drach. 2. mellis quantũ ſufficit. Pro dolore accipiant dimam in balneo, & poſt dormiant, ſuccũ fœniculi, & radices decoctas in uino ſæpius bibãt Ad uentoſitatẽ ſtomachi coque in uino puluerẽ cymini, aniſi, coſti, parum zedoariæ, zingiberis. Fit debilitas poſt mictũ in ſtomacho ex defectione ueſicę, quæ neruoſa eſt, frigida & humida nõ ſufferẽs euacuationem urinę, qua ſuſtentatur dum repletur, & debilitatur cum euacuatur ex inanitione & cõcatenatione cui cõdebilitatur ſtomachus. Debilitatur etiam ſtomachus poſt ſolutionẽ uel ſeceſſum, quia ſtomachus ſuſtẽtatiuis carens humoribus, & cibariorũ emittẽs ſuſtentationẽ, incurrit debilitatem. Debilitatur etiam ſtomachus poſt ciborum repletionem, quia calore proprio purã non habet digeſtionem, curabis ſic: Accipiat calidas & saporiferas herbas & electuaria. Debilitas etiam mane fit in ſtomacho, propter abundantiã crudi humoris uel phlegmatis uiſcoſi, uel eius penuria, unde naturalis uirtus non habens quod conſumat, conſumit humores & inde fit febris in uenis, curabis ſic: Accipiat electuaria cõfortatiua non refrigeratiua, hierapicra, & modico uino & bono utatur. Somnus poteſt lædere ſi corpus ſit plectoricum, & uirtus debilis, & in initio quidem acutæ ęgritudinis malum eſt, non tamen mortale. In augmento uero & ſtatu ſignum mortiferum eſt, maxime in declinatione, præſertim ſi cætera peſtifera ſint. Somnus ultra modum plenitudinem ſignificat humorum, & uirtutis debilitatem, & auget ipſam materiæ plenitudinem, non permittens fieri diaphoreſim, quæ in uigilando fit. Vigiliæ uero ſiccitatem ſignificant ex diaphoreſi.

Libri de ſtomacho finis.

Conſtantini

CONSTANTINI
AFRICANI MEDICI, DE VICTVS ratione uariorum morborum liber.

Quæ ſit ſalutaris dieta quotidiana febre laborantium.

DIeta quotidiana, panis tẽperatus, olera, fœniculum, aſparagi, porrus, eruca, ruta, apium, petroſelinum, anethum, aniſũ, carnes pulli, phaſiani, turdi, turtures, ſtarni, omnes condîti cum pipere & cymino, hœdus, pedes porcorum, & aures bene coctę & condîtę cum aceto & melle & pulegio & origano. Piſces aſpratiles cum cymino & pipere, poma, mala citonia. Poſt cibum, uuę, granata, perſica. Vinũ ſubtiliſſimũ potent ante acceſſionem, & ipſum modicum, & ſubrubeum, ſiue album, & calidum & temperatum. Generaliter in acceſſione nihil dari eis iubeo. Poſt acceſſionẽ, dietentur modo ſupradicto. Et ſi ætas fuerit, facies eis apozema de apio, petroſelino, marathro, anetho, & aniſo, & dabis bibere, & in paucis diebus liberabis ęgrotum.

Dieta tertianariorum.

DIeta tertiana, uſq; in octauum diem nihil ei facies. Poſt octauũ diem, dabis ei apozema ex abſinthio, & anetho, per dies plurimos. Et ſi ſitis nimia fuerit, dabis ei bibere apozema ex apio, & anetho, cum ſaccharo & caſſiafiſtula. Cibos dabis, panem temperatum. Dę oleribus, maluas, portulacas, lactucas, atriplices, ſcariolã, & cucurbitã. De uolatilibus, carnes, pullorum alas, teſticulos gallorũ, & oua ſorbilia. De quadrupedibus, pedes porcorum lactentium, cerebella, & armos. De fructibus, poma, mala granata, dulcia, perſica, ceraſa, pruna duracina. De piſcibus aſpratiles elixos. Nullũ acrumen detur anteq̃ febris abſoluatur. Vinum non debet dari, niſi ętas aut ratio temporis, ſiue materia morbi, permiſerint. Succum ptiſanæ bibant.

Dieta quartanariorum.

DIeta quartana, Bonus panis detur, olera, rapæ, napi, porri, marathrũ, paſtinaca, cicer, & ſpelta, cũ pipere & ſinapi & eruca, cõdîta, & omnia calida. Carnes, pecorina, agni annales, porcina, gallinæ, perdices, phaſiani, cum pipere. De fructibus, poma, mala dulcia, uuæ, dactyli, ſed raro. Abſtineant à carne porcina ueteri, ſiue iuuene nimis: Medię ętatis, bona eſt. Item bouina, caprina, arietina, uel alijs carnibus his ſimilibus, quę grauãt digeſtionẽ, & ab omnibus frixis abſtineãt. Obſeruãdi ſunt ab iracũdia, uel cõmotione, uel à cibis quę melancholiã nutriãt, & frigidis & humidis. Nephas enim eſt augere malo malum. Vino utantur ſubtili, & albo, ſiue aureo, & medio-

criter

criter calido. Caueāt diligenter, ne frigus ſentiant, & conſtrictorijs cibis, anguſtiam faciendo in peius excitent cauſam. De uolatilibus utendum eſt illis maxime, quę non aquoſis, uel paludeſtribus gaudēt locis. De piſcibus aſpratiles cum pipere & aniſo qui facile digerantur, & nihil habeant fluidum, ſed qui ſiccioris & tenuioris carnis ſunt. Vtantur & ſalſamentis, pipere, ſinapi, eruca, & alijs calidis & digeſtibilibus rebus. Dabis interiectis diebus antidotum, diatritonpipereon, & diaſpoliten, aut certe piper tritū cū calida aqua: Sed hoc quotidie detur, iuuat & deambulatio & fricatio blāda manuū. A lauacro abſtinendi ſunt omnino, & ſi quid aliud tale. Sola deambulatio & perfricatio fortiter iuuat, & ſi uehemens non eſt ipſa quartana, etiam ſi exercitatione conſueta utatur, utile eſt. Hæc talia utiq; cōueniunt in principio cauſę, & uſq; quo ad ſtatū perueniat cauſa. Cum uero in ſtatum uenerit cauſa, tunc ab his omnibus abſtinere debent, & uti ſubtili & tenui dieta. Quietem adhibe & ocioſitatem prolixam, & ſtomachum cura cataplaſmate. Deinde uteris diureticis quæ urinam moueant, & cum uideris manifeſtā fieri digeſtionem cauſæ, tunc dabis purgatorium qui melancholicum purget humorē, non ſemel, ſed quotiens putaueris conuenire, & poſt cibum, uomitum prouocabis, ſi nihil fuerit quod prohibeat. Elleborū album radicibus fixū, & abſtractum, exinde alia die dabis ipſas radices comedēdas, & dum comederit, uomitum prouocabis, etiam & ipſum elleborum ſi hoc non profuerit, ut noſti dabis, & quos abundare humoribus uideris, hos uehementer purgabis. Et refecti interiectis paucis diebus theriacam accipiant, & alia quæ ad has febres laudantur beneficia, ex quibus probatiſſimum eſt id, quod opium quirinatium recipit. Qui uero in initio cauſæ aliquid tale his dat, aut ex una quartana duas facit, & ex duabus tres, aut ex leui fortiorem, & in ſummum periculum hominem perducit. Similiter in omnibus febribus typicis obſeruabis, ne quid tale mox in initio des, priuſquam ſtatum uideas cauſæ, tunc datum proderit, ante uero, lædit. Nam ſcio quendam medicum hoc ignorantem dediſſe homini tres quartanas habenti antequam ſtatū faceret, cauſa, uel ſigna digeſtionis oſtenderet, medicamen quod dicitur diacidnees, & ab ea hora in peius uerſum in tantum ut mutaretur in ſynochum, nec ei potuerit poſtea ſuccuri.

Dieta lethargicorum.

LEthargia eſt apoſtema in poſteriori parte cerebri ex phlegmatico humore cū acuta febre. Dieta: Mica panis in hydromelle infuſa, aut aqua calida, ubi coctum eſt cyminum, amygdalata cum modico melle, farina tritici iterū cum melle. Et ſi debilis fuerit, oua ſorbilia, & piſcis coctus cum cymino in aqua. Succum ptiſanę potent, in quo lota ſit apij radix, & cum uenerit ad melius, uinum dare album aquatum antea modice, prodeſt.

Dieta

Dieta angina laborantium.

ANgina eſt apoſtema in lacertis gutturis natum. Dieta, Farina aut ſimi la tenuiſſima cum melle cocta. Danda ſunt cerebella minorum auiū, Dentur uitella ouorum molliſſima, aut mulſum cum dragagāto in aqua coctum detur. Vinum granatę bibant, aut aquoſam mulſam, aut poſt tertium diem, ſuccum ptiſanę, tamen neq; multum potent, nec comedāt. Sub nimio autem cibo, uel potum, mox ſuffocantur.

Dieta tußientium.

TVſſis eſt motus animalis & naturalis uirtutis, ad ſuperfluitatē de inſtrumētis ſpiritus proijciendā. Quæ aliquādo fit à groſſo humore, aliquando à ſubtili. Si ex groſſo humore, panis ſupradictus detur. Porri, cepę coctę bene cum oleo & cymino, marathrū, eruca, ſinapis. Carnes, phaſiani, perdices cum aniſo & pipere. Ficus ſiccæ, amygdalæ amarę. Succus ptiſanę detur in quo hyſſopū ſit coctum, aut uinum lene, in quo coctum ſit calamenthū. Si autem ex ſubtili, panis ſimilaceus, portulaca, blitum, malua, ſpinachia, carnes, hœdi, agni annuales, aues paruę, ſuccus ptiſanę, uel uinum ſubtile, cum aqua calida, ſpelta, amylum, amygdalæ dulces, cum farina tritici, oua ſorbilia cum amylo.

Dieta hæmoptycorum.

HAemoptyci ſunt qui ſanguinem per os proijciunt. Dieta omnis ſtiptica mediocriter, qualis eſt alica, uel ptiſana, uel ſorbitio de amylo, & modico melle, cocto, & mica panis. Olera danda ſunt, malua bene lauata ſine ſale, & lactuca, in puſca cocta, aut intiba, portulaca, caro, perdices, ſturni, phaſiani, gallinę, uētres anſeris, & alę, inteſtina porcorum cum aceto cocta. Poma, mala citonia, pira, ſorba, meſpila. Vinum album multum & ſubtile, & aquatum cum aqua pluuiali.

Dieta empyicorum.

Eμπυικός eſt ille qui ſpuit putredinem. Dieta, Panis temperatus, lac caprinum quotidie bibant. Olera, porros, paſtinacas, aſparagos, lapatiū comedēt. Et poſt acceptum cibum, accipiant mala coctana in careno cocta, & granata cum modico croco, & pira cocta. Orobum coctum ſicut cicer dandum eſt. Carnes, hœdus, perdix, turtures, colūbæ. Vinū albū & non multū.

Dieta peripneumonicorum.

PEripneumonia eſt apoſtema in pulmone. Dieta, Oua ſorbilia, amylum coctū, & amygdalata cum pauco melle, ſuccus ptiſanæ cum pauco melle deſpumato. Vel mulſam ubi ruta, aut amygdala amara, aut hyſſopū, ſeu poligonium, decocta ſunt, quotidie ieiunus bibat.

Dieta pleureticorum.

PLeureſis eſt apoſtema natum in diaphragmate. Dieta, Succus ptiſanę, maxime coctus. Si autem difficulter ſpuunt, amygdalas purgatas & tri

tas admiſces ptiſanę,ut ſimul coquãtur,& ſuccũ de amygdalis dabis,cui modicum admiſce mel. Eſt autem melius ſi mane ſuccum ptiſanæ accipiant, ad ueſperum,ſuccum de amygdalis: Amylum coctum cum melle & aqua, & amygdalatam,maluas in iure,aut intibas, mala dulcia,piſces aſpratiles in aqua coctos,micã panis. Et ſi debilis fuerit,aues paruas dabis.

Dieta in buliſmo.

BVliſmus eſt irrationalis appetitus. Dieta: Panis temperatus infuſus in dulci uino rubeo,uel in condîto. Caro porcina aſſa,ceruina, aprina,leporina. Oua aſſa & dura,mala coctana, pira,meſpila,cum cymino accipiantur ante cibum. Marathrum coctum cum ſupradicta carne. Frumentum coctum,uel ſpelta,uinum ſupradictum,uel condîtum.

Ad uomitum.

DIeta ad uomitum,Panis temperatus uel bis coctus, & ſimila cocta, uel oryza cũ aqua roſata, uel ſucco mali granati acetoſi, & maxime ſi calor adfuerit, uel ſucco coctani,uel coctana cocta,& ſpelta ſimiliter. Perdix, ſtarni,phaſiani,gallinæ coctæ cum aceto. Pira,coctana,ſorba,meſpila data poſt cibum,uinum album & lene.

Dieta dyſentericorum.

DYſenteria eſt fluxus uentris cum excoriatione inteſtinorum. Dieta, Panis temperatus, uel ſub cinere coctus. Pultes dentur de farre, milio,panico,uel alexandrino pane. Pro condimento, pone ſeuum caprinum, uel bouinum. Addes lac deſpumatum caprinum,& coctum, & quatuor fruſta coctani,uel ſorba ſicca,uel dactyli,uel pira,& ſic pultes coquantur. Ante cibum, aliquando coctana, uel pira,uel ſorba, & meſpila ſumant. Lac caprinum aliquantulum coctum, & cum amylo mixtũ, ſumant. Item lenticulam excoriatam coctam cum rore marino, & adipe ſuperiori condîtam in aceto. Olera,plantagines,intibas,blita nigra cocta & expreſſa,cum aceto condîta,caules bis coctos. Carnes,turdi,perdices,turtures,merulæ,ſtarna, columbę dentur. Interdũ parum aprina,capreoli caro,porcini lumbi, oua gallinacea. Piſces durę carnis,interdũ cocti in aceto. Vinũ ſtipticum bibatur.

Dieta colicorum.

COlica eſt paſſio groſſioris inteſtini cum dolore & difficultate egerendi. Dieta. Panis de ſiligine bene coctus,& apozema ubi coctę ſunt apij radices,aut anethum,aut cyminum,aut aniſum cum uino modico & tenui. Olera, apiũ, porrus coctus, & maxime capita ipſorum, aſparagi cum oleo cocti,& allium. Volatilia ſi debilis fuerit, columbæ,perdices,gallinæ. Piſces aſpratiles condîti ex omnibus ſupradictis. Succus ptiſanæ ubi coquitur apij radix,aut coma porri,aut pulegium. Vinum lene bibant. Si ex cholera colica fiat,talis eſt dieta,Succus ptiſanæ nullam habens commixtionem,niſi parum ſalis,dabis ouorum uitella frigida, olera,lactucas coctas & crudas, maxime

xime ſi inſomnietatē patiantur, ſcariolę, portulacę, cucurbitę, melones, cum aceto. Carnes, aues paruę, pedes porcorum & aures.

Dieta epaticorum.

DIeta frigidę diſtemperantię epatis, Panis diſtemperatus, caro gallinæ cum pipere, phaſiani, perdices aſſatę, aues paruę, iuuenes porci, ſuccus ptiſanę cū melle, & aniſo coctus, & modice. Olera, porri, aſparagi, ſinapis. Piſces aſpratiles cum cymino & pipere. Vinum ſubcitrinum.

Dieta calidę diſtēperantię epatis, Panis ſuperior, ſuccus ptiſanę ſimplex. Olera, lactuca, intiba, endiuię, atriplices, cucurbitæ, portulacę, piſces aſpratiles. Caro, aues paruę, ſtarnę, pulli phaſiani, hœdus. Spelta, auena, uuę duracinę, pruna duracina, uinum album & lene.

Dieta calidę diſtēperantiæ ſplenis. Panis cum decoctione apij confectus. Cichorea, lactuca, ſcariola, ſpinachia, malua, cucurbita. Si autem in epate ſimiliter fuerit diſtemperatio, cum ſupradictis herbis apij radix coquitur. Alica detur ſi debilis fuerit. Caro gallinę, phaſiani, perdices, in aqua coctæ, turdi, aues paruæ. De anſeribus uentres, pedes porcorum & aures intinctę, inteſtina cocta, hœdus. Piſces aſpratiles, marini. Poma, mala dulcia, pruna duracina, granata, uuę duracinę. Vinum ſubtile, album & lene.

Dieta ſpleneticorum.

DIeta frigidę diſtemperantię ſplenis, Panis ſupradictus. Starnæ, perdices aſſatę, uel coctę in iure cum cymino & pipere, caro iuuenis porci aſſa, arietina, agnus annualis aſſus. Olera, borrago, marathrum, intiba, aſparagi, rapę cum cymino. Piſces aſpratiles, cum aniſo & pipere. Spelta, panicum, cicer rubeum, cum iure. Fructus, auellanæ aſſę, caſtaneæ aſſę, ficus ſiccæ uuę, mala dulcia aſſa cum pipere. Vinum ſubcitrinū, interdū pigmentū.

Dieta hydropicorum.

HYdrops eſt extenſio, atq; uentris inflatio, ex aquoſo humore cum uentoſitate effecta. Dieta, Panis fermentatus in clybano coctus, habens in ſe grana aniſi uel cymini. Olera, apium, marathrum, petroſelinum, daucū, aſparagum, erucam. Pulli, & aues magni agreſtes, uti merula, turdus, turtures, colūbæ, & aues minutę, prꝫter illas quę ſunt ſaginatę. Piſces aſpratiles, in iuſello, cum aniſo condîti, & pipere modico. Caro, ceruina, aprina, leporina, eſt prohibenda, & maxime ſi fuerit debilis. Decoctio autem eorum ſit cum aliquibus extenuatiuis. Cicer rubeū cum iure dandum, ſed omne aliud legumen prohibendum. Vinum rubeum & odoriferū, & maxime uetus.

Dieta podagricorum.

DIeta podagricorū, Intiba, lactuca, malua, chryſolocanna, ſcariola. Gallinę, phaſiani, perdices, turdi, hædus, iuuenis, porcus. Piſces aſpratiles habentes duas carnes, cum cymino pauco. Poma coctana, pira, granata, caſtaneę, uinum album & paucum.

Dieta calculos habentium.

Dieta habentis lapidem, Panis confectus cum aqua, in qua cocta eſt radix apij. Olera, aſparagi, bruſci, fœniculum, cichorea, apium, petroſelinum. Caro, gallinæ, perdices, ſtarnæ, phaſiani, pedes porcorum & aures, & inteſtina. Piſces ſquamoſi cocti cum aniſo. Ius ciceris rubei, uinũ album, & ſubtile, in quo decocta eſt radix apij.

Dieta aſmaticorum.

Dieta aſmaticorũ, Panis temperatus. Olera, porrus, eruca, cepę coctę, rapę cũ cymino, caro arietina, piſces ſimiliter aſpratiles, cũ pipere & aniſo. Spelta, hordeum coctũ, amylum. Fructus, ficus ſiccę, uuæ paſſæ. Vinum ſubrubeum, in quo coctum ſit hyſſopum, uel calamenthum.

Libri de uictu in uarijs morbis finis.

CONSTANTINI AFRICANI MEDICI, DE MElancholia libri duo.

MELANCHOLIA alijs corporis morbis animum magis cõturbat. Huius ſpecies una quæ uocatur hypochondriaca, eſt autem in ore ſtomachi. Species autem altera in cerebri eſt eſſentia. Accidẽtia quæ inde fiũt animæ, timor & triſtitia uidentur eſſe. Quæ utraque fiunt peſſima, & animam cõfundentia. Triſtitię enim diffinitio eſt, rei multum amatæ amiſſio. Timoris uero rei ſibi nocituræ ſuſpicio. Huius autem paſſionis qualitas, & quomodo corporis ſit diſturbatiua propoſſe noſtro eſt dicendum. Sed quatuor à philoſophis in principio non ſunt prætermittenda obiecta, primum, an ſit. Ex cuius reſponſione intelligitur an ſit res, nec ne. Secũdum quid ſit. Vnde diffinitio dicitur ſubſtantialis. Tertium quale ſit, & ex qua re, qualitates eius oſtendũt. Quartũ quare ſit. Quæ quæſtio cauſam ſuæ eſſentiæ intimandam ſibi quærit. Melancholica autem paſſio an ſit, ſuperuacaneum eſt quæri, cum ex infirmitate ſui pręſentiam oſtendat liquido, ex triſtitia, uel timore, ſiue ſudore ei dominante. Eſt igitur ſuperſedẽdum ab hac quæſtione & laborandum de quid ſit, hoc eſt, diffinitione. Eſt ergo melancholia cuiuslibet rei malæ ut ſuperueniat credulitas. Ex timore enim & anguſtia, ſuſpicantur uenire non uentura. Alij aliter diffiniũt, melancholiam, dicentes eſſe ſuſpitionem animę dominãtem, ex qua timor & anguſtia generentur. Qualis iſte morbus ſit diffinitio per partes expoſita, declarabit. Fumus enim choleræ nigræ cum ad cerebrum ſaliat, & ad locum,

ad locum mentis ueniat, lumen eius obſcurat, turbat, & peſſundat, prohibens ne quod comprehendere ſolebat, ſed quod oportet cōprehendat. Vnde hæc ſuſpicio generatur peſſima, ut imaginetur nō imaginanda, & cor timere faciat, terribilia. Quibus paſſionibus corpus totum afficitur, cum corpus ex neceſſitate animā ſequatur. Patitur ergo uigilias, malitiam, macilentiam, corruptiones uirtutum naturalium, non ſecundū quod in ſanitate ſolebant currētium. Cauſa huius morbi & principium originis ſuę eſt multiformis. Vel enim eſt de incipiente mala corporis complexione, id eſt, ſpermatis corruptione, uel ex corruptis matricis menſtruis, quę nutritiua ſunt ſpermatis, uel de uuluæ corruptionibus, ubi fœtus concreatur. His enim omnibus ſi mala complexio, calida, & ſicca, uel frigida, & ſicca dominentur, corporis ſubſtātia corrumpitur, & ut hanc paſſionem incidat, apparatur, uel in toto corpore, uel in ſolo cerebro, cum ſubſtantiā deſiccat mala illa complexio, uirtutes ordinatiuas, id eſt, imaginationem, memoriam, rationem, reddens turbidas, & infirmas, propter ſui nutrimenta, quæ à cerebro recipiunt ſubſtantiam, cibum ſcilicet nigrum, nec bonum, neq; mundificatiuum. Hęc omnia à complexione prima, corrupta ſunt naſcentia. Quę autem propter complexionem corpus, & anima patiuntur. Poſtquam cōplexio prima corrumpitur, multiplex eſt & diuerſum melancholię generatiuum, & huic morbo faciens potiſſimum. Primū & fortius, multitudo cibi & potus, negligentia mundificandi corpus, ordinatio ſex neceſſariorum collecta cum æquali menſura, id eſt, motus, & quietis, ſomni, & uigiliarū, inanitionis, & cōtinentię, cibi & potus, aëris & accidentium animę. Hæc enim homini dum uiuit, neceſſaria ſunt, cum ipſi uel ipſa ſanitas inſit, uel infirmitas. Quæ ſi abundent pluſquam oporteat, mala in corpore generatur materia. Vnde & humores corporis corrumpuntur, & corpus in hunc morbum labitur. Item nocent & corrupti cibi, & ſæpe mutati. Obſunt enim lentes, leporum carnes, utpote ſuccum ſanguinem generantes. Nocent & dactyli, carnesq; caprine, uaccinæ, chamelinæ, ſcrofulinę, uerrinę, quę turbidū & groſſum ſanguinem generant. Impediunt maiores, & ſalſi piſces, caſei ueteres, ſiccæ, & ſalſæ carnes, conchæ marinæ, piſces ueteres, & maxime in ſale una nocte immorantes. Nocent, & mutabilem ſanguinem facientes, & choleram nigram redigētes, ſicut carambię, melongenia, mel, nuces, lentiſci, ficus cum nucibus, pineæ, fiſtici. Si enim hæc omnia ſæpe comedantur, choleram nigram coadunant in corporibus, unde in melancholiā conuertuntur. Oportet autem intelligere, quia omnis infirmitas diuturna, ſeu acuta, ſicut podagra, colica, melancholia, phreneſis, tertiana, pleureſis, ophthalmia, non ex mala ſolent naſci materia, niſi omnia membra deficiant, atque ipſa defluant, ad quam illa fluunt, qualiacunque illa ſint, nobilia, ſiue ignobilia, interiora,

ſeu exteriora. Omnis autem membrorū defectio, uel naturalis eſt, uel propter morborum maximas fortitudines, unde & uires eorum deficiant, & complexio eorum mutata in hos morbos recipiendos ſit adepta. Item inueniuntur plurimæ fortiores membrorum defectionis cauſæ, caloris ſcilicet multitudo, & ſenſualitas, ſiue imperfectio. Qualecunque enim membrum perfectum eſt, & naturalem habet ſenſum, ſi calida ſit ſua complexio antequam morbus adſit, ſentitur paſſio, & uenturū expectat, cum ſibi eum attrahat, ſicut ſanguinem uentoſa. Vtpote uidemus in podagra, & iliorum doloribus, propter calorem pedum, & inteſtinorum. Quia ergo melancholici accidentia ſentiunt animæ, uel corporis, cum certa non ſint, uel quia figurāt ea in mente ex cerebrorum defectione. Cuius rei cauſa fumus de cholera nigra mentis ſuę obſcurans lumina, & contrahens, ne rem ſicuti eſt uideat. Inde eorum rationalis anima rem frigidam & parentum horribilem uidet, quàm amare debet, res familiaris fugitur, de qua uidenda moleſtatur. Item quia melancholia corpori & animæ paſſione ſua nocet, neceſſe eſt, ut eius cauſa corpus infirmetur & anima. Nos autem diximus de cauſa infirmitatis corporis, id eſt, complexionis corporis, uel cerebri, uel plenitudinis, uel ex negligentia purificandi corporis, uel ex cibarijs choleræ nigræ generatiuis. Iungamus ergo & dicamus habitantes in regione calidiſſima, uel frigida, ſeu ſicca, uel frigida & ſicca, uel quæ aërem inſtabilem ſicut autumnalem habeat, cholera nigra abundat, & ſimiles his regionibus ſunt morantes paludoſis, lutoſis, lacuoſis in uallibus ſitis, & ſuper magna flumina: In his enim locis, & ſolutio aufertur, & ſuperfluitates corporis non mundificantur, cum aër eorum ſuffocatus ſit, & putridus. Vnde humores in corporibus adunantur, & poſt longum tempus in infirmitates huiuſmodi dilabuntur: Similiter dimittentes conſuetudinem mundificandi corpus, ſicut phlebotomiam, ſcarificationes in balneo, ſudorem, exercitia, pharmacias, uomitus. Hæc inquam negligentes in corporibus ſuis malos adunant humores. Quibus cum impleantur, paulatim in choleram nigram mutantur. Similiter bibentes uinum nigrum & ponticum, cum odore horrendum, choleram nigram duabus ex cauſis colligunt. Vna quia huiuſmodi uinum nō nutrit, niſi ſanguinem turbidum, groſſum, parum & nigrum. Quia uinum nutrit corpus, non ſanguinem niſi ex cholerum & liquorum in uitro qualitatum. Altera eſt cauſa percuſſio ſenſus, ex ebrietate, fumo quoque nigro, & peſſimo, cerebrum corrumpente, & ab imo ad hunc morbum apparēte. Similiter uinum uetus, & calidum, ſępe bibitum facit, ſicut uidemus in ebrioſis. Sępe uinum forte, & multum bibentibus, hanc paſſionem, & ſimiles huic incidētibus, uelut tremorem, epilepſiam, apoplexiam, & ſimilia. Galenus; Peior, inquit, morbus, & mortalis ebrioſorum eſt qui ex duobus

contrarijs

contrarijs humoribus, acuto cholerico, & crudo phlegmatico naſcitur. Vnde mortalis eſt & peſſimus, ſicut in hemitritęo uidemus. Eſt etiam & ex cholera rubea, putrida, & extra uenas, & phlegmate putrido intra uenas. Vnde mortalis eſt & pēſſimus, & raro quis ex ipſo ſaluatur. Paulatim enim phlegma indigeſtione prolongatur, propter grauitatem & duriciem eius. Cholera autem rubea diſſoluit uirtutem propter ſuam fortitudinem, & accidentium ſuorum magnitudinem. Vbi uero hæc duo iunguntur, non poteſt durare infirmus. Item alia inuenitur cauſa, his contraria, unde generatur melancholia. Si enim quidam nec multum comedentes, uel bibentes, ſicut religioſi, & homines reuerendi, in die ieiunantes, & nocte uigilantes. Quibus ſanguis dum minoratur, & in choleram rubeam mutatur. Cuius poſt longa tēpora humectatio finitur, & turbida effecta, in choleram nigram mutatur. Vnde & melancholia concurratur. Item multa quantitas ſuauitatis quietis, ac ſomni chymos colligunt. Qui poſt multa tempora mutati in choleram nigram ſunt in cauſa iſtius morbi. Videtur autem incredibile, quod exercitia multa, atque ſpiſſa incendunt corpora, humectationes eorum conſumentia, & in choleram nigram uelociter immutātia. Sufficit nobis dixiſſe de cauſa corporis, uel melancholiæ. Oportet ergo utpote promiſimus, eam quæ eſt ſecundum animam dicamus. Habet igitur anima actiones ſuas mutabiles, ſicut de ira, in pacationem: de triſtitia, in lenitatem: de timore in audaciam ſimiliter. Hæc autem ſunt actiones uitalis animę. Rationalis, ſunt nimia cogitatio, ratio, memoria retinendi. Inueſtigatio rerum incomprehenſibilium, ſuſpitio, ſpes, imaginatio, perfectum & imperfectum rei arbitriū. Quæ omnia ſi profundiſſime, & ſpiſſe anima operetur, cauſa ſunt quare in melancholiam illabatur. Videmus enim multos religioſos & in bona uita reuerendos, hanc paſſionem incidentes, ex dei timore, & futuri iuditij ſuſpitione, & ſummi boni uidendi cupiditate. Quia omnia ſuperant eorum animas. Vnde nec cogitant, nec inueſtigant, niſi ut ſolum deum ament & timeant, & in hanc paſſionem incurrunt, & ſicut ebrioſi fiunt, de nimia ſua ſolicitudine, & ſua quaſi uanitate. Corrumpuntur igitur actiones animæ, & corporis in huiuſmodi. Corpus enim animam ſequitur, ſuis actiobus. Anima uero corpus in ſuis accidentibus. Illi uero qui ſemper ſunt intenti in ſtudio, ſicut philoſophicis libris, & alijs huiuſmodi. Hæc enim de accidentibus animæ ſunt rationalis, & ab ipſa procedentia, quaſi plantatata ſunt in ea & radicata. Sicut Galenus Platonem dixiſſe teſtatur: Quicquid, inquit, mente noſtra recondimus, de autoritate eſt ſapientiæ, cuius anima recordatur. Intentio Platonis fuit, ut anima alligata corpori, autentice recordetur, quicquid ſcierit antequam innecteretur corpori. Hu-

iuſmodi melancholiæ ſunt uicini, propter inueſtigationem ſcientiæ, & fatigationem ſuæ memoriæ, & triſtitiam de animæ ſuæ defectione, & propter intentionis ſuæ complementum ac firmamentum. Omnia hæc memoriam eorum deficere faciunt & rationem, ac intellectum. Sicut dixit Hippocrates in epidemiarum libris ſexta particula: Animæ, inquit, labor eſt cogitatio. Sicut eſt corporis labor ambulare, quare peſſimos generat morbos, utpote corporis labor. Ita & labor animæ in melancholiam facit cadere. Quod autem dicendum eſt de eis qui amata ſua perdiderunt, ſicut qui filios & chariſſimos amicos perdiderunt, uel rem precioſam quam reſtaurare non poſſunt. Sicut ſapientes libros ſuos ſubito amittentes. Vel ſi cupidi & auari perdiderunt rem, quam ſe non recuperare ſperẽt. Hæc omnia his gemitum, & triſtitiam, & anguſtiam faciunt. Quę & mentes percutiũt, & ad melancholiam paratas reddunt. Quia ſicut animæ ſanitas eſt ſapientia, & comprehendendorum ueritas, ita eius infirmitas erit inſcitia. Vnde Galenus: Pulchritudo animæ eſt iuſtitia. Turpitudo iniuſtitia. Hæ cauſæ omnes, melancholicis ſunt principales, & generales. Oportet ergo ut dicamus ſpeciales melancholiæ diuerſitates, de qua materia naſcuntur. Melancholica igitur paſſio triplex eſt: Alia enim eſt in ore ſtomachi. Alia in hypochondria. Alia in cerebro. In quo duę ſunt conſiderandę: Aut enim in eſſentia cerebri, aut in toto corpore, quę à pedibus ad cerebrum ſolet aſcendere. In eſſentia cerebri, uel cum acuta febre, quod plurimum fit in phreneſi, & ex cholera rubea contingit, cum ad incenſionem deuenit, & non nigreſcit, nec melancholicæ attinet paſſioni. Hanc ſequitur facundia, excitatio, atque ira, & uident multa ante ſe, indiuidua nigra, & ſi non certa, aliaq; ſimilia. Vel ſine febre, quæ eſt de melancholia naturali ſubſtantiæ, cerebri dominanti, & complexionem eius mutanti. Hæc uocatur leonina, quia hanc paſſionem habentes inſurgunt ut leones, & audaces, & fortes ſunt, ſicut leones. Hęc ſpecies ad ſanandum moleſta eſt, & ad medicandum, dura. Vel de cholera nigra eſt putrefacta, quæ ſicut fex ſanguinis uidetur, & niger chymus uocatur, neque in ueram melancholiam mutatur: Quæ à toto corpore ad cerebrum aſcẽdit, & eſt huic ſimilis. Item ex omnibus naſcitur humoribus, qui incenſi in choleram nigram mutantur, & ad medicandum facilis eſt, ſi ſe mutauerit, & uera cholera nigra fuerit, dominans cerebro, ſiue naturali complexioni. Hanc habẽtes perfectam & plenariam, nullam ſuarum qualitatum, uel actionum oſtendũt ſe mutaſſe, quia naturali cerebri mutata complexione, accidentalis ſuccedit temperies. Apparent autẽ, malum ingeniũ, aſtutitia, audatia, uentoſitas, ut ſi quis caſtigationẽ adhibeat nullã audiãt de his. Perdiderũt aſtutiã, propter cholerę nigrę fumũ operientẽ eorũ cerebrum. Quia ſicut ſol qui lumen eſt mundi, nebula, uel fumo interueniente, lumen

men amittit,ſic & eorum mens cum fumus cholerę nigrę ad ipſam aſcēdit, turbida fit,& obuiatur ei,ne ſplendor eius poſſit euagari,& uideat rem qualis reuera eſt. Hęc autem ſpecies melancholiæ,& alia quę ab inferiore cerebrum aſcendit corpore,cum plenę ſint,& perfrigidæ,multum ſunt occultę, & obſcurę,ut nullus ſperet,uel cogitet eas eſſe, quę ex qualitatum diuerſitate contingunt. Intelligere enim naturas hominum,& aſtutias eorum incomprehenſibile eſt. Ex diuturna igitur conuerſatione,& ipſorum cognoſcitur cohabitatione,& quia naturę in ſanitatibus intellectę, cum uideantur à priori eſſe mutatę, intelliguntur in has paſſiones incidiſſe. Verbi gratia: Si intelligamus aliquem naturaliter uanum,facundum,iracundum,& poſtea iram eius quieuiſſe uiderimus, ut diu taciturnum, intendimus eſſe morbum, & hac paſſione laborare ipſum. Similiter ſi tardus fuerit ad loquēdum,& man ſuetus,timidus, & poſt in reſponſione feſtinus,& uerbis facundus, & audax apparuerit, intelligimus quod hanc infirmitatem incurrerit Inuenimus Rufum clariſſimum medicum de melancholia feciſſe librum, & dixiſſe multa in prima particula de accidentibus quæ melancholici patiuntur, & de aſtutijs eorundem, poſtea adiecit: Tantum in hac particula diximus de melancholicis accidentibus, ut ſi lector percurrerit ſtudioſus, & intentus, ex ſcriptis non ſcripta perpendere poſſit accidentia. Monſtrauit ergo Rufus in his uerbis, quia accidentia melancholica incomprehēſibilia ſunt. Cauſa incomprehenſibilitatis eſt, quia cum melancholia corpus ſuperauerit, occulta eſt. Item paſſiones animę ſunt occultę, ex incomprehenſibilitate ſuę eſſentię,& inueniendi difficultate. Quis enim poſſit inueſtigare rationes, imaginationes,& memorias animę, quot & quantę ſint in unoquoq; Similiter aſtutias hominum quis poſſit comprehendere? Vnde perfecti medici in dubium cecidere, cum nequirent ad plenum huius infirmitatis noticiam habere. Rufus autem ille de ſolis hypochondriacis melancholicis illum librum fecit. Sed tamen cum de ſpecie illa ſola ſcripſerit, cum qua tamen duas alias tetigit, ſe omnes tres comprehendiſſe dixit: Nos itaque itidem faciamus, eum quoque imitemur. Dicamus enim melancholiæ accidentia quę cerebri ſunt propria, colligentes duas alias, id eſt, hypochondriacam, & ab inferiori corpore. Quia hæc ſpecies quę uocatur hypochondriaca naſcitur ex cholera nigra cū abundat, & in ſtomachū deſcendit. Quæ maxima nocumenta in corpore facit & anima. In anima propter uicinitatem oris ſtomachi, & cordis triſtitiam, timorem, & mortis ſuſpicationem, ut amicos ſuos ſibi putent eſſe horrendos de re contraria, quàm ratio uidetur habere. Cauſa paſſionis cerebri, & mentis in hac paſſione duobus eſt modis: Vnus modus eſt ex appoſitione oris ſtomachi ad cerebrum, unde neceſſe eſt, ut in paſſione ſibi ſocietur. Cum enim cerebrum totius ſit cœlum corporis, maxime oris ſtomachi, & ſemper recipiat ab eo aſcendentem fumum cali-

dum

dum,ſiue frigidum,humidum,ſeu ſiccum,quãdo plus creſcit fumus, & cho lera nigra cum ipſo augmentatur. Aſcendit igitur fumus ab ore ſtomachi ſemper ad cerebrum die ac nocte. Hippocrates in epidemiorum lib. Os ſto machi naturaliter calidum, mutat iracundiam,animę uitium,& lenitatem, & aſperitatem,ſicut & cor facit,cũ naturaliter calidũ ſit. Item inquit:Eorum corpora quorũ ſtomachus naturaliter eſt calidus,macilenta ſunt,uenę groſ ſęcalidę,atque plenę,cutis aſpera,ſanguis cholericus, quia nimius calor ſub ſtantiam cibi corrumpit in eorum ſtomacho. Secundus modus eſt,quia cor eorum eſt in medio inter ſtomachum & cerebrum. Cor enim cerebro man dat ſpiritualem ſpiritũ ad generandum animatum. Quem in ſuis receptum uentriculis purgat & mundificat,& groſſiorem & mundificatã partem mit tit ad generandos quinq; ſenſus. Subtiliorem & mundiorem ad generandas uirtutes mentis,id eſt,imaginationem,memoriã, & rationẽ. Vnde cerebri ſpiritus,rationalis anima uocat. Quod ſupereſt de ſpiritu,mandatur in pup pim cerebri ad uirtutem motus uoluntarij. Vnde neceſſe eſt ex paſſione cor dis, animam pati, cum à corde ſemper trahat ſpiritualem ſpiritum in ſui nu trimentum. Hęc facit cholera nigra, cum ad os ſtomachi ueniat,in hac ſpe cie melancholica quę uocatur hypochondriaca,& eſt in anima. In corpore quid faciat,dicendum eſt,quia corporis uita,ſeu regimentum & nutrimen tum ipſius ex quatuor uirtutibus eſt: Appetitiua, contentiua,digeſtiua, ex pulſiua. Digeſtiua uirtus tribus his dominatur,ſicut officialibus. Tres enim alię ſunt miniſtræ,quia appetitiua cibum tantum ducit ad ſtomachũ. Con tentiua retentat quoad digerat. Expulſiua,non neceſſaraim ſuperfluitatem, & feces expellit. Cholera ergo nigra deſcendẽs ad ſtomachũ,ut hypochon driacum faciat morbrum, digeſtiuę tantum nocet uirtuti,quam etiam con trahit,& ſuam eſſentiam corrũpit. Vnde & duo ei nocumenta facit. Vnum cum & morbum permanere faciat,& digeſtiuam moleſtãs, eius bonitatem cõfundat,ut nec corpus iuuet nec nutriat. Quod maximum eſt periculum, quia nec cholera ipſa curare ceſſat,neq; mundificare permittitur,à ſuperue niẽte cibi materia. Neq; cibus in ſua melioratur eſſentia,ut choleram expel lere, & mundificare ualeat. Vnde hæc ſpecies hypochondriaca,ad ſanan dum eſt dura. Secundum nocumentum eſt, quia mora corruptæ digeſtio nit in ſtomacho alia nocumenta generat duo. Vnum, quia plurimus eſt ci bus qui digeſtiuæ uirtuti non cõcordatur,uentoſitatem generans groſſam, & inflationem multã ad diſſoluendum duram, quę ſemper lateraliter ſe ex tendit ſub hypochondriã,& deſcendens uſq; ad inteſtinum colon uocatum, & contrahens ſtercus ad deſcendendum, quam patiuntur ex ſiccitate dige ſtionis. Huiuſmodi fortior eſt morbus in moleſtatione ſua. Plurimum enim uentoſitas cibum leuat indigeſtum ab inferiori ſtomacho ad ſupremum. Vnde in ſua concauitate inuiſcatur, & uirtus digeſtiua confunditur.

Secundum

Secundū,eſt cibi corruptio ex indigeſtibilitate,ſtomachū faciēs deficere,ut & elonget cibi tempora, & omnia quæ in eo generantur,recipiant cholerā rubeam,ſeu phlegma,ſecundum naturam cibi, & complexionem membri. Quibuſdam enim aliquando ad ſtomachum cholera rubea, quibuſdam deſcendit phlegma,quibuſdam utraq; mixta. Omnia autem iſta in corpore generata,ex cibi & potus ſuperfluitatibus,elongant tempora. Sufficiunt hæc ex paſſionibus melancholicis. Oportet ergo dicamus accidētia quæ naſcuntur uniuerſalia & particularia. Sicut triſtitia, timor de re non timenda,cogitatio,de re non cogitāda, certificatio rei terribilis & timoroſę, & tamē non timēdę,& ſenſus rei quę non eſt. Vident autē oculos terribiles,& formas timoroſas,& nigras,& ſimilia. Sicut uidit quidam laborans hac paſſione: Videbat nigros homines eum interficere uolentes, fiſtulatores quoq; & cymbulatores per angulos domus ſuę canētes. Sunt & alij qui putant ſe nō habere caput. Talem Rufus ſe uidiſſe teſtatur. Fecit ergo ei mitram plumbeam, ut ſentiens grauitatem hanc,caput non dubitaret habere. Alij audiunt quaſi aquas currentes,uentos tēpeſtuoſe mouentes, uoces timoroſas & terribiles in auribus ſuis ſonantes,ſonitus neq; die, neque nocte deſinentes. Quæ tamen omnia ſunt falſa. Alij fœtentia odorant omnia,qui odoratum habēt corruptum. Alij perdunt ſaporem ut nullum cibum ſaporent, propter ſaporis corruptionem. Alij ſua corpora putant eſſe maiora quàm ſint. Alij putāt ſe eſſe aliquid aliud quàm homo factos, ſicut putauit figulus in paſſione iſta. Alij corruptam habēt imaginationem,& rationem,ſicut quędam paſſa eſt, in uentre habere ſerpentes autumās. Quam Galen. ſe uidiſſe teſtatur: Sunt & alij qui cœlum ſe fugere putant,timentes ne ſuper ſe cadat. Qui in mente cogitant,ne deus cœlum tenendo fatigetur, & ita ſuper ſe mundum cadere permittat,& iterum homines periclitentur. Alia huiuſmodi accidentia multa ſunt, & innumerabilia. Eſt & aliud quoddam, quod commune & proprium eſt omnibus. Medicinæ enim ſunt deſideratiſſimi, & ad medicandum adeò ardentiſſimi, ut & medicos precentur, & præcioſiora quæ habent, pollicentur. Sed cum medici ad medicandum ſe adparant, eis non auſcultant,nec obſecundant. Quod omnes melancholici faciunt. Hęc omnia animę ſunt uniuerſalia: corporibus attinentia,uigiliæ,macilentia. Hæc ſunt accidentia animæ, & corpori inhærentia,& uniuerſalia. Particularia quædam eiuſdem ſpeciei omnibus indiuiduis ſunt communia. Quædam in diuerſis,diuerſa. Accidentia patientium in omnibus eſſentia,ſunt uigiliæ, dolor capitis, ſplendor in oculis,circumuagatio, & multotiens depreſſio oculorum. Quidam multa comedunt, & fortes ſunt ad appetitum. Quod ſi uno momento ab appetitu retrahantur,uitę ſuæ deſperare uidentur. Quia tanta eos moleſtia ſubſequitur, ut ex feruore choleræ nigræ nullatenus carentiam ciborum patiantur. Alij adeò perdiderunt appetitum, ut uidere

dere horteant cibum & potũ, & manducare prohibere æſtimãt ſibi neceſſe. Huiuſmodi melancholici peiores ſunt cęteris. Corpus cõſumitur & deficit, unde non diu in hac paſſione uiuitur. Mãducantes multum, & ſi eis noceat multitudo ciborũ in augmẽtationibus morborum, ſalubriores tamen, quia lucrantur nutrimentum corpora. Quia ſi ceſſent à ſuperfluitatibus morbos in corpore augmentãtibus, ex naturę regimine, uel ingenio medicinę quoquo modo poſſunt & hęc expellere. Idem fit in melancholica ſpecie à corpore ad cerebrum aſcendente. Sed tamen timor & triſtitia & alia prædicta accidentia non in eis ſunt continua, ſed potius aliquando intermittentia. Non enim à corpore aſcendunt ad cerebrum, niſi ſecundum quantitatem in corpore coadunatorum. Hypochondriacorum accidẽtia ſunt & prædicta & quędam propria, utpote extenſio, uentoſitas inflatiua. Aliquando enim ita eorum inflatur extremitas, ut crepetur extenſa. Aliquando ſentiunt uertiginem & capitis grauitatem. Aliquãdo eructant acidam, & melancholicam humiditatem, propter cholericã in ore ſtomachi multitudinem, ſed tamen inde ſunt ſanati. Periculoſior paſſio & moleſtior, ſiccitas eſt uentris propter melancholicam inteſtinorum uentoſitatem, ſtercus exire prohibẽtem. Alij pigritiam habentes, amant ſolitudinem, & obſcuritatem, & ab hominibus remotionem. Alij ſpatioſa loca amant, & lucida, atq; pratoſa, hortos fructiferos, aquoſos. Alij amant equitare, diuerſa muſicorum genera audire, loqui quoq; cum ſapientibus, uel amabilibus: & ſi ſoli remanſerint, appropinquare uidentur morti. Hi talia patiuntur accidentia, qui eis ſunt impaſſibilia. Alij habent nimium ſomnum, alij plorant, alij rident. Quæ omnia accidentia proprias habẽt cauſas. Semper enim pigri amantes ſolitudinem, obſcuritatem, & ab hominibus remotionem, melancholicum habent cor, ſpiritum uitalem operiens. Vnde ad mala futura habent ſuſpicationem. Ex fumo enim melancholico eorum imaginatio obſcuratur rem imaginãs timoroſam & periculoſam. Spatioſa amantes loca, hortos, & ſimilia, non melancholiam habent peſſimam. Horum mens & ratio ſemper prius percutiuntur à fumo, quàm cor. Vnde ad ſanandum leuiores ſunt. Nimium habentes ſomnũ, uirtutem ſenſibilem in fumũ melancholicũ immẽſam habent. Cholera aũt nigra in actione ſua duplex eſt circa ſomnũ, & uigilias. Quæ enim dominatur eſſentialiter, cerebrum deprimẽs, ex fumi multitudine nimium facit dormire. Quod ſi cum ſuis qualitatibus faciat, uel cum qualitate faciet uere incenſa, unde naturaliter fit nigra, uel cum iam ferè incenſa. Nigra autem naturaliter ſomnum facit. Ferè incenſa qualitas facit uigilias, quia pungit cerebrum & deſiccat. Plorantes habent melancholiam iam ferè incenſam, & eruginatam, unde & nimium plangũt, quia fumus peſſimus eorum calefacit cerebrum. Ridentium melancholica, nondum eſt completa. Corpora enim eorum plena ſunt bono ſanguine, neq; complexiones eorum ſunt

corruptę.

corruptę. Vnde Hippocrates in aphoriſ. Mētis cum riſu alienatio cum non ſit periculoſa eſt ſecurior. Quę cum grauitate eſt triſtitia, non eſt ſecura cum à ſanitate ſit longinqua, Pueri autem propter temperatū ſanguinem, & eius claritatem, ſemper in ſomno rident. Lętatur autē anima de corporis ſui temperantia, cum animę ſemper ſit ſequi cōplexionem corporis. Vnde & multos inebriatos uino, uidemus ridere multum. Lętatur enim anima de complexione ſua temperata, utpote à uino humectata. Multum enim inebriati plorāt, propter corruptionem ſui cerebri, & defectionem ſpiritus animati. Item in ſpleneticis uidetur grauitas, & riſus raritas, ex corruptione ſanguinis cum peſſimitate ſui, & cholerę nigrę commixtione, neceſſe eſt ut ſanguinis ſubſtantia eis clarificetur, ut per totum corpus ſubſtantialiter eat temperatus. Temperatus autem & clarificatus, ſollicitat animam & dilatat, unde riſum & lętitiā oſtendat. Cū riſum nominauerimus cōſequens eſt ut quid, & quomodo ſit definiamus. Riſus ergo animę admiratio eſt de re aliqua quàm comprehendere non ualeat: quidam tamen aliter diffiniunt, Riſus, inquiūt, eſt de re cuius ratio non poteſt reddi, ut ſit ab anima rationali. Inſtrumētum ipſius eſt ſplen, ſicut quidam dixerunt uel epar, quod ſanguinem diſcernit, & immixta determinatis locis mittit, ſicut choleram nigram, rubeam. Alij cor inſtrumentum riſus eſſe autumant. Sanguis enim qui mandatur cordi, clarior eſt, & ſubtilior, atq; melior, & cor plus habet ſpiritus, quàm ſanguis ab epate miſſus. Item, cor fundamentum caloris eſt naturalis, qui ſubſtantia eſt ſpiritus uitalis. Materia riſus, ſanguis eſt clarus, per totum corpus diuiſus. Complemētum eſt riſus, animę definitio de re unde efficitur, ſiue ſit iocus, ſiue non iocus. Redeundum eſt ad riſum, & dicendum: Riſus uel ex toto aufertur, uel paruus eſt, ut in ſenioribus, quia triſtitia & grauitas, & accidentia melancholica, ſemper hanc ętatem comitantur, propter paruitatem ſanguinis in ipſis ſenibus. Sequitur & alia ratio, quia ſanguis bonus, ſiue malus eſt paruus, ſiccitas quoq; & frigiditas eorum membris dominantur, quia calor naturalis, & humiditas ſubſtantialis in eorum corporibus finiuntur. Sufficit dixiſſe de rebus ad riſum, & fletū pertinentibus. Aliquādo in omnibus corporibus melancholicis, morphea nigra, impetigo parua apparentes adiuuant. Sed ſi puſtulæ magnæ apparent, non adiuuant cum potius aliquando interficiant. Aliquando hi mollitiem patiuntur epilepticam, quia cholera nigra cerebrum percutit. Quidam enim epileptici fiunt, & de epilepticis, melancholici. Multi etiam leproſi facti ſunt melancholici, nec tamen melancholia iuuat eos à lepra. Vnde Hippocrates in epidemiorum libris: Vt melancholia fiat epileptica, cholera nigra facit: Corrupta in complexione ſpiritus animati, & oppilatione ſui uentriculi. Quia autem epilepſiam nominauimus, oportet eam definiamus. Epilepſia eſt ergo humiditas carens, & uentriculos cerebri implens, non ex toto tamen prohibens animam actio-

nem monſtrare ſuam, quoaduſq; natura oppilantem materiam digerat. Vnde antiqui hanc paſſionem apoplexiam uocauerunt minorem. Apoplexia enim maior, totos cerebri implet uētriculos. Accidētia apoplexiam ſequuntur, ſenſus & uoluntarij motus auferūtur, mens & uirtutes ordinatiuæ corrumpūtur. Adeſt, etiā ſpaſmus qui peior eſt omnibus, qui uirtutē cito diſſoluit ſpiritualem. Item ſuffocatio ſequitur digeſtionis, & urinę pręter uoluntatem ebullitio. A uulgo diuinatio appellatur, quia morbus eſt abſcōſus, dicentes demoniacos eſſe hunc morbum patientes. Sed medicorum alij epilepſiā, alij dicūt eſſe maniam. Qui morbus bifariam diuiditur: eſt enim cum febre, alius qui de cholera rubea naſcitur. Eſtq; apertus iſte modus. Alius interpolatur, qui decreſcente luna, uel minuente, naſcitur. Qui rurſus in duo diuiditur: Alius enim eſt melancholicus, ſicuti eſt cum melācholia in epilepſiā, uel epilepſia in melancholiam mutatur. Alius phlegmàticus qui de hac materia naſcitur Galenus: Qualiſcunq;, inquit, epilepſia naſcitur in plena luna, materia eius eſt humidiſſima, cum omnis res humidiſſima creſcente, uel minuente luna creſcat. In homine autem quatuor humores creſcunt, & maxime ſanguis & cerebrum, quia humida ſunt. Minorante autem luna, materia eſt frigidiſſima, & parum humida. Reſtat quod in hac particula diximus de melancholia, & diffinitione eius, In ſubſequenti dicamus libro, quomodo hęc medicanda ſit paſſio.

CONSTANTINI
AFRICANI MEDICI, DE MElancholia Liber ſecundus.

MEdicari uolens omnem morbum, intēdere debet in expugnanda & expellenda materia infirmitatū. Si tamen accidentia ſint moleſta, periculoſa, & timenda, oportet ſtuderi in his mitigādis, & poſt materiam expellere, locumq; ſuum mundificare. Cum ergo paſſio melancholica animę, habeat accidentia timēda, & periculoſa, in primis auferēda ſunt hęc, ſuſpitio ſcilicet falſa, imaginatio corrupta, adhibēda rationabilia, & grata uerba, cū perfecto ingenio, & ſufficienti memoria, tollēdo quę in anima ſunt plātata, cū diuerſa muſica, & uino odorifero claro, & ſubtiliſſimo. Corporis accidētia, macilētia, corruptio digeſtiuę uirtutis, nō adeò ſunt timēda, ſed medicāda cū dieta. Quia tamē melācholia eſt diuerſa, uaria debēt eſſe medicamina. Vniuerſalis aūt medicina qua purgari debet cholera nigra erit pharmacia, & ſex illa prędicta neceſſaria bene ordinata. Particularis uniuſcuiuſq; medela eſt adhuc ſubdēda. Quæ eſt cū febri, ſicut phreneſis debet medicari. In ea quæ in eſſentia eſt cerebri, ſolo cerębro ſtudiū eſt adhibendum,

bendũ,ut poſt raſum caput,lac muliebre,maxime puellare, uel lac aſinæ cra neo ſuperponamus,ſternutatio fiat cũ lacte mulieris,& ſimilibus: Oleo uiolato, uino odorifero, cucurbitino,capitis humectatione, cũ aqua tepida ubi chamomila, cortices papaueris, roſa,melilotus,uiola, & ſimilia fuerint cocta. Melancholia aſcendente ad cerebrum à corpore inferiori, oportet toti corpori æqualiter ſtuderi,ſed tamen cerebrũ non negligi. In hypochondriacis oportet chymos expelli. In illa quę de cholera eſt uel phlegmate, ſtudendum eſt in confortanda egeſtione,& ingenietur ut ſolubilis ſit cibus,corruptibilis,& faſtidioſus auferendus. In cibo tria cõſiderentur: Primũ,humidus ſit ex utraq; parte,ſicut recentes piſces, fructus maturi & humidi. In cibarijs eorum ponantur aliquantulum calida, unde adiuuetur uirtus digeſtiua. Secundum,ut ſit qualitatis choleram nigram incidentis, ſicut calamenthum, menta,ſed tamen non aſſidua,ne ſanguinis corrũpatur ſubſtãtia,& augmentetur materia mala. Tertium,omne die infundatur aquę tepide,in ęſtate frigidæ. Exiccato corpore,unguentis tepidis, & humidis eum unge, quæ diſſoluant uentoſitatem,& hypochondriacam inflationem, digeſtionem confortent,& corpus humectent. Quę omnia ſumus dicturi in fine libri noſtri, cum pharmacia qua purgetur cholera nigra, cum phlegmate & cholera rubea mixta,dicemus & medicinã digeſtionis adiuuatiuam, & uentoſitatis hypochondriacæ diſſolutiuã. Oportet antea ordinemus ſex neceſſaria, id eſt, aërem nos circundantem,cibum,potum,ſomnum,uigilias,inanitionem & cõtinentiam,motum & quietem,accidentia animę. Regio laudabilis,ubi infirmi huiuſmodi habitent, ſit orientalis, propter temperamentum aëris,& æqualitatem complexionis. Manſionis ſuæ porta orientali uento ſit appoſita,unde ſcilicet uentus ueniat,ſed tamen parum in ſeptentrionem obliquando,nec moueantur à regione ubi morbum paſſi ſunt ad alias. Idem ſeruetur in omni diuturno morbo,maxime melancholico, & quartanarijs. Toto anno humectẽtur. Sed in hyeme aliquantulum caloris retineatur, & humectatio minuatur. In hyeme uero augmentetur. In æſtate minuatur. Ver & autumnus ęqualia ſunt. Ordinamentũ cibi,Galen. ſuper aphoriſmos Hippocratis dixit: Omnis cibus triplex & groſſus,ſubtilis, mediocris. Groſſum,cibũ uocauit. Subtilem,aërem. Potum,mediocrẽ. Nutrimentum aëris quale eſſe debeat,dixit,ut animatam nutriat uirtutem & ſpiritualem. De cibo & potu dicemus. Galenus ſuper epidemiorũ libros: Aqua infundi,balneari, & ungi cum unguentis pertinere dixit ad cibos. Sedere ſuper fluuios currẽtes iuuat in æſtate,de ſeptentrionali parte. Cibi iuuatiui,in primis ſunt dicẽdi modo. Poſt potus,balnea & unguẽta. Cibus ergo melancholicę prout diximus, ex utraque parte debet eſſe humidus natura, ſcilicet & arte, ſicut annuales agni: iſtorum enim & hœdulinę carnis lactentis eſt propriũ, ut nigram choleram iuuent. Sanguinem enim ſubtilem & humidũ generant. Similiter gal

linæ iuuenes,& fœminæ perdices,ſtarni,phaſiani,& ſimilia.Hæc enim ſanguinem ſubtilem generantia ſubtiliant,& ad ſtatum ſuum perducunt. Similiter piſces de mundis fluminibus, & marini parui,neq; pingues de petroſis locis.Hęc omnia cholerã iuuant melancholicã. Item cãcri fluminei in aqua hordei cocti,uel in aqua & ſale.Horum quoq; caro iuuat phthiſicos,,& macilentos,exeũtes ægritudinẽ,& melancholicos.Iſtos enim morbidos oportet humectari cibo & potu,balneis,unguẽtis,aẽre. Aliæ uero carnes dictæ, eis ſunt dandę,in aqua coctę,& cum pauco ſale,quibus admiſceantur,obſomogarum, acetum, ſuccus betarũ,coriandrũ, carui,cyminũ, quibus deficatur cibus,& in ſua ſubſtantia mutatur.Alia quoq; ſunt artificia,ut non coquantur in aqua ſi ſint fricta.In ſpecie tamen hypochondriaca,quia digeſtio eſt mala,in iuſculis quædam ſunt ponenda acria poſt humectationes ſuas,ſicut cepæ,quę ſaporent cibum,& acredinem cum dulcore prętent,digeſtionem uentris humectent,deſiderium cibi & calorem congelatum ex frigiditate excitẽt.Similiter ius ciceris,quod & dulcorem habet,& acutũ, ac quandam ſalſitatem,& humectat uentrẽ.Idem facit paruus ſuccus porri,& mentę,quod edulijs pręſtant ſaporem,& digeſtiuam adiuuant uirtutẽ. Qui melius uiuent,ſi ſolam carnem in aqua coctam comedant.Omnis enim herba & ſi cõuenienter huic morbo ſit humida, tria tamen habent uitia: nutrimenti paruitatem, & accidentalem humiditatem, utpote ab aqua mutuatam: unde nihil corpori prodeſt cum potius inflationem, & uentoſitatem donet. Tertium,ſtercus multiplicat,& ſubſtantium ſuam ſeparat.Eſt ergo tantum neceſſaria ex qualitate ſua magnifica, ſuplendis inteſtinis,& uentri ſtercore uentoſitatem faciente.Quę utraq; in hypochondriaca ſunt peſſima.Omnis tamen herba uentrem humectat, digeſtionem accelerat, quod laudabile eſt in ea.Oportet ergo medicũ infirmum nutriturũ,uel ſimilia facturum,ut bene inueſtiget faciendo,cõparans eorũ ſibi iuuamenta uel nocumẽta. Quod ſi iuuamentum ſit amplius nocumento,faciat audacter quę facere debet. Si autem uiderit nocumẽtum par iuuamento,uel amplius,fugiat:Quod enim neceſſe eſt ſimiliter uti iuuat,nocet uel amplius quàm iuuet.Herbę humidę, pungitiuæ,& digeſtiuę,melancholicis ſunt bonæ, ſicut chryſolocãna,lactuca,blitũ,ſpinachia,cucurbita,malua,portulaca. Pungitiuę & digeſtiuæ uel uirtutis nutritiuę uel utriuſque. Acutæ,ſicut cepæ,porri,naſturtium,eruca, anethum,marathrum,menta,calamẽthum. Quælibet harum coquinetur, expulſiua uirtus adiuuatur.Quę utrunq; & ſalſa ſunt & acuta,ſunt caules humidi,cum paruo acumine,ſunt & aſparagi. Hæc omnia iuuant hypochondriacos.Omnia legumina ſunt nocitiua,quia uentoſitatem ſunt generãtia, præter ius ciceris,quod & mũdificat,& humectat. Fructus iuuatiui ſunt parum,præter ficus ſiccos, qui uentrem humefaciunt manducati poſt cibum. Similiter mel,ſaccharũ,uua paſſa,& mundata,amygdalę recẽtes,uuę ſiccæ,

& cum

& cum ficubus manducatę. Dare uuas prodeſt, & melones dulces, mala granata, melicratum. Galen. Mora nigra, & dulcia pira, coctana, parum iuuant poſt cibum. Alij bibunt aquam frigidā, propter humectationem actualem, & naturalem. Sed ratio monſtrat ad lętificandā animā, & auferendū timorem, & triſtitiam, uinum mixtū plus iuuare. Nec mirandū uinum mediocre plus iuuare. Orpheus enim dixit qui tonos adinuenit: Imperatores me ad cōuiuia inuitant ut de me ſe delectent, & gaudeant, ſed ego de ipſis delector animum mutando, de ira in pacem, de triſtitia in lætitiam, de grauitate in lenitatem, de timore in audaciam. Si autē artificia oppoſita & tonorū menſura, in mutandis animæ uitijs adeò ſunt uirtuoſa, quāto magis uinū faciet in infirmitate ſananda. Tamen reprehendent nos quidam obijciendo. Vinum & mentē percutit, & mala ſua uitia oſtendit. Quomodo ergo in hac paſſione iuuabit. Imò potius malū creat, & augmētat. His taliter reſpondendū eſt. Quod dixiſtis uerū quidē eſt, ſed tamen cū timor, & triſtitia melancholicorū ſunt propria, & proprie uinū hæc leniat, timidis igit̃ & triſtibus pfecta uinū erit medicina. Sapiētiſſimus inquit, fuit, qui ſuccū extraxit uuę in torculari, cū & triſtē animā lętificet, & moleſtiā non generet. Sequitur: Vinū cum humiditate ſua, & calore corporibus humanis eſt acceptabilis, quia calor eius, calori naturali cōcordat. Sicut dixit Rufus: Calor, inquit, uini caloris uiuificatiuus eſt naturalis, & in digeſtione utilis: cum & cibū uelociter deſcendere faciat, & qualitates peſſimas mūdificet, & expellat, & crudos humores ſi inuenerit, cū calore excoquit, malos meliorat, ſanguinē mundificat. Vnde neceſſe eſt ſicut Rufus dixit: Caloris uiuificatiuū ſit naturalis uinum, ſi bibētes tēperate biberint, id eſt, cū aqua dulci miſcuerint, ęqualiter, ſeu uicinitus purgati, ſecundū uirtutē uini, & nō modū bibēs excellerit. Multū enim bibēti & inebriari aſſueſcenti, contrariū actioni operatur ſuperiori. Digeſtibilē enim uirtutē impedit, cibū non cito deſcendere facit, corpus phlegmaticis humoribus implet. Epilepſiam, tremorem, apoplexiā gignit, calorē naturalem extinguit, ſenectutē, & uanitatē accelerat. Hæc ſunt optima, & melancholicis cōpetentia in cibo, & potu, maxime in hypochondriaca ſpecie. Somnū & uigilias, oportet cōſiderare. Conuenit enim multū dormire, quod cū ciborum eſt faciendū humectatione, & eorū refrigeratione, uini potione, aquæ dulcis infuſione. Humectētur capita cū lacte muliebri, & aqua cocta, & alijs ſupradictis. Vnde in fine noſtri libri dicemus antidota in ſcriptura. Inanitio & cōtinentia in libro hoc ſunt dicenda, quę corpora purgent melancholica, & ſubtilēt groſſa. Coitus etiā adiuuat, Rufo teſte: Coitus, inquit, pacificat, auſteriorem ſuperbiā refrenat, melācholicos adiuuat. Nonne enim uides cum bruta iraſcātur animalia, qualiter poſt coitū fiāt mitia. Exercitia multis fiunt modis. Tēperata multū iuuāt melācholicos, & ſimiliter homines ſanos. Calor enim naturalis excitat, & per totū corpus dilatatur, & de interiori in exteriora protendit. Sēnus clarificatur, actio animata cōfortatur, pulpę carneę

indurantur. Aliquando corpus incraſſat, & abūdantia ſua expellitur. Vēter enim mouetur ad expellendū ſtercus, urina, ſudor, facile egrediunt. Vniuerſaliter abundātia minorat, de extraneis humoribus, bona ualitudo augmentatur, ſi ante cibū ſint exercitia, & tēperata. Laudabilia ſunt exercitia pedū temperata. Equeſtria in bonitate ſunt minora, niſi equus ſuauiter eat. Peiora in eis quæ ſunt grauia. In pedibus cito, & fortiora itinera. Item exercitia ſanos, & melancholicos iuuant, quia corpora, humectant, digeſtionē, & maxime hypochondriacos adiuuant. Incidentibus de exercitatione in laborem peſſime nocēt. Quem laborē quia ad hęc deuenimus, oportet diffiniamus, ſpeciesq; eius dicamus. Labor eſt diſſolutio uirtutis ſpiritualis, & diruptio fumoſæ humiditatis, pungitiuæ, non bonæ, corpus paſcentis. Cuius cauſa aliquando nimium eſt exercitiū & fatigatio, uel de interiori uenit corpore. Curatur, ſi aqua dulci & calida infundatur. Quia aqua calida duo operatur in corpore. Pungitiuum & fumoſum humorem emittit de corpore cum ſudore & fumo de poris exeunte. Alterum, quia dulcem humiditatē & ſaporem corpori pręſtat. Galen. Species, inquit, laboris quatuor ſunt, Vna grauat, altera eſt tethinoſa, alia quaſi uulnera doloroſa, quarta incenſiua, ex groſſis, & phlegmaticis humoribus, laborioſe diſſoluētibus, & ebulliētibus, augmentantibus, & corpus implentibus. Qui ſi ſint fortiſſimi, grauatiua ſpecies fit, quæ in motu grauitatem facit nimiam, & ad mouendum pigritiam. Si uirtus poteſtatiua ſuperat, membra tamē iam ſunt plena, fit tentio. Quas duas plenitudinem Galen. uocat. Omne enim implens corpus in duo diuiditur: Virtutem ſi ſuperat, appellatur grauitas. Si uaſa impleat tentio. Alię duę ſpecies ſunt ex humoribus melancholicis, & ebullientibus cum calore exercitij. Ex ſole calefacientibus, ſpecies quaſi uulnera doloroſa conficitur. Hanc habentes quaſi punctură acus, uel dolorem uulnerum ſentiunt. Ex humoribus cholericis putrefactis, & febres facientibus, incenſiua ſpecies cōcreatur, quam ſemper febres ſequitur. Hę ambę ex cholericis humoribus infuſione aquę dulcis curantur, Quæ maxime eis ualet, & nutrit febricitantes. Tentio atq; grauitas curātur, ſecundum phlebotomiā, & pharmaciā. Sufficit de ſex neceſſarijs. Accidentia animæ diximus, cū de uino & Orpheo diceremus. Oportet autē medicū meliorare ſuſpitionem melancholicorū, mitigare furorē eorū, & gratificare quod prius habuerint charū. Cōpleuimus cauſam melācholiæ, & quomodo debeamus ſex neceſſaria ordinare. Oportet ergo dici quomodo debeant regi, cum nō accipiant fortē medicinam, poſt medicinam cōpoſitam laxatiuā & ſimilia. Melancholia autē facile curatur, ſi principium inueniatur, neq; de ſtudio, neq; guloſitate, ſiue corruptis cibis comeſtis oriatur. Hęc enim cum longis colligantur tēporibus, curantur difficile. Sed cuius cauſa occaſioni eſt uicina, credimus quod facile ſit ſanāda. Vniuerſaliter dico: Omnis melancholia ad ſanandum eſt dura. Multiplex eſt cauſa: Vna, quia materia melancholia durior eſt alijs humoribus ad ſanandum, & purgandum,

purgandũ. Altera, quia mẽbra patientia ſunt nobiliſſima, utpote cerebrum, os ſtomachi. Alia, quia accidẽtia morbũ ſequẽtia, ſunt maxima: Nulla enim accidẽtia fortiora, neq; moleſtiora mente corrupta. Quarta, quia melancholici ad medicandũ ſunt duri, quę peior eſt cauſa cæteris, cum & medicinã fugiant, neq; medicorũ cõſilijs adquieſcãt. Vnde medicamina amittuntur, & ars medicinalis adnullat. Vnde Hippoc. in aphor. Oportet aũt nõ ſolũ prę uidere quę oportet facere, ſed ęgrotantẽ. Gal. dicit: Si medicus Hippocrati fuerit in medicina ęqualis, & infirmus nõ obedierit, nihil ꝓficiet ei. Oportet tamẽ medicinã dici, ſecũdũ regulã artis. Quę enim in eſſentia eſt cerebri, & quę ab inferiore corporis ad cerebrũ aſcẽdit, regnandę ſunt cũ cibarijs frigidis, & humidis, in initio morbi, & in furore ſui. Si accidentia moleſta, & periculoſa ſunt, ſicut acuta ęgritudo, ſunt cuſtodiẽdi in lacte emulgendo, & aqua tepida humectãdo, ſunt ſternutationes faciendæ. Portas manſionũ ſupradictis locis apponẽdo, eõs aqua tepida infundẽdo, ſolutionẽ cũ leni & facili reficiẽdo. Infirmitate indurata, & accidẽtibus quieſcẽtibus, alia regimina ordinent. Hypochõdriacos nõ oportet curari de cerebro, ſed medicãdi ſunt ſimiliter cũ cęteris medicaminibus capitis. Studiũ noſtrũ maxime adhibendũ eſt in digeſtione. Ordinet dieta humida & ſimpla, quia ille cibus facile digerit, qui in ſubſtãtia ſimplex eſt, & humidus, nõ diſimilis, nec diuerſus, neq; diſpar in ſaporibus, uel odoribus. Aliquãdo dãdus eſt cibus calidus, ut digeſtio adiuuet ſicut cibaria acredinẽ habẽtia, acuta & parũ calẽtia. Quę neceſſaria ſunt ad dandũ in paſſione indurata, neq; tamã aſſiduãda, ne ſanguinẽ corrũpant. Danda etiam cibaria humida, quę ad digeſtionẽ faciliora ſunt q̃ ſicca: Similiter calida quàm frigida, & hęc ſunt cibi ordinamẽta. Purgatio dicẽda eſt, ſed prius de regimẽto melancholicorũ, dicet. Melancholici ergo aſſueſcant ad pedũ exercitia aliquantulũ, apparẽte aurora, per loca ſpatioſa, ac plana, arenoſa, & ſaporoſa. Si nolunt pedes, in mãſuetis animalibus faciant, donec fatigentur, & ſudore corpora infundant. Poſt cibũ nõ equitent, neq; cõuenit ut ad ſaturitatẽ comedant, niſi cum ſtomachus omni mala egeſtione fuerit euacuatus. Quod ſi fecerit, calor naturalis euacuat, & ſi ad digeſtionẽ incitetur, actio animata confortat, quia per exercitia uirtus animi exit ad exteriora, ſicut uidemus cũ quis à ſomno expergiſcat. Facile corporis ſupfluitates exeũt, per exercitiorũ rarificationes. Poſt exercitia infundantur aqua calida, & dulci. Poſt calidã, aſpergãtur frigida ſubito, & pauca. Aqua enim calida infuſa, dulcẽ humiditatẽ corpori pręſtat, & diuerſitatẽ & mutationẽ tẽperat. Vnde balneũ duplex corporis eſt medicamentũ. Si calidum inueniat, humiditate ſua humectat. Si frigidũ, ſuo calore calefacit. Vnde Gal. & Plato ante Galenum: balneũ, inquit, in ęſtate, & hyeme, imò omni tẽpore iuuatiuũ frigidis & calidis natura: & carni maxime quæ alijs mẽbris corporis eſt ſuperpoſita, ut alia mẽbra tutetur de calore, & frigore cuſtodiat. De calore, propter humiditatẽ ſui. De frigore, propter calorẽ. Item, Balneum fumum pungitiuũ

expellit, & exercitatio diſſolutã ſuperfluitatẽ cibi deponit, digeſtionẽ adiuuat, ſicut Rufus dixit: Si autẽ cibũ inuenerit in uia ſua, cito ad remota mittit mẽbra. Vnde corpus uelociter ingroſſat. Infundatꝰ ergo aqua poſtquã exierit balneũ, quę quatuor iuuamẽta facit corpori: Refrigerat calore balnei cale facta, unde corpus ad tẽperamentũ redeat. Cõfortat corpus, & ſua ui calor naturalis interius ſubito reducitꝰ. Quod humiditatis balneũ dedit corpori, aqua frigida corpus immutãdo, & poros claudẽdo cõſtringit. Sudorẽ qui à corpore exire cœperat, & ſub cute remãſerat, expulſiuã uirtutẽ emittere adiuuat. Hęc omnia poſt balneũ facit aqua frigida. Si infirmus ſit fortis cũ balneũ exierit, extergatꝰ cum mappa ſubtili atq; molli. Deinde ungatꝰ cum oleo frigido & humido, quia duobus modis iuuat unctio: Vno, quia uiſcoſitate ſua, & groſſitudine poros claudit, & quid humiditatis corpus à balneo habuerit, cuſtodit. Alter modus eſt, quia duritiã & aſperitatẽ humectat, quam ſolent habere corpora melancholica. Sępe enim cutis & corpora peſſimã habent aſperitatẽ cũ à balneis exeant. Poſt ueſtiantꝰ & quieſcãt: & ſi ſitim habuerint, bibant ſirupũ roſatũ cũ aqua frigida. Poſt paululũ morentꝰ. Deinde ſibi parata comedãt, carnẽ, ſiue folia, uel utrũq;, & incipiãt prãdia ab unctuoſis ſiue iure carniũ, ſeu folijs cum bono oleo coctis, ſicut ſeſameleon, fiſticeleon, amygdaleon. Parũ bibant, ſiue uinum mixtũ, ſiue aqua, quia digeſtionẽ contrahunt, cũ in ſuperiori ſtomacho cibũ natare faciunt. Sed tamen eſt danda, ut humectetꝰ cibi ſubſtantia. Vinũ enim minorat appetitũ cibi. Aqua frigida ecõtra adiuuat. Nõ debet ergo uinũ bibere aut parũ bibat, & cum cibũ ſenſerit parum digeſtũ. Hypochondriacos oportet poſt cibũ ambulare per decliuia loca, ut alleuietꝰ uirtus corporis portatiõibus, quia corpora naturaliter petũt inferiora: Vnde cũ corpus colles aſcẽdit, ſiue mõtes, deficit animus, & cito fatigatꝰ, quia corpus cõtra naturã agimus, & uirtutẽ moleſtamus portationibus. Poſt cibos oportet moueri hypochõdriacos, quia motus poſt cibũ debilẽ ſtomachũ cõfortat, ut ad inferiora cibũ deponat, & inferiori carnoſitate cõſtringat, ut cito digerat. Nec ſolos hypochondriacos iuuat, ſed & ſeniores, & ęgritudinẽ exeuntes, & omnẽ ſtomachũ ad defectionẽ defectum. Cum autẽ poſt cibum expleuerint ſomnũ, ſed tamẽ cibi quantitas duas qualitates expleat, decoqui neceſſe eſt, ut uino locus in ſtomacho remaneat, & uinũ nõ ſpiſſe, nec cum maiori uaſe bibant, ſed cum paruo & hoc raro. Vinũ enim cũ maiori uaſe bibitũ, implet ſtomachũ, & cito eum inebriauerit, uinũ natare facit. Si raro & cum paruo uaſe bibãt, ſaporat melius, & digeſtiua uirtus adiuuatꝰ, & anima lętificatur. Oportet aũt ſemper aſſiſtere, qui feſtiuiter cũ ipſo poſſit confabulari, & diuerſa genera muſicorũ introducantꝰ, ut ebrietas aufugiatꝰ. Cũ tamẽ aliquos ebrietas melãcholicos iuuerit, quia ab ipſis, triſtitiã, timorẽ, & ſuſpitionẽ fugauit, ꝓpter nimiũ ſomnũ q ebrietatẽ ſequitꝰ factũ eſt. Rufus enim in fine ſui libri ait: Melancholicus inuitatus ad nuptias, multũ uinũ bibit, ſed paulatim. Qđ cũ per totũ corpus diuiſum fuerit, animã lętificauit,

lętificauit, & de infeſtationibus accidentiũ huius paſſionis ſanauit. Qui cum huiuſmodi uini iuuamentum uidit, accedente infirmitate ſæpe eo uſus fuit, donec ex toto euaſit. Si infirmus dormire nequiuerit, fricetᷓ mollitie manuali, & cum oleo uiolato, brachijs, cubitis, cruribus, & pedibus ſuauiter, & non fortiter. Quod ſi non ualuerit, & adhuc uigilauerit, ſomniaq́ terribilia & timoroſa uiderit, faciamus lac muliebre ſuper caput mulgere, ſternutationes, & ſimilia, ſicut diximus antea. Hypochondriacis ad dormiendum proſunt infuſiones pedum, crurum, manuũ, & brachiorum, cum aqua calida, ut reuocent fumum ad corporis extrema, & aſcendere ad corpus prohibeat, hoc de die in diem faciat. Sufficit de dieta, & ordine in melancholica, ſecundum autoritatem antiquorũ, Galeni, Rufi, & cæterorum. Nunc autẽ oportet dici medicinam ſimplam, non cõpoſitam, quę cholerã nigram purget, digerat, & confortet uentoſitatem, hypochondriacã ſoluit. Apozema ualens ad purgationem cholerę nigrę, melancholicis, impetiginoſis, ſcabioſis, canceroſis, epilepticis de melancholia: Rec. epithymi, croci, ellebori albi & nigri, ana. drach. 50. aquæ calidæ, lib. 10. mitte 33. horis in aqua calidiſſima ſupradicta, & coque ad tertiam. Deinde colata pone in caldaria, adiungens penith, ſacchari, ſapę, de omnibus 7. lib. coque & ſpuma, ut ſecundũ quod oportet ueniat. Dabis bibere, unc. 5. cum pauco amygdalino. Si infirmus ſit ſtipticus, appone, ſcrup. 1. ſcammonij. Hanc medicinam ad minus da ſepties, aut plus 14. intermiſſis tribus diebus. Sirupus ſimiliter melancholicis, leproſis, de cholera nigra incenſa, uulneroſis, canceroſis: Recipe epithymi drach. 100. fumi terrę, lib. 1. mirobalani citrini, drach. 60. aquę calidę, lib. 20. fac coqui ad tertiã, & cola. Deinde appone caſſiãfiſtulã, oxyfœniciã, ana. lib. 1. pruna, croci, ſacchari lib. 5. coque quod ſufficiat, & unaquaq; die tertia, da lib. s. cum ſcrup. 1. ſcãmonij, & paruo oleo uiolato. Bibat ter intermiſſis duobus diebus. Alius ſirupus purgans chymos, qui ſunt inter melancholicos, & cholericos: Rec. mirobalani citrini, drach. 100. pruna. 200. aquę calidę, lib. 20. coque ad tertiam, cola, & de ſirupo roſato 7. lib. pone, & ad ſufficiẽtiam coque. Damus unc. 5. cũ ſcrup. 1. ſcãmonij, & ſi paſſio ſit in cerebro, uel alopętia, addatᷓ unicuiq; potioni de hierapicra exagiũ unũ. Alius ſirupus hypochondriacis proprius: R. epithymi, drach. 100. uiolę, abſinthij, an̄. drach. 1. mirobal. drach. 21. caſſięfiſt. calami, drach. 20. aquę calidę, lib. 21. coque ad tertiam, cola, & adde de ſirupo roſ. lib. 7. & ſufficiẽter coques. Dabis unc. 4. adde ſi uelis ſcrup. 1. ſcammonij, & da 24. potiones Alius ualens naturali melancholię: Rec. ellebori nigri, drach. 100. mirobalani, chebuli, epithymi, ana. drach. 40. pruna, 200. maſtichis, roſę, ana. drach. 20. aquæ calidæ, lib. 20. coque ad tertiam, & colato, adde libras ſeptem, olei roſati, & coque ſufficiẽnter. Da bibere unc. 4. cum pauco oleo roſato, tribus diebus intermiſſis. Hæc non dabis niſi groſſo & melancholico diu & naturaliter frigido.

Apozema

Apozema ualens ad purgandos humores phlegmaticos & melancholicos, epilepticos, hypochōdriacos, ſi phlegmatici fuerint: Recipe epithymi, drach. 100. colocynthæ, drach. 50. agarici, drach. 50. aquę calidę, libras 8. dimitte in aqua per dies ſeptem, & immitte maſtichis piſtati, drach. 10. redde ſoli per tres dies. Dabis unc. 2. cū ſambuceleo tribus diebus intermiſſis. Sic facies dum neceſſe fuerit. Sirupus ualens hypochondriacę uentoſitati: Recipe polij, calamenthi, hypericon, ana. lib. 1. aquę calidę, lib. 26. coque ad tertiam, pòſt dimitte ad ſolem per dies ſeptem, cola, & da bibere, unc. 3. cū ſambuceleon, & amaro amygdaleon, & oleo nardino. De omnibus duo exagia, & immitte, drach. 7. de puluere hierępicrę, & fac inde 14. potiones, aut amplius per tres ſeptimanas, nec dabis bibere niſi prius mundificaueris corpus cum alijs potionibus præcedētibus, quibus cholera nigra purgetur.

Apozema ualens uētoſitati hypochondriacę de cholera nigra & phlegmate, cōſtipationē uiſcerū & uenarū aperit, ſuperfluitatē diſſoluit, chymos groſſos ſubtiliat, duritiā epatis, ſplenis, matricis alleuat, cholerā diuturnā adiuuat: Rec. marathri radicis, apij, ana. drach. 20. centaureæ, drach. 10. aniſi, caſſię fiſtulæ, añ. drach. 7. aquę calidæ, drach. 8. coque ad tertiā, & bibat cū ſambuceleo exagia duo. Aliud: Rec. marathri, radicis apij, añ. drach. 20. aniſi, drach. 10. ſquināti, caſſię fiſtulæ, añ. unc. 1. uuę paſſę, drach. 20. aquæ calidę, lib. 10. coque ad tertiā, cola, da bibere cū amygdaleo quantum oportet.

Aliud: Rec. marathri, apij radicis, drach. 10. ſeminis marathri, drach. 5. folij, drach. 4. ſpicę, drach. 2. aniſi, drach. 3. carpobalſami, croci, drach. 5. coque in 4. lib. aquę uſq; ad tertiā, cola. Dabis unc. 3. cum duabus drach. amari amygdalei. Bibant tribus diebus interpoſitis, quo adimpleantur 14. dies. Humectet corpus his pilulis: Rec. turbith, drach. 2. hierępicrę, drach. 1. fac pilulas cū oleo nardino & ſucco marathri, da ex eis tres. Aliud ualens ad choleram nigram: Rec. polij, calamenthis, ana. drach. 5. coque ad medietatem in tribus lib. aquę calidę, da drach. 4. cum amygdaleo uel ſambuceleo.

Aliud ad inflationē hypochondriæ: Recipe ſucci calamenthi, marathri, æquale pondus coque in aqua calida, cola, da bibere unc. 6. cum drach. 3. amygdaleo. Succus polij idē facit ſi cū ſirupo uiolato bibat. Succus ameos ualet ad cholerā nigrā. Similiter calamēthi, hyperici, mentæ, ſyſymbri, marathri, chamędreos, chamępitheos, ſiſeleos, ameos. Hi omnes pondere cochleariū cum amygdaleo colati multū ualent. Aliud apozema ualens: Recipe ameos, calamenthi, ana. drach. 5. epithymi, drach. 20. aniſi, apij, anethi ſeminis, ana. drach. 3. rheumbarbari, drach. 5. Hæc omnia in 7. libris aquæ coque ad tertiam, cola, & da unc. 4. cum exagio uno hieræpicræ, & exagio uno amygdaleo, & duabus, unc. ſirupi roſacei.

Librorum de melancholia finis.

CONSTANTINI AFRICANI MEDICI, DE COITV LIBER.

CReator uolens animaliũ genus firmiter ac ſtabiliter permanere per coitũ illud ac per generationem diſpoſuit renouari, ut renouatũ ex toto interitũ non haberet. Ideoq́ compleuit animalibus naturalia membra quę huic operi apta forent, & propria, eisq́ tam admirabilem uirtutem, & amabilem delectationẽ inſeruit, ut nullum ſit animalium, quod non uehementer delectetur per coitum. Nam ſi animalia abhor rerent animalium genus pro certo perirẽt. In tantũ enim naturaliter coitus ineſt animalibus, ut per multa tempora impeditus cum explẽdi poſſibilitas affuerit, penè omni ratione poſtpoſita fiat. Fitq́ coitus per duo animalia. Per unum enim ſemen emittitur, cui aliud obuiando, in ſua concauitate illud recipit, undique clauſa, ne ex aliqua parte poſſit diffundi & diſpergi. Tria uero ſunt in coitu: Appetitus ex cogitatione phãtaſtica ortus, ſpiritus, & humor. Appetitus ab epate, ſpiritus à corde, humor à cerebro. Nam cũ delectabilis motus ſit in coitu, per motũ omnia membra caleſcũt, & per calorem ęqualiter humor qui eſt in cerebro, & ęqualiter attrahit̃ per uenas, quę poſt aurem ducũtur ad teſticulos, & inde per uirgam in uuluam iacitur. Nam ut Hippocrates dicit: Quibuſcũq́ uenę quę poſt aurẽ ducuntur exciſe fuerint, ſemine nõ effuſo gignere nõ ualent. Si uero aliquod emiſerint, non eſt ſemẽ, ſed aquoſus humor, unde nullus cõceptus fieri poteſt. Sed quoniam alij uirgam tendũt, & nimis coẽuntes ſemen emittere nõ ualent. Sunt & alij qui ſemen emittunt, & non ualentes, & uirgã non tendunt. Et alij ſunt qui nec appetunt, nec uirgam erigunt, nec ſemen emittunt. Quare iſta fiant, dicemus. Cum igitur appetitus in epate oritur, ut dictũ eſt, mouetur ſpiritus à corde, qui per arterias deſcendẽs ad uirgã, concauũ uirgæ replet, & replẽdo more uteri in durã rigiditatẽ tendit, ſed ſemen emittere non ualent, dum ſeminalis humiditatis fuerit indigentia, ac defectus in cerebro. Cũ uero ſuperabun dauerit hæc humiditas in cerebro, & fuerit defectus & indigẽtia uẽtoſitatis in corde, ſemen emittit̃ etiã à nolẽtibus, ſed & uirga nõ tenditur. Cum uero utrũq́ fuerit indigẽtia, ac defectus, nec uirga ualet intendi, nec ſemẽ emitti. Illi uero qui hęc integra habuerint coẽũtes ad generationẽ proficere ualent, & deducit̃ eis ſemẽ à cerebro per uenas, quę poſt aures deſcendũt, & per eas in ſpinalẽ medullã immittit̃, & à medulla in renes, & à renibus, ad clunes, & à clunibus ꝑ uirgã emittũt, nõ quidẽ urinali uia, ſed alia ſeminis ſcilicet propria. His itaq́ ſic prelibatis, dicendũ eſt quid ſit ſemen, & qualiter Galen. illud diffinierit. Dicit enim: Semẽ eſt ſubſtãtia humida, & pura, & calida, unde fit

de fit homo. Itē, Semē eſt ſpiritus calidus, currēs, & currēdo implens humida corporis, effectum ſeminalem faciens illi unde proceſſit. Item Galenus de ſpiritu & cura membrorum: Semen eſt ſpiritus & humor ſpumoſus, Spumoſus autem fit humor per motum, ſicut eſt uidere in tempeſtate maris. Declaratur autem ita eſſe, quia poſtquam ſemen proijcitur, copioſum apparet, & poſt modicum nimis diminuitur, & non remanet integrum, ut ſputum, aut mucus, quia hęc ſunt liquida & cruda. Semen autem eſt coctū, & denſum, quod cum ceciderit in locum proprium plenū in tali ſpiritu formatur in hominem. Si uero ceciderit in locum non proprium, ſpiritus euaneſcit ab eo & diſpergitur. Nunc uero dicendum eſt ex quibus cauſis fiat ſemen. Quando ſit ſuperfluū, & minus, & temperatū. Moderate uero calidū, & humidū, temperatum. Et quia teſticuli ſunt de principalibus mēbris & fundamentis, colligūt ſemen & mutant, & quia proximi ſunt, uirgæ tranſmittūt. Natura quorū à nobis eſt tranſcurrenda. Virtus eius ſeminis aut eſt tēperata, aut eſt diſtēperata. Quodſi teſtium natura ſit calida, & humida, & temperata, temperatū erit ſemen: ſi uero fuerit diſtēperata, erit inutile. Diuiditurq́ qualitas duobus modis, in ſimplicē ſcilicet & cōpoſitam, ſicut qualitas totius corporis. Simplex eſt præminens & prępotens, ut calor, humiditas, ſiccitas, frigiditas. Sed ut antiqui dixerunt, mutatur ſemęn per has quatuor qualitates. Calidum enim reddit ſemen, ſubtile, & aquoſum, ſoluendo, & extenuando. Frigidum uero reddit ſemen ſpiſſum, & groſſum, coadunando, & condenſando. Siccum uero reddit ſemen modicū. Humiditas uero copioſum & multiplicatum. Ex his uero qualitatibus ſi iunctę fuerint, ſex alię procedūt, ſicut eſt in omnibus corporibus quatuor congrue, duę uero uitioſę. Quatuor aūt ſunt, calor, & humiditas, calor & ſiccitas, frigiditas & humiditas, frigiditas & ſiccitas, quę ſunt utiles. Duæ uero inutiles, calor & frigiditas, humiditas & ſiccitas, quę ſibi adinuicē repugnant. Et quia ſemen tenue fit ex calore, & denſum ex frigiditate, & modicū ex ſiccitate, & multū ex humiditate, ut diximus ex his quatuor fiunt alię quatuor, utiles, tenue & multum, denſum & multū, tenue & modicū, denſum & modicū. Repugnāt enim ad ſe inuicem ex omni parte. Horū exemplum eſt in libro quem de elephantiaſi cōpoſui.

His ita dictis, dicemus in primis de his hominibus qui fortes ſunt, & prę ualentes ad emittendum ſemen. His nimirum teſticuli ſunt calidi & humidi temperate. Verbi gratia: Si fuerint homines multū uinū bibentes, abundant in appetitu, & ſemine. Similiter ſi fuerit uernum tempus quod eſt calidum & humidum temparate. Calor enim auget appetitum, uelut maſculinum. Frigiditas autem diminuit appetitum, & reddit fœmininum. Si igitur natura teſtium fuerit calida, multus erit appetitus luxurię, & plures gignuntur maſculi, & tempeſtiue oriuntur pili circa pectinem, & circa reliquū corpus, Si frigida, effœminati erunt homines, & appetitus deeſt, & pili oriuntur

tarde

tarde,& pauci circa pectinē,& ilia. Si uero fuerit ſicca, modicus erit appetitus,& modicū & debile ſemen. Quod ſi fuerit humida,ſemen redditur multum,& pili oriuntur plani,& molles. Hæc de ſimplici natura teſtium. Si uero corpora fuerint calida & humida,ex calore magnus erit appetitus, & pili multi ex humiditate, erit ſemen multum, & concubitus multus ſine lęſione,nec poterit intereſſe abſtinentia, ſicut Galenus dicit: Si autem calida ſint & ſicca, erit ſemen modicum ex ſiccitate,& delectatio magna cum emittit, filijq; plures maſculi, & appetitus magnus, & frequens in initio pubertatis, & multiplicantur pili circa pectinem uſq; ad umbilicū,& uſq; ad medium coxarum,& nimis deſiderant coire,& cito ceſſant, quod ſi ſteterint,lęduntur. Si uero ſint frigida & ſicca,non erit appetitus ex frigore,& ſemen erit modicum ex ſiccitate. Quod ſi fuerit frigida, & humida, appetitus erit modicus ex frigiditate,& pili oriūtur tantum circa pectinem, filięq; naſcuntur plures, & ſemen eſt copioſum ex humiditate, & pollutiones frequentes in ſomno, quia multa humiditas feſtinat ad exitū ſuū, ſine magna delectatione,& mouetur ad ſeminis effuſionem. Fiunt quoq; pollutiones cum ſpecies fœminarū in ſe placuerūt, & in ſomno reducte ad memoriam pollutiones cōmouent, ſed iſtæ pollutiones non ſunt ex humiditatis abundantia,ſicut illæ. Signa uero hęc quæ diximus de natura teſtium conſiderandæ ſunt in toto corpore.

Antiqui dixerunt eſſe teſtes de principalibus mēbris. Hippocrates enim & Galenus dixerunt: Quod à teſticulis uirtus pręparatͬ toti corpori. Sicut cerebrum parat uirtutem mobilem,& ſenſibilem uirgæ. Cor per arterias uirtutem erigendi,& feruorem. Virtus autem eſt quæ à teſticulis paratur toti corpori,& ideo ei qui eunuchizatur, nō oritur barba, nec eſt piloſus,& uenę eius ſunt quaſi uenę fœminarum,& fit ei appetitus libidinis. Dictum eſt autem, quod calor ſit cauſa maſculinitatis, & frigus fœminitatis, & quia ita eſt, membra dextra generant maſculos,& ſiniſtra fœminas. Dicit enim Hippocrates: Ipſa membra adinuicem auxiliari. Refert quoq; Galenus: Nō eſſe mirum,ſi calor dextri teſticuli & dextrę partis matricis, maior ſit calore ſiniſtri teſticuli,& ſiniſtrę partis matricis, quia uiciniores epati, & nutriūtur ſanguine puro,& claro,& ideo à dextris oriūtur maſculi,& à ſiniſtris fœminę. Ait quoq; Hippocrates: Si puer in tēpore pubertatis uiderit ſibi dextrū teſticulum maiorem, ac progenerabit maſculos. Si uero ſiniſtrū, fœminas. Præcepit ergo ipſe ſic ad intuendum in tempore, quo puer pubeſcendo firmatur,& uox commutatur,& groſſa fit. Fit aūt hęc duobus de cauſis: Vna de fœmina, altera de maſculo. Si enim ſemen calidum ceciderit in os matricis, & acceſſerit ad ſiniſtram partem,generabit fœminam: & ſi acceſſerit ad dextram,efficit maſculū. Euenit aliquotiens ut uirtus caloris uincatur. Quidam enim medicorum dixerunt: Si ſemen quod proceſſit de detra parte, ceciderit in ſiniſtram partem matricis, efficit maſculum,& effœminatum. Et

ſi illud quod proceſſit ex ſiniſtra parte ceciderit in dextrã, efficiet fœminam maſculinam. Præter hoc tamen potens eſt deus concedere cui uult maſculos, uel fœminas procreare, ut ipſe uoluit. Hoc autem diximus pro calore & frigiditate. Poſt hæc dicemus quæ proſunt ſemini & quæ nocent. Antiqui dixerunt in libris ſuis: Res quæ conſeruant ſanitatem, ſunt exercitium, balneum, cibus, potus, ſomnus, & coitus. Nobis itaq; dicendum eſt qualiter coitus proficiat, & qualiter noceat, & qualiter debeat fieri, & quo tempore, & quid in fine cõtingat, multum utentibus. Dicit enim Galenus in libro artis, cum retulit quę Epicurus dixerit: Quod nullus qui nõ coierit, ſanus erit. Veraciter utilis eſt coitus, & proficiens ad ſalutẽ, & oſtendit quibus prodeſt, & quibus non, qualiterq; fieri debeat. Ait namq; quando fieri conuenit, & quando per interualla agendus eſt, ut nihil læſionis ſentiat inde operator. Nam ſi piger & debilis coierit, poſtea magis corpus alleuiatur, quàm prius, & animus eius leuior, quàm prius fiet. Eſt aũt hora coeundi congrua, quando corpus fuerit in temperamento exteriorum omnium, ſcilicet ut uero ſit plenum nutrimento, nec uacuum, nec frigidum, nec calidum, nec ſiccũ, nec humidum, ſed temperatum. Si uero errauerit ab hac ratione, & coierit calidus, melius eſt quàm ſi fuiſſet frigidus, meliusq; ſatur q̃ ieiunus, meliusq; humidus quàm ſiccus, & ſi ante ſomnũ quàm poſt. Quod ſi poſtea dormierit, quieſcit, meliusq; inde erit uirtuti. Declarat hoc rurſus cum dicit: Si ſecundum hoc quod diximus fuerit coitus, melius erit conceptioni, & fœtui, meliusq; erit uiro ſi ſic fiat & mulieri etiã. Quia cum dormierit poſtea, mulier melius continet ſemen, & hæc fiant ſecundũ naturã abſq; doctrina. Vniuerſaliter ergo melius eſt coire, ſecundũ quod diximus. Et ſi quis coierit circa mediam noctẽ, peccat, quia cibus eſt ſemicoctus. Similiter autẽ ſi fit circa matutinum peccat, ſed antequã comedat, & exibit tenue omnino digeſtũ. Quidã uero medicorum dignoſcentes, quia ſi quis cibo repletur antequam ex toto digeratur coierit, decreuerunt, ſi ex tali coitu fœtus membris omnibus completus fuerit, niſi habuerit magnum caput, aut aliud aliquod, mente diminutus erit. Et ideo diximus: Quoniam qui coierit antequam cibus ſit digeſtus, peccat. Et circa matutinum etiam non cõuenit propter cauſam quam ſupra diximus. Et quia neceſſe eſt debilitatem ſubſequi poſt coitum, propter hoc laborare, poſtea in aliquo non conuenit. Patet ergo ex his quia coitus melior eſt ante ſomnum, quàm poſt ſomnum, quia cum dormierit à laborare quieſcit. Et ſi quis circa matutinum coire uoluerit, poſt coitum faciat aſtringere corpus, ut ad laborem poſſit eſſe ualidũ. Nunc dicendũ eſt quibus proſit coitus & cui noceat. Dicimus quia duobus modis prodeſt. Et quod Galen. dixit in libro in commẽtarijs in libros Hippocratis uulgarium morborum: Vnicuiq; cui ſuperabundat phlegma uiſcoſum, fueritq; ei robur uiriũ, & illi cui abundat fumus acutus, exhalans, qui ſua natura infeſtat temperantiam

corporis,his quidem prodeſt. Prodeſt autem illi cui ſuperabundat phlegma non uiſcoſum, ſi fuerit robuſtus, quia euacuatur humor per coitum: & raro fiat, quia calor, qui fit ex frequenti motu coitus,cōdenſat & deſiccat. Et ſi uirium fuerit debilitas cum ſupradicto phlegmate,ſi frequenter coierit, ualde nocet, quia conuertetur corpus in ultimam frigiditatem & debilitatem. Si quis uero quęſierit cur diſtantiam fecerimus uirtutis fortis ac debilis, dicimus quia habenti fortem uirtutem prodeſt. Debilem uero habenti, nocet, quia corpus eius uertetur in ultimam frigiditatem & debilitatem. Galenus enim aſſerit: Quod coitus frequēs deſiccat corpus, diſſolutūq; reddit. Quidam uero putant quia coitus non calefaciat corpus, ſed ſemper infrigidet. Sed cum fuerit uirtus, & naturalis calor fortis, calefacit corpus. Cum uero uirtus fuerit debilis, calefacit dum fit: Poſtquam uero expletus fuerit, fortiter infrigidat. Ideoq; diſtantiam inter fortem & debilem uirtutem fecimus, & diximus fortem habenti uirtutē prodeſt, quoniam calefacit eum, & nocet habenti debilem uirtutem, quoniam infrigidat eum, ſicut dicit Galenus.

Vtilitas uero coitus alterius eſt partis, id eſt, cui abundat fumus qui infeſtat temperantiā eius. Nam ſi incluſus fuerit humor ille in corpore, & non fuerit ſolutus, magnā læſionem facit. Sed ſi coierit, ſoluentur ſuperfluitates, & quieſcit corpus, & infrigidat, & adiuuatur, ſi non fiat frequēter, niſi cum fuerit neceſſitas, ſecundū quod oportet. Diximus enim quod coitus prodeſt duobus modis. Rufus uero ait: Quod coitus ſoluit malum habitū corporis, & furorem mitigat. Prodeſt melancholicis, & amentes reuocat ad noticiā, & ſoluit amorem cōcupiſcentis, licet cōcumbat cum alia quam concupiuit. Ideoq; ait Galenus: Omne animal agreſte furibundū eſt antequam coēat: Poſtquam uero coierit, fit magis domeſticū. Dicit uero Hippocrates: Habenti ęgritudinem in augmento, coitus ualde nocet. Quia uero ad hunc ſermonem uenimus, oportet oſtendamus cauſam unde oritur debilitas animaliū, & propter quā occaſionē cōtingit aliquibus hominibus in hora coitus rigor & triſtitia: Quibuſdā uero tremor, alijs malus odor, alijs in coēundo uenter inflatus, alijs ſuperuenit quaſi ſtridor, alijs etiam poſt coitū dolor capitis. Dicimus itaq; quia humor, qui ſolutus à corpore in hora qua ſemen proijcit, ſubſtantialis eſt, & habet eſſentiā à mēbris, & nō eſt ſicut humor qui procedit in euacuatione, quia hic eſt accidentalis, qui ſuperabūdans mēbris ſoluit. Similiter ait ipſe in libro fœtus. Quādo emittitur ſemen cū uoluntate noſtra, multotiēs ſuperuenit debilitas. Volens nos hoc dicto docere, quia ſemen ex eſſentia membrorū ſanorum eſt, & ex eo humore cōſtant membra. Sciendū uero quia à ſanis mēbris, ſanum procedit, & ab infirmis infirmum. Similiter quoq; dicit Galen. in libro ſeminis, cum loqueretur de coēuntibus ſuperflue, nō procedit tantū à mēbris ſolus humor, ſed etiam ſpiritus uitalis exit cum ſemine per arterias. Et quia ita eſt, non eſt mirum ſi quis ſuperflue

concubuerit, ſi debilitetur. Nam cum euacuatur corpus illis duobus, & inſtiterit appetitus, & delectatio ſola habetur, euentatur uitalis ſpiritus, & ideo multi mortui ſunt. Et quia ita eſt, non eſt mirum dicere. Galen. ergo manifeſtat, quoniam quæcunq; animaliũ ſuperflue coierint, cito morientur, & quę parum coierint, diutius uiuent. Et propter hoc eunuchi diu uiuunt, & hoc ideo quia nõ poſſint cõcumbere, quia neruus qui erigitur eis abſcinditur, & non deſcendit ſemen, ſecundum quod cõſuetum eſt. Galen. dixit: Hanc eſſe cauſam longę uitę eunuchorum. Vnde apparent furibundi omnibus eis loquentibus, quia omnis cõmotio animi, emiſſione ſeminis placatur, ſecũdum quod diximus Rufum dixiſſe, & ex proprietate commotionis eorum uultus fiunt turbidi, ſicut & habitus ipſorũ. Et ideo inuenimus animalia ante coitũ furibunda, poſt coitum domeſtica, propterea animalia multũ coëuntia parũ uiuũt, & quia hoc per animã, & naturam quæ appetit & delectatur. Per naturam uero, quia feruefcit in hoc. Et quia plurimũ cõmouemur in coitu, ſoluitur quidẽ plurimũ de ſpiritu animali, & de ſpiritu naturali. Nos etiã diximus uerba Galeni quæ habuit ſuper hę, & expoſuimus ea. Itẽ diximus quid de hoc dixerint antiqui. Cauſa uero ex qua rigor & triſtitia accidit in coitu, ex mala cõmutatione eſt humorũ, & propter calorẽ ſuperuenientẽ in hora coitus, quia omne corpus quod malos humores habet, ſi de repente calefactum fuerit, rigeſcit. Et cum ſuperuenit rigor ſuperuenit triſtitia. Quibus uero ſuperuenit tremor, fit ex malitia ſuperfluitatis. Quibus autẽ fœtor ſuperuenit in hora coitus, fit ex cõmixtione putrida quæ in tẽpore ſoluitur coitus propter calorẽ. Quibus aũt inflatus uenter, declaratur quia naturalis calor eſt debilis, & cauſa hæc & infirmitas eſt ex melancholico humore, cõtingitq; eiſdẽ ut ſemper appetãt coire, propter multitudinem uentoſitatis quæ cõmouetur in horà coitus. Et quia continetur introrſus, accidit ei ſonitus & rugitus. In quibuſdã uero quaſi quidam ſtridor auditur exterius. Quibus uero contingit dolor capitis poſt coitum, cauſa eſt, quia aſcendit ad caput per cõmotionem fumus ex humiditate ſanguinis & ſuperfluitatibus corporis, & ex mala cõmixtione, & hæc eſt ſententia Galeni, quam inſeruit in expoſitione libri Hippocratis uulgarium morborũ. Nos autem breuiter explẽtes quę neceſſaria ſunt huic negotio, reuertemur ad ea quę coitũ prouocãt. Sed quia diximus quia ſunt quidã qui non poſſint coire, appetunt autẽ, & expoſuimus cauſam quare ab appetitu ipſorũ ſeperentur, de cibis generantibus ſemen, & extinguentibus, oportet nos ſcire, quę ſunt nutrimenta quæ generant ſemen, & quę extingunt, & quę ſtimulant appetitũ, & quę prohibẽt, & quæ generant ſemen, & ſtimulant ad coitũ, & iterũ quę ſunt illa quæ deficcant, & diminuunt ſemen, ſi homines abſtineant à contrarijs & utãtur cõtrarijs, quę à nobis oſtendenda ſunt breuiter. Ab antiquis declarata ſunt nutrimenta quę generãt ſemen, & extingunt, & quę ſtimulant appetitũ & quę

prohibent

prohibent,& quę generãt,& attrahunt, quòd nõ erat:quę uero prohibẽt & extingunt quod erat,quę accẽdunt appetitũ ad coitum. Quę uero repellũt, his cõtraria ſunt. Generãt aũt ſemen quę nutriũt & inflant, quę quidẽ aſſimilantur ſeminis eſſentiæ. Nutrimẽta uero quę hoc generãt ſemen, & ſi de tribus nõ habuerint,ſaltẽ duo uel unum habeant. Nutrimẽta uero quæ multũ nutriũt,generãt ſemen. Quę uero nõ multũ nutriũt,nõ generant. Dicimus etiã quia natura ſeminis conſtat ex humore & ſpiritu, & fit ex humiditate nutrimẽti,& oportet eſſe nutrimẽta quę generãt ſemen,multũ nutrientia,& uentoſitatẽ generãtia,& hęc cõueniunt ſeminis eſſentię. Et quę quidẽ utraque hęc nõ habuerint,ſi tamẽ quod horũ habuerint,auxiliant̃,ſiue per calidũ extrahãt illud,& uaſibus occultis extrahãt,& extrinſecus ferant, ſiue nutriẽtibus cõmiſceant̃,& ex his tria fiãt. Similiter cũ uolumus nutrimẽta pręparare proprie ad hoc cõuenientia faciemus eis hęc tria. Poſſumus uero habere in his duo ſiue unũ:dicimus enim quia cicer tria poſſidet. Nutrit enim multũ,uẽtoſitatem generat,& eſt calidũ & humidũ, & hoc ſolum naturale generat ſemen, propinquat enim ei quę arabice dicit̃ exice,maxime ſi cõmiſceant̃ ei medullę oſſiũ. Similiter & rapę ſi uolueris cõmiſcere duo nutrimenta hoc modo facias,quoniã fabę nutriunt,& uentoſitatẽ generãt,tamen quia nutrimẽta eorum frigiditati collimitãt,uno carent,& duo poſſidẽt:piper uero longũ,zingiber,piper nigrũ,& his ſimilia tantũ calida,nullumque eorũ attingentia,quę ſunt genus ſeminis. Si tamẽ horũ aliquid fabę cõmiſcueris,efficit̃ nutrimentum quod generat ſemẽ,quia hęc tria poſſidet, & ſecundum hunc modũ ex duobus unũ cõponatur nutrimentũ cõſiderando uniuſcuiuſque quod diximus.

Nunc uero dicẽdę res quę generant ſemen, & extrahunt,ſicut ſunt nutrimẽta,quę diximus, piper,polipi,pineę,ficus, recẽtes carnes,cerebella,& uitella ouorum. Sunt etiã in his, teſticuli uulpis,id eſt,ſatyrion,quia accendit libidinẽ. Dicit etiã Dioſcor. quia hęc radix dum manu tenet̃, uenerẽ ſtimulat,& ſi cum uino bibita fuerit,amplius accendit. Similiter zingiber uenerẽ cõmouet,& accẽdit,& been rubeũ & albũ, & coſtum dulce,& crocus orientalis,& lini ſemen cũ melle coctũ,addito pipere abũdãter comeſtũ. Vrticæ ſemẽ multũ tritũ,& cum melle coctũ, idẽ facit,& à frigiditate corpus cõſeruat,& fortiter accẽdit uenerẽ. Cardamũ,aniſum,& his ſimilia. Et horũ quędam ſunt nutrimẽta,quędã medicamenta,& curabis per hęc cõraria. Quia cõtraria cõtrarijs curant̃. Hæc uero ſunt quę nõ generant ſemen,ſed deſiccant, & diſſoluũt uentoſitatẽ,ſcilicet quicquid eſt calidum & ſiccum,ſicut anethum,ruta,& his ſimilia,& ideo Rufus rutam cõtrariam ſemini eſſe ait,ſi abundanter comedat̃. Sed utilis eſt quia excitat appetitum ſtomachi, & urinam mouet. Hæc uero quę impediunt,& prohibẽt ſemen,& denſant,& extinguũt libidinẽ ſunt nutrimenta frigida, ſicut ſunt lactucę,portulacę,& cucurbitæ,betæ,moræ celſi,citroli,cucumeres,melones,& quicquid eſt frigi-

dum,& hu.ut piſces,& ſimilia. Quicquid uero eſt frigidũ,& ſiccũ,cõprimit uenerẽ,ut ſumac,acetũ,uuę amaræ, & ſi quis uoluerit duo uel tria ex his cõmiſceri,ut extinguatur ſemen, & libido cõprimatur. Hoc aũt fortius eſt ad cõprimendũ appetitũ coitus. Si lenticulæ coquãtur cũ ſemine lactucę,& elixatura eorũ bibatur,& extinguit appetitũ libidinis. Ad idem: Accipe ſemẽ portulacę agreſtis,& da ad comedendũ cum opus fuerit. Similiter ſumãtur ſimplicia & cõpoſita cũ opus fuerit. Nunc uero dicendũ de medicamẽtis quę proſunt nõ ualentibus coire,& quia cõpoſitę potiones inueniunt proficientes ad coitũ, & inueniunt apud diuites & pauperes, ſicut eſt elect. nucis muſcatę,triphera magna,& nuces cum melle,& ſatyrion cũ melle,& zingiber cõdîtum,& ſirupus nucis, & ſirupus mellis,& ſirupus uuarũ paſſarũ, & his ſimilia. Iſta pręter mittimus,quia in manibus multorũ inueniũtur, & dicimus quę experti ſumus,& quibus uſi ſunt autores noſtri,quæ cito operant, & leniter perficiũt effectũ. Nõ minus etiã alia quę ſi affuerint cũ ſupradictis potionibus adaugẽt libidinẽ,ut cor otioſum quotidiana lætitia. Electuariũ probatũ quod auget libidinẽ; Rec. ſeminis aſparagi,ſatyrionis,drach.5. buzarãgę,rubei & albi,been albi, zingiberis,drac.3.ſeminis rapę,ſeminis erucę,ſeminis radicis,dauci,urticę ſeminis,ceparũ ſeminis,drach.2.ſcyllę aſſæ, umbilici,drach.3.cardamomi,drach.7.linguę auis,drach.1.ſacchari,drach. 20.tere & dabis drach.4.cũ elixatura ſiliginis,aut lacte,aut mulſa. Aliud ad idem: Accẽde radices dauci domeſtici,& proiectis interioribus tere diutiſſime,lib.1.arabicam,& pone in frixorio ſtagnato,& ſuperadde unc.1.olei ſeſamini,& cõmiſce, & poſt parũ depone ab igne,& ſupermitte galãgę,drach. 2.ſeminis erucæ, piperis longi, cinnamomi,gariophylli, abſinthij,ſeminis herbæ ſeſeſſę, ſeminis rapę,& ceparũ, dauci,drach.2.& cõmiſce diligẽter, & ſi uoluerit tingere colorẽ adde croci drac.2.poſtea recõde in uaſe uitreo, & cum opus fuerit,utere. Electuariũ quod fecimus cuidã iuueni coire non ualenti: Rec. aſparagi ſeminis,lini ſeminis,papaueris albi,ſeſami purgati,farinę ciceris,fabę,amygdalę dulcis,unc.1.piperis,ſeminis urticę,aniſi purgati,drach.4.penith,unc.3.tere & tẽpera cũ melle,aut cum uino ſi patiens febrierit. Da ad modũ nucis mane & ſero. Elect.quod compoſuit Iſaac ad augmentũ coitus optimũ: Rec.platocymini,erucæ, drach.10.zingiberis,15. ſatyrionis,drach.10.pineę mũdatę,drach.20.aniſi,drach.7.tere & frica diutiſſime,cũ butyro,& tẽpera cum melle. da drach.5.eunti dormitũ,& poſt bibat ſirupũ de baucia,aut elixaturã eius, & ungat uẽter eius, & teſticuli, cum oleo ſambuco,in quo coctũ eſt pyrethrũ. Item, Quod alijs qui coire nõ poterãt feci, Gariophylli,drach.s. cũ lacte mane bibat. Auget etiã libidinẽ lac uacciniũ quotidie mane ſumptũ. Elect.quod compoſui frigidis & humidis coire nõ ualẽtibus: R. zingiberis,pyrethri,aniſi,carui,drach.6.ſeminis ellebori,ceparũ,erucę,ameos,drach.4. piperis lõgi,nigri,olei nucis, drach.2,

mellis

mellis quantū ſufficit. Pilulę quę augent libidinē & ſeminis probatę. Rec. fœnudraſti, erucę, unc. 2. tere & collige cū lacte uaccino, & fac pilulas in modū fabę, & da tres unoquoq; mane, & cū uoluerit coire, ante ungat corpus cum aceto, & oleo, & ſucco ſtrigni ſimul mixtis. Pilulæ ad idem: Rec. ſeminis cēparū albarū, teſticulos uulpis, cerebella paſſerū, olibani ęqualiter, tēpera cū aqua calida, & fac pilulas in modū ciceris & da 7. mane cū uino nō plus, quia ſi plus, deficiet ſub eo mulier. Sed ſi uoluerit extinguere libidinē, bibat faſciculū rutæ, tritæ cum aqua calida. Aliud medicamen quod accipit̄ ante coitum, quia mirabiliter ſtimulat: Accipe cerebella 30. paſſerū maſculorum, & ſolues diutiſſime in catino uitreo, & ęqualiter accipe de ſeuo quod eſt circa renes hirci ſtatim interfecti, & ſoluatur ad ignem, cui addātur cerebella, ſuperaddatur etiam mel quantum ſufficit, & patella cōmiſceatur, & coquatur donec indureſcat, & fac pilulas in modum auellanæ, & da unam ante coitū. Aliud probatū: Accipe ſuccum radicis balauſtię, & aqua ubi antea infuſum eſt cicer, & elixatum, & mel ęqualiter, coque lento igne ad tetriam, & deſpūma illud, & colatū accipe. Quidā uero addunt ſpecies ſupraſcriptas. Aliud quod auget ſemen, & roborat uenerem: Accipe librā lactis, & lib. aquę, coque donec euaneſcat aqua, & remaneat lac, & ſupermitte duo cochlearia de butyro uaccino & duo mellis, quod bibatur per tres dies. Sed ante accipiendum eſt de ſatyrion cōfecto cum melle aut baucia, & deſuper uinum bibendum, ſic faciendū eſt per 20. dies. Item galanga commaſticata ſtimulat libidinem. Satyrion fricata, & cum uino bibita idem facit. Dicendum nunc eſt breuiter de his quæ extrinſecus apponēda ſunt, & ſic liber claudatur. Vngatur uirga & teſtes & renes & in circuitu & deorſum, hoc unguento. Quod recipe oleū irinū, & oleū de flore cepæ carinę, cum ſeſamo cōfectum, pyrethro, ſtaphiſagria. Semen urticæ tere, & cum oleis coque, & unge, Item, Accipe pyrethrum conſtrictum, & cum oleo miſce ſambucino, & unge. Vnguentum quod fit de formicis: Accipe formicas nigras, & latas, & repone eas ad ſolem uiuas in ampulla uitrea, & ſupermitte oleum ſambucinum, & ſuſpende ad ſolem per aliquot dies, & poſtea cola, & unge teſtes, & plantas pedum, optimum eſt. Epithima quod ualet ad coitum: Recipe ſcammonij, drach. 6. euphorbij, drach. 1. & s tere ſigillatim, ceræ albæ, drach. 8. cui ſolutę ſuperadde ſupraſcripta, coque modicū, & agita fortiter & repone, & cum opus fuerit induc in panno, & uirgæ ſuperpone, & cum calefacta fuerint, tollatur, & exerceat coitum, & ſi uolueris extinguere, unge ſupraſcripta membra in aqua, in qua cocta fuerit ſolum apium.

Finit liber Conſtantini de coitu.

CONSTANTINI AFRICANI MEDICI, DE ANIMAE & ſpiritus diſcrimine liber, ut quidam uolunt.

Qui uoluerit ſcire differentiā quę eſt inter duas res, neceſſe eſt eum primū ſcire, quid earū utraq; ſit, quia impoſſibile eſt ut ſciat differentiā duarū rerum, niſi ſciat quid ſit utraq; earum, & ſic habita ſciētia uniuſcuiuſq; earum, poterit ſcire differentiā. Et quoniam uolumus patefacere animę, & ſpiritus differentiam, neceſſe eſt ut prius loquamur de anima, & ſpiritu, deinde de differentia quæ eſt inter utrunq;. Sed ut opus ſit leuius, primitus à ſpiritu incipiamus, poſtea ſequať locutio de anima. Spiritus eſt quoddā corpus ſubtile quod in humano corpore oritur ex corde, & fertur in uenis pulſantibus ad uiuificandum corpus, & operatur uitā & anhelitum, atq; pulſum, & ſimiliter oritur ex cerebro in neruis, & operať ſenſum, atq; motum. Et quidā ex laudabilibus medicorum atq; philoſophorū qui in cordibus uiuentiū uſi ſunt opere chirurgiæ, putauerunt quod in corde ſunt duo uentriculi, uel uacuitates, una ſcilicet in dextra parte eius, & altera in ſiniſtra, & in duobus uentriculis cōtinentur ſanguis & ſpiritus. Sed in dextro uētriculo plus eſt de ſanguine q̄ de ſpiritu. In ſiniſtro uero plus eſt ſpiritus q̄ ſanguinis, & ex uentriculo dextro procedunt duę uenæ, una quarū uadit ad pulmonē, & fit per eam anhelitus cordis: cor enim colligitur, atq; extēditur, & per eius extenſionē, & collectionem fit pulſus totius corporis, & ideo pulſus indicat cordis paſſiones proprias, tam ęquales, quàm inæquales, atq; diuerſas, quæ fiunt cauſa diuerſi impedimenti eiuſdē cordis, quod accidit ei à ſemetipſo, uel à quibuſdā mēbris ſibi uicinis. Cor ergo cum extenditur, attrahit per prędictā uenam à pulmone partem aëris, quæ ingreditur ad pulmonem per anhelitum, ad refrigerandum calorem naturalem, qui in eo eſt, ut ſit hoc nutrimentum, uel ſuſtentatio eiuſdem ſpiritus qui continetur in eius uentriculis, & cum colligitur cor, pulſat per ipſam uenam ad pulmonem, quicquid generať in eo uaporum fumoſorū, & expellit eos ab ignito calore, qui in eo eſt, & pulmo expellit eos à corpore, & hæc uena uocatur pulſus. Alteram uero uenam uocant arabes alabar, & hęc uena in ipſo ortu ſuo in corde diuiditur in duas diuiſiones, quarū una aſcendit petens ſuperiora cordis, & procedunt ex ea rami à pectore uſque ad extrema capitis per quos uiuificatur, hæc pars corporis & altera petens inferiora corporis, deſcendit uſq; ad extremitates pedum, & procedunt ex ea rami per quos uiuificatur pars inferior humani corporis, & rami utriuſque partis prædictæ uenæ quæ diſpertitæ ſunt per reliquum corpus, uocantur ſurienet, & hæc eſt cauſa uitæ

humani

humani corporis propinquior, per hoc quod tribuit unicuiq; mẽbro de ſpiritu qui eſt in uẽtriculo cordis ſiniſtro. Et inditium quo probatur quod uita humana quæ fit per hunc ſpiritum eſt, quod uidetur de exitu eiuſdẽ ſpiritus in hora mortis, motus ſcilicet uentris & oris, labrorumq; ac pectoris. In illis enim fit quaſi ſingultus, & ſaltus, atq; anhelitus, & uulgus uocat hæc omnia arabice annaza, id eſt, receſſionem, uel exitum animę, & eius exitus à corpore fit per ipſum iterũ quo ingreditur ad eum aẽr qui egreditur à uentriculis cordis ad pulmonẽ per uenam quam ſuperius diximus, quæ tranſit à corde in pulmonẽ ut attrahat aẽrem, & extrahat uaporẽ fumi, & ex pulmone per calamũ uel canalem pulmonis, id eſt, per guttur trãſit ad os, & eius exitus ex ore fit, tẽpore motus oris, quãdo ſcilicet aperit os & iam nõ poteſt à ſe claudi, ſed iam neceſſe eſt, ut claudat, propter adnullationẽ uitæ, & ſpiritus poſt exitũ ab eo. Cauſa aũt qua egreditur hic ſpiritus à corpore, & cauſa mortis, & cauſa uelocitatis, ſiue tarditatis eius exitus, leuitas ſcilicet mortis, ſiue eius grauitas, & apparitio eius in quibuſdã hominũ, uel occultatio in alĳs, cauſa quoq; ſubitaneę mortis, & cętera talia aliena ſunt à libro iſto, quia maioris inquiſitionis ſunt, & indigẽt primis probationibus, & argumẽtis probabilibus ex libris plũribus medicorũ artis, quorũ expoſitio prolixa eſt & ideo dimiſimus nũc eorũ cõmemorationẽ. Patet aũt per hoc quod diximus, quod uita fit per hunc ſpiritũ, qui eſt in uẽtriculis cordis, & quod pulſus, atq; anhelitus ſint cõſtituti ad optationẽ eiuſdem ſpiritus ad refrigerandũ eum per aẽrem qui ingredit ad eum deforis, & per expulſum uaporũ, & fumoſitatis ab eo. Iam igit patet quod ſpiritus qui eſt in uẽtriculis cordis, ſit cauſa uitæ atq; anhelitus & pulſus hic eſt de ſpiritu uitali, cuius natio eſt ex corde. Spiritus uero qui procedit à cerebro & trãſit ad cætera corporis mẽbra uocatur animalis. Cuius nutrimentũ uel ſuſtẽtatio eſt ſpiritus qui fit in uentriculis cordis, quia diuiſiones pulſus, qui uocat alabachar, qui mittit à corde in ſuperiores partes corporis, cũ peruenerint omnes ad os capitis, & penetrauerint illud, coniungũtur omnes adinuicẽ, & cõponuntur, & cõtexuntur adinſtar texturę retis, & de ipſis pulſibus cõtextis, extendit quędã pars ſub cerebro, inferiora cerebri petens, apta ad recipiendũ ſpiritũ animalẽ, tradens ei ſpiritũ, de ſpiritu uitali, quẽ diximus eſſe in uẽtriculis cordis. Cerebrũ uero diuiditur in duas diuiſiones, quarũ una eſt anterior, quæ etiã eſt maior: & altera poſterior, & in illa anteriori ſunt uẽtriculi, habentes introitũ ad cõmune ſpatiũ, quod eſt in medio cerebri. In poſteriori uero habetur unus uẽtriculus faciens iter ad ſupradictũ ſpatiũ, quod eſt cõmune utriſq; uentriculis, qui ſunt in anteriori cerebro. Pulſus ergo ſubtiles qui mittũtur à rete, quod eſt ſub cerebro ad interiora cerebri, cũ peruenerint ad aliquẽ uẽtriculorũ qui ſunt in cerebro anteriori, perducunt ad eum ſpiritũ uitalem, qui inde tranſiens ad alium uentriculum, efficitur ibi ſubtilior, & purgatur, atq; aptatur ad recipiendum uir-

tutem

tutem animæ, & hoc fit ei quaſi digeſtio, & conuerſio in quendam ſpiritum ſubtiliorem atq; clariorem. Deinde tranſit ab ipſis uentriculis, in ſpatium, & de ſpatio in uentriculum cerebri poſteriorem, & per ipſum meatum quo uadit à cõmuni ſpatio, quod eſt in medio cerebri ad poſteriorẽ, & in ipſo tranſitu, id eſt, introitu per quem uadit ſpiritus, habetur quædã particula de corpore cerebri, ſimilis uermi quę eleuatur, & deponitur in ipſo itinere. Cumq; fuerit hæc particula eleuata, aperitur foramen quod eſt inter commune ſpatium, quod iungitur uentriculis, & uentriculum poſterioris cerebri. Cum uero depoſita fuerit, clauditur. Cum ergo apertum fuerit foramen, tranſit ſpiritus de anteriori cerebro, ad poſterius, & hoc nõ fit niſi cum neceſſe fuerit recordari alicuius rei quę tradita eſt obliuioni, tempore ſcilicet quo fit cogitatio in præteritis. Si uero foramen non fuerit apertum, nec tranſit ſpiritus ad poſterius cerebrũ, nec recordatur homo, nec aderit ei reſponſio eorũ de quibus interrogatur. Illa autẽ apertio foraminis quę fit per eleuationem illius corporis quod aſſimilatur uermi, diuerſa eſt in hominibus in celeritate ac tarditate. Fit enim hoc in quibuſdã tardius, & ideo fiunt tardę memorię, & tardi aſpectus, ad reſpondendũ multum cogitantes, & ideo accidit ei qui uult recordari alicuius rei, ut caput ſuũ ualde inclinet, uel inclinañdo illud retro uertat, & immotis oculis ſurſum aſpiciat, ut hæc poſitio, uel figura ſit ei quaſi auxiliatrix ad foramen prędictum aperiendum, & ut ipſum corpus remouere poſſit ſurſum. Intellectus enim, imaginatio, ſiue cogitatio, prouidentia atq; cognitio fit per ſpiritum qui eſt in uentriculo, qui participiatur illis duobus uentriculis, qui ſunt in anteriori cerebro. Cum ergo homo cogitauerit, uel aliquid pręuiderit, neceſſe eſt ut meatus uel foramen quod eſt inter commune ſpatium, quod iungitur illis duobus uẽtriculis, qui ſunt in anteriore parte capitis, & uentriculũ qui eſt in poſteriori eius, clauſus ſit, ut ſpiritus uidelicet qui eſt in communi ſpatio poſſit facere moras, ut cõfortetur, & ſit hoc ei quaſi augmentum fortitudinis, ad cogitandum & intelligendũ, ut ſit fortior in cogitatione & intellectu, prouidentia ac cognitione. Et ideo accidit ei qui cogitat, mergere caput ad terram, & multum aſpicere eam, & ſeſe incuruat, quaſi ſcriberet aliquam ſcripturam, uel deſcriberet in ea aliquas figuras, ut ſit hoc quaſi auxilium ad deponendũ illud corpus, quod diximus eſſe ſimile uermiculo ſuper foramen illius decurſus, quod pertranſit ſpiritus ad poſteriora corporis. Spiritus autem qui eſt in eo ſpatio, id eſt, in uentriculo medio eſt in hominibus diuerſus. In quibuſdam enim eſt ſubtilis & clarus, & hic erit rationalis, cogitãs, diſpoſitor, & bonę cognitionis. In quibuſdam uero erit econtrario, eritq; hic talis amens & irrationalis, leuis atq; ſtultus. Ex uentriculo cerebri anterioris, procedunt paria neruorum, ex quibus unum par, id eſt, diuiſiones, ab anterioribus uenientes uentriculis iunguntur oculis, & per hos fit uiſus, & iſti inter cæteros neruos ſunt concaui,

concaui, quod neceſſe fuit uiſui ut ſpiritus qui mittitur ad eum eſſet multus collectus, ſufficiens atq; clarus, & nulli alij corpori cõmixtus. Et aliud par neruorum iungitur coopertorio oculorum, id eſt, palpebris. Tertium iungitur linguæ, & per hoc fit ſenſus, guſtus. Quartum iungitur palato. Quintũ iungitur tympano auris, & per hoc fit ſenſus auditus. Sextum deſcendit ad exta præſtans eis ſenſum, & reuertitur ex eo quædam pars ad unam, mouẽs ut colligatur ſurſum. Septimum iungitur linguæ, per quod mouetur, & ſimiliter operantur hi nerui per ſpiritum, qui tranſit in eis à cerebro ad hęc membra. Et inditiũ huius rei eſt, quia cum acciderit aliquod accidens obſtruitur ſpiritus meatus omnium neruorũ, & prohibetur ipſe ſpiritus, ne pertingat ad membrum, & adnullatur opus eiuſdẽ membri, ut albedo quæ colligitur in oculo, quę cum ſeparauerit inter ſpiritũ qui eſt in neruo, & aſpectũ, cœcitatẽ operat̃. Et ueluti cõmixtiones, id eſt, mali humores, & uapores, qui claudũt & ſeparant inter ſpiritũ ipſum, & tympanũ auris, uel inſtrumentũ odoratus, aut inſtrumẽtum guſtus, ſiue inſtrumentũ tactus: Operantur autẽ ſurditatem, aut deſtructionẽ guſtus, aut tactus, uel odoratus. Cumq; aperti fuerint ipſi meatus, aut per medicamen, uel directionẽ naturæ in infirmitatẽ reluctantis, redit membrũ ſuũ, & efficitur ſanũ, atq; ęquale. Procedit quoq; ex parte cerebri, & deſcendit per os colli, in omne alfetar, qui ſunt nodi ſpinæ, & dirigũtur ex eo multa paria neruorum inter unumquodq; alfetar ſcilicet unum par tranſiens ad haaladal, quæ eſt quædam caro coniuncta uenis, per quam fit motus membrorum. Eritq; per hunc motus manuum & pedum, ac totius corporis. Cuius rei inditium eſt, quia ſi aliquãdo aliquis ex his neruis paſſus fuerit, decurſus qui ſunt in eo adnullantur, & motus ipſius mẽbri cui mittebatur, aut debilitatur, aut deſtruitur, & hoc fit, ſecundũ quantitatẽ impedimenti, quod paſſus eſt idem neruis. Videmus enim manum contracti ſanum & integrum, & cauſa alicuius impedimenti non apparet in ea, & tamen nihil ſentit, nec mouetur, & cum huiuſmodi infirmitates curatæ fuerint, per aliquod medicamẽ quo poſſint aperiri decurſus cerebri, ut ſunt medicamina quæ purgant decurſus membrorum, & aperiunt ipſas clauſuras, reuertitur ad eadem membra ſenſus, atq; motus: ſi ipſa infirmitas non tranſierit menſurã curationis, & ipſa mẽbra non fuerint adeò debilitata, ut non põdus ſuſtinere poſſint curationis, & fortaſſis accidit ſpiritui, qui eſt in omnibus uẽtriculis, uel quibuſdã ex eis, aliquod impedimentũ ex mala cõplexione, uel ex cõmixtione malorum uaporum, & per hoc deſtruũtur actus eiuſdem membri. Verbi gratia: Cum ille ſpiritus qui eſt in anterioribus uentriculis, aliquod impedimentum, uel corruptionem paſſus fuerit, fit ex hoc deſtructio ſenſuum, quemadmodum accidit ei qui ingreditur balneum, & ibi facit moras. Obſcurantur enim oculi eius, & nihil uident. Aut quemadmodum accidit ei in quo excitatur cholera rufa, & eius uapor aſcẽdit ad caput.

Cũq; uinctus fuerit ipſe uapor ſpiritui qui eſt in eius cerebro anteriori, ſimiliter obſcuratur uiſus eius, & nõ uidet aliquid, & ſimiliter auditui & cæteris ſenſibus. Verbi gratia: Si affuerit impedimentum in parte cerebri media, & cæterę partes eiuſdem cerebri ſint incolumes, deſtruitur cogitatio, & cognitio tantum, & ſenſus ac motus manebunt æquales. Vt illud quod accidit in melancholica infirmitate, quæ eſt cõmixtio, uel turbatio rationis, & deſtructio cognitionis. Et ſi fuerit impedimẽtum in parte cerebri ſuperiori, uel poſteriori, deſtruitur memoria tantũ, & erũt cæteri actus hominis æquales, id eſt, recti. Si uero fuerit impedimentum in duobus ex his uentriculis, aut in tribus, & occupauerit totum cerebrum, erit impedimentum in cognitione, & in ſenſu, atq; motu uniuerſaliter, ut illud quod accidit caducis, & his ſimilibus. Probatur ergo per hoc quod diximus certiſſime, quod ille ſpiritus qui eſt in anterioribus uẽtriculis, operetur ſenſus, id eſt, uiſum, auditum, guſtũ, odoratum & tactum: Et cum his operatur athaghil, quam Gręci φαντασίαν, & ſpiritus qui eſt in uentriculo medio, operatur cogitationem, & cognitionem atq; prouidentiam & memoriã & motum. Conſtat igitur ex his omnibus, quod in humano corpore ſunt duo ſpecies: Vnus, qui uocatur uitalis, cuius nutrimẽtus uel ſuſtentatio eſt aër, & eiuſdem animatio eſt ex corde, & mittitur per pulſus ad reliquũ corpus, & operatur uitam, pulſum atq; anhelitum. Eſt & alter, qui ab anima, dicitur animalis, qui operať in ipſo cerebro, cuius nutrimentũ eſt ſpiritus uitalis, & eius emanatio eſt ex cerebro, & operatur in ipſo cerebro cogitationem & memoriam, atq; prouidentiam, & ex eo mittitur per neruos ad cętera membra, ut operetur ſenſum, atq; motum.

Narrare aliquid de anima certiſſime graue eſt & ualde difficile, & hoc teſtať diuerſitas ſiue diſcordia præcipuorum philoſophorum, Platonis ſcilicet & Ariſtotelis, nec non eorum ſimiliter qui poſt illos uenerũt. Sed nos commemoremus utraſq; diffinitiones, quibus eam diffinierunt Ariſtot. & Plato, & ipſarũ diffinitionũ expoſitionẽ, & uniuſcuiuſq; partis earum. Vtamur probabilibus argumentis, & ſequatur hęc narratio uirtutes animæ, quia ſufficiens erit in hoc loco & poſſibile nobis ex eo patefacere, intentionem noſtram, ſcilicet differentiam, quæ eſt inter ſpiritum & animam. Dicamus itaq; qualiter Plato philoſophus diffinit animam, dicẽs: Anima eſt ſubſtantia incorporea mouens corpus. Ariſtot. uero in diffinitione animæ ſic ait: Anima eſt perfectio corporis agentis & uiuentis, potentialiter. Nũc autem exponamus has duas diffinitiões, & incipiamus à prima, quę eſt Platonis, oſtẽdamusq; quod anima ſit ſubſtãtia, & ita dicamus. Quia quicquid recipit oppoſita, cum unũ ſit numero & immutabile in ſua eſſentia, ſubſtantia eſt. Sed anima recipit uirtutes, ac uitia, cum ſit una numero: Vt anima Platonis, quę immutabilis in ſua eſſentia recipit uirtutes ac uitia, quę ſunt oppoſita: Anima igitur recipit oppoſita, cum ſit uno numero, & immutabilis in ſua eſſentia, ita eſt ſubſtantia. Et

tia. Et

tia. Et iterum dicamus: Quicquid mouet ſubſtantiam, ſubſtantia eſt. Sed anima mouet corpus, corpus autem ſubſtantia eſt. Et quia iam manifeſtũ eſt argumentis patentibus quod anima ſit ſubſtantia, nunc oſtendamus quod anima ſit incorporea ſubſtantia, & dicamus. Vniuſcuiuſque corporis qualitates ſunt perceptibiles, & cuius qualitates nõ percipiũtur à corporeo ſenſu, eſt incorporeũ. Qualitates aũt animę ſunt uirtutes, & uitia, quæ ſunt inſenſibilia. Anima ergo eſt incorporea. Iterum: Omne corpus ſubiacet omnibus ſenſibus, aut quibuſdam ex eis. Sed anima nõ ſubiacet omnibus ſenſibus, nec quibuſdã, anima igitur non eſt corpus. Item: Omne corpus aut eſt animatũ, aut inanimatum: & ſi anima eſt corpus, aut eſt animata, aut inanimata. Sed impoſſibile eſt ut ſit inanimata, ſi eſt corpus, quia inconueniens eſt ut ſit anima & inanimata. Et ſi dixerimus quod ſit anima animata, reiterabitur nobis ſermo de anima animę, utrũ ſit corpus, uel nõ, & aſcẽdet hoc ad infinitũ. Non ergo eſt anima corpus. Et iterũ: Si anima eſt corpus ſubtile, aut erit aẽr, aut ſpiritus ſubtilis, per totũ corpus diffuſus, aut erit ignis, & ſi ita fuerit, neceſſe eſt ut ille ſpiritus uel ignis habeat propriam ſpeciem, uel propriam uirtutẽ, quia niſi ſit aliqua propria ſpecies, uel propria uirtus, id eſt, niſi habeat aliquã proprietatem quàm ignis uel aẽr non habet, erit omnino aẽr uel ignis anima. Quod ſi fuerit propria ei ſpecies, illa ſpecies erit anima. Itẽ: Si fuerit anima corpus, neceſſe eſt quod ei corpus compoſitum uel ſimplex ſit. Quod ſi fuerit corpus ſimplex, procul dubio erit ignis, aut aẽr, uel terra, uel aqua. Et ſi fuerit anima unum ex his elemẽtis abſolute, id eſt abſq; ſpecie propria qua ſeperetur ab eo quod participatur ei in ſuo genere, eo quod fuerit ex genere ſuo, erit anima. Sicq; probatur quod ſi anima fuerit ignis, erit ignis anima, & ſimiliter de cæteris elementis. Et ſi fuerit ita, omne corpus quod continet elementum erit animatum. Verbi gratia: Si fuerit aẽr, pulmo & pulſus atq; uter inflatus erũt animata: & ſi anima fuerit aqua, erit uas plenum aqua animatum, & huiuſmodi uerba turpia ſunt & inania. Quod ſi fuerit anima corpus compoſitum, erit tunc corpus anima, & non corpus. Et quia iam patet quod anima ſit ſubſtantia incorporea, nunc exponamus quibus modis mouet corpus, & dicamus. Quod omne quod mouetur aut mouetur per motum ſui mouentis, quemadmodum mouetur plauſtrum per motum boum, uel mouetur cum id quod mouet eum non moueatur, quia quod mouet aliquid, aut mouet & mouet, aut non, & hoc fit quatuor modis. Quia aut erit per deſiderium eius à quo mouetur, quemadmodũ mouetur amãs, ad eum quem amat, aut per odium, aut per fugam, aut terrorem, quemadmodum mouetur inimicus ab inimico ſuo, uel contra eum: aut per actnm naturalem, quemadmodũ mouetur lapis à pondere, cum pondus per ſemetipſum ſit immobile, uel quia id quod mouet eſt occaſio principalis, uel cauſa illius quod mouetur, quemadmodum magiſterium eſt cauſa motionis magiſtri,

& illud magiſterium non mouetur per motum magiſtri. Sic anima mouet corpus, & ipſa non mouetur per motum eius. Anima igitur eſt cauſa motionis animalium, per uoluntatem & opus, atq; mutationem, & ipſa non mouetur aliquo modo mutationis corporis, eo quod ſit ipſa incorporea. Videamus ergo ex his modis, quos diximus, quo motionis modo, moueat anima corpus. Dicamusq; quod anima mouetur corpus quarto modo ex ſecunda ſpecie motionis, hoc eſt, mouet corpus cum ipſa ſit immobilis. Mouet autē eo quod ſit occaſio principalis, ſiue cauſa motionis eius, quia homo operatur per eam, id eſt, per animam. Et quemadmodum magiſterium eſt cauſa motionis magiſtri, & illud magiſterium nō mouetur per motum magiſtri, ita anima mouet corpus, ſed nō mouetur per eius motum. Anima ergo cauſa eſt motus animalium, per deſiderium & uoluntatem, & per opus atq; mutationem, & ipſa non mouetur aliquo modo ex modis motionis corporis, eo quod ſit incorporea. Et quia iam expoſuimus diffinitionem Platonis qua diffiniuit animam, & patefecimus interpretationem omnium partiū eius: nunc tractemus de diffinitione Ariſtot. philoſophi. Ariſtoteles uero philoſophorum princeps, ita diffiniuit animam. Dixit enim quod eſſet perfectio corporis agentis, & uiuentis potentialiter. In libro autem ſuo quem fecit de anima, talem dedit diffinitionē animę, dicens: Anima eſt perfectio corporis naturalis inſtrumenti uiuentis potentialiter. Potentialiter dixit, quia ex rebus quædam dicuntur potentialiter, & quædam per effectum. Cumq; peruenerit res ad effectum, per perfectionem deſignatur. Perfectio enim eius eſt receptio ſuæ ſpeciei. Ex hac enim parte, dicitˉ anima perfectio, quia aliud eſt animatum potētialiter, & cum animatum fuerit pereffectū, tunc dicitur fore perfectum, & eius perfectio eſt receptio ſuæ ſpeciei, id eſt, ut ſit animatum, ſenſibile, ac mobile uoluntarie. Conſtat ergo hoc quod diximus, quod anima ſit ſpecies animalis abſq; dubio, & cum ſit perfectio animalis eiuſdē, quia perfectio rei eſt receptio ſuę ſpeciei, & quia uere probatur quod anima ſit ſpecies, & hanc ſpeciem uocamus perfectionem, neceſſe eſt nobis enumerare modos perfectionis, & eligere quis ex eis refertur ad animā. Dicamus igitur ita, quod perfectio duobus modis dicitur. Eſt enim perfectio prima, eſt & ſecunda. Prima nanq; perfectio in homine eſt. Secunda uero perfectio eſt in homine ſtudere: in his quæ nouit ſcientijs, ac magiſterijs. Verbi gratia: Medicus dicitur perfectio prima propter ſcientiam medicinæ. Cum uero ceperit operari quod ſcit, dicitur perfectio ſecunda. Anima igitur eſt perfectio prima, quia qui dormit, & ſi careat ſenſu, tempore dormitionis eſt ei tamen anima ſenſibilis, & omnis ſpecies, atq; perfectio, eſt ſpecies atq; perfectio alicuius rei. Anima igitur eſt ſpecies atq; perfectio corporis. Modi autē corporum ſunt duo, quia ſunt quædam corpora in quibus ſpecies naturalis ut animalia, arbores, ignisq; & aqua, & quicquid habet motum naturalem in ſemetipſo.

in ſemetipſo. Et ſunt quædam quibus adquiritur ſpecies per magiſterium, ut oſtium, & ſcamnum. Anima igitur ſpecies corporis naturalis, quia corporis non ex actibus magiſterij. Differt quoq; ſpecies naturalis à ſpecie magiſterij, quia ſpecies naturalis eſt ſubſtantię, & ſpecies magiſterij eſt accidentis. Anima igitur eſt ſubſtantia, quia eſt ſpecies corporis naturalis. Modiq; corporis naturalis ſunt duo, quia ſunt quędam compoſita, quędam uero ſimplicia. Simplicia uero, ut aër, ignis, aqua, terra. Compoſita uero ut ſunt animalia, arbores. Anima autem non eſt ſpecies ſimplicis corporis, ſed compoſiti naturalis, quia quicquid habet animam, eſt animatũ, id eſt, uiuit, & quicquid uiuit, eſt cõuertibile, uel diſſolubile, & neceſſarius eſt ei cibus, quo poſſit recuperare quod diſſolutum eſt ab eo, & quod auxilietur eius uegetationi dans ei incrementum. Cibus quoq; indiget diuerſis inſtrumentis, ex quibus quędam ſunt ei neceſſaria, ut deferant eum ad corpus reficiendũ, eumq; currere, ac penetrare faciant, ut guttur, uenę in animalibus, truncus quoque ac rami in arboribus, & quędam ſunt neceſſaria refecto corpori, ut eijciant ab eo quæq; ſuperflua, ut ſunt in animalibus pori, ſiue exitus, reſinę in arboribus. Multiplicantur quoq; inſtrumenta in animalibus propter magnitudinem eorum perfectionis, & multitudinem eorum operum. Quod ſi eſt animal, ſunt ei membra uitę, ut cor, cerebrum, & quicquid iungitur eis. Quod ſi eſt ſenſibile, erunt ei nerui, atq; ſenſus. Si uero fuerit mobile, uolũtarie erũt ei nerui, & alaandal, id eſt, caro neruoſa, & ſi ita eſt, bene & decẽter dictum eſt, quod anima ſit prima perfectio corporis naturalis inſtrumenti uiuentis potentialiter. Et hæc diffinitio eſt uniuerſalis, abundans & ſufficiens omni animę quę fuerit in corpore corruptibili, uel diſſolubili uniuerſaliter. Quod autem uidetur corrumpere primã particulam & in loco eius ponere, uiuentis potentialiter, non multum diſcordat ab animali, quia interpretatio utrunque diffinitionũ eſt una. Dicens enim uiuentis potentialiter, uoluit per hoc hoc intelligi quod corpus ita eſſet in ſua eſſentia antequam eſſet anima, uel prius quàm recepiſſet animam, quod poſſibile fuerit ſibi uiuere. Sed uoluit intelligi per hoc quod dixit uiuentis potentialiter, quod eſſet inſtrumentum cui eſſet poſſibile uti actibus uitæ. Idẽ ergo ſignificat inſtrumẽtalis, quod uiuentis potentialiter. Hęc eſt diffinitio Ariſtot. qua diffiniuit animã unà cũ expoſitione ſua quam expoſuimus, & patefecimus unamquanq; partẽ eius. Et quia iam expoſuimus eorum diffinitiones, Platonis ſcilicet & Ariſtot. & patefecimus interpretationem uniuſcuiuſq; partis earum, nunc loquamur de uirtutibus animę, & dicamus. Quod primę uirtutes animę quæ ſunt eius materiei in fortitudine, quaſi genera, ſunt tres: Prima uidelicet eſt uegetatiua. Secunda, ſenſibilis. Tertia, rationalis. Et hæ uirtutes uocantur ad placitum animæ. Dicitur enim & anima ſenſibilis, & anima uegetabilis, beſtialis, & mobilis quę mouetur ſcilicet uoluntarie, & anima rationalis quę utitur

ratione,cognitione,& cogitatione. Anima autem uegetabilis, quæ in alijs libris uocatur anima ſementis, eſt nobis communis cum arboribus, herbis, atq; animalibus. Et anima ſenſibilis, quæ alibi uocatur uitalis,nobis cum animalibus cõmunis eſt. Alia uero rationalis,qui proprie ineſt homini. Opus autem uegetabilis animę eſt nutrire,ac creſcere,& hoc facit per quatuor uirtutes quæ uocantur naturales. Quæ ſunt attractiua,retentiua,digeſtiua, expulſiua, & hoc opus inuenitur in omni uegetabili, id eſt, in arboribus, herbis,& in animalibus quoque,& in homine. Opera uero ſenſibilis animæ, quę dicitur uitalis,ſunt ſeptem:ut uiſus,auditus,guſtus,odoratus,& tactus, quinq; uidelicet corporis ſenſus, & phantaſia,ac motus tranſmutationis de loco ad locum uoluntarie,& hæc opera inueniũtur in omni animato, id eſt, in animalibus & homine. Opera uero animæ rationalis ſunt cognitio, prouidentia, & æſtimatio, dubitatio, intellectus, atque memoria,& hæc opera proprie ſunt hominis inter cætera animalia. Quoniam auxiliante deo iam expoſuimus quid ſit ſpiritus & anima, nunc loquamur de differentia, quæ eſt inter ea. Dicamusq; quod prima differentia hęc eſt, uidelicet, quod ſpiritus eſt corpus. Anima uero res incorporea eſt. Et quod ſpiritus comprehenditur à corpore,anima uero nõ. Et ſpiritus cum ſeperatur à corpore,perit. Opera autem animę cum ſeparantur à corpore, pereunt,ſed ipſa nõ perit in ſemetipſa. Anima quoq; cum in corpore eſt mouet corpus, & præſtat ei ſenſum,atq; uitam mediatore ſpiritu,& ſpiritus operatur hoc abſq; aliquo mediatore. Anima item mouet corpus, & pręſtat ei uitam,quia prima cauſa eſt huius rei,& operatur in eo. Spiritus quod operatur hoc & eſt ſecũda cauſa. Spiritus igitur cauſa uite corporis, & eius ſenſus,atq; motus,cæterarũq; actionum eius propior, & anima eſt cauſa huius rei longior. Cum enim ſit humanum corpus compoſitum ex partibus diuerſiſſimis, quæ ſunt dura ac tenera,ut caro & oſſa,nerui quoq; ac uenæ, & cætera his ſimilia:& ex partibus humidis,quæ ſunt humores,ſcilicet ſanguis,ac phlegma, & utraq; cholera,& ex ſpiritu qui eſt in uentriculis cordis, & in cerebro, in pulſu quoq; & in neruis:omnis ſpiritus qui fuerit his partibus ſubtilior & clarior,erit ad recipiẽdum actus animæ fortior,& cæteris partibus corporis aptior,& ſecundum qualitatẽ ſubtilitatis,& claritatis eius recipiet ex actibus animæ & propter hoc dixerunt philoſophi,Quod uirtutes animæ ſequuntur complexiones corporis. Cuius ergo complexio corporis fuerit in perfectione,& qualitatibus,eius erit ſpiritus qui eſt in corpore ſuo in perfectione æqualitatis, & actus animę in eadem ſimiliter. Cuius uero complexio membrorum in quibus fuerit in propria temperatione fuerit minus perfecta, imperfectus erit ſpiritus,in hoc quod debetur ex ſubtilitate,& imperfectiores erunt actus animę,hac de cauſa. Et ideo ſunt uirtutes animę in pueris imperfectæ,& in mulieribus debiliores. Et ſimiliter fit in gentibus in quorum complexione ui-

ceri

ferit calor, uel frigus, propter propinquitatem earum ad ſolem, uel earum longitudiuem ab eo. Vt ſunt Æthiopes, & Sclaui, & eorum conſimiles. Et propter hoc fiunt actus animę in ſpiritu diuerſi, & quia fiunt per ſpiritum, qui eſt in corde, uita, anhelitus, atq; pulſus, tantummodo eo quod ipſe ſpiritus pręcæteris ſpiritibus ſit aëri propior, & minus ſubtilis, poſtea per ſpiritū qui eſt in uētriculis anterioris cerebri fiūt ſenſus, & phātaſia, propter quod adquiſiuit de augmentatione ſubtilitatis ſupra ſpiritū, qui eſt in corde. Deinde per ſpiritum, qui eſt in ſequentibus uentriculis fit cogitatio, prouidentia, propter id quod accepit de ſubtilitate ſupra alium ſpiritum, & propter quod neceſſaria eſt ei abundantia ſubtilitatis, dum uult recordari alicuius rei, aut quę pręceſſit, aut cuius tempus prolongatum eſt. Hęc igitur de differentijs ſpiritus & animę tibi dicta ſufficiant, ualeto.

Finit liber de differentia animę & ſpiritus.

CONSTANTINI AFRICANI MEDICI, AD FILIVM de incantationibus & adiurationibus epiſtola.

QVæſiſti fili chariſſime de incantatione, adiuratione, colli ſuſpenſione, ſi quid poſſent prodeſſe, & an inuenerim in libris græcorum hoc qualiter in Indorum eſt libris inuenire. Cui quæſtioni compēdioſe in hac epiſtola conor reſpondere. Omnes, inquam, antiqui in hoc uidentur eſſe concordati, corporis complexionem animæ ſequi uirtutem. Quę ſi ſit æqualiter temperata, actio quoq; corporis ęquè erit perfecta. Vnde quia uirtutes animæ in pueris, ſenibus, & mulieribus imperfectę plurimum eſſe uidenrur, cōplexio quoq; corporis eorum imperfecta eſſe comprobatur. Et hęc imperfectio ſimiliter habitatoribus intemperatæ regionis contingit, utpote caliditatis Aethiopiæ, & frigiditatis Schytię. Cui inquam mens humana rem aliquam, licet naturaliter non iuuantem, ſi prodeſſe certificat, ex ſola mentis intētione corpus res illa iuuat. Verbi gratia: Si quis incantationem ſibi prodeſſe confidat, qualiſcunq; ſit, eum tamen adiuuat: Si enim, ut diximus, complexio corporis uirtutem ſequatur animę, neceſſe eſt taliter rem ſe habere. Quod certificatur ex timore, triſtitia, lætitia, ſtupore, quibus non ſolum corpus in colore mutatur, ſed etiam in alijs rebus, utpote uentris ſolutione, ſiue conſtipatione, uel nimia defectione. Ego autem uidi iſta ſanitatis diuturnarum paſſionum fuiſſe cauſas, maxime illarum quæ corruptrices ſunt mentium. In ſanis autem fuere infirmitatis cauſę hęc ea-

dem. Vnde Socrates: Incantationis uerba ſunt decipientia rationabiles animas, aut ſecundum interpretationem, aut ſecundum timoris iucuſſionem, aut ſecundum deſperationem. Indi autem medicinam confidunt incantatione ſine adiuratione iuuare. Grẹci uero antiqui medici dicunt hæc animam erroneam in perfectionem ſui reuocare. Qua reuocata, neceſſe eſt & corpus reuocetur ab ipſa: cum complexionem corporis uirtutem animæ conſtet ſequi. Vnde Galenus ſuper libros Hippocratis de humoribus: Si quis, inquit, dixerit humores corporis mutatos itidem mutare actiones animẹ, ut animẹ actio mutata mutet eoſdem, non errabit. Quod certificatur, quia cui cholerica complexio dominatur, fit inde iracundus, & econuerſo. Inde ſæpe iraſcentibus, & cholera augmentatur. Neceſſe eſt ergo complexione animẹ, corporis complexionem, & corporis mutare animalem. Item Galen. Intellectus & ſcientia in anima ex cōplexione augmẽtatur cholerica. Continẽtia & ſtudioſitas ex melācholica. Deābulatio uero & delectatio, ex cōplexione ſanguinea. Phlegma nihil adeò iuuat uirtutem animẹ niſi in prima guſtatorū mutatione. Conſtat ergo quia ſi medicus animẹ cōplexionẽ quoquo modo adiuuerit incantatione, adiuratione, ſiue colli ſuſpenſione, corporis quoque complexionem adiutam eſſe. Si autem his conueniens adiungitur medicina, uelocior & perfectior cōſequetur ſanitas, cum medicina corpus, incantatione anima adiuuetur. Quibus coniunctis, neceſſe eſt ſanitatẽ citius cōſequi. Item Galen. Sunt homines lẹti naturaliter, & delicioſi, qui cum infirmentur, ſanos eos ſubito futuros confirmat medicus, & dietam eorū cum exercitijs ad memoriam reuocat, quorum ſpes ſanitatis eorū eſt cauſa. Sunt & alij cōtrarij, natura triſtes, & unde triſtentur & anguſtientur eorū animi ſemper cogitantes. Quorum cogitationes oportet fallere medicū, & lætificante intentione mutare animos eorū, ſed nō tamẽ excedere lẹtificandi modum, ne magnitudine promiſſionum negligat medicinam. Memini enim quendam noſtrẹ terrẹ nobiliſſimum uirum iuraſſe, ſe eſſe ligatum ne cum mulieribus coiret. Quem adiuui falſificando intentionem eius, & hoc magnis ingenijs, ſed nunquam tamen potui reuocare. Propter quod certificare & confirmare incepi, quod prius ipſe intendit, adducens ei librum Cleopatrẹ, quem fecerat de fœminarum informanda ſpecioſitate. Legensq́ locum ubi dixit ligatum taliter, fel coruinum accipiat mixtum cum ſeſameleon, quo ungens totum corpus adiuuatur. Ipſe autem hoc audiens confiſus eſt libri uerbis, ſicq́ fecit. Citoq́ cum euaſit augmentata eſt concupiſcentia coeundi. Ego quoque in multis antiquorum libris legi, ſuſpenſa collo ſuffragari occulta proprietate, non ſua natura. Quod non denego poſſe fieri, propter cōfortationem mentis, ut dixi. De quibus cum multa ſint, pauca tibi tangere diſpoſui. Ariſtoteles in libro de lapidibus ait: Suſpendens collo ſmaragdum

lo ſmaragdum aut portans in digito, defenditur à caſu epilepſię. Vnde ſępe mandamus nobilibus ut collis filiorũ ſuorũ ſuſpendant, ne hanc infirmitatẽ incidant. Item Ariſtoteles: Quodlibet genus hyacinthorum ſuſpendens collo, ſiue habens in digito, ſi intret regionem peſtiferam non læditur, ſed potius mentibus hominum honoratur, & à maioribus eius petitiones cõplentur. Item, Sardium uiginti hordei granorum pondus portãs in collo, ſeu in digito, non uidebit terribilia, ſiue timoroſa in ſomno. Item, Corneolus collo portatus ſeu digito, mitigat iram & contentionem. Cuius autem color eſt ſicut lotura carnis, ſanguinis fluxum cuiuſlibet membri ſtringit, maxime in fœminis. Item, onyx ſuſpenſus collo, uel digito portatus, augmentat in ſomno terribilia, & timoroſa & triſtia, & inter homines contumelioſa. In pueri collo ſuſpenſus, ſaliuam oris auget. Galenus: Stercora luporum oſſa comedentium, in uentribus ilia dolentium, uel in collo patientium ſuſpenſa, ſtatim dolorem mitigant. Aliquando etiam in collis ſuſpenduntur, & cum fune laneo ligantur, illius ſcilicet ouis quæ à lupis comeſta fuerit: Sicq; melius iuuabunt & fortius. Quod filum ſi non inueniatur, cum corrigia ceruina ligantur. Idem Galenus in uas argentum poſuit, cuius quantitas ſicut fabæ fuit, & in coxis ſuſpendit, multumq; profuit. Hoc autem dixit in libro de ſimplici medicina. In libro autem eius de medicorum medicina ait: Quia ſi ſerpentis uiperæ collum ſuffocati, cum filo laneo ſuffocati collo ſuſpenderis, abſoluitur à ſuffocatione ſui, & multum ualet in apoſtematibus faucium. Dioſcorides ait: Dentes canini ex cane rabioſo cum hominem momorderit in fruſtis corij ligati, & armo ſuſpenſi, defendunt ſuſpendentem à morſibus canis rabioſi. Idem, In pullis hirundineis paruis in augmento lunæ, acceptis, & primogenitis, ſi fuerint uentre fiſſi, duo lapides inuenies, unum unius coloris, & alterum, diuerſi & compoſiti: Quos ſi ligaueris in corio uituli antequam terram tetigerint, & collo ſiue armis ſuſpenderis, epilepticis ualent, & aliquãdo perſanant. Idem: Species eſt telę araneę, id eſt, ſpiſſe textę & candidæ, quam ſi armo ſuſpenderis, à quartanis defendit. Quidam medici ſuſpendunt collis radices herbæ acetoſę, propter ſcrophulas, & ualent. Alij ſuſpendunt radices arnogloſſæ propter eaſdem, & diſſoluunt. Item, Hyoſcyamum lacte caballino ſolutum, uel temperatũ, & corio ceruino impoſitum, ſuſpenſum collo mulieris cõcipere non permittit, dum collo inerit. Quidam dicunt mulierem ranam accipientẽ, & os eius aperientem, terq; ibi ſpuentẽ, non cõcipere uno anno. Alij oculi ſtrabonis cerui radici ſambuci ligant in horto, & irrigant cum urina rufi tauri ueſpere. Mane autem extracta radix & ligata cum eodẽ oculo in armo, libidinem augmentat. Galen. Lapis corallius multum ualet ad paſſionem ſtomachi, ſi ſuper ſtoma-

chum fuerit ſuſpenſus, uel in collo patientis. Dioſcorides: Semen croci agrẽ ſtis ad ſcorpionum morſus ualet, in manu tentum uel collo ſuſpenſum. Simile facit radix lauri. Idem etiam ireos agit. Alij dicunt quod radices aſparagi ſicci ſuper dentes ligatę, trahunt ſine dolore. Item, Pedes leporis dextro armo ligati non permittunt canes latrare. Similiter iecur canis facit, niſi eius generis ſit cuius iecur fuerit. Indi dicunt ſtercus elephantinũ cum melle mixtum, & in uulua mulieris poſitum nunquam permittit concipere. Teſtatur hoc: Quia arbori ſuſpenſum, fructificare non permittit. Aaron dixit: Stercus elephantinum cum lacte caballino mixtum, & corio ceruino ligatum, & umbilico mulieris ſuſpenſum concipere non permittit. Quidam medici dicunt, pedem teſtitudinis dextrum, podagrici dextro iuuare, ſiniſtro ſiniſtrum ſimiliter. Idem & in manibus. Item, radix peoniæ collo pueri ſuſpenſa, ualet epilepticis. Similiter facit pyrethrum. Idem facit pilus ex toto nigri canis. Nos autem hæc ex libris antiquorũ excerpſimus, ut mens tua incãtationi, adiurationi, in collo ſuſpenſis, nõ refragetur amplius. Quæ omnia ſi ex libris antiquorum extraxerimus, & librum protẽdimus, atq; uoluntatem noſtram exhibuimus. Hæc autem ego non tentaui, ſed nec etiam neganda ſunt mihi, quia ſi non uiderimus magnetem ferrum trahentem, non certificamus, neq; credimus. Similiter plumbum rumpit adamantem, quod ferrum non facit. Item, Lapis qui uocatur ſtale arabice, nitrum uero latine, foco non incenditur. Piſcis autem quidam manu capiẽtis ſenſum aufert. Quæ omnia ſi nõ à nobis uideãtur, non credũtur, ſed tentata certificantur, & forſan itidem ſe habent dicta antiquorum. Quorũ enim actio ex proprietate eſt non rationibus: unde ſic comprehendi non poteſt. Rationibus enim tantum comprehendũtur, quę ſenſibus ſubminiſtrantur. Aliquando ergo quędam ſubſtantię habent proprietatem ratione incomprehẽſibilem propter ſui ſubtilitatem, & ſenſibus non ſubminiſtratam, propter altitudinem ſui magnam. Vale.

Finis epiſtolę de incantatione.

Conſtantini

CONSTANTINI AFRICANI MEDICI, DE MVLIERVM MORBIS LIBER.

DE paſſionibus mulierum,& matricis,utile putaui ut uobis ſcriberem. Superuenientium enim diuerſarũ & plurium paſſionũ in matrice,aliquę periculoſę & inſanabiles ſunt. Ob quam rem turpitudinem proferendam cenſeo, quia periculoſum eſt abſcondere. Dolor ſymptôma eſt ſuperueniens forte,ſi non cito occurratur,uulnera in ipſa facit,& quando ad hypochondria ſuperueniens fuerit,ſuffocationem facit,& ad cor dolor uenit fortiſſimus, & uomica ſequitur, aut ſaliua uelut acetũ & os aqua adimpletur,& tibiæ frigidę fiunt,caput & lingua formicitãt, & uox deficit. Sub matrice ponẽda eſt lana in penna inuoluta,balſamo inducta,aut oleo amaricino,aut alio qualicũq; bene olenti. Naribus uero offer aſphaltũ molle. Vomicã cum cornu nigrę caprę prouoca, aut tibijs ceruinis,aut pennis in aceto intinctis. Offer etiam naribus ſternutamẽta,& ſoluto ore & lingua ad loquendũ, bibãt caſtoreũ cũ uino, & digitũ intinctũ in oleo naribus offer. Lana uero ſubpoſita ſit,donec ſanetur,quia ſi abſtuleris reuertitur paſſio. Si autem in inguine infuſa fuerit, in ueſica magni dolores fuerint,& formicatio tibiarum, & urina cõcluditur diuiſa nate. Huic offer myrtam bene olentem, & omnia ſuauiſſimi odoris quę inueneris. Ad matricem uero,appones male olentes ſubfumigationes,uſq; dum reſtituatur. Si uero defecerit,& ad periculum mortis deuenerit,ut per os potionem accipere non poſſit,per fumigationes ſuccurre, Rutam uiridem frica,& offer. Item, Sulphur cum aceto,naribus offer. Item, Aſphaltũ pone in carbone,& nares ſubfumiga. Item. Aſphaltũ,& caſtoreũ,impone carbonibus,& ſubfumiga. Potio ad idem, Semen urticæ tere,& da cum uino, aut melicrato, mox iuuat. Item, In periculo mortis,caſtoreũ cum uino bibat,aut caſtoreum & aniſum cum oxymelle. Sternutatio ad idem. Ellebori albi, & caſtoreij ſcrup.1. cõtere & offer naribus. Peſſarium ad idem, Rutã cum melle bono tempera,& illine os matricis. Item, Lenticulã infunde in uino,& poſt tempera,& melle calefacto, collige & appone,mirificum eſt. Item ad eas quibus tenuitas offocatione eſt facta,de effuſione matricis. Piculam in molli lana inuolue,& peſſario impone. Item ad eas quę in pectine habent dolorẽ, quaſi ueſpam mordentẽ,tere apium, tempera cum calcitheos, & adipe anſerino,& peſſario impone.

Cõtingit ſæpe uiduis uel uirginibus, & quorum uiri diutius abſunt, nauſea, ſaliua, quaſi aceto os plenum eſt tibiæ frigent, & quę in matricis ſuffocatione contingunt, patiuntur. Vnde prius & eadem cura adhibenda eſt.

Febris acuta,eleuatio uẽtris,duritia,dolor renum, ſtomachi anatrophia, nauſea

nauſea phlegmatica,aut quaſi acetum,aut cholerica,urinæ detentio,ſtrictio uentris,faſtidium,ſitis,aſpera,lingua,& nigra,quaſi atramento tincta,dolorem ceruicis,& inguinũ,& tempora ſaliunt,oculi dolẽt, & extremi digiti & ungulę, & in natura ſi ponit digitũ,ſentit magnũ calorem,& ſiccitatẽ, & ſtrictum os matricis. Peſſariũ ad idem: Axungiã porcę uirginis cum melle adũna, & poſt balneũ ſubpone. Hoc etiam ad omnẽ paſſionẽ matricis prodeſt. Item ad eas quæ tumorẽ habent,& urinã non faciũt. Andragmis,drach. 4. adipis anſerini,drach. 4. miſce in lana,& ſubpone. Itẽ ad eas quæ ante & retro patiuntur etiam in coxa,& per totũ uentrem, neq; ſurgũt, neq; dormire poſſunt. Butyri,drach. 5. medullę ceruinæ,ſcrup. 5. tere & miſce, & utere. Cerę tirrhenicę,medullę ceruinę,añ. ſcrup. 7. terebenthinę, adipis anſerini, añ. ſcrup. 5. opij,obolos 2. & oleo cyprino utere in peſſario. Facit & ad ignẽ ſacrũ,& febres ſubtiles,& apoſtemata, & caliginẽ,& punctionẽ,& ulcera,& alia multa. Itẽ ad pectinis dolorẽ,& dorſi & uentris,& frontis, & quę diu ſtare nõ poſſunt. Adipem anſerinum,& mirobolanũ cum uino & mellæ tere, & in linteo appone. Si hęc paſſio perſeuerauerit,cholericæ fient. Vultus autẽ earũ altas habet uenas,plus libidinoſę ſunt,natura tumeſcit plus intus, quàm foris,palpebre oculorũ patent quando cõcumbunt. Curabis autẽ ſic: Mulieris lac quę maſculũ lactat,& oleũ roſatũ miſce,& calefac,& pone peſſarium in ore matricis. Item, galbanũ & oleum roſatum ſimul tere,& utere. Item, Oui aſſi uitellũ cum myrtę modico,& oleo roſato miſce,& in peſſario appone. Butyrum cum roſeo optimo aduna, & in molli peſſario appone. Suffumiga ſic: Ceram tirrhenicã,uel ſemen apij,appone carbonibus,ſuperpoſito inbuto. Dolor circa matricẽ,Prurigo in natura,& uentre,humor circa naturã,ut putet ſe rheumaticam factam: Ireos radices, ſuccũ mali granati,miſce,& adhibe poſtquã urinam fecerit. Dolor in uentre eſt ut putet ſe ſpinã,uel lignũ habere in corpore. Aliquando effuſio ſanguins eſt cũ urina: Vitem ſyluaticã,& alumen ſciſſum,& nitrũ tere, in ligno, & cataplaſma impone. Item, Succum ſolatri extrahe,& cum adipe anſerino utere in peſſario. Item, Rafanum tere, tempera cum melle, & utere. Item, Adipem porcinum,ceram,myrrham,in molli lana ſubpone. Item, Oui teſtam,& ſiſeleon, & oleum roſatum miſce,& impone. Si matrix frigida fuerit,dolet,& ſanguinẽ profert,& frigidus ſudor ſuperuenit. Cura, Terebenthinæ,drach. 2. mellis,adipis anſerini,drach. 4. miſce & utere. Itẽ, Adipẽ anſerinũ & arthemeſiã cũ oleo roſato, ana, miſce & impone. Itẽ, Amygdales amaras,cũ oleo roſato miſce & impone. Dolor matricis, renum,unguinis: Cõcidit enim in uentrẽ,& clauſa dolorẽ cõcitat. Myrrhã in uino nigro coctã,tẽperato bibat. Item, Medullæ ceruinæ, drach. 1. ceræ, oui aſſi, uitellum unum tere, & miſce,hęc omnia cum oleo roſato,ad craſſitudinem mellis,in peſſario appone.

Nares muccoſæ,oculi ęgri, & corpus per loca calidum, Cyminũ,uuam

paſſam

paſſam,ſal modicum, calciten commiſce tritis,& in peſſario appone. Item, Rubi radices coques,& bibat ieiuna. Si matrix clauſa fuerit,bdellium tere, & tẽpera cum uino,& appone,& ſuffumiga. Ceræ tirrhenicę, drach.8. medullæ uitulinę,drach.16.opij,croci,ana.drach.1. olei roſati, cyathũ unũ, peſſario impone. Ad hęmorrhoidas in ore matricis.Comam ſpinæ tere & ſuperpone.Item,Balauſtię folia,& mala citonia ſicca tere & ſuperſparge.

Fit effuſio matricis, alba & aquoſa, uel rubea & ſanguinea & nigra, ſine dolore,& aliquãdo cum dolore.Cura ſic:Papauer cum uino nigro bibat,& teſtam oui cum uino nigro, tere & appone. Item, Fimum caprę tere, & appone cum olibano. Item,Acaciam tere,cum aceto acri & appone in lana.

Vlceribus minutis matrix impletur, extrema oculorum ſanguinea ſunt, febris aſſidua, &acuta.Cyperum & rutam,cum uino albo temperato, ieiunã bibat cotilam unam,& non plus. Grana uuæ ſicca tere, & da cum uino, aut folia uiridis maluæ,cum uino bibat. Si uero ex partu cõtingat ſanguinis fluxus, caricas baſilicon incende, & tere,& cum aceto inuolue,& impone in peſſario.Item,Lapatij ſuccum per peſſarium inijce. Teſticulos tauri ſolue in aqua,& ſicca,& cũ oleo liquefactos,panno linias, cum modico croco,& imponas. Cinerem uitis tere,& in linteo impone.Vel calcitheos tere,& ſimiliter appone.Potio ad idem:Radicis myrtę corticẽ tere, & cum uino bibat. Si matrix ulcerata fuerit, ex partu,olei ſcrup. 4. & butyrũ uetus miſce,fac peſſarium,& ſuperpone Myrtæ drach.2.piperis grana 40. ſtaphiſagrię,drach.s.da in uino poſt balneũ,cito ſubuenit. Item,Centaureã tere cum folijs in aqua, & fac pilulas,& impone ori matricis.Item,Rutã & nigellã,& myrta ana. cum uino bibat. Coronã ſpinæ,gallam omphacion tere,& unge ragadias adipe anſerino,ut hęreat puluis,& ſuperſparge, facit ad condylomata. Caſtorei,drach.2.piperis 15. grana,uini cochlearia 3. tere ſimul cũ pulegio,& bibat. Item, Mentæ ſiccæ,drach.3.myrtæ ſcrup.3. piculam& ceram,ana. cum oleo ueteri ſolue, & in peſſario ad conceptionẽ item in modũ ciceris, matrici poſt concubitũ immittas. Vaſa fictilia duo ſigna in argilla intus hordeo poſito, ibi fac eos urinare, &pones in loco frigido,poſt ſeptem dies,& cuius hordeum non germinauerit, eius eſt culpa.

Apium cum radice ſua,capiti eius appone, ipſa ignorante,& ſi prius nominauerit maſculum,dum loquitur,maſculum, ſi fœminam, fœminam pariet. Item, Fac eam ſtare uinctis pedibus, & ſi pedem dextrum prius mouerit ad ambulandũ,maſculũ. Si ſiniſtrũ, fœminam habet. Vuluam leporis ſiccam tere,& ambo bibant,& coẽant. Si mulier collum calidum,& frigidum dorſum habuerit,concepit.Si uero æquale corpus fuerit,non cõcepit.

Folia mali granati ſicca tere,& fac peſſarium quatuor digitorum,& poſt purgationem diebus tribus, ut nõ tollatur,& poſt diem tertium tollatur, & uuam paſſam cum granulis ſuis tere, & fac peſſarium, ut prædictum eſt, &

quando coagulatura ſtillauerit, cognoſcāt uirum. Item, Alumen ſciſſum, & gallam, & omphation cum uino amineo tere, & fac procliſma. Item, Cum ſucco paſtinacæ collige, & fac trochiſcos, in magnitudinem orobi, & apponat per unam horam antequam coēat. Betam cum oleo coque donec ſoluatur, & ſic tere, & cum cera ſolue, & cataplaſma impone. Item, Portulacam tere, cum oleo roſato, & in linteo impone. Item ſpargulam impone, multum ualet, & ad omnem tumorem. Caulem uiridem tere & cataplaſma facies, ſuccum autem eius ſpiſſum illinies. Item ad ulcera & cancrũ ualet, Folia hederę coque fortiter, & cataplaſma, & ex apozemate fomenta, & poſt uino calido. Herbã meliſiam tere, & emplaſtrum fac, & impone. Item, Semen papaueris coque, & in aqua pluuiali tere, & in linteo pone, tribus diebus. Item, Ex cinere cataplaſma tribus diebus. Farinę orobi, unc. 2. nitri, ſcrup. 4. ptiſanę, unc. 3. tere, & cum aqua lauet.

Finis Conſtantini libri de mulierum morbis.

CONSTANTINI AFRICANI MEDICI, DE EA MEDIcinæ parte quæ dicitur Græcis χειρουργία liber.

De manualis operationis diuiſione. Cap. I.

QVoniamquidem operatio medicinę tribus modis cōſtat, dieta, pharmacia, atq; chirurgia: De dieta quidē & pharmacia quomodo per eas infirmitates curētur, ſufficiēter docuimus, cōſequens eſt ut qualiter per chirurgiam ęgritudinũ curatio fiat proſequamur. Oportet ergo chirurgiam obtinere uolentes huius operis peritos inſpicere, & operari aſſueſcētes, etiam permanere audaces. Chirurgia uero aut fit in uenis, aut in carne, aut in oſſibus. In uenis quidem non pulſantibus appellatur phlebotomia. In uenis uero pulſātibus, phlebotomia aut ſectio dicit. Quod autem fit in carne, ſcarificatio, aut inciſio, uel incēſio nuncupatur. In oſſibus aut diſiunctorum coniunctio, aut fractorũ ſolidatio nominatur. Nunc itaq; à phlebotomia quæ ad ſanandas infirmitates cæteris utilior eſt incipiamus.

De ſcientia phlebotomiæ. Cap. II.

OPortet nos ergo neq; paruulos, neque decrepitos phlebotomare, niſi paſſione ſanguinea imminente, ut eſt angina, pleureſis, & ſimilia. Hoc tamen cum cōſenſu parentũ & amicorũ. Item, nec ancillam, niſi ex dominorum licētia, quiſquis phlebotomare præſumet. Neq; in tenebroſo id faciēdum eſt loco. Item chirurgici utantur collyrijs oculis competentibus, & bis in menſe, & ſemel in hebdomada, pilulis

pilulis aureis,& hierapicra,& ſimilibus ſtomachum purgantibus. Phlebotomus quoque non ſit ęruginoſus,non aſper,non longus,non tenuis,uel rotundus,nec breuis,ſed mediocris. Phlebotomator diſcat tactu digitorū uenas,carnem,neruum agnoſcere. Aliquando enim propter groſſitiem corporis,aut uenarū ſubtilitatē,uiſui non apparet. Brachiū autē ſpatio quatuor digitorum ligetur,ligamine nec multū groſſo, nec nimiū ſubtili. Si corpus pingue fuerit,fortiter. Si macilentum,mediocriter ſtringatur. Et ut uena appareat,manu fricari,aut grauia ſuſtinere cogatur. Si uero uena fuerit occulta pone digitū ubi uenam eſſe arbitraueris,ac ſanguinem attrahe,& ſi uena intumuerit,punge. Sin autē nō intumuerit,minime. Item uena ligata ſi non appareat,ſoluatur,& iterum ligetur,grauibusq́; ad ſuſtinendum datis, apparens phlebotometur. Baſilicam uero nemo incidat, niſi ubi ſit neruus prius cognoſcat. Pulſus quippe aliquando ſtat ſub uena. Si autem uena & neruus coniuncti ſunt cum baſilicam phlebotomare neceſſe fuerit, foramen longū leuiter pungendo fieri conuenit. Qui uero cephalicam incidit,lacertum caueat,& brachium non multum ſtringatur, ne forte tumeſcat. Qui autē mediam pungit uenam,neruo parcat,& brachium non multum relaxet,nec nimium ſtringat. Si enim multum ſtringatur purior ſanguis exit,& quandoq; cauſa tumoris & liuoris exiſtit, ſolidatur plaga tarde,ſi brachium laxum fuerit. Si ſanguis in primo ictu nō exierit,bis aut ter ferire licebit. Si uena ſit ſubtilis phlebotometur in longitudinē. Si uero groſſa,in latitudinem. Si ſub uena ſit neruus,longa fiat inciſio,ne neruus percutiatur. Securus enim eſt ſi in longitudinem incidatur. Eo nanq; per latitudinem inciſo, ſpaſmus generat. Finem quoq; brachij in longitudinem phlebotomari oportet,uenamq́; pollicis quia ſub ea eſt nimis,ſimiliter. Venas quoq; frontis,amborum quoq; & quæ poſt auriculas ſunt uenas linguæ & fauciū,cum quis phlebotomare uoluerit,infirmi gulam ita ut non ſuffocetur,liget molli ligamine,locum q́; uenæ ut ipſa appareat, manu fricet. Frontis autē uenis quærendis & feriendis magna eſt diligentia adhibenda, ne os percutias,ſitq́; cauſa cephaleæ. Temporū uenę ſimiliter phlebotomādæ ſunt,ne lacerti aut chordæ uulnerētur, unde dura hęmicranea uiſusq́; debilitatio procreatur. Si lacertus,uel neruus qui ſunt ſub uena linguę inciſus fuerit, grauitas linguæ inde ſequitur. Si autem lacertus oculum mouēs in phlebotomatione uenæ quæ ſub angulo eſt oculi inciſus fuerit, ſtrabonem facit. Si neruū faucium uel lacertum collum mouentem,phlebotomando lędas,ſpaſmi,uel tortionis colli fiet cauſa. Si uero oportuerit uenas quæ ſub genibus ſunt phlebotomari,crus forti ligamine ſtringatur,& erecto pede infirmi,qui ſupinus eſt collocandus,in longitudinem incidantur. Saphenam autem quę ſuper calcaneum exiſtit,ſi phlebotomare neceſſe ſit, tibia quatuor digitorū ſpatio ſuper cauillam fortiter ligetur,& infirmo ponente pedem ſuper lapidē,aut aliud ſolidum,uel ſuper fir-

mum locũ,ut uena appareat,inde phlebotometur. Iſchiatica uena quæ ſub cauilla exteriori cum phlebotomãda fuerit,coxam totam & tibiam uſq; ad ſpatium quatuor digitorum à cauilla fortiter ligare conuenit: ſicq; pede ligato, & firmi ſtatuto, & alio eleuato, uenam aperi. Sanguis enim inde exiens quia phlegmaticus eſt,neceſſario frigidus eſt. Phlebotomato itaq; homine tibiã paulatim coxamq; uſq; ad ſummũ oportet diſſoluere. Venæ quæ ſunt in pectine pedis ſimiliter tibia ſtricta ſuper cauillã in longitudinẽ,ſicut cæteræ omnes tibiarum uenæ phlebotomo aperiantur. Nerui enim & chordæ ſpaſmum generant,ſi per latitudinem uulnerantur. His autem uenis inciſis, ſi præ groſſitudine ſua ſanguis non exeat,uulnus oleo inungatur,deinde in aqua calida pes ponatur. Qui autem uenarũ inanitione egent, inteſtini expurgentur repletione, priuſquam phlebotomentur. Si enim plenum fuerit inteſtinum,malus chymus qui eſt cauſa diuerſorum morborum non extrahitur. Purget igitur cũ neceſſe fuerit, ſubpoſitorio, aut clyſteri. Febricitantes uero quorũ febres interpolatę ſunt,in die acceſſionis nõ cõuenit phlębotomari. Quibus autem febris eſt cõtinua,hos ſummo mane dum calor quietus eſt,& uirtus integra,phlebotomari cõuenit. Sic & calidas naturas habentes,eadẽ hora phlebotomentur & æſtiuo tẽpore. Frigidas habẽtes naturas cũ hyems fuerit,in meridie. Infirmo quoq; phlebotomato,ſirupus aut elect. confortatiuũ eſt dandũ. Qui autem ſtomachũ debilem habent,& epar defectum,aut quibus frigiditas dominať, aut quibus corpus eſt nimis poroſum, ſiue illis quibus corpora liuida, aut candida ſunt,minime phlebotomentur, niſi ſit morbus periculoſus,ut eſt angina,pleureſis, peripneumonia, & quibus ſimilia cõtingunt,& tunc caute phlebotomentur,nec quantũ ſanguinis expedit in una phlebotomia,ſed pluribus extrahatur. Infirmi autem ſi uirtus ſit fortis,ſanguis extrahatur donec mutetur, aut donec infirmus patẽter ad defectionem ducatur. Qui autem aſſuete phlebotomati deficiũt,prius cibo cõfortentur,& ſic ſanguis ſubtrahatur. Mutationẽ ſanguinis quammaxime in his qui calidum in uiſceribus habent apoſtema,ut eſt pleureſis,peripneumonia,& ſimilia conuenit expectare,ſi tempus uernum,ætasq; iuuenilis,& uirtus ſit ualida,aut ſit de rubore in nigredinem,aut econuerſo, aut de turbiditate in claritatẽ uel ecõuerſo. Si uero uirtus defecta ſit,ętasq; decrepita,uel puerilis,tempus quoq; calidiſſimum,uel frigidiſſimum,ratione conſiderata paulatim,aut ſæpe minuatur ſanguis. Rurſus quoq; quia 70. annorũ homo pinguis,& corpulentus, leui quoq; iuuene fortior inuenitur, uirtus uel animoſitas in utroq; conſiderentur.

De uenis phlebotomandis & numero earum & iuuamine. Cap. III.

VEnę phlebotomandę,ut maiorũ conſtat inueſtigatum ſolertia,33. numerantur. Sunt enim in brachijs 12. Quarum duo cephalicæ, duæ mediæ,2,baſilicæ,2,titillicę,2. quoq; brachiorum funes nuncupantur.

cupantur. Inter medicos & auriculares digitos binę collocãtur. In capite uero & collo 13. diſtinguntur, harum binæ in temporibus, binæ poſt aures locantur: In oculorũ angulis binę, in faucibus duę, in craneo una, in frõte una, in puppi capitis una, ſub mento una, ſub lingua una, deſinatur. In partibus greſſui pertinentibus 8. inueniũtur. Sunt enim ſub genibus duę, ſuper calcaneos duę, quę ſaphenę uocãtur. Sub cauillis exterioribus, duę quę iſchiaticæ uocãtur. In cratibus quoq; pedum duę notãtur: Cephalicę autẽ iuuant ęgritudinem ſub furculis exiſtentem, & fluxum narium. Medianę uero omnem dolorem à furculis uſq; ad hypochondria extirpãt. Baſilicę iuuant dolorem gibbi epatis & ſplenis, fluxumq́; ſanguinis ſiſtũt. Attrahunt enim humores ab inferioribus ad ſuperiora. Titillicę aut quæ inferiores ſunt, autumant eſſe probabiliores. Nanq; dolores pectoris, pulmonis, & diaphragmatis anhelitum & ὀρθοπνοϊκοὺς curant. Frontis uero uena dolori maxime puppis ſubuenit. Vnde Hippocrates in amphoriſ. Dolorẽ, inquit, puppis capitis, cephaleam, ophthalmiam, diuturnaq́; hemicraneam, ſiue in una ſiue in utraq; parte ſit, phlebotomia frontis ſoluit. Vena cranei, & quæ ſunt poſt auriculas, ualent puſtulis, & ſcabiei capitis, gignere tamen prohibent. Quæ autem in angulis oculorũ ſunt, ophthalmiã, diuturnam ſcabiem, & lippitudinem ſanãt. Sub mento autem uena phlebotomata, dolorem oculorum, puſtulas quoq;, & pruritũ in naribus, impetiginẽ in facie, incẽſionem in maxillis extinguit. Venę lingue ex utraq; parte, anginę ſubueniunt. Vena puppis mitigat dolorem, & ſtuporẽ, & antiquã cephaleã. De uenis ſub genibus exiſtẽtibus in renum apoſtematibus, ueſicæ, & femorum, uuluę, coxarum, tibiarum dolore, menſtruorum ablatione conuenit phlebotomari. Saphenæ ſimiliter menſtruæ ablationem, matricis apoſtemata, & eius puſtulas, teſticulorum quoq; & tibiarum & coxarum dolorem, leuant. Iſchiaticę autem iſchiaticis ſubueniunt. Similiter & quæ ſunt in cratibus pedum. Sciendum eſt autem quia ſi materia in interioribus corporis ſit, phlebotomia: Si in medio, ſanguiſugę: Si in exterioribus, ſcarificatio magis, conuenit. Phlebotomia enim fortior eſt ſanguiſugis: Sãguiſugę fortiores ſcarificatione. Venarũ igitur nõ pulſantiũ utilitas dicta ſufficiat. Pulſantiũ uero phlebotomia ubicũq; rubicũdiſſimus, & ſubtiliſſimus ſanguis ſuperabundauerit, ualet, ſicut dixit Hippocr. Quis niſi cum magna cautela, & neceſſitate compulſi incidere non debemus.

De inciſione arteriarum. Cap. IIII.

ALiquando errant chirurgi in baſilicæ phlebotomia, aperientes arteriam, quæ certificatur ex ſanguine puriſſimo, & rubicundiſſimo, cum ſaltu inceſſanter exeunte. Oportet ergo fiſſa cute corporis, ſic abſtrahi, ut arteria ex utraque parte inciſionis ligata, mediũ abſcidatur, & medicina ſolidatiua, ſicut aloẽ, ſarcocollis, ſanguis

draconis, thus, & ſimilia ponantur, ſed tamen niſi ſtipticis, uel incẽſiuis prius adhibitis, non poterit reſtringi.

De curatione apoſtematis quod empyema dicitur. Cap. V.

Est quædã apoſtema, quod empyema dicitur, cuius cauſam, & ſignificationẽ, cũ de paſſionibus locuti ſumus explanauimus. Diximus enim quod empyema, aut de fluxu arterię, ſiue uulnere, aut de ruptura fuerit. Quod ſi in titillica, uel in faucibus, uel in collo ſit, alijsq; locis, ubicũq; pulſus magnus habetur cõtingit, oportet dimitti, ne ſubita ſanguinis effuſione infirmus periclitetur. Si uero paruus & ſubtilis fuerit pulſus, cute per longũ fiſſa, & toto ſanguine ablato, arteria, ut ſupradiximus, ex utraq; parte forti filo ligetur, mediumq; proijciať, & panno uino infuſo, prius ibi miſſo, & ablato, ſolidatiua ponantur. Quod ſi ruptura arterię contigerit, prius filo cum acu ſubmiſſo ex utraq; parte apoſtematis, arteria ſtringatur. Poſt apoſtemate fiſſo ſanguis extrahatur, mediũq; arterię prohibeatur, & ſolidatiuis ut ſuprà diximus cõſtringatur, pãno tamen oleo, & uino infuſo, unius horę ſpatio ibi dimiſſo, & ablato.

De inciſione arteriarum poſt auriculas exiſtentium. Cap. VI.

Inciſionem arteriarũ poſt auriculas exiſtẽtium capitis ſcabiem, opthalmiam diuturnam, hemicraneam quoq; & ſtuporem, diximus curare. Debẽt ergo prius pilos radere, deinde arteria inuenta, & ſpatio trium digitorum ſignata ex utraq; parte uſq; ad os incidere. Medium autem fiſſa cute proijciatur, & arterię capita coquanť. Pannus etiam qui oſſi coniungitur, abſtrahatur, ne ſi forte remanſerit, ſpaſmus generetur, poſt ſolidatiua medicina ponatur.

De inciſione arteriarum quæ ſunt in temporibus. Cap. VII.

Omnium arteriarũ, maximeq; in temporibus manẽtium, timenda eſt inciſio, quę tamen ſi alia medicina nõ ſubueniat, ingruente neceſſitate nõ eſt refutanda. Curat enim hemicraneam, ophthalmiam, calidũ & acutum catarrhum à capite deſcendẽtem, & apoſtemata in lacertis temporũ naſcentia. Fit autem ſic: Tẽporibus prius raſis tamdiu cum aqua calida locus fomentetur, manibusq; fricetur, donec arteria appareat. Tunc alio cutem lauãte eam findas, qua ex utraq; parte inuerſa, remanentem arteriam à carne ſepara, & ſi ſubtilis ſit, trium digitorum mẽſura abſcindas, & ſolidatiua apponas. Si uero groſſa fuerit, illam findas, & quantum ſanguinis ſufficit abſtrahas triumq; digitorum ſpatio, ligata ex utraq; parte uulneris incide, mediumq; proijcias. Tunc pone ibi puluerem, qui conficitur ex arſenico, & croco, uel medicinam ex ſarcocolla, aloẽ & ſanguine draconis, compoſitam, Et poſt emplaſtrum ſolidatiuum ponatur, uel hoc

hoc medicamen. Ad ſanguinis fluxum uenarum inciſarum probatum: Re-
cipe thuris unc. 2. aloës, unc. 1. horum puluerem oui albumine diſtempera-
to confice, piloſq; leporis iunge, inciſiſq; arterijs impone, & quouſq; ſponte
cadat, ibi dimitte.

De ſcarificationibus. Cap. VIII.

CHirurgia quę fit in carne, ut inciſio, uel incenſio, & ſimilia. Aut
membris omnibus communis, aut aliquibus eſt propria. Com
munis, ut ſcarificare, tela extrahere. Propria uero, ut oculi un-
gulam radere, ſuperfluam carnem narium incidere, & alia quę
longum eſt enarrare. Nunc igitur à ſcarificatione incipiamus. Scarificatio
nanq; alia fit cum inciſione ſola, alia cum inciſione & uentoſa, alia cum uen-
toſa, inciſione & igne. Quę uero inciſione ſola fit, pueris aliquando fieri con
uenit ſanguinolētam paſſionem habentibus; ſicut phlebotomia iuuenibus.
Ventoſa quoq; ſi eorū paſſio ſit in capitis partibus, ut in oculis, & ſimilibus,
puppi capitis apponatur, cutiſq; capitis ſolummodo incidatur. Si autem de
profunditate membrorū corporis malum ſanguinē trahere oportuerit, ma
gnæ fiunt inciſiones. Sic enim nō ſolum ſoluitur ſanguis, uerum etiam mali
extrahuntur humores. Qui uero multum ſanguis extrahere neceſſe habet,
profunde ſcarificetur, ſpiſſuſq; ſanguis à quo trahendus eſt ſimiliter incida-
tur. Scarificatio ſiquidē quia per diuerſa corporis loca fit, uniuſcuiuſq; pro-
prium iuuamen dare conuenit. Prora igitur capitis quę cum uentoſę impo-
ſitione unius palmi mēſura longæ à naſo ſcarificetur, lepræ ualet incipiēti,
anginę, ac totius grauedini corporis, nimioq; calori capitis, & ſanguinolen-
tæ uertigini, ſcotomiæ quoq; ac renum dolori, & teſticulorum puſtulis. Lo-
cus autem iſte quia magno pulſui uicinus eſt caute ſcarificetur. Pulſus enim
ſi inciſus fuerit, aut inceſſanter ſanguis effunditur, aut in eo ceſſante mentis
auditus, uiſuſq; nocumentū ſubſequetur. Quæ aūt in ſummo capitis fit ſcari
ficatio, faciei liuorem, & ſenſuū turbationem clarificat, oculorum infirmita
tes, puſtulas & ſcabiem & excoriationem ſanat, ſtuporem, auditus grauita-
tem, prurítū aurium, fœtorē nariū, oriſq; & capitis dolorē extirpat. Alia ue-
ro quatuor digitorum ſpatio ſuper ſpondyles in puppi capitis facta, ophthal
mias puerorū auriumq; dolentiū puſtulas, palpebrarū quoq; grauitatem &
ſcabiem, & impetiginē mundat. Alia rurſus in colli lateribus ſcarificatio fit,
dentiū, & lingue dolori ualens, ac gingiuarū tumori, & oculorū lippitudini.
Si tamen aſſidue fiat, tremorē gignit. Qui autē ſub mento ſcarificātur, à pu-
ſtulis & uulneribus oris, de uuulę liberabitur apoſtematibus. Sūmitas quoq;
ſpondiliū ſcarificata melancholicæ paſſioni prodeſt, & anxietate ſpiritus, &
cardiacis ex calore patientibus. Scarificatio quoq;, quæ ſub ſpatulis fit, na-
ſchet à Arabicis appellata, manu ſub cubitu poſita, brachioq; circulatus ex-

tenſo,ubi fieri debeat deſignatur. Locus enim ſcarificationis ſummitate mā nus attingitur. Valetitaq; quę ſub ſiniſtra fit ſpatula, mortiferam bibenti potionem, tumoriq; & apoſtemati ſplenis. Quę autem ſub dextra, calori & apoſtemati epatis. Eſt & alia quæ fit ſub femoribus, hęmorrhoidibus, fluxui ſanguinis, tenaſmo, aut tumori ani, doloriq; ualens, & apoſtemati, profluuioq; ſanguinis mulieris ſubueniens, & narium, & ſanguineæ egeſtioni, uel inunctioni, calori renū, urinę ardori, uulneribus, prurituí, & ſcabiei, quæ ſunt inter anum, & teſticulos proficiens, ac teſticulorū ex putrefactione ſanguinis facto apoſtemati. Hæc autē ſcarificatio nocet coitu, coitumq; aufert, ac dorſum deficere facit, pinguedinem quoq; & craſſitudinem renum conſumit. Alia uero unius palmi menſura ſuper cauillam ſub genibus quatuor digitorum ſpatio in tibia facta, melancholicis, falſæq; cogitationi, mētis corruptioni, impetigini, pruritui, ſcabiei, uiſus obſcuritati, uertigini, epilepticis quoq; & iſchiaticis, utilis exiſtit. Sed oportet ut infirmus balneet prius, ut ſanguis extenuetur, tibia calida fiat, tantisq; ſcarificationibus uētoſam tredecies apponatur. Quæ autem inter mamillas mulierum fit ſcarificatio, ad ſanguinis fluxum tantum proficit. Alia quoq; in coxis facta, coxarum & teſticulorum ualet pruritui, ac menſtruę ablationi. Oportetq; locum iſtum multum ſcarificari, & exuccari, pedibus uinctis, ſedētibus quibus hoc in ſummo coxæ fit. Alia, in interiorem partem geniculorum, in ſummitate uicini oſſis concatenationi facta, tumori & apoſtemati geniculorum ualet, eorumq; ardori, ac grauitati, necnon articulorum dolori. Alia, in cratibus manuum fit, earum fiſſuræ multū ualens, & ſcabiei, puſtulę ac pruritui. Scarificatio ſuper anum facta, eius dolorem, & ardorem extinguit, hęmorrhoidas matricis ad inteſtinum deſcendentes occidit, apoſtema diſſipat, & coxarum, & natium muliebrium magnitudinem reprimit, mēſtrua prouocat, dorſoq; & femore dolentibus ſubuenit. Quæ uero inter duas cauillas ſcarificationes fiunt, offenſioni pedum ualent, & fiſſuræ calcanei, & eius ardori, matricisq; infuſioni, & eius ardori, & menſtruis tardantibus. Siniſtri autem cubiti ſcarificatio, dolorem ſplenis mitigat, & quartanas febres, & abundantiam cholerę nigrę minuit, centum, uel quinquaginta drachmis ſanguinis extractis. Oportet autē ut in omni ſanguinis extractione, & infirmi uirtus, & ſanguinis corruptio cōſideretur. Sanguine enim minuto pluſquam oportet, ſtomachus, & epar infrigidantur, cutis corporis citrina fit, cor deficit, hydrops generatur, coitusq; debilitatur, epilepſia & morphea alba eo accidit, uiſusq; turbatur. Puppi tamen capitis maior uentoſa imponenda eſt, quàm quæ in colli lateribus mittitur. Crurium autem uentoſa mediocris ſit. Scarificatio quoq; ſicut phlebotomia & cæteræ inanitiones plus in uere, & in autūno fieri debent, quàm in cæteris anni temporibus. Cauere nanque conuenit nimis calidum, & nimis frigidum tempus.

De utilitate

De utilitate uagantis uentoſæ. Cap. IX.

QVantę utilitatis ſit, quibusq; locis uagās uētoſa apponi debeat, dicere nō ſuperſedimus. Licet enim infructuoſa uideatur, ea tamen ad materiæ motionem de loco ad locum, ut in lapide renum, uel ad extractionē, ut ab interiori ad exteriora, ſiue etiam ad ſanguinis attractionē ad infrigidata loca, uel ad membra uoluntario motu carentia, ſi tamen ſint ſenſibilia, necnon ad uentoſitatis diſſolutionē, probauimus. Si ergo manus uoluntario motu careat, uentoſa primum in cubito per tres dies ponēda eſt iuxta manū. Similiter in pedibus, uel in alijs membris uoluntarium motum non habentibus, ſemel in menſe faciemus. Quod ſi fluxus narium alicui ſuperuenerit, uētoſam ſuper ſplenem ponimus, ſi ex ſiniſtra nare fluxerit. Si ex dextra, ſuper epar poſita attrahendo à ſuperioribus ad inferiora ſanguinem ſiſtet. In mulieribus quoq; fluxum patientibus uentoſa ſub mammillis poſita, idem operatur. Coſtam etiam interius plicatam, & aurium fiſtularū putredinem ſuggendo extrahit. Fiſtulas quoque in carnoſis locis exiſtentes, licet materia ſit incluſa, uentoſa tamen, & clyſtere purgat, & curat. Sciendum eſt autem nullam uētoſæ ſpeciem ante corporis mundificationem ualere. Nam ſi in corpore nondum mundificato uentoſa utimur, materiam ad debilia loca attrahendo, non immodicum nocumentum pręſtabimus.

De utilitate uentoſæ cum igne. Cap. X.

MVltarum ualitudinum uentoſam nocuam eſſe diximus. Reſtat ut illarum quæ cum igne apponuntur, doctrinā & oportunitatem ſubiungamus. Ergo ſi uentoſa aqua infuſa, cum ſtuppa accenſa, aliquibus locis apponatur, materiam de membrorū profunditate extrahit. Cauendum tamen ne materiā in alijs locis coadunatam illuc attrahimus. Quare quoque ſciendum eſt quod ignis quantitatem attractio ęquiperet. Si enim magnus fuerit ignis, magna fit attractio. Si paruus, parua. Hæc autē ſuper umbilicū ſi ponatur, uentris tortionem, colicamq; paſſionem ex groſſa uētoſitate facta extirpat, fluxum mulierum ſiſtit, uuluæ uentoſitatē diſcutit, menſtrualis ſanguinis groſſitiem attenuat, defectionem ex fluxu ſanguinis factam corrigit, uuluæ frigiditati ſubuenit, putredinem & uulnera uuluæ mundificat. Superpoſita ſtomacho groſſam eius uentoſitatem de frigore factam, ac de uiſcoſis humoribus purgat. Oportet tamen ſecundum membrorum quantitatem eas apponi. Sicut enim diuerſę membrorum habitudines, ſic etiam uentoſarum uariæ formæ neceſſariæ ſunt.

De cura apoſtematum in carnoſis locis exiſtentium. Cap. XI.

APoſtemata in carnoſis locis exiſtẽtia, uſq; ad plenã maturitatẽ, maturatiuis & mollitiuis curentur. Poſt ſi mollia ſunt incidantur. Quæcunq; enim talium ante maturationem incidẽtur, ad curandum elongantur, & ad ſanandũ plaga moratur. Aliquando induratio & concauitas inciſionis, & in diuturnitatem tendit. In concatenatione uero membrorum, aut in proxima loca ligamentis, ut ſunt iuſculi, uel nerui, ſi ſuperueniãt apoſtemata, nõ expectatur inciſio donec maturent, ne materia ibi manẽs, muſculos uel neruos putrefiat. Sic ergo facies: A ſano loco uſq; ad ſanũ cutem findes, & quicquid puris, & putridæ carnis inueneris, abijcies: cõcauitatemq; uulneris mũdificati pãno ueteri & ſubtili prima die: ſecundo, oleo roſato infuſo: tertio, etiã bambacino butyro infuſo implebitur, quouſq; uulnus mũdetur. Magnorũ uero apoſtematũ materiã ne infirmus deficiat, ſemel extrahere caueas. In quibus omnibus uirtutem infirmi neceſſe eſt cuſtodias. In titillis autem inguinibus apoſtema per latitudinem findes. Si tamen ſuper lacertum, aut neruum euenerit, non ipſum, ſed ex utraq; parte cutem incide. Poſt ſupradicta pone, deinde unguenta, & emplaſtra ad hanc curam compoſita uel inuenta.

De embrocis ad plagam & ſanguinem reſtringendum. Cap. XII.

EMbroca contra omne uulnus ad reſtringẽdum ſanguinem, & ad dolorem mitigandum, & ad inflationem auferẽdam: Rec. cepullas, & cyminũ, & micam panis, & ſal, & piſta ſimul, & coque cum oleo, & axungia pauca, & ſuperpone plagæ, ſuper adiuncto panno, uel ſtuppa. Si autem recentem ſanguinem emiſerit, per tres dies non mutetur. Sin autẽ in altero die mutetur, mane & ſero cum unguento fuſco, ſi fuerit in capite. Si uero in alijs mẽbris cum pultibus. Alia embroca: Rec. rutæ, arthemiſiæ, abſinthij, ſaliuę, cepullę, ſalis, cymini, ęquale pondus cum axũgia cõteras, & bullias, & calida ſuperponas, & ſi plaga fuerit in profundo, prius imponatur lardũ cũ ſale, & embroca deſuper. Alia ad idem embroca: Tolle pannũ & cõbure, & commiſce cum oleo, & uino, & omnia ſimul calefacta, ſuperponas.

De conſtrictorijs ad fracturas oſſium & membrorum. Cap. XIII.

COnſtrictorium ad fracturas oſſium, brachiorũ, uel femorum: Rec. maſtichis, olibani, aloẽs, ana. drach. ſingulas, colophonię, drach. 2. boli, drach. 5. omnia in puluerem redacta, tẽperentur uſq; ad ſpiſſitudinẽ cum albumine oui, adiuncta farina ſiliginis, uel frumẽti. Ad idem: Ex ſucca porros, & tẽpera ſuccũ cũ farina ſiliginis, & ſuperpone. Ad idem; Cõmiſce bolũ, & colophoniã cũ farina ſiliginis, & al-

bumine

bumine oui. Vbicunq; poſueris, prius emunda locum cum aqua calida. Poſt quam poſueris fortiter cum lino, dimitte per 9. dies. Vnguentum ad ſanandos gambas & omnes plagas. Recipe ceruſę, unc. 5. lithargyri, floris plumbi, olibani, maſtichis, ana. drach. 1. acetum, & olei quantū ſufficit. Adiunge etiam ſi uis, argenti uiui, unc. 1. tere in mortario, & utere quando opus eſt.

Cōbure antiquas ſtuppas nauium, & cinerem pone in capitibus eorum. Pultes, ſiue intractus ad omnes plagas recentes, præter plagas capitis. Rec. uinum & farinam tritici, & mel, & oleum, & axungiam porcinā, omnia miſceantur, plus tamen uini, & farinæ addatur, ſi hyems fuerit, addatur etiam arthemeſia, ſaliua, ruta, abſinthiū, piſtētur, & lento igni coquātur, & ſemper calida ſupponant. Si uero æſtas fuerit, parietaria, & quinqueneruia. Iſte eædem pultes ualent ad apoſtemata maturāda, adiuncto lini ſemine, & branca urſina, & maluauiſco, & frondibus uiolæ. Itē ad apoſtemata maturāda. Coquantur in aqua frondes brancę urſinę, & malueuiſci, hyoſcyami, lapatiolę, uolubilis, uiolarum, lilij, inde piſtentur cū axungia, in aqua laua, factū ſeferua. Ad fiſtulas, & cancros occidendos, Flos ęris tritus cum radice, uel hermodactylis ſupponatur. Ad omnes cocturas uitellum oui cum oleo temperentur, & ſuperponatur cum ſubtili ſtuppa, & ſi in profundo fuerit cum licinio. Si in ſummo, cum plagella ponatur. Ad refrigerādas cocturas quæ ſanguinem fundunt, Accipe albumen oui, & moue, & cum ſtuppa de lino, pone deſuper. Fomentum ad omnes fracturas oſſium, Coquātur malua, & abſinthiū, & ſi poteſt branca urſina, & inde cum tepidū fuerit, fomēta omnes fracturas, & hoc in ęſtate. In hyeme, ex arthemeſia, ſaliua, & ruta fiat fomentatio. Cum ueneris ad brachium ſtatim fractū, uel quodlibet os, niſi caro rupta fuerit, coque mel, & ſal, & ſuperpone fracturæ cum ſtuppa. Ad uulnera lauanda. Coque radices apij, & petroſelini cum uino, & laua uulnera.

De nodis & glandulis. Cap. XIIII.

VT nodi & glandulæ extrahantur, cutis findatur, & non ſolum nodus, ſed etiam ſacculus totus, radicitus extirpetur integer. Si enim aliquid remāſerit, fit cauſa alterius nodi. Duros tamē prius maturatiuis mollias, pōſt extrahas, & cures, ut ſupradiximus.

De ſcrophulis. Cap. XV.

SCrophulis quibus alia materia non proficit, chirurgia fit neceſſaria. Cutis ergo per longitudinem uſq; ad ſcrophulas incidatur, & cum omni materia ſibi adhęrente nitro extrahatur. Caue tamen ne arteria, pulſus aut neruus in huiuſmodi chirurgia lędātur. Quod ſi fit, eis ex utraq; parte ligatis, quod uulneratū eſt rumpatur. Cum autem ſcrophula abſtracta fuerit, ne quid ex ea remaneat, diligenter inquirat. Si quid enim remanſerit,

remanſerit,renaſcetur. Loco autē perfecte mundato, cutis conſuatur, ac deſuper puluis citrinus imponatur. Deinde ut cętera uulnera procuretur.

De inciſione cancri. Cap. XVI.

Cancrum in aliis locis durū eſſe diximus apoſtema, eiusq́ cauſas, & curationes expoſuimus. In hac autem ægritudine, ſi cętera parum proficiant medicamina, dicendū eſt quomodo ſubueniatur chirurgia. Cancer ergo aliquādo in omnibus membris fit, pręcipue tamen in uulua mulieris & in mammillis naſcitur. Quod in uulua fit, per chirurgiam non ſanatur. Si uero in mammillis, aliisq́ corporis locis naſcatur, arteriam uel neruos uicinos non habentibus totum tumorem incide, & cum raſorio quicquid læſum eſt concaua. Sanguis autē ſpiſſus, & melancholicus ut effluat, exprime uenas. Poſtea unguētis, & aliis ſimilibus uulnus illud ſanare ſtude.

De uerrucis & porris & formica. Cap. XVII.

Verrucę & porri & formica, hęc omnia radicitus euellantur. Locum eorum ferro calido fortiter coque. Verruca ſi fortiter filo ſtringatur, aliquando cadit ſi diu ſtricturam patiatur. Formicæ paruę ſunt puſtulæ, in exteriori cute naſcentes. Quas cum alia non proſunt medicamina, ut comprehendi ualeant, prius circūfodimus, & poſtea cū ferreis forcipibus ad hoc factis, illas extrahimus. Deinde unguentis & oleo plagam ſanamus.

De uulnerum curationibus quæ morantur ſanari. Cap. XVIII.

Vlnerū quę multū ſanari differūt, locum eorū cum parte etiam ſanę carnis, ut cancrorū, abſcidas, raſoq́ & mūdificato loco uſq́ ad defectionem ſanguis educatur. Hoc tamen fiat, ſi fortis fuerit infirmus. Bonoq́ cibo & uino forti ac odorifero cōfortetur & medicina. Vulnus uero ut cætera uulnera curetur.

De extractione teli. Cap. XIX.

Telum in exteriore corporis parte hęrēs, ſi lignū habet, per illud extrahatur. Si uero nō, forcipibus ferreis in uulnere miſſis pranſum educatur, & ſi uulnus ſit ſtrictum dilatetur. Si uero cohæreat oſſi, commoueatur, & commotione laxatum, euellatur, & educatur. Si autem cōmoueri nequeat, caro uſq́ ad os incidatur, & os circa ut euelli poſſit, corrodatur. Quod ſi barbatum ſit, ſumma cautela diſcoopertum extrahi conuenit. Item telum carens ligno, ſi in profundo lateat, & foramen per quod intrauit nō pateat, ſauciatur, ſicut erat cum illud excepit locetur, & digito exploratum fiſſa carne trahatur. Si autem ſenſerit illud ad oppoſita membra tranſiſſe, ex ea parte extrahatur foramine facto. Telum tractum ſi non ſit integrum, neceſſe eſt ut requiras quod remanſit.

Si uero

Si uero telum arteriæ,aut neruo,aut alicui nobili membro ſit uicinū,caue ne cum extrahere uolueris,eá loca lædantur. Aliquando quippe melius eſt,ut remaneat,quàm extrahatur. Homo enim quidā gerens ſagittā in corpore, iuxta ſtomachū penetrato ſiphac,eo diu permanente penetrato,nullum dolorē infirmus patiebatur, niſi cum ſtomachus implebatur. Sagitta ſi nobili membro adhæreat,ut eſt cerebrū,cor,pulmo,epar,ſtomachus,renes, ueſica,& ſimilia,ſi mortale ſignum appareat aliquod,non ibi manum mittas. Si autē non,oportet moliri qualiter ſuauiſſime extrahi poſſit. Multotiens enim contingit,non inde mori hominem. Homo quidam in inteſtino ſagittā habens,eam cum egeſtione eiecit,ſicq; euaſit. Alij fruſta epatis,alij cibum per uulnus emiſerunt,nec tamen inde mortui ſunt. Si autem uelis inquirere locum interiorē in quo ſagitta lateat, ſignificationes oportet cognoſcere perfecte. Si enim ſit in dura matre cerebri,infirmo nimius dolor capitis erit,rubent & incenduntur oculi,alienatio inſtat, & lingua nigreſcit. Si uero ſit in pia matre,uirtutis defectione,& uocis ablatione ſubſequentibus, puſtulę in facie creſcunt,ſanguis & ſanies de naribus,& auribus exeunt. Si autem ſit in pectoris concauitate,aër inde exit. Si in corde, niger ſanguis fluit,frigiditas extremitatum accidit. Sudor quoq; & ſincopis fit,qui nunciatiua ſunt mortis futurę. Si autē ſit in pulmone, ſpumoſus ſanguis emittitur, color & anhelitus mutantur. Si in diaphragmate,magnus & ſpiſſus anhelitus habetur. Si autem in ſtomacho,per plagam cibus egreditur. Si in inteſtino,ſtercus emittitur. Si in ueſica,urina effunditur. In his uero omnibus ſi mortalia ſigna non appareant,fortisq; ſit infirmus,artem exerce. Nam ſi telum in capite fuerit, oſſe illud circundante perforato, ſuauiter extrahe. Si ſit in pectore, neceſſe eſt,ut pars coſtę incidatur, & ſub ea aliquid pone,ne pellicula rumpatur. In uulnere pulmonis,ueſicę,& ſimiliū,eſt exercendum ingenium. Si in magna uena,aut arteria,fixa fuerit ſagitta,ex utraq; parte uulneris poſtquam extrahatur,uena ligetur. Vide tamen ne uenenoſa fuerit,quod ex colore loci cognoſcimus,qui uel liuidus eſt uel plumbeus, uel niger. Si enim uulnus toxico ſit fœdatum,mundetur,& conſuatur protinus,& ut alia uulnera curetur. Quod ſi infirmus in uulnere tumorē,uel ardorem patitur ſicut ignem acrē, phlebotometur, & roſę,ſandali,ſuccus endiuię,coriandri,ſolatri, ſemperuiuę,&ſimilium,loco applicentur.

De collatione ſaniei in capitibus puerorum. Cap. XXVI.

PLerunq; in infantium capitibus incongrue ſtrictis, aqua colligitur,aut in eis uena rupta,ſanguis putridus,crudæ ſaniei generatiuus coadunatur. Huiuſmodi ergo coadunatio,aut fit inter cutem capitis,& pelliculam cranei exteriorē. Aut inter craneum, & pelliculam ſibi propinquiorem, Aut inter oſſa cranei,& duram matrem.

Materia uero inter cutem capitis, & cranei exteriorē pelliculam coadunata, tumor tactu mollis, cutiſq́ colori conſimilis; ac dolore carens innaſcitur. Quem ſi tangas, tactus impatiens cito diuiditur. Humoribus autē inter craneum & pelliculam ſibi propinquiorem collectis, ſignificationes prædictis ſunt conſimiles. Tumor tamen ibi factus, citius tactum fugit, eo quod mollior eſt, dolorq́ magnus in oſſe capitis habetur, frons quoq; & oculi eminēt, lachrymæ funduntur. Quæ morbi ſpecies non leuiter curatur. Tertia uero incurabilis reputatur. Materia ſi inter cutem capitis & exteriorē cranei pelliculā coadunetur, in duobus aut tribus locis cutis fundatur. Eaq́ effuſa ueteri lineo panno locus impleat. Ac demum quarto die ſoluto capite pannus extrahat, & poſtea ut alia uulnera curentur.

De catarrho ad oculos deſcendente. Cap. XXII.

DEſcendēte ad oculos catarrho, ſentiūtur quaſi formicę per frontem, & tēpora deambulātes, & aſſidue rubet facies. In hac igit̃ ægritudine raſis temporibus & fronte, ut lacerti temporū appareant, inferiores genę moueātur, euitatiſq́ lacertis in tribus locis, uſq; ad oſſa cutis fundatur ęqualiter & recte. Inciſiones autem duarum unciarum longitudinem habeant, tribuſq́ uncijs inter ſe diſtēt. Hoc autem facto, de inciſione ad inciſionē inter oſſa, & cutem ferrum ducatur. Ferri acumine ad cutem conuerſo, & quicquid arteriarum, & uenarū ibidem repertum fuerit incidatur, ac remanente cute integra, ſanguis abundanter exire dimittatur, & ut nihil ibi eius remaneat, cutis exprimatur. Locus autē mundificatur panno, oleo & uino infuſo impleatur, pannuſq́ ſimilis intinctus deſuper apponatur, & alius ſuper lacertos temporū, ſandalis & rodoſtomate infuſus, mittatur. Quibus tertia die reſolutis, ut alia uulnera curentur.

De frontis inciſione. Cap. XXII.

FRons inciſa per latitudinē, his ualet, quibus per multas uenas humores ad oculos profluunt. Cuius ægritudinis ſignificatio hæc eſt: Oculi macri, eorumq́ anguli corroſi, uiſus defectio, & calor cum nimis lachrymis, palpebrarum pili cadunt, acutū dolorem in profunditate capitis ſentiunt continuo. His itaq; uiſis, caput infirmi radatur, ut lacerti temporū caueant, ac deinde frons à dextro latere, uſq; ad ſiniſtrum incidatur. Inciſio autem adeò profunda fiat, ut caro appareat. Deinde arteriarum atq; uenarū extremitates diuidantur, & pannū lineum uino & oleo infuſum deſuper apponito. Secunda autem die ſi capite reſoluto tumorem non uideris minoratum, quouſq; minoretur, religabis, & poſt hęc unaquaq; die oſſa radēs, cum creari cœperit caro, medicinam apponas creatiuam carnis. Caro autem creſcens in his locis cuti coniungetur, & dura fiet. Sicq́ catarrhum ſolitum ad oculos uenire repelles.

De ſuper-

De ſuperfluitate pilorum in palpebris. Cap. XXIII.

NEceſſarium eſt ſuperiorem palpebram pilorum ſuperfluitatem depreſſam releuare, & qualiter releuari poſſit, iudicare. Quod cum facere uolueris, ea inuerſa diſcipulo cõmittatur, pilisq́ꝫ qui ſub ipſa ſunt ne te impediant inuiſcatis maſtiche de angulo ad angulum ſub pilis findatur, ut pilorũ multitudo intrinſeca extrinſecus cõuer tatur. Fiſſurã uero illam quæ uſq; ad cutem fieri tantum debet cum forcipe reſcindes, ac deinde iũctam & conſutam citrino puluere aſperges, & aqua in qua ſal & cyminum cocta ſunt oculo infundatur, & per tres dies ad inſtar cæterorum uulnerum illud cuſtodies, ſicq; curabis.

De leporina paßione. Cap. XXIIII.

LEporinę paſſiõis cauſam curtas eſſe palpebras aliâs diximus: Quã qui patiuntur ut lepus dormiunt. Quod quidem ſi uulnere pręcedente cõtigerit, palpebram per latitudinem incidamus. Deinde in inciſione ipſa, liciniũ medicamine carnis curatiuo infuſum, imponamus. Si uero pro inuerſione inferioris palpebræ idem acciderit, ea ſimiliter inciſa ſimili medicamine repleatur. Si quid autem ſuperfluum ibi creuerit, abrã datur, citrinoq; puluere impoſito, oculi in aqua in qua ſal & cyminum infuſa ſint, lauentur, & ſi tumor innaſcitur, ophthalmica medicina curetur.

De pinguedine ſub oculis naſcente. Cap. XXV.

PInguedine ſub palpebra ſuperiori naſcẽte, oportet eam inuerſari duobus digitis ab utroque angulo, & ut illa pinguedo appareat, exprimat. Quãquidẽ apparente, cutẽ per longũ quaſi phlebotomãs finde, eamq; extrahe, deinde pannũ ueterẽ aceto infuſum, ſuperpone. Alĳ ante ut abradatur quod pinguedinis remanſerit, ſalem tenuiſſime tritũ immittunt, pannũ ſuperligantes, unius diei ſpacio dimittendum; & poſtea ſi tumor, & calor defuerit, unguenta curatiua, licinio circumponentes imponũt. Si uero tumor, & calor ibi fuit, refrigeratiua, & ſtiptica, ſicut ſulphur, ſandali albi, bolũ, litium, cum coriandri, & endiuię ſucco temperata, ſuperponatur, & ſic ligentur.

De corneæ & palpebrarum coniunctione. Cap. XXVI.

DE cornea. Si cornee aut coniunctur e tunicę palpebra coniungatur, inſtrumento ferreo inter palpebram & oculum miſſo unco apprehẽſa eleuetur, & pannis oculi euitatis, cauſa cõiunctionis abſcidat. Hoc facto cyminũ & ſal cõmaſticata in oculos cõſpuamus, & inter oculũ, & palpebrã panno ueteri poſito, pannũ oui uitello inductum ſuperligemus, & die tertio reſoluentes, albo collyrio procuremus.

De grandine oculorum. Cap. XXVII.

GRandi fiſſa palpebra apparens, inſtrumento ferreo abſtrahatur, & ſi grādis fiſſura fuerit, ſuatur, puluiſq; citrinus ſuperponať. Fiſſura uero ſi parua fuerit, ſolo puluere curetur.

De glandibus & uerrucis oculorum, & ungulis. Cap. XXVIII.

VErrucæ & glandes oculorum unco comprehenſę forfice ſubſcidantur, ouiq; uitellum & oleum roſatum ſuperponatur. Si uero calor innaſcitur, ſecundo die reſoluentes collyriū imponamus. Si uero calor defuerit, dragagāti puluerem, atq; citrinum imponamus. Si ungula grandis ſit adeò ut pupillam tegat, penna columbina inter illam, & oculum miſſa, leni acu ab oculo ſeparetur, & inciſa circum circa extrahatur, ciminoq; & ſale cōmaſticatis & impoſitis, uitellū oui ſuperponať, & ſecūda die ſi calor inſit, albo collyrio ſicut opthalmia curetur.

De exitu uueæ tunicæ. Cap. XXIX.

EXeunte uuea, non eſt ſpes, ut uiſus reuertatur. Enitendū tamen eſt ut turpedo auferať. Vt ergo oculus fiat planus uuea, reſcindatur, & ſicut plaga curetur. Refertur Galen. Theodorum medicū multos homines de humoribus ſub cornea curatis curaſſe. Huiuſmodi infirmorum ante ſe ſedentium capitibus exagitatis, quia materia quippe ex omni parte deſcendens, diuidebatur, nō leuiter capite excuſſo. Alij autem corneam findunt, ut illam materiam effundant, & plaga illa ſicut alia uulnera oculorum curetur.

De catarrhactis oculorum. Cap. XXX.

CAtarrhactarū diuerſitates, cauſaſq; & ſignificationes, alibi diximus. Hic autem curam earum, ſecundum chirurgiam, exponemus. In catarrhactis igiť curabilibus inuentis, ut oculos claudat infiamo prǽcipe: Ac demū duobus pollicibus palpebram in omnem partem cōmoue, & ſi tunc ſubito apertis oculis aqua ſuper pupillam fuſa, à pupilla ſeparata fuerit, nondū curandā intellige. Si uero coagulata permaneat ſicut ante, curandam iudicabis. Cuius quidem aquę color, ſi ſicut ferrum candidum aut plumbum lucidum fuerit, curandam rurſus intellige. Si uero quaſi calx fuerit quia coagulatiſſima eſt incurabilē iudicato. Item quantitate pupillarū notata ſi altero oculo clauſo, alterius pupilla dilatetur, curabitur. Infirmo ergo ante medicum ſedente in loco lucidiſſimo, ſi unus oculus ei ſanus ſit, eum claudat. Medicuſq; ei oppoſitus parum altius ſedens inſtrumentum æreum, cauens pupillam à minori angulo uſq; ad maiorem ſub pupillam, impingat, & cum illud per medium corneæ ſecus pupillam uiderit, inferius premat. Aqua autem ad locum non currente, ſi infirmus rem

ſibi

ſibi perſpexerit monſtratam, inſtrumentum paulatim retorquendo extrahatur. Si uero ad locum redeat, bis aut ter, ut omnis aqua exeat, ibidē reponatur. Quo facto, ſal & cyminum commaſticata in oculo pone, & pannum oui uitello inductum ſuperpone. Deinde infirmus in obſcuro loco manens, oculos habens ligatos, à tuſſi & ſternutatione, ne oculi commoueātur, cuſtodiatur, & ſubtiliter dietet, ſicut pullis gallinaceis, & ſimilibus. Hęc uſq; ad diem ſeptimum, niſi cauſa caloris uel doloris cogente, diſſoluatur.

De puſtula quæ celſa dicitur. Cap. XXXI.

SÆpe in maxillis puſtula quædā naſcitur, à ſimilitudine celſa nominata, quam excoriari oportet, & cū ſaccharo uſq; ad multam ſanguinis effuſionem fricare & ſanguine exterſo, puluis qui michaon dicitur, ſuperponatur. Deinde butyro bouino mundificata, cum unguento de erugine ęris curetur.

De oppilatione auris. Cap. XXXII.

AVris oppilatio naturalis, uel accidentalis, ſi profunde contigerit, uix curatur. Si uero fuerit in exterioribus, cum acuto ferro perforetur, puluisq; citrinus introducatur. Calore uel tumore ibi naſcente, aqua roſata, ſucco portulacæ, & ſimilibus refrigeretur. Quod ſi in aurem lapis uel granum, ſiue aliquid aliud ceciderit, retro incidatur, & cum forcipe extracto, puluis citrinus inijciatur.

De polipo. Cap. XXXIII.

POlipus eſt ſuperflua caro intra nares coadunata. Quæ ſi ſit mollis & carnoſa, cum ſubtiliſſimo cultro incidatur, & cum nodoſo filo per nares intromiſſo cum acu, & per os extracto, tota naris de illa mundetur. Deinde cum medicina roditiua & deſiccatiua, ut eſt unguentū uiride, prius tamen licinio de ueteri lino facto, aliquandiu ibi dimiſſo curetur. Si uero caro illa liuida uel nigra fuerit, intelligitur ex melancholia naſci, quę uix aut nunquam curari poteſt.

De ſuperflua carne gingiuarum. Cap. XXXIIII.

NOn ſolum in naribus, uerum etiam in gingiuis, caro ſuperflua, uel puſtula uulnus faciens naſcitur, quæ cum unco trahantur, & ferre incidantur. Poſt myrtam ſubtiliſſime tritam ſuperpone, prius uulnus uel aceto uel uino lauato.

De extractione dentium. Cap. XXXV.

DEntium extractionem nullus niſi carne ab oſſe cum ferro ſeparatā facere præſumat. Deinde uero ſuper dentem niſi dolor accedat, melius eſt limare, quàm extrahere.

De nodis linguæ. Cap. XXXVI.

NOdorum ſub lingua propter ligamenti groſſitiem naturaliter exiſtentium,ipſius ligamenti inciſio,utile eſt auxilium.Non naturalium uero cauſa uulneris accidentium nodi à lingua ſeparatio fiat ſic:Infirmũ ante te conſtituas,os apertum,linguamq́ ſurſum facias tenere,nodum cum unco captũ, arteria intacta, per latitudinem incidas,& à lingua ſeperes,poſt ſolidatiua imponas.

De tumore faucium. Cap. XXXVII.

FAucibus intumeſcẽtibus,& quaſi amygdalas creantibus, cum difficili phlegmatis excreatione, & anxia ſpiritus attractione,ſi gargariſmata prius adhibita non ſubueniunt,inciſio ſuccurrat. Infirmo igit̃ ante te cõſtituto, aperto ore, lingua inferius preſſa,amygdalam cum unco ferro captam incide. Pelliculas autem aſtantes caue, poſt aquam roſatam cum aceto fac gargarizare, uel ſuccum arnogloſſæ,aut oleum cum albumine oui,ſi uulnus ſanguine fluxerit,melicrato,ſi putredinem excreauerit.

De inciſione uuæ Cap. XXXVIII.

QVanquam in omnibus membris corporis chirurgiæ cura difficilis ſit,menti tamen uuæ ſi ſtiptica non profuerint, cura inciſionis non negatur. Si ergo uua cum tumore inclinata ſubtilis ſit, & alba, cum ferro tene eam cauato, & ita apprehenſa cum forcipe parũ abſcindatur.Si enim tota incidatur, ſequitur dolor pectoris, ablatio uocis. Deinde gargarizent acetum & aquam,uel aquam roſatam, & ſumac. Vuulam tamen rotundam ex omni parte groſſam,colore nigram,incidere caueas.

De inciſione gutturis. Cap. XXXIX.

INciſio gutturis in tribus locis in modũ c literę facta,canalibus pulmonis ſanis exiſtentibus, liberat calido apoſtemate nato in ore gurgulionis,ſummitatẽ meri, id eſt, oris ſtomachi oppilante.Cutis ergo cum unco apprehenſa,adeò ſindatur, ut cartillagines,uenæ,& arteriæ appareant.Deinde arterijs uitatis,pelliculę infra canales pulmonis exiſtentes diuidantur,uulnusq́; apertum,quouſq́; de ſuffocatione gutturis ſecurus ſis, dimittatur. Pòſt cum acu iuncto, puluis citrinus ſuperponatur.

De ſuperfluitate digitorum. Cap. XL.

DIgitorum ſuperfluitas in auriculari,ſiue in pollice nata, quãuis infirmo nocumentũ non ſit,tamen quia indecens eſt chirurgia medicetur. Si caro ſola ſit,cũ raſario incide.Si uero caro & os ſimul, carne prius inciſa,os cum ſerra ſecetur,ut uulnus curetur.

De ſuper-

De ſuperfluitate mammillarum. Cap. XLI.

ALiquando accidit ut mammillæ in maribus turpiter creſcant, cau ſa pinguedinis quę eſt inter cutem & coſtas. Si quis autem eas au ferre uoluerit, cutem in modum c literæ findat, & pinguedinem extrahat, & ſicut alia uulnera curentur.

De inciſione hydropicorum. Cap. XLII.

NVlli generi hydropiſis, niſi quę ab aquoſo curatur humore, chi rurgiam conuenire ſuperius diximus. Nanq; ille humor inter ſiphac & inteſtinũ colligitur. Si quis illum extrahere uoluerit, uirtute infirmi cõſiderata, uentreq; ut materia inferius deſcen- dat, fortiter preſſo, ab umbilico inferius tribus digitis remotam, cum acuto ferro uſque ad inferius ſiphac inciſionem faciat: ſi tamen paſſio epatis præ- ceſſerit in dextra parte, ſi ſplenis, in parte ſiniſtra, eadem ab umbilico menſu ra cutem findat. Deinde cute excoriata, ſiphac cum ferro penetret, & fiſtu- lam argenteã, uel auream, uel æream, per quam aqua extrahatur imponat. Cauendum eſt tamen ne una uice totam extrahat, ne ſubita inanitione infir mus deficiat. Spiritus enim cum aqua exiẽs, ęgrum debilitat, canali ergo ex- tracto, plagam cum panno oppilet. Dietam confortatiuam, ſicut ius carnis, & ſimilia, & odorifera aromata ei prębeat. Secunda autem die ſoluat plagã, canalem apponat, aquã extrahat, & hoc ter aut quater faciat, aquæ partem tamen dimittat. Quam poſt alleuiationẽ infirmi cum cathartico aquæ citri- næ purgatiuo purget, & deinde deſiccatiua dieta, & arena calida ſole cali- do utatur. Aliquando uice inciſionis, coctura utamur, cuius doctrinã in ſe- quenti dicemus.

De inciſione umbilici Cap. XLIII.

SI umbilicus uel inteſtina exierint, ſic incidere oportet. Tumorẽ in circuitu cum attramento ſignato, & infirmo ſupino locato, inde ſignationis medietate cum filo ligata, talis inciſio fiat, quæ digitum capere poſſit, digitoq; immiſſo umbilicum & inteſtina inferius premat, uel intus. Si pars umbilici ſurſum remãſerit, incidatur, poſt uulnus ſuatur, & ut cæteris uulneribus cura adhibeatur.

De exitu inteſtini propter uulnus. Cap. XLV.

SÆpe accidit cauſa uulneris, intra uẽtrem facti, inteſtina exire, quę uix aut grauiter, niſi cũ medicaminibus ſi uulnus intumuerit poſ- ſunt intus reuocari. Plagam igitur intus tumeſcentem, cum uino nigro & pontico uel ſpongia aqua calidiſſima infuſa, ſi huiuſmodi uinũ non inuenit aut alijs mitigatiuis donec tumor detumeſcat, calefacere debemus: Siue etiam infirmum ſi tempus frigidiſſimũ eſt per manus & pedes penden tem in balneo calido ponere, ſiue oleo roſato, uel uiolato calido, cum cera

 ungere.

ungere. Poſtremo autẽ ſi ſupradicta non proficiant, plagam findere, & inteſtinum intus mittere, umbilicũ autem, uel liuidũ, uel nigrum factum, quod unius diei mora ſolet fieri, ligatis uenis, & arterijs, oportet incidi, & ſanum tantum dimittere. Poſt filo ſerico non multum groſſo ne cutem rumpat, nec nimis ſubtili ne rumpatur, plagam ita ſuere acu ſcilicet in exteriori uel cute parte. Deinde in lacertis poſt in ſiphac perungere, & per contrarium ex altera parte, iuncturasq́; diſtantes uno facere digito, poſtea citrinum puluerẽ ſuperpone, ligatumq́; donec detumeſcat dimittere. Poſt ſolidationẽ filum incidere, & unguentum baſilicum adhibere. Si calorem patitur, frigidis unguentis refrigera ægrum, ſupinũ ſtatue, tenui dieta refice, generantia uentoſitatem caue, pãnos oleo calido infuſos circa plagam, inguina, & titillicas ſępe muta, cum oleo uiolato calido, uel nigro uino, & pontico, clyſteriza. Et ſciendum quod huiuſmodi uulnus in groſſis inteſtinis, leuius quàm in ſubtilibus curatur. Inteſtinum uero quod ieiunum dicitur, propter multitudinem uenarum, arteriarum, atq; neruorum, necnon propter eorum magnitudinem, & ipſius ſubtilitatem, & epatis uicinitatem incurabile eſt. Inferiori uero ſtomacho, quia loca ibi ſunt ampla, & medicina ſemper petit inferiora, dicitur curabilis eſſe. Sed in ore ipſius propter ſuam ſenſibilitatem nõ poteſt pati medicinam, neque etiam ibi moratur, & ſi quid adhibeatur, nulla prodeſt appoſita.

Finis de Chirurgia libri.

CONSTANTINI AFRICANI MEDICI, DE GRADIbus quos uocant ſimplicium liber.

PRÆFATIO.

CVm diſputationem ſimplicis medicinæ liber, prout ratio poſtulabit explebimus, cuius uirtus eſt in quatuor gradibus, oportet prius diſputare de antiquorum dictis, qualiter ipſi intentionem de quatuor gradibus habuerint. Vnde dicimus quod antiqui cõplexionem medicinæ in quatuor diuiſere partes, quæ uocãtur gradus. Nam omnem medicinam dixerunt aut in primo gradu, aut in ſecundo, aut in tertio, aut in quarto manere. Quorum etiam unũquenq; tribus modis partiti ſunt, principio ſcilicet, medio & ultimo. Quod licet inter horum extremitates, quędam partes contineantur, eas tamen quia nullatenus diffinire potuerunt, inſcriptas reliquerunt. Verum quia quantitatem eorum graduum non determinatam reliquerunt, creduntur aut neſciſſe eam, aut ſcientes noluiſſe eam ſcribere.

ſcribere. Quod falſum eſt, ut eam ignorarint. Sed doctiſſimus Galenus poſt eos ueniens, liquido graduum quantitatẽ in libro de ſimplicibus medicinis inſcripto oſtendit. Dioſcorides autem quãuis eius quantitatis difficultatem non enucleauerit, tamen alio quodam modo proprietates explicat. Verum tamen quædam à nobis prædicenda ſunt, per quæ eius uerba facilius intelligi ualeãt. Palàm itaq; eſt quod omnes antiqui qui cum Galeno concordati ſunt, dixerunt, complexiones eſſe octo, unam æqualem, & octò inęquales. Nam inæqualium quatuor ſimplices, & quatuor compoſitę. Ideoq; neceſſariò omne corpus de quatuor elementis conſtructum, una harum cõplexionum indiget. Verbi gratia: Aut eſt calidum, aut frigidũ, humidum uel ſiccum. Vel eſt calidum & ſiccum, calidum & humidũ, frigidum & ſiccum, frigidum & humidum. Aut ęquale, ut nulla qualitas alteri dominetur. Humani ergo corporis cõpoſitio, aut eſt calidum, aut frigidum, aut ſicca, uel humida, aut æqualis. Sed quęuis æqualitas in compoſito corpore ſenſualiter in ueniri non poſſit, intellectualiter tamen cognoſcenda eſt. Vnde corpus quod dicitur calidum aut frigidum non intelligitur aliarum expers qualitatũ. Nomen enim ab ea quę ei dominatur, illi attribuitur. At quoniam intentio medicorum eſt humana corpora in ſanitate cuſtodire & infirma curare, & hoc abſque cibis & medicina nequit fieri, & cibus & medicina ſunt corpora de quatuor elementis cõpoſita, oportet primum cibariorum & medicinarum qualitates cognoſcere, ut quædam corpora temperamentum tranſgredientia cum medicinis curentur oppoſitis. Dicẽtes igitur medicinam aliam eſſe calidam in primo gradu, alia in ſecundo, alia in tertio, alia in quarto, intelligimus hęc dici ad comparationem humanę cõplexionis. Cõparatio uero alia ſimplex alia compoſita. Compoſita eſt cum aliquod ęquę complexioni comparatur. Simplex uero cum uni qualitati cuiuſlibet ęquę cõplexionis quidlibet cõparatur. Verbi gratia. Quod in primo gradu calidum eſt, æqua complexione minus calidum eſt. Vnde nec calefacit nec augmentat eam. Nam licet calor non fiat calidior iuncto ſibi alio calore, cum uideamus calorem calidiſſimę aquæ minui tepida ſibi adiuncta, eodem modo intelligimus, dicentes calidum, frigidũ, humidum, uel ſiccum in primo gradu. Ideóq; antiqui maxime Galenus ęquam complexionem infra duas extremitates dixerunt manere, id eſt, inter primum & quartum gradum. Nam cum omnis ſuperficies de duabus lineis ſit cõtenta, & ipſę lineæ abſq; medijs cõiungi non poſſunt, neceſſario duo medio circa habuere. Qua de re gradus quatuor neceſſario fuere, calidum in primo, minus eſt calore naturali. Calidum in ſecũdo, quaſi illud. Calidum in tertio, maius eſt eo. Calidũ in quarto, ultra eſt eum. Eodem modo frigidũ, humidũ & ſiccum. Quod ſi aliquid tentare ſenſualiter uolumus, guſtare oportet. Cui ſi ſenſus dominetur, eſt in primo gradu. Si cum ſenſu eſt ęqualis ut unus alteri nõ dominetur, eſt in ſecundo. Si autem

ſenſus per eam mutatur, ſuam tamen ſuſtinens tolerantiam, creditur eſſe in tertio. Rurſus ſi ſenſus per eam mutatur, ut nullatenus eius acumen pati ua leat, conſtat in quarto.

Præfationis finis.

CONSTANTINVS AFFRICANVS MEDICVS DE GRADIBVS.

ROſa frigida eſt in primo gradu, ſicca in fine ſecundi. Subtilem ſubſtantiã habet & ſtipticã. Valet ſtomacho & epati, eius enim oppilationem aperit. Capitis dolorẽ ex fumo choleræ, uel ſanguinis uſta, & naribus applicata, placat. Aqua roſata calorẽ ſtomachi, & epatis mitigat. Ex qua capite ſępius loto canicies feſtinatur. Sirupus roſatus cum aqua roſata dolorem ſtomachi de calore curat, nec non acũ men febris, dolorem inteſtinorum & cholericas paſſiones placat. Similiter rhodoſaccharũ, id eſt, aqua roſata cocta cum uino iuuat caput. Aurium & gingiuarũ dolorem, ſi os de ea lauetur, aut gargarizetur tollit. Cataplaſmata fit contra cholericas hęmorrhoidas. Sperma eius puluerizatum putridas gingiuas ſanat. Cortex potatus ſanguinem inferius manantem conſtringit. Oleum roſeum bibitum, uentrem humectat, & calorẽ ſtomachi refrigerat. Cum aceto mixtum, & capiti impoſitum, dolorem cuiuſcunq; ſit caloris interioris, uel exterioris extirpat. Calidũ in aurem diſtillatum calidum apoſtema ſanat. Cũ aqua roſata bibitũ, diſſentericis ſubuenit. Vniuerſaliter etiam ualet contra cholerica uulnera, & ea ſiue interius ſiue exterius ſint, ſanat.

Viola frigida in fine primi gradus, humida in initio ſecundi. Cholerã rubeam de ſtomacho & inteſtinis purgat, calorem eorum mitigat. Potata iuuat pueros ſuffocationem habentes, pleureticis & pectoris aſperitati ſubuenit. Naribus applicata dolorem capitis de calidis fumis mitigat. Cataplaſmata cum polline hordei, ualet contra cholerica apoſtemata. Sirupus uiolatus uẽtrem humectat, tuſſim de calore mitigat. Calorem pectoris & pulmonis ſedat, pleureticis occurrit. Similiter oleum uiolaceũ cum oxyſaccharo facit. Oleum uiolaceum choleram & feruorem mitigat totius corporis, maxime capitis. De quo ſternutatione prouocata ſomnum prouocabitur.

Abſinthium calidum in primo gradu, ſiccum in ſecundo. Stomachũ confortat, & cholerã rubeam cum egeſtione purgat. Galenus in epiſtola quam Glauconi miſit: Abſinthium, inquit, duas habet uirtutes, unam laxatiuam, & aliam ſtipticam. Propter hoc ſi datur morbo nondum digeſto, materiam ut fiat inobediens indurat. Vnde quaſi bellum facit, quia uirtus laxatiua materiam mouet ut cum egeſtione exeat, & uirtus ſtiptica eam indurat & cohibet ne moueatur. Quare laborat materia. Quo dato, cum materia morbi di

geſta eſt, fit obediēs & facilis ad exeundū, duobus modis: uno, quia uis laxatiua naturā adiuuat: alio, quia uis ſtiptica expulſiuam cōfortat, & adiuuat ad excludendā materiam morbi, quæ eſt in cōcauitate membrorū. Epar cōfortat, & eius oppilationē aperit, appetitū irritat, ictericiam curat, nullam actionem phlegmaticā facit. Cum uino potatum urinā prouocat, ebrietatiq; repugnat. Cum ſiſeleo aut ſpica bibitū dolorem ſtomachi & inteſtinorum de groſſa uentoſitate natū mitigat. Cum aceto propinatū, ſuffocationē quæ eſt propter fungorum comeſtionē, placat. Cum melle tēperatum, tumorē qui eſt ſub lingua curat, & nigredinē quæ eſt ſub oculis expellit, uiſumq; clarificat. Succus eius auribus inſtillatus humiditatē ab eis manantē deſiccat. Cum felle taurino tritū & in auribus inunctū cōfortat, & ſonū ab eis excludit. Cū oleo roſaceo & cera ſtomacho inunctū cōfortat, & dolorē expellit. Cataplaſmatū duriciā ſplenis mox diſſoluit. Tēperatū cum melle & in uuluā miſſum, menſtrua prouocat. Sirupus ex eo factus, ſtomachicis & epaticis ſubuenit. Cum oleo coctum & ſtomacho inunctum iuuat. Vnde Dioſcorides: Abſinthium, inquit, in arca poſitum in qua panni ſunt cōditi, tuetur eos ne à tineis deſtruantur. Erit incauſtū factum ex aqua in qua abſinthiū eſt coctum, ſeruat chartas incolumes cum eo deſcriptas ne mures poſſunt eas rodere. Et quidā dicunt abſinthio non inuento, pro eo poſſe poni ſichę armenicū. Alij teſtantur polium eiuſdem eſſe uirtutis cuius abſinthium, ſi pondus & dimidiū de polio habeatur. Bedigorus dixit: Si aſa ponatur in eodem pondere quo abſinthium, & iungatur dimidium pondus mirobalani indi, & illius efficaciæ erunt cuius abſinthium eſt.

Mirobalani citrini frig. in primo gradu, ſicci in 2. cholerā rubeā purgāt, ſtomachum cōfortat. Coſta Lucæ filius inquit: Mirobalani ſunt gummoſi, ideoq; uidenť eſſe laxatiui. Iccirco quibus fuerit gūma nō uiſa, ſunt debilioris uirtutis. Quod teſtať hęc ratio: Quod ſi in calida aqua infundantur, & aqua potabiť, erit fortiter laxatiua. Si autē ad ignem coquantur, erit aqua in quā coquuntur debilius laxatiua. Ignis enim tollit gummoſitatem. Quidā medici dicunt quod indi & citrini ſunt unius arboris. Et citrini ſunt illi qui ſunt immaturi. Indi uero, maturi. Qui frigidi ſunt & ſicci in primo gradu. Choleram rubeam exuſtam etiam utranq; purgant & confortant ſtomachum.

Kebuli ſunt qui naſcuntur in inſula Indiæ, quæ Cebula nuncupatur. Qui cæteris mirobalanis meliores ſunt frigidi in primo gradu. Cholerā nigram purgant, aliosq; malos humores, ſtomachum confortant, ualent contra hæmorrhoidas. Qui cum melle condîti ſtomachum confortant, ſuæq; humiditatis ſuperfluitatem deſiccant. Vnde uiſus obſcuritatem propter fumum à ſtomacho uenientem clarificāt. Sunt etiam utiles melancholicis, & hęmorrhoidas patientibus.

Emblici ſunt poma quaſi pruna, quęcū deſiccanť in ſua arbore aut in alio loco, diuiduntť tripliciter, & ab oſſibus ſeparantur. Quorū ſapor amarus &

ponticus

pōticus eſt. Natura horū eſt frig. & ſicca in primo gradu. Stomachū & anū cōfortāt, hæmorrhoidas habētibus ſubueniūt, capillos cōfortant ne cadāt.

Cuſcute diuerſarū uirtutū eſt. Habet enim amaritudinē & ponticitatē, & eſt calidū in primo gradu, ſiccū in ſecūdo. Vnde cum ſua amaritudine, ſuaq́ ponticitate, eſt humorū attenuatiuū, maxime cholerę rubeæ. Oppilationē epatis & ſplenis & fellis aperit. ſtomachū cum ſua amaritudine & pōticitate cōfortat. Venas & uaſa à putridis humoribus purgat. Cū oxyſaccharo bibitū cōducit diu febricitātibus, maxime pueris, & hęmitriteo ueteri laborātib.

Agaricus duplex eſt, maſculus uidelicet & fœmina. Laudabilior tamen eſt fœmina. Cuius forma ſic dignoſcitur. Intus in ea fruſtra inueniūtur, unū ſuper aliud poſitū. Maſculus uero eſt rotūdus intrinſecus & lenis. Qui utriq́ in primo gradu calidus eſt & ſiccus in ſecūdo. Groſſos & uiſcoſos humores attenuat, & diſſoluit & phlegma purgat. Eſt etiam cōtra uenenum. De quo exagiū unum potatū ualet contra dolorē epatis, inflationē & ſtranguiriam & renum dolorē, & icteritiā, & matricis dolores eiusq́ ſuffocationē, & cutis liuorē curat. Cum ſapa datus prodeſt uulnerato pulmoni. Cū oxyſaccharo, ſplenis tumorē diſſoluit. Gal. mundificatiuū eſſe dixit, & oppilationis uiſcerum aperitiuū. Ideo eſt cōtra ictericiā de oppilatione. Valet etiā epilepticis, & febricitantibus cum rigore occurrit. Iſchiaticis & artetico dolori occurrit, menſtrua prouocat, groſſam uentoſitatem uuluæ diſſoluit. Curat etiam omnem dolorem qui eſt intra corpus.

Eupatorium calidum in primo gradu, ſiccū in ſecundo. Extenuat & mundificat. Vnde dolorem epatis mitigat, duriciam eius ſoluit, & oppilationem eius aperit. Cuius frondes piſtatę cū axūgia porcina uetuſtiſſima, ualet contra uulnera ad ſanandū difficillima. Vnde Gal. Eupatoriū curat diuturnas febres, maxime quartanus dixit Dioſcor. Pro eupatorio ponēdum aſar ęquo pondere, aut abſinthium. Semis tamen pondus abſinthij, addatur.

Chamomila cal. & ſic. in primo gra. eſt, attenuās & molliēs, & diſſoluēs. Frōdes tamē & flores, & radices, ęquales in uirtute ſunt. Quę potui data, aut in aqua dectoctionis eius mulieribus ſedētibus mēſtrua prouocabunt. Mulieres etiā difficile parturientes iuuat. Vrinā prouocat, lapides expellit, inflationē & dolorē ilij diſſoluit. Icteriticiā & epatis dolorē curat. Cuius etiā apozema maxime dandū eſt cum melle coctū peripneumaticis, epaticis, & ad mundificationem totius corporis. Oleum eius ualet contra febrem periodicam, ſi ex eo epithimetur. Si maſticetur ulcera oris ſanat.

Papauer fri. & ſic. in 1. gra. Succus eius cū oleo myrtino mixtus, capillos denigrat & cōfortat. Collyriū ex eo factū pannos oculorū mūdificat. Radix eius maſticata humores capitis ꝑ nares purgat. Succus ꝓpinatus uenas mundificat, morpheā curat, mēſtrua & urinā accelerat. Cū ſapa coctus & oculis cataplaſmatus apoſtema diſſoluit, & puſtulas in eis ſanat, uiſumq́ clarificat.

Caſſia fiſtula mediocris eſt inter calidum & frigidum, Vnde Galenus:

Medicina temperata æquali compoſitioni uel complexioni ſimilis, neq; in calidum, neq; in frigidum & humidum & ſiccũ poteſt iudicari. Proprie choleram rubeam purgat, acumen ſanguinis extinguit, & apoſtema ex eo genitũ diſſoluit. Gargarizata apoſtema gulæ & fauciũ curat, pręcipue ſi miſceatur cum ſucco ſtringni.

Manna inter calidũ & frigidũ tẽperata, laxat uentrem, acumen febrium extinguit, pectora humefacit, cholericis & calidis natura conuenit.

Ladanum calidum eſt & humidum in primo gradu, omnia uenarum capita aperit, apoſtema maturat, dolorem uuluæ mitigat. Et ſi ſubtus fumiget ex eo ſecundinam producit. Cum myrrha mixtum, & oleo ſolutum myrtino, atq; pontico uino, capillos confortat. Coctum cum oleo roſeo auribusq; diſtillatũ, omnem tollit dolorem. Cum ueteri bibitum uino ſolutionẽ phlegmaticam arcet. Nonnunquam immiſcetur cum medicinis doloris mitigatiuis, & cum medicina tuſſis curatiua.

Cardamomi duo ſunt genera. Eſt enim maius & minus. Vtrũq; calidum & ſiccũ in primo gradu. Sed maius minoris caloris, & minoris ponticitatis, & magis odoriferũ. Ideoq; ſtomachũ conforat, digeſtionẽ adiuuat. Cum ſirupo roſato bibitum cholericum uomitum arcet. Cum maſtiche, & ligno aloës, & ſucco mẽtæ potatum phlegmaticum uomitum extinguit, maxime ſi cum ſuis corticibus potetur. Cortex enim ſtipticior eſt ſtomachiq; confortatior. Minor maiore cõfortatior eſt, ſtomachiq; magis digeſtiuam uim adiuuat, humiditatem pectoris, & gulæ, ſtomachiq;, deſiccat.

Cacollæ ualet ſicut cuſcute, calidum eſt & ſiccum in primo gradu. Citrinam aquam atq; hypoſarcam curat. Epar confortat, & odoriferum ructum generat. Succus eius hydropicis choleram non habentibus, cõuenit. In ſtomacho tamen quia aliquantulum eſt uiſcoſum mutatur.

Liquiritia tẽperati caloris eſt. Minus tamen quàm calor naturalis. Humectat moderate, habet aliquantulũ dulcedinis, proinde ualet tuſſientibus, pectus, guttur, & canales pulmonis humectat, ſitim mitigat. Apozema eius decoctionis cum penidijs mixtũ in modum electuarij compoſitum pectora mũdat. Cocta in aqua cũ recens fuerit, & ſuccus extractus ab ea ac deſiccatus, ſuccus liquiritiæ uocatur. Qui optimus eſt aſperis canalibus pulmonis & ſtomacho peruſto. Vniuerſaliter, liquiritia pectori, & ſpiritus inſtrumentis congruit. Qua non inuenta, dragagantũ in eodem pondere mittatur & iungatur ibi ſemipondus pinearum.

Lycium calidum eſt in primo gradu, ſiccum in ſecũdo. Lentigines faciei purgat, puſtulas auriũ & gingiuarũ putrefactas curat, oculos clarificat. Valet cõtra ſcabiem & prudorem, & putredinem oculorum, & humiditatem ab auribus extrahit. Similiter humores à uulua fluentes conſumit potui datum, aut ſuppoſitũ; diuturnũ ſolutionem arcet, & uulnerata inteſtina ſanat.

Aurum

Aurum temperatius eſt cæteris metallis. Habet proprietatē ſubueniendi defecto ſtomacho, timoroſos & cardiacos confortat. Galenus cōtra melancholiam & alopeciam ualere cōfirmat. Quibus chirurgia neceſſaria eſt, ſi fiat cum auro, nullam naſci carnis putredinē promittit. Cum funditur remanet in loco quo fuſum eſt quaſi ſpuma, & dicit̃ cadmia auri, quę ualet cōtra oculorum dolores, & pannos. Humoribus etiam ad oculos deſcendentibus repugnat: palpebras confortat, & neruos earum ſeruat incolumes.

Argentum frigidum eſt & temperatum in humiditate. Eſt contra humidum & uiſcoſum phlegma. Cadmia eius ſimiliter operatur, ut cadmia auri, cadmia tamen auri fortior eſt & utilior.

Borrago calidum & humidum in primo gradu. Rubeam choleram purgat, cardiacis ſubuenit, ex cholera nigra patientibus. Miſſa in uino & potui data lætitiā generat. Eius etiam apozema cum melle uel ſaccharo bibitum contra aſperitatem pectoris, & pulmonis, & gutturis ualet.

Spica nardi calidū eſt in primo gradu, ſiccū in ſecundo. Epar & ſtomachū confortat, dolorē enim ab eis amputat. Apozema eius bibitum renes & ueſicam ab omni ſorde mundat, menſtrua & urina prouocat. Icteritiā ex oppilatione fellis, & epatis curat. Humoribus à capite ad pectus deſcēdentibus, reſiſtit. Puncturā ſtomachi & uentoſitatem inteſtinorū aperit, & mulieribus ſuppoſita fluxum ſanguinis conſtringit. Si autem moretur diu in aqua qua cocta eſt fluxum tollit, & iuuat calida apoſtemata uuluæ. Si ſuffumigetur ex ea, oppilationem uuluę aperit, & menſtrua, & ſuper impetigines fricata, eas omnino mūdificat. Cum aqua frigida potata abominationem tollit, & cordis tremorem. Cum ſapa bibita libidinem augmētat, & os confortat. Cum uino propinata cōtra morſum ſcorpionis & ſerpētis ualet. Collyriū ex ea factum, humiditatē ſalſi phlegmatis deſiccat, piloſq; palpebrarum cōfortat.

Celticā dixit Gal. eſſe illius naturæ cuius ſpica eſt, & illius actionis. Huius tamē actio debilior eſt niſi quia ad prouocandū urinā eſt fortior. Quę cū apozemate abſinthij bibita uentoſitatem ſtomachi, & epatis & ſplenis deſtruit. Ictericis ualet, cū lacte bibita. Cum aceto bibita ſplenis apoſtema diſſoluit, morſum reptilium & dolorem renum & ueſicę placat. Sæpe etiam bibita pectus & ueſicam & pulmonem & uuluam mūdificat, & urinā & menſtrua prouocat.

Fu, id eſt, ualeriana naturam habet ſicut ſpica nardi. Veſicam enim & uuluam & pectus mūdificat. Vrinam & menſtrua prouocat. Maxime ualet cui eſt in latere apoſtema.

Kecabre frigidum & ſiccum eſt in primo gradu. De qua dimidio exagio potato ſanguinē fluentem de inciſione uenarum pectoris conſtringit. Sanguinem etiam undecunq; fluat conſtipat. Cum uino bibita, conuenit cholericis rubeis. Cardiacis propter colligantiam ſtomachi & cordis patiētibus,

Humores

Humores à capite & pectore ad ſtomachum fluentes arcet. Quidam etiam medici teſtantur eam ualere ſtranguirioſis.

Ocimi duo ſunt genera. Eſt enim gariophyllatum & citreum. Sed gariophyllatum calidum eſt in primo gradu, ſiccum in ſecundo. Quidam tamē dicunt frigidum eſſe in primo gradu. Conuenit calidę naturę. Ego quoq; dico naturę eſſe calidę, ſed tamē ſi in frigida infundatur & naribus applicetur frigiditas aquę per nares cū odore deducetur. Ideoq; infrigidat, proinde quidam medici autumant illud eſſe frigidū. Sperma eius ſtipticum eſt. Ideoq; de eo dimidio exagio potato, egeſtio facta ex calore conſtringit & membra cōfortantur. Alia autē ſpecies ocimi eſt quam uulgus citreū appellat. Galenus triſtia corda lætificans uocauit. Cuius natura calida eſt & ſicca in primo gradu. Quo ieiunis eſui dato, frigidum & humidum ſtomachum cōfortat, oppilationem cerebri aperit, cordis defectionem amputat. Vigilias & timorem & ſuſpitionem, & cordis tremorem, quæ ſunt propter nigram cholerам & aduſtam, expellit.

Cubebe inter calidum & frigidum temperatę naturę ſunt. Ideo animum lætificant. Ori & ſtomacho bonum odorem prȩſtāt, ſolutionem cōſtipant, oppilationem interiorem membrorum aperiunt, urinam prouocant, lapides renum frangunt.

Ramnus frigidus eſt in primo gradu, ſiccus in ſecūdo. Valet puſtulis oris & uentris dolorē ſtomachiq; defectionem curat. Cataplaſmatus ęriſepilam deſtruit. Succus eius oculorum collyrio mixtus ſiue ſolus, conuenit omni dolori oculorum, maxime pānorum albedini. Bibitus uero lapidem renū frangit. Vnde quidam aiunt, leproſis eam ualere.

Capillus ueneris, teſtāte Galeno, mediocris eſt inter calidum & frigidū. Vnde Dioſcor. Apozema capilli ueneris ualet anheloſis, ictericis, ſpleneticis, ſtranguirioſis, lapides renum frangit, & ueſicæ. Cum uino bibitus ueneno & humoribus à ſtomacho fluentibus reſiſtit, menſtrua prouocat, dolorem pectoris & pulmonis mitigat. Nam mundat & inanire facit groſſos humores ab eis. Vnde quidam medici dicunt, capillum ueneris rubeam choleram de ſtomacho & inteſtinis deponere. Cataplaſmatus ualet alopecię, & ſcrophis. Coctus cum aqua, & ex eo capite loto, puſtulas & putrefactiones mūdificat. Quo nō inuēto, mittat̄ uiola æquo pōdere, & bis tantū liqritiæ.

Melilotum calidum eſt in primo gradu, eſt aliquantæ ponticitatis. Dura & calida apoſtemata mollit, maxime oculorū, uuluæ, ani, & aurium cum ſapa cataplaſmatis, & aliquando cum uitello oui, aut polline fœnugræci, & ſemine lini. Quod in ſola aqua coctum, fauos capitis curat. Succus cum aceto dolorē capitis curat. Dioſcorides teſtatur melilotum inter calidum & frigidum eſſe temperatum, ſed proprie groſſos humores eliquat. Quo nō inuento, mittatur ęquū pondus & ſemis chamomillę, & ſemis frondiū ficus.

Cypreſſus quibuſdam teſtantibus calidus eſt in primo gradu, ſiccus in ſecundo. Habet aliquantulum ponticitatis. Nonnulli dicunt inter calidum & frigidum eſſe mediocrem. Cuius quidem poma & frondes mittũtur in medicina. Quæ cum ſunt recentia, nouam inciſionẽ ſolidant, crepituræ ualent. Inteſtino ad teſticulos deſcendenti, ſi ex eis fiat emplaſtrum ſuper teſticulos, ualet. Proprie enim membra mollia deſiccant, humiditatem non naturalem attrahunt, uirtutem & duritiam eis præſtant. Frondes in puluerem redactæ, cum modico myrtæ & cum uino bibitæ, ueſicã ne malos recipiat humores cõfortant, & ſtranguriam curant. Galenus dicit: Vidi quoſdam homines eriſipelam cum cupreſſo & farina hordei & aceto curãtes. Poma cupreſſi recẽtia potui data cum uino, ſanguinis fluxũ & uulnera inteſtinorum curant. Humoribus ad ea deſcendentibus reſiſtũt. Sunt & cõtra difficultatẽ ſpirandi & tuſſim, apozema eorum ſimiliter operatur. Quæ cum aceto cocta & lupinis commixta, mũdat ungues, & aſperitatẽ eorum lenit. Frondes tritæ & cum aceto mixtę, capillos tingunt. Quæ commixtę cum oleo & ſtomacho impoſitæ, eum confortant. Vnde Bedigorus: Proprie cypreſſus uulnera deſiccat, & inteſtinis, ne ipſę ad teſticulos deſcendant, repugnant. Qua nõ inuenta, mittatur ſarcocolla æqualiter, & ſemipõdus malorũ granatorũ.

Aros calidũ eſt in primo gradu, ſiccum in ſecundo. In multis collyrijs mittitur, & ualet cõtra impetigines & furfures capitis, capillos lenit & ſubtiliat. Quod ſubtiliter pulueriẓatum, & in aceto bibitum frangit lapides ueſicæ.

Sarcocolla calida & ſicca in primo gradu, cuius hæc eſt proprietas: Plagas ubicunque fuerint ſiue interius, ſiue exterius ſolidat. Viſcoſum phlegma purgat. Vnde iuuat iſchiaticos & arteticos, humores deſcendentes ad oculos conſtringit. Valet cõtra ophthalmiã & puſtulas oculorũ & omnem maculam eorum. Quæ cum croco mixta ſi in modũ unguenti fiat, ſcrophulas in collo natas curat.

Stichas calidum & ſiccum in primo gradu. Aperit, attenuat, & omnia uiſcera mũdificat. Interiora mẽbra cõfortat, pectus & pulmonẽ mũdificat.

Myrtus frigidus in primo gradu, ſiccus in ſecundo. Cuius odor calido fumo ad caput ſalienti repugnat. Quæ puluerata deſiccat calida apoſtemata. Vſta & cum oleo temperata, uuluã iuuat. Succus eius diſtillatus auribus humiditatẽ earum deſiccat. Sapa eius diarrhijs, dyſenterijs ualet. Quæ etiã uiride & cum aceto trita & mixta, capitiq; impoſita, ſanguinẽ de naribus fluentem ſedat. Semen habet quiddã dulcedinis, & ponticitatis, & aliquantulum amaritudinis. Cum ſua dulcedine, iuuat eos qui de calida tuſſi moleſtantur, neq; nocet pulmoni, nec pectori. Cum ſua ponticitate, contra ſanguinis fluxum, & cholericam ſolutionem ualet, ſtomachumq; confortat, & inteſtina, & ueſicam, & propter coadunationem dulcedinis & ponticitatis urinã mouet, dolorem & puncturam ueſicę mitigat. De quo facto cataplaſmate cum frondibus

frondibus arteticorũ dolorẽ placat,& membrorũ mollitiem indurat. Aqua decoctionis myrtę,uuluę foras exeunti ualet. Mulieribus in ea ſedẽtibus humores de matrice fluentes deſiccat. Capite quoq; cum ea loto capilli cõfortantur,& augmẽtantur,& caput à puſtulis,& à furfuribus mundificat. Dioſcor. dicit: Sapa myrtæ ualet cõtra cholericã diſtemperantiã, & dyſſenteriã, & uulnera interaneorum. Oleum eius capillos cõfortat,& augmentat. Raraetiã corpora habentibus,nimiũ ſudantibus,maxime ęgritudinem exuntibus & defectionẽ præ ſudoris nimietate habentibus cũ oleo myrtino peruñctis,clauduntur pori,& ne exeat ſudor prohibetur.

Lingua auis,calida & humida in primo gradu. Proprietatem habet confortandi coitum,& ſperma augmentandi.

Fumus terrę cal. in primo gra. ſiccus in 2. Vnde ſtomachũ confortat,appetitũ irritat,urinã prouocat, epatis oppilationẽ aperit. Succus eius crudus & potui datus, à ſcabie & à puſtulis & prudore mundificat. Cholerã uſtã purgat,ſanguinẽ clarificat, maxime ſi cũ mirobal. mixtus fuerit. Dioſ. Fumus terrę huius ꝓprietatis eſt,corpus em̃ ab omni putredine humorũ mũdificat.

Rubea calida & ſicca in fine primi gradus. Habet quiddã amaritudinis & quiddã ponticitatis. Vnde epar,& ſplen cõfortat,& mũdificat,& eius oppilationẽ aperit,urinã prouocat, menſtrua augmẽtat, omnia corporis mẽbra de putredine mundificat. Vnde Dioſcor. Radix rubeæ mulieribus ſuppoſita menſtrua prouocat,fœtum'q; mortuum expellit. Quæ puluerata, & cum aceto temperata,morpheam mundificat. Alij dant ad bibendũ propter ilij dolorem & iſchiam,cum melle & aqua calida.

Styrax duobus modis eſt,liquidũ uidelicet & dicitur ſigia, eſt & calamenthum. Quę utraq; cõueniunt medicamini, calida in primo gradu, & ſicca in ſecundo, eſt mollatiuum & digeſtionis adiuuatiuum. Valet etiam tuſſientibus,& catarrhum patiẽtibus,ſi ex ea fumigentur, aut potum accipiant. Vnde Dioſcorides: Styrax calefacit,& mollit,& ualet cõtra tuſſim, catarrhum, atq; raucitatem. Potui datum, aut mulieribus ſuppoſitum, conuenit clauſę atq; duræ uuluæ, menſtrua etiam prouocat. De quo modicum inglutitum egeſtionem prouocat. Quidam ſigiam cum oleo roſeo mixtum contra ſcabiem & puſtulam dicunt ualere.

Acacia frigida in primo gradu,ſicca in tertio, Vnde Dioſc. Acacia ęriſipelam habẽtibus cõuenit,ignem ſacrũ & puſtulas oris purgat. Valet etiam cõtra oculorum crepaturas. Anum & uuluã foras exeuntes intus cõuertit. Quæ potui data aut per clyſtere mixta uentrẽ cõſtipat, & ſanguinis fluxũ arcet. De quo Bedigorus: Acacia eſt multũ utilis in collyrijs, & calidũ apoſtema habẽtibus, pro qua poſſunt poni lẽtes abſq; ſuis corticib. ęquali põdere.

Perna inter cal. & frigidũ & hum. & ſiccũ eſt tẽperata. Maior enim melior eſt minore, lucida etiã utilior obſcura eſt. Aequalis & rotũda proprie ualet cardiacis, cordis tremorẽ patientibus, timoroſis & ſuſpicioſis ex cholera

nigra. Cordis enim ſanguinē clarificat, eiusq́; groſſitiem extenuat, & humiditatē in oculis coadunatā deſiccat, eorūq́; neruos cōfortat. Vnde Ariſtot. Vidi homines quoſdam eliquaſſe gemmas de quarū liquore corpore loto, alba morphea loca plena liberata ſunt. Valet etiā cōtra extenſionē neruorū oculorum. Quidam tamen dicunt pro una drach. gemmarum inperforatarum, aliam uel ſuarum cochlearum perforatarum poſſe mutari.

Hyacinthi triplices ſunt: Rubei, citrini, & ueneti. Granata ſunt omnibus meliores. Quibus hæc eſt proprietas. Nam ſi mittātur ad ignem, & inſufflemus, quanto plus ad ignem inſufflauerimus, eo amplius rubicundiores fiunt. Si in eis aliqua nigredinis pictura fuerit, cauſa ignis deſtruetur. Eruntq́; omnino clariſſimi. Citrini non adeò ignē patiūtur. Veneti enim nullatenus ignem pati queūt. Quos omnes Ariſtot. cal. & ſic. dixit eſſe. Alij rubicūdos dicunt eſſe calidos. Venetos frig. & citrinos, mediocres. Omnes ſunt cōfortatiui, triſtitię & ſuſpicionis ablatiui. Cōtra ſanguinis fluxū ualent. Vnde Ariſtoteles: Qui granatos in collo, manuue, uel in aliquo corporis mēbro duxerint, ſi intrauerint ad aliquā prouinciā peſtiferam, nullatenus eis nocebit.

Oculcea eſt herba ſuper terrā duobus brachijs ſaliēs. Cuius frondes breues & ſubtiles, quaſi frondes chamomilę. Spinam etiam modicā uiridem, & florem uiolaceū. Rami eius multos nodos habēt. Quę cal. in primo gradu, ſicca in tertio. Valet defecto ſtomacho, & epati. Eſt cōtra diuturnas febres. ſtomachi apoſtemata curat.

Bedigar frig. in primo gra. mediocris inter ſiccitatē & humiditatē, & ſtomachū cōfortat, febrē diuturnā mitigat. Eſt cōtra ſpaſmū qui fit ex ſtomachi defectione. Maſticata & ſuper morſum reptiliū impoſita, dolorem mitigat. Radix eius ualet cōtra fluxū ſanguinis & uētris. Quę cataplaſmata mēbra cōfortat. Vnde expellit humores ad ea defluētes, humidū etiā apoſtema diſſoluit. De cuius apozemate os ſi fuerit lotū, dolorē dentiū amputat. Huius arboris cortex, & frōdes & rami, ſunt frigidi, & ſicci in primo gradu. Sed frondibus cū aceto cataplaſmatis ſcabies & puſtulę, & plagę curanť. Cortex eius uno exagio potui datus cum uino uel aqua phlegmaticos humores purgat. Cum aceto tēperatus, cutis morpheam habens ex eo inuncta, omnino mundificabitur. Super oſſium fractura impoſitus, cito eam ſolidat.

Lupinus cal. & ſiccus in primo gradu aliquantulum habēs ſtipticitatis rubeā cholerā purgat. Prodeſt eis qui dolorē in epate habēt, apoſtema, hydropiſim, & cōſtipatos uētres purgat. Succus eius crudus potatus, magis eſt laxatiuus, minus oppilationis aperitiuus. Coctus autē & deſpumatus plus aperit, quàm laxat. Cōmixtus cū ſucco ſolatri erit optimus, cōtra phlegmones, qui ſunt in epate & ſplene. Icteritiā curat, uentrem humectat, cholerā extinguit. Cataplaſmatus ſuper ſplen, dolorē ab eo celeriter amputat. Auribus diſtillatus mūdat eas de omni putredine & putore. Similiter operatur in naribus, Succus oleo roſeo temperatus, loca igne peruſta refrigerat.

Endiuia

Endiuia de amaritudine & ponticitate cõpoſita eſt, frig. & ſic. in primo gradu, ſtomachũ confortat, oppilationẽ epatis aperit. Succus eius coctus, & diſpumatus, cum oxyſaccharo bibitus, humores putridos expellit, & diuturnas febres curat. Qui mixtus cum ſucco marathri & oxyſaccharo erit utiliſſimus febricitantibus, ictericis, ſpleneticis, epaticis, propter oppilationẽ dolorem habentibus. De qua cataplaſmate facto calorẽ epatis & ſtomachi mitigat, & optime cõfortat. Mixtus cum polline hordei & oleo roſato, calidũ ſanat apoſtema, maxime ſi fuerit in oculo. Arthetico dolori de calore facto, mitigationem prꝺſtat.

Sponſa ſolis frigida & ſicca in primo gradu. Stomachũ confortat, ualet cõtra morſum ſcorpionis, aliorũ reptilium, quꝺ cum myrrha mixta mulieribus ſuppoſita menſtrua prouocat. Simili etiam modo ut endiuia operatur.

Bolus frig. & ſic. in primo gradu. Valet contra fluxũ ſanguinis, & uẽtris diarrhiã, dyſſenteriã, hæmorrhoides, tenaſmũ. Humoribus etiã à capite ad pectus deſcendentibus repugnat. Prodeſt etiã hꝺmoptoicis uulnera in pulmone & catarrho habẽtibus. Oſſiũ fracturã ſolidat. Vnde Galen. Bolus armenicus ualet contra peſtilentiã, eiq; repugnat. Vidi etiã quoſdã illud bibere, & ilicò à morbo eſſe euaſos. Illi autẽ qui non iuuabãtur, ex hoc contingebat eis, quia eorũ febris erit acuta, & bolus nõ ualet niſi cum uino, Vinũ autem febribus eſt contrarũ. Proinde oportet inueſtigãdo eligere uinũ leuiſſimum, & frigidiſſimũ. Raro enim inuenimus peſtilentiã non eſſe cum acuta febre. Sed quidã dicũt bolum armenicũ eſſe cimoleã. Quod negat Dioſcor. Dixit autẽ cimoleã eſſe duplicẽ. Vna eſt alba, alia porfiretica, quæ ambæ habent uentoſitatẽ. Quꝺcunq; harũ cum aceto tẽperetur, & ſuper aures imponatur apoſtema habentes, iuuat. Super loca igne peruſta cataplaſmata, mitigationẽ pꝺrſtat. Duritiã teſticulorũ emollit. Calidũ apoſtema & æriſipelam, curat. Vnde. Galen. Cimolea, inquit, eſt compoſita de diuerſis uirtutibus, habet enim ponticitatem conſtringentem, & uim diſſoluẽtem. Sed loca caret his uirtutibus. Non lota utraſq; habet.

Terra ſigillata frig. & ſic. eſt in primo gradu. Valet cõtra diuturna uulnera & putrefacta, ſiccat enim ea. Eſt & cõtra morſus ſerpentiũ, & omnium reptilium. Mortiferas potiones ſi poteſt per uomitũ & uenenum emittit foris. Cum aceto & oleo roſaceo mixta ſuper calidũ apoſtema impoſita iuuat. Valet etiã contra uulnerata inteſtina, & diarrhiam, & tenaſmũ, & fluxũ ſanguinis de quocunq; loco fuerit conſtringit. Cum aceto temperata, & ſuper morſum rabidi canis impoſita, ualet.

Crocus cal. & ſic. in 1. gra. Stomachi diſſipat abominationẽ, & capitis grauedinẽ generat & ſomnũ prouocat. Vulnerata inteſtina, & tenaſmũ & diarrhiã ſanat. Quia ſufficiẽter medicinas ſimplices in 1. gradu caliditatis & frigiditatis, humiditatis & ſiccitatis exiſtentes cõpleuimus, earũq; proprietatũ iuuamentũ explanauimus, ſequitur de his quarũ uirtutes in 2. gradu exiſtunt.

De ſecundo gradu.

MVſcus eſt puſtula in uentre cuiuſdã animalis naſcẽs, capreolo ſimi lis, quod in India eſt, hęc coagulato ſanguine plenus eſt. Et ipſo ani mali ad quẽpiã palũ uel arborẽ ſe ſcalpẽte, neceſſario cadit. Cuius natura cal. & ſic. in 2. gradu. Ideoq; cõgruit ſenioribus, & in hyeme. Mẽbra quidẽ defecta aromatizando confortat. Timorẽ melancholicis amputat, & audaciã præſtat. Oculorum quoq; & omniũ membrorũ uentoſitatẽ tollit. Sternutatione ex eo facta cũ modico croco & cãphorę, dolorẽ capitis de fri gido & humido curat. Quidã tamen per ſe dicunt muſcũ cum oleo ſambuci no inunctum femoribus libidinem augmẽtare. Alij uero dicunt muſco non inuento, caſtoreum ęquo pondere idem ualere.

Maſtiche cal. & ſic. in 2. gradu. Proinde phlegm a diſſolu t, ſtomachũ ca lefacit, appetitũ excitat, uentoſitatẽ, apoſtema, & tumorẽ ſtomachi, epatis, & inteſtinorũ curat. Malas quoq; cogitationes aufert. Cũ oleo roſato inun ctus ſtomachũ cõfortat, cutemq; clarificat. Vnde Dioſcor. Maſtiche ualet hęmophthoicis, diuq; tuſſiẽtibus proficit. Ioan. Damaſc. dixit: Maſtiche cũ aqua frigida data, ſtomachum corroborat, & ſuperfluam humiditatẽ ab eo expellit. Cũ calida tamen data, nihil prodeſt. Iterũ Gal. Maſtiche gingiuarũ fiſſuris, earumq; putredini prodeſt. Ex aqua decoctionis eius ori loto ſuccur rit. Item Cleopatra, pro eo poni par pondus ſquinãti iubet. Dioſ. ait; Gum mam maſtichis, gummam lentiſci, pini & cypreſſi idem ualere.

Rheum aliud in India, aliud in Ponto naſcitur. Rheum tamen Indię, lau dabilius. Vtraq; cal. & ſic. in 2. gradu. Quiddam ſtiptici habẽt, & acuminis. ualet defecto ſtomacho, uentoſitatẽ, epatis dolorem, & ſplenis duriciam, hy pochondriorum extenſionem curat. Renum dolorem & ueſicę, ac matricis infirmitatem extirpat. Sanguinem de pectore manantem cõſtringit. Anhe helitum, ſingultũ, uulnera inteſtinorũ, diuturnam ſolutionem, & prolixam febrẽ amputat. Morſus reptiliũ curat. Quod puluerizatũ, & cum aceto tem peratum cutem & faciem à lentiginibus & impetigine mundificat.

Corallus frigidus & ſic. in 2. gradu. Oculorũ dolores, obſcuritates, pan nos, & putrefactiones ſi in collyrijs ponatur, curat. Puluerizatus dentes ex eo fricatos clarificat, gingiuas putridas ſanat. Vnde Gal. Corallus, inquit, uſtus, gummęq; mixtus, & cum aqua frigida potatus, ſanguinis fluxum un decunq; ſit reſtringit, ſtomachum cõfortat. Item Galen. dixit ſe probaſſe co rallum ſuſpenſum in collo habentis dolorem in ore ſtomachi, eum ſanaſſe.

Aloẽs tria ſunt genera, Vnum rubeũ, de quadã inſula Indiæ, quę dicitur Schetra. Aliud autem nigrum quod eſt de Perſia. Tertium citrinum, & fit in Arabia. Quibus omnibus laudabilius eſt Scetrẽſe, ſi fuerit unctuoſum, pręlucidum & rubeum, quaſi colore epatis, citoq; fragile, odoriferum, & ama riſſimum. Vniuerſaliter autem aloẽ calidum & ſiccum in 2. gradu. Stoma chum mũdificat & cõfortat, Caput & articulos de phlegmate purgat, ege

ſtionem

ſtionem prouocat, epatis oppilationem aperit, colorem ictericũ clarificat. Si tamen multũ & ſępius ſumatur, ſtomachum & inteſtinũ excoriat. Oportet ergo præparare ita, ut cum eo maſtiche aut dragagantũ, aut bdellium miſceatur. Temperatur enim qualitate earũ ſpecierum. Nonnũquam lauetur cum apozematibus aromatizantibus, & ſubtiliſſime teratur, ut optime lauet, atq; mũdificet ſtomachũ. Proprietatem tamen habet ſolidandi recentia uulnera, deſiccandi ac mundificandi earũ putredinẽ. Maxime uulnera teſticulorũ ac præputij ſanat. Cum aqua temperatũ apoſtema labiorũ, nariũ & oculorũ curat. Vnde Dioſ. Aloë, inquit, cum melle temperatũ, aufert uigorem qui ſub palpebris eſt. Mixtũ cum oleo roſato & aceto fronti & tempori bus perunctis ſalutem præſtat. Dolorẽ capitis & pruriginem oculorũ extinguit. Cum uino temperatũ cadẽtes capillos cõfortat. Temperatũ cum uino & melle apoſtema lacertorũ, linguę, gingiuis, toto etiã ore exiſtentiũ curat.

Lignũ aloẽs tribus etiam modis eſt: Vnũ etiam fit in quadã regione Indię, & dicitur comę, & cũctis laudabilius eſt. Eſt & aliud quod fit in inſula maris Indię, quę uocat̃ cumar. Tertium in quadã regione fit, quę dicit̃ Samies. Lignũ aũt aloẽs uniuerſaliter cal. & ſic. in 2. gradu. Cerebrũ & omnia membra interiora corporis cõfortat. Superfluã corporis humiditatẽ expellit, Maxime de ſtomacho uẽtoſitatẽ diſſoluit. Oppilationẽ aperit, uentrẽ cõſtipat. Vrinę fluxui qui propter frigiditatẽ & defectionem ueſicę fit, repugnat.

Acorus cal. & ſic. in 2. gra. Ventoſitatẽ & inflationẽ ſplenis expellit. Stomachũ mũdificat, epar cõfortat, & eius oppilationẽ aperit. Apozema eius dolori lateris & pectoris ualet, ſplenis duriciam mollit. Fracturã lacertorum ſolidat, urinam & menſtrua prouocat. Succus eius mundificat oculos, & lumen eorum clarificat. Pro eo uero poni poteſt, par pondus & dimidium fuſtium gariophyllorũ aut cymini ęquali pondere.

Arnogloſſa frig. & ſic. in 2. gra. Vulnera deſiccat, & eorũ putredinem mũdificat, epar cõfortat, acri igni repugnat ne corpus ambiat. Calorẽ etiam qui de ignis aduſtione eſt refrigerat. Hemoptycis, dyſſentericis, mẽſtrua & hæmorrhoidas habẽtibus ꝓficit. Vulnera pulmonis curat. Radix eius cocta in aqua, & ore ex eo loto, dolorem dentiũ mitigat. Gal. Succus quinq; neruię cõtra epatis & renũ oppilationẽ ualet. Dioſ. Succus quinq; neruię contra puſtulas oris ualet. Et ſi cimolea uel ceruſſa miſceat̃, fit optimus cõtra ęriſipelas.

Nux muſcata cal. & ſic. in 2. gra. Ori fœtido odorẽ bonũ reddit, digeſtiuã uim adiuuat, uẽtoſitatẽ expellit, epar & ſplen cõfortat, uentrẽ cõſtipat. Gal. Nux muſcata, inquit, cutẽ ab impetigine, lẽtigine, & ſcabie mũdificat. Splenis & epatis tumorẽ diſſoluit. Macis eſt cortex ramorũ arborũ nucis muſcatę, quę ab India uenit. Cuius natura cal. & ſic. in 2. gradu, epar & ſplen, & ſtomachum cõfortat, & eorũ putredinẽ mundificat. Sternutatio de eo facta cũ oleo uiolaceo hæmicraneũ dolorem, qui fit de phlegmate curat.

Galla frigida in 2. gradu, ſic. in tertio. Quæ duobus modis eſt. Quædam

enim nondū eſt matura, quę eſt puſilla & non perforata. Eſt & altera quæ eſt matura, pertinens rubori & tumori, ideoq́ minoris frigiditatis & ſtipticitatis exiſtit. Dioſcor. Aqua decoctionis gallę, uuluę foris exeūti, reſiſtit, & humores ab ea fluentes deſiccat mulieribus ex ea fomētatis. Si ſuper apoſtema ponat, illud curat. Vſta uero ualet ſanguinolētę egeſtioni, & fluxū ſanguinis de quocūq; loco manauerit, ſiſtit. Pulueriżata & naribus inſufflata ſanguinem effluentem conſtringit. De qua drach. 3. cū uino uel frigida potatę, uulneratis inteſtinis, & diuturnæ ſolutioni ualent. Et ſi prius cum ſeuo caprino temperetur, fiſſuris calcaneorum proficiet. Si cum gumma lentiſci temperetur, labiorū fiſſuras ſanat. Dioſcor. Galla, inquit, ſolet ſubuenire locis quibus repugnatio, conſtipatio, & deſiccatio oportuna ſunt.

Ariſtolochia duplex eſt, lōga ſcilicet & rotūda. Vtraq; uero. cal. & ſic. in 2. gra. Sed rotūda ſubtilior eſt & fortiorē habet actionē. Vnde Gal. Paucū humorē, inqt, ariſt. lōga mūdificare debet: rotūda uero multū. Lōga uero magnā oppilationē aperit, groſſā uētoſitatē diſſoluit, putredinē uulnerū intrinſecus & extrinſecus exiſtentiū, uenas etiā dētiū mūdificat, & gingiuas cōfortat. Vnde Dioſ. Ariſtolochię lōgę exagiū 1. cū uino bibitū, cōtra uenenū facit: Myrrhę mixtū ac piperi, ac potatū menſtrua ꝓuocat, ſorditiē parturientiū mūdificat. Calida bibita, dolorē uētris cū uino placat. Quod aūt de ariſt. lon. diximus, intelligendū eſt quia idē rotun. operat, ſed fortius & uelocius idē facit. Anheloſis, ſuſpirioſis, ſingultuoſis, ſplenē durū habētibus proficit. Rigorē febriū, lacertorū defectus uel cōtractionē, & lateris dolorē amputat, ſi cum aqua bibat. Gal. Ariſtol. rot. cū aqua bibita, epilepticis, podagricis, & ſpaſmū habētib. ſubuenit, pro qua poni poteſt pōdus, & ſemis ariſt. lōgę.

Balſamus eſt arbor in India creſcēs, ſaliēs ſup terrā mēſura unius brachij, uel parū plus. Cuius rami rubeo uiridiq́ colore pfuſi, quaſi rami thitymali tenues ſunt, & colorē uiridē habētes. Faciūtq́ in capite quaſi gēmas, paruaq́ grana in modū piperis producentes. Ex fiſſuris ramorū huius arboris, egreditur quidam liquor in canicularibus diebus ſicut lac ex thitymalo. Dioſc. uero dicit: In unoquoq; anno ex hoc liquore 50. uel 40. librę coadunantur. Nec in aliqua parte mundi niſi in quodā loco Ægypti, arbor illa naſcit. Cuius lignum, xylobalſamum, ſemen carpobalſamū, liquor balſamus dicitur. Huius aūt lignū medicinę cōueniens eſt. Semen quoq; laudabilius. Liquor uero omnibus melior exiſtit. Hi itaq; cal. & ſic. in 2. gradu. Liquor tamē cęteris calidior. Oculorū obſcuritati, & uuluæ frigiditati ualet. Peſſariū de eo factū, cū cero & oleo ſecūdinam & mortuū fœtū expellit. Epithimatū, rigorem febriū aufert, & urinā prouocat, tuſſim diuturnā mitigat, duriciā anhelitus pagorizat. Materiā digerit, eam'q́ expellit per canales pulmonis. Pro quo ęquale pōdus carpobal. aut camph. poni poteſt. Carpobal. bibitū ualet pleureſi, phlegmaticis, tuſſiētib. epilepticis, iſchiaticis, uertiginē, ὀρθόπνοιαν, & ſtrāguiriā patiētibus ſubuenit. Morſus reptiliū curat, ꝓ quo poni poteſt.

pondus

pōdus & dimidiū xylobal. quod ſimiliter operaẗ ut carpobal. licet debilius.

Thus cal. & ſiccum in ſecundo gradu. Calefacit, conſtipat, & uiſum clarificat. Recentia uulnera ſolidat. Fluxum ſanguinis undecunq; fluat conſtringit. Peſſima uulnera in ano aut in alio loco naſcentia non permittit dilatari, ſi cū lacte tēperetur & inducaẗ ſuper ea, groſſum q́; phlegma de capite diſſoluit. Falſas cogitationes remouet, memoriā corroborat. Maſticata cū origano uel ſtaphiſagria phlegma attrahēdo de capite expellit, & grauitatem linguę alleuiat. Cū umbilico maris & origaleon, & acriori aceto tēperatū ſi ſuper ubera puellę nondum magnificata cataplaſmetur, non multum ſinit illa augmentari. Cum ſeuo anatis mixtum optimum fit ad uulnera deſiccanda, ignis aduſtione facta. Sicut ſapa diſſoluatur, auribusq́; diſtiletur, earum dolorem mitigat. Cortex thuris ſiccior fortiorq́; eſt thure. Ideoq́; ad reſtringendum ſanguinem magis ualet, & uulneris uuluæ de qua feculenti fluunt humores, & ſtomachi dolorem placat. Diarrhiam, dyſſenteriā, uulnerataq́; inteſtina etiam ſi extra cataplaſmētur, curat. Quo non inuēto, duplex pondus galbani ponetur pro eo.

Gariophyllum calidum in ſecundo gradu. Stomachum & epar, & interiora ſua aromaticitate confortat, uentrem conſtipat, cibum quoq; digerit, & ſi eius drach. 1. cum lacte bibatur, libidinem augmentat.

Calamus aromaticus ſubtilis eſt & cōcauus, citrinumq́; colorem habens, odorē ſuauem, in India & Perſia naſcitur, & deſiccatus, ſi cum digitis ſtringitur facillime frangitur. Calamus tamen Indię, laudabilior eſſe creditur. Horum autem utriq; cal. & ſiccus in 2. gradu. Calamus dolorem ſtomachi, & epatis potui datus mitigāt. De quo cataplaſma factum calefactionem uuluę & apoſtemata in ea exiſtētia curat, & menſtrua prouocat. Valet ueteri tuſſi, ſi fumigio fiat ex eo.

Ambra de uentre cuiuſdam marinæ beſtiæ egreditur. Quidam tamen dicunt quod in fundo maris naſcitur. Sed undecūq; ſit, laudabilior eſt quę uarij coloris eſt & unctuoſa. Ambra calida & ſicca in 2. gradu. Stomachū confortat, ſenſum & omnia interiora membra corroborat. Eſt & ſeniorū & frigidas naturas habētium iuuatiua, maxime ſi in hyemali tempore detur. Vt quidam dicunt cardamomum, id eſt, ſylueſtre carui pro ea poni poteſt.

Polium calidum & ſiccum in 2. gradu. Groſſos humores attenuat, hydropicis, & ictericis propter oppilationem epatis & ſplenis, & fellis patientibus ualet. Menſtrua & urinam prouocat, uentrem ſoluit. Cum aceto bibitū duritię ſplenis proficit. Eius apozema propinatum, lūbricos, cucurbitinos, & aſcarides excludit. De domo ex eo fumigata, reptilia fugantur. Captis tamen dolorem generat, & ſtomacho nocet. Vnde Dioſcorides: Pro polio poni poteſt æquale pondus corticum mali granati, & ſemen caſſiæ.

Sumac frigidum in 2. gradu, ſiccum in tertio. Somachum cōfortat, appetitum excitat, dolorē epatis mitigat, Solutioni ualet, uomitumq́; cholericū

& fluxum

& fluxum ſanguinis undecūq; fluxerit, arcet. Apozema eius ore ex eo loto gingiuas cōfortat. Puluerizatū & cum melle tēperatum, labiorū ſciſſuras ſanat Gal. Collyriū de ſum ac factū, prurientibus oculis ſubuenit. Apozema uulnera inteſtinorū curat. Quo nō inuēto, radix herbę acetoſę ponatˀ ꝑ eo.

Nucleus cal. in 2. gradu, ſiccus in tertio. Lapides renū & ueſicę frangit, urinā prouocat. Corpus de putridis humoribus purgat.

Hęmathiten Gal. dixit parū eſſe calefactiuū & extenuatiuū, puſtularū oculorū mundificatiuū. Et ſi melle tēpereť aſperitatis palpebrarū, & angulorū oculi lenitiuū. Et ſi lacte mulieris tēpereť, ophthalmię, caloris, ardoris & aſperitatis eſt iuuatiuus. Dioſ. Hęmathites, inquit, quiddā pōticitatis & ſtipticitatis habet, & ſi oui albumine tempereť, contra apoſtemata oculorū ualet.

Peonia cal. & ſicca in 2. gradu. Quiddā ſtipticitacis & dulcedinis ex hoc intelligiť habere, quod cum maſticatur modica amaritudo cum aliquo acumine in ore ſentiť. Hoc itaq; cum melle bibita menſtrua prouocat, epatis & ſplenis oppilationē cum ſuo acumine aperiens, ſua ſtipticitate lyenteriā cōſtipat. Ideoq; cum melle potata diarrhiam curat. In puerorum collo ſuſpenſa timorē eorū aufert, quod ei eſt propriū. Vnde Gal. Vidi, inquit, puerū octo annorū in cuius collo peonia ſuſpenſa ferebať. Quę cū forte quadā die caderet, mox puer ad terrā corruit ꝑcuſſus ab epilepſia. Sed religata collo eius celeriter euaſit à paſſione. Admirās itaq; peoniam de collo eius ſecūdo abſtuli: Ipſe tamē eodē modo ad terrā cecidit. Peoniaq; rurſus collo appoſita protinus incolumis ſurrexit. Ideoq; cōfiſus ſum ut quiddā tenuiſſimū diſſolutū & cum aēre mixtū unà cū flamine cerebrū petat. Alij tamē dicūt maxime Dioſcorid. peoniam qualicūq; modo accipiatur, epilepticorum iuuatiuam eſſe.

Salices frig. in 2. gradu, ſic. in primo. Valēt dolori capitis de calore: Si ſuccus eius in aurē mittať, proficit. Itē ſuccus eius uulnera ſolidat. Cortex eius uſtus, & cū aceto tēperatus, porros & uerrucas aufert. Gal. Lac, inquit, corticis ſalicis florē habētium, uiſum clarificat, defectos oculos cōfortat. Succus frondiū & pomorū potatus, ſanguinē cōſtringit, & ut mulier cōcipiat non (permittit.

Iris. cal. in 2. gradu, ſic. in 3. Dolorē neruorū de phlegmate mitigat, tuſſim diuturnā placat, ſcreatum facilē reddit. Groſſos humores pectoris attenuat. Cum aceto potatus morſum reptiliū curat, ſpleneticis ſubuenit, ſpaſmum & rigorē febrium ſedat. Dolorē uuluę mitigat & aufert. Cum uino bibita mēſtrua prouocat. Si uero de ea peſſariū cū melle fiat, ſecundinā & mortuū fœtum expellit. Si cum aqua calida bibať, dolorē uētris tollit, ſtomacho tamen nocet. Elixatus & piſtatus, uuluā dolentem curat, ſi calefactus ſuper eam ponatur. Coctus & cum oleo roſato mixtus, uulnera & puſtulas deſiccat. Puluis quoq; eius putrida uulnera mūdificat, & bonā in eis carnem generat. Ireleon ualet dolori neruorū de phlegmate, & dolori uuluæ. Peſſarium de ea factum uuluę aperiendę ualet, & eam calefacit. Apoſtema in ea natum diſſoluit, & dolorem aurium de frigiditate mitigat.

Menta

Menta calida & ſicca in ſecundo gradu. Stomachum odoriferum reddit, & eum confortat, digeſtionem adiuuat. Abominationem & uomitum ex phlegmate aufert, & bonũ ructum generat. Succus eius bibitus frigido ſingultui ualet. Cum ſucco malorum granatorum acetoſorum, aut cum aceto pomi citrini propinatur, cholerico ſingultui optimus eſt. Menta ſæpe comeſta lumbricos occidit, & libidinem auget. Apozema eius apoſtematibus teſticulorum eo locorũ prodeſt. Cataplaſmata ſuper ubera lac in eis coagulatum diſſoluit. Succus eius cum modico melle mixtus, auribusq́ʒ diſtillatus, dolorem capitis & uentoſitatem de frigiditate compeſcit. Cuius frondibus ſi lingua fricetur, omnem aſperitatem amittit. Cataplaſmata cum ſale ſuper morſum rabidi canis, ualet. Succus eius cũ ſapa prægnantibus potui datus, facilem partum facit.

Siſymbriũ calidũ & ſiccum in ſecũdo gradu. Capite ex eo loto & fricato eius oppilationẽ de groſſis humoribus factã diſſoluit. Similiter eius capiti inunctũ apozema, nariũ oppilationẽ aperit. De quo ſi duo exagia cũ melle ſumant, ueſparũ morſibus proficit. Syluestre ſiſymbriũ dicit eſſe calamenthũ, quod magis ad medicinam pertinet. Hoc enim fortius eſt. Quod potui datum, aut cataplaſmatum, mẽſtrua, & urinam prouocat, dolorem uentris, & morſum reptilium, lacertorum, atqʒ epatis duriciam curat. Cum aceto coctum, & oleo roſato mixtum, capitiq́ʒ cataplaſmatũ dolorem mitigat, & fumo de ſtomacho ad caput ſalienti repugnat.

Myrrha cal. & ſicca in ſecũdo gradu. Lũbricos & aſcarides excludit, fœtũ mortuũ & ſecundinã expellit. Os uuluę attenuat, & aperit. Peſſariũ de ea factum cũ abſinthij ſucco, uel rutę, mẽſtrua prouocat. Si autẽ tẽperetur cũ ſucco myrtę, & ſupponat, humores putridos deſiccat. In modũ fabæ data diuturnam ſitim, tuſſim, anhelitũ, dolorẽ lateris, & pectoris mitigat. Nimiã ſolutionem ſtringit, uulnerata inteſtina ſanat. Sub lingua miſſa, & cum diſſolui tur tranſglutita, aſperitatem pulmonis, & canaliũ lenit, & uocem clarificat. Andromachus dixit: Myrrha uulnera pectoris, gutturis, & omnia uaſa mundificat. In modum fabæ ante horam acceſſionis data, rigorem febriũ paragorizat. Fledius teſtatur, Myrrham temperatã uino in modum epithimatis capiti inductam, eius dolorem placare, & cataractam oculorum cõſtringere. Collyrijs mixta oculorum uulnera mundificat, aſperitatem palpebrarum lenit, uiſum clarificat. Pro qua amygdalę amarę, uel calami aromatici, uel coſti, æquale pondus poni poteſt.

Bdellium calidum in ſecundo gradu, humidũ in primo. Dyſſenteriæ de acuta pharmacia factę repugnat. Apoſtemata intrinſecus naſcentia, ſi ex eo ungantur ſanat, lapides frangit, tuſſim mitigat, morſum reptilium curat. Si cum aceto temperetur, crepaturam ex eo inunctam ſolidat. Cum ceruſſa & ſapa mixtum apoſtema teſticulorum ſanat.

Lithargyrũ quidam dicunt neq; calefactiuũ eſſe,neq; refrigeratiuũ,ſed mediocrem. Dioſcorides: Refrigeratiuũ,ſtipticum,ſolidatiuũ & omnium concauorũ membrorum de bona carne repletiuũ eſſe teſtatur. Carnem ſuperfluam comedit iunctum pruritum & ſcabiem coxarum, & ſudorem alarum,& omnia uulnera & puſtulas tollit. Clyſterizatum ualet inteſtinis uulneratis. Si cum oleo roſato miſceatur,puſtulas nariũ & labiorũ extirpat. Coctum cum oleo quouſq; unguentum fiat, ſciſſuras cutis diſcutit diuturnas,ſi cum eo ungantur. De capite & dorſo ex eo perunctis pediculos necat.

Plumbum frigidũ eſt in ſecũdo gradu. Quiddã humiditatis habẽs in coagulatione perfectũ eſt. Partẽ quoq; quandã aẽriam habet,de quo Arabũ in libro de lapidibus intitulato: Plumbum,inquit,argentũ eſſet niſi metalli tria accidentia pateretur,id eſt,putorem ſui odoris,& mollitiem ſuę ſubſtantiæ, & quod eius natura ante ignem ſtare non poteſt. Quæ accidentia in terra ſicut fœtus in uulua patitur. Cuius hęc eſt natura,ſiue proprietas: Si piſtillum & mortariolum ex eo fiat,& in eo uinum cum oleo roſato uel myrtino cum ſucco ſemperuiuæ, uel endiuię,uel portulacæ,mittatur,& ad ſolem uel calidum aẽra tribus diebus agitetur, optimum unguentum erit contra calidiſſima apoſtemata,& uulnera inguinum,& pectoris,& uberum,optime curat, & eorum putridos humores deſiccat. Paulus cõtra peſſima apoſtemata hoc unguentum optimum narrat eſſe. Si autem in prædicto mortariolo terra ſigillata cum aceto & melle,& ſeuo anſerino trita ſit,pilis ſuperciliorum cadentibus bona ſit. Quod ſi de plumbo tabula quædam cõponatur, & ſuper ſcrophulas imponatur, eas deſtruit. Si ſuper femora alligetur, pollutionem tollit. Porrò ſi plumbũ lauet ſicut tuthia,fit iuuatiuũ quemadmodũ & illa.

Ceruſſa frigida eſt & ſicca in ſecũdo gradu, ad ſanãda uulnera & bonam carnem curandam utilis eſt. Superfluam carnem rodit. Cum oleo roſato mixta,puſtulis,uulneribus & tumori de calore facto bona eſt. Collyrijs mixta oculorum puſtulis,uulneribus,pannis,& eorũ ſcabiei ſubuenit. Eosq; mundificat & ſanat. Pari pondere cum polio & pice liquida mixta, & unguento ex eis compoſito,uulneribus uermes habẽtibus utiliſſimum fit. Sanat enim & uermes occidit.

Syche ſpecies eſt abrotani in Armenia naſcẽtis,quæ calida in fine ſecundi gradus,ſcilicet in tertio. Stomachũ lędit,tamen urinã attenuat, menſtrua prouocat,& oppilationẽ uuluę aperit,mulieribus inde fumigatis. Nã ſi pręgnãs ex ea fumigetur,mortuũ fœtum extrahit. Bibita uel cataplaſmata lumbricos & aſcarides expellit. Cocta cum uino & potui data,uel cataplaſmata, contra uenenum morſumq; reptilium facit. Vſta,& cum oleo temperata,capillos allopeciam habentibus creat,pro qua calamenthum agreſte,uel abſinthium poni poteſt.

Dragagantum frigidum in ſecũdo gradu,& humidum in primo. In collyrio

lyrio mittitur. Valet contra tuſſim, & aſperitatem canalium pulmonis & linguæ mitigat, & uocem clarificat & cōfortat. Hoc etiam eſt contra punctionem renum & ueſicę ex uulneribus factam, uel contra ſcabiem. Valet & obſtat acumini potionis ne inteſtina uulnerētur. Gumma ſimilis eſt dragaganto, ſed tamen ſiccior & ſtipticior eſt, proinde ſtomachum confortat, fluxum ſanguinis arcet. Et ſi cum oui albumine miſceatur, contra ignis aduſtionem ualet. Idem facit dragagantum.

Memithe herba eſt habens frondes longitudinis unius palmi, aliquantulum latas, menſura 2. unc. Hæc autem aſpera eſt, & coloris plumbei. Rami eius molles, longitudinem habent unius brachij, in quorum ſummitatibus creſcunt flores citrini, qui faciunt quaſi gingiuas ſeminibus plenas. Quorū color niger eſt ſicut ſynapis, quæ eſt frig. in ſecūdo gradu, & ſicca in primo. Memithe uero cōtra ęriſipelam, & omnia cholerica apoſtemata ualet. Succus eius collyrijs conueniens eſt, & calidæ ophthalmię prodeſt.

Sambucus arbor eſt omnibus nota, quę naturaliter calidus in ſecūdo gradu, & ſiccus in primo. Hæc arbor non omnino inutilis eſt. Diſſolutiua eſt & neruorum mollitiua, ſtomachū mollit, uomitum prouocat. Cataplaſmata apoſtemata mamillarū ſanat. Sambuceleon, ſcabiē & puſtulas capitis, & apoſtema natum curat. Vuluam ſi clauſa fuerit, aperit, & euerſam ad ſuam naturam reducit. Aurium quoq; dolorem pacat. Si bibatur lumbricos, aſcarides excludit, phlegmaticos & melancholicos humores purgat.

Nenufar frig. & hum. in ſecundo gradu. Subtilis eſt & penetrabilis. Si ponatur in auribus, uel naribus applicetur, dolorem capitis de calore factū tollit. Cholericis & ſanguineis & omnibus calidis paſſionibus cōuenit. Eius ſirupus tuſſim calidam, & febres cholericas, & paſſiones ſanguinolentas, extinguit, uigilias aufert. Eius etiā oleum ſi cataplaſmetur, uel ſternutatio cum eo prouocetur, dolorem capitis tollit.

Lolium calidum & ſiccum in ſecundo gradu. Confortatiuum eſt, ſtomachicis & epaticis ualet, urinam prouocat, inflationē diſſoluit. Si cataplaſmetū apoſtematibus oculorum ſubuenit. Eodem modo ualet celtica.

Praſſium calidum in ſecūdo gradu, ſiccum in tertio. Oppilationem epatis & ſplenis aperit, menſtrua prouocat, putridos humores in pectore & pulmone exiſtentes purgat, puluerizatum & cum melle mixtum putrida uulnera mundificat. Apozema eius uiſum clarificat. Auribus inſtillatū dolorem aufert, & in eis puſtulas ſanat. Dentiū quoq; dolorem ex eo lotorum ſedat. Si autem melle quaſi diacodion coctum & datum unum ex eo cochlear aut plus accipiatur, empycis de frigiditate putredinem habentibus optime prodeſt, maxime ſi cum pineis miſceatur. Huius etiam apozema contra hydropiſim ualet, oculi ex eo loti curantur. Sed tamen renibus & ueſicæ nociuum eſt. Nonnunquam enim ſanguinem facit mingere, cuius nocumento di-

cunt antiqui marathri ſemina cum eo uel poſt aſſumpta reſiſtere.

Lacca cal.& ſic.in ſecundo gradu. Oppilationẽ epatis aperit, eumq́ cōfortat, ictericis & hydropicis prodeſt. Quæ ſi lota fuerit, melius quàm nō lota operatur.

Lapis lazuli frig.& ſic.in ſecūdo gradu. Si in collyrijs mittatᷣ oculis proficit. Palpebrarum pilos cōfortat, capillos confirmat, & multiplicat. Et ſi de eo drach. bibatur cum ſirupo roſato, aut cū aqua calida, quartanarijs ſubuenit. Melācholicos etiā humores proprie purgat. Lotus & propinatus, uomitum ſine omni anguſtia prouocat.

Scilla cal.& ſic.in 2.gradu. Incidit humores, ideoq́ uomitus & egeſtionē prouocat, pectus & pulmonem de groſſis & uiſcoſis humoribus mūdificat. Ideoq́ ualet anheloſis, hydropicis & ictericis, de epatis oppilatione propter groſſos & uiſcoſos humores patientibus. Cataplaſmatū cū oleo myrtino pedum fiſſuras curat. Si cū aceto coquatur cataplaſmata morſum ſerpentis curat. Oportet tamen caueamus ſcillam, quæ ſola in cāpis naſcitur, neq; in circuitu eius alia eſt, hæc enim eſt mortifera. Caueamus ergo eam ne medicinæ alicui miſceatur.

Sambucus eſt arbor frondes habēs citrinas & albas cal.in 2.gradu, & ſic. in primo. Phlegmatis humiditates diſſoluit, dolorē capitis qui fit ex phlegmate, uel cholera nigra amputat. Eadē paraliticis, & hemicraneis proficit, ſi teratur & impetiginibus inungatur, eas omnino curat. Cuius oleum ſimiliter operatur.

Cyperū cal.& ſic.in 2.gradu. Odoriferū eſt, ideo incidit & attenuat, & ſui ſuperfluitatē humorū deſiccat, urinā prouocat, maxime hydropicorū, lapidē frangit, ſtomachū cōfortat, & puſtulata ora ſolidat. Puluerizatū, & uulneribus putridis applicatum ea cito deſiccat. Suppoſitum frigiditatem uuluę curat, & concluſum eius os aperit. Potui datum, morſum ſcorpionis curat. Sed tamen aſſidue bibitum, ſanguinem deſiccat.

Centaurea duplex eſt, maior & minor. Quidā autē dicunt eam cal.& ſic. eſſe in 2.gra. Gal. uero radicē maioris cētaureæ diuerſas dixit habere qualitates, ſecundū ſui ſaporē. Vnde diuerſas habet actiones. Habet etiā ſaporis acumen, & ponticitatē cum aliquanta dulcedine. Vnde cum acumine menſtrua prouocat, & mortuū fœtum expellit. Cum ponticitate uulnus ſolidat, & fluxum ſanguinis cōſtringit. Cum omnibus tamen ſuis qualitatibus ſubuenit anhelituoſis & diuturnæ tuſſientibus, mēbra confortat. Cuius ſuccus idem operatur quod radix. Dioſcor. Radix maioris cētaureæ cocta cum aliqua carne inciſa ſolidat eam. Radix minoris nullius iuuamēti eſt. Qua tamē cataplaſmata ſolidat uulnera. Eius apozemate clyſterizato dolorē ilij propter frigidos & groſſos humores ſoluit, iſchiaticis ſubuenit. Succus eius cū melle oculorū clarificat obſcuritatem. Peſſarizatus menſtrua prouocat, & mortuum

mortuum fœtum expellit. Fit etiam conueniens neruis dolorem habētibus, & oppilato epati, & indurato ſpleni, ſi cataplaſmetur, aut potui detur. Quod ſi exagiũ unũ ex ea cum uino propinetur, dolori uentris, punctioni de groſſis humoribus, & uentoſitate factis ſuccurrit.

Pſyllium frigidum & humidum in ſecundo gradu. Calorē refrigerat, ſitim extinguit, aſperitatem lenit. Cum aqua lotum donec uiſcoſitatem habere incipiat, & poſtea bibitum, egeſtionem humectat, & inteſtina ſi per choleram rubeam ſiccentur, maxime cum oleo uiolato mixtum mollificat. Aſſum uero uentrem cōſtipat. Dolorem inteſtinorum acumine medicinę, uel propter acutos humores ad inteſtina fluētes, maxime ſi cum oleo roſato miſceatur, mitigat. Si cum ſucco portulacę, aut ſolatri mixtum ſit, calidę podagræ, & calidis apoſtematibus ualet. De cuius uiſcoſitate ſi caput lauetur, aſperitatem capillorum mollit, Cum oleo roſato uel aceto cataplaſmatũ, apoſtemata in articulis & ſub articulis de calore naſcentia curat.

Semen croci hortenſis cal. & ſic. in ſecundo gradu. Phlegma purgat, chōlericam paſſionem curat, tritum & in iure pinguis gallinæ poſitum, potuiq́ datum, uiſcoſum phlegma purgat. Stomacho tamen nocet.

Abrotanũ cal. in ſecundo gradu, ſiccũ in primo. In cuius apozemate mulieribus ſedentibus menſtrua prouocantur. Secundina & mortuus fœtus eijcitur. Clauſam uuluam aperit. Apoſtema ſi habuerit ſanat, lapides frangit, ſtranguiriam ſoluit. Potatũ lumbricos & aſcarides occidit. Succus eius myrrhæ mixtus & peſſarizatus, uel pectini cataplaſmatus menſtrua prouocat. Putridos humores uuluæ deſiccat, dolores eius & phlegmatica apoſtemata in ea naſcentia curat. Pulueri zatum, & cum farina hordei mixtũ, dura apoſtemata diſſipat. Cinis eius cum uetuſto oleo mixtus, allopetiam ſanat, & locis pilos non habentibus ſuccurrit. Abrotanoleon epithimatum rigorem febrium aufert. Nocet tamen ſtomacho, & narium oppilationem aperit.

Gariophyllatum calidum & ſiccum in ſecundo gradu. Frigidum ſtomachum adiuuat, groſſum cibũ digerit, epaticis, cardiacis, ex cholera enim uel phlegmate patientibus prodeſt. Naribus applicatum, cerebri & narium oppilationem aperit.

Anethum cal. & ſiccum in ſecundo gradu. Viridis tamen minoris caliditatis & ſiccitatis eſt. Apozema aut ſperma eius bibitum, urinam prouocat, torſionem & inflationem mitigat. Vomitum ex cibo in ſtomacho natante compeſcit, ſingultum ex plenitudine amputat. Coctum in oleo & epithimatum oppilatos poros aperit, ſomnũ prouocat, & molle apoſtema maturat, tamen aſſuefactũ uiſum defectat, ſperma deſiccat, dolorē uuluę mitigat. Mulierem in eius apozemate ſedentē iuuat, & menſtrua prouocat. Semen eius peruſtum & ſuper hæmorrhoidas cataplaſmatum eas omnino ſanat. Poſitum ſuper uulnera aut mollia apoſtemata maxime in teſticulis, aut in extre-

mitate uirgæ naſcētia,ea omnino deſiccat. Anethileon epithimatum rigores febrium periodicarum curat. Laborem articulorum & dolorem amputat. Peſſarizatum dolorem uuluæ placat.

Marathri ſemen calidū & ſiccū in ſecūdo gradu. Herba uero cum recēs eſt, calida manet in medio primi gradus. Stomachum confortat, epatis, renum, & ueſicæ oppilationem aperit. Succus eius coctus & deſpumatus, ſi cum oxymelle uel ſaccharo bibatur uentrem prouocat & urinam diuturnas febres & periodicas habentibus ſubuenit. Succus eius purus uiſum clarificat, & aquam in eis coagulatam diſpergit, ſi ex eo oculi lauentur. In multis etiam collyrijs cōgruit. Sperma eius oppilationem epatis, renum, & ueſicæ aperit. Inflatiuam uētoſitatem remouet, lapidem frangit, & menſtrua prouocat. Diuturnis febribus reſiſtit. Si autem potui cum aqua frigida detur, abominationem ex frigidis humoribus amputat. Temperatū cum melle, ſuper morſum rabidi canis poſitum, iuuat.

Seſeleon calidū & ſiccum in ſecundo gradu. Digeſtiuam uirtutem adiuuat, urinam prouocat, ſtranguiriam ex frigiditate diſſoluit. Anhelosis diuq́ humide tuſſientibus ſubuenit, menſtrua prouocat, ſuffocationem matricis curat. Si cum uino & pipere bibatur, calefacit eos qui in intinere frigeſcunt propter hyemem.

Cocognidium calidū & ſiccum in ſecūdo gradu. Ventri nocet, aquam tamen citrinā, & phlegma & cholerā rubeam purgat. Eſt etiam conueniens hydropicis. Cuius frondes cum melle cataplaſmatę, putrida uulnera mūdificant, ſcabiem & pruriginem curant.

Berberis frigida & ſicca in ſecūdo gradu. Sitim de calore extinguit, epar & ſtomachū confortat. Cataplaſmatus calida apoſtemata refrigerat, æquale pondus roſæ, & ſemis ſandali, eodem modo operatur.

Tamarix calida & ſicca in ſecundo gradu. Cocta cum aceto aut uino duriciam ſplenis & dolorem dentium curat. Cum poculo etiam de his compoſito potus tributus, duriciam ſplenis deſtruit. Galen. Vidi, inquit, capras paſcentes tamarices, quibus occiſis, in eis nihil ſplenis inueni. Eorum ergo apozema ſi quadraginta diebus cum uino potetur, omnem ſplenis duriciam amputat. Mulieri cum eius apozemate lotæ humores uuluæ deſiccantur. Peſſarium ex eorum cinere factum, ſanguinis fluxum conſtringit.

Malua frigida in ſecundo gradu, & humida in primo. Quiddam caloris accidentaliter habet. Vnde ſi in uino cocta ſit & cataplaſmetur, contra ſcrophulas, & apoſtemata, tumoresq́ mamillarum ualet. Si autem peſſariū cum adipe anſerino de ea fiat, uuluæ cōcluſionem aperit, & eius calidū apoſtema curat, parturientē mundificat. Succus eius ſi cum uino bino bibatẽ, ſtranguriā diſſoluit, & lapides frāgit, iſchiaticis ſubuenit, inteſtina uulnerata ſanat. Et ſi cum aceto coquatur, dentium ex ea lotorum dolorem mitigat.

Strignum

Strignum frigidum & ſiccum in ſecundo gradu. Crudum aut coctum, eſui datum, aut ſuccus eius potui datus calida apoſtemata in epate aut in cęteris membris exiſtentia curat. Epatis oppilationem aperit. Cataplaſmatum calida apoſtemata habentibus in exterioribus corporis eſt optimum. Sanguinis fluxum mulieribus conſtringit, ſucco eius potato aut peſſarizato. Cataplaſmatum ſuper calidum ſtomachum mox eum refrigerat, & omnibus calidis apoſtematibus refrigerando repugnat, ſi ſolus aut cum alijs rebus mixtus fuerit.

Balauſtia frigida & ſicca in 2. gradu. Fluxum ſanguinis arcet, & uulnerata inteſtina curat, uentrem confortat, humoribus ad eum fluentibus repugnat, egeſtionē conſtipat, humoribus cum ſanguine egredientibus reſiſtit. Puluerizata & ſuper uulnera uel excoriata loca poſita ea celeriter ſanat. Ore ex eius apoſtemate loto humores de gingiuis fluentes deſiccantur, & dentes mobiles firmantur. Cataplaſmata omnem crepaturā ſolidat. Pro ea ponuntur cortices mali granati acidi.

Amygdalæ amaræ calidę & ſiccæ in ſecundo gradu. Oppilationem epatis & ſplenis aperiunt, & pulmonem de groſſo & uiſcoſo phlegmate mundant, renes purgant, urinam prouocant, groſſam uentoſitatem cholericæ inflationis diſſoluunt. Peſſarizatę menſtrua prouocant. Potatæ cum amylo & menta fluxum ſanguinis arcent. Harum quoque oleum calidum & ſiccum eſt in ſecūdo gradu. Oppilationē ſplenis & epatis aperit, pectus humectat, dolorem aurium & uentoſitatem capitis curat. Dolorem etiam uuluæ & eius ſuffocationem, & torſionem, & apoſtemata in ea naſcentia ſanat. Si cum eo ſternutatio fiat renū & ſtranguiriam amputat. Idem oleum mixtum cum melle & oleo roſato ſplenis duriciam ſoluit. Item, Oleum amygdalarum amararum turbiditati oculorum, & defectioni uiſus proficit. Radix arboris puluerizata, & cum aceto temperata, fit bonum ungnentum contra lentigines & impetiginem, omnesq; ſordities cutis, maxime morpheā. Potui cum uino data tuſſim mitigat, lapides frangit. Paulus dixit, abſinthium æqualiter ualeat.

Cappares calidi & ſicci in ſecundo gradu. Quorum poma, frondes, ſemen & radix intrant in medicina. Poma & frondes magis cibo & radix medicinæ pertinet. Omnia tamen epar & ſplen oppilatum apperiūt. Sed radix omnibus fortior eſt. Vnde conuenit contra duriciā ſplenis, eius enim groſſitiem diſſoluit, maxime ſi cum aceto bibatur, aut cum oxyſaccharo. Groſſos & uiſcoſos humores per urinam & egeſtionem eijcit, & aliquando extra cum egeſtione ſanguinis uſtus. Vnde confidunt quidam his diſſolui duriciam ſplenis. Cum melle & aqua calida potati, arteticis dolorem de groſſis humoribus factū ſoluūt. Cataplaſmati cū melle duriciā ſplenis curatur. Pul-

uerizati & cum aceto temperati albam morpheam mundant. Succus froñ- diũ auribus diſtillatus uermes in eis natos occidit. Cataplaſmatus ſcrophas duraq́ apoſtemata ſoluit. Maſtiche cum his miſcetur, ita quod pomum eo- rum de carne & ſeminibus omnino euacuetur, & ſambuceleo impletum, pa ſtaq́ coopertum ſuper ignem ponatur, & tribus uicibus aut quatuor bullire dimittatur, fit epithima quo capilli nigri fuerint, & cõfirmantur, & canicies aduenìens diſturbatur. Si uero aceto repleatur, & coquatur, dolorem dentiũ placat. Clyſterizatum paraliticis & colicis de phlegmate arguit. Cataplaſ- matum iſchiaticos curat.

Aſphodeli calidi ſunt & ſicci in 2. gradu. Sunt aperitiui, urinę & meſtruo- rum prouocatiui, uomitum arcent. Galen. dicit, aſphodeli multum hydro- picis ualent. Frondes & flores eorum cum uino potati, morſum ſcorpionis curant. Similiter cataplaſmati faciunt. Succus radicum eorum cum modico myrrhæ, & croci, in dulci ueteriq́ uino coctus fit optimum collyrium con- tra humiditatem oculorum, & palpebras ſe inuiſcantes curat. Quorum ra- dices uſtæ, & alopetię impoſito, pilos naſci faciunt. Valet etiam ſi morphea uel impetigo ad ſolem cum aſpero pãno fricata de eo inungatur. Quia ſuffi- cienter de medicinis in ſecundo gradu exiſtentibus diximus, neceſſe eſt ut di ſputemus de his qui in tertio gradu conſiſtere uidentur.

De tertio gradu.

TVrbith eſt radix intus & extra æqualis, quæ aliquando eſt albi, aliquãdo citrini coloris, & inuenit & in Syria & Arabia. Arbor eius eſt quaſi ferula quæ calida eſt & ſic. in tertio gradu. Phleg- ma & frigidos chymos atq́ omnes uiſcoſos humores purgat. Proinde utilis eſt frigidæ podagræ & arthetico dolori, nocet tamen ſtoma- cho, & facit anguſtiã. Oportet ergo prius ungi oleo uiolato amygdalino.

Coſtus duobus modis eſt. Vnus de India qui rubeus eſt & grauis, atque amari ſaporis. Eſt & alius albus qui inuenitur in Arabia, cuius pondus eſt le- ue, nullam habẽs amaritudinem. Vtrũq́ tamẽ cal. & ſic. eſt in tertio gradu. Eſt tamen laudabilior & calidior coſtus Indię. Arabicus autem temperatior eſt. Vtrũq́ urinam & menſtrua prouocat. Dolorem uuluæ placat, ſi peſſa- riũ, aut calefactio, aut cataplaſma ex eo fiat. Muliere ex eo ſuffumigata, men ſtrua ei prouocabuntur. Valet epaticis, ſpleneticis. Eorum enim apoſtemata diſſoluit, & oppilationem aperit. Dolorem ſpaſmi & lacerti curat. Cucurbi tinos cum ſua amaritudine necat, impetiginem mũdificat. Potatus cum ui- no & melle libidinem commouet. Dioſcorides: Coſtus cum uino potatus, dolorem pectoris, & lacertorũ fracturam, & inflationem curat. Coſtus cum ſambuco oleo epithimatus rigorem febriũ aufert. Valet etiam iſchiaticis, paraliticis,

paraliticis, quia humores intus exiſtentes extra attrahit, Pulueriz atus humida uulnera deſiccat.

Sauina calida eſt & ſicca in primo gradu. Humores attenuat, proinde urinam & menſtrua prouocat. Dioſcor. Sauina aſſuefacta, ſanguinem iungere facit. Cataplaſmata cutem ab omni ſorditie mundat. Decem drach. ſauinæ cum 6. drach. butyri uſque ad conſumptionem butyri coquantur. Miſſisq; cum eis 10. drach. ſacchari & potui datis, cũ calida, fit optima medicina propter dolorem hæmorrhoidarum, pro qua poni poſſunt frondes cypreſſi. Et alij dicunt, ęquo pondere caſſiam poſſe poni, & quidam, poma cypreſſi.

Gentiana calida eſt & ſicca in tertio gradu. Attenuat, mundificat, & colat, oppilationem epatis & ſplenis aperit. Duobus ſcrupulis de ea temperatis cũ melle & aqua calida, & potui datis, aut cataplaſmata, morſum ſerpentis curat. Peſſarizata, menſtrua prouocat, ſecundinam & mortuum fœtum expellit, aſarum quoq; ęquo pondere eadem operatur.

Colocynthę ſunt cal. in tertio gradu, ſic. in ſecundo. Phlegmaticos & uiſcoſos humores purgant, torſionem tamen & dolorem in inteſtinis generant, eaq; diſcoriãt. Proinde non decet ſubtiliter puluerizari, ne puluere inteſtinis applicato, diſcorientur. Cũ eis ergo miſcenda ſunt dragagãtũ, gummi, maſtichę, & his ſimilia. Multũ etiam ſtomacho nociua. Quod ſi pomum unum de eis accipiatur, & omnino de carne & ſeminibus euacuetur, & de ſambuceleo plenũ cum paſta cooperiatur, & ſuper ignem imponatur, & bulliri tribus uicibus, aut quatuor dimittatur, fiet optimum epithima ad capillos denigrandos, & cuſtodiendos. Caniciem etiam uenientem diſturbat. Quod ſi de aceto plenũ coquatur, dolorem dentium placat. Clyſterizatum cõgruit iſchiaticis, podagricis, paraliticis, & colicis de phlegmate. Cataplaſmatum iſchiaticos curat.

Zingiber cal. in tertio gradu, hum. in primo. Epar de frigido & humido oppilatum aperit. Groſſam ſtomachi & inteſtini uentoſitatem diſſoluit, uentrem humefacit. Duæ drach. zingiberis, & duæ ſacchari cum calida aqua acceptæ uiſcoſos humores purgant. Condĩtum libidinem augmentat, ſtomachum calefacit, & cibum digerit. Superfluam etiam ſtomachi humiditatem de piſcibus, uel fructibus deſiccat. Quo nõ inuento, piper album uel longum pro eo poni poteſt.

Enula cal. in medio tertij gradus, & hum. in primo. Diuturnũ ex frigiditate dolorem curat. Pectus & pulmonẽ de groſſis & uiſcoſis humoribus purgat. Electuariũ de ea & melle compoſitũ diuturnas tuſſes, & anhelitus, & inflationem uentris curat. Morſus reptilium, & fracturam lacertorum ſanat, Iſchiaticis quoq; & arteticis ex phlegmate patientibus ſubuenit. Aſſueta tamen dolorem capitis generat.

Piper longũ cal. in tertio gradu, & hum. in primo. Ideoq; ſenſum guſtus

ſicut piper nigrum nõ ueIociter perforat. Eius enim humiditatis groſſitudo caliditatẽ penetrare prohibet. Quod ſic probatur eſſe humidum, quia non diu ſeruatur, cito enim corrodit ſeipſum. Zingiber ſimiliter facit. Digeſtiuã uim confortat, & uentoſitatem à ſtomacho & inteſtinis expellit, libidinem augmentat. Pro quo piper album poni poteſt.

Cinnamomũ diuerſum eſt groſſum ſcilicet quod de arboribus abſcindit. Eſt & aliud quod eſt cortex ramorũ. Eſt & gariophyllatum quod eſt cortex ramorum gariophyllorũ. Eſt & aliud quaſi calamus ſubtilis. Omnia tamen ſunt calida, in tertio gradu, & ſicca in ſecundo. Alithinum tamen quod eſt quaſi calamus, cæteris laudabilius eſt, quia ſtomachũ confortat, eumq́; aromatizat, humiditatẽ eius deſiccat, oppilationẽ aperit, cibum digerit, phlegma diſſoluit, urina & menſtrua prouocat. Tuſſim etiam de groſſa humiditate & catarrhum curat, renum dolorem placat. Hydropiſim & timpanitem, morſusq́; reptiliũ curat. In collyrijs mixtũ ſuperfluam humiditatẽ oculorum deſiccat. Tritũ & cum aceto temperatum, impetigines & lentigines extirpat. Groſſum autem cinnamomũ quandam habet proprietatẽ. Quia duobus drach. ex eo cum frigida ieiunis datis ſanguis hęmorrhoidarum ſtringitur. Pro cinnamomo caſſia ponatur, ut Galen. & Cleopatra teſtẽtur. Dicũt alij galangam eodem modo ualere.

Epithymũ cal. & ſiccum in medio tertij gradus. Cholerã nigrã per inferiorem partem purgat. Si uero epithymi drach. 10. pulueris in tenui panno & raro, & in dulci uino à prima hora noctis uſq; ad aurorã dimittatur, & deinde panno expreſſo & cum aliquanto ſirupo uiolaceo aut amygdalino bibat, fit utiliſſimũ melancholicis. Nigrã uero choleram abſq; defectione purgat. Galen. Duas, inquit, drach. & s. epithymi cum ſero melancholicis oportet dari, maxime his qui cancrũ habẽt. Sed tamen quia epithymũ anguſtiã generat & ſitim, cum amygdaleo iungatur, neq; ſubtiliter puluerizetur.

Thymum epithymo in uirtute ſimile eſt cal. & ſiccũ in tertio gradu. Cũ ſale & aceto datum groſſum phlegma purgat. Eius apozema cum melle coctum anheloſis de groſſo & uiſcoſo phlegmate pectoris ſuccurrit, menſtrua prouocat, ſecundinam expellit, lumbricos occidit, oppilationẽ epatis & interiorum membrorum aperit.

Polipodium cal. in tertio gradu, & ſiccum in ſecundo gradu. Cholerã nigram & groſſum phlegma purgat, cũ craſſa gallina uel gallo coctum, dolorem iliorum, qui fit ex groſſo & uiſcoſo phlegmate placat. Tres drachmas de eo cum caſſiafiſtula per unamquanq; hebdomadam potatæ, leproſis melancholicis proſunt.

Oxyfœnicia ſunt dactyli Indiæ, qui frigidi ſunt & ſicci in tertio gradu. Choleram rubeam aduſtam purgant. Sanguinem bullientem & incendententem refrigerant, acutas febres & cholericum uomitum arcent.

Diagridium

Diagridiũ cal. & ſiccum in tertio gradu. Cholerã rubeam & per contrarium phlegma purgat. Nocet tamen epati & ſtomacho, appetitũ amputat. Anguſtiã & abominationẽ extirpat. Ideoq; iuſſerunt antiqui cũ eo aniſum, daucũ, & apium miſceri, teriq; cum amygdaleo aut coqui in coctanis, uel pomis, neq; ſubtiliſſime debet teri, ne lyenteriã generet innexũ pilis ſtomachi. Tritum & cum aceto temperatũ morpheam & ſcabiem acutam curat. Malum tamen eſt ſi ſæpius fiat.

Caſſia lignea cal. & ſic. in tertio gra. Stomachũ, epar, uulnera, & omnia principalia membra confortat, oppilationem aperit, & groſſos humores & uentoſitatẽ diſſoluit, urinã & menſtrua prouocat. Muliere in eius apozemate ſedente, mox uulua confortatur. Suffumigata ex ea, dolor uuluę placatur, & eius oppilatio aperit. Si uero cũ medicina laxatiua miſceat, ad eijciendos groſſos humores, iuuat. Cũ melle tẽperata & ſuper dura & humida apoſtemata impoſita ea diſſoluit & curat. Cleopatra cinnamomum alithinum pro caſſia lignea, & caſſiã ligneã pro cinnamomo poſuit. Dioſcor. duplum pondus cinnamomo pro uno caſſię poni iuſſit.

Sandali tribus modis ſunt, ſcilicet, albi, rubei & citrini. Qui omnes frigidi ſunt in tertio gradu, ſicci in 2. Calidis naturis cõueniunt. Defectũ ſtomachũ & cardiacos de cholera confortant. Tẽperati cũ aqua roſata, modicoq; camphorę, & temporibus impoſiti, dolorem capitis de calore mitigant. Cum albumine oui & aliquanto ſarcocollæ ſuper tẽpora cataplaſmata, humoribus ad oculos fluentibus repugnant. Temperati cum ſucco ſolatri uel ſemperuiuę uel portulacę, calidam podagram refrigerant, & membra per eam defecta confortant. Eriſipelas etiam curant.

Aſarũ cal. & ſiccum in tertio gradu. Vrinam & mẽſtrua prouocat, Iſchiaticam & arteticã curat. Epar & uuluã mũdificat, hydropicos per urinã purgat. Quo non inuento pondus & ſemis acori pro eo poni poteſt.

Ameos cal. & ſic. in tertio gradu. Menſtrua & urinã de groſſo phlegmate conſtipatã prouocat. Cum melle potatus lumbricos, cucurbitinos & aſcarides occidit. Groſſam uentoſitatem diſſoluit, lapidem frangit, ſtomachũ calefacit, epar, meſaraicas, renes & uuluuã, mũdificat: ideo quia menſtrua & urinam prouocat. Peſſarizatus ſimilia operatur. Tritus & cum melle tẽpeperatus, potuiq; cum calida datus phlegmaticã febrẽ & morſus reptiliũ curat. Sępe tamen bibitus aut cataplaſmatus cuti citrinũ colorem inducit.

Daucus calidus eſt in initio tertij gradus, ſiccus in ſecũdo. Vrinã & menſtrua prouocat, uuluam mundificat, phlegmaticam pleureſim, & hydropoſin, morſusq; reptiliũ, curat, oppilationẽ epatis & ſplenis aperit, groſſos humores inteſtinorũ diſſoluit, eius apozema bibitum pectus à ſcreatibus purgat. Vnde dolorem & uentris torſionem amputat, commixto apij ſemine actio fortior fit.

Camphora gummi eſt cuiuſdã arboris in montanis Indię naſcentis quæ frig. & ſic. in tertio gradu. Calorẽ cephaleamq́ cholericã uel ſanguinolentã naribus applicata, aut cum ſandalis & aqua roſea temperata mitigat. Huiuſmodi gummi principalium membrorum ſenſuumq́ defectionem ex calore factam confortat. Eius tamen odor aſſuefactus libidinem extinguit: bibita uero melius operatur. Porrò aſſuefacta caniciẽ uenire feſtinat, & ſi aliquantulum camphorę cum ſtiptica medicina miſcatur, cholericã ſolutionẽ ſtringit. Sternutatio ex ea & ſucco floris palmæ prouocata ſanguinẽ è naribus fluentem conſtipat.

Spodium eſt quaſi cinis. Quidam dicunt autem eſſe cinerem radicis calami in India naſcentis. Alij autumant eſſe cinerem oſſium elephantis, quod frig. & ſic. in tertio gradu. Ventris fluxum & uomitum cholericum arcet, ſtomachum confortat, calorem epatis refrigerat. Sincopin de cholericis humoribus ad os ſtomachi fluentibus curat. Putridas puſtulas in ore puerinatas deſiccat & ſanat, ſi ſolum uel cum roſis, uel cum ſaccharo ſuper eas apponatur.

Laurus, quam Græci δάφνην uocant, cal. & ſic. in tertio gradu. Dolorem epatis & ſplenis ex frigiditate & humiditate, capitisq́ dolorẽ propter phlegma & groſſam uentoſitatem mitigat, lapides frangit. Stomachũ tamen contrahit, & deficere facit, uomitum irritat. Frondes eius cataplaſmatę, morſus reptilium curant. Mulierum in eius apozemate ſedentium, ueſicam & uuluam iuuat. Semina uero calidiora ſunt frondibus. De quibus ſi electuarium cum melle & ſapa fiat, putrefactionem pulmonis & anhelitum extirpat. Mixta cum uino, oleoq́ roſato, & guttatim auribus diſtillata dolorem earum, & ſonitum, atq; putredinem curat. Radix cum oxymelle potata, dolori epatis ſubuenit, eiusq́ oppilationem aperit. Renum & ueſicæ lapides frangit, inteſtinorum oppilationem ſoluit. Laurinum oleum calefactiuum & humefactiuum eſt, orisq́ uenarum aperitiuum, laborem aufert, contra rigorem aurium, catarrhum capitis, & omnem membrorum dolorem, & omnia quæ infrigidata ſunt, optimum eſt. Scabiem, puſtulas, impetigines, uermes pediculos, furfures tollit & mũdat, allopeciam ſanat. Calidã tamen naturam habentibus nocet.

Hyſſopus cal. & ſic. eſt in tertio gradu. Cuius apozema cum ficubus ſiccis & melle & ruta coctũ & bibitũ, apoſtema pulmonis & anhelitum curat. Diuturnas tuſſes, & catarrhum de capite ad gulam, pectusq́ deſcẽdentem mundat. Lumbricos occidit. Apozema eius ſolum cũ melle bibitũ groſſos humores purgat. Si cum ficubus ſiccis comedatur: uentrẽ humectat, & cutem clarificat. Cum aceto coctus & ore tantum loto, dolorem dentium amputat. Auribus quidem inde fumigatis, dolorẽ & uentoſitatem placat, pro quo ponitur ęquale pondus ſamſuci.

Sanſucus

Sanſucus calidus & ſiccus eſt in tertio gradu. Capitis dolorem & hemicraneum de phlegmate factum, & nigram choleram curat, ſi ex eius apozemate caput lauetur, uel naribus applicetur. Oppilationem uel groſſam capitis uentoſitatem patientibus medetur. Eius apozema bibitam fit hydropicis, ſtranguiriam, uentriſq; dolorem habentibus, bonum. Cum melle cataplaſmatũ, nigredinem ſub palpebris exiſtentẽ amputat. Peſſarizatũ menſtrua prouocat. Cataplaſmatum cum aceto morſum ſcorpionis curat. Sanſuceleon calidum dolorem aufert, epilepticis & paraliticis conuenit. Auribus inſtillatum dolorem & ſonitum placat.

Staphiſagria calida & ſicca eſt in tertio gradu. Acumen habet. Quę cum maſtiche uel olibano maſticata, multũ phlegma de capite purgat. Linguam quoque ex eo aggrauata alleuiat. Gargarizata de groſſo uiſcoſoq; phlegmate caput mundat. Cum aceto cocta dolore dentium & gingiuarum putredinem curat. Si ſternutatio de ea & nigella in aceto ſimiliter coctis fiat ictericos de oppilatione uenarum iuuat. Cum auripigmento & oleo mixta, fit contra ſcabiem & pediculos bona. Pro qua pyrethrum mutari poteſt.

Elleborus albus calidus & ſiccus eſt in tertio gradu. Stomachum mũdat cum uomitu, & diuerſos humores expellit. Quod ſuppoſitum mẽſtrua prouocat. Malum tamen eſt quia ſuffocationem, & anguſtiam, ſincopin, & extremitatum frigiditatem generat, præcipue ſi os ſtomachi acutiſſimum ſenſum habuerit. Vnde priuſquam detur, modicum cibum dare conuenit, ne ſtomachũ inanem inueniat. Quidam cum iure tritici uel hordei illud dant, ne ullum nocumentum inferat, ſternutationem commouet, peſſarizatum menſtrua prouocat. Farinæ mixtum & cum melle temperatũ, mures ſerodentes occidit. Pulucrizatus & cũ aqua mixtus, & circa domũ perfuſus, muſcas occidit. Mixtus cum aceto allopeciam curat. Miſcetur & aliquando collyrijs ad clarificandum uiſum.

Elleborum nigrum calidum & ſiccum in tertio gradu. Morpheam, impetiginem, & ſcabiem curat. Choleram nigram & phlegma purgat. Paraliticis, epilepticis, melancholicis, maniacis, & arteticis cõuenit, meſtrua prouocat. Quod tribus diebus continuis in foraminibus hæmorrhoidarum miſſum, eas mundat. Similiter auribus grauiter audientibus occurrit. Coctum cum aceto & ore ex eo loto dolorem dentium mitigat. Cum melle temperatum, & ſuper roſuram dentium appoſitum, eos celeriter curat. Allopeciæ inunctum ualet. Mixtum cum lupinis, facieq; ex eo lota, mundat eam à lentiginibus, & impetigine. Mixtum cum polline hordei & uino & cataplaſmatum, aquam citrinam purgat, hydropicos curat. Quidam dicunt uitem laxatiuam eſſe, ſi elleborum nigrum iuxta eam natum fuerit.

Origanum duplex eſt, domeſticum & ſylueſtre. Vtrunq; calidum & ſic cum in tertio gradu. Sylueſtre tamen calidius eſt, urinam & menſtrua prouocat. Ventoſitatem & rugitum ſtomachi & inteſtinorum expellit, maxime ſi ſint ex groſſis humoribus, aut indigeſtis cibis. Lumbricos & aſcarides occidit & expellit, ſi eius apozema potetur. Maſticatum dolorem dentium mitigat. Stomachum, pectus, & epar, & pulmonem, de groſſis humoribus purgat. Cum ficubus ſiccis mãducatum ſudorem prouocat. Corpore ex eo loto, ſcabiem, & ictericiam ſanat. Rurſus uiſum propter phlegma obſcuratum clarificat. Succus eius cum lacte mulieris auribus diſtillatus, dolorem mitigat.

Galanga calida & ſicca eſt in tertio gradu. Stomachum phlegmaticum corroborat, uim digeſtiuam adiuuat, uentoſitatem diſſoluit, os odoriferum reddit, colicam curat, renes calefacit, & libidinem augmentat. Eodem modo ualet cinnamomum.

Squinantum calidum & ſiccum eſt in tertio gradu. Vrinam & menſtrua prouocat. Apoſtema in epate, aut in ore uenarum exiſtens, diſſoluit, epar & renes & uuluam mundificat, lapides frangit, ſanguinis fluxum ſtringit. Dolorem ſtomachi, & epatis & renum curat. Apozema eius uuluæ apoſtema deſtruit. Radix eius ſtomachum confortat, & appetitum auget. Apozema eius hydropicis prodeſt

Carui calid. & ſic. eſt in tertio gradu. Ventoſitatem & inflationem diſſoluit, uim digeſtiuã confortat, urinam prouocat, ſtomachum corroborat, lumbricos occidit.

Cardamomum ſylueſtre carui eſt, quod calidũ & ſiccum eſt in tertio gradu. Valet epilepticis, nephreticis, ſtranguirioſis, iſchiaticis, & diu tuſſientibus, & morſui reptilium. Torſionem, uentriſq; dolorem de groſſa uentoſitate & uiſcoſco phlegmate curat. Cum aceto mixtum, ſcabiem, impetiginem, & allopeciã ſanat. De quo qui ſuffumigatus eſt, ſudorẽ ei prouocabit.

Mumiam quidam dicunt eſſe aſpalathum, quædam tamen ſpecies eſt in ueteris monumentis inuenta, quæ optima eſt. Antiqui etiam mortuos ex ea ungebant, ne cito putreſcerent aut uermes producerent. Calida & ſicca eſt in tertio gradu. Valet contra fracturam capitis, & interaniorum membrorum uniuerſorum percuſſiones ſanat. Frigiditatem neruorumq; percuſſionem curat. Sanguinem fluentem de crepitura, uel inciſura in quocunque interiori loco fuerit ſedat, ſi cũ terra ſigillata potetur. Quod ſi de ea cum modico ſambuceleo ſternutatio prouocetur, capitis dolorem de frigiditate mitigat. Eius fumus ſudorem prouocat.

Opopanax

Opopanax calida & ſicca eſt in tertio gradu. Dolorem arteticum, iſchiaticum, podagricum, de groſſa uentoſitate, uiſcoſo que phlegmate placat. Cum uino potatus periodicas febres & diuturnas curat, fracturas lacertorum ſolidat. Dolorem laterum & torſionem, tuſſim, & ſtranguiriam, & ſcabiem ueſicæ extirpat. Peſſarizatum aut cum melle potatum menſtrua prouocat, & mortuum fœtum expellit. Ventoſitatem & duritiam uuluæ diſſoluit. Cum ſucco ſambuci potatus eis qui ex aliqua cogitatione tremiſcūt, ſubducit. In foramine dentis miſſus dolorem mitigat. Collyrium ex eo factum, uiſum acuit. Emplaſtrum ex eo & pice compoſitum, morſum rabidi canis curat applicatum. Quo non inuento, eadem galbanum operatur.

Sagapinū calidum & ſiccum eſt in tertio gradu. Viſcoſum phlegma purgat, colicam paſſionem & groſſam uentoſitatem curat, frigiditatem ſtomachi & uuluæ extirpat. Vrinam & menſtrua prouocat. Citrinam aquam hydropicorum minuit, lapides frangit, dolorem pectoris & diuturnas tuſſes, & morſus reptilium curat. De quo unum exagium cum uino coctum ſi potetur, cōtra uenenum fit. Cum aceto compoſitum, & ſuper oculos hordeolum habētes impoſitum, illud omnino diſſoluit. Naribus cum aceto miſſum ſuffocationem matricis curat. In collyrijs mixtum, puſtulas oculorum mundat. Valet etiam epilepticis, & paraliticis, & ſpleneticis, febrem periodicam & diuturnam curat. Eodem modo ualet opopanax & galbanum.

Aſa calida & ſicca eſt in tertio gradu. Aperitiua eſt & uentoſitatis expulſiua, quartanam febrem curat. Cum calida potata uel ſapa putredinem quartanæ febris mundificat. Cum ouo aſſo inglutita phlegmaticam tuſſim curat. Potata in iuribus ualet pleureticis ex phlegmate patientibus. Diſſoluit etiam epatis duriciam, & eius oppilationem aperit. Data cum ficubus ſiccis, prodeſt ictericis, & hydropicis de uiſcoſo humore. Mixta cum uino & aceto, & allopeciæ impoſita, eam mundat. Collyrium cum melle ex ea compoſitum, uiſum acuit, & catarrhactis repugnat. Cum oxymelle bibita lac in ſtomacho & mamillis coagulatum diſſoluit. Cum pipere & myrrha bibita menſtrua prouocat. Cum calida aqua potata, aſperam uocem lenit. In foramine dentis miſſa eius dolorem placat. Valet etiam contra morſum reptilium & rabidi canis, ſi emplaſtrū ex ea componatur, aut potui detur. Gargarizata cum aceto ſanguiſugas gutturis annexas, à carne remouet. Impetigines etiam curat. Dioſcor. Pro aſa poni poteſt ſagapinum.

Beronici ſunt radices albæ & ſubtiles in India naſcētes. Quæ calidi & ſicci ſunt in tertio gradu. Dolore de inflatiua & groſſa uentoſitate maxime in uulua exiſtente placant, & morſus reptilium curant. Ideoq; quidam miſcēt

in magnis antidotis contra uenenum exiſtentibus. Similiter ualet galanga.

Zedoar calidum in tertio gradu, ſiccum in primo. Eſt contra uenenum & morſus reptilium. Inflationem & groſſam uentoſitatem diſſoluit, ſtomachum confortat, appetitum irritat, putorem oris propter allia amputat, ſi poſt allia zedoar accipiatur. Similiter & uini odorem ab ore aufert.

Virga paſtoris eſt herba frondes & ramos habens uirides. Radix uero eius eſt rubea, cum aliquanta nigredine mixta, & eſt frigida & ſicca in tertio gradu. Cataplaſmata ardorem ſtomachi, capitisq; dolorem de calore placat. Sternutatio de ea cum camphora prouocata ſanguinem de naribus fluentem deſiccat. Succus eius auribus diſtillatus puſtulas curat, & ſanguinem deſiccat. Potata ualet mulierum cõtra ſanguinis fluxum, & de quocunque loco manauerit, ſanguinem conſtringit, Calida apoſtemata ſicut phlegmones & eriſipelam refrigerat. Succus eius clyſterizatus dyſſenteriã & uulnerata inteſtina curat, & omnem diſcoriationem de acumine medicinæ factam ſanat.

Semperuiua frigida in tertio gradu, ſicca in primo. Æriſipelam refrigerat & farſam. Peſſimas puſtulas de calore curat, ſi cataplaſmetur. In collyrijs mixta calidas ophthalmias, & oculorum apoſtema diſſoluit. Cum oleo roſato mixta, capitis dolorem de calore, aut de cholerico fumo ad caput ſaliente amputat. Potui cum uino data, ualet contra aſcarides. Peſſarizata, humores à uulua fluentes deſiccat.

Chamepiteos cal. & ſic. eſt in tertio gradu. Laxatiua eſt & groſſorum humorum attenuatiua, mundificatiua etiam interiorum membrorum, oppilationis epatis & matricis aperitiua, urinę atq; mẽſtruorum prouocatiua, ictericiam curat. Duo exagia ex ea cum ficuum ſiccarum apozemate data, nephreſin extirpat. Vnum exagiũ cum uino coctum & acceptũ, ſuper omnia mundificat inteſtina, eiusq; apozema cum melle potatum dolorem femoris & coxarum, & uulnera putrida cõſolidat. Duriciam etiam mamillarum diſſoluit, ſi loca patientia cataplaſmentur.

Chamedræos cal. & ſic. eſt in tertio gradu. Groſſos & putridos humores attenuat, ſplenis duriciam diſſoluit, oppilationem interiorum membrorum aperit. Bibito eius apozemate aut cataplaſmato, Vrinam & menſtrua prouocat, ſi mulierum peſſarium aptetur.

Cyminum calidum & ſiccum in tertio gradu. Ventoſitatem & inflationem ſtomachi diſſoluit, urinam prouocat. Valet etiam contra frigiditatem epatis. Quod coctum in oleo & clyſterizatum, torſionem & dolorem de groſſa uentoſitate & inflatiua curat. Cataplaſmatũ cum polline hordei eadem operatur, In aceto ſolutum & aſſum, uentris ſolutionem propter liquidos humores

dos humores

dos humores conſtringit. Cyminum cum aceto & aqua bibitum, ualet anhelosis, & ὀρθόπνοιαν de phlegmate curat. Humores putridos à uulua fluentes deſiccat. Cum uino bibitum, morſus reptilium curat. Peſſarizatum cum oleo ueteri, ſanguinis fluxum conſtringit. Sæpius tamen ex eo lotus, aut illud potans, corporis ſuperficiem citrinam patitur, cum plumbeo colore mixtam.

Nigella calida & ſicca eſt in tertio gradu. Groſſam uentoſitatem, & inflationem ſtomachi & inteſtinorum diſſoluit. Superfluos humores deſiccat, Cum melle temperata, & potui data lapides renum & ueſicæ frangit, urinam & menſtrua prouocat. Sunt etiam cõtra albam morpheam & febrem phlegmaticam. Potata lumbricos & aſcarides occidit. Trita & cum oleo lentiſcino mixta, & auribus diſtillata, frigiditatem, inflationem, uentoſitatem, & oppilationem curat. Cataplaſmata cum aceto, fiunt cõtra ſcabiem, puſtulas & dura apoſtemata. Cocto in oleo ualet ad rheumata de groſſis hũmoribus, ſternutatione ex ea prouocata. Mixta cum ſanguine hirundinis, & impoſita ſuper impetigines, ſcabiem, aut qualecunq; corporis apoſtema, curat ea optime. Sternutatione ex ea prouocata, ualet epilepticis, & parlyticis. Fumus etiam eius reptilia fugat. Multa tamẽ quãtitas ex eã potata mortem inducit.

Amoniacum calidum eſt in tertio gradu, ſiccum in ſecundo, mollitiuę & diſſolutiuę uirtutis. Valet iſchiaticis, podagricis, artheticis de uiſcoſo phlegmate. Vna drach. ex eo cum oxymelle potata, ſpleneticos curat. Emplaſtrũ ex eo compoſitum cum aceto, & coctum in oleo, & ſuper durum ſplen & epar impoſitum, mox duriciam curat, lumbricos & aſcarides occidit, urinam & menſtrua prouocat. Dura apoſtemata & groſſa in neruis & articulis naſcentia, diſſoluit, ſi cataplaſmatum cum melle & nitro fuerit.

Hypociſtis in ſylua naſcitur. Eius longitudo eſt unius palmi. Plurimũ tamen eſt ſub terra, quia in ſuperficie terrę eſt longitudinis trium unciarum, paruas habet frondes purpureum colorem habentes. Quarum radix eſt rubea cum aliquãta nigredine perfuſa, habet etiam aſperitatem. Quæ frigida eſt & ſicca in tertio gradu. Sanguinem de quocunque loco fluxerit maxime mulierum conſtringit. Valet diarrhijs & dyſſenterijs. Succus tamen earum fortius operatur, cataplaſmata mẽbra cõfortant, putrida uulnera deſiccant.

Canna calida & ſicca in tertio gradu. Mulieri in eius apozemate ſedenti dolorem uuluę placat. Peſſariũ illud idem operatur. Menſtrua prouocat. Apozema eius potatum optimũ eſt epilepticis, nephreticis, & podagricis.

Galbanum cal. in tertio gradu, ſiccũ in ſecũdo. Si de eo peſſarium aut fumigatio fiat, menſtrua prouocat, fœtumq; mortuũ & ſecundinam expellit. Cataplaſmatũ cum acino & aceto ſordiciem puſtularũ mundificat, tuſſimq; & anhelitũ tollit. Cum melle & axungia æqualiter pulueratis mixtum, tuſſi

humidę,

humidæ, uocis raucitati ex groſſis humoribus ad pectus deſcendentibus factum bonum electuariũ exiſtit. Mulieribus autem epilepticis ex eo fumigatis, ſuffocatio matricis ſanatur, & humiditas epileptica quieſcit. Eius etiã fumigatio reptilia fugat. Epithima ſuperpoſitum reptiliũ morſibus repugnat. Super dentes dolorẽ aut roſuram habentes poſitum, eos curat. Si uero cum forti uino prægnanti detur, mortuum fœtum celeriter excludit. Laborioſis etiam & ſpamoſis conuenit. Pro quo opopanacis ęquale pondus, aut ſagapini, ut quidam dicunt, oportet poni.

Amomum cal. & ſic. in tertio gradu. Muliere in eius apozemate ſedente, dolor uuluæ placabitur. Peſſarium illud operatur, & menſtrua prouocat. Apozema potatum, optimum eſt epilepticis, nephreticis & podagricis.

Aniſum cal. & ſiccũ eſt in tertio gradu. Groſſos humores attenuat, uentoſitatem & inflationẽ diſſoluit, oppilationẽ epatis & ſplenis aperit, lac mulieribus augmentat, libidinem excitat. Vrinã & menſtrua & ſudorẽ prouocat, uentrem conſtipat, maxime ſi aſſum accipiatur. Superfluis humoribus è uentre ad uuluam fluentibus repugnat. Quod fumigatum & naribus applicatum dolorẽ capitis de groſſa uentoſitate & rheumate curat. Tritũ & cum oleo roſato mixtum, auribus diſtillatũ, dolorem aurium propter ictum, aut propter caſum amputat.

Cicuta cal. & ſic. in tertio gradu. Groſſorũ & uiſcoſorum humorum attenuatiua. Vrinã menſtrua prouocat, & augmẽtat. Lumbricos & aſcarides occidit & expellit. Valet iſchiaticis & artheticis de uiſcoſo phlegmate, ſi de eius apozemate lauetur, aut potetur, groſſam uẽtoſitatem inteſtinorũ diſſoluit. Colicam & ilij dolorẽ curat. Pectus etiam & pulmonem, de groſſo uiſcoſoq́; phlegmate mundat. Quod ſi 28. eſt cicutę, cum 8. lib. uini ſuper ſuauem ignem coquãtur, quouſq; quarta pars uini cõſumatur, fit optima decoctio epilepticis, ſi in una quoq; die 10. drach. ex eo acceperit, donec 40. dies cõpleuerit. Si quid de hoc apozemate dat̃ uulneribus cõcepturis, uel ſemel, eas ad uſum cõcipiendi cõuertit. Sed tamẽ ſignũ eas p̃ſentialiter eſſe impregnatas, taliter eſt. Vomũt etiã illud apozema, nec ullatenus cõtinere ualẽt.

Policaria eſt cal. in tertio gradu, & ſic. in 2. Eſt autẽ attenuatiua, aperitiua, & ſtomachi cõfortatiua, appetitũ excitat. Puluerizata & cum oxyſaccharo bibita, phlegma & cholerã nigrã purgat. In eius apozemate ſedentibus duriciam & calidũ apoſtema diſſoluit. Cataplaſmata interiores hęmorrhoidas curat. Eius oleum calefacit, mollificat, & ora neruorum aperit, urinã & menſtrua prouocat. Peſſarium ex eo factum duriciam & apoſtema uuluę diſſoluit. Porrò ano hęmorrhoides habente ex eius oleo peruncto mox ora uenarum aperiũtur. Eſt etiam bonum neruis, & lacertis uulneratis, ſi lana in eius oleo infuſa uulneribus ſupponatur.

Calamenthũ tribus modis eſt. Eſt etiam quoddam ſemper naſcẽs in ripa fluminum,

fluminũ, & aquoſi locis. Eſt aliud quod inuenitur in ſiccis locis, & ab aqua remotis. Eſt & aliud naſcens in mõtanis locis. Quod cũ in diuerſis partibus naſcať, diuerſis nominibus nũcupatur, petroſum, terreſtre, aquoſum. Quæ tamen omnia cal. & ſic. ſunt in 3. gradu. Vnde Hippocr. Calamenthum, inquit, extinguit libidinẽ, quia ipſum ſperma liquefacere in uoluntario fluxu neceſſe eſt. Vnde & ſpermate finito, & corpora deficiũt. Hoc tamen aquoſum operať. Terreſtre autem uentrẽ humefacit. Petroſum uero cõtra morſum reptiliũ eſt. Quod cũ uino ante uenenoſam potionẽ bibitũ, mortifero potui repugnat, ne aliquid nocumẽti corpori pręſtet. Quod ſi in domibus ſuſpenſa fuerit, fugat reptilia. Cataplaſmata ſuper morſus reptiliũ uenenũ attrahit ab interioribus ad exteriora. Subtiliter pulueriʒata, & cũ melle tẽperata, & uẽtri ſuppoſita ipſum ſoluit. Ictericis febrẽ nõ habẽtibus, & melãcholicis, drach. 2. tribus cõtinuis diebus potui datę eos mũdificant. Terreſtre autem ualet uuluę. Vnde Dioſ. Calamenthũ ualet leprę, quia diſſolutiuã & attenuatiuã uirtutẽ habet. Quod ſic teſtificať. Vidimus etiã ſuperficiem totius corporis ab omnibus maculis emũdari, ſi uiride in uino coquať, & ſuper maculas inducatur. Succus eius auribus diſtillatus uermes occidit. Eodẽ modo facit in omnibus uulneribus uermes habẽtibus. Bibitũ autẽ uuluę ſuppoſitũ menſtrua prouocat. Groſſos & uiſcoſos humores pectoris & pulmonis attẽnuat & mũdificat. Ideoq; renũ frigiditatẽ calefacit, & urinã prouocat. Plures etiã doctores cõcordati ſunt, quod calamenthũ ſtomachũ cõfortat, digeſtiuam adiuuat, oppilationẽ aperit, ſpaſmaticũ & anheloſis ſubuenit, uomitũ cõſtringit. Comeſtũ cũ ficubus ſiccis ualet hydropicis. Vna drach. de eo pòtata ualet ſingultui de frigiditate. Cum fabis uel lentibus cocta, uẽtoſitatem & inflationẽ ab eis amputat. Quidam medici dicunt calamenthũ maniacis eſſe congruũ, quia cholerã nigram cum egeſtione, & urinam purgat. Valet etiã pruritui ſi pruriẽtes cum eo in balneo perfricentur. Sed petroſum cæteris fortius eſt. Aquoſum tamen illo fortius eſt in deſiccando ſpermate.

Dioſcor. ferrum candens extinctũ uino uel aqua, dixit optimum eſſe ſolutioni diuturnę, & uulneribus inteſtinorũ, ſplenis apoſtemati & ſtomachũ mollificat. Galen. Aqua in qua ferrũ candens extinctũ fuerit, ignoranti datã iuuat. Sed ferrugo frigida eſt & ſic. in 3. gradu. Quę uino infuſa & bibita, ſtomachũ confortat. Mixta cum aliquo antidoto, ualet cõtra mollitiem ſtomachi eiuſq; corruptionẽ. Neruos enim confortat, groſſam uentoſitatẽ diſſoluit, hæmorrhoidas curat, & plumbeũ aufert colorẽ qui eſt propter hęmorrhoidas. Sanguinis fluxum in mulieribus conſtringit, eas etiam ut non concipiant prohibet. Cum aceto tẽperata, & cocta, humores ab auribus diu fluentes deſiccat. Sed tamen bibita grauedinẽ & dolorem ſtomachi generat & ſingultum. Quæ bibita niſi dimidiũ exagiũ magnetis cum uino temperati potetur, mortem ſine dubio generabit. Peſſariũ de ferrugine compoſitum ſan

guinis fluxũ conſtringit. Temperata cum aceto & ſuper calidas puſtulas im̃poſita ſiue hæmorrhoidas, iuuat. Cataplaſmata calidam podagram refrigerat. Vncta ſuper alopeciam capillos reſtaurat.

Ariſtot. dixit eſſe lapidem in ripa maris Indiæ inuentũ. Cuius natura cal. & ſic. in 3. gradu. Dixit etiã in libro de lapidibus quod nautæ nõ audẽt tranſire cũ naui ferreos clauos habẽte, aut aliquod artificiũ ferri in ea ducere. Naue etiã illis mõtanis appropinquãte, omnes claui, & quicquid ex ferro ęditũ à mõtanis attrahit̃ cum proprietate quã habẽt. Hic lapis potui datus pondere 1. ſcrup. uel 2. cũ lacte eis qui de ferrugine ſunt infirmati, aut de uenenoſo ferro ſauciati, fit optimũ. Qui mixtus cataplaſmatibus aut emplaſtris de uulnere ſagittas extrahit. Rufus dixit, magnetem cõfortare melancholicos, & auferre ab eis timorem & ſuſpicionem.

Sanguis draconis eſt de arboribus in Perſia & armenia naſcẽtibus qui frigidus eſt in initio 3 gradus. Loca de ferro uel aliĳs rebus inciſa, cõſolidat, & uulnera in interioribus exiſtentia curat, ſi ex eo clyſterizentur. Ventrem tamen conſtipat. Radicem eius arboris teſtatur Galen. eſſe uiſcerũ mundificatiuam de groſſis & uiſcoſis humoribus. Cum aceto temperata & ſuper morpheam impoſita, aut inuncta, aut ſuper impetiginẽ mire eam mundat. Succus eius ſi collyrĳs oculorum miſceatur, uiſum clarificat.

Pix liquida cal. & ſic. eſt in 3. gradu. Eſt cõtra uenenum. De qua cochlearium 1. cũ melle acceptũ ualet uulneribus pulmonis & pectoris. Tuſſim etiã diuturnam & anhelitũ curat. Gargarizata apoſtemata in gutture, & uua iuuat, & ſuffocationẽ curat. Cum amygdaleo auribus diſtillata fluentes ab eis humores deſiccat. Cataplaſmata cum ſale ſuper loca à reptilibus uulnerata, iuuat. Mixta cum melle putrida uulnera mundat & ſanat. Cum cera ęquali pondere mixta, ſanat impetigines, & uulnera uuluæ, & ani duriciam diſſoluit. Cum furfure mixta ualet contra farſam, & ei reſiſtit ne corpus perambulet. Pix ſicca omnia ſupradicta licet debilius operatur. Sed tamen ſępius miſcetur cum emplaſtris & unguentis uulnerum.

Bitumen iudaicum cal. & ſic. eſt in 3. gradu. Vulnerata etiam loca cõſolidat. Matricũ ſuffocationẽ curat. Fumus eius ualet phlegmaticis, & diuturna febre laborãtibus.

Agnus caſtus cal. & ſic. eſt in 3. gradu. Sperma urit & deſiccat, uoluntatẽ libidinis mortificat, non ſolum potatus, ſed etiam ſi ſuper eum quis iacuerit, aut dormierit. Quidam cauſa caſtitatis aſſatũ eum comedũt. Crudus etiam capitis dolorem generat. Valet ad duritiem & oppilationi epatis & ſplenis. Hydropicis prodeſt, menſtrua prouocat. Cataplaſmatus capitis dolorẽ de humiditate aufert. Hypericon cal. & ſic. in tertio gradu. Vrinã & menſtrua prouocat, epar & uenas mundificat, femorũ dolorem aufert. Eſt & contra uenenum. Cataplaſmatus uulneribus ea celeriter curat.

Hermodactyli

Hermodactyli, calidi & ſicci in tertio gradu. Dolorem arteticorũ & podagricorũ & iſchiaticorũ curat. Cum ſua etiã proprietate groſſorũ & uiſcoſorum humorum diſſolutiui ſunt, ſed tamen moleſtatiui, quia anguſtiam & dolorem ſtomachi generant.

Apium cal. eſt in initio tertij gradus, ſiccũ in medio. Oppillationẽ epatis aperit, urinã & menſtrua prouocat maxime. Semen eius uentrem conſtipat. Habet etiã proprietatẽ attrahẽdi ſuperfluos humores totius corporis ad ſtomachũ & caput & uuluã. Vnde nocet epilepticis & fœtui. Quia cum malos trahat humores ad uuluam, & miſceantur cum nutrimẽto fœtus, generat in corpore humano humores putridos & peſtilẽtiales. Vnde Galen. Pręgnantibus aſſuefacientibus apium, neceſſario in corpore infantis apoſtemata & putrida uulnera naſcentur. Ideoq; medici prohibent pręgnantes & mulieres pueros lactantes uti apio, ne puer fiat inſipiẽs aut epilepticus. Succus apij ualet ad quotidianam febrem, ſi ſolus aut cum ſucco marathri potatus ſit. Semen apij pluſquam frondes eſt diureticum. Hippocrates: Frondes apij plus urinam prouocant, quàm uentrem cõſtipent, & radix magis omnibus uentrem humefacit. Sed tamen ſemen fortioris actionis eſt quàm frondes, & radix quàm ſperma. Eſt & aliud genus apij quod uulgus cerefoliũ dicit, calidum in tertio gradu, ſiccum in ſecundo. Quod cum melle potui datum, urinam & menſtrua prouocat, lateris dolorem, renum & ueſicę placat. Ventris torſiones de groſſa uentoſitate mitigat. Stomachi uentoſitatem, & epatis & omnium uiſcerum diſſoluit, & oppilationem aperit. Eſt & aliud genus apij quod dicunt petroſelinum calidum & ſiccum in fine tertij gradus. Vnde Galen. Petroſelinum cataplaſmatum puſtulis aut morpheæ aut ſcabiei, mire eã mundificat. Semen eius urinam & menſtrua prouocat, uentoſitatẽ & inflationẽ diſſoluit. Valet hydropicis, & periodicis febribus. Dolorem renũ ac ueſicę amputat, epar & uuluã mũdificat, oppilationẽ aperit, maxime ſi fuerit in renibus. Ventoſitatem colicę paſſionis diſſoluit. Vuluę ſuppoſitum menſtrua prouocat, ſecundinam & mortuum fœtum expellit.

Cyclaminus calidus & ſic. in tertio gradu. Potatum cum uino morſus reptilium curat. Eſt etiam contra uenenum. Vſtum & cum aceto temperatũ, & locis, ſchiaticis impoſitũ, cito dolorem placat. Superq; alopeciam impoſitum, eam optime curat.

Satyrion calidum & ſiccum in tertio gradu. De quo duo exagia potata cum uino libidinem augmentant, & coitus deſiderium corroborant. Galenus & Dioſcorides in hoc concordantes dixerunt, Satyrion eſſe paralyticis utiliſſimum, colla poſt tergum conuerſa habentibus. Si cum uino nigro bibatur, uentoſitatem ac gibboſitatem curat.

Liguſticum calidum & ſiccum in tertio gradu. Cibum digerit, oppilationem epatis de frigido humore aperit, dolorem ſtomachi mitigat. Vento-

ſitatem & inflationem, rugitum & torſionem diſſoluit. Vrinam & menſtrua prouocat.

Dictamnum cal. & ſiccum in tertio gradu. Vuluam de groſſis, & melancholicis humoribus mundificat. Bibitum autem uuluæ ſuppoſitũ menſtrua prouocat, ſecundinam & mortuum fœtum expellit.

Lacterides cal. & ſic. in tertio gradu. De quibus drachmam unam potata phlegma & cholerã nigram purgat. Valet hydropicis. Radix ſimiliter operatur. Succus auribus diſtillatus, dolorem aufert. Cataplaſmatus cũ farina hordei, diuturna & phlegmatica apoſtemata diſſoluit. Impoſitus cũ terebẽthina apoſtema uuluæ uelociter curat, & cito aperit. Coctus cũ aceto, & frigidis podagris cataplaſmatus eas celeriter curat. Ore ex eo & aceto loto, dentium dolorem aufert. Succus eius cum aceto temperatus ſcabiem, morpheam, & omnem corporis maculam mundat. Miſcetur etiam aliquando medicinis uomitum, egeſtionem, & menſtrua prouocantibus. Vnde fit ad hoc multum conueniens. Eius oleum frigida corpora calefacit, & ualet contra impetiginem, & omnem faciei ſordiciem. Sonum etiam aurium & auditum grauem amputat.

De quarto gradu.

Oportet nos prius quàm de ſimplicibus ſpeciebus medicinæ incipiamus uirtutem in quarto gradu exiſtentem habentibus, diſputare de antiquorum dictis, qualiter ipſi de quarto gradu ſenſerunt, ne quod in prædictis particulis diximus artem medicinæ ingredientibus inſufficiens uideatur. Antiqui autem concordati ſunt dicentes, unamquamque rem eſſe calidam aut frigidam, humidam aut ſiccam. Quorum quidem intentio ad temperamentum humanæ complexionis fuit. Humana enim complexio cæteris animalium cõplexionibus temperatior eſt, & mediocritati propinquior. Intentio item medicorum nõ eſt, niſi ad ſanos cuſtodiẽdos & infirmos ſanitati reddẽdos. Ideoq; medicinã humanis corporibus cõparauerunt. Quocirca cum in uenimus aliquid ſenſui guſtus nullam paſſionem ingerens, ſed ex eo ſenſus delectatur, quemadmodum delectatur in aqua tepida, intendimus infra quatuor qualitates eſſe. Nulla etiam qualitas dominari conſpicitur. Quare temperamentum id eſſe diximus. Quod ſi ſenſum ex eo pati conſpicimus abſque ullo nocumẽto, cognoſcimus illud à temperamento humanæ complexionis eſſe tranſlatum, in illam qualitatem quæ in illo oſtenditur menſura unius gradus. Si autem patitur guſtus ex illa re paſſionem ingerente, nocumentum tamen aut dolorem ſenſui non attribuit, cognoſcitur temperiem humanę complexionis duobus gradibus exijſſe. Rurſus ſi illius rei qualitas plus augmẽtauerit, eãq;

ſenſus

ſenſus pati non ualuerit, niſi cum magno dolore, atq; nocumẽto, uidetur humanæ cõplexionis tribus gradibus tranſiſſe. Quod ſi ſenſus nullatenus eam pati ualuerit, ſed ab ea deſtruitur, aut cũ magna ſeparatione ſi fuerit calida, aut cum nimia conſtrictione ſi fuerit frigida, credimus eam ultimum humanæ complexionis tranſiſſe, & conſiſtit in quarto gradu. Et quoniam ſenſualiter nequit cõprehendi in quem gradum res deſtructa aſcendere ualeat, poſuerũt antiqui finem in quarto gradu. Quia poſt deſtructionem rei nullam formam inuenit ratio quam comprehẽdere poſſit. Medici tamen hos quatuor gradus in tribus partibus diuiſere, principio, medio & fine.

Pyrethrum calidum & ſiccum eſt in quarto gradu. Linguam enim urit, & nimiũ phlegma attrahit. Ideoq; dentibus de frigiditate & humiditate dolentibus ualet, ſi calefactum dentibus imponatur, aut gargarizetur. Guttur & uuam de phlegmatico humore mundificat. Linguam frigiditate & humiditate grauatam alleuiat. Alexander & Stephanus teſtantur, pyrethrum tritum & cũ melle potatũ epilepticis ualere. Collo quoq; ſuſpẽſum, aut naribus applicatum ſubuenit infantibus epilepſiam habentibus. Cum oleo mixtum & dorſo ac femori inunctũ ante rigoris acceſſionem, eum uenire prohibet. Valet etiam paraliticis, & neruorum molliciei, & totius corporis de frigiditate & humiditate. Toto corpore ex eo perunćto, ſudor prouocatur. Staphiſagria pro eo poni poteſt, ſi unum pondus & dimididium ſtaphiſagrię pro uno pyrethri ponatur.

Chelidonia eſt radix intus & extra citrina & perlucida. Cuius ſapor eſt amarus, & odor ponticus, quæ naſcitur in India. Quidã dicũt eſſe radicẽ calami Indię. Cuius natura cal. & ſic. in quarto gradu. Succus eius uiſum mundat & acuit, groſſosq; humores in eo exiſtentes deſiccat. Quia cum uino potatus, ualet ictericię, quę eſt de oppilatione epatis. Quæ maſticata dentiũ dolorem placat, pro qua communis chelidonia poni poteſt.

Euphorbiũ calidum & ſiccum in quarto gradu. Attenuat & urit. Ideoq; uiſcoſum phlegma incidit, & purgat in quocunque loco corporis ſit. Anguſtiam tum ſiccitatem, & diſcoriationem generat. Ideoq; eius acumen cum bdellio, cinnamomo, ſpica, caſſia, aſaro & his ſimilibus mitigari conuenit, ſicut his pondus ſcrup. 1. & dimidium uſq; ad unum perfectum miſceatur. Euphorbium cum melle collyriatum, catarrhactis oculorum prodeſt. Temperatum cum oleo & guttatim auribus diſtillatũ, ſonitum dolorem, & grauedinem ab eis amputat. Cum aromaticis potionibus bibitum, iſchiaticos ſanat. Temperatũm cum oleo ueteri, aut laurino oleo ueterẽ allopeciã curat.

Antimonium calidum & ſiccum in quarto gradu. Valet oculis ſi miſceatur collyrĳs, quia neruos oculorum cõfortat, & omnem putredinem & nocumentum curat. Superfluam carnem palpebrarũ rodit, dolorem mitigat, uuluam ſanat, ſanguinem fluentem conſtringit. Seniores eo utentes, incolu

mes oculos habent, quia omnem maculam curat, maxime ſi parũ * cum eo miſceatur.

Argentum uiuum cal. & humidũ, in quarto gradu. Ideoq́; pediculos & omnia reptilia necat. Cum litargyro & oleo & aceto mixtum fit bonum unguentum ad curandum ſcabiem & puſtulas. Diaſcor. dicit: Argentũ uiuum bibitum, bibenti mortem tribuit. Cuicunq; etiam membro adhæret ipſum percutit & corrodit. Quod ſi ad ignem ponatur deſtruetur & fumum facit. Cui fumo quiſquis appropinquauerit mollificatur oſſa, & nerui deficiunt, & lacerti eius: omnia etiã mẽbra quę propter uolũtarios motus ſunt cõpoſita. Vnde plurimũ incidunt in paralyſim, tremorẽ, & ſudorẽ, & inanimatæ actionis corruptionẽ, & habẽt peſſimũ colorẽ, & putridũ os, & ſiccitatẽ cerebri. In quocũq; loco fuerit fumus argẽti uiui fugiũt aut moriunt reptilia.

Alumen diuerſo modo eſt. Vniuerſaliter tamen cal. & ſic. in quarto gradu. Eſt ſtipticũ & mũdificatiuum, uiſusq́; obſcuritatis clarificatiuum. Superfluam carnẽ palpebrarũ & omniũ membrorũ rodit. Peſſima uulnera ſicut farſam, aceto & gallę ęquali põdere mixtum cohibet ne ſanũ corpus perambulet. Aceto & melli mixtum dentes infirmos mundificat & confirmat, timentes gingiuas mitigat, & ſanguinem de ore fluentẽ cõſtringit. Scabiem & puſtulas ſanat, ſi ex eo fricent, aut ex aqua in qua infuſum fuerint lauent.

Anacardi cal. & ſic. in quarto gradu. Valent omnibus capitis doloribus de frigiditate & humiditate uenictibus. Memoriam cuſtodiunt, molles neruos confortant. Soli tamen accepti, mortem aut lepram inferunt. Oportet ergo ut cum alijs odoriferis ſpeciebus tribuantur.

Allium duplex eſt domeſticum & ſylueſtre. Domeſticum tamen calidum in medio quarti gradus. Quod nocet calidis naturis. Acutam enim cholerã rubeam cito ſe comburentem generat. Sed phlegmaticis & eis qui ad paralyſim parati ſunt, prodeſt, ſperma deſiccat. Oppilationem groſſamq́; uentoſitatem diſſoluit. Vnde Hippocr. Alliũ ſolutionem & urinam prouocat, uiſui tamen nocet. Quia propter multam ſolutionem & deſiccationem quam agit, uiſus ſiccat & deficit. Valet cõtra morſum reptiliũ, & omnes frigidos dolores quaſi theriaca magna. Vnde quidam dicunt illud theriacum ruſticorum eſſe. Dioſcor. Allium groſſam uentoſitatem diſſoluit, uentrem humefacit, lumbricos & aſcarides excludit, urinã prouocat, morſum rabidi canis curat. Eis autem qui malam aquam potauerunt ſubuenit. Cataplaſmatũ locis groſſos humores habentibus, eos diſſoluit. Dolorem dentium de frigiditate mitigat. Sitim propter phlegma in ſtomacho coadunatum amputat. Scabiem, morpheam, impetignem, & puſtulas in quocunq; loco ſint, curat, ſi ex eo fricentur aut cataplaſmentur. Menſtrua etiam prouocat, & ſecundinam excludit, ſi in eius apozemate mulier ſederit. Sylueſtre allium uirtutem habet ſicut domeſticum, ſed tamen calidius & ſiccius eſt.

Arſenicū duobus modis eſt, citrinū & rubeū. Vtrūq; tamen cal. & ſiccū in quarto gradu. Rubeū uero minoris caloris eſt. Vnde Ariſtot. libro de lapidibus intitulato: Quodcunq;, inquit, arſenicū ad ignē donec albi fiat coloris uratur, & cum eo aliquantulū nitri miſceatur, deinde æri rubeo madefacto ſupponatur, æs illud in album mutat colorem. Rufus inquit: Arſenicū cum reſina mixtum, allopeciam tollit, & pici coniunctum aſperas ungulas lenit. Cum oleo mixtum, pediculos necat. Cum oleo roſato temperatū puſtulas & hæmorrhoidas ani curat. Tritū & cū lacte mixtū muſcas occidit. Quod ſi rubeum arſenicū cum hyoſcyamo teratur, & ex eo pecten & alæ prius pilis euulſis ungantur, nunquam pili in eis locis renaſcentur.

Cōdiſi cal. & ſic. in 4. gradu. Puluerizatū & naribus inſufflatū, ſternutationē prouocat. De quo etiā quantū oportet potatū, uomitū irritat, urinā & menſtrua prouocat, groſſum phlegma, choleramq; nigrā extenuat & expellit. Groſſam capitis uentoſitatē diſſoluit, cerebrum mundificat. Fœtum poſt tres menſes mortuum expellit, ſi cum melle tēperetur & uuluę ſupponatur.

Calx cal. & ſic. in 4. gradu. Quę mixta cum ſeuo & oleo ualet puſtulis & putridis apoſtematibus. Vulnera etiam & omnem inciſionem conſolidat.

Cadmia tribus modis eſt. Quędā enim eſt Indię, quę eſt lapis ſubtilis & albus, & inuenitur in ripa maris Indiæ. Eſt & alia marina, & reperitur in antris marinis Indiæ, quæ uiridis aſpera & perforata eſt, Eſt & alia metallica & in Africa inuenitur, Hiſpania & Scythia. Cum ea os tingitur ut fiat citrinum. Omnis tamen cal. & ſic. eſt in 4. gradu, & ſtiptica. Superfluam carnem uulnerum deſiccat, & bonam carnem generat. Humores ab oculis fluentes mixta collyrijs curat. Vulnera, tumores, puſtulas & fiſtulas ſanat.

Dragagantū quadruplex eſt. Vnum eſt quod fit in India, & eſt album, ſicut ſal. Eſt & aliud ueniens de Africa quod eſt puluis citrinum habens colorem. Eſt & alia quod fertur à Gallia, & dicitur terra Francigena. Eſt & aliud quod in quadam inſula Cypri, quod cęteris eſt melius, reperitur. Natura horum cal. & ſic. in 4. gradu. Palpebras oculosq; mundificat, putrida uulnera corrodit. Cum ſucco porri mixtum, ſanguinem à uulnere fluentem cōſtringit. Superfluam carnem rodit & putrida uulnera mundat. Vnde minus eſt laxatiuum, & plus deſiccatiuum. Sanguinem de naribus aut de quocunque loco manauerit, conſtringit.

Æs uſtum calidū & ſiccum in quarto gradu. Vulnera mundificat, oculorum tenebroſitatem clarificat. Superfluam carnem uulnerū deſtruit. Peſſimis uulneribus ne dilatentur repugnat. Sed lotum fit utile humidis natura, ſicut eunuchis pueris & mulieribus.

Flos æris cal. & ſic. in quarto gradu. Carnē ſuperfluam cōſumit. Viſum clarificat & acuit. Cum magna uſtione carnem in naribus uel in ano natā incidit, Sed cum uino mixtus melior eſt, Cum melle uero temperatus & pala-

to ex eo perunćto,putredinem uuæ & palati excludit. Sed quę de ęre & acē to & ſimilibus cōponuntur, eiuſdē naturæ ſunt cuius flos æris. Plus tamen urunt & incidunt, quàm flos ęris. Proinde cū ex illis unguentū cōponimus, propter uulnera miſcemus cū oleo roſaceo, maſtiche, cera, & his ſimilibus

Hyoſcyamus triplex eſt, albus, niger & rufus. Sed albus conuenit medicinę, & rufus albo nō inuento. Sed niger omnino cauēdus eſt quia mortiferus. Dimidius ſcrup. albi cum mellicrato bibitus ſanguinem de quocunque loco manauerit, ſtringit. Stomachum pręſtat, & tuſſim mitigat. Dentibus impoſitum dolorem aufert. Cataplaſmatum calida apoſtemata, calidosq; tumores refrigerat. Mixtum collyrijs calidam ophthalmiam, tumorē, & dolorem oculorum mitigat. Eſt autem frigidum & hum. in quarto gradu.

Naſturtium duplex eſt, album & rubeum. Vtrumq; tamen cal. & ſiccum in quarto gradu. Pectus & pulmonem de uiſcoſo phlegmate, & coagulato mundificat. De quo 5. drach. tritę, & cum calida potatæ uentrem ſoluunt, & uentoſitatem inteſtinorum propter colicam paſſionem diſſoluūt. Aſſum propinatum uentrem cum egeſtione conſtipat. Valet contra teneſmon, & diſcoriationem inteſtinorum de frigiditate factam ſanat. Hippocrates: Naſturtium, inquit, calefacit, & phlegmaticā humiditatem ueſicæ educit. Dioſcorides: Naſturtium lumbricos & aſcarides occidit, tumidum ſplen diſſoluit, coitum augmētat, & puſtulas curat. De cuius apozemate capite loto uiſcoſi humores & putridi excluduntur, ſanguinem confortat. De quo domi bus ſuffumigatis, reptilia fugantur. Tritum & potui datum, ualet morpheę. Corpore quoq; ex eo loto, ſimiliter operatur. Temperatū cū aceto & iſchię impoſitum, dolorem mitigat.

Nitrum eſt diuerſo modo. Eſt enim quod uenit de Armenia. Eſt & aliud quod fit in Arabia. Nitrū tamē uniuerſaliter eſt lauatiuū, colatiuū, & mundificatiuum. Lauat enim interiora & exteriora corporis, maxime ſi cum aceto miſceatur. Pulueriza tum & capillis aſperſum eos ſubtiliat. Stomacho uero nocet maxime ſuæ neruoſitati. Mixtum cum laxatiua potione, adiuuat eam, & de ſtomacho feſtinanter eam deſcendere facit. Ariſtoteles dixit illud uiſcoſum phlegma mundificare ſi in potione mixtum fuerit. Clyſterizatum uentrem ſoluit, quia in inteſtinis morſionem generat. Si autem quibuſdam oleis temperetur, & corpus ante rigorem febris inungatur, prohibet eum ne ueniat, ſudorem prouocat. Mixtum cum aceto & gargarizatū, ſanguiſugam gulæ annexam excludit. Mixtum cum oleo ualet albedini oculorum. Cum aceto mixtum, & auribus inſtillatum, ſonitum & grauedinem & uentoſitatem aufert. Humores ad eas currentes deſiccat. Cum aceto potatum fit contra mortiferos fungos, & nocumentum ab eis factum curat. Iuuat etiam mulieres de quarum uuuis fluunt humores.

Opium frigidum eſt in quarto gradu, ſiccum in primo. In modum unius

orobi

orobi ſumptum ſtupefacit ſenſum, ne poſſit ſentire dolorem. Somnum prouocat. Valet etiam tuſſientibus, & diu ſolutionem habentibus. Suppoſitum etiam ſomnum prouocat temperatum. Multa tamen ex eo quantitate accepta lumen naturalis caloris extinguitur, maxime quibus naturalis calor eſt defectus, & accidẽtalis cordibus eorũ dominatur, ſicut hecticis & inſipientibus, ictericis. His etiam mortiferum eſt. Sed ſi aliquantulum opij cum oleo roſato temperetur, & fronti temporibusq́ inungatur, cholericũ capitis dolorem qui eſt ſine catarrho amputat. Mixtũ cum amygdaleon & modico croco, & mirrhę, ac guttatim auribus diſtillatum dolorem mitigat. Cum lacte & croco mixtum, calidæq́ podagrę cataplaſmatũ dolorem ſedat. Cum aceto temperatum, & eriſipelæ impoſitum ardorem extinguit. Mandragora eodem modo facit.

Petroleũ eſt oleum cuiuſdam lapidis, cuius color niger eſt, fortem & horribilem odorem habet. Quod ſi coquatur fit albi coloris. Vtrunq; tamen calidum & ſiccum in quarto gradu. Proprietatẽ habet ad ſe attrahendi ignem de longinquis partibus. Valet catarrhactis & pãnis oculorũ. Matricis ſuffocationem curat, ſi naribus applicetur, aut ex eo fumigetur, aut uuluæ ſupponatur. Vuluæ etiam extra exunti repugnat. Et illi qui timent ſe epilepſiam incidere, ſi ex eo fumigentur mox eam patiuntur. Potatum cum caſtoreo & uino menſtrua prouocat. Diuturnam tuſſim, & anhelitum, & morſus reptilium curat. Iſchiaticis ſubuenit, dolorem lateris placat. Cum aceto potatum ſanguinem in quocunq; loco fuerit coagulatum eliquat.

Piperis ſemen eſt cuiuſdã arboris in India naſcentis, quę radices quaſi coſtus habet. Cuius fructus ſunt ſicut ſiliqua faſeoli, & dicũtur piper longum. Cuius concauitas paruis granis ſicut milium impletur. Quæ cum tempus maturandi perfecerint, fiunt in eis quaſi gingiui pleni ſeminibus quę dicuntur piper: Sed quotquot ex ſiliquis ante completam maturationem ab arbore auferuntur, fiunt coloris albi ſemina, leniſq́ ſuperficiei habentur, & uocatur piper album. Eorum aut quæ maturantur in arbore ſeminum fit color niger, & ſuperficies aſpera. Vnde Dioſcor. Piper nigrum calidius & ſiccius albo. Propter hoc antiqui dederunt piper album ad confortandum, & parum calefaciendum. Nigrũ autem ad incidendum, & urendum, & nimis calefaciendum. Album etiam calidum in initio primi gradus, & ſic in fine quarti. Nigrum autem calidum in medio quarti gradus, & ſiccum in initio eiuſdem. Vtrunq; tamen ualet tuſſientibus, epaticis, ſtomachicis, de frigiditate patientibus. Neruorum dolorem placat, ſtomachum, pectus, & pulmonem mundificat. Datum cum frondibus lauri torſionem uentris mitigat. Maſticatum, phlegma uiſcoſum diſſoluit. Mixtum collyrijs ualet obſcuritati oculorum de phlegmate. Cum oleo tritum, & corporibus ante rigorem inunctum, eum proculdubio amputat.

Ruta duobus modis eſt. Eſt etiam domeſtica & ſylueſtris. Sylueſtris calida & ſicca in quarto gradu. Domeſtica in tertio. Vtrunq; groſſum & uiſcoſum phlegma, uentoſitatem & inflationem & ſingultum diſſoluit. Cum oxymelle bibita ſperma deſiccat, & deſiderium coitus mortificat. Eſt etiam conueniens inferioribus inteſtinis, quia inflationem & uentoſitatem ab eis excludit. Cocta cũ aceto & eius apozemate bibito, omnem uentoſitatem & uiſcoſum phlegma diſſoluit. Cocta cum oleo, & clyſterizata, eadẽ melius operatur. Quotquot aſcarides & lumbricos inuenit, occidit & excludit. Cocta cum uino & potata, ualet hypoſarcæ. Mixta cum ſucco marathri & melle & collyrio ex eo compoſito, ualet oculorum obſcuritati, & incipientibus catarrhactis. Manducata urinam & menſtrua prouocat, & morſus reptilium curat. Cataplaſmata cum melle ualet impetigini, ſcabiei, & morpheæ.

Sulphur calidum & ſiccum in quarto grado. Vnde Dioſcor. Sulphur calefacit & diurnas tuſſes curat, & maturat, ſaniem pectoris excludit. Mixtum cum aceto ualet ſcabiei, impetigini, allopeciæ. Arbore citrinorũ pomorum ex eo fumigata, mox omnia poma ab ea decidunt. Quod ſi roſei aut rubicundi panni aut flores ex eo fumigentur, fuerit albi coloris. Mixtum cum melle & nitro ualet ſcabiei & impetigini & puſtulis. Puluerizatum corporiq; ſtratum, ſudorem egredi prohibet. Rheuma & catarrhum curat. Cum nitro & aqua mixtum, calidam podagrã mitigat. Dicit Ariſtot. Aquam ſulphureã, puſtulis, ſcabiei, impetigini ualere, corporibus inde lotis. Morſus reptilium & leonis & diuturnas febres, melancholiam, atq; uuluę dolorẽ placat & curat. Mulierẽ concipere prohibentes humores uuluę accumulatos excludit.

Semen nigri papaueris, frig. in initio quarti gradus, ſic. in medio. Bibitũ conſtipationem generat, naturalem calorem diſſipat, eiusq; lumen obſcurat. Proinde nocet his quibus calor defectus eſt, ſicut hecticis & inſipiẽtibus quorum humiditas naturalis cerebri deſiccata eſt. Naturalem etiam capitis calorem deſiccat, ſenſumq; debilitat, & defectat, atque animalem interficit uirtutem. Vnde aliquando ex eo modicam damus quantitatem, cum uino, eis uidelicet qui ſolutionem patiuntur, & mulieribus de quarum uuluis multi manant humores. Nonnunquam etiam illud frontibus cataplaſmamus uigilias patientibus.

Sinapis cal. & ſic. in medio quarti gradus. Humores capitis & ſtomachi diſſoluit, grauitatem linguę alleuat, propter paralyſin. Bona etiam tumido ſpleni. Capiti cataplaſmata, lethargiam, alopeciã curat. Gargaritata uel maſticata phlegma capitis & omnium inteſtinorum & inſtrumẽtorum linguæ excludit. Naribus applicata ſternutationem prouocat, epilepticos excitat. Hippocrates: Synapis, inquit, ſoluit uentrem, ſed urinam non prouocat. Valet omni dolori qui eſt de phlegmate, & choleram nigram & humores interius exiſtentes extra ducit.

Sal quatuor

Sal quatuor modis eſt. Eſt etiam ſal quod fit in ſalinis, id eſt, commune. Eſt etiam ſal gemma. Eſt & Indicum, cuius color pertinet nigredini, lucidum tamen & durum eſt. Eſt & aliud quod dicitur nauticũ, id eſt, aqua coagulata de puteolo. Omne tamẽ ſal cal. & ſic. in 4. gradu, ſed nõ æqualiter. Quoddam enim calidius & ſiccius altero. Sed ſal uniuerſaliter corpora cuſtodit, & putredinẽ ab eis mũdificat. In auro autẽ ruborem augmentat, & in argento alborẽ, ſi ex eo lota fuerint. Groſſos & duros humores eliquat & deſiccat. Cuſtodit corpora, & prohibet naturalem humiditatẽ ne diſſoluatur & corrumpatur. Peſſimis uulneribus impoſitũ ea impugnat, ne dilatẽtur. Mixtũ cum oleo & membris præ labore fatigatis inunctum, dolorem ab eis aufert. Cataplaſmatũ cum hyſſopo & aceto prohibet farſam, ne ſana loca perambulet. Cum ſemine lini cataplaſmatum, morſus reptilium curat. Salis gemma purgat phlegma ſuauiter, & cholerã nigrã, & diuerſos putridos humores, & uelociter facit potionem à ſtomacho deſcendere. Nauticum eſt calidius & ſicciusceteris, mũdificatiuum, diſſolutiuũ. Corporũ pruriginem amputat, ſuperfluam carnem palpebrarum corrodit. Valet hydropicis ſi de foris cataplaſmetur. Sal amoniacum cal. & ſic. in 4. gradu. Colat & mundificat, plus etiam in interiora quàm exteriora. Valet etiã caſui uuæ, cal. & ſic. in 4. gradu. Putridos humores curat. Vermes necat, & dolorem mitigat. Moleſtiſſimum tamen eſt & mortiferum.

Tapſia quæ ſectara dicitur, eſt herba ſuper terram ſaliens menſura unius brachij. Cuius color rubeus eſt, & frondes uirides aliquãtulum habet plumbeo colori pertinentes. Cortex autem ſuę radicis exterius eſt rufus, parũ attinens nigredini, ſed intus citrinus eſt. Quia cortex cõgruit medicinæ. Eſt autem cal. & ſic. in 4. gradu. Groſſos humores attenuat. Valet iſchiaticis, podagricis, & arteticis, & phlegma uiſcoſum ubicunque fuerit purgat. Miſcetur etiam medicinis impetigini, morpheæ, & ſcabiei ualentibus. Colatiuus etiam eſt & mundificatiuus.

Thitymalli cal. & ſic. in 4. gradu. Cholerã nigrã & phlegma, groſſos & uiſcoſos humores purgant. Aquam citrinam hydropicorum expellũt. Sunt tamen anguſtioſi, quia multa quantitate accepti, proculdubio mortem inferunt. Debent ergo condiri cum roſa, dragaganto, maſtiche & cum melle potentur.

Liber graduum finit.

BASILEAE EXCVDEBAT HENRICVS PETRVS, MENSE AVGVSTO, ANNO M. D. XXXVI.

Les meſsieurs de Cadeville sont entrés au College Le 16 mai 1764